МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет технологій та дизайну
Приазовський державний технічний університет
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Полтава)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця)
Донбаська державна машинобудівна академія (м. Тернопіль)
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
Одеський державний аграрний університет
Рівненський державний гуманітарний університет
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Ягеллонський університет (Інститут східнослов'янської філології, кафедра україністики), Польща
Бакинський слов'янський університет, Азербайджан
Академія наук Цхум-Абхазії (Інститут слов'янських мов), Грузія
Сухумський державний університет, Грузія
Грузинський міжнародний університет GIU (Грузинсько-український інститут мов та культури), Грузія
Бамберзький університет імені Отто-Фрідриха, Німеччина
Університет Гранади, Іспанія
Академія прикладних наук
Університет управління та адміністрації в Ополі, Польща
Університет Думлупінар, Туреччина
Мовний центр Стамбульського університету, Туреччина
Міжнародна культурно-освітня асоціація (ICEA), США

МАТЕРІАЛИ
X Міжнародної конференції
«Діалог культур у Європейському освітньому просторі»

09 травня 2025 року
м. Київ

УДК 371.4

Діалог культур у Європейському освітньому просторі [Електронний ресурс] : Матеріали X Міжнародної конференції, м. Київ, 09 травня 2025 р. Київський національний університет технологій та дизайну / упор. С. Є. Дворянчикова. К. : КНУТД, 2025. 576 с.

Містить тези доповідей учасників X Міжнародної конференції «Діалог культур у Європейському освітньому просторі», яка відбулася в рамках відзначення Дня Європи і Дня науки в Україні. Учені та здобувачі значну увагу приділяють прикладним проблемам розвитку філології, міжкультурної комунікації та розв'язанню освітніх проблем в умовах всесвітньої глобалізації, коли спілкування іноземними мовами набуває особливої актуальності, а сучасний стан освітнього процесу вимагає запроваджувати інновації та механізми розвитку науки.

Науково-організаційний комітет

Іван ГРИЩЕНКО – голова науково-організаційного комітету, д.е.н., професор, академік Національної академії педагогічних наук України, ректор Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна);
Людмила ГАНУЩАК-ЄФІМЕНКО – заступниця голови науково-організаційного комітету, д.е.н., професорка, проректорка з наукової та міжнародної діяльності Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна);
Володимир СТАЦЕНКО – заступник голови науково-організаційного комітету, д.т.н., професор, проректор з цифрової трансформації Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна);
Тетяна ВЛАСЮК – заступниця голови науково-організаційного комітету, к.е.н., доцентка, директорка Інституту права та сучасних технологій Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна);
Єлизавета ІСАКОВА – заступниця голови науково-організаційного комітету, к.філол.н., доцентка, завідувачка кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна);
Світлана ДВОРЯНЧИКОВА – відповідальна секретарка конференції, к.філол.н., доцентка, доцентка кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна);
Темур ЧИЛАЧАВА – д.фіз.-мат.н., професор, президент Академії наук Цхум-Абхазії (Тбілісі, Грузія);
Зураб ХОНЕЛІДЗЕ – д.політ.н., професор, ректор Сухумського державного університету (Тбілісі, Грузія);
Айтан БАЙРАМОВА – д.філол.н., доцентка, проректорка з міжнародних зв'язків Бакинського слов'янського університету (Баку, Азербайджан);
Зоя АДАМІЯ – д.філол.н., професорка, директорка Грузинсько-українського інституту мов та культури Грузинського міжнародного університету GIU; директорка Науково-дослідного інституту слов'янських мов Академії наук Цхум-Абхазії, запрошена професорка Сухумського державного університету (Тбілісі, Грузія);
Валентин ПАНЧЕНКО – к.іст.н., доцент, проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Тараса Шевченка (Чернігів, Україна);
Інна МАЛЕЦЬКА – к.пед.н., доцентка, проректорка з науково-педагогічної та методичної роботи Одеського державного аграрного університету (Одеса, Україна);
Вікторія ДМИТРЕНКО – д.філол.н., професорка, директорка Навчально-наукового інституту філології та журналістики Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (Полтава, Україна);
Мехмет ИЛМАЗ – PhD, доцент, директор Мовного центру Стамбульського університету (Стамбул, Туреччина);
Олена САЙТЗ – віцепрезидентка Міжнародної культурно-освітньої асоціації (ICEA), директорка міжнародних програм (Тампа, США);
Микола ОГІЄНКО – д.е.н., к.т.н., професор, професор Академії прикладних наук Університету управління та адміністрації в Ополі (Ополе, Польща);
Катажина КОТИНСЬКА – докторка габілітована, професорка Ягеллонського університету, завідувачка кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету (Краків, Польща);
Наталія ПАЗЮРА – д.пед.н., професорка, завідувачка кафедри авіаційної англійської Національного авіаційного університету (Київ, Україна);
Оксана БАРАНІВСЬКА – докторка, професорка кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету (Краків, Польща);
Тамара ГОЛІ-ОГЛУ – к.філол.н., доцентка, завідувачка кафедри перекладу Приазовського державного технічного університету (Дніпро, Україна);
Катерина ЗУБЕНКО – к.філол.н., доцентка, завідувачка кафедри мовної підготовки Донбаської державної машинобудівної академії (Краматорськ, Україна);
Світлана ШПЕТНА – к.пед.н. доцентка, завідувачка кафедри іноземних мов за професійним спрямуванням Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (Полтава, Україна);
Елла КРАВЧЕНКО – д.філол.н., доцентка, доцентка кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця, Україна);
Наталія ЮГАН – д.філол.н., доцентка, професорка кафедри літературознавства, східної філології і перекладу, в. о. завідувачки кафедри романо-германської філології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (Полтава, Україна), стажувальниця Інституту германістики Дюссельдорфського університету імені Генріха Гейне (Дюссельдорф, Німеччина);
Людмила КРУГЛЕНКО – к.пед.н. доцентка, стажувальниця Бамберзького університету імені Отто-Фрідріха (Німеччина), доцентка кафедри перекладу Приазовського державного технічного університету (Дніпро, Україна);
Леся КЕРІМОВА – старша викладачка кафедри перекладу та слов'янських мов, директорка Українського культурно-освітнього центру Бакинського слов'янського університету (Баку, Азербайджан);
Наталія ГУДКОВА – к.філол.н., доцентка, доцентка кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна);
Інна МАХОВИЧ – старша викладачка кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна).

Загальну редакцію
здійснено зі збереженням авторського стилю.
Рекомендовано до друку Вченою радою ІПСТ КНУТД (протокол № 12 від 16.05.2025 р.).
© КНУТД, 2025

ЗМІСТ / CONTENTS

ВСТУП ……..…….. *8*

СЕКЦІЯ 1. Культурні та освітянські традиції України та інших країн світу *15*

Avramenko Sofiia, Kugai K. Education as a means of preserving cultural diversity in Europe …….. *15*
Білоконь Микола, Глінка Н. В. Релігійні вірування східних слов'ян *18*
Bolshak Daria, Kugai K. Preserving cultural traditions through education: a comparative study of Ukraine and Japan …….. *21*
Borodinova Lina, Vyshnevska M. Educational traditions of Ukraine and Germany: common features and differences …… *24*
Borolis I. The role of the Latin language in the modern cultural and educational space *28*
Voichenko Yelyzaveta, Liubymova N. Freedom and civic responsibility. Comparative analysis of school education in Ukraine and Canada …….. *33*
Galagan Alisa, Vyshnevska M. Pronunciation norms and cultural identity: British vs American English in Ukrainian universities ……... *38*
Hapych Pavlo, Vyshnevska M. Cultural and education traditions of Ukraine and other countries of the world …….. *41*
Dovhopola Nataliia, Vyshnevska M. The role of philology in shaping a tolerant and open society …….. *44*
Дорошенко В. С., Гончаренко С. М. До питання про культурні традиції в контексті діалогу культур *47*
Єрохін Роман, Роєнко Л. В. Використання інтерактивних методів і прийомів для удосконалення навичок говоріння іноземною мовою *50*
Zabrodnii Oleksandr, Vyshnevska M. Foreign language proficiency in academic and professional contexts: key factors and effective approaches ……... *54*
Zakusylo Kateryna, Liubymova N. Traditional ornament in modern light industry of Ukraine: synthesis of heritage and technology …… *57*
Ivanitska Alina, Vyshnevska M. European and Ukrainian experience in cultural heritage preservation …….. *63*
Klimusha Victoria, Kugai K. Cultural and educational traditions of Ukraine in a global context …….. *68*
Комісаренко Владислав, Ткаченко К. А. Ефективність використання штучного інтелекту у вивченні мов: можливості, виклики, недоліки *71*
Linchak Nikita, Vyshnevska M. Discovering cultural landscapes via language …….. *75*
Lunha Taisiia, Vyshnevska M. The influence of translation on the perception of national identity in multicultural societies ……. *77*
Макарченко Станіслав, Махович І. А. Переклад і локалізація відеоігор: мовні особливості та культурна адаптація *79*
Marysyk Oleksandra, Borolis I. Artificial intelligence: good or evil in higher education ... *83*
Makhovych I., Makhovych O. Integrating soft and technical skills in IT education: insights from the SFIA model ……... *86*
Mohylevskyi Kyrylo, Kugai K. Cultural roots and global reach in Ukraine's education …. *92*
Petrenko V. Education and culture as vessels of national identity: Ukraine and beyond ... *95*
Повідало Валерія, Роєнко Л. В. Використання штучного інтелекту в навчанні іноземних мов: можливості та виклики *99*
Ромащенко Л. І. «Діалог культур» у курсі вивчення літератури у вищій школі (із зарубіжного викладацького досвіду) *105*
Руднєва Софія, Глінка Н. В. Українські традиційні танці, або неотрадиціоналізм *112*
Savenko Ivan, Vyshnevska M. Education in the context of traditions: how nationals characteristics shape the approach to learning ……. *117*

Савенко О. М., Савенко Т. Д. Оптимізація тексту як комунікативної одиниці і новітнього автономного утворення в епоху диджиталізації *120*
Stelmakh Anastasiia, Goncharenko S. English and fashion brands promotion: challenges and strategies ……... *129*
Стус Василь, Моісєєва Н. О. Роль перекладача як культурного посередника у дипломатичній комунікації *133*
Ternopolska Sofia, Vyshnevska M. University as a space for cross-cultural communication *138*
Chala Anastasia, Vyshnevska M. Globalisation and philology: the influence of English on the linguistic environment of Ukraine ……. *141*
Sharuda Kateryna, Kugai K. Academic mobility as a mechanism of intercultural dialogue at universities ……... *144*
Shushura Kateryna, Liubymova N. Dialogue of cultures in the European educational space: cultural and educational traditions of Ukraine and Latvia *147*

СЕКЦІЯ 2. Розвиток сучасних ЗВО і ЗЗСО України та світу *152*

Avramchyk Daria, Vyshnevska M. The role of multilingualism in the strengthening cultural dialogue in European education ……. *152*
Адамія З. К. Активне навчання і лінгвістика (три підходи до залучення студентів) .. *157*
Бабій Вероніка, Бороліс І. І. Ключові аспекти інклюзивного навчання …….. *163*
Bielykh Maria, Gudkova N. Global and Ukrainian education through transformations and the power of language …….. *166*
Будовський Кіріл, Глінка Н. В. Проблема кадрової кризи вчителів в українській системі загальної освіти на основі звіту «Вчителі України: кадровий потенціал» *170*
Vaniutina Sofiia, Kugai K. Shaping educational and cultural spaces through philology and foreign languages in the age of globalization …….. *174*
Vyshnevska M. Cross-cultural perspectives on teaching ESP (English for specific purposes) to economic students ……... *177*
Haichenia Stanislav, Vyshnevska M. Transformation of higher education in the context of digitalisations: global trends and Ukrainian realities …….. *182*
Голото Георгій, Ледняк Ю. В. Розвиток компетентності спілкування іноземними мовами на уроках зарубіжної літератури в старшій школі *185*
Hontarenko Alina, Shykhnenko K. Motivational factors in English language learning of future garment technologist-designers *189*
Дворянчикова С. Є. Досвід кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну в міжнародній академічній мобільності *193*
Дмитренко Альбіна, Внукова О. М. Традиції фізичного виховання у ЗВО України ... *198*
Ikaiev Nazarii, Gudkova N. The impact of globalization and martial law on higher education in Ukraine ……. *203*
Krasniuk S. KDD & knowledge management systems in crisis management of education *207*
Лісова Ангеліна, Бойко Я. В. Використання цифрових технологій для підтримки мультилінгвального навчання *213*
Momot Yehor, Vyshnevska M. Open educational resources (OER) and intercultural knowledge exchange in IT education …….. *216*
Muzychenko Artemii, Vyshnevska M. The role of the education in the digital transformation of higher education institutions ……... *219*
Носач Єгор, Ледняк Ю. В. Історико-літературні та історико-культурні відомості щодо античності в підручниках із зарубіжної літератури для 10 класу *222*
Petrenko Anton, Gudkova N. The influence of English on international communication and IT collaboration ……. *227*
Полякова Дар'я, Внукова О. М. Фітнес у фізичній підготовці українських студентів *230*

Ponomarenko Mariia, Kugai K. Foreign language proficiency as a tool for international collaboration and stereotype reduction ……..…. *234*
Редько С. П., Кулаженко О. П., Кулаженко В. В. Складові цифрової компетентності викладача *237*
Rublenko Karolina, Kugai K. Foreign language as a key to success in graphic design ….. *241*
Сердюк Олексій, Глінка Н. В. Українська мова в контексті багатомовного європейського простору *244*
Солодка А. К. Використання штучного інтелекту для оптимізації підготовки перекладачів у закладах вищої освіти *248*
Troian Yelyzaveta, Kugai K. AI conversational agents in English language learning ……. *253*
Федоренко С. В. Зародження освітньої концепції STEAM у вищій школі США *257*
Фоміних Карина, Гудкова Н. М. Уплив автоматизації та штучного інтелекту на майбутнє працевлаштування перекладачів *261*
Khomenko Valeriia, Kugai K. Cultural code in flux: how historical events shape language evolution …….. *264*
Shevchenko Pavlo, Vyshnevska M. The role of English in the professional development of students of non-linguistic specialties ……... *268*
Shykhnenko K. Involving undergraduate students in research: lessons from the U. S. Universities *272*
Юферева О. В. Педагогічні таксономії в андрагогіці: теоретичні засади та перспективи застосування моделі Л. Д. Фінка *276*

СЕКЦІЯ 3. Традиції та перспективи навчання іноземних студентів у ЗВО України та світу *280*

Андрєєв-Сичок Денис, Глінка Н. В. Українська мова у призмі діалогу культур *280*
Антоненко Анна, Дворянчикова С. Є. Українська як мова навчання інофонів: досвід і перспективи *285*
Heorhiieva Yuliia, Kugai K. English as a global tool for design industry collaboration …. *289*
Himadutin Ali, Vyshnevska M. The impact of multilingualism of the professional opportunities of international students after graduation from universities in Ukraine ….. *291*
Джерджж Віктор, Кетова Т. М. Виклики під час вивчення німецької мови як другої іноземної *295*
Донцов Павло, Глінка Н. В. Іноземний студент у мовному середовищі сучасної України та інших країн у контексті процесів трансформації і глобалізації *300*
Dubovitska Maria, Kugai K. Linguistic advantage in design ……. *304*
Ivanova Angelina, Kugai K. Education transformation in Ukraine and the world – from reform to digital shifts ……. *307*
Керімова Л. О. Труднощі засвоєння фонетики української мови азербайджанськими студентами *310*
Kugai K. Multilingual educational as a strategic advantage for international students in Ukraine ……. *314*
Kynhurtsev Rostislav, Vyshnevska M. The role of digital technologies in promoting intercultural dialogue in the educational environment *317*
Lavrenko Olha, Kugai K. Language as a key factors in the social integration of international students in Ukraine ……. *319*
Любимова Н. В. Філологія крізь призму діалогу культур під час війни *323*
Minaeva Sofia, Kugai K. Ukraine's higher education challenges and European integration *326*
Мірошниченко Роман, Глінка Н. В. Традиції та перспективи навчання іноземних студентів у ЗВО України та світу *331*
Мунтян О. О. Дидактичні засади та ефективність тематичного контролю у процесі опанування української мови студентами-іноземцями *333*

Нещерет Аліна, Дворянчикова С. Є. Сертифікаційний іспит з української мови як іноземної: сьогодення й перспективи *337*
Onyshchenko Veronika, Kugai K. The role of English language proficiency in personal and professional development in a globalized world …….. *340*
Uchen Olena, Vyshnevska M. Mastering foreign languages as a factor in enhancing professional and educational opportunities of citizens of other countries …….. *343*
Fisarevska Dariia, Kugai K. Interdisciplinary dialogues: linguistics and graphic design in visual communication …….. *345*

СЕКЦІЯ 4. Філологія крізь призму діалогу культур ……..... *347*

Avramchyk Daria, Gudkova N. Philology as a bridge for cultural dialogue and global understanding ……... *347*
Андрійчук Андрій, Моісєєва Н. О. Лексико-граматичні особливості перекладу дипломатичних промов з німецької мови *351*
Boiko Ya. The role of translation and adaptation in preserving cultural identity for target audiences in the context of globalization ……. *355*
Бокій Альбіна, Котвицька В. А. Мовно-стилістичні особливості промови Анналени Бербок на дебатах щодо національної стратегії безпеки ФРН *361*
Borodinova Lina, Boiko Ya. Issues in translating terminology in English-language popular science texts with a technical focus ……. *364*
Бутенко Данило, Бойко Я. В. Проблеми перекладу фразеологічних одиниць: міжмовна асиметрія, культурна маркованість, стилістична еквівалентність *369*
Butenko Danylo, Vyshnevska M. Phraseological units as cultural markers: challenges of cross-cultural translation in English-Ukrainian audiovisual content …….. *374*
Глінка Н. В. Злочинний переклад як мовна маніпуляція *379*
Голі-Оглу Т. В., Гармаш О. Л. Функціональне навантаження каламбурів в американському ситкомі «Теорія великого вибуху» *383*
Гудкова Н. М. Транскреація як переклад з маркетинговим акцентом *388*
Гуляєва Валерія, Солодка А. К. Відображення етнокультурних мовних одиниць у перекладі *392*
Hutsuliak Vladyslava, Polycheva Yu. Peculiarities of representing the concept of “love” in English idioms and their translation into Ukrainian ……. *397*
Janashia L. Allusions and reminiscences in the poetry of M. Anmashev ……... *400*
Дзира І. Я. Юридичні терміни латинського походження у «Словнику української мови» Павла Білецького-Носенка ……. *404*
Дінь За Бао, Юферева О. В. Особливості літератури young adult та український контекст *409*
Добровольська Діана, Бороліс І. І. Особливості перекладу безеквівалентної лексики *413*
Zalevska Valeriia, Kugai K. Contract translation as a medium for intercultural dialogue *417*
Isakova Ye. Means of conveying the concept “the best one” in the language of influencers *421*
Kamenska Mariia, Vyshnevska M. Philology and the dialogue of cultures ……. *423*
Kacharava M. On the issue of political vocabulary in modern discourse ……... *426*
Коваленко Ангеліна, Дзира І. Я. Феномен діалогу культур у творчості Пантелеймона Куліша *430*
Konovaliuk Anna, Kugai K. Euphemisms in English: their types and peculiarities …….. *434*
Kruashvili I. German in the dialogue of cultures: language competence as a key to intercultural communication ……... *438*
Lebedieva Ksenia, Vyshnevska M. Literary translation as a means of intercultural communication in modern Europe …….. *443*
Масловська Крістіна, Волощук І. П. Мультимодальна презентація інновацій: лінгвосеміотичний підхід *446*

Мельник Софія, Гойсак В. Л. Особливості українських і польських казкових традиційних формул *449*
Mikeladze D. English philology in fostering intercultural dialogue ……... *454*
Molchanets Dmytro, Yuhan N. Phantasmagoria and irreality in the poetic of Rolland Schimmelphennig's dramas "Eternal Maria" and "Arabian night" ……. *460*
Molchanets Oleksandr, Yuhan N. Authorial presence in the plays of Roland Schimmelpfennig: features of expressions …….. *465*
Moskalenko Diana, Kornieieva I. Forms of slang tokens in the English language ……. *470*
Назаренко Єва, Моісєєва Н. О. Специфіка перекладу промов в українсько-німецькому дипломатичному дискурсі *474*
Pashkova Daria, Kugai K. Translating classical fiction between philology and modern readbility …….. *478*
Пентій Ніна, Бойко Я. В. Специфіка відтворення абревіатур у текстах юридичного дискурсу *481*
Підгайна Анастасія, Бойко Я. В. Відтворення українською мовою онімів у публіцистичному дискурсі (на матеріалі англійськомовних газет і журналів) *484*
Polishchuk Kateryna, Kugai K. Polyglotism as a competitive advantage for foreign graduates of Ukrainian universities ……. *487*
Popova Iryna, Kornieieva I. Word formation and basics of translation ……. *490*
Резніченко Еліна, Гаман І. А. Стилістика гуманітарного цифрового дискурсу на прикладі німецькомовних вебсайтів благодійних організацій *494*
Резніченко Еліна, Моісєєва Н. О. Специфіка усного перекладу під час міжнародних дипломатичних перемовин *499*
Роєнко Л. В. Етнокультурний характер англомовного роману Д. Клавелла «Сьогун» *504*
Сотніченко Олександра, Дзира І. Я. Відображення міжкультурного діалогу в поетичній спадщині Миколи Зерова *510*
Сукманюк Анастасія, Волощук І. П. Фреймова семантика як моделювання мовної інформації *515*
Televyak Anastasia, Kugai K. Philology through the lens of cultural dialogue …….. *517*
Тімочка Діана, Моісєєва Н. О. Мовні особливості перекладу дипломатичних документів українською та німецькою мовами *520*
Тімочка Діана, Чайковська О. Ю. Відтворення комічного ефекту в перекладі кінофільму "Der Geiste Tag" *525*
Turava M. News of the war that didn't reach Tbilisi (Nana Akobidze's "Three Wars" (trilogy)) *530*
Унгурян Олександра, Кетова Т. М. Переваги вивчення німецької мови як другої іноземної *533*
Fedorchak-Khoma Anna, Kornieieva I. Features of translation English grammar ……. *538*
Khalabuzar O. On the importance of the Indo-European language family ……. *544*
Шевель Юлія, Бойко Я. В. Роль аспектного перекладу в контексті діалогу культур .. *549*
Шевцова Олександра, Дзира І. Я. Діалог культур у творчості Максима Рильського . *552*
Shelia M., Marghania M., Galoberi K. Floral symbols in Georgian, English and French cultures ……. *556*
Шеремет Наталія, Лазебна О. А. Психологічне підґрунтя популярності романів-жахів (на прикладах творів Стівена Кінга та Патріка Зюскінда) *561*
Юган Н. Л. Трансформація уявлень про фашизм у п'єсах сучасної української драматургії *566*
Yablonska Tetyana, Goncharenko S. Challenges of translating humor: AI vs human translation *572*

ВСТУП

09 травня 2025 року в Київському національному університеті технологій та дизайну відбулася X Міжнародна конференція «Діалог культур у Європейському освітньому просторі», яку організували науково-педагогічні працівники кафедри філології та перекладу інституту права та сучасних технологій.

Конференцію було проведено за ініціативи Київського національного університету технологій та дизайну під егідою Міністерства освіти і науки України.

Співорганізаторами конференції стали: Приазовський державний технічний університет (м. Дніпро), Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Полтава), Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця), Донбаська державна машинобудівна академія (м. Тернопіль), Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Державний університет «Київський авіаційний інститут», Одеський державний аграрний університет, Рівненський державний гуманітарний університет, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Ягеллонський університет (Інститут східнослов'янської філології, кафедра україністики), Польща, Бакинський слов'янський університет, Азербайджан, Академія наук Цхум-Абхазії (Інститут слов'янських мов), Грузія, Сухумський державний університет, Грузія, Грузинський міжнародний університет GIU (Грузинсько-український інститут мов та культури), Грузія, Бамберзький університет імені Отто-Фрідриха, Німеччина, Університет Гранади, Іспанія, Академія прикладних наук Університет управління та адміністрації в Ополі, Польща, Університет Думлупінар, Туреччина, Мовний центр Стамбульського університету, Туреччина, Міжнародна культурно-освітня асоціація (ICEA), США.

Урочисте відкриття конференції розпочалося зі звернень д.т.н., проф., проректора з цифрової трансформації Київського національного університету технологій та дизайну Володимира Стаценка і к.е.н., доц., директорки інституту права та сучасних технологій Тетяни Власюк.

Володимир Стаценко привітав міжнародну спільноту й підкреслив значущість культурного різноманіття й рівноправного діалогу культур для сучасного цивілізованого демократичного суспільства, наукової роботи для сучасних фахівців і побажав присутнім завзяття та продуктивної роботи.

Тетяна Власюк у вітальному слові повідомила, що ювілейна конференція, яка щорічно працює в межах відзначення Дня Європи і Дня науки в Україні, є авторитетним професійним осередком для обговорення філологічних аспектів міжкультурного діалогу.

Модераторками заходу стали Єлизавета Ісакова – к. філол. н., доц., завідувачка кафедри філології та перекладу і Світлана Дворянчикова – к. філол. н., доц., доцентка кафедри філології та перекладу.

У конференції взяли участь понад 150 науковців, викладачів і здобувачів закладів вищої освіти України (Києва, Вінниці, Дніпра, Івано-Франківська, Краматорська, Кривого Рогу, Львова, Одеси, Рівного, Полтави, Тернополя, Чернівців, Чернігова), Азербайджану, Грузії, Німеччини, Польщі, Іспанії, Сполучених Штатів Америки та Туреччини.

У рамах конференції працювали чотири секції:

1. Культурні та освітянські традиції України та інших країн світу.

2. Розвиток сучасних ЗВО і ЗЗСО України та світу.

3. Традиції та перспективи навчання іноземних студентів у ЗВО України та світу.

4. Філологія крізь призму діалогу культур.

На пленарному засіданні вітальні слова й доповіді виголосили організатори та гості конференції:

Тетяна Власюк – к. е. н., доц., директорка інституту права та

сучасних технологій Київського національного університету технологій та дизайну;

Темур Чилачава – д.фіз-мат.н., проф., президент Академії наук Цхум-Абхазії (Грузія);

Зураб Хонелідзе – д.політ.н., проф., ректор Сухумського державного університету (Грузія);

Елісо Елісашвілі – проф., ректорка Грузинського міжнародного університету GIU (Грузія), членкиня ради директорів міжнародного освітнього холдингу China International Education Group;

Грігор Каландадзе – д.політ., асоційований проф., начальник відділу міжнародних відносин Грузинського міжнародного університету GIU (Грузія);

Зоя Адамія – д.філол.н., проф., директорка Грузинсько-українського інституту мов та культури Грузинського міжнародного університету GIU; директорка Науково-дослідного інституту слов'янських мов Академії наук Цхум-Абхазії, запрошена професорка Сухумського державного університету (Грузія);

Каха Квашилава – к.іст.н., асоційований проф., керівник служби зв'язків з громадськістю та ЗМІ Сухумського державного університету (Грузія), журналіст;

Вікторія Дмитренко – д.філол.н., проф., директорка Навчально-наукового інституту філології та журналістики Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (Полтава);

Олена Сайтз – віцепрезидентка Міжнародної культурно-освітньої асоціації (ICEA), директорка міжнародних програм (США);

Маріна Турава – PhD, асоційована проф., деканка факультету гуманітарних наук Сухумського державного університету (Грузія);

Мака Качарава – асоційована проф., завідувачка відділу забезпечення якості гуманітарного факультету Сухумського державного університету (Грузія), PhD;

Наталія Пазюра – д.пед.н., проф., завідувачка кафедри авіаційної англійської Національного авіаційного університету;

Ольга Безкоровайна – д.пед.н., проф., завідувачка кафедри теорії і практики іноземних мов та методики викладання філологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне);

Леся Шевчук – к.пед.н., доц., завідувачка кафедри іноземної філології та перекладу Національного транспортного університету (Київ);

Оксана Баранівська – докторка, професорка кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету (Польща);

Тамара Голі-Оглу – к.філол.н., доц., завідувачка кафедри перекладу Приазовського державного технічного університету (Дніпро);

Катерина Зубенко – к.філол.н., доц., завідувачка кафедри мовної підготовки Донбаської державної машинобудівної академії (Краматорськ, Україна);

Людмила Ромащенко – д.філол.н., проф., професорка кафедра української мови та слов'янської філології Приазовського державного технічного університету (Дніпро);

Діана Мікеладзе – д.філол.н., асоційована професорка Сухумського державного університету (Грузія);

Наталія Глінка – к.філол.н., доц., доцентка кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ);

Елла Кравченко – д.філол.н., доц., доцентка кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця);

Наталія Юган – д.філол.н., доц., професорка кафедри літературознавства, східної філології і перекладу, в. о. завідувачки кафедри романо-германської філології Луганського національного університету

імені Тараса Шевченка (Полтава), стажувальниця Інституту германістики Дюссельдорфського університету імені Генріха Гейне (Німеччина);

Людмила Кругленко – к.пед.н. доц., наукова співробітниця кафедри англістики та американістики Бамберзького університету імені Отто-Фрідріха (Німеччина), доцентка кафедри перекладу Приазовського державного технічного університету (Дніпро);

Леся Керімова – старша викладачка кафедри перекладу та слов'янських мов, директорка Українського культурно-освітнього центру Бакинського слов'янського університету (Азербайджан);

Ельміра Салахатдінова – к.філол.н., викладачка відділення україністики Стамбульського університету, викладачка Мовного центру Стамбульського університету (Туреччина);

Єлизавета Ісакова – к.філол.н., завідувачка кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну;

Світлана Дворянчикова – к. філол. н., доц., доцентка кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну.

Доповідачі зазначили, що діалог культур стає основою нової культурної та освітньої стратегії в умовах стрімкого підвищення світового інтересу до України, а спілкування іноземними мовами є особливо актуальним на тлі всесвітньої глобалізації.

Освітня і наукова робота колективу кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну суголосна європейському вектору сучасної української освіти. Науково-педагогічні працівники впроваджують низку міжнародних проєктів із закордонними партнерами. Гості конференції наголосили на тому, що співробітництво з викладачами кафедри філології та перекладу КНУТД плідне й перспективне, тема конференції «Діалог культур у Європейському освітньому просторі» актуальна, а також підкреслили традиційно високий професійний рівень організації та проведення заходу.

Під час роботи секційних засідань були заслухані доповіді науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів.

Низка доповідей здобувачів зацікавила учасників конференції та викликала живе обговорення, оскільки автори висвітлили найважливіші актуальні теоретичні і практичні аспекти міжкультурного діалогу, перекладу й філології, мультикультуралізму й опанування іноземних мов у закладах освіти України й світу, що сприятиме глобалізації суспільства та входженню України до міжнародної спільноти:

Віктор Джердж – студент Київського національного університету технологій та дизайну, *Виклики під час вивчення німецької мови як другої іноземної* (наукова керівниця – старша викладачка кафедри філології та перекладу Тетяна Кетова);

Софія Мельник – студентка Ягеллонського університету, *Особливості українських і польських казкових традиційних формул* (наукова керівниця – PhD, докторка Ягеллонського університету Вікторія Гойсак);

Діана Москаленко – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *Forms of slang tokens in the English language* (наукова керівниця – к.пед.н., доцентка кафедри філології та перекладу Ірина Корнєєва);

Валерія Повідало – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *Використання штучного інтелекту в навчанні іноземних мов: можливості та виклики* (наукова керівниця – старша викладачка кафедри філології та перекладу Людмила Роєнко);

Ірина Попова – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *Word formation and basics of translation* (наукова керівниця – к.пед.н., доцентка кафедри філології та перекладу Ірина Корнєєва);

Олександра Сотніченко – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *Відображення міжкультурного*

діалогу в поетичній спадщині Миколи Зерова (науковий керівник – к.філол.н., д.іст.н., професор кафедри філології та перекладу Іван Дзира);

Анастасія Стельмах – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *English and fashion brands promotion: challenges and strategies* (наукова керівниця – старша викладачка кафедри філології та перекладу Світлана Гончаренко);

Олександра Унгурян – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *Переваги вивчення німецької мови як другої іноземної* (наукова керівниця – старша викладачка кафедри філології та перекладу Тетяна Кетова);

Олександра Шевцова – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *Діалог культур у творчості Максима Рильського* (науковий керівник – к.філол.н., д.іст.н., професор кафедри філології та перекладу Іван Дзира);

Катерина Шушура – студентка Київського національного університету технологій та дизайну, *Діалог культур у європейському освітньому просторі: культурно-освітні традиції України та Латвії* (наукова керівниця – старша викладачка кафедри філології та перекладу Наталія Любимова).

За результатами роботи конференції сформований електронний збірник матеріалів.

Висловлюємо щиру подяку організаторам і учасникам міжнародної конференції «Діалог культур у Європейському освітньому просторі»!

Слава Україні! Героям Слава!

Дворянчикова С. Є.

к. філол. н., доцентка, доцентка кафедри філології та перекладу,

Київський національній університет технологій та дизайну

СЕКЦІЯ 1. Культурні та освітянські традиції України та інших країн світу

Avramenko Sofiia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

EDUCATION AS A MEANS OF PRESERVING CULTURAL DIVERSITY IN EUROPE

Introduction. Education in Europe plays a key role in the development of all spheres of life. In particular, we can highlight how it affects the preservation of cultural diversity. It is about new inventions, useful meetings, tolerance, understanding of educational systems worldwide, and much more. This aspect is essential and valuable for modernity and cultural development.

The work aims to analyze the provision and support of integration in European society.

Education plays a crucial role in producing the workforce that sustains society. Through combined learning, upbringing, and personal development, education aims to shape individuals who are valuable assets to society. The primary objective of education is to foster both intellectual and moral growth in individuals. Today's society demands citizens who possess independent and critical thinking abilities, can effectively identify and creatively address challenges, and are well-educated professionals [1, p.126]. Developing a range of soft skills during university equips young people with the resilience to navigate social challenges and the adaptability to thrive in the dynamic job market [2, p.183].

First, education is a chain of continuous development and improvement. Every year, universities graduate worthy specialists and thus provide the world

with new personnel who will make the world more civilized and better. The structure of education is constantly changing, and reforms are being implemented to improve the library of materials of higher education institutions. These changes create a driving potential and launch new joint movements in the global community. This way, specific cultural ties are preserved, as students constantly exchange information and meet online and offline. Such discussions lead to the promotion and preservation of cultural diversity [4].

Secondly, the word “education” is not only about acquiring knowledge in various fields but also about developing foreign language skills. This knowledge helps not only to improve one’s vocabulary but also to break the language barrier between different countries and cultures. A person learns different languages to communicate with representatives of different cultural communities. In this way, he or she can better understand another culture, people, customs, and points of view on various scientific issues. In modern Europe, education is understood as a means of developing self-awareness, not only as a scientist or an ordinary person. Through language, one can master the basics of various sciences, get acquainted with the most important works of art, and understand the philosophical depths of the behavior and slang of young people in a particular country. All these components may seem unrelated to education. However, they form a person as a full-fledged scientist who speaks not only a foreign language but also all the components of culture in the first place. After all, culture is about people who create new things, develop inventions, and make discoveries. The best way to understand all the subtleties of every step of a foreign scientist is to know everything from “A” to “Z” about a person’s education and cultural heritage. Therefore, the need to speak several languages is driven by general educational factors of cultural diversity and personal development [3].

Conclusion. Education has become the most powerful platform for the continuous development of countries worldwide. It brings together many aspects that form new perspectives for scientists and others. By studying and learning

the culture of certain countries, a person draws a ticket to a clear and culturally balanced future. Multilingualism helps students to study and learn new sciences to the fullest extent possible. Speaking several languages provides many positive aspects that improve and accelerate learning something new and interesting. A person substantively masters various fields of knowledge, delving into the details as much as possible.

REFERENCES

1. Kugai K. (2023). Understanding the essence of university education and classical university education. Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa, 56 (2023) nr 1, s. 432. P. 126–132. https://doi.org/10.23856/5618

2. Malykhin O., Aristova N., Kugai, K. Vyshnevska M., & Makhovych I. (2024). Soft Skills Development in the English Language Classroom: Students' Perspectives on the Problem. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I. Rezekne, Rezekne Academy of Technologies. P. 182–193. https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7852

3. Міщинська І. В. (2018). Мова як засіб вираження самосвідомості особистості та нації в умовах соціальних і культурних змін. Теоретична і дидактична філологія. Серія: Філологія (літературознавство, мовознавство). № 28. С.151–157.

4. Першукова О. (2014). Роль міжнародних організацій у процесі становлення та розвитку багатомовної освіти в країнах Європи. Порівняльно-педагогічні студії. №6(20). С.65–78. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2014/2014_6/10.pdf (дата звернення 13.01.2025).

Білоконь Микола
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н., доц. Глінка Н. В.

РЕЛІГІЙНІ ВІРУВАННЯ СХІДНИХ СЛОВ'ЯН

Дослідження релігійних уявлень східних слов'ян є важливим для розуміння витоків духовної культури, ментальності та суспільної організації давніх народів. Саме релігія формувала морально-етичні засади, впливала на державотворчі процеси та міжетнічні контакти. У контексті сучасної зацікавленості у витоках національної ідентичності проблема набуває особливої значущості.

Мета дослідження – систематизувати знання про релігійні уявлення східних слов'ян та визначити їх роль у суспільному розвитку. Основними методами дослідження є порівняльно-історичний аналіз та джерелознавчий підхід.

Основою релігії давніх слов'ян було обожнювання сил природи, славлення радості життя, вшанування культури предків. Слов'яни створили цілісну світоглядну систему, яка дістала назву язичництва – вшанування сил природи, вірування у надприродні властивості речей і явищ природи [2, с. 49]. Основу світогляду становила віра в багатьох богів, кожен з яких уособлював певну стихію чи сферу життя. Пантеон включав Сварога, Перуна, Дажбога, Велеса та інших.

Так, Сварог – бог вогню, прабог усіх богів, владика світу. Він періодично скидає старих богів і породжує нових. Із Сварогом пов'язані уявлення про Рагора – злого духа, здатного перетворюватися на тварин, птахів, драконів. Сини Сварога звуться Сварожичами [1, с. 457]. Перун – бог наймогутніших сил неба і землі, блискавки та грому. У предків культ Священних гаїв був культом Перуна, ототожнюваного з дубом. Середньовічний історик Прокопій Кесарійський свідчив, що слов'яни

«бога блискавки вважають єдиним господарем усього» [1, с. 363]. За народними віруваннями, після створення світу, коли бог вогню Сварог пішов на відпочинок, Перун заступив його місце в небі. Дажбог – бог світла і Сонця, син могутнього богу вогню Сварога; подавач усякого добра, опікун людської долі та достатку; бог, який дає білий день, щастя та любов. Зі сходом Сонця у предків з давніх давен асоціювалося його відродження, а тому Сварог є божество-батько, який дає життя Сонцю Дажбогу [1, с. 124]. Велес – один із найзагадковіших богів давньої України, бог мистецтва, краси, щастя й любові; опікун тварин, покровитель волхвів, ясновидців, віщунів. Співець Боян у «Слові о полку Ігоревім» називається онуком Велеса: «Віщий Бояне, Велесів внуче» [1, с. 50].

Окрім офіційного культу, який поступово формувався у політичних центрах (зокрема у Києві напередодні хрещення Русі), значну роль відігравали локальні вірування – шанування місцевих божеств, духів природи (лісовиків, водяників, берегинь, русалок) і предків роду. Важливим елементом релігійної практики були обряди жертвоприношення – як тварин, так і символічні жертви у вигляді плодів, тканин чи прикрас.

Свята слов’ян тісно були пов’язані із аграрним циклом (Коляда, Купала, Русалії), що відображало залежність людини від змін природи. Багато обрядів мали синкретичний характер, поєднуючи магічні, ритуальні та соціальні функції. Релігія слов’ян була нерозривно пов'язана із громадською організацією: вірчі обряди укріплювали колективну солідарність, забезпечували передачу традицій і регулювали суспільне життя.

Значною особливістю релігії східних слов'ян була її практичність – релігійні обряди і вірування обслуговували щоденні потреби людини: захист від стихій, забезпечення родючості, добробут роду. Магічні обряди часто поєднувалися із побутовими практиками, зберігаючи дохристиянські

елементи навіть після офіційного прийняття християнства.

Поступова еволюція релігійних уявлень – від анімізму та тотемізму до чітко оформленого пантеону – свідчить про складні процеси соціальної диференціації та державотворення у середовищі східнослов’янських племен.

Релігійні уявлення східних слов'ян були важливою частиною їхнього світогляду та суспільного життя. Віра у багатьох богів і духів природи забезпечувала сакральне осмислення світу та регулювала соціальні відносини. Навіть після прийняття християнства багато елементів язичницьких культів збереглися в обрядах, народних святах і традиціях. Дослідження цих уявлень допомагає глибше зрозуміти витоки української культури й ментальності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Войтович, В. М. (2002). Українська міфологія. Київ : Либідь, 666 с.

2. Передерій, І. Г., Тєвікова, О. В., Нарадько, А. В. (2015). Історія української культури : навч. посіб. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. Полтава : ПолтНТУ, 275 с.

Bolshak Daria
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – K. Kugai, associate professor

PRESERVING CULTURAL TRADITIONS THROUGH EDUCATION: A COMPARATIVE STUDY OF UKRAINE AND JAPAN

Introduction**.** Amid the growing interaction of diverse cultures, the issue of preserving national identity takes on particular significance. Cultural traditions serve as the foundation that ensures every nation's uniqueness, while schools act as key institutions responsible for transmitting these traditions to future generations. Through various educational programmes, celebrations, and cultural events, schools help foster a sense of pride in young people for their homeland.

Ukraine and Japan, nations with distinct historical and cultural paths, demonstrate unique approaches to preserving traditions through education. By analysing educational practices, events, and innovative methods in both countries, one can identify effective models for integrating cultural heritage into modern educational processes.

The study aims to analyse and compare the role of schools in Ukraine and Japan in preserving cultural traditions.

Schools are crucial in preserving cultural traditions and shaping national identity in both countries. In Ukraine, this process is centred on fostering patriotism through studying history, literature, and ethnography. Students actively engage in learning traditional crafts such as pysanka painting, making motanka dolls, and participating in customary rituals [3]. Emphasis is also placed on studying the works of classical Ukrainian writers, including Taras Shevchenko, Ivan Franko, and Lesia Ukrainka, which instil a sense of belonging to a resilient and talented nation.

In Japan, educational practices focus on integrating traditions into everyday life. Lessons in calligraphy (書道, shodō), tea ceremony (茶の湯, chanoyu), and

origami (折り紙) not only transmit cultural knowledge but also nurture patience, attention to detail, and a harmonious worldview. A distinctive feature of the Japanese approach is the seamless combination of tradition with modernity, enabling young people to remain connected to their cultural roots even amidst rapid technological advancements [1].

School celebrations in both countries serve as a means of transmitting cultural values. In Ukraine, special attention is given to national and religious holidays such as Christmas, Easter, and Independence Day [3]. On these occasions, students participate in themed activities such as poetry recitals, competitions, workshops, and festive performances, strengthening their bond with cultural heritage and fostering a sense of unity. In Japan, school festivals, such as the celebration of *紅葉* (Momiji, Maple Leaf Day) or *正月* (Shōgatsu, New Year), highlight the connection between nature and culture. Students create traditional poetry, dances, and decorations, helping them better understand their roots and feel part of an ancient and majestic culture [2].

In a world characterised by active globalisation, nations face the challenge of adapting traditions to contemporary realities and technologies. In Ukraine, new forms of celebration have emerged, including online contests, webinars on traditional crafts, interactive exhibitions, engaging lectures from national museum representatives, and various online initiatives, enabling young people to participate in cultural events from anywhere in the world [5]. Multimedia resources such as thematic documentaries and mobile applications encourage younger generations to explore national culture conveniently and captivatingly. Similarly, Japan integrates modern technology into its educational processes. For instance, calligraphy and tea ceremony lessons are held online, while collaboration between schools and cultural centres creates interactive spaces for exploring traditions.

Numerous academic studies underscore the importance of celebrations and educational programmes in shaping national identity. In Ukraine, commemorating state events such as Constitution Day or Ukrainian Statehood

Day fosters unity and patriotism among young people. In Japan, the educational system is rooted in cultural aesthetics and a connection with nature, contributing to the development of balanced and well-rounded individuals [1].

A comparison of Ukraine's and Japan's approaches reveals their unique values: the Ukrainian system prioritises historical memory and national consciousness, aiming to cultivate respect for heritage. In contrast, the Japanese system emphasises aesthetic appreciation and the development of balance in all aspects of life. Both countries employ different yet equally effective methods for shaping national identity and preserving cultural heritage.

Conclusion**.** In conclusion, educational institutions are a vivid example of effectively integrating national history and traditions into the learning process. They play a crucial role in preserving authentic cultural values in the modern world. The experiences of both countries demonstrate that education can be a powerful tool for safeguarding cultural identity and passing it on to future generations, contributing to the harmonious development of individuals in the context of globalisation.

REFERENCES

1. Дудік А. О. (2013). Морально-патріотичне виховання у сучасній Японії. *Науковий вісник Донбасу*. №3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_18 (дата звернення 16.12.2024).

2. Лукомська В. О. Інтегрований пізнавально-виховний позакласний захід на тему «Країна-навпаки». *Naurok*. URL: https://naurok.com.ua/integrovaniy-piznavalno-vihovniypozaklasniy-zahid-na-temu-kra-na-navpaki-28092.html (дата звернення 16.12.2024).

3. Посоха Л. В. (2019). Використання народних традицій у виховній роботі. *Всеосвіта*. URL: https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-narodnih-tradicij-u-vihovnij-roboti-166775.html (дата звернення 15.12.2024).

4. Українські школи. (2023). *AISU (American Internationl School and University)*. URL: https://aisu.school/ukrainski-shkoly/ (дата звернення 16.12.2024).

Borodinova Lina
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

EDUCATIONAL TRADITIONS OF UKRAINE AND GERMANY: COMMON FEATURES AND DIFFERENCES

A nation's history, culture, and social changes greatly influence its educational practices. Reflecting on their different historical paths, cultural settings, and political environments, Ukraine's and Germany's educational systems have some similarities but also clear differences. Emphasizing their similarities and differences, this article seeks to contrast the educational customs of Ukraine and Germany. Examining these systems in their broader historical and cultural contexts helps us better appreciate education's role in shaping national identities and supporting social progress.

Impressive historical events have shaped both Ukrainian and German educational systems. Soviet policies significantly shaped Ukraine's education framework by emphasizing a centralized, state-run approach. Ukrainian education began to change after it became free in 1991, moving closer to European norms and adopting new teaching techniques. However, it still deals with the lasting effects of the Soviet system.

On the other hand, the German education system, which began in the Middle Ages, has evolved over many centuries. Known for its high academic standards, vocational programs, and dual system of apprenticeships, this system combines academic knowledge with practical training. Germany's system has remained mostly decentralized; each state (Länder) has considerable authority over educational policies.

The three primary levels of Ukraine's education system are elementary, secondary, and tertiary. Ranging four years, elementary education is required; secondary follows, comprising both vocational and regular routes. With a strong emphasis on theoretical knowledge and academic research, universities,

technical colleges, and vocational schools provide higher education in Ukraine.

Ukrainian educational goals prioritize building a national consciousness and equipping students for a quickly evolving interconnected world. The system emphasizes general academic learning and specialized occupational skills despite existing issues regarding educational quality and accessibility, especially in the countryside. A key feature of Ukrainian education, particularly post-independence, is its move towards European integration, with reforms aimed at adopting European standards of education, such as the Bologna Process for higher education [2, p. 15]. Additionally, recent reforms have emphasized the need for innovative teaching methods and the integration of technology in classrooms.

Germany's educational system is characterized by a high level of decentralization, with each of the 16 states (Länder) responsible for their own educational policies. This decentralized approach allows for regional customization of education, which results in some variations in curricula and teaching methods across the country. However, all German states follow a similar structure: primary education (Grundschule), secondary education (Hauptschule, Realschule, Gymnasium), and higher education (Universitäten, Fachhochschulen).

One of the standout features of the German system is its vocational education and training (VET) programs. The German VET system consists of three sectors: the well-known dual system of firm-based training combined with school-based education (apprenticeships); fully qualifying school-based vocational education programs (mainly for intermediate-level white-collar, mainly female-dominated occupations in sectors such as health, social work, and media, including nurses, kindergarten teachers, medical assistants), and the sector of prevocational training measures, called the "transitional system. [3, p. 3]. The dual system is considered one of Germany's most successful educational innovations, contributing to the country's strong economy and skilled workforce. Furthermore, the German system places significant emphasis on academic rigor,

intellectual development, and critical thinking, preparing students for both higher education and the workforce.

Comparing Ukrainian and German educational systems reveals shared features and contrasts. A significant commonality is the focus on high academic standards, ensuring students are ready for their professional lives. Both systems feature demanding academic programs, highlighting literacy and math abilities. Moreover, both nations are actively modernizing their educational approaches to align with the globalized world, adopting innovative approaches such as digital learning.

However, the distinctions are pretty pronounced. The most significant difference pertains to the structure and organization of education. Germany's decentralized system offers local control and adaptability. In contrast, Ukraine's system, although undergoing reforms, is more centralized, with influences from its Soviet heritage. The dual vocational system in Germany is another significant difference, which allows students to gain practical, on-the-job experience in addition to their academic education [1, p. 558]. In Ukraine, the situation regarding vocational training gravitates toward reforms, but a lot has yet to be done to form a balance between the practical aspect and academics.

Both systems are cultural products of their societies. Individualistic, independent, and personal is the German "educational philosophy," and that is very important to most Germans. By contrast, Ukraine's system, which historical Soviet practices have influenced, tends to emphasize communal values and instruction that's more about the teacher. Conclusion

In conclusion, while the educational systems of Ukraine and Germany serve some similar purposes, we can see the differences in their structure, methods, and history. Significant changes are happening in Ukraine's system as the country shifts from Soviet to more modern European approaches. Conversely, Germany has the most regional variation in qualifications due to its decentralized system and long tradition in vocational training.

Both nations struggle to prepare their students for the demands of a

globalized society despite their differences. Germany could benefit from implementing more inclusive and digital educational approaches to stay up with global developments, while Ukraine needs more reforms to integrate academic learning with real-world skills. By mutually learning, both countries can continue to refine their educational traditions and serve the needs of their future citizens.

REFERENCES:

1. Deissinger, T. (2015). *The German dual vocational education and training system as 'good practice'*?. Local Economy, 30(5), 557-567. URL: https://doi.org/10.1177/0269094215589311. (date of access: 06.04.2025).

2. McLeod, A. (2023). *War in Ukraine as a Catalyst for Inclusive Education? A Comparative Case Study of Poland and Germany*. URL: https://theses.cz/id/8g3sh6/Mcleod_Thesis_Ol_Kr.pdf . (date of access: 06.04.2025).

3. Solga, H., Protsch, P., Ebner, C., & Brzinsky-Fay, C. (2014). *The German vocational education and training system: Its institutional configuration, strengths, and challenges (No. SP I 2014-502). WZB Discussion Paper*. URL: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/104536/1/805013571.pdf . (date of access: 06.04.2025).

Borolis I., senior lecturer
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

THE ROLE OF THE LATIN LANGUAGE IN THE MODERN CULTURAL AND EDUCATIONAL SPACE

It is a well-known fact that the Latin language and ancient culture form the foundation of modern European civilization. Many European languages, including Ukrainian, have borrowed numerous words of Latin origin. For centuries, Latin served as a means of communication among European nations and functioned as a specialized language in science, education, medicine, philosophy, law, and other fields of human activity. Moreover, the terminology of most European languages is rooted in Latin. Even today, Latinisms, borrowed either directly from Latin or through other Romance languages, hold a significant place in international vocabulary.

Latinisms were first recorded in the Ukrainian language in the tenth and eleventh centuries, but most of them were assimilated in the sixteenth and seventeenth centuries. The period of the sixteenth and seventeenth centuries is characterised by the intensive development of science and education at that time: fraternal schools were established in different regions of Ukraine, the first of which appeared in Lviv; powerful educational centres were founded: the first school of higher education, the Ostroh Greek-Slavic-Latin School (1576) and the first higher educational institution of Ukraine, the Kyiv-Mohyla College (later, in the seventeenth century, the Kyiv-Mohyla Academy) [1, p. 59]. The language of instruction in educational institutions was mainly Latin. These events were of great importance for the development of higher education in the country. Printing also contributed to the spread of the Latin language.

In the modern world, Latin remains traditionally used in anatomical, clinical, and pharmaceutical terminology. A knowledge of Latin enables doctors worldwide to communicate effortlessly. The long-standing tradition of using Latin in medicine serves as a unifying factor for physicians and contributes to

the standardization of medical education. Not so long ago, most medical texts were written in Latin.

Latin plays a special role in anatomy and pharmacology. All organs and parts of the human body have either Latin names or Latinised names. The same applies to the names of medicines; in this field, unification is particularly important, as without it it is impossible to navigate the vast sea of medicines. Prescriptions have long been written in Latin and according to certain rules, so that a prescription written in America, for example, should be easily understood in Ukraine.

Scientific terminology is an integral part of international vocabulary, largely built on Latin and its forms. This vocabulary is intended to be equally comprehensible to educated people worldwide. While most medical and scientific terms are highly specialized and familiar to relatively few, the international vocabulary also includes a more general layer. This layer consists of widely used words, often related to public or political discourse, which should be known and understood by all. This includes such words borrowed from Latin (or formed using its forms) as humanism, republic, dictatorship, forum, university, international, association, applicant, assistant, associate professor, internship, student, scholarship, seminar, professor, lecture, laboratory assistant, etc. Of course, much of the international vocabulary is borrowed from Greek and from the major modern languages. In addition, it should be borne in mind that it is truly international only for those people who speak the language that uses such vocabulary. In the main modern languages, including Ukrainian, internationalisms make up to 10% of the vocabulary. It has been calculated that of the 20000 most used words in English, about 10400 are of Latin origin, about 220 are of Greek origin and only 5400 are of Anglo-Saxon origin.

It is clear that one of the most important tasks of international vocabulary is to contribute to the progress of knowledge, on the one hand, and to a better understanding of people, on the other. This determines its undoubted advantages.

But the lack of 'living' linguistic colour, schematicity and abstractness is considered a disadvantage of international vocabulary.

Latin employs laconic and aphoristic expressions that encapsulate wisdom and experience across various fields. The very concept of 'winged words' is attributed to Homer and has been used as a literary term since the second half of the 19th century. Due to its long and profound history, Latin is especially rich in such expressions.

Winged expressions arise in different ways and belong to different spheres of human experience. The main subject spheres or areas of classification are: aphorisms of worldly wisdom (proverbs, sayings, etc.), expressions from the field of scientific knowledge (medicine, jurisprudence, etc.), from literary works, as well as statements of famous historical figures, owing their appearance to a particular situation. All these types of winged expressions are present in the history of the Latin language.

Since expressions summarising the everyday experience of the Romans have come down to us, as a rule, as part of literary works, it is not in all cases possible to clearly distinguish folk art proper from the later literary form given to it by a particular Latin writer. To this sphere belong, for example, such sayings as *Quod licet Jovi, non licet bovi, Finis coronat opus, De gustibus non est disputandum, Festina lente, Mens sana in corpore sano* (Juvenal), *Fortes fortuna adjuvat* (Cicero), *Manus manum lavat*, etc. Many expressions were borrowed by the Romans from the Greeks.

The political experience of the Romans was particularly intense, so many winged expressions originated in this sphere of activity (in many cases not without Greek influence). For example, the expression *Vox populi – vox dei*, attributed to the ancient Greek poet Hesiod, or *Si vis pacem, para bellum*.

Many expressions were born in the field of medicine. These include, for example, the famous expression attributed to the Greek physician Hippocrates: *Ars longa, vita brevis est, Noli nocere, Medicus curat (morbos), natura sanat*.

The following expressions belong to the field of jurisprudence: *Audiatur*

et altera pars, Testis unus testis nullus.

Many famous expressions entered the Latin vernacular from situations involving various historical figures. For example, the expression *Alea jacta est* Caesar uttered when crossing the Rubicon River, and the expression *Veni, vidi, vici* represents Caesar's laconic message to the Senate after his victory over King Pharnaces. The famous orator Cato the Elder is said to have ended every speech in the Senate with the words: *Ceterum censeo Carthaginem delendam esse*.

Latin literature owes many of its winged expressions to poets and writers. In part, these expressions, as already mentioned, were more the literary formulation of worldly wisdom than the writer's own invention. Such are, for example, the famous phrase of the comediographer Terentius *Humani nil a me alie-num puto*, *O tempora, o mores!* from Cicero's speech against Catiline, the phrase Timeo *Danaos et dona ferentes* from Virgil's Aeneid, the words *Sine ira et studio* from Tacitus's Annals, etc. The functional role of winged expressions is to strengthen the expressiveness of the statement; they act as a certain kind of stylistic means.

From all this, it is clear that studying Latin and maintaining a high level of knowledge in this field is a highly relevant task in modern education. Latin remains an important cultural phenomenon in today's world. Many areas of human activity would be unimaginable without this language. Even today, the influence and significance of Latin remain extensive.

REFERENCES

1. Вакулик І. І. Латинська мова: шляхи проникнення у нові західноєвропейські мови. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. Філологічні науки. 2016. Вип. 257. С. 57-63.

2. Гриценко С. П. Динаміка лексикону української мови XVI-XVII ст. : дис. д-ра філ. наук : 10.02.01 ; Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка. Київ, 2018. 1151 с.

3. Паньків У. Л. Історичні джерела українських лексичних латинізмів. Studia Linguistica. 2011. Вип. 5. С. 386-391.

Voichenko Yelyzaveta
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Liubymova N., senior lecturer

FREEDOM AND CIVIC RESPONSIBILITY. COMPARATIVE ANALYSIS OF SCHOOL EDUCATION IN UKRAINE AND CANADA

INTRODUCTION: The formation of civic responsibility in the younger generation is a key task of modern educational systems, as it affects the stable and democratic development of the state [1]. Civic responsibility is one of the cross-cutting lines of the updated curricula for grades 5-9. In this context, the value of freedom, which is closely related to the awareness of personal and collective responsibility, is of particular importance. Ukraine pays considerable attention to the education of responsible citizens capable of independent thinking and active participation in the development of a democratic state [2]. At the same time, Canada has considerable experience in developing civic responsibility. A comparative analysis of approaches to integrating the value of freedom into civic responsibility education in school education in these two countries is relevant.

THE PURPOSE OF THE RESEARCH: a comparative analysis of the reflection of the value of freedom in the education of civic responsibility in school education in Ukraine and Canada

DISCUSSION AND RESULTS. Starting the analysis with Ukraine, it is worth noting that the understanding of freedom in this country has an important historical significance, closely linked to the desire for national independence and self-determination [6]. This value is the basis for the formation of dignity, respect for human rights and democratic ideals, which is reflected in the state's educational policy. In Ukrainian school education, civic responsibility is taught through academic subjects, extracurricular activities, and general pedagogical practice [7]. The value of freedom is integrated into the educational process through the content of education, which includes the study of human rights and

freedoms, historical examples of the struggle for independence. The use of interactive teaching methods, such as discussions and project activities, contributes to the development of independent thinking and responsibility for one's own position. Students' participation in school self-government is a practical realization of their rights and freedoms and forms responsibility for the life of the school community. Extracurricular activities devoted to human rights and democratic values deepen the understanding of freedom as an important component of civic responsibility. Thus, Ukrainian school education considers the value of freedom as an important element in the formation of students' civic responsibility, which is reflected in various aspects of the educational process.

Considering Canada's experience, it is worth noting that Canadian society also deeply values individual freedoms and human rights, as reflected in the Canadian Charter of Rights and Freedoms[3]. The understanding of freedom in Canada is closely linked to the principles of multiculturalism, tolerance and respect for the diversity of cultural and identity characteristics of citizens. Canada's educational system is aimed at creating citizens who are aware of their rights and freedoms and respect the rights and freedoms of others, regardless of their background or beliefs. In Canadian school education, civic education is an integrated part of the social studies, history, and civics curricula taught at various levels. The value of freedom is reflected in civic responsibility education through learning objectives and content that emphasize the importance of understanding democratic institutions, the rule of law, and the rights and responsibilities of citizens. Special attention is paid to the study of the Canadian Charter of Rights and Freedoms as a basis for understanding individual freedoms and their protection. The use of a variety of pedagogical approaches, including discussions, debates, mock trials and parliamentary debates, contributes to the development of students' critical thinking, their ability to express their thoughts freely and to argue their own position. Encouraging students to research current social and political issues helps them realize the importance of freedom of speech and information. Schools in Canada often

encourage students to participate in volunteer projects, community initiatives, and school councils. This provides them with practical experience in exercising their civil rights and freedoms, and helps them to develop responsibility for the well-being of their community. Creating inclusive environments in schools where different points of view and identities are respected is an important aspect of fostering civic responsibility based on freedom. Students learn tolerance, respect for differences, and the importance of equal rights for all members of society [4]. Thus, Canadian school education considers the value of freedom as a fundamental basis for the education of responsible and active citizens. This is reflected in the content of the curriculum, pedagogical methods, student involvement in civic activities, and the creation of an inclusive educational environment.

CONCLUSION. A comparative analysis of the reflection of the value of freedom in the education of civic responsibility in school education in Ukraine and Canada has revealed both common features due to common democratic ideals and differences reflecting the specifics of the historical, sociocultural and political development of each country. In both educational systems, the value of freedom is seen as an important element in the formation of a responsible citizen.

In Ukraine, the understanding of freedom is closely linked to the centuries-long struggle for national independence and self-determination, which influences the emphasis in civic education. Educational programs and activities are aimed at fostering respect for human rights, national consciousness, and readiness to actively participate in building a democratic state. The use of interactive teaching methods and the development of student self-government are important tools for integrating the value of freedom into the educational process.

In Canada, the value of freedom is viewed in the context of multiculturalism and respect for individual rights and freedoms enshrined in the Canadian Charter of Rights and Freedoms. Civic education is aimed at fostering

tolerance, critical thinking, and responsibility for the well-being of the community in a culturally diverse environment. Active involvement of students in civic activities and creation of an inclusive educational environment are important components of this process.

Despite the differences in historical and sociocultural contexts, both countries recognize the importance of integrating the value of freedom into civic education. However, the emphasis and methods of implementing this process differ. Ukrainian education puts more emphasis on the national-patriotic aspect of forming civic responsibility through the prism of the struggle for freedom, while the Canadian education system pays more attention to individual freedoms and their protection in a multicultural society.

Further research could be aimed at a deeper analysis of specific pedagogical practices and their effectiveness in fostering civic responsibility based on freedom in both countries. The exchange of experience between Ukraine and Canada can help enrich national educational systems and find new approaches to educating active and responsible citizens in the modern world.

REFERENCES

1. Рафальська М., Боярчук О., Герасим Н. Громадянська відповідальність: 80 вправ для формування громадянської та соціальної компетентностей під час вивчення різних шкільних предметів. 5–9 клас: посібник для вчителя. Х.: Вид. група «Основа», 2017. 136 с.

2. Міністерство освіти і науки України: додаток до наказу від 16.06.2015 №641. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/inform-pro-diyalnicti/konczepcziya.pdf

3. Justice Laws Website. Canadian Charter of Rights and Freedoms. URL: https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/const/page-12.html.

4. EdCanNetwok. Equity in Teaching and Learning: living, being, doing. URL: https://www.edcan.ca/articles/equity-in-teaching-and-learning/.

5. На Урок. Інтерактивні методи навчання. Сутність та призначення. URL: https://naurok.com.ua/interaktivni-metodi-navchannya-sutnist-ta-

priznachennya-vprovadzhennya-na-prikladi-metodu-rolova-gra-259479.html.

6. Лисенко О.Є. Історія України. К.: «Знання», 2017. 214 с.

7. Пометун. О., Пироженко. Л. Енциклопедія інтерактивного навчання. К.: «Академія», 2007. 141 с.

Galagan Alisa
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

PRONUNCIATION NORMS AND CULTURAL IDENTITY: BRITISH VS AMERICAN ENGLISH IN UKRAINIAN UNIVERSITIES

In the modern era of globalization and rapid media development, English has become an integral part of the educational process in Ukraine. In particular, there is a growing influence of the American variant of English due to the dominance of American media and technology. This gives rise to discussions about the choice between British and American English in educational institutions, especially regarding pronunciation and students' cultural identity. This study aims to compare British and American English in the context of Ukrainian universities, focusing on phonetic differences and their impact on students' cultural identity.

British and American English have several phonetic differences that affect learners' perception of the language. For example, there is a difference in the pronunciation of vowel sounds, such as /æ/ in the word "dance", which is pronounced /dɑːns/ in British English and /dæns/ in American English. There is also a difference in the pronunciation of consonants, in particular the sound /r/, which is often not pronounced in British English after vowels but is clearly articulated in American English [3]

A review of educational materials, such as textbooks, audio, and video, shows that British English is predominantly used in Ukrainian universities. This is due to historical traditions and cooperation with British educational institutions. However, the growing influence of American media and technology contributes to the spread of American English among students [1, p. 732]. The choice of English language option affects students' language competence. For example, students studying according to British standards may have difficulty communicating with native speakers of American English and vice versa. This

emphasizes the importance of exposing students to both varieties of English to ensure their flexibility and adaptability in an international environment.

Language is a means of communication and an important element of cultural identity. For students learning English as a foreign language, the choice between British and American pronunciation is often related to phonetics, value orientations, ideas about “correct” or “modern” English, and identification with a particular culture.

British English has long been considered the standard in the Ukrainian educational space. This is due to historical ties with the European academic tradition and the focus on British language exams (e.g., Cambridge Exams). This variant of the language is perceived as more “official”, “refined”, or even “aristocratic” [4, p. 95]. Some students deliberately choose the British pronunciation in an attempt to distance themselves from the American version, which they consider to be overly simplified or too “colloquial”.

In practice, however, the significant influence of American culture, particularly through media content such as Netflix, YouTube, TikTok, and Instagram, is shaping a new wave of cultural orientation among Ukrainian youth. Many students begin to identify with American culture by consuming authentic content created in the United States [1, p. 732]. Consequently, the choice of American pronunciation sometimes occurs intuitively as a manifestation of closeness to this culture, which is associated with youth freedom, innovation, and openness to change.

Conclusion. In this way, language – and pronunciation in particular – acts as a tool and a symbol of a particular cultural position. Through the choice of language option, the student (often even unconsciously) demonstrates his attitude to a particular country’s cultural codes and forms his own identity within the global English-speaking space.

REFERENCES

1. Badan A. A. On the dominance of the American variant of English in Ukraine / A. A. Badan // Information Technologies: Science, Engineering,

Technology, Education, Health : abstracts of the 30th International Scientific and Practical Conference MicroCAD-2022 (Kharkiv, October 19–21, 2022) / ed. by Ye. I. Sokol ; comp. by H. V. Lisachuk. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2022. – P. 732. – URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/items/9bbacfe4-c21f-4d33-80c9-b25481459c70.

2. Hutsal A. Phonetic Traces of American English in the Ukrainian Language of L2 Speaker: a Case Study : master's thesis : 035 Philology / A. Hutsal ; supervisor A. Karaban. – Kyiv, 2023. – 93 p. – URL: https://ir.library.knu.ua/entities/publication/61abbd1c-6e3e-4b5b-90f8-c7b18f28873a.

3. Klymenko A. British English vs American English / A. Klymenko // EnglishProfi. – 2016. – URL: https://englishprofi.com.ua/materiali/british-english-vs-american-english/.

4. Opyr M., Panchyshyn S., Dobrovolska S. Principal differences between British and American English / M. Opyr, S. Panchyshyn, S. Dobrovolska // Scientific Bulletin of Melitopol Pedagogical University. – 2020. – No. 29. – P. 91–98. – URL: https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/2869.

Hapych Pavlo
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

CULTURAL AND EDUCATIONAL TRADITIONS OF UKRAINE AND OTHER COUNTRIES OF THE WORLD

Culture and education together sustain the continuity and dynamism of societies. They weave collective memory into everyday life while equipping individuals for new challenges. In Ukraine, deeply rooted cultural practices such as Pysanka egg-decorating, communal borscht preparation, and kobza and wheel lyre music have been recognized by UNESCO for their role in transmitting aesthetic and social knowledge across generations. These practices are upheld by a rich network of national theatres, symphonies, museums, and scholarly institutions that form the backbone of Ukraine's cultural infrastructure [5].

Orthodox Christianity, the predominant faith, structures annual rituals that involve church attendance, traditional costumes, songs, and symbolic foods. These practices reinforce community bonds and shape moral values. Meanwhile, regional folklore and village festivals continue to preserve traditional songs, dances, and crafts, illustrating how informal cultural transmission complements institutional efforts.

Ukraine's educational traditions trace back to the Kyivan Rus era when early schools were established for the clergy and nobility. Today, education is centralized under the Ministry of Education and Science and follows European standards through a twelve-year cycle: four years of primary, five of lower secondary, and three of upper secondary education [2].

Children begin with nursery and kindergarten from age one to six, emphasizing socialization and basic learning. Formal education begins on 1 September and runs five days a week. Subjects include languages, science, mathematics, IT, and physical education, with a growing emphasis on English. Reforms launched in 2018 aim to standardize this structure nationwide,

replacing the eleven-point grading scale with a simplified five-point system.

Outside the classroom, extracurricular programs in sports, music, languages, and STEM fields foster civic participation and personal development. Since the war in 2022, over 7,000 Ukrainian students have joined Finnish schools, where governments are working to maintain Ukrainian cultural education within foreign systems.

Comparative analysis reveals diverse but interconnected traditions. Finland's education model relies on trust and equality. Its minimal standardized testing and emphasis on teacher autonomy produce one of the most equitable education systems globally. The Finnish tradition of “Wanhat Tanssit”, where students wear formal attire and perform classical dances, marks transitions in schooling while celebrating cultural continuity [4, p.26].

In Japan, daily “ōsōji” – the school cleaning ritual – builds responsibility and mutual respect. Students collectively clean classrooms for about 20 minutes each day, reinforcing a sense of ownership over shared space and strengthening communal ties. This practice complements Japan’s 6+3+3 system of compulsory education and instills lifelong learning habits [1].

In the United States, early public education reforms led to the creation of regular schools to train teachers. The formation of the U.S. Department of Education in 1980 marked a shift toward federal involvement in educational equity and research. For example, Title IX legislation, originally passed in 1972 and enforced by the Department, dramatically expanded gender equality in schools, serving as a model for international educational reform.

These case studies underscore the broader role of education in reflecting and shaping national values. Traditions like Finland's dance, Japan’s school cleaning, and the U.S.’s equity policies serve as living examples of how educational practices are both culturally specific and globally resonant.

International cooperation plays a vital role in protecting cultural identity. UNESCO’s 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage enables nations to catalog and preserve living traditions as historical

records and dynamic practices.

In conclusion, cultural and educational traditions in Ukraine and beyond preserve identity while evolving through global exchange. Through institutional policies, grassroots practices, and international frameworks, these traditions remain vital to national heritage and human development.

REFERENCES

1. Anderson K. Practicing Souji- Establishing a Daily Cleaning Ritual Inspired by Japanese Schools. Katie Anderson. URL: https://kbjanderson.com/practicing-souji/ (date of access: 23.04.2025).

2. Historical development. Welcome to Eurydice. URL: https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/ukraine/historical-development (date of access: 24.04.2025).

3. Makuch A., Yerofeyev I. A. Ukraine - Cultural Institutions | Britannica. Encyclopedia Britannica. URL: https://www.britannica.com/place/Ukraine/Cultural-institutions (date of access: 24.04.2025).

4. Sahlberg, P. Quality and Equity in Education: Lessons from Finland. School Administrator. 2012. 69(8), 24–28.

5. UNESCO launches educational resource kit for Ukraine. UNESCO. URL: https://ich.unesco.org/en/news/unesco-launches-educational-resource-kit-for-ukraine-13528 (date of access: 24.04.2025).

Dovhopola Nataliia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

THE ROLE OF PHILOLOGY IN SHAPING A TOLERANT AND OPEN SOCIETY

In an era of global migration, digital communication, and multicultural exchange, the role of philology has broadened beyond the study of language and literature. Philology fosters dialogue between cultures and promotes understanding across linguistic and national boundaries. Through exploring texts, languages, and meanings, philology contributes to developing a tolerant and open society. As the world becomes increasingly interconnected, the need for disciplines that facilitate cross-cultural communication grows more urgent. Philology, emphasizing textual analysis, historical context, and linguistic nuance, provides the tools to navigate this complex landscape.

Firstly, philology serves as a bridge between cultures. By studying a community's language, we acquire insights into its worldview, values, and social customs. As Ingrid Piller points out, “Intercultural communication by its very nature entails the use of different languages and/or language varieties” [3, p. 210]. This perspective enables scholars and students to appreciate cultural differences and promote respect and empathy.

Moreover, philology does not merely analyze language in isolation; it examines how words and expressions evolve within historical and social contexts. For instance, studying loanwords—terms borrowed from one language into another – reveals historical, societal interactions. The presence of Arabic-derived words in Spanish (such as *alcohol* and *azúcar*) reflects centuries of cultural exchange during the Islamic rule in medieval Iberia. Such linguistic traces allow philologists to reconstruct past dialogues between civilizations, demonstrating that cultures have always been interconnected.

Secondly, philological education develops critical thinking and

intercultural competence. Interacting with texts from diverse traditions encourages learners to interpret and assess perspectives unlike their own. According to Oksana Chaika, “Critical thinking enhances students' ability to interpret and evaluate texts from diverse perspectives,” which is essential for developing an open and tolerant worldview [1, p. 332].

Beyond textual analysis, philology teaches students to question dominant narratives and recognize biases in historical and literary sources. For example, colonial-era texts often reflect Eurocentric viewpoints, but philological scrutiny can uncover marginalized voices and alternative interpretations. By engaging with multiple linguistic and cultural frameworks, students learn to approach knowledge with nuance and skepticism – a crucial skill in an age of misinformation and cultural polarization.

Thirdly, translation plays a vital role in intercultural dialogue. It aids in surmounting language and cultural obstacles and encourages reciprocal comprehension. As Kulsariyeva and Zhumashova argue, “Translation becomes a tool for intercultural dialogue, enabling access to the cultural code of another society” [2, p. 114]. This highlights the importance of philological knowledge in fostering peaceful communication between cultures.

However, translation is not merely a mechanical process; it requires deep cultural sensitivity. A philologically informed translator must consider connotations, historical context, and idiomatic expressions to convey meaning accurately. For instance, translating Japanese haiku into English involves linguistic conversion and understanding *wabi-sabi* (the aesthetic of imperfection and transience). Without such awareness, translations risk flattening cultural richness. Thus, philology ensures that translation does not erase differences but makes them accessible.

In today’s digital landscape, philology faces new opportunities and challenges. Online communication has accelerated linguistic change, giving rise to hybrid languages (e.g., Spanglish, Hinglish) and internet slang. While some view these developments as threatening linguistic purity, philology can help

analyze them as natural evolutions of human interaction.

Additionally, digital humanities – a field intersecting philology and technology – allows for large-scale textual analysis, uncovering patterns in literature and speech that were previously undetectable. For example, computational linguistics can track the spread of metaphors across cultures or identify shifts in political discourse. These advancements expand philology's role in understanding global communication trends.

Conclusion. Philology shapes a tolerant and open society by encouraging intercultural understanding, promoting empathy through literature and language, and fostering critical and reflective thinking. In both educational and practical contexts, philology remains essential for building bridges, not walls, between people. As globalization continues to reshape human interaction, the discipline's emphasis on linguistic precision, historical awareness, and cultural sensitivity will only grow in relevance. By preserving the past while engaging with the present, philology ensures that dialogue – not division – defines our shared future.

REFERENCES

1. Chaika O. Developing Critical Thinking and Intercultural Communication Skills in Philology Students // *Ukrainian Studies in the European Context*. – 2024. – No. 9. – P. 330–335

2. Kulsariyeva A., Zhumashova Z. Translation as a Tool of Intercultural Dialogue // *KnE Social Sciences*. – 2020. – Vol. 4, No. 13. – P. 113–121. – DOI: https://kneopen.com/KnE-Social/article/view/7704

3. Piller I. Linguistics and intercultural communication // *Language and Linguistics Compass*. – 2007. – Vol. 1, No. 3. – P. 208–226. – DOI: https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1749-818X.2007.00012.x

Дорошенко В. С., академік Української академії наук, к. іст. н.,
д. н. з держупр.,
Гончаренко С. М., старша викладачка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ДО ПИТАННЯ ПРО КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

В сучасній академічній науці культура позиціонується як необхідна основа сталого розвитку, суттєвий чинник вирішення комплексу питань життєдіяльності суспільства. Вона є передумовою подальшого розвитку національних країн в умовах глобалізації, важливою складовою зміцнення національної свідомості, ідентичності націй та народів.

В основу нової культурної політики цілого ряду країн покладені положення угоди Європейського Союзу, підписаної в 1992 році в Амстердамі, де визначено головні її цілі: сприяти процвітанню національних культур, примножуючи водночас загальну культурну спадщину; заохочувати сучасну мистецьку творчість; поглиблювати міжнародну співпрацю. У документі зазначається , що культурна політика має сприяти розвиткові особистості й суспільства, економічним і соціальним зв'язкам між європейськими країнами, збагаченню якості життя. [1, 12]

На міжурядовій конференції з питань політики у галузі культури, яку проводила Всесвітня комісія з питань культури і розвитку в 1998 р. у Стокгольмі, був ухвалений План дій 140 країнами (зокрема й Україною), який містить рекомендації державам щодо політики у сфері культури, а саме:

- сприяти культурному і мовному розмаїттю в межах інформаційного суспільства і для його блага;
- нарощувати зусилля із збереження і підвищення ролі матеріальної і нематеріальної, рухомої і нерухомої спадщини та сприяти

розвиткові індустрії культури;

- заохочувати творчість громадян та участь їх у культурному житті;
- перетворити культурну політику на один із ключових елементів стратегії розвитку, що передбачає надання їй статусу головного елементу соціальної та економічної політики .[2, 558-559]

В Декларації Всесвітньої конференції з політики в галузі культури, яку ЮНЕСКО провела в Мексиці 2018 року, одним із основоположних принципів культурної політики є принцип різноманіття і єдності культури. В ній зокрема зазначається, що культурна самобутність народів оновлюється і збагачується внаслідок контактів із традиціями і цінностями інших народів. Культура – це діалог, обмін думками і досвідом, осягнення традицій і цінностей інших.

Міжнародне культурне співробітництво, як принцип культурної політики, має сприяти взаєморозумінню народів, створенню у їх відносинах атмосфери поваги, довіри, діалогу і миру. Воно має грунтуватися на повазі гідності і цінності кожної культури. [3, 7]

Слід зауважити, що соціокультурне середовище – ключовий концепт сучасного суспільства. Це, по-перше, результат всієї сукупності культурної діяльності держави – минулої і теперішньої; по-друге, інститут залучення громадян до моральних цінностей; по-третє, це сфера творчої реалізації духовного потенціалу людей. У зв’язку з цим формування і розвиток соціокультурного середовища – найважливіша умова поліпшення якості життя в Україні.

Завдання полягає у вжитті низки заходів, спрямованих на реалізацію ключової ролі культури в суспільному розвитку, а саме:

- збереження і актуалізація культурно-історичної спадщини, культурних традицій і цінностей усіх народів, що проживають в Україні, її матеріальної і нематеріальної культурної спадщини;
- виховання наступного покоління на принципах правової

демократії, громадянськості і патріотизму, долучення до світової та вітчизняної культури, забезпечення свободи творчості;

- розвиток творчого потенціалу нації, забезпечення широкого доступу всіх соціальних верств до культурних надбань, цінностей вітчизняної та світової культури;
- підтримка високого престижу української культури за кордоном та розширення міжнародного культурного співробітництва. [2, 564]

Збереження та розвиток культурної самобутності нації, формування конкурентоспроможної національної культури й участь України в міжкультурних обмінах у сучасному світі потребують інтенсифікації розвитку національного сектору культурних індустрій як важливої складової розвитку творчого потенціалу людини та потужного потенціалу економічного розвитку країни, які б стимулювали появу нових форм суспільства, творчої діяльності, використання культурних індустрій у розвитку регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. The Treaty of Amsterdam. Amsterdam, 2 October 1997, 62 p.

2. Соціальна і гуманітарна політика: підручник [авт.кол.: В.П.Трощинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко та ін.] і за заг.ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. К.:НАДУ, 2016.792 с.

3. Декларація Мехіко щодо політики у сфері культури, 26 липня - 6 серпня 1982 р.

Єрохін Роман
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – старша викладачка Роєнко Л. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Сучасний освітній процес вимагає постійного вдосконалення методів навчання для підвищення ефективності засвоєння знань студентами. Одним із ключових завдань у викладанні іноземних мов є розвиток комунікативних навичок, зокрема навичок говоріння. Традиційні методи навчання не завжди дозволяють досягти високих результатів, оскільки часто зосереджуються на пасивному сприйнятті інформації. У цьому контексті інтерактивні методи навчання стають дієвим інструментом, що дозволяє студентам не лише опановувати новий матеріал, але й активно застосовувати його на практиці.

Інтерактивні методи навчання сприяють створенню умов, за яких студенти стають активними учасниками навчального процесу, а не лише пасивними слухачами. Інтерактивне навчання забезпечує:

- активність та співпрацю студентів;
- розвиток навичок діалогового мовлення;
- формування толерантного ставлення до різних точок зору;
- розвиток вміння аргументувати свої думки.

Аудіовізуальний метод навчання передбачає використання мультимедійних матеріалів, таких як відео, аудіозаписи, презентації та навчальні фільми. Цей підхід дозволяє студентам не лише сприймати інформацію через зоровий і слуховий канали, але й відпрацьовувати навички сприйняття мовлення на слух, розширювати словниковий запас та практичну вимову. Аудіовізуальні матеріали також можуть стимулювати обговорення, розвивати критичне мислення та підвищувати мотивацію до

вивчення іноземної мови.

Метод «мозковий штурм» (брейнстормінг) активізує розумову діяльність, допомагає розширювати словниковий запас та формувати вміння швидко підбирати потрібні слова під час спілкування. Важливою умовою успіху цього методу є створення невимушеної атмосфери, в якій студенти не бояться робити помилки.

Не менш важливим є застосування методу «діалог Сократа», який вчить студентів правильно ставити запитання, вести діалог, аналізувати відповіді співрозмовника. Це дозволяє формувати не лише мовленнєві навички, але й розвивати логічне та критичне мислення.

Одним із найефективніших методів є рольові та ділові ігри, які дозволяють моделювати реальні ситуації спілкування. Наприклад, під час гри «Займи позицію» студенти мають можливість висловлювати та відстоювати свою думку іноземною мовою, що сприяє не лише вдосконаленню мовленнєвих навичок, а й формуванню критичного мислення.

Майстер – класи як інтерактивний метод навчання особливо ефективні для удосконалення навичок говоріння, оскільки вони передбачають безпосередню взаємодію з фахівцями, які демонструють практичні прийоми та стратегії використання мови в реальних ситуаціях. Під час майстер – класів студенти мають можливість спілкуватися з носіями мови або досвідченими викладачами, що сприяє покращенню мовних навичок [2, с. 356].

Метод аналізу конкретних ситуацій, забезпечує студентів можливістю розглядати реальні або змодельовані ситуації, аналізувати можливі рішення, оцінювати їх ефективність і обирати оптимальний варіант. Це сприяє розвитку критичного мислення, вміння оцінювати різні сценарії подій і обговорення ситуацій іноземною мовою.

Особливо корисним для розвитку навичок говоріння є метод інтерв’ю. Цей метод передбачає навчання студентів правильно

формулювати питання, підтримувати бесіду, реагувати на відповіді співрозмовника та дотримуватися логічної структури діалогу. Метод інтерв'ю можна ефективно застосувати як у групових заняттях, так і в індивідуальній роботі, створюючи ситуації близькі до реальних.

Також значний потенціал для вдосконалення навичок говоріння має метод проєктів. Виконуючи проєктні завдання, студенти змушені активно комунікувати один з одним, обговорювати ідеї, презентувати результати своєї роботи, що сприяє розвитку навичок публічного мовлення та групової комунікації [3, с.175].

Метод публічного виступу дозволяє студентам розвивати навички презентації своїх ідей перед аудиторією, відпрацьовувати чіткість вимовлення та інтонації. Публічні виступи допомагають долати мовний бар'єр, підвищують впевненість у собі та сприяють розвитку навичок імпровізації.

Робота в малих групах сприяє формуванню командних навичок, розвитку вміння співпрацювати, домовлятися та висловлювати свої думки у невеликих колективах. Такий формат дозволяє студентам більше практикуватися у спілкуванні.

Інтерактивні методи також включають використання цифрових технологій, таких як вебінари, онлайн-дискусії, відеоконференції. Вони дозволяють студентам взаємодіяти з носіями мови або студентами з інших країн, що значно підвищує якість мовної практики.

Використання інтерактивних методів і прийомів у процесі навчання іноземної мови сприяє вдосконаленню навичок говоріння студентів. Такі методи дозволяють створювати ситуації, максимально наближені до реального спілкування, формують комунікативні компетентності, розвивають критичне мислення та сприяють підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови. Таким чином, інтерактивне навчання є ефективним засобом підготовки студентів до активної участі у міжкультурній комунікації та професійній діяльності в умовах глобалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зайцева Н. В., Симоненко С. В., Супрун О. М. Розвиток цифрової грамотності здобувачів вищої інженерної освіти при викладанні іноземної мови. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. №74. С.40-45.

2. Kramarenko T.V. Modern Information, Communication and Interactive Technologies for Foreign Language Teaching. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки, 2020. № 1 (19) С. 354-359.

3. Roienko L. V. Using of project-based learning method in organisation of students' independent study in the process of foreign language teaching at higher educational establishments. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. Вип. 47, Т. 4. С. 172-178.

Zabrodnii Oleksandr
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

FOREIGN LANGUAGE PROFICIENCY IN ACADEMIC AND PROFESSIONAL CONTEXTS: KEY FACTORS AND EFFECTIVE APPROACHES

In the contemporary globalized world, proficiency in foreign languages significantly enhances individuals' economic opportunities and cognitive development. Research indicates that learning new skills, including languages, stimulates neurogenesis—the formation of new neural connections – which may delay cognitive decline in later life (Ste. Consequently, lifelong learning contributes not only to mental acuity but also to long-term financial stability.

The rapid advancement of artificial intelligence (AI) presents both opportunities and challenges for human intellectual development. While AI-powered tools, such as neural networks, can serve as cost-effective educational resources (e.g., language tutors), concerns arise regarding their potential impact on cognitive engagement and labor market dynamics. Notably, the increasing reliance on automation has exacerbated unemployment in certain regions. For instance, Kosovo faces a severe youth unemployment crisis, with rates reaching 57.7% [4].

Empirical evidence underscores the correlation between language skills and employability. A comparative analysis of 24 European countries revealed that in 17 cases, foreign language proficiency positively influenced employment status [3, p.2]. These findings highlight the necessity of integrating language education into workforce development strategies to mitigate unemployment disparities.

Providing individuals with access to education is essential for empowering them to improve their lives. AI-powered tools, such as ChatGPT, have demonstrated significant potential as accessible resources in various fields,

including foreign language acquisition, programming education, and even preliminary medical diagnostics through rapid information retrieval. However, while such technological solutions enhance knowledge accessibility, the parallel development of interpersonal communication skills remains a crucial aspect of comprehensive education. To learn a language. Task-oriented approach: This approach focuses on learning a language through performing tasks that should the use of the target language. This approach emphasizes the development of problem-solving and critical thinking skills and can be effective in developing practical language skills. Instead of traditional language learning by means of grammar and vocabulary, this approach aims to teach students how to use the English language in real situations and tasks.

A foreign language is a tool. Applied to it, one can get new knowledge and work, and therefore, have a promising life. People can live without knowledge of a foreign language, but this cuts off many opportunities. Luxurious life, life in peace without worrying about money. Against this backdrop, foreign language skills are viewed as a component of Europeans' human capital that can generate benefits in the domestic labor market, such as higher wages or better employment opportunities [1, p. 1].

In 2019, before the turmoil caused by the Covid-19 pandemic, the 27 member states of the European Union spent 3.4 percent of their GDP (i.e., 473 billion Euro) on primary and secondary education, and a significant share of these resources were invested in foreign language teaching [2, p. 2]. This provided an opportunity during the pandemic to distract the population from depression due to the virus and to generally help their state in a difficult moment so that people could receive more information online while sitting at home thanks to a foreign language. So, learning a foreign language is handy for both the brain and the population. Therefore, we use neural networks and applications such as Duolingo or Mondly to develop our communication skills in a foreign language, especially English, which is valued because everything is written as a rule in this language.

REFERENCES

1. Gazzola M., Mazzacani D. Foreign language skills and employment status of European natives: evidence from Germany, Italy and Spain. Empirica. 2019. Vol. 46, no. 4. P. 713–740. URL: https://doi.org/10.1007/s10663-019-09460-7 (date of access: 18.04.2025).

2. Hahm S., Gazzola M. The Value of Foreign Language Skills in the German Labor Market. Labour Economics. 2022. P. 102150. URL: https://doi.org/10.1016/j.labeco.2022.102150 (date of access: 18.04.2025).

3. Language Skills and Employment Outcomes in Europe [Текст] / Євростат. – 2021. – URL: https://ec.europa.eu/eurostat (дата звернення: 18.04.2025).

4. Youth Unemployment in Kosovo: Trends and Policy Recommendations [Текст] / Світовий банк. – 2023. – URL: https://www.worldbank.org (дата звернення: 18.04.2025).

Zakusylo Kateryna
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Liubymova N., senior lecturer

TRADITIONAL ORNAMENT IN MODERN LIGHT INDUSTRY OF UKRAINE: SYNTHESIS OF HERITAGE AND TECHNOLOGY

Recently the world has expressed a renewed interest in Ukraine's artistic heritage, in particular reinterpreted forms of its forms of ornamentation in fashion, design, and light industry. Traditional ornamentation has mostly been kept in museums and as craft practices but with the combined status of Ukrainian ornament and economic and cultural modernization, traditional ornamentation becomes a living part of economic and cultural modernization. The combination of heritage and technology takes place in light industry where fashion, textiles, ceramics, and accessories are produced for local and international markets. The combination of forms of traditional Ukrainian ornamentation and with the practice of contemporary light industry is a dynamic manifestation of the dialogue between the notion of heritage and modernization and allows the continuity of cultural practices and heritage while modernizing the economy. Understanding this degree of emerging contemporary ornamentation is relevant for recognizing the cultural resilience of Ukraine and what is happening across the world regarding cultural adaptation to development processes. This abstract strives to comprehend the utilization of traditional Ukrainian ornamentation within modern light industry, as we engage in dialogue about the ongoing convergence between cultural heritage and modernity. This abstract aims to show that technological advancement means that traditional heritage can be sustained and even renewed. Ukrainian ornamentation has extremely ancient origins as primitive ornamentation, and there is evidence that its graphic language already had pre-existing decorative, symbolic, and communicative functions as early as archaeological remains and findings of Trypillian culture dating back to the 5th millennium BCE, which already used

rich symbolic language in its pottery. Trypillian culture became an example of artly perfect registration of utilitarian household items in the period of the primary in the territory of Ukraine. In this context it can be considered as a background and soil for a prototype of the modern art of design. Despite the fact that origin of trypilets up to the end not found out, a part of researchers identify them with the autochthonic agricultural population of the Right bank of Ukraine of a copper era which descendants on these lands perhaps created protoslavic tribes [3, c. 133]. In a primitive society, where everyone lived in common, satisfied with one's needs, where there was no trade or it was poorly developed, folk art belonged to all people. To this primitive period belong those geometric ornamental motifs that have been preserved on shirts and are now used in the villages. Here we must also add wood carving. Wood is the most convenient material for processing. The beginning of such accessible production is lost in the centuries, and its traditions must be especially old [4, c. 13].

It is significant to remember that traditional ornament was not just an aesthetic practice. Embroidery, pottery, carving wood, and weaving all had connections with civic conduct, ritual and religious practice as well as social values. There were ceremonial embroidered dress garments that were ceremonially worn during weddings or seasonal festivals as protective cloaks and blessings from the garment wearers' ancestors and for spiritual enablement. Therefore, traditional ornamentation represents an indigenous epistemology concerning knowledge and how we related to the world as visual language. Ukraine’s light industry underwent a dramatic transformation after the collapse of the Soviet Union. During the Soviet period, central planning emphasized quantity over creativity, and traditional ornamentation was often homogenized into mass-produced designs. The post-independence period, however, created an opportunity for a national cultural revival. New industries emerged that consciously reconnected with authentic Ukrainian heritage while embracing global market dynamics. Modern Ukrainian ethnodesign is an important aspect of national cultural identity, expressing high ornamental culture and exquisite

color in connection with folk tradition. Developments of ornamental motifs not only demonstrate innovative features, but also attract attention with their compositional complexity and technical skill in decorating products and decorating the environment through the stylization of ethnocultural elements. Their appeal is based on laconicism, democracy, and aesthetic appeal [2, c. 33]. The role of technology in this transition is critical. With the help of computer-aided design (CAD) systems, designers can digitally reconstruct complex embroidery designs with high-definition accuracy. Digital embroidery machines can reproduce stitched patterns using software designed to reproduce traditional motifs, allowing products to be produced in bulk while retaining the texture of what was once only crafted by hand. In addition, a growing presence of 3D printing technology is emerging in the sphere of jewelry and ceramics which is reinterpreting traditional ornamental forms. Examples of these new practices include companies Etnodim, Gunia Project, and Foberini, who use design technology to move traditional practices to modern lifestyles – producing everything from simple urban wear with minimal embroidery to luxury mass-market items containing folk motifs. The formation of multimedia ethnodesign should be based on traditionalism, which involves the creation of new elements of national culture by adapting and varying traditional samples of tangible and intangible artifacts using modern design and engineering technologies [1]. Incorporating traditional ornament into contemporary light industry doesn't simply mean copying. Incorporation as synthesis implies creative re-envisioning and careful recalibration. In successful versions of synthesis, the symbolic weight of the traditional ornamental can be respected while still making space for contemporary consumer sensibilities within aesthetic and functional boundaries. Etnodim provides an compelling example. Their approach is to refresh the silhouette of garments while retaining traditional embroidery processes. For example, their «Freedom» collection uses an extremely minimalist shirt-shaped cut and then has a limited selection of regionally located patterns embroidered onto them. This approach allows young Ukrainians to

wear a modern version of their national identity [6]. Companies are trying to use organic materials, plant-based dyes, and low waste fabrication methods - all of which existed in the erstwhile practices of folk artisans in Ukraine. In this way, new technologies can build upon, rather than replace, ancient environmental knowledge systems. Moreover, new products containing traditional ornamentation also supports cultural diplomacy for Ukraine as they enter the global market. Since the Revolution of Dignity in 2014 and the ongoing military conflict with Russia, the iconography of embroidered shirts and other folklore-based products has entered the world of cultural symbols representing territoriality and pride, and mostly recently, resilience and sovereignty for Ukraine on the world stage. A vyshyvanka, even when digitally-machine made, carries a tremendous cultural and political weight. Though many positive developments have happened, the integration of traditional ornament with contemporary industry is filled with tensions. Critics agree that mass production threatens to superficialize deeply held cultural symbols. Traditional motifs used on T-shirts, sneakers, or smartphone cases, without socially contextualizing their meanings, can turn actual cultures into objects. This problem also raises the question of regional authenticity. Some companies mix and match patterns from many areas of Ukraine, and if there is an aesthetically pleasing outcome, this may be an uncritical approach to design. In this approach, colour and function supersede the meaning of local designs and resolve all rich traditions into a single item. The search for elements of the country's visual identification that could adequately represent the image of the state on the international stage should be based on a creative rethinking of ethnic material, that is, the achievements of folk culture, and an understanding of the unique mentality of Ukrainians. [5, c. 54]

But I think many practitioners in Ukraine's creative industries understand these complexities. Various strategies have emerged to circumvent this challenge: limited edition product lines around specific regional histories, explanatory tags attached to products, and collaboration with museum and

academia to assure integrity. The transformation of traditional Ukrainian ornament in the context of modern light industry reveals a remarkably imaginative and intricate engagement between the past, the present, and the future. There are still many ways to see how this project can become more of the relevant, especially in relation to cultural issues like protecting symbolic meaning, regionality, and access for wider groups of people, to name just a few issues that call for our ongoing collective ethical deliberation. I believe the success of the Ukrainian model demonstrates these possibilities because we understand heritage is resilient when we do not see it as 'heritage frozen in time' but as contemporary resources for cultural development even when ontologically threatened by hyper-commercialism, globalisation and technological development. The intersection of Ukrainian ornament and processes of the light industry is a proud example of resilience, creativity, and the ongoing optimism of the cultural community – an optimism that looks to the past for strength before stepping forward into the future.

REFERENCES

1. Антонович Є., Тименко В., Чирчик С. Етнодизайн-освіта: формування української національної ідентичності. Актуальні проблеми сучасного дизайну. Київський національний університет технологій та дизайну, 2023.

2. Вольська, С.О. Культура етнодизайну у житті українського народу. Гуцульщина–XXI сторіччя: проблеми та перспективи збереження гірської природи та етнічної культури в гуцульському регіоні українських Карпат в умовах глобалізації: матеріали наук.-прак. конф., що відбулася у рамках XXV Міжнародного гуцульського фестивалю (Яремче, 27 липня 2018 р.).

3. Євген Гула. Художнє мистецтво Трипілля в контексті розвитку українського дизайну. Київський національний університет технологій та дизайну, 2019.

4. Павлуцький Г. Історія українського орнаменту / З передмовою

Миколи Макаренка. - Київ: Друкарня Української Академії Наук, 1927.

5. Сбітнєва Н.Ф. Графічний дизайн України початку ІІІ тисячоліття: проблеми та перспективи розвитку. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Харків: ХДАДМ. 2011: №6.

6. Etnodim. URL: https://etnodim.ua/ (дата звернення: 21.04.2025).

Ivanitska Alina
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

EUROPEAN AND UKRAINIAN EXPERIENCE IN CULTURAL HERITAGE PRESERVATION

Cultural heritages are known as one of the most important backing and identity of the culture of a society, while their conservation is a critical domain. Cultural heritages, as the source of most traditions that are maintained and spread inside a society, are the reflecting means for culture preservation, presentation, and delivery. At the same time, they are the most influential treasures, and they are known as necessary to convey the culture to the later generations [1, p. 141].

In the 21st century, the preservation of cultural heritage has become particularly relevant due to globalization processes, digital transformation, and challenges caused by wars and crises. For Ukraine, this issue has become not only a part of humanitarian policy but also an element of national security, given the losses suffered by historical and cultural heritage during the Russian-Ukrainian war. As researchers point out, “historical and cultural heritage is one of the main factors in the formation of Ukrainian national identity and the revival of the spirituality of the Ukrainian people” [5, p. 149].

At the same time, European Union countries are actively implementing digital strategies for the preservation and popularization of cultural heritage, forming new formats for access and data processing. The experience of the Baltic countries, particularly Lithuania and Latvia, demonstrates the effectiveness of introducing modern technologies into cultural policy.

The purpose of these theses is to analyze the Ukrainian and European experience of preserving cultural heritage, particularly in digitalization, identify best practices, and determine the prospects for their implementation in Ukraine in the context of European integration.

An important area of cultural policy is the preservation of cultural heritage. In recent decades, digital technologies have provided new opportunities for preserving, disseminating, and promoting cultural heritage. The digitization of historical and cultural heritage and the formation of relevant digital collections have become trends in the contemporary cultural policy of EU Member States [2, p. 71].

Digitizing works of art is one of the best, and in some cases, the only way to guarantee the preservation of cultural heritage and ensure its accessibility to the widest possible audience. According to cult urologist and art historian Diana Klochko, the process of digitization of all our museum collections will significantly change the perception of our heritage and, accordingly, the attitude toward culture:

"If the state allocated (and not so much) funds for the total digitization of the funds of all art museums, it would be done now. So that all museums would have full digital catalogs. In order to be able to go to the full website of the museum, read annotations, the history of each item, its nationalization and exhibition, and, finally, to imagine what a visual fund of artistic values is – this should be normal state support" [3, p. 65].

According to the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, since the beginning of the full-scale war, more than 872 cultural heritage sites have been destroyed or damaged, including architectural monuments, museums, and religious buildings [5, p. 147].

In these conditions, digitalization has become especially important as a tool for preserving national identity. Several important projects have been implemented in Ukraine, including:

In 2020, in the V. Vereshchagin Mykolaiv Art Museum, the collection of graphics, which had not previously been exhibited to the audience, was digitized. Specialists focused on the most valuable works of the 18th, 19th, and the first half of the 20th centuries – paintings by Danylo Krainev, Roman Semashkevych, Vasyl Shukhaev, Borys Kustodiev, Ivan Shishkin, Nicholas

Roerich, Vasyl Vereshchagin and other artists using 3D models that allow users to interact with the works using smartphones.

For example, in the last few years in Ukraine, there has been a growing interest in such a phenomenon as NFT – a unique digital asset built on blockchain technology. NFT tokens provide artists and content creators with a unique opportunity to monetize the results of their creative activity, which is why the digital art sphere has become the first to massively use the new technology [3, p. 65].

In 2022, two significant events took place in the Ukrainian cultural and artistic environment, which may indicate the beginning of the tokenization of cultural heritage. This is a new experience for the National Museum of Art of Ukraine (Kyiv) and Andrey Sheptytsky National Museum in Lviv.

At the beginning of the year, the capital's museum, having started selling licensed NFT tokens, became the first museum in Ukraine to create an NFT collection based on works from its art collection [3, p. 66].

The collection includes works by Vsevolod Maksymovych, Oleksandr Murashko, Oleksandra Ekster, and Petro Rybka.

The Ukrainian Heritage Hub project, which proposes the preservation of Ukrainian cultural heritage through the reliable data storage algorithms of blockchain technology, is an ambitious project that has no analogs.

In addition to preservation, the project aims to record Ukraine’s rights to cultural heritage in the digital world on the blockchain [3, p. 66].

Thus, in the modern world, there are new trends in art, in general, and in museums, in particular. NFT allows these works to travel virtually from museum collections to the world. In addition, the museum has the opportunity to receive certain funds that it can use for its development, to digitize collections, to show these collections to the world, and, as far as possible, to help Ukrainian cultural institutions that suffered during the war.

An important thing in today’s European integration processes of Ukraine is to study and learn from the experience of the leading EU countries, including

in cultural policy [2, p. 72].

EU cultural policy is characterized by the presence of a priority direction – the preservation of cultural heritage for future generations, as well as its promotion and dissemination. Therefore, the European Commission and EU Member States systematically review and amend cultural policy, update existing and develop new cultural heritage preservation programs, and implement historical and cultural heritage digitization projects.

One of the major achievements of the European Union can be considered the launch and further development of Europe. Today, Europeana is a digital platform that represents and provides access to Europe's cultural heritage, based on the provisions of pan-European cooperation between EU Member States' institutions and the European Commission, copyright requirements, and open access requirements [2, p. 72].

Based on the analysis of European and Ukrainian experience, it can be concluded that the digitalization of cultural heritage is not only a modern requirement but also a necessary condition for the preservation and development of national culture in the context of globalization and European integration.

In Ukraine, despite some successful cases, such as the digitization of museum collections or the implementation of NFT projects, the general system of digital preservation of cultural heritage is at an early stage. There is a lack of a national strategy, legislative clarity, and coordination between authorities, specialists, and institutions. As the researchers point out, "the problem of digitizing historical and cultural heritage and integrating it into the digital resources of the European Union's cultural heritage has not yet found a proper scientific solution and effective implementation in Ukraine" [2, p. 71].

So, the main task facing Ukraine today is the urgent need for a significant rethinking of the role and elevation of the place of culture in the successful development of our country [2, p. 72].

Conclusion. An important priority for Ukraine remains the integration into the European information and cultural space and the presentation of its own

documentary heritage in Europe. The attraction of EU grant programs is promising for Ukraine in financing the digitization of historical and cultural heritage. For example, there is a Creative Europe grant program in the EU that supports cultural and media projects. Therefore, cooperation with the EU involves not only financial support but also the exchange of experiences, the introduction of innovative technologies, and integration into the pan-European cultural and information space.

REFERENCES

1. Goodarzparvari, P., & Bueno Camejo, F. Preservation of cultural heritage via education of children, utilizing visual communication: Persepolis as a case study // Creative Education. – 2018. – Vol. 9. – P. 141-151. – DOI: https://doi.org/10.4236/ce.2018.92011

2. SEND, D., & HUSSAIN, F. The Impact of Digital Transformation on Organizational Performance // Advances in Social Science, Education and Humanities Research. – 2020. – Vol. 230. – P. 38-17. – DOI: 10.31174/SEND-HS2020-230VIII38-17.

3. Tkachenko V., Tkachenko I. Artistic and pedagogical reflection of the painter in the cultural and educational space of the institution of higher art education // Baltic Journal of Economic Studies. – 2022. – Vol. 8, No. 4. – P. 58–69. – DOI: https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-4-58-69.

4. Марусик Т., Герегова С. Репрезентація університетів у Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2023. № 47. С. 9–19. URL: https://doi.org/10.31861/mhpi2023.47.9-19 (дата звернення: 25.04.2025).

5. Тарангул Л. М., Чернікова І. В., Дрогомирецька Л. Р. Збереження історико-культурної спадщини України як чинник національної ідентичності // Культурологічний альманах. – 2024. – № 1. – С. 147–159. – DOI: https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.18.

Klimusha Victoria
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

CULTURAL AND EDUCATIONAL TRADITIONS OF UKRAINE IN A GLOBAL CONTEXT

Introduction. Cultural and educational traditions are an essential component of the development of each country, particularly Ukraine and other countries. They form a national identity, enrich society, and promote international cooperation. The harmonious development of the world community takes place thanks to educational exchange, the study of cultural heritage, and the borrowing of different peoples' experiences. Understanding and preserving these traditions is key to tolerance, mutual respect, and artistic progress.

The work aims to study the cultural and educational traditions of Ukraine, their impact on society, the preservation of heritage, and the development of intercultural relations.

Ukraine and other countries' cultural and educational traditions are critical to each of us. Thanks to culture and traditions, we can get to know ourselves, our friends, and the world around us. Traditions allow us to look at the world through another person's eyes, to feel what he feels.

Before the adoption of Christianity by Ukraine in 998, people professed the so-called paganism. It was a belief according to which gods of different elements, such as the Sun, Moon, and Stars, ruled the world. Today, some aspects of this belief are still preserved, but they have turned into folk signs. Many pagan customs have been combined with Christian beliefs over time. They focus on family (such as birth, marriage, and funeral customs), community, and seasonal agricultural rites.

The fundamental basis of the entire Ukrainian culture is folk culture; on its basis, professional art, literature, and science gradually developed. Songs and

folk tales play a significant role in these ancient customs. There are memorable songs for harvest festivals, New Year's Eve, Christmas, and Easter celebrations that celebrate both pagan beliefs and Christian traditions. Songs and music have always been essential for Ukrainians [3].

Ukraine, for the most part, is famous for its holidays and customs. One of the attractions that have survived today is authentic whitewashed houses. A hut ("house") made of clay and straw and, as a rule, whitewashed. Traditional handicrafts such as embroidery, weaving, handmade feather blankets, and large pillows are often found in these homes. Their inhabitants are mainly elderly Ukrainians [2].

In addition to cultural life, Ukraine is a highly educated country. At the moment, it ranks 38th in terms of education among other countries. Ukraine's first higher educational institution, the Kyiv-Mohyla Academy, was established in 1615. It was an important intellectual center of the Orthodox world until its closure in 1817. Ukraine still strives for continuous improvement despite the difficult times of today. The largest scientific organization in Ukraine is the National Academy of Sciences of Ukraine. Founded in 1918 (when Ukraine was briefly independent), the Academy developed as a center of research and education during the Soviet period [1].

Conclusion. Cultural and educational traditions play a crucial role in forming the identity and development of any nation, including Ukraine. They preserve the country's unique heritage and customs and promote mutual understanding and cooperation between peoples. Ukraine's rich cultural traditions, rooted in pagan and Christian beliefs, continue to influence its modern identity, primarily through music, art, and folk customs. The country's educational system, with its historical roots and constant progress, reflects its commitment to intellectual and scientific progress. As Ukraine strives for continuous improvement, it remains committed to preserving its cultural and educational heritage by engaging with the global community.

REFERENCES

1. Makuch A. (2024). Ukraine: References & Edit History. Britannica. URL: https://www.britannica.com/place/Ukraine/additional-info#history (accessed 02.04.2025).

2. Stebelsky. I., Makuch A., Yerofeyev I. (2025). Cultural Life in Ukraine. Britannica. URL: https://www.britannica.com/place/Ukraine/Cultural-life (accessed 04.04.2025).

3. Ukrainian people, culture, and religion. UNITS. URL. https://www.accounting-ukraine.kiev.ua/ukraine_people_culture.htm (accessed 02.04.2025).

Комісаренко Владислав
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова кервініця – к. філол. н., доц. Ткаченко К. А.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ МОВ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, НЕДОЛІКИ

Штучний інтелект відкриває нові горизонти завдяки своїм можливостям аналізу даних, адаптивності та створення інтерактивного середовища. Такі інструменти, як інтерактивні платформи (Duolingo, LingQ), чат-боти, системи автоматичного перекладу (Google Translate, DeepL), голосові асистенти (Google Assistant) та віртуальні симулятори, дозволяють студентам не лише швидше засвоювати мовний матеріал, а й практикувати його в реальних сценаріях. У глобальному контексті ШІ дає змогу одночасно вдосконалювати кілька мов, що підвищує конкурентоспроможність студентів на міжнародному рівні.

Сьогодні найбільш інноваційним та прогресивним цифровим проявом технологічного світу є штучний інтелект: “Найбільш розповсюдженими та популярними сервісами (або чат-ботами), які експлуатують можливості моделей генеративного штучного інтелекту, зокрема є: ChatGPT, який розроблений компанією OpenAI та здобув найбільшої популярності; Gemini від Google AI – підрозділу корпорації Google; та Copilot, створений корпорацією Microsoft (спільно з OpenAI)” [2, с. 210].

Однією з головних переваг навчання з використанням штучного інтелекту є персоналізація. ШІ аналізує рівень знань, прогрес і помилки студента, пропонуючи індивідуальні завдання

Незважаючи на велику кількість переваг, впровадження ШІ у навчальний процес супроводжується й певними викликами та недоліками. Не варто повністю покладатися на сторонні застосунки в освітньому

процесі. Надмірна залежність від автоматизованих платформ може спричинити зниження здатності до самостійного аналізу та продукування мовлення. На основі власного досвіду можу сказати, що інколи ШІ стає справжньою завадою. Якщо часто покладатися на цей ресурс, навіть у простих питаннях, які раніше вирішував сам, ніби зручно, але з часом відчувається менша увага та зосередженість і вміння аналізувати інформацію самостійно. Така залежність змушує замислитися, чи справді навчаєшся, чи просто покладаєшся на ШІ.

Можна порівняти переклад сонета Вільяма Шекспіра №18, зроблений ШІ, з версією українського поета Григорія Кочура. Оригінал звучить так:

Shall I compare thee to a summe’s day? ШІ переклав його так:

Чи порівняти тебе з літнім днем?

У той час, як У той час як Тарнавський пише: “До літньої тебе рівняти днини?” [1 с. 47].

Різниця – як між холодною прозою та денним спекотним подихом літа. Переклад ШІ – ніби «скляна» копія: форма схожа, але відсутнє тепло.

Продовження звучить так: “And I will say: thou art more lovely and more temperate Rough winds do shake the darling buds of May And summer’s lease hath all too short a date Sometime too hot the eye of heaven shines, And often is his gold complexion dimm’d...” [1 с. 48]. Відповідно в перекладі : “І скажу я: ти прекрасніший, миліший, – Вітер втомлює пуп'янки в маю, І недовговічне літо часом ллється з дір, Небо змінює свою ясну ходу...”[1, с. 47]. У цих рядках – і епітети (“прекрасніший, миліший”), і метафори ("вітер втомлює пуп’янки"), і гра музики всередині фраз. Саме ці художні засоби створюють поетичне звучання, яке ШІ не вміє відтворити. Це змушує замислитися: ШІ – зручний, але ресурс ніколи не скаже «ясним літнім» так, як це написав поет.

Ми взяли ще за приклад переклад кількох строф з поеми Едгара Аллана По "The Raven". Оригінал звучить так: "Once upon a midnight

dreary, while I pondered, weak and weary, Over many a quaint and curious volume of forgotten lore..." ШІ запропонував такий переклад: "Однієї півночі похмурої, в роздумах та зморі, Я сидів над старовинним фоліантом, втомлений і похмурий..." Звучить точно, граматично коректно, але без поетичної ритміки. А ось як переклав ці рядки О. Онишко: “В тихий час глухої ночі вабили ослаблі очі Дивовижні та урочі книги давнього письма. Я дрімав уже з утоми, та нараз почувся в домі Тихий стукіт незнайомий. "Незнайомого пітьма То застала у дорозі, – прошептав я. – Так, пітьма, Більш нікого тут нема."” [4, с. 2].

Тут зовсім інша мелодика: і ритм, і внутрішня інтонація передають стан ліричного героя. Звернімо увагу на слова "у час забуття", "зажурі", "дрімоті", "славі", "самоті" – вони створюють напівтемну, м’яку й тривожну атмосферу. Вони не просто описують реальність, а дають відчуття внутрішнього світу героя. Епітети, як-от "зажурі", "дрімоті", "славі", "самоті", створюють ефект безнадійності, самотності та глибокого внутрішнього болю. Метафори – це, наприклад, "пітьма", що з'являється не лише як фізичне явище, а як символ загрози, невідомості та страху. Переклад О. Онишка ввібрав ці образи, емоції та атмосферу, створивши не просто точний, а поетичний образ, що передає музику тиші й внутрішню боротьбу героя. А версія ШІ – просто точний, але бездушний опис дій. ШІ передає події, але не здатен передати трагізм, музику тиші й страху.

Ці приклади показують, що штучний інтелект – це інструмент. Він зручний, швидкий, іноді точний, але завжди позбавлений способу виражати почуття, який надає тексту тільки людина.

Використання машинного перекладу та генеративних текстових моделей інколи призводить до механічного запам’ятовування конструкцій без глибокого розуміння їхнього значення. “Варто також наголосити, що на сьогодні користувачі мають розуміти й можливі мінуси використання контенту, який пропонується такими сервісами. Так, зокрема, можна виявити певні неточності в інформації, яка надається (генерується) такими

сервісами, а тексти часто можуть бути шаблонними структурами, які насичені лексикою, що не відрізняється оригінальністю, або смисловими повторами, коли одна й та ж інформація представлена в різних формах" [2, с. 214]. Надмірне використання перекладачів для складних текстів може призвести до нерозуміння граматики, лексики. І найголовніше, ШІ ніколи не замінить живого відчуття художнього твору.

Сучасний світ перебуває в епосі технологічної революції, де освіта зазнає значних змін завдяки впровадженню новітніх інструментів. Одним із найперспективніших сучасних інструментів для навчання є штучний інтелект, який трансформує підходи до навчання, роблячи їх більш гнучкими, цікавими та персоналізованими. водночас використання ШІ в освіті має і певні недоліки. Надмірна залежність від автоматизованих платформ може знижувати здатність до самостійного аналізу та критичного мислення. Крім того, ШІ не здатен повністю замінити «живе» спілкування з художнім твором, яке залишається ключовим елементом у процесі вивчення мови та літератури, особливо, поезій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шекспір В. Сонети / пер. з англ. Остапа Тарнавського. Філадельфія, 1997. 314 с.

2. Веретюк Т. Цифровізація в підготовці іноземних здобувачів (в курсі «Українська мова як іноземна»): огляд інструментів. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2023. Т. 1, № 70. С. 296–303.

3. Четверик В. К. Можливості ресурсів зі штучним інтелектом (Artificial Intelligence) у навчанні англійської мови. Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції: матеріали наук.-практ. конф., Харків, Україна, 2023.

4. https://na-kanapi.com.ua/edgar-allan-poe-the-raven/ (дата звернення: [01.04.2025]).

Linchak Nikita
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

DISCOVERING CULTURAL LANDSCAPES VIA LANGUAGE

Nowadays, especially in Europe, where people from various backgrounds study and work side by side, language plays a far more important role than just helping us communicate. It gives us access to how others think, what they care about, and how they see the world. We have realized that learning a new language is not just about mastering grammar or memorizing words. It is more about stepping into someone else's worldview. This paper explores how language reflects and shapes cultural identity and why language learning is crucial in the context of intercultural education in Europe.

Language and culture are deeply connected. Over time, they shape each other. While learning German, for example, we came across the word Heimat – and we still have not found an exact English equivalent. It expresses a deep emotional connection to one’s home and roots, and honestly, it made us reflect on how differently people relate to the idea of «home» [1, p. 64].

Language is a bridge in European universities where exchange programs and international teamwork are common. Claire Kramsch even calls language learners «cultural mediators» [3, p. 1] – and we can relate. Sometimes, explaining one culture's habit to someone from another makes a huge difference in understanding.

Language also reveals how people interact socially. In French or Ukrainian, for instance, there are formal and informal «you» forms depending on how close or respectful the relationship is. In English, it is just «you» for everyone – and that made us think about the more egalitarian feel of English-speaking cultures [3, p. 88].

One of the most fascinating things we have learned is how language can affect our thinking. In Guugu Yimithirr, an Indigenous Australian language,

people use cardinal directions instead of «left» or «right». So instead of saying «my left hand» they would say «my northeast hand» [2, p. 63]. The hypothetical of continuous north awareness proved intellectually transformative, fostering a revised perspective on the capacity of language to shape cognitive patterns.

It is posited that language learning possesses a transformative capacity, extending beyond instrumental value to foster essential competencies in receptive communication, cognitive flexibility, and the ability to transcend egocentric perspectives. In the context of Europe's diverse educational environments, this transformative aspect assumes heightened importance. Proficiency in another language entails linguistic competence and the ability to understand, establish rapport, and connect with others, thereby serving as the genesis of authentic intercultural exploration.

REFERENCES

1. Boroditsky, L. *How does our language shape the way we think?* 2009. URL: https://www.edge.org/conversation/lera_boroditsky-how-does-our-language-shape-the-way-we-think

2. Boroditsky, L. *How language shapes thought*. 2011, Vol. 304, No. 2, pp. 62–65. DOI: doi:10.1038/scientificamerican022011-6OFEsmyT5BtKggV00Wn95I

3. Kramsch, C. *Language and Culture., – Oxford: Oxford University Press*. 1998, pp. 244-255. DOI:10.1075/aila.27.02kra.

Lunha Taisiia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

THE INFLUENCE OF TRANSLATION ON THE PERCEPTION OF NATIONAL IDENTITY IN MULTICULTURAL SOCIETIES

The concept of culture changed with globalisation. Now that people have access to all the technology, it is easier to discover and learn about different cultures. And each of them changed according to their surroundings. Translation plays a vital role in constructing and transforming the perception of national identity within multicultural societies, often acting as both a bridge and a filter of cultural meaning.

Language is a fundamental aspect of each country's national identity, which is why it is essential to accurately convey its unique characteristics in different languages while preserving its cultural nuances. Translators serve as mediators across various fields, enabling people to understand one another in any situation.

Media and literature are usually the ones that convey the feelings and thoughts of the nation, and that is why it is important to make this message clear for other countries. Translators are the ones building bridges between nations to make them communicate and unite [2, c. 131].

However, translating cultural concepts is inherently complex. Cultural expressions must be written in a way that resonates with the target audience without losing their original intent. Some of the aspects may be impossible to recreate without losing the meaning of it, and that is where translators put their work in. It is important to find a way to transfer meanings using the target language's specialties.

It is known that sometimes this translation may lead to miscommunication as it is extremely hard to make it the right way. In 1920, the Charter of the League of Nations, the first international organisation for the preservation of

peace, was created. The translation of the Charter faced difficulties, in particular due to different interpretations of terms. For example, the French word réclamations was controversial because it had different meanings in different languages and legal systems. This led to misunderstandings in the interpretation of the rights and obligations of the participating countries [1, c. 2]. That is why translators should consider differences in languages and it`s structures to avoid negative connotations.

Conclusion. When done with precision and cultural sensitivity, translation becomes a powerful tool for promoting cultural understanding. It allows for the sharing of values, traditions, and perspectives across borders, encouraging intercultural dialogue and participation.

REFERENCES

1. Важливість правильного перекладу: як непорозуміння через неправильний переклад призвели до проблем [Електронний ресурс] // Друкарня «Формат». – 2023. – URL: https://drukarnia.com.ua/articles/vazhlivist-pravilnogo-perekladu-yak-neporozuminnya-cherez-nepravilnii-pereklad-prizveli-do-problem-Z2kBF.

2. Fang Mengzhi. The Influence of Translators' Cultural Identity on the Translation of Lunyu [Electronic resource] / Fang Mengzhi // ResearchGate. – 2015. – URL: https://www.researchgate.net/publication/281026275_The_Influence_of_Translators'_Cultural_Identity_on_the_Translation_of_Lunyu.

3. Venuti L. Local Contingencies: Translation and National Identities // Nation, Language, and the Ethics of Translation / ed. by S. Bermann, M. Wood. – Princeton: Princeton University Press, 2005. – P. 177–202. – DOI: https://doi.org/10.1515/9781400826681.177.

Макарченко Станіслав
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – ст. викл. Махович І. А.

ПЕРЕКЛАД І ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВІДЕОІГОР: МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ

Переклад відеоігор є складним і відповідальним процесом, що виходить за межі простої мовної трансформації. Він потребує не лише точного передавання змісту, а й збереження емоційної атмосфери, стилістичних особливостей та культурного контексту. Від якості локалізації залежить, наскільки гравці зможуть зануритися у гру та сприйняти її відповідно до задуму розробників.

Дослідженням цього питання займалися такі українські науковці, як Ю. Головацька, Ю. Новосад, М. Домаренко, О. Підгрушна, А. Качанова, В. Артамонова, Т. Лук'янова та інші. Їхні роботи підтверджують, що локалізація відеоігор – це не просто переклад, а глибока адаптація, яка враховує мовні, культурні й навіть технічні особливості цільової аудиторії.

На сьогодні відеоігри стали популярнішими за книги та фільми, займаючи провідне місце в індустрії розваг [9]. Ринок відеоігор продовжує зростати, і станом на сьогодні його дохід перевищує 180 мільярдів доларів [6]. Для порівняння, глобальний ринок книг зріс з 122 мільярдів доларів у 2018 році до 129 мільярдів у 2023 році [3], тоді як світовий касовий збір кіноіндустрії у 2024 році склав лише 32,3 мільярда доларів [4]. Музична індустрія також поступається за прибутками, досягнувши 28,6 мільярда доларів у 2024 році [5].

Однією з ключових платформ для розповсюдження відеоігор є Steam**,** який не лише надає доступ до тисяч ігор, а й виступає головним центром для гри, обговорення та створення контенту [7]. Станом на 13:55 28.02.25 в онлайн-режимі перебувають 31,291,727 користувачів, з яких 8,420,704 грають в цей момент [7]. Згідно *опитування Steam щодо апаратного та*

програмного забезпечення на січень 2025, найпоширенішими мовами інтерфейсу користувачів платформи були англійська – 33,97% та спрощена китайська – 29,18%, тоді як українська мова посідає 14 місце в рейтингу – 0,67% [8]. У контексті глобального ринку відеоігор якісна локалізація є важливим фактором, що впливає на доступність і популярність ігрових проєктів серед різних аудиторій. Крім того, високоякісна україномовна локалізація відіграє важливу роль у зміцненні позицій української мови. Вона не лише забезпечує комфортний ігровий досвід, а й сприяє її популяризації серед гравців, формуючи стійкий інтерес до українськомовного контенту.

Аналіз локалізацій відеоігор свідчить, що ефективний переклад потребує не лише точного відтворення змісту, а й адаптації мовних і культурних особливостей. Наприклад, у дослідженні перекладу власних назв у відеогрі *Dota Underlords* М. Домаренко та А. Панова розглядають метод калькування, який активно використовується для передавання значень персонажів. Деякі з адаптованих назв, як-от *Earthshaker – Землетрус*, *Antimage – Антимаг* чи *Venomancer – Трутомант*, вдало передають оригінальний зміст. Водночас були виявлені випадки неточного перекладу, як-от *Beastmaster – Звіромайстер* чи *Phantom Lancer – Фантомний Улан*, де калькування призвело до неприродного звучання в українському контексті. Слово «улан» асоціюється з кавалерією, тоді як персонаж використовує спис і пересувається пішки. На думку М. Домаренко та А. Панової, ліпшим варіантом було б «списоносець» – менш лаконічне, але точне й нейтральне слово, що уникає зайвих асоціацій [2].

За Головацькою та Новосад, ефективна локалізація відеоігор включає не лише мовну адаптацію, а й такі важливі аспекти, як інтернаціоналізація – створення контенту, який легко адаптується до різних мов і культур без значних змін у кодовій базі гри. Важливою є також культуралізація, яка охоплює адаптацію гри до історичних,

релігійних та соціокультурних особливостей цільового ринку. Це дозволяє не лише уникнути можливих непорозумінь, а й зробити контент більш автентичним для локальної аудиторії. Окрім цього, значну роль відіграє транскреація, тобто творча адаптація тексту з урахуванням специфіки мовлення та культури, що допомагає зберегти емоційний вплив оригінального контенту. У випадках, коли дослівний переклад не передає необхідний зміст або звучить неприродно, застосовується рерайтинг – модифікація тексту, яка використовується для адаптації гумору, сленгу чи культурних відсилок. Наприклад, ігрові персонажі можуть вживати унікальні фрази чи вирази, які потребують не просто перекладу, а повного переосмислення, щоб вони звучали органічно в іншомовній спільноті. Саме завдяки такому комплексному підходу локалізатори можуть створювати максимально автентичний ігровий досвід для гравців у різних країнах [1].

Отже, локалізація відеоігор є не лише процесом перекладу, а й складною адаптацією, що враховує мовні, культурні та технічні особливості. Дослідження підкреслюють важливість професійного підходу до локалізації та свідчать, що якісний переклад сприяє не лише зручності користувачів, а й популяризації української мови в цифровому просторі. Загалом, розвиток україномовної локалізації сприяє зростанню інтересу до відеоігор серед україномовної аудиторії та формує передумови для подальших досліджень у цій сфері.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Головацька Ю., Новосад Ю. Концепції локалізації відеоігор. Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу : зб. тез II Міжнар. науково-практ. конф., м. Тернопіль, 31 берез. 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 217–220. URL: https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/konference/frankofonija_2020.pdf#page=217.

2. Домаренко М., Панова А. Особливості перекладу власних назв

методом калькування у відеогрі «Dota Underlords». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. Т. 3, № 51. С. 29–21. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/10326.

3. Global book publishing revenue 2023 | Statista. *Statista*. URL: https://www.statista.com/statistics/307299/global-book-publishing-revenue/ (дата звернення: 28.02.2025).

4. Gower street's global box office projection sees small rise ahead of cinemacon - gower street analytics. *Gower Street Analytics*. URL: https://gower.st/articles/gower-street-global-box-office-projection-small-rise-cinemacon/ (дата звернення: 28.02.2025).

5. Honcharenko D., Makhovych I. Gamification's golden age: how gaming principles are reshaping the world. *Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу* : зб. тез доп. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Kyiv, 11 квіт. 2024 р. Київ, 2024. С. 140–146.

6. Steam, the ultimate online game platform. *Welcome to Steam*. URL: https://store.steampowered.com/about/ (дата звернення: 28.02.2025).

The Most Popular Languages on Steam in 2025. *Game Translation and Localization Studio | Logrus IT Games*. URL: https://games.logrusit.com/en/news/the-most-popular-languages-on-steam/ (дата звернення: 28.02.2025).

7. Zhlali Z., Makhovych I. Video games as tools for self-improvement and learning enhancement. *Науково-технічна конференція молодих вчених "Актуальні проблеми інформаційних технологій"* : Матеріали доп., м. Київ, 19–20 жовт. 2023 р. Київ, 2023. С. 56–58.

Marysyk Oleksandra
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Borolis I., senior lecturer

ARTIFICIAL INTELLIGENCE: GOOD OR EVIL IN HIGHER EDUCATION

Artificial intelligence is a branch of computational linguistics and computer science that is rapidly developing and focused on creating intelligent machines capable of performing tasks that typically require human intelligence.

In the age of new technologies, scientists consider AI to be a highly useful field. The primary purpose of AI is to facilitate communication with consumers. While AI-powered systems can imitate human behavior, they cannot fully replace it. These technologies require continuous learning and improvement through the provision of high-quality data.

For students, AI presents a unique opportunity to simplify the learning process. With AI, many students can access vast amounts of information, find inspiration, and enhance their studies. This is one of the key advantages of AI in education.

AI is also one of the key advancements in education, enabling the development of intelligent tutors. These systems use algorithms to analyze students' progress and provide personalized recommendations. By adapting to each student's learning style and knowledge level, AI offers relevant tasks and explanations, helping students absorb material more efficiently while reducing the need for traditional tutors.

AI is also reshaping the philosophy of learning – shifting the focus from memorizing information to extracting meaning from data. Teachers should approach each student as a future innovator, fostering critical thinking and problem-solving skills.

Another important opportunity that AI provides is the automation of assessment. AI-powered systems can quickly and efficiently evaluate students'

performance, including essays and programming assignments. This significantly reduces the workload for teachers, allowing them to focus on more meaningful aspects of the learning process.

One more aspect of the development can be the creation of an individual way of teaching each student. For this method, AI should to take into account the students' wishes, requests, and interests – on the one hand. On the other hand, what the university can offer, and then make a clear schedule.

However, cases of violation of academic integrity have been repeatedly recorded because of using AI. Therefore, in this aspect, AI is evil for higher education.

Also, AI can make mistakes. One of the most common mistakes is that this model tries to refer on facts or events that never happened. This phenomenon is known as "hallucinations" [3]. When it happens, students usually do not notice this, because the model of AI gives false information together with real facts.

Pessimists say that AI will have something like personality because this system can count and think faster than humans, so AI can get out of control. Optimists think that AI will not have consciousness, so easily we need to learn how to use AI effectively.

In conclusion, AI is a powerful tool with significant potential to enhance various processes. However, its implementation in education requires careful consideration, particularly regarding safety and the reliability of information. Additionally, it is crucial to prioritize the development of critical thinking skills and the ability to analyze information independently to prevent overreliance on technology.

REFERENCES

1. Потенційні недоліки штучного інтелекту в освіті – Promethean інтерактивні панелі для освіти. *Promethean інтерактивні панелі для освіти*. URL: https://prometheanworld.com.ua/potentsijni-nedoliky-shtuchnogo-intelektu-v-osviti/ (дата звернення: 21.02.2025).

2. Штучний інтелект. Як він вплине на освіту. *Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ*. URL: https://nus.org.ua/2020/02/11/shtuchnyj-intelekt-yak-vin-vplyne-na-osvitu/ (дата звернення: 20.02.2025).

3. AI and Education: What Is the Impact?. *AFA Education Blog*. URL: https://afaeducation.org/blog/ai-and-education-what-is-the-impact/ (date of access: 30.03.2025).

Makhovych I., senior lecturer
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine),
Makhovych O., assistant professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

INTEGRATING SOFT AND TECHNICAL SKILLS IN IT EDUCATION: INSIGHTS FROM THE SFIA MODEL

In today's rapidly evolving digital economy, acquiring relevant and up-to-date skills has become essential for students, particularly those preparing for careers in information technology. The dynamic nature of the IT sector – shaped by continuous innovation, automation, and global digitalization – requires future professionals to go beyond theoretical knowledge and develop a robust set of competencies that reflect real-world industry needs. Employers are increasingly seeking graduates who can demonstrate not only technical proficiency but also adaptability, critical thinking, communication, and ethical awareness [2, c. 443]. Therefore, aligning educational outcomes with recognized frameworks for digital skills is key to ensuring that students are equipped to enter the workforce as capable, confident, and future-ready professionals.

In the context of our research on digital competencies, particular attention should be paid to the Skills Framework for the Information Age (SFIA), which serves as a global standard for classifying professional skills in the field of information technology. SFIA provides a structured, consistent language to describe professional capabilities and is designed to support organizations, governments, and individuals in workforce development and digital transformation [6].

SFIA is notable for addressing both technical and non-technical dimensions of professional competence. In addition to outlining a wide range of technical skills, the framework emphasizes the importance of soft skills – also referred to as behavioural factors – that are crucial for successful performance in complex, technology-driven environments. This dual focus reflects the evolving

demands of the modern workplace, where technical expertise must be complemented by interpersonal effectiveness, adaptability, and ethical responsibility.

One of the most valuable aspects of SFIA is its recognition that professional competence is shaped by multiple elements: experience, technical skills, knowledge, and behavioural factors. These behavioural factors, or soft skills, play a fundamental role in determining how effectively a person can apply their technical knowledge in real-world scenarios. The SFIA generic attributes directory provides a comprehensive description of these behavioural skills, which are essential for navigating the complex challenges of the digital workplace (see Fig. 1).

Figure 1. The context for SFIA: the components of professional competency, including skills, knowledge, experience, and behavioural attributes, as presented in the official SFIA framework.
Source: *The context for SFIA – SFIA Foundation*

Among the most emphasized behavioural competencies are collaboration and communication, which are critical for effective teamwork and information sharing. The ability to interact constructively with colleagues and stakeholders ensures that technical solutions are aligned with organizational goals and client needs. An improvement mindset is equally important, as it reflects a commitment to continuous personal and professional development.

Creativity is another key behavioural factor highlighted by SFIA. It involves the generation of original ideas and the ability to implement novel solutions, which are vital for driving progress and adapting to unforeseen

challenges. Decision-making, which encompasses critical thinking and analytical judgment, supports the selection of optimal solutions and strategic direction. Leadership, meanwhile, involves guiding teams, influencing decision-making processes, and promoting positive outcomes at various levels of responsibility.

Lifelong learning and skill development are also fundamental components of behavioural competence. SFIA promotes an attitude of continuous education, which allows professionals to remain current with new tools, technologies, and methodologies. Planning and problem-solving, as behavioural attributes, relate to the ability to structure tasks, allocate resources efficiently, and overcome obstacles through analytical reasoning and solution-oriented thinking [6].

Adaptability is particularly relevant in the digital age, where shifts in technology, markets, and organizational structures demand flexibility and resilience. Professionals who can adjust their approach and remain effective under changing conditions are highly valued across all sectors. Finally, the framework includes a focus on security, privacy, and ethics. Professionals are expected to adhere to ethical principles, ensure the confidentiality and protection of data, and contribute to building trust in digital systems and practices.

All of these behavioural competencies are integral to the formation of a well-rounded IT professional. They are not separate from technical skills but work in tandem to enhance overall performance. For example, a software developer with strong coding abilities will be far more effective if they can also communicate clearly, adapt to new project requirements, make informed decisions, and collaborate within a multidisciplinary team [6].

Teaching soft skills to IT students requires intentional, practice-oriented approaches that go beyond traditional lecture formats [4, с. 443]. One of the most effective methods is project-based learning, where students work in teams to solve real-world problems, simulating professional environments that demand collaboration, communication, adaptability, and decision-making [2, с. 432]. Integrating interdisciplinary coursework – such as combining programming

tasks with user experience design or discussions on digital ethics - helps students apply soft skills in meaningful contexts [5, c. 257].

Gamification has been identified as an effective pedagogical approach for fostering soft skills in IT education. Gamification incorporates a variety of dynamic elements that transform traditional learning into an interactive, motivating, and skill-building experience [1, c. 48]. Key features include quests and point-based reward systems that encourage sustained engagement and goal-oriented behaviour. Real-time feedback mechanisms provide immediate reinforcement, allowing students to track progress, adjust strategies, and take ownership of their learning. A critical advantage of gamified environments is the creation of a "safe space to fail," where students can experiment with solutions without fear of negative consequences, thus promoting resilience, creativity, and adaptive thinking. Collaborative components such as team quests, weekly missions, and shared achievements foster communication, leadership, and cooperation core soft skills for IT professionals working in cross-functional teams [3, c. 45]. Gamification also supports personalization and learner autonomy through choice activities, custom learning paths, and avatar or profile customization. These elements empower students to take control of their learning journey, align activities with their interests, and build confidence in their decision-making.

In parallel, English for Specific Purposes (ESP) courses tailored to the IT field can significantly enhance students' ability to communicate technical ideas clearly and effectively in international work settings [5, c. 257]. By practicing language in authentic IT-related scenarios – such as writing bug reports, presenting solutions, or participating in agile meetings – students not only develop language proficiency but also refine their interpersonal and professional communication skills.

Embedding these strategies into the curriculum ensures that soft skills are developed alongside technical expertise, empowering graduates to thrive in collaborative, cross-functional, and global digital environments. In conclusion,

the integration of frameworks like SFIA into IT education provides a clear roadmap for aligning learning outcomes with industry expectations. By systematically fostering both technical and behavioural competencies, educational institutions can prepare professionals who are not only technically skilled but also adaptable, communicative, ethically responsible, and ready to lead in the ever-evolving digital landscape.

REFERENCES

1. Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Актуальні стратегії навчання у професійній підготовці фахівців з інформаційних технологій. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. Т. 76, № 2. С. 43–57. URL: https://doi.org/10.33407/itlt.v76i2.2682 (дата звернення: 19.07.2023).

2. Exploring computer engineering and information technology undergraduates' views on developing their innovative thinking in English classroom / O. Malykhin et al. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*. 2024. Vol. 2. P. 428–434. URL: https://doi.org/10.17770/etr2024vol2.8096 (date of access: 25.12.2024).

3. Makhovych I. Gamification: Individualized learning aimed at enhancing motivation among computer science students in the English language classroom. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 7(41). URL: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-7(41)-26-49 (дата звернення: 05.11.2024).

4. Malykhin O., Aristova N., Dybkova L. Organising personalised learning in the English language classroom: Computer engineering and information technology undergraduates perspectives. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*. 2024. Vol. 2. P. 424–427. URL: https://doi.org/10.17770/etr2024vol2.8092 (date of access: 25.12.2024).

5. Malykhin O., Aristova N., Melikova S. Soft skills development strategies for computer engineering and information technologies undergraduate

students devised in the process of learning English. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*. 2021. Vol. 2. P. 255–260. URL: https://doi.org/10.17770/etr2021vol2.6602 (date of access: 25.12.2024).

6. The global skills and competency framework for a digital world. *SFIA*. URL: https://sfia-online.org/en (date of access: 04.01.2025).

Mohylevskyi Kyrylo
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

CULTURAL ROOTS AND GLOBAL REACH IN UKRAINE'S EDUCATION

Introduction. Historical, social, and spiritual developments have long been the cornerstones of cultural and educational traditions across nations, shaping their identities and values. With its rich and multifaceted cultural heritage, Ukraine stands as a testament to how traditions can align with and diverge from those of other nations, offering a unique perspective to explore the interplay of local and global influences. Understanding these traditions, whether in Ukraine or elsewhere, provides invaluable insights into the shared and distinct experiences that define human societies. It also highlights the importance of preserving cultural heritage while adapting to the demands of the ever-more connected world.

This work explores and compares Ukraine's cultural and educational traditions with those of other nations, highlighting their unique characteristics and shared values.

Ukrainian folk art, including embroidery, pysanky (decorated eggs), and traditional music, is more than just artistic expression; it is the lifeblood of the nation's identity [1, 2]. These art forms are deeply embedded in the educational system, with schools incorporating them into art classes and cultural events. Beyond artistic skills, students gain an understanding of historical narratives, symbolism, and regional diversity through these traditions. Celebrations like Vyshyvanka Day and Malanka are not merely festive occasions but opportunities to instill national pride and cultural awareness in younger generations. They foster a sense of continuity with the past while adapting to contemporary cultural discourse, ensuring these traditions remain relevant in modern Ukrainian society. Additionally, participation in folk art activities

encourages creativity, community engagement, and an appreciation for the nation's intangible cultural heritage [4].

The Ukrainian education system, rooted in classical disciplines such as literature, mathematics, and the natural sciences, shares similarities with systems like that of the United States. However, it diverges in its limited emphasis on liberal arts, which are more prominent in Western education. The inclusion of Ukrainian and, increasingly, English in curricula signals a shift toward a more multicultural and multilingual society. Additionally, Ukraine is gradually embracing digital tools and international collaboration to modernize its educational practices. It reflects a commitment to aligning with global standards while preserving its unique cultural identity.

In contrast, the United States prioritizes flexibility and creativity in its education system, celebrating multiculturalism through programs highlighting diverse heritages [6]. Japan's system emphasizes self-discipline and respect, integrating cultural practices like calligraphy and tea ceremonies into its curriculum [5]. India balances spiritual and moral development with academic rigor, blending Vedic traditions with modern methodologies [3]. Meanwhile, Nordic nations are renowned for their progressive education systems, which focus on equality, sustainability, and experiential learning. These diverse approaches underscore the importance of cultural context in shaping educational practices.

Ukraine and other nations' cultural and educational traditions are vivid evidence of the diverse mosaic of human civilization, reflecting each society's unique histories, values, and aspirations [7, p. 24]. Ukraine's emphasis on folk art, communal values, and classical disciplines highlights its commitment to preserving its cultural identity while adapting to modern challenges. Similarly, the diverse approaches of countries like the United States, Japan, India, and the Nordic nations demonstrate how education can be shaped by cultural context yet still contribute to global progress.

Conclusion. Examining these traditions makes it clear that education is

not merely a tool for academic advancement but a means of transmitting cultural values, fostering social cohesion, and preparing individuals for a globalized world. Ukraine's gradual integration of digital tools and international collaboration, alongside its preservation of cultural heritage, exemplifies how nations can balance tradition and innovation. Similarly, the multiculturalism celebrated in the United States, the discipline and respect emphasized in Japan, the spiritual and academic balance in India, and the equality and sustainability championed by Nordic countries all offer valuable lessons for creating inclusive and effective educational systems.

REFERENCES

1. Museum of Ukrainian Decorative Folk Art. *Museum Portal*. URL: https://museum-portal.com/en/museums/58_museum-of-ukrainian-decorative-folk-art (accessed 03.02.2025).

2. Naiden O. (2021). Ukrainian folk painting. *Ivan Honchar museum*. URL: https://honchar.org.ua/en/blog/ukrainian-folk-painting-i200 (accessed 03.02.2025).

3. Nurturing minds: exploring the influence of Indian culture on education. *Preface. Institute of excellence*. URL: https://prefaceinstitute.com/nurturing-minds-exploring-the-influence-of-indian-culture-on-education/ (accessed 06.02.2025).

4. Teaching and learning with living heritage in Ukraine. *UNESCO. Intangible Culture Heritage.* URL: https://ich.unesco.org/en/news/teaching-and-learning-with-living-heritage-in-ukraine-13461 (accessed 03.02.2025).

5. Top 5 surprising facts about education in Japan. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=3BaySiH3LUc (accessed 04.02.2025).

6. USA Heritage Academy. *USA Heritage*. URL: https://usaheritage.academy/ (accessed 04.02.2025).

7. Кугай К. Б. (2017). Становлення класичної університетської освіти в Західній Україні (XVII-XIX ст.). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія : зб. наук. праць*. Одеса: Фенікс. Вип. № 13. С. 24–29. URL: http://vestnik-humanities.mgu.od.ua/archive/2017/13/7.pdf (accessed 01.02.2025).

Petrenko V., senior lecturer
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

EDUCATION AND CULTURE AS VESSELS OF NATIONAL IDENTITY: UKRAINE AND BEYOND

Introduction

In the modern era of globalisation and hybrid warfare, forming and preserving national identity has become an urgent issue, particularly for countries with complex historical trajectories like Ukraine. Culture and education are central to shaping collective memory, values, and civic consciousness, serving as vessels for transmitting national identity from generation to generation.

Purpose

The aim of this paper is to explore how education and cultural practices in Ukraine and other countries contribute to the construction, reinforcement, and defence of national identity. A comparative perspective allows us to understand shared mechanisms and unique national approaches.

Main part

In Ukraine, culture and education have historically served as instruments of national resistance and revival. During periods of foreign domination, including tsarist and Soviet regimes, Ukrainian intellectuals, educators, and artists preserved national identity through underground schools, language preservation, folklore, and religious customs [1, p. 45]. In the post-independence period, the Ukrainian education system has undergone reforms emphasising the importance of the Ukrainian language, history, and national values in curricula [2, p. 3]. Culture has been institutionalized through museums, heritage centres, and artistic programs [3, p. 36].

Today, amid conditions of full-scale war, educational institutions in Ukraine have intensified civic education initiatives by incorporating topics such as national dignity, human rights, and historical truth into school programs. The

Ministry of Education and Science of Ukraine promotes the development of a new Ukrainian school that prioritises national-patriotic upbringing as one of its key values. Simultaneously, public and volunteer initiatives organise informal educational events to strengthen national awareness among youth and internally displaced persons [2, p. 6].

Digital technologies also play an increasingly significant role in shaping identity through culture and education. Ukrainian digital platforms like «Diia. Education» and virtual museum tours facilitate the dissemination of cultural knowledge and values both within the country and to the global Ukrainian diaspora. Online educational resources in Ukrainian history and culture have become essential during wartime, particularly for students and teachers in temporarily occupied or war-affected territories [2, p. 7; 3, p. 38].

International experience demonstrates that education and culture are central to a cohesive national identity. For instance, in Finland, the education system is closely tied to promoting the national language, cultural heritage, and civic responsibility. Teacher autonomy and trust in educational institutions support student engagement with national values. Japan emphasises cultural continuity in curricula through moral education and national holidays, reinforcing a collective sense of belonging without diminishing a global outlook. Canada employs multicultural education to shape a flexible yet unified national identity that respects ethnic diversity while promoting shared democratic values [4, p. 11; 5, p. 14-15; 6, p. 6].

In these examples, we observe diverse strategies: Finland and Japan rely on strong cultural continuity, while Canada emphasizes integrative multiculturalism. What unites these approaches is the intentional use of education and culture as tools for social cohesion and identity preservation.

In Ukraine, the ongoing war has intensified efforts to consolidate identity through education and culture. Schools promote civic education and historical awareness, while cultural institutions and initiatives engage with national heritage innovatively. These actions demonstrate that, beyond resilience,

education and culture serve as frameworks for long-term societal development and continuity [1, c. 58].

Conclusion

In conclusion, education and culture are essential for constructing and preserving national identity. Ukraine's experience, especially during times of crisis, highlights the role of these spheres not only in national security but also in ensuring civic integrity and democratic potential. International comparisons show that while models vary—from civic nationalism to ethnocultural preservation – each underscores the significance of education and culture in forming coherent, self-aware societies capable of facing internal and external challenges.

REFERENCES

1. Бех І. Д., Журба К. О. Національно-культурна ідентичність у становленні підлітка. Київ : Інститут проблем виховання НАПН України, 2019. 92 с.

2. Герегова С., Іванчук М. Формування національної ідентичності сучасної української молоді: культурний вимір. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/389227891

3. Канішевська Л. Феномен «національно-культурна ідентичність» як проблема сучасного педагогічного дискурсу // Актуальні питання гуманітарних наук. - 2020. - Вип. 34(3). - С. 204-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_34%283%29__34

4. Cantekin K. Civic education models: Comparative summary // The Law Library of Congress. – 2020. – P. 1–94. – URL: https://maint.loc.gov/law/help/civic-education/civic-education-models.pdf

5. Ojala M. Developing multicultural early childhood education in a Finnish context // International Journal of Child Care and Education Policy. – 2010. – Vol. 4, No. 1. – P. 13–22. – URL: https://doi.org/10.1007/2288-6729-4-1-13

6. Poukka P. Moral education in the Japanese primary school curricular

revision at the turn of the twenty-first century: Aiming at a rich and beautiful kokoro // ResearchGate. – 2011. – URL: https://www.researchgate.net/publication/50369337

Повідало Валерія
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – ст. викл. Роєнко Л. В.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Сучасний світ характеризується швидким розвитком цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ). Вперше термін "штучний інтелект" був запропонований у 1956 році Джоном Маккарті на конференції в Дартмуті, що вважається початком офіційного становлення цієї галузі. Використання ШІ в освіті відкриває нові можливості для вдосконалення навчального процесу, зокрема у вивченні іноземних мов. Завдяки алгоритмам машинного навчання та обробки природної мови студенти можуть отримувати персоналізований досвід навчання, доступ до інтерактивних платформ, автоматизованого аналізу мовлення та письма. Проте, поряд із значними перевагами, впровадження штучного інтелекту у мовну освіту супроводжується певними викликами, зокрема етичного, технологічного та педагогічного характеру.

Метою дослідження є аналіз можливостей та викликів, пов’язаних із застосуванням штучного інтелекту у навчанні іноземних мов, а також оцінка його ефективності та перспектив розвитку в цій сфері. Дослідження також прагне визначити найкращі практики використання ШІ у навчанні мов та окреслити майбутні напрями вдосконалення це технологій.

Основними завданнями дослідження є: дослідити сучасні технології штучного інтелекту, що використовуються у навчанні іноземних мов, визначити основні переваги застосування ШІ у викладанні мов, оцінити ризики та обмеження впровадження ШІ в освітній процес, проаналізувати практичні кейси використання штучного інтелекту у навчальних закладах, розглянути перспективи розвитку цієї технології та можливість її інтеграції у традиційні методики навчання.

Тема застосування ШІ в освіті є важливою та активно досліджуваною. Вивчення різних аспектів використання цих технологій у навчальному процесі представлене в працях Я. Литвиненка, А. Дубчака, та В. Дем'яненка які аналізують переваги, ризики та адаптивне навчання. ШІ також розглядається як мультимодальна лінгводидактична система в роботах А. Банарцеової та О. Єлісєєвої, а Лі Вей-хуа акцентує увагу на важливості мультимодальності для вивчення іноземних мов. Загальні аспекти використання ШІ в освіті висвітлюють В. Грицишин, А. Шевченко, та Г. Андрощук.

Штучний інтелект змінює підхід до навчання іноземних мов, надаючи нові можливості для адаптивного навчання та інтерактивної практики. Ось кілька прикладів того, як технології ШІ використовуються для покращення ефективності мовного навчання [2].

Штучний інтелект створює можливості для розробки навчальних програм, які пристосовуються до кожного учня індивідуально. Це дозволяє більш ефективно використовувати час і ресурси, оскільки ШІ аналізує не лише поточний рівень знань студента, а й його прогрес, слабкі місця, а також стилі навчання. Наприклад, якщо учень показує слабкі результати р певної теми, система може збільшити кількість завдань з теми або змінити їх формат. Крім того, завдяки цьому процесу ШІ може оптимізувати темп навчання для кожного учня, створюючи баланс між викликами і досягненнями, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Системи ШІ, такі як Grammarly або LanguageTool, значно полегшують роботу викладачів, дозволяючи автоматично перевіряти граматику, орфографію та стиль. Вони можуть оцінювати не лише правильність використання мовних правил, а й пропонувати покращення в стилі написаного тексту, щоб зробити його більш читабельним та зрозумілим. Для студентів це зручний інструмент, адже вони можуть отримати зворотний зв'язок негайно і самостійно працювати над помилками без додаткових затримок. Однак важливо зазначити, що ці системи поки що не здатні замінити повністю

людське судження щодо контексту і творчих аспектів письмового завдання.

ШІ-асистенти, як Duolingo або ChatGPT, можуть стати важливими інструментами вивчення мов завдяки можливості практикувати мовлення через реальні діалоги. Вони не лише імітують розмови, але й адаптуються до індивідуальних помилок студента. Наприклад, якщо здобувач робить помилки в словосполученнях чи в граматиці, чат-бот може запропонувати коригування та пояснення, що дозволяє студентам самостійно вчитися на своїх помилках у реальному часі. Це особливо корисно для тих, хто не має можливості постійно спілкуватися з носіями мови або відвідувати мовні курси.

Сучасні додатки, такі як ELSA Speak, не тільки допомагають виправляти вимову, але й дозволяють користувачам отримувати детальний зворотний зв'язок щодо їхнього акценту. Ці додатки використовують алгоритми розпізнавання мови, які можуть точно визначити, які звуки або інтонації потрібно покращити. ШІ аналізує частоти та точність вимови в реальному часі, пропонуючи користувачеві спеціалізовані вправи для вдосконалення артикуляції. Це дає можливість кожному учневі працювати в своєму темпі, практикуючи ті аспекти вимови, які потребують найбільше уваги. Згодом, це може привести до значного покращення інтонації, чіткої вимови та зменшення акценту, що робить комунікацію більш зрозумілою і природною.

Моделі машинного перекладу, такі як Google Translate або DeepL, значно покращилися за останні роки і можуть надавати високоякісні переклади навіть складних текстів. Крім того, інструменти автоматичних субтитрів, як наприклад YouTube або Zoom, допомагають забезпечити доступність контенту для людей з обмеженими можливостями слуху або тих, хто вивчає іншу мову. Попри те, що ці інструменти можуть бути надзвичайно корисними, вони все ще мають певні обмеження, особливо в передаванні контексту, емоційного забарвлення та культурних нюансів.

Тому інколи такі переклади можуть бути неточними або спотворювати значення, що важливо враховувати при роботі з текстами, що потребують глибокого розуміння [2, с. 182].

Попри значний потенціал штучного інтелекту у навчанні іноземних мов, його впровадження стикається з кількома серйозними викликами.

ШІ, хоч і є потужним інструментом для автоматизації процесів навчання, не здатен відтворити всю глибину живого спілкування між викладачем і студентом. У реальному класі викладач не лише передає знання, але й допомагає студентам розвивати критичне мислення, розуміти культурні нюанси мови, а також підтримує мотивацію та емоційний зв'язок. Емоційний інтелект викладача є важливим компонентом навчального процесу, оскільки він дозволяє налаштувати індивідуальний підхід до кожного студента, розпізнати його емоційний стан і потреби. ШІ, хоча і здатен аналізувати рівень знань та надавати рекомендації, не може замінити взаємодію з людиною, яка може відчути емоційний контекст навчання і підтримати студента у процесі. Системи машинного перекладу, такі як Google Translate або DeepL, хоча і є надзвичайно корисними для швидкого розуміння текстів, мають певні обмеження. Вони можуть не завжди точно передавати складні граматичні конструкції або контекстуальні нюанси, що особливо важливо при вивченні іноземних мов. Наприклад, одна й та сама фраза може мати різні значення залежно від контексту, а ШІ може не завжди розпізнати ці тонкощі. Крім того, машинні системи не враховують культурні та соціальні аспекти мови, що також може призвести до помилок у перекладі, особливо в складних чи ідіоматичних виразах. Це підкреслює важливість живого спілкування з носієм мови, що є необхідним для досягнення високого рівня володіння мовою [3, с. 168].

ШІ є потужним інструментом для автоматизації стандартних завдань, таких як перевірка граматики чи переведення текстів. Проте, коли мова йде про розвиток творчих навичок, таких як написання есе, участь у

дискусіях чи створення власних текстів, алгоритми ШІ мають обмеження. Вони можуть бути ефективними у визначених шаблонах або стандартних ситуаціях, але вони не здатні замінити креативний підхід викладача, який стимулює критичне мислення, вчить студентів розглядати різні точки зору і створювати унікальні роботи. У творчому процесі важливо не лише оцінювати правильність використання мови, але й заохочувати новаторство, інновації та особистий стиль, що потребує людської інтервенції. Ці виклики вказують на те, що хоча ШІ може значно полегшити процес вивчення іноземних мов і зробити його більш ефективним, він не здатен повністю замінити традиційне навчання, яке включає взаємодію між студентами та викладачами. ШІ є інструментом, який доповнює, але не замінює, важливу роль людини в освітньому процесі.

Штучний інтелект має значний потенціал для трансформації навчання іноземних мов, надаючи нові можливості для адаптивного та інтерактивного навчання, а також оптимізації процесу зворотного зв'язку. Однак, незважаючи на всі переваги, його застосування стикається з численними викликами, включаючи етичні питання, обмеження в контекстуальному розумінні та відсутність емоційної підтримки, яку можуть надати викладачі. Тому ШІ слід розглядати як доповнення до традиційних методів навчання, а не як повну заміну живого спілкування та творчого підходу в навчальному процесі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Калько Р. М., Декусар Г. Г., Лагун К. Д. Теоретичні та практичні засади використання методів штучного інтелекту при вивченні інозених мов ЗВО. Наукові записки. Серія: Філологічні науки, (208), 2024. 181–187. https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-25

2. Примаченко І. Штучний інтелект в освіті: можливості, виклики та перші кроки великої адаптації. Українська правда. Життя. [Електронний ресурс] URL: https://life.pravda.com.ua/columns/2023/08/04/255650/ (Дата

звернення: 25.02.2025).

3. Schmidt, Torben & Strasser, Thomas. Artificial Intelligence in Foreign Language Learning and Teaching: A CALL for Intelligent Practice. 33. 2022. P. 165-184.

4. Nykon Yu. Essentials of Artificial Intelligence for Language Learning. Intellias. [Electronic resource] URL: https://intellias.com/how-ai-helps-crack-a-new-language/ (Date of access: 08.03.2025).

Ромащенко Л. І., д. філол. н., професорка
Приазовський державний технічний університет (Черкаси, Україна)

«ДІАЛОГ КУЛЬТУР» У КУРСІ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (ІЗ ЗАРУБІЖНОГО ВИКЛАДАЦЬКОГО ДОСВІДУ)

Вступ. В умовах європеїзації культурно-освітнього процесу важливого значення набуває вивчення міжнаціональних літературних контактів. Реалізації програми вивчення крос-культурних взаємин значною мірою сприяє зарубіжний викладацький досвід. Положення, висловлені у доповіді, реалізовані у власній викладацькій практиці – під час читання літературознавчих дисциплін студентам вітчизняних і зарубіжних вищих навчальних закладів: Вільнюського едукологічного університету, Бакинського слов'янського університету, Гомельського державного університету імені Франциска Скорини, Варшавського університету, Лодзького університету, Університету Гуманістично-природничого ім. Яна Длугоша в Ченстохові. У перспективі – Остравський університет (Чехія). Тож **метою** цієї публікації є намір поділитися власними нуково-методичними набутками.

Основний розділ. Під час читання літературознавчих курсів необхідно враховувати цілий ряд факторів: так би мовити**,** національно (етнічно)-регіональний, професійно-орієнтований, ступінь підготовки слухачів тощо.

Наприклад, у Вільнюському едукологічному університеті доцільно читати курс «Українсько-балтійські культурні, літературні зв'язки», українсько-азербайджанські – для студентів Бакинського слов'янського університету, українсько-чесько-словацькі – для студентів Остравського університету і т.д.

Найактивніше реалізовані проекти співпраці з польськими вищими навчальними закладами. Курс лекцій «Українсько-польські літературні контакти» включає кілька тематичних блоків: «Польща та її культурні

діячі в житті українських письменників», «Україна в життєвій і творчій долі польських митців», «Українсько-польська історія в художній інтерпретації вітчизняних і польських авторів», а також регіональний компонент – «Польський слід на Черкащині».

Традиційно починаю із лекції «Тарас Шевченко і польська культура» (польські сторінки біографії Кобзаря, поет у колі польських друзів, Шевченко і творчість польських письменників, польська критика про Кобзаря тощо), зважаючи на місце Тараса Григоровича в українській літературі (як Міцкевич у польській). До речі, у деяких польських джерелах зазначено: «Taras Szewczenko jest również przedstawicielem **literatury rosyjskiej (!)**. Niemal wszystkie jego powieści i większość dramatów zostało napisanych po rosyjsku, podczas gdy utwory poetyckie Szewczenki tworzone były w języku ukraińskim [4]. Цікаво, що коли спробувала відкрити посилання на цю статтю, остаточно редагуючи власну доповідь, стаття зникла з просторів Інтернету.

Наступна лекція про І. Франка, зокрема польсько-австрійський компонент його життєтворчості (польська Беатрічче Каменяра, співпраця з польськими письменниками й виданнями, польськомовні твори); польський компонент в життєвій і творчій долі Л. Українки (точки дотику у творчості авторки «Лісової пісні» і М. Конопніцької, А. Міцкевича, рецепція її творчості польською критикою, переклади творів Словацького, Пруса, Сенкевича, Ожешкової та ін.). Значний простір для вивчення багатогранних міжкультурних контактів також дає спадщина І. Нечуя-Левицького (польський період діяльності, польська тематика творів, оцінка польської літератури), П. Гулака-Артемовського (популяризація польської мови і літератури, стосунки з Міцкевичем тощо).

Серед польських митців, у житті яких Україна зіграла неперебутню роль, слід найперше назвати Ю. Словацького (українські обрії біографії, його польський і український патріотизм, українська тематика творів). Недаремно у Кременці, де народився представник польського романтизму,

у літературно-меморіальному музеї Ю. Словацького, щороку відбувається традиційний українсько-польський літературно-мистецький «Діалог двох культур».

Тісно пов'язана з Україною життєтворчість класика польської літератури Адама Міцкевича: перебування в Києві, Харкові, Одесі, на Черкащині; українські мотиви творів, висока оцінка української культури, мови («дзвінкій та музикальній» мові «південно-російського діалекту» [1, 58].

Досить помітним явищем в українсько-польських літературних взаєминах стала так звана «українська школа» в польському романтизмі. Її представники (Б. Залеський, С. Гощинський, М. Грабовський, А. Мальчевський та ін.) жили серед українського люду, знали його побут, звичаї, відтак писали твори на українську тематику.

Широкі можливості для вивчення міжнародних літературних контактів дає цикл лекцій «Українсько-польська історія в художній інтерпретації вітчизняних і польських митців». Але при тім слід бути дуже коректним при аналізі творів про драматичні сторінки українсько-польського минулого, які мають часто протилежну оцінку у вітчизняній і польській історіографії і літературі. Зацікавлення українсько-польською історією інтенсифікується у творчості польських письменників-романтиків. На чільному місці в їхніх творах – тема Коліївщини (поеми «Беньовський» і «Срібний сон Саломеї» Ю. Словацького, «Канівський замок» С. Гощинського, «Станиця Гуляйпільська» та «Коліївщина і степи» М. Грабовського, повісті «Нестор Писанка» і «Зося Житкевичівна» З. Фіша і ще десятки творів різних жанрів). Названі твори в міру можливостей необхідно залучати в поле обсервації під час вивчення творчості Т. Шевченка, зокрема поеми «Гайдамаки» (а також романів «Гайдамаки» і «Прийдімо, вклонімося...» Ю. Мушкетика, «Полин чорний, мак гіркий» Г. Колісника). Застосування елементів компаративного аналізу дозволить встановити як типологічно спільні (на рівні проблематики, сюжету,

образної системи, стильових прийомів тощо), так і відмінні компоненти. Відтак дозволить з'ясувати всю багатогранність і неоднозначність художньої інтерпретації однієї з найтрагічніших сторінок в історії двох сусідніх народів. При тім акцент слід робити на гуманістичній концепції поеми «Гайдамаки» і на послідовність Кобзаря в утвердженні ідеї слов'янської (у тім числі українсько-польської) єдності, що засвідчує російськомовна драма «Никита Гайдай»: «Славяне! Несчастные славяне! Так нещадно и так много пролито храброй вашей крови междуособными ножами. Ужели вам вечно суждено быть игралищем иноплеменников? Настанет ли час искупления? Придет мудрый вождь из среды вашей погасить пламенник раздора и слить воедино любовию и братством могущественное племя?»[3, 21].

Великі можливості для вивчення міжнаціональних літературних взаємин надає жанр історичного роману. Наприклад, тема Хмельниччини реалізована у творах «Богдан Хмельницький» М. Старицького, «Гомоніла Україна» П. Панча, «Я, Богдан» П. Загребельного, «Маруся Чурай», «Берестечко» Л. Костенко (і багатьох інших українських письменників) і відповідно романах польських авторів (трилогії Т. Єжа «З бурхливої хвилі», Г. Сенкевича «Вогнем і мечем», Ю. Крашевського «Божий гнів»). Але митці ставили перед собою різні художні завдання. Наприклад, в останніх письменників Хмельниччина зображена з пропольських, прошляхетських позицій, як «божий суд», як страшна кара, хоча й визнається, що частково причиною «бунту», «ребелії» був утиск українського поспільства.

Цікавою у порівняльному аспекті є постать Роксолани – українки, яка з невільниці стала султаншею (повісті «Роксоляна» О. Назарука, «Роксолана» С. Плачинди, романи «Степова квітка» М. Лазорського і «Роксолана» П. Загребельного та ін.) Під час викладання польським студентам доречно буде залучити в поле обсервації поему барокового поета, якого називають «польським Вергілієм», Самуеля Твардовського

«Велике Посольство», у якій є відомості про Роксолану – доньку православного священика з невеличкого галицького містечка Рогатина. А також поему Маври́ція Госла́вського «Поділля», у якій також ідеться про Роксолану. З найновішої польськомовної белетристики – книга «Sułtanki. Księżniczki, nałożnice, faworyty» (2021) Івони Кєнзлєр (Iwona Kienzler), хоча до неї треба підходити критично. А також слід розглянути інші численні зразки зарубіжної «роксоланіани», у тім числі й кінематографічної.

Для студентів-філологів не зайве буде почути, як звучать інші мови. Через те під час занять використовую фрагменти іншомовні. Приміром, основний виклад матеріалу для польських студентів – польською, а цитати з художніх творів і наукових джерел – українською, білоруською, російською (наприклад, «Журнал» Т. Шевченка, його російськомовні твори, епістолярій) та іншими мовами, з подальшим перекладом чи тлумаченням. Таким чином, польські студенти, які не знають кирилиці, пробують осягнути українську.

При вивченні творів українських письменників XX століття доречно ознайомити студентів (польських і українських) із польськомовним варіантом всесвітньовідомої «Пісні про рушник» А. Малишка, яка вже стала візитівкою України у світі. Не залишає байдужими і польських, і українських слухачів українсько-польський текст вірша «Поїзд із Варшави», написаного Л. Костенко на автобіографічному матеріалі: ще навчаючись у Літературному інституті в Москві, Ліна Василівна одружилася з поляком Єжи Пахльовським, що став письменником-мариністом. Проте довелося зробити вибір: «Я люблю, коханий, Київ і Варшаву, але Батьківщина в кожного одна». Щемним рефреном у творі лунають слова улюбленої пісні мами Єжи-Яна, яка загинула в Освенцимі: «Co komu do tego, ze my tak kochamy!»

При викладанні літератури важливо враховувати й регіональний чинник, тобто літературне краєзнавство. Приміром, для студентів

Гуманітарно-природничого університету ім. Я. Длугоша в Ченстохові цікаво дізнатися, що відвідини їхнього міста, зокрема католицької святині Ясна Гура, увічнив в автобіографічній «Повісті про життя» (розділ «Поездка в Ченстохов») номінант на Нобелівську премію Костянтин Паустовський. Його доля пов'язана з Україною, зокрема Києвом (тут він навчався в гімназії) і Черкасами, де пройшли найкращі дитячі роки хлопчика, чиє родове коріння – від славного українського гетьмана Сагайдачного, про якого в сім'ї, як згадує сам письменник, збереглися священні реліквії – «Універсал» і печатка. У жилах письменника текла українська, польська і турецька кров, його предки сповідували три релігії – православну, католицьку й іслам. Саме ці фактори зумовили неприйняття будь-якої національної чи релігійної нетерпимості.

До речі в одному інтерв'ю лауреат Шевченківської премії Мирослав Дочинець, відповідаючи на питання «Яка книга найдовше лежить біля Вашого ліжка?», зауважив: «Не лежить, вона постійно в роботі. Це, мабуть, і не одна книга. Краще скажу авторів. Це Мішель Монтень, Толстой, Бунін, Паустовський… Це люди, які володіють магією слова. Магістри слова» [2].

Висновки. Значний простір для вивчення міжкультурних контактів дає також творчість українських (І. Котляревський, Б. Лепкий, М. Рильський, П. Загребельний, Вал. Шевчук, Д. Павличко) і польських письменників (З. Фіш, С. Грудзінський, Ф. Равіта-Гавронський, Т.-Т. Єж, М.-Ю. Залеська, Е. Ожешко, Я. Каспрович, Я. Івашкевич, С. Кржижановський), композиторів – С. Монюшко, К. Шимановський та ін. Ми окреслили лише деякі напрямки в освоєнні означеної теми, ті, які були апробовані у власній діяльності, тоді як діапазон обраних тем може бути значно ширшим.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вервес Г. Адам Міцкєвич в українській літературі. К. : Худ. літ., 1955. – 278 с.

2. Тарканій Ганнуся. Ранкова кава з Мирославом Дочинцем. Режим доступу: https://zaholovok.com.ua/rankova-kava-z-miroslavom-dochintsem. Час доступу: 08.05.2025.

3. Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. – К., 2003. – Т. 3: Драматичні твори. Повісті. – С. 11-21. Режим доступу: http://litopys.org.ua/shevchenko/shev301.htm –. Час доступу: 08.05.2025.

4. Taras Szewczenko// Режим доступу: https://pl.wikipedia.org/wiki/Taras_Szewczenko/ – Дата доступу: 19.03.2023.

Руднєва Софія
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Глінка Н. В.

УКРАЇНСЬКІ ТРАДИЦІЙНІ ТАНЦІ, АБО НЕОТРАДИЦІОНАЛІЗМ

Мета дослідження – описати причини неотрадиціоналізму в народній хореографії та дослідити традиційних танцювальний рух сьогодення через порівняння танців сучасної сцени з питомими українськими танцями. Термін «традиція» (лат. traditio – передача, надання) – явище соціокультурної комунікації, якому властиві селективність, повторювання, чинність, багатозначність [2, с.1]. Тобто це те, що набувається нацією як шляхом міжкультурного запозичення, так і внутрішнього розвитку, й інтегрується в її сьогодення, власне й формуючи традицію. Метафорично, традиція – це дерево, яке росте, доки жива сама нація.

Українська традиційна культура, зокрема танці, у тому вигляді, якому його собі зазвичай уявляють, відповідає процесу її активного формування в період із сімнадцятого століття до другої половини дев'ятнадцятого століття (звісно, до того й після того вона не стояла на місці, проте найактивніший її розвиток припав саме на той період). Найпершими асоціюється зі словосполученням «українська народна культура» народні пісні, на кшталт «Ой у вишневому саду» і гопак. Наведені приклади найбільш закарбовані в уяві людей, «мейнстрімні» композиції, які відомі всім без глибокого дослідження, те, що показують на сцені, співають або переспівують по радіо. Проте чи є це реальною традицією?

Традиція – це те, що справді побутувало в житті наших предків, те, що вони справді робили, і задача успадкування традиції – відтворення основних її цінностей. Танець – один з найяскравіших прикладів культури

народу, але його відтворення важче за відтворення будь-якого іншого виду мистецтва, оскільки потребує і візуальної, і слухової відповідності зразку: костюмами, музикою, рухами. Ігнорування бодай однієї складової вже не дає права аналогу зватись традицією. До прикладу, танцюючи козачок під індійську музику в кімоно, ми не можемо назвати це традиційним українським танцем, і звідси випливає проблема: як же правильно відтворювати минувшину нації?

Проблема існування і розвитку традиції в сучасному суспільстві непомітно переростає у розлогішу й незмінно актуальну проблему розвитку неотрадиціоналізму. Ця філософська концепція відштовхується не від змістовних конкретно-історичних параметрів традиції, а від самої її наявності [1, с. 1]. Традиція і породжує потребу в її збереженні. Збереження – це робота, яка виконується в певний час, і от Україні з часом «не пощастило».

Так звана «шароварщина» – це спрощення, спотворення, викривлення елементів національної культури. Суть цього терміну – замінити зміст формою. Наприклад, замість орнаменту вишивки – примітивні стилізовані квіточки, а звичайне українське весілля з обрядами натомість стає застіллям з обов'язковою випивкою та бійками. Радянська політика 30-тих років XX століття зробила все, аби закласти у свідомості поколінь викривлене уявлення про українську культуру. Не лише у покоління, яке безпосередньо жило в той період, але й у сучасних українців. Шароварщина мала продовження і після здобуття Україною незалежності у 1991 році. З цим явищем чимало людей стикалися ще у дитинстві: від абеток із примітивним зображенням українців до участі у танцювальних чи музичних ансамблях зі спрощеними «народними» костюмами. Ну а далі було споживання мас-культурного продукту, де поверхневе переважало над глибинним та символічним. Врешті решт, це явище щільно закріпилося у нашій культурі, музиці, кінематографі. Нині шароварщину можна зустріти у фільмах, музиці, на святкуванні визначних

дат. Там найчастіше просувається образ типового українця у національному костюмі, або ж навіть із солом'яним брилем, який зараз буде їсти вареники із салом [5]. Порівняємо: одяг селянина початку XIX століття в етнографічному музеї, дизайнерське рішення одягу у стилі «козак» та квазі- або псевдокозацький одяг ансамблю народного танцю на сцені. У першому випадку маємо справу з реконструкцією одягу, яка передбачає точне, автентичне відтворення костюму… Стилізація під український народний костюм – це фольклоризм, який «у найширшому сенсі визначається використанням фольклорних творів, стилістики… в професійному мистецтві, літературі, науці, педагогіці, тобто поза рамками фольклорної традиції» [2, с. 130]. І тільки «квазі- або псевдокозацький одяг», що позиціонує себе автентичним, але не є таким, на нашу думку, є «шароварщиною» [4, с. 3].

Розглянемо, наприклад, творчість Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського. Якщо композиція претендує на назву традиційної, то відповідно має бути дотримана відповідність зразку. По-перше, костюми. Одяг має бути таким, яким він був насправді. Перенесемось у Слобожанщину 19 століття. Червоні або сині штани з атласу? Навіть якщо спробувати виправдати це святковим одягом, то ніхто на свята такого теж не вдягав, проте артисти ансамблю танцюють гопак саме в такому вигляді. Перенесемось на початок 18 століття до, наприклад, Бережанського району Тернопільської області. Червоні жіночі й чоловічі чоботи? Це неможлива ситуація. Взуття було саморобним і темним, бо робилось із натуральної шкіри, а вона червоною не буває. Про бірюзові спідниці, пластикові вінки, однакові візерунки на сорочках не варто й згадувати. По-друге, музика. Традиційна танцювальна музика гралась на скрипці, цимбалах, басолі й бубні можливо з тарілками. Баян, труба, сопілка або клавішні, питання, звісно, спірне, проте, вони з’явились у музиці, або через вплив політичного контексту, або через відсутність гарних скрипалів. По-третє, рухи. Дівчата, які

рухаються, як одна, а потім танцюють важкі фігурні малюнки й усміхаються? Це виконується точно не зі статичною посмішкою, бо в тому нема щирості, а передача традиції – це сердечний поклик душі й тіла. Це постановочні номери еквілібристики, які від традиції взяли хіба мелодію, це неотрадиціоналізм, який з'явився в СРСР. Такою, швидше за все, була вимога часу: знецінити національне, визнавши «адін народ», прийняти горілку, сало, борщ, червоні шаровари, і ставити на сцені бодай щось, схоже на українське народне мистецтво. У них вийшло. «Гопак» і «Повзунець» оцінили по всьому світу, і ансамбль швидко здобув звання народного. Танці ансамблю Вірського, «Політехніки» та подібних мають право на існування як видовище, проте без позиціювання своєї творчості як традиційної української.

Традиційні танці – це, на нашу думку, не шоу на сцені – це полька й метелиця, і козачок, і карапет, який є запозиченим, і голубка з санжарівкою – фігурні танці, які з'явились пізніше. Це те, що справді танцювали, наприклад в селі на вулиці під скрипку, бас і бубон. Такий спосіб відтворення традиції активно практикується, наприклад спільнотою в Києві в різних локаціях, і основне там – це музѝки, які грають традиційну музику, люди, які показують, як танцювати, і просто люди, які приходять у традиційному вбранні танцювати. До таких капел належать «Розмай», «Збитень», «Два Три», «Баламути» та інші, танцювати вчать на місці або в «Зачеписі», школі традиційного танцю, а приходять туди зрозуміти, що щось треба міняти – принаймні в собі. Ці митці ставлять собі за мету викорінення шароварщини, неотрадиціоналізму, який з'явився під впливом радянщини. Традиційні танці мають відтворюватись з повагою до кожної деталі. Це може бути велика сцена, проте ніяких атласних шаровар та соняхів, це може бути фігурний гопак, але без дівчат і червоних чобіт, це має бути музика на народних інструментах. Українська традиція – це шляхетність у кожному помислі про культуру, яка вимагає такого ж високого рівня збереження її та відтворення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гоцалюк, А. А. (2015). Традиції в розвитку хореографічного мистецтва як віддзеркалення соціокультурної ідентичності. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С Сковороди. Філософія, 45 (1): 16-27.

2. Герчанівська, П. Е. (2010). Традиції: стабільність і варіативність. Вісник Національного технічного університету України Київський політехнічний інститут. Філософія. Психологія. Педагогіка, (1), 12-16.

3. Гуріна, А. В. (2005). Виконавський фольклоризм: ступінь наближення до джерел. Харків. 125–129.

4. Єрмолаєва, В.С., Нікішенко, Ю. І. (2017). Явище шароварщини: пошук дефініції. https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec829c2e-2788-4ffb8f98-1cc6b4c6b2a1/content

5. Якимець, В. Інтерв'ю для Рівне вечірнє. https://rivnepost.rv.ua/news/shcho-take-sharovarshchina-i-yak-z-neyuborotisya

Savenko Ivan
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

EDUCATION IN THE CONTEXT OF TRADITIONS: HOW NATIONAL CHARACTERISTICS SHAPE THE APPROACH TO LEARNING

Education is one of the fundamental components of society, shaping not only the intellectual potential of citizens but also reflecting national traditions, worldviews, and value orientations. In every country, the education system develops within the context of historical events, philosophical trends, religious beliefs, and cultural peculiarities. In this sense, education cannot be universal and identical for all, as its structure and methods depend on deeply rooted societal perceptions of knowledge, authority, learning, and self-development.

National characteristics often influence the content of education and the teaching style. For instance, the educational process in East Asia is marked by a high level of hierarchy and discipline. This is due to the influence of the Confucian tradition, which emphasizes respect for the teacher, self-sacrifice for learning, and the importance of education as a social duty [1, p. 44]. In contrast, Anglo-American educational culture emphasizes the development of individuality, critical thinking, and the ability to make independent decisions. Here, the teacher serves not as an absolute source of knowledge but as a mentor or moderator of the learning process [2, p. 349].

Cultural contexts also define the organization of the educational environment. For example, in European countries, especially in the Scandinavian region, great attention is paid to creating an inclusive, comfortable, and democratic space where students can express their opinions, choose learning paths, and participate in decision-making [2, p. 351]. Meanwhile, in many post-Soviet countries, educational institutions retain elements of the authoritarian model, where the student is more an object of

learning than an active participant.

Among the key factors influencing educational practices, the following can be highlighted:

– Historical heritage: The traditions of classical gymnasium education in France, Germany, or Poland have shaped a strong academic orientation in modern schools;

– Linguistic and cultural context: In countries with multilingual populations or a colonial past (e.g., India, Nigeria), the formation of language policy in education has become a challenge that affects the unity of the learning space;

– Religious norms: In some countries, the content of educational programs directly depends on religious canon (Iran, Saudi Arabia), which limits the study of specific topics or introduces gender segregation [3, p. 58].

The role of the family also deserves special attention. Parents in China, South Korea, or Singapore are often actively involved in their children's education: they invest in extracurricular education, monitor academic performance, and shape ambitions. This approach contributes to high results in international educational rankings and carries the risk of psychological burnout among students. Conversely, in many European countries, it is commonly believed that the child should take personal responsibility for their learning, while the parent's role is to support them in this process.

Value orientations prevailing in society are also significant. In collectivist cultures, education often focuses on achieving the common good, while in individualist ones, it is about realizing personal potential. This is reflected in assessment methods, group interactions, and attitudes toward competition. In countries where a culture of intellectual achievement dominates (such as Israel or Finland), education is prestigious, and the status of teachers is high. In places where the education system has long been under the pressure of political ideologies, its reform process is slow and often sparks public controversy [4, p. 121].

Globalization processes are forcing education systems to adapt to new realities. International exchanges, distance learning, and multicultural environments require knowledge of foreign languages, intercultural communication skills, tolerance, and readiness for cooperation. However, the implementation of global standards should not lead to the erosion of national traditions, as it is within them that the uniqueness of each nation's educational identity is preserved [1, p. 46].

In conclusion, education is a mirror of national culture. Through the learning process, values, traditions, and worldviews are transmitted. Understanding the influence of national characteristics on the education system is essential for researchers and practitioners — teachers, administrators, and parents. Only by considering cultural context is it possible to create an adequate, humane, and inclusive educational space.

REFERENCES

1. Горбаченко Т. Освіта і традиція: культурологічні аспекти // Культура і сучасність. – 2015. – № 2. – С. 41–47.

2. Кушніров М. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: орієнтація на цінності особистісного розвитку й гуманізму // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 8. – С. 348–356.

3. Лобачук І. Теоретико-методичні аспекти викладання другої іноземної мови // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – 2013. – № 40. – С. 56–60.

4. Палій О. А. Про підвищення ефективності навчання другої іноземної мови у ВНЗ // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. – 2014. – № 1. – С. 120–124.

Савенко О. М., заслужений журналіст України, доцент
Київський національний університет культури і мистецтв (Київ, Україна),
Савенко Т. Д., к. філол. н., доцентка
Національна академія статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕКСТУ ЯК КОМУНІКАТИВНОЇ ОДИНИЦІ І НОВІТНЬОГО АВТОНОМНОГО УТВОРЕННЯ В ЕПОХУ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Актуальність проблеми. Упродовж останніх десятиліть фахівцями-філологами відзначається стійка тенденція посилення уваги представників низки наук до тексту саме як до автономного, самостійного, цілісного і завершеного твору мовленнєвотворчої діяльності людини. Дослідники підкреслюють, що розвиток лінгвістичних студіювань початку XXI століття позначений опертям на тяглість національної лінгвістичної традиції, коли значно активізувалися дослідження з лінгвістики тексту, комунікативної лінгвістики, теорії мовленнєвих актів і теорії мовленнєвих жанрів, мовленнєвого дискурсу та дискурсної медіапрактики. У зв'язку з цим підкреслимо, що це цілком логічно і закономірно ще й тому, що в нинішню епоху глобальної цифровізації саме сучасний текст та його невід'ємна частина – медіатекст – є стрижневою одиницею масмедійного дискурсу, чільним засобом і способом обміну інформацією та лакмусом когнітивного впливу на громадсько-політичну і соціально-економічну сферу життя людини. Тому не випадково дослідження функцій тексту та медіатексту нині посіли одне з чільних місць у гуманітарних науках взагалі та мовознавства зокрема саме через той вплив на соціум, який здійснює масмедійний дискурс.

Мета і завдання статті. Сплеск інтересу теоретичних досліджень тексту в епоху лавиноподібного розвитку і проникнення новітніх технологій, суцільної комп'ютеризації та диджиталізації в економічне, бізнесове, громадсько-політичне, суспільне життя, в науку і побут

пояснюється пошуком нових розуміння, уявлень і доказів про мову назагал як про «складну багатопластову ієрархічну структуру і про її «вершину» – текст, в якому на найвищому мовному рівні взаємодіють усі нижчі. Практичне значення цих студій – у появі нових можливостей раціоналізації текстового матеріалу, що особливо важливо для тих, хто творить текст, хто його обробляє, і, звичайно, для тих, хто цей текст сприймає. Таким чином, текстологічні дослідження мають непересічне значення і для фахівців масової комунікації – журналістів, редакторів ЗМІ» [7].

Наукологиня переконана, що такий підхід до досліджень проблем тексту набуває вже не вузькоспеціального, одноаспектного, а глобального характеру вивчення ще й тому, що це не лише відкриває нові перспективи для подальшого розвитку теоретичних та прикладних галузей науки, дає змогу глибше осягнути суть і зміст тексту (як традиційного, так і модерного, новітнього), і спонукує до перегляду уже давно сформованих, вивірених часом положень про будову та характер змісту тексту у сучасній медійній комунікації як з погляду аналізу його складових, так і з погляду синтезу їх на вищому мовному рівні. Іншими словами – тест уже сприймається і вивчається як явище, що займає самостійне місце в ієрархічно організованій мовній структурі, функції якої пов’язані зі здійсненням мовленнєвої комунікації.

Дослідити внутрішні рушії і механізми дії цього порівняно нового явища в житті суспільства та засобах масової комунікації, проаналізувати уже зараз помітні зміни в характері і манері масмедійної комунікації, спробувати бодай пунктирно передбачити вплив нового стилю комунікації на розвиток і нинішній стан української мови в новітніх комунікаційних засобах та тенденцій його впровадження (а в деяких випадках навіть агресивної експансії) у комунікативну масмедійну практику у найближчому майбутньому і є завданням цієї статті.

Виклад основного матеріалу. У той же час констатуємо, що в

українському мовознавстві проблематика та вивчення функцій повних і стислих текстів у масмедіа, що нині заполонили електронний інформаційний простір і стали новоявленим явищем і своєрідною модою у середовищі мільйонів юзерів-споживачів, досі перебуває ще далеко не у пріоритетному фокусі досліджень. Почасти це пояснюється певною інертністю мислення наукової лінгвістичної спільноти, а також відданістю українських науковців усталеним підходам і традиціям класичних досліджень.

Цілком слушно, як на нашу думку, відзначає вченкиня В. З. Сас, що нині у лінгвістичній традиції існує «дві стійкі тенденції трактування тексту – як лінійної послідовності речень і як ієрархічного утворення, з притаманною йому глибиною та глобальною зв'язністю. Текстові категорії, що базуються на зв'язності у лінгводискурсознавчій практиці, прийнято умовно розділяти на дві основні групи: структурно-семантичну (когезія) та змістову (когерентність). Когерентність (текстуальна зв'язність, цілісність) – це поєднання усіх частин тексту в єдине ціле відповідно до інтенції автора; встановлення взаємозв'язку між текстом, що несе інтенцію автора, і реципієнтом у процесі сприйняття а також участь кожного з авторських прийомів у процесі побудови когерентного дискурсу» [6]. А когезія (від лат. cohaesus – пов'язаний, об'єднаний: граматичні, семантичні, лексичні форми зв'язаності тексту) означає принципи, що сполучають елементи поверхні тексту в організоване ціле, які передаються граматичними засобами. Наголосимо: якщо когерентність експлікується семантико-прагматичними відносинами, то саме когезія уможливлює існування тексту як цілісного структурно-семантичного утворення.

Традиційне і часто цитоване у наукових доробках визначення поняття «текст» як витвору мовленнєвого процесу, що відзначається завершеністю, об'єктивованого у вигляді письмового документа, літературно опрацьованого відповідно до типу документа, який

складається із заголовка і ряду особливих одиниць (надфразових єдностей), об’єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, і має певну цілеспрямованість і прагматичну визначеність, з точки зору сучасних наукових і життєвих реалій, їхнього практичного вмонтування у процеси сучасної диджиталізованої комунікації XXI століття виглядає уже не уповні відповідним часу, і навіть до певної міри анахронізмом. Особливо це стосується комунікативної практики т.зв. покоління постміленіалів, яких у просторіччі іменують ще зумер-людьми (народжені приблизно з 1995 по 2010 роки). Загальновизнані раніше твердження, що найістотнішими ознаками тексту є його цілісність, зв’язність, структурна організованість і завершеність з позицій аналізу мовної практики мільйонів представників вищезгаданих поколінь (до них уже доєднується і т.зв. покоління «Альфа» – особи, народжені з 2010 по 2025 рр.), а також з діяльності новітньої конвергентної та електронної журналістики в інтернет виданнях, дописів блогерів та тегів підписників у соцмережах, виглядають відсталими й уже невідповідними стримині життя. У той же час залишається гостроактуальною (навіть у з зв’язку з новими обставинами і сучасним темпоритмом і життєукладом) давнішня констатація відомого донецького мовознавця А. П. Загнітка, що текст, як серединний (проміжний) елемент комунікативного акту, виявляє свою специфіку у кодуванні і декодуванні: щодо мовця (адресанта) текст є кодованою величиною, оскільки мовець кодує певну інформацію, а для сприйняття вміщеної у тексті інформації читач повинен її декодувати. Від себе зазначимо: без цього наукового ключа члена-кореспондента НАН України А. П. Загнітка – розуміння і здатність розшифровувати кодування-декодування – осягти, зрозуміти і сприйняти як допустимий (з позицій освіченої і грамотної людини) сучасностворений текст в новітніх медіа буде доволі проблематично [1, 2].

Як підкреслює в уже згадуваній нами монографії вченкиня В. З. Сас,

у сучасній парадигмі лінгвістики єдність мовлення та ситуації, в якій воно відбувається (себто дискурс), тлумачиться як «складне комунікативне явище, яке окрім тексту містить екстралінгвістичні фактори (знання про світ, судження, установки, цілі адресата, необхідні для розуміння тексту), охоплює соціальний контекст, що створює уявлення як про учасників комунікації, так і про процеси творення і сприйняття повідомлення… Дискурс – це текст з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками; текст, узятий у подієвому аспекті; мовлення, яке розглядається як цілеспрямована соціальна дія… Це мовлення, занурене в життя» [6].

Із цими думками суголосні спостереження І. Г. Мірошниченко, яка цілеспрямовано вивчає тексти у сучасних українських медіа з точки зору їхнього функціонального призначення, і нині послідовно концентрується на процесах становлення, розвитку і проникнення в тканину інфопростору особливого інформаційного виду – стислих медійних текстів (СМТ). У своїх доробках вона засвідчує побутування двох видів СМТ: власне медійних, що набором своїх прагматичних функцій повністю відповідають основним завданням масмедіа в суспільстві, та медіасервісних, спрямованих на структурування медіапростору та забезпечення зручності для споживачів інформації.

Взявши за висхідну позицію дефініцію стислого медіатексту, витлумаченого О. І. Панченко, що «це повідомлення, об’єктивоване подібно до будь-якого іншого тексту в письмовій формі, побудоване шляхом скорочення повного тексту або створене як первісно коротке, призначене за необхідності для подальшого розгортання у більш об’ємний текст» [5], вченкиня представляє на розгляд наукової спільноти власну класифікацію стислих медіатекстів, яка полягає у розподілі їх за прагматичними функціями на дві групи: перша – власне медійні (тобто ті, що мають певну структуру, жанрові характеристики, яскраво виражені масмедійні функції, які наповнені фактуальною інформацією, а відтак

мають і суспільну значущість); і друга – медіасервісні (тобто ті, що створюються для організації та структурування медійного простору, зручності для споживачів інформації, привабливості подачі матеріалу). Прагматична функція медіасервісних текстів – зробити інформаційний матеріал легким для сприйняття, а його презентацію здійснити у дружній до споживача манері. До прагматичних функцій дослідниця відносить номінативно-репрезентативні (текст-візитівка, назви рубрик, сторінок, імена ведучих тощо); акцентуаційні (цитата, ключова ідея тощо); навігаційні (зміст, новинна стрічка, вказівка на рух або час); локаційні (текст-хронотоп). До всього цього І. Г. Мірошниченко взагалі пропонує ввести у медіалінгвістику термін «медіасервісний текст»: за її визначенням, це «масмедійний текст зі згорненою (стислою) структурою, створений для організації медійного континууму, зручності його поширення та сприймання споживачами інформації, який виконує номінативно-репрезентативні, акцентуаційні, навігаційні або локаційні функції» [3].

Ми погоджуємося з думкою дослідниці, що до дискурсивних ознак медіатекстів у сучасних електронних ЗМІ та в соцмережах насамперед слід віднести лаконізм та інформаційну насиченість масмедійного тексту, спричинені прагматичними чинниками: прагненням скоротити текстові площі у виданні задля оприлюднення більшої кількості повідомлень, потребою економії матеріальних засобів і ресурсів, необхідних для розповсюдження інформації, вимогами жанру твору, доцільним витрачанням і заощадженням розумових зусиль людини, спрямованих на засвоєння і переосмислення інформаційного потоку. Можна твердити, що вищенаведене спостереження наукологині стало віддзеркаленням і поясненням причини поширення у ЗМІ стислих медіатекстів: вони мають підвищену інформаційну насиченість, коротка форма досягається завдяки згортанню структури повідомлення, ущільнення семантичного наповнення здійснюється за рахунок ужитих лексичних, морфологічних, синтаксичних,

семантичних, графічних засобів мовної компресії. Як практики, ми поділяємо теоретичне положення автора дослідження, що стислий текст, як мовний феномен, є результатом цілеспрямованої діяльності продуцента, зумовленої запитами соціуму, які впливають на прагматику різних видів стислих текстів [4].

Висновки. Дослідження функцій тексту та його сучасного різновиду – медіатексту нині посіли одне з чільних місць у гуманітарних науках взагалі та в мовознавстві зокрема саме через той вплив на соціум, який здійснює масмедійний дискурс. Водночас у наукових доробках констатовано, що такі загальновизнані характеристики й ознаки тексту як його цілісність, зв'язність, структурна організованість і завершеність з позицій аналізу мовної і комунікативної діяльності т.зв. покоління XXI віку постміленіалів, а також з загальної практики новітньої конвергентної та електронної журналістики, виглядають дещо відсталими й невідповідними стримині життя. Завдяки низці своїх прагматичних функцій нинішні масмедійні тексти повністю відповідають основним завданням медіа в суспільстві, спрямованим на структурування медійного простору, забезпечення зручності для реципієнтів інформації, створення дружнього інформаційного простору, скорочення витрат на підготовку й поширення інформації, економії часу споживача на орієнтування в інфопросторі.

У підсумку констатуємо: сучасні, зокрема стислі, медіатексти, які набули значного поширення у диджиталізованих масмедіа і соціальних мережах, закономірно мають низку специфічних ознак, які відрізняють їх від повних і розгорнутих текстів, головними серед яких є: мовна економія; урізано-мозаїчна інформаційна структура; короткий обсяг з яскраво вираженою тенденцією до мінімалізації; підвищена інформаційна насиченість і щільність; неусталене застосування лексикографічних знаків (нетрадиційність уживання букв, скорочень, допустимість відсутності дефісів, крапок, ком, тире, двокрапок, лапок, дужок); довільне і часто

неконтрольоване порушення норм літературної мови.

Усе це є переконливим свідченням наукової необхідності і суспільної потреби поглибленого вивчення сучасних повних і стислих тестів у цифровізованих електронних комунікаційних засобах, що з'явилися внаслідок реалізації природних законів економії мови та спроб людини спростити процес поширення і сприйняття інформації. Їхня актуальність спричинена наявністю різноманіття засобів продукування лаконічних, семантично ємних, інформаційно насичених, зі згорнутою формальною структурою текстів у всіх сферах людської діяльності [3]. Багатство використаних рівнів і засобів ущільнення й конденсації змісту та форми, дотримання, відхилення або свідоме ігнорування мовних норм у текстах допоможе створити цілісну, повну, правдиву і масштабну картину нинішнього стану української мови в новітніх комунікаційних засобах, та тенденцій її розвитку в найближчому майбутньому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Загнітко А. Теорія граматики і тексту : монографія [Текст] / Анатолій Загнітко. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2014. – 480 с.

2. Загнітко А. Нові виміри інтертекстуальності. Рец. на монографію: Дзера Оксана. Біблійна інтертекстуальність і переклад : англо-український контекст: [монографія]. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 475 с.

3. Мірошниченко І. Г. Види стислих текстів сучасних українських мас-медіа за функційно-прагматичним призначенням. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019, № 43, том 4. – С.155-164.

4. Мірошниченко І. Г. Порушення мовних норм як засіб стиснення структури та змісту медіатексту. Південний архів. Філологічні науки. Вип. LXXIII. Херсон : ХДУ, 2018. – С. 212–215.

5. Панченко О. І. ЛінгвІстика стиснутого тексту: дис. докт. філол. наук : 10.02.02. Дніпро : ДДУ, 1998. – 306 с.

6. Сас В. З. Маркери когерентності в ідіодискурсі Франца Кафки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. На правах рукопису. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2017. – 6 с.

7. Серажим К. С. Структура публіцистичного тексту: загальні підходи до текстологічного аналізу. Електронна бібліотека Інституту журналістики. http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=47.

Stelmakh Anastasiia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Goncharenko S., senior lecturer

ENGLISH AND FASHION BRANDS PROMOTION: CHALLENGES AND STRATEGIES

Today's fashion industry is a global business, where borders between countries are blurred, and communication with customers occurs internationally. In this context, English has become not just a means of communication but a powerful marketing and branding tool. This universal communication code allows fashion brands to broadcast their values, aesthetics, and uniqueness to consumers worldwide. However, using English in marketing strategies poses several challenges for designers, especially those operating in markets where English is not the primary language. This article reveals the main difficulties and offers practical solutions to overcome them.

Globalization brought English into fashion. English has become the key tool in the creation of global fashion brands. It ensures efficient, transparent communication to an international audience and gives brands a certain status and association.

For example, some successful cases.

1. Nike, with its slogan «Just Do It», has created not just an advertising phrase but a cultural phenomenon that has crossed language and cultural barriers. This phrase embodies athleticism, determination, and the pursuit of excellence that resonates with audiences worldwide.

2. Off-White uses English-language inscriptions in quotation marks («SHOELACES», «SCULPTURE») as part of the design, turning the text into a visual element and creating a recognizable style.

3. Chanel uses English in its international campaigns while maintaining its French identity – this allows the brand to be accessible without losing its exclusivity.

The impact of English on online sales. E-commerce has become the primary sales channel for many fashion brands, and English operates as a standard language for product descriptions on international platforms.

1. The Farfetch platform offers detailed descriptions of clothing items in English, including technical specifications and cultural context, brand history, and styling recommendations.

2. Zara uses concise English-language descriptions and high-quality visuals to create a coherent product image.

3. According to statistics, Websites with high-quality English-language content have a 23% higher conversion rate for international shoppers compared to websites with content available only in a local language.

Challenges for designers. Language barriers. Insufficient English language skills pose significant barriers for designers seeking to enter the international market.

For instance, some fail cases.

1. During Milan Fashion Week 2019, an Italian brand made a grave mistake in invitations sent to influential fashion critics. Instead of 'exclusive preview', it was written 'exclusive prevue', which caused a wave of criticism on social media.

2. The Ukrainian designer, who launched a collection with a serious message about sustainable fashion, lost much of its emotional impact because of an inaccurate translation of the slogan, which was interpreted literally as «clothes that tell the story», thus stripping it of its original appeal and much deeper meaning.

3. A Japanese brand that tried to use English slogans on T-shirts accidentally created phrases that had comical or even offensive connotations for native speakers.

Cultural sensitivities. Understanding cultural differences is critical to successful brand operation internationally.

Dolce & Gabbana’s 2018 campaign in China caused a significant scandal

because of its stereotypical portrayal of Chinese culture, poor translation, and the use of English-language comments perceived as offensive, which led to the cancellation of the show and a boycott of the brand in the Chinese market, which is estimated at billions of dollars.

Competition in creating unique content. Creating original English-language content is becoming increasingly difficult in an over-saturated fashion market. Research shows that over 60% of fashion brands use similar English-language descriptions and slogans, leading to a blurring of uniqueness.

Strategies for overcoming challenges.

1. Designers education, investing in language preparation.

Ukrainian designer Anton Belinsky invested in learning professional English, which allowed him to present his collections to international buyers and the press.

The fashion brand Prada provides its designers with courses in business English and creative writing to help them communicate their ideas efficiently.

2. Using professional resources.

Working with language experts can significantly improve the quality of English-language content.

Louis Vuitton has a separate department of English-speaking copywriters who work to create premium content for all markets.

3. Content localisation.

Adapting English-language content to local cultural characteristics is key to success in different markets.

The Swedish brand COS uses more minimalistic English-language content for the Japanese market, which aligns with local aesthetic preferences.

The American brand Tommy Hilfiger adapts its English-language slogans for the European market, de-emphasizing the American lifestyle and emphasizing the brand's universal values.

Summarizing all the above mentioned, English is not just a means of communication in the modern fashion industry but a strategic tool that can

determine the success of a brand at the multinational level. However, challenges associated with its use require a systematic approach and investment. Designers who understand the importance of high-quality English-language content and tend to invest in its creation gain a significant competitive advantage. They effectively communicate their creative vision, brand values, and the uniqueness of their products to consumers worldwide, thus not only expanding the geography of their brands but enriching their creativity through interaction with the global cultural context.

REFERENCES

1. Choi, Y. (2021). Language and luxury: A linguistic analysis of fashion brand communication. *Journal of Fashion Marketing, 16(3)*, 213–229.

2. Steele, V. (2021). *Fashion theory: An interdisciplinary journal*. Routledge.

3. Burberry. (n.d.). *An example of the British approach to fashion communication.* Retrieved March 16, 2025, from https://www.burberry.com.

4. Chanel. (n.d.). *An example of combining French heritage with global English-language communication.* Retrieved March 16, 2025, from https://www.chanel.com.

5. Gucci. (n.d.). *Exploring the creation of narratives in English for an international audience.* Retrieved March 16, 2025, from https://www.gucci.com.

6. Off-White. (n.d.). *Innovative use of English words as graphic elements.* Retrieved March 16, 2025, from https://www.off---white.com.

7. Thom Browne. (n.d.). *An example of building an American narrative using English.* Retrieved March 16, 2025, from https://www.thombrowne.com.

Стус Василь
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Моісєєва Н. О.

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК КУЛЬТУРНОГО ПОСЕРЕДНИКА У ДИПЛОМАТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасному світі, де дипломатичні відносини між країнами стають дедалі інтенсивнішими, постає завдання не лише точно передати зміст офіційних документів, а й врахувати тонкі культурні відтінки, що формують сприйняття інформації адресатом. Переклад міжкультурних реалій у дипломатичних текстах, який передбачає глибоке розуміння національних традицій, історичних контекстів і мовних норм, набуває дедалі більшого значення в українсько-німецькому діалозі, що розвивається на тлі посилення міжнародної співпраці. Оскільки кожен дипломатичний текст є носієм культурних кодів, правильна інтерпретація яких визначає ефективність комунікації, перекладачеві необхідно не лише володіти мовною майстерністю, а й виявляти вміння адаптувати реалії однієї культури до сприйняття представниками іншої. Саме тому вивчення процесів перекладу міжкультурних реалій між українською та німецькою мовами відкриває широкі можливості для аналізу механізмів культурної трансформації у дипломатичній сфері.

Однією з найсуттєвіших проблем перекладу, як зазначає Марія Бабченко, є передача слів-реалій іншою мовою, оскільки «реалії входять до складу безеквівалентної лексики, але належать до найменш вивчених лінгвістичних одиниць» [1, с. 1]. Дослідниця підкреслює, що труднощі перекладу реалій обумовлені їхньою культурною унікальністю, а також тим, що «екзотизмами або словами-реаліями називають такі лексеми у мові, які позначають реалії побуту і суспільного життя, притаманні певному народу, країні, місцевості» [1, с. 1].

Посилаючись на класифікацію Л. Бархударова, М. Бабченко виділяє п’ять основних способів передачі реалій: транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий переклад та трансформаційний переклад. Зокрема, описуючи транслітерацію, вона зауважує, що це «механічна передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності» [1, с. 2]. Посилаючись на класифікацію Л. Бархударова, М. Бабченко виділяє п’ять основних способів передачі реалій: транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий переклад та трансформаційний переклад.

Транслітерація – це «механічна передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності» [1, с. 2].

Транскрипція – передача іншомовного слова за звучанням, з урахуванням фонетичних норм мови перекладу [1, с. 2].

Калькування передбачає «копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу» [1, с. 2].

Описовий переклад полягає в поясненні значення реалії за допомогою декількох слів чи розгорнутого тлумачення [1, с. 2].

Трансформаційний переклад передбачає зміну структури або лексичних елементів фрази задля збереження змісту і стилю в межах іншої культури. [1, с. 2].

Після розгляду теоретичних підходів до перекладу міжкультурних реалій логічним кроком є звернення до реальних дипломатичних текстів, аби виявити особливості відтворення культурно навантажених понять у процесі практичного перекладу.

У заяві Федерального міністерства закордонних справ Німеччини відносно ситуації із єгипетською журналісткою Басмою Мостафа було зазначено: «*Deutschland wendet sich vehement gegen länderübergreifende Repressionen, sei es online oder offline. Dass Heimatstaaten weiterhin Druck auf Aktivisten und Menschenrechtsverteidiger ausüben, auch wenn diese im*

Ausland sind, ist völlig inakzeptabel» [2].

Переклад: «Німеччина рішуче виступає проти транснаціонального переслідування як в Інтернеті, так і поза ним. Те, що держави чинять тиск на активістів та захисників прав людини навіть за кордоном, є абсолютно неприйнятним».

Аналізуючи вказане речення, можна відзначити, що для перекладача важливо було знайти точні мовні відповідники для понять «transnationale Unterdrückung» і «Heimatstaaten», оскільки їх буквальний переклад міг би не передати необхідної ваги політичного змісту та культурної чутливості теми. Вибір описового перекладу для терміна «transnationale Unterdrückung» як «транснаціональне переслідування» допомагає зберегти формальну точність, а також відображає прагнення до передачі складної реалії міжнародного права в українському контексті. Використання категоричної лексики («абсолютно неприйнятним») вимагає особливої уваги до стилістичної тональності оригіналу, що підкреслює важливість міжкультурної компетентності перекладача, про що наголошували як Марія Бабченко, так і Марія Іваницька у своїх наукових розвідках.

У заяві Федерального міністерства закордонних справ Німеччини щодо ситуації в Тунісі зазначено:

«*Mit Sorge haben wir die Urteile und hohen Haftstrafen vom 19.04.2025 in Tunesien zur Kenntnis genommen. Die Art und Weise, wie der Prozess geführt wurde, wird nach unserer Auffassung dem Recht der Beschuldigten auf ein faires und unabhängiges Verfahren nicht gerecht*» [3].

Переклад: «Із занепокоєнням ми взяли до відома вироки та суворі тюремні строки, винесені 19.04.2025 у Тунісі. На нашу думку, спосіб проведення процесу не відповідав праву обвинувачених на справедливий і незалежний розгляд справи».

Аналізуючи цей фрагмент, слід звернути увагу на важливість точного перекладу юридичних реалій, таких як «faires und unabhängiges Verfahren». У перекладі необхідно забезпечити повне збереження

правового змісту й водночас передати емоційний тон заяви, що підкреслює серйозність ситуації. У цьому випадку перекладач має бути особливо уважним до стилістичних нюансів і культурних конотацій понять «справедливий» та «незалежний», що вимагають адаптації без втрати міжнародно-правового контексту, аналогічно до описаних методів у роботах Бабченко та Іваницької.

Отже, проведений аналіз доводить, що переклад міжкультурних реалій у дипломатичних текстах вимагає поєднання мовної точності, глибокого знання культурного контексту та уважного ставлення до соціально-політичних конотацій оригіналу. Теоретичні положення, викладені у роботах Марії Бабченко і Марії Іваницької, підтверджуються практичним аналізом сучасних німецьких дипломатичних заяв, де важливим є як точний добір юридичних і політичних термінів, так і передача емоційно-оцінної модальності тексту.

Складність становить переклад безеквівалентної лексики, зокрема термінів, що закріплені в міжнародно-правових документах або мають специфічне національне звучання. Перекладач повинен не лише відтворювати зміст, але й забезпечувати правильне культурне сприйняття повідомлення, балансуючи між збереженням колориту оригіналу і адаптацією до менталітету цільової аудиторії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабченко М. Особливості перекладу німецьких національно-культурних реалій українською мовою // Подолання мовних та комунікативних бар’єрів: освіта, наука, культура : зб. наук. праць / за заг. ред. А. Ґ. Ґудманяна, О. В. Ковтун. – Київ : НАУ, 2017. – С. 1-2. – 480 с.

2. Menschenrechtsbeauftragte Amtsberg zum Bericht über mutmaßliche transnationale Repression gegen die ägyptische Menschenrechtsverteidigerin und Journalistin Basma Mostafa in Deutschland // Auswärtiges Amt. – 16.04.2025. – URL: https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/2714528-2714528 (дата звернення: 22.04.2025).

3. Auswärtigen Amt zu den Urteilen in der sogenannten «Staatsstreich-Affäre» in Tunesien // Auswärtiges Amt. – 24.04.2025. – URL: https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/2715030-2715030 (дата звернення: 22.04.2025).

Ternopolska Sofia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

UNIVERSITY AS A SPACE FOR CROSS-CULTURAL COMMUNICATION

A university is not just a place where knowledge is acquired. It is a sociocultural environment where people from different parts of the world meet with different languages, traditions, and worldviews. Universities play a key role in fostering intercultural dialogue as the world becomes increasingly globalized. Joint classes, internships abroad, research projects, and everyday conversations all bring together people from different backgrounds and help build a truly open environment. In such an atmosphere, the understanding that the world is not limited to one culture and that diversity is not an obstacle but a value is naturally born.

Studying the university as a platform for cross-cultural communication allows us to understand better how people with different cultural backgrounds interact, what difficulties arise, and how they can be overcome. By analyzing modern educational approaches, it is possible to find the best ways to develop intercultural skills in students and teachers. This is important because these skills help people successfully realize themselves in their professional and social lives in today's rapidly changing world.

To begin with, in today’s world, the ability to understand and accept other cultures is not just helpful but essential for any professional. Due to globalization, we are constantly facing new challenges, especially in the information sphere, which is why it is so important for students to learn to think critically and easily adapt to different cultural environments [4, p. 189]. Communication with representatives of other cultures helps students broaden their horizons, take a fresh look at the world, and respect other people’s traditions. This kind of cross-fertilization not only reduces prejudice but also

fosters true tolerance, a quality without which modern education is unimaginable.

Moreover, as a result of globalization, we must reconsider how communication occurs in the educational process. Nowadays, it is not enough to just overcome the language barrier – it is also important to understand the cultural characteristics of students from different countries [2, p. 750]. Indeed, differences in traditions, behavioral norms, or approaches to learning can sometimes make mutual understanding difficult. That is why it is so important to teach students to navigate this diverse environment – to help them develop true intercultural sensitivity and the ability to find common ground with people from all backgrounds.

Furthermore, modern universities can break down cultural barriers – the key is finding the right approach. To do this, we need to rethink the very philosophy of education so that cross-cultural interaction becomes a natural part of the educational process [3, p. 203]. The use of multimedia technologies, the organization of joint projects with international students, and flexible teaching methods contribute to developing intercultural competence. When a university creates such an environment, students automatically learn to understand each other – no matter what country or culture they come from. This is no longer just theory but fundamental skills that will be useful in their future careers.

In addition, intercultural understanding also comes through living experiences of interaction. Creating educational situations that simulate real-life communication challenges allows students to learn how to adapt to new sociocultural conditions [1, p. 119]. Interactive teaching methods, discussions, project work, and simulations help students gain knowledge about other cultures and apply this knowledge in practice. This is especially important in the context of globalization when communication skills are becoming critical for professional activities.

In conclusion, universities play a crucial role in promoting intercultural dialogue by bringing together people from different backgrounds. In today's

globalized world, understanding and accepting different cultures is a prerequisite for professional and social success. In addition to overcoming language barriers, students need to develop critical thinking, adaptability, and tolerance. By integrating cross-cultural learning through innovative teaching methods, joint projects, and international cooperation, universities help create a more inclusive and open society.

Considering globalization's challenges and implementing adaptive learning strategies will help universities better prepare students for future professional activities in a multicultural environment. Further research in this area will help to improve teaching methods and increase the effectiveness of intercultural interaction in higher education.

REFERENCES

1. Petrenko, T. Educational situations of cross-cultural communication of future bachelors in the context of competency descriptors for the culture of democracy. *Youth and Market*, 2023. P. 119. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277505.

2. Petrenko, T. V. Cross-cultural communication: Challenges and responses of today. In *The 1st International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society" (March 26–28, 2023)*, SPC "Sci-conf.com.ua", Kyiv, Ukraine, March, 2023. P. 750.

3. Shabayeva, L. M. Cross-cultural communication in the context of philosophy of education. *Philosophy and Political Science in the Context of Modern Culture*, (2), 2016. P. 198–207.

4. Vasylieva, L. A. Globalization problems as cross-cultural dialogue in the modern information space. *Hileya: Scientific Bulletin*, (92), 2015. P. 188–191.

Chala Anastasia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

GLOBALISATION AND PHILOLOGY: THE INFLUENCE OF ENGLISH ON THE LINGUISTIC ENVIRONMENT OF UKRAINE

In today's globalised world, English has emerged as a key language of international communication and a significant cultural code in globalisation processes. The ability to communicate across different cultural contexts is developed through language proficiency. Multilingualism has been shown to facilitate the expansion of individuals' personal horizons, engender global thinking, and enhance self-awareness and the understanding of others. It is therefore argued that languages are the lifeline of globalisation; without language (as a means of communication), globalisation would be impossible [3, p. 335].

The Ukrainian linguistic environment is not immune to this process. The study of the influence of English on Ukrainian is an urgent task for philology, as it encompasses not only linguistic changes but also the transformation of cultural models of thinking.

Firstly, the process of globalisation has resulted in a significant influx of Anglicisms, encompassing not only terminology (стартап, дедлайн, фідбек, онлайн) but also everyday usage (лайкати, чекати, шерити). The penetration of Anglicisms into the Ukrainian language is usually associated with the emergence of new technologies and devices from English-speaking countries (primarily the United States), as well as with the huge influence of these countries on the formation of so-called mass culture. In contrast to previous borrowing patterns, contemporary anglicisms are frequently not adapted grammatically, suggesting a shift in the language code without internal filtering [2].

Moreover, the phenomenon of code-switching is pervasive in oral speech,

manifesting as situational switching between Ukrainian and English. For instance, the phrase «*Чи використовуєте ви свої скіли у реальному житті?*». The term «skills» is synonymous with the Ukrainian word for «*навички*». This kind of switching is a signal not only of language proficiency but also of a change in language status. English is perceived in many environments as a language of innovation and success [1, p. 42].

Another manifestation is lexical competition, with many Anglicisms replacing native Ukrainian words. For example, «event (*івент*)» replaces «*захід*», «speaker (*спікер*)» replaces «*доповідач*», «training (*тренінг*)» replaces «*навчання*». The philological problem here is not only a loss but a violation of stylistic differentiation, resulting in a monotonous and less rich language.

At the grammatical level, there are noticeable shifts under the influence of English, including the spread of slang and informal expressions such as «*Я маю ідею, щоб ми поїхали*». In addition to syntactic changes, Anglicisms are also assimilated morphologically: Ukrainian suffixes are added (*фейлити, юзати, апдейтнути*), and nouns are given Ukrainian plural endings (*скіли, фейли*). These tendencies reflect the flexibility of the Ukrainian language, but they also contribute to the gradual replacement of native vocabulary, which is a potential threat to the richness and stylistic diversity of the language [1, p. 43].

From a philological perspective, this influence is not unambiguously negative; rather, it demonstrates the capacity for linguistic development contingent upon professional reflection. The task of the philologist is threefold: firstly, to analyze qualitative changes; secondly, to propose balanced language alternatives; and thirdly, to create modern dictionaries and terminology bases that would meet the needs of communication without losing national, linguistic identity.

In conclusion, it is evident that English exerts a substantial influence on the Ukrainian language environment, manifesting in lexical, stylistic, and cognitive dimensions. The role of philology is to maintain a balance between

openness to global trends and responsibility for the purity and development of the native language in a globalised world.

REFERENCES

1. Bahan, M. *Anglicization of modern Ukrainian communicative space: causes, circumstances and consequences. Ukrainska mova*, 2020, No. 1, pp. 38–53. URL: https://doi.org/10.15407/ukrmova2020.01.038 (date of access: 12.04.2025).

2. Podoliak, I. *Anglicisms in the Ukrainian language. Livexp.* URL: https://livexp.com/ua/blog/anhlitsyzmy-v-ukrainskii-movi/ (date of access: 12.04.2025).

3. Todorova, N., Todorova, A. *Globalization and the role of the English language. International Relations of Ukraine: Scientific Searches and Findings*, 2018, No. 27, pp. 331–348. DOI: 10.15407/mzu2018.27.331.

Sharuda Kateryna
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

ACADEMIC MOBILITY AS A MECHANISM OF INTERCULTURAL DIALOGUE AT UNIVERSITIES

Introduction. Today, education and knowledge are becoming supranational and interstate processes. A single global educational environment is being created by harmonizing educational practices in different countries and through mutual recognition of educational documents. The Common European Higher Education Area and the Common European Research Area form the foundation of the modern European knowledge society. The Common European Education Area, on the one hand, stimulates increased mobility of students and teaching staff. On the other hand, academic mobility is a prerequisite for forming this shared space. Academic mobility expands the individual's professional development opportunities while improving the workforce's quality in the national economy [1].

The main goal is to review the current state of academic mobility in Ukraine and globally using analytical data and highlight key international educational programs that facilitate academic mobility within the European educational space.

Firstly, academic mobility allows students to gain knowledge by studying for one or more semesters at another higher education institution that offers training in the same specialty. This process allows for later recognition of completed courses and periods of study. In addition, it contributes to the more effective development of a person's intellectual potential. Academic mobility is characterized as a dynamic phenomenon, a form of educational internationalization that facilitates the integration of individuals into the global education system [2].

Secondly, academic mobility plays a key role in forming both a person

and a professional, as it forces a person to analyze and find solutions in various life circumstances, considering their cultural context and the views of another culture. It helps to broaden thinking by developing the ability to compare, teaches to choose the best interaction strategies, considers cultural differences, forms readiness for effective intercultural communication, and deepens understanding of other cultures. Several specialized programs with tremendous funding support mobility in the European Union's education field. For example, the Erasmus program for higher education aims to develop professional skills and increase students' chances in the labor market, which positively affects the competitiveness of the European economy; improve the quality of the educational process, both teaching and learning; implement a strategy for modernizing higher education in the countries participating in the program and help build the capacity of partner countries [1].

Thirdly, the Opportunities program opens new horizons for European scientists, contributing to forming a powerful and rapidly expanding knowledge base. It covers several key areas: building research infrastructure, supporting research for small and medium-sized enterprises, developing knowledge areas, strengthening research capacity, popularizing science in society, and special activities within the framework of international cooperation [1].

The current implementation of academic mobility in Ukrainian higher education institutions includes several key initiatives: the establishment of branches of international universities in Ukraine to facilitate student exchanges; the development of an information resource that contains detailed information about universities around the world, Europe, and Ukraine, as well as information about international mobility programs; internationalization of curricula and bringing them in line with international standards; creation of web platforms to promote the activities of established effective mentoring system to support students' mobility needs; organizing services to help students adapt to new educational environments, such as cultural integration; and providing students with thorough preparation for studying abroad through specialized courses,

conferences, and various events [2].

Conclusion. To further expand academic mobility, it is critical to include countries that fully support student self-realization in Ukrainian higher education, which integrates into the European educational space. The key task is ensuring movement, opening prospects, and facilitating employment. Undoubtedly, it is necessary to deepen the study of Ukraine's international dialogue with the European Union and actively disseminate the analysis results of the experience gained by organizing and conducting seminars, training, and conferences. It will help intensify the international activities of Ukrainian universities. As a result, it will provide access to advanced technologies and methods in education, increase competitiveness, and accelerate integration into the global scientific and educational community.

REFERENCES

1. Мирончук Н. М. (2014). Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий освітній простір. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном* : зб. наук. праць / за ред. проф. С. С. Вітвицької, доц. Н. М. Мирончук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 20–24. URL: http://eprints.zu.edu.ua/12329/1/2.pdf (дата звернення 20.03.2025).

2. Романинець М. Р. (2019). Академічна мобільність українського студента в умовах глобалізованого простору: філософсько-правові аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Юридичні науки*. Вип. 21. С. 77–83. https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/nov/19885/romaninec.pdf (дата звернення 19.03.2025).

Shushura Kateryna
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Liubymova N., senior lecturer

DIALOGUE OF CULTURES IN THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE: CULTURAL AND EDUCATIONAL TRADITIONS OF UKRAINE AND LATVIA

Introduction

The European educational space is a dynamic environment characterized by increasing mobility of students, teachers, and researchers, as well as active intercultural interaction. In this context, the dialogue of cultures is especially important, promoting mutual understanding, enriching national identities, and forming a common European future. Ukraine and Latvia, having a shared historical past as part of the Soviet Union and modern ambitions of integration into European structures, are interesting examples for studying the features of their cultural and educational traditions and their potential for mutual exchange. The aim of these theses is to carry out a comparative analysis of the cultural and educational traditions of Ukraine and Latvia, to identify common features and differences, and to determine the prospects for their dialogue in the European educational space. Special attention will be given to the unique cultural phenomena of each country, such as Vyshyvanka Day in Ukraine and similar expressions of cultural identity in Latvia, as well as to the features of their educational systems.

Historical background of cultural and educational traditions formation

Ukraine and Latvia have a complex history that influenced the formation of their cultural and educational traditions. Both countries experienced periods of cultural and educational oppression while being part of different empires, and later – the Soviet Union. After gaining independence in 1991, a process of national cultural revival and educational reforms began [1].

In Ukraine, the education system underwent significant transformations, including the Ukrainization of the educational process, integration of Ukrainian culture into curricula, and the implementation of European education standards. Latvia also transitioned from the Soviet education system to the European model, with a strong focus on reviving the Latvian language and culture in the educational space [2].

Cultural and educational traditions of Ukraine

Ukraine has deep historical roots and a rich cultural heritage. One of the brightest examples of national identity is Vyshyvanka Day, celebrated every year on the third Thursday of May. This holiday does not have official status but is very popular among Ukrainians both in the country and abroad [3]. The vyshyvanka (embroidered shirt) is not only a traditional clothing element but also a symbol of national unity, spirituality, and generational continuity. Besides Vyshyvanka Day, other important elements of Ukrainian culture include folk holidays – Ivan Kupala, Masnytsia, Christmas. The traditions of Easter egg decoration (pysanky), rich song folklore (carols, spring songs, Kupala songs), pottery, and folk architecture (pysanky, traditional huts) are maintained. These traditions are supported in educational institutions – schools and universities regularly organize themed events, exhibitions, and concerts, helping to preserve cultural heritage. The Ukrainian education system has a strong focus on humanities and pays attention to patriotic and moral upbringing. One of its features is the active involvement of students in national traditions, ethnographic research, and project activities aimed at preserving cultural identity. For example, during Vyshyvanka Day, students organize flash mobs, photo exhibitions, and folklore readings [4]. Ukrainian universities actively cooperate with European higher education institutions, participating in Erasmus+ programs, which allows young people to learn about other cultures and represent Ukrainian culture abroad.

Cultural and educational traditions of Latvia

Latvia is a country with a distinct national identity that actively supports

traditional culture and folklore. One of the main cultural festivals is the Song and Dance Celebration (Dziesmu un deju svētki), held every five years in Riga and gathering thousands of participants from across the country. This festival is included in the UNESCO list of Intangible Cultural Heritage [5]. During the event, people of different generations perform folk songs in national costumes, showing unity and respect for their heritage.

Another important celebration is Līgo (Jāņi) – a pagan festival of the summer solstice, during which Latvians make wreaths from oak leaves, sing folk songs, and light bonfires. It is actively celebrated in cities, villages, and educational institutions.

Latvia's educational system is closely integrated with the European educational space. Courses on intercultural communication, cultural history, and literature are widely introduced in schools and universities. Great attention is paid to learning the Latvian language as a bearer of cultural values. According to the National Education Programme, students study civic education and the cultural heritage of Latvia [6].

Student exchange programs, cultural events, and partnerships between EU universities are actively supported. Schools often hold national costume days, folk art exhibitions, and ethnographic workshops.

Common features and differences

Ukraine and Latvia share a common goal – to preserve their national identity in a globalized environment. Both countries use the educational space as a platform for promoting culture. However, while Ukraine focuses on patriotism and symbolism (for example, the vyshyvanka), Latvia emphasizes collective experience (festivals, joint singing). Both countries actively integrate into the European educational space while preserving their cultural uniqueness. Ukrainian and Latvian educational systems regard the study of national culture as an important component of patriotic education [7].

Conclusions

The cultural and educational traditions of Ukraine and Latvia have both

common features and differences, conditioned by historical, geographical, and socio-cultural factors. Both countries pay significant attention to preserving and developing national cultural heritage through the education system, seeing it as an important element of shaping national identity and patriotic upbringing of the youth.

Vyshyvanka Day in Ukraine and the Song and Dance Celebration in Latvia are vivid examples of national cultural traditions actively integrated into the educational process and contributing to preserving the cultural identity of the nations.

The dialogue of cultures in the European educational space creates unique opportunities for the mutual enrichment of cultural and educational traditions of Ukraine and Latvia. Exchange of experience, joint projects and programs, and academic research are the tools that will allow both countries not only to preserve their cultural identity but also to enrich it through interaction with other European cultures.

In today's globalized world, it is especially important to preserve cultural diversity, and education plays a key role in this process. The experience of Ukraine and Latvia demonstrates that it is possible to successfully integrate into the European educational space while maintaining one's cultural uniqueness and traditions.

REFERENCES

1. National Education: Personality and Society. [Chernivtsi: Zelena Bukovyna], (Filipchuk H. 2020. 304 p.).

2. From Sites of Occupation to Symbols of Multiculturalism: Re-conceptualizing Minority Education in Post-Soviet Latvia. [Greenwich: Information Age Publishing], (Silova, I. 2019. 280 p.).

3. Vyshyvanka Day. [Official website: https://vyshyvanka.net].

4. Ministry of Education and Science of Ukraine. Orders and Methodical Recommendations on Patriotic Education. [https://mon.gov.ua].

5. UNESCO Intangible Cultural Heritage. Latvian Song and Dance

Celebration. [https://ich.unesco.org].

6. Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia. National Education Development Guidelines. [https://www.izm.gov.lv].

7. Cultural Education in Latvia: Experience and Perspectives. Riga: LKA, 2021. 186 p.

8. Erasmus+ Programme. [https://erasmus-plus.ec.europa.eu].

Avramchyk Daria
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

THE ROLE OF MULTILINGUALISM IN STRENGTHENING CULTURAL DIALOGUE IN EUROPEAN EDUCATION

In our world, which is more connected than ever, being able to speak multiple languages is super important for understanding different cultures, building empathy, and working together. In European schools, knowing many languages is not just good for your own future; it also helps different groups talk to each other and understand their cultures better. As Europe celebrates the presence of so many languages, schools all over the world are starting to teach kids about languages and different cultures from a very young age.

Multilingualism encourages people to connect with various cultural viewpoints actively, making communicating across different countries easier. When learners study several languages, they are not just acquiring new ways to express themselves but also gaining a deeper understanding of how language influences identity, social rules, and perspectives on the world. By learning multiple languages, students are better able to grasp and value cultural differences, which can break down stereotypes and promote respect for one another. Actually, the European Commission highlights how crucial multilingualism is for building European unity and cultural understanding. They back initiatives that encourage students to learn at least two foreign languages besides their native language.

In European education, multilingualism is at the heart of several initiatives aimed at enhancing unity and diversity. For instance, the Erasmus+ program

provides intercultural experiences and language immersion, enabling young people to engage directly with peers from other countries and backgrounds [1, 16].

Language is not just a way to communicate; it is like a window into different cultures. When students learn languages like French, German, Spanish, or even less common regional languages, they get a glimpse into unique histories, traditions, and ways of life. The work "*High-Level Meeting and Policy Paper on Multilingualism"* by Garcia Lopez highlights that learning multiple languages does not just give you new linguistic abilities but also helps build intercultural understanding, which is becoming an essential part of what it means to be a citizen in the 21st century [2, 5]. On top of that, knowing many languages helps people become more culturally aware, which is vital for having meaningful conversations in our interconnected world.

Even though everyone agrees that it's really important to teach multiple languages in school, actually doing it across Europe is tough. The European Commission has pointed out a big problem: not everyone has the same chance to learn different languages, particularly in rural areas or places that are struggling economically [5]. Kids in these areas often do not get the same opportunities to learn several languages as kids in cities or richer areas. This difference makes it hard for everyone across member states to become equally skilled in languages and culture, which in turn creates obstacles to people moving around freely and feeling included.

A big worry is the lack of qualified language teachers. As Bessie Dendrinos pointed out in her work "*Multilingualism and language policy in the EU today: A paradigm shift in language education,"* many European countries, especially for less commonly taught languages, do not have enough trained professionals to provide high-quality, culturally sensitive instruction. Without well-prepared educators, bringing multilingual and intercultural learning together is much harder [1, 22].

However, there is a real chance to make big strides in teaching multiple

languages in schools. The ECML pointed out that new technology is opening up fresh ways to get students excited about learning languages. Things like online tools, apps on your phone, and digital platforms give students flexible, fun, and culturally diverse ways to pick up new languages. These kinds of tools help overcome local shortages of resources and make it possible to have genuine language experiences right in the classroom.

As we consider the path ahead, it is crucial to strengthen the place of multilingualism in European education. This can be achieved through tangible policy measures and creative teaching methods. The European Commission's blueprint for multilingualism highlights the significance of introducing languages early on, proposing that children who learn multiple languages from a tender age often exhibit enhanced cognitive agility and a more open-minded perspective towards diverse cultures [4]. By integrating language learning into the curriculum from the earliest stages, we can establish a robust basis for multilingual skills that will last a lifetime.

Language learning should go beyond just learning grammar and vocabulary. The work "*High-Level Meeting and Policy Paper on Multilingualism"* highlights that to really promote understanding between different cultures, education needs to include cultural topics, relevant social issues, and genuine communication activities. This could involve learning through projects, examining real-life cases from different cultures, intercultural training courses, and talking about cultural identity and differences. These approaches help learners see how language relates to the social world around them [2, 6-10].

We also really need to make teacher training a priority. It is not just about teachers having excellent language skills; they also need to be culturally aware and use fresh, creative teaching approaches. Providing teachers with ongoing chances to improve and connect with educators from other countries can help them better equip their students to become fluent in multiple languages and more sensitive to different cultures [1, 22].

Policymakers have a crucial part to play in making sure national education plans fit neatly within the bigger picture of EU goals. When it comes to language policy, it is important to put a spotlight on linguistic diversity, give a boost to the use of minority and regional languages, and offer both financial and structural backing for language initiatives in areas that might not have as much representation [3, 30]. To turn the idea of multilingualism from just a nice idea into something that's actually happening on the ground, it is vital to have everyone on the same page – governments, schools, and international bodies all working together effectively.

Conclusion. Multilingualism is much more than just a valuable linguistic skill; it is a fundamental element in fostering intercultural dialogue and promoting European integration. As we live in a time of increasing globalization, migration, and cultural interaction, it is crucial to equip students with the skills to communicate across different languages and cultures. This is vital for creating inclusive, democratic societies. European education systems have certainly come a long way, but there is still work to be done to guarantee that every learner gets the chance to become a multilingual citizen who is confident, competent, and culturally aware. By working together, innovating, and investing consistently, we can ensure that multilingualism continues to enhance cultural understanding and unity across Europe.

REFERENCES

1. Dendrinos, B. Multilingualism and language policy in the EU today: A paradigm shift in language education [Електронний ресурс] / B. Dendrinos. – ResearchGate, 2018. – С. 16–22. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/327958823_Multilingualism_language_policy_in_the_EU_today_A_paradigm_shift_in_language_education (дата звернення: 08.04.2025).

2. Garcia Lopez, A. E. High-Level Meeting and Policy Paper on Multilingualism [Електронний ресурс] / A. E. Garcia Lopez. – Circle U. European University Alliance, 2023. – С. 5–10. – Режим доступу:

https://www.circle-u.eu/resources/multiligualism/high-level-meeting-and-policy-paper-on-multilingualism.pdf (дата звернення: 07.04.2025).

3. Linguistic diversity in the European Union – Examples of projects supporting regional and minority languages – Compilation of projects co-funded by the Erasmus+ Programme and Creative Europe [Електронний ресурс] / European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. – Publications Office of the European Union, 2024. – Режим доступу: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d325c589-011a-11ef-a251-01aa75ed71a1 (дата звернення: 07.04.2025).

4. Multilingualism as a key competence [Електронний ресурс] / European Commission, 2022. – Режим доступу: https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/multilingualism/multilingualism-as-a-key-competence (дата звернення: 08.04.2025).

5. Pathways to school success [Електронний ресурс] / European Commission, 2024. – Режим доступу: https://education.ec.europa.eu/education-levels/school-education/pathways-to-school-success? (дата звернення: 08.04.2025).

Адамія З. К., докторка філології, професорка
Грузинський міжнародний університет GIU, Академія наук Цхум-Абхазії
(Тбілісі, Грузія)

АКТИВНЕ НАВЧАННЯ І ЛІНГВІСТИКА (ТРИ ПІДХОДИ ДО ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ)

Вступ

У сучасній педагогіці дедалі більше уваги приділяється активному навчанню, яке сприяє формуванню критичного мислення, автономії та практичних навичок студентів. Одними з провідних напрямів такого навчання є дослідницьке (Inquiry-Based Learning – IBL), проблемно-орієнтоване (Problem-Based Learning – PBL) та проєктно-орієнтоване навчання (Project-Based Learning – PjBL). Ці підходи базуються на конструктивістській педагогіці, згідно з якою знання не просто передаються, а конструюються самими учнями через активну участь у навчальному процесі.

Дослідники, такі як Cindy Hmelo-Silver (2004), John R. Savery (2006), Barbara Barron і Linda Darling-Hammond (2008), а також Sally Bell (2010), неодноразово наголошували на перевагах цих методів у розвитку пізнавальної активності, мовних навичок та комунікативної компетентності. Зокрема, Barron & Darling-Hammond (2008) підкреслюють, що такі форми навчання не лише стимулюють глибше розуміння матеріалу, а й підвищують мотивацію до навчання та залученість студентів у процес [1, с. 2-12].

Як зазначає Hmelo-Silver (2004), активне навчання — це не просто інноваційна методика, а педагогічна необхідність, що дозволяє сформувати навички XXI століття: співпрацю, критичне мислення, креативність та комунікацію. У контексті лінгвістики та викладання іноземних мов, впровадження IBL, PBL та PjBL забезпечує ефективне засвоєння мовного матеріалу через практичну діяльність і дослідницький підхід, що робить

навчальний процес більш релевантним до реального світу [5, с. 235–266].

Мета: Проаналізувати та порівняти три сучасні методики активного навчання (IBL, PBL та PjBL) з точки зору їх застосування у викладанні іноземних мов і лінгвістики, а також визначити їхній педагогічний потенціал для розвитку мовної, комунікативної та критичної компетентностей учнів.

Завдання: Розкрити особливості кожного підходу: IBL (дослідження), PBL (вирішення проблеми), PjBL (створення проєкту); визначити методологічні відмінності та спільні риси цих підходів; показати способи інтеграції підходів у викладання іноземних мов; обґрунтувати вибір конкретної методики залежно від цілей уроку та рівня підготовки учнів.

Історичні витоки термінів IBL, PBL і PjBL

Попри спільне конструктивістське підґрунтя, підходи IBL, PBL та PjBL мають різне історичне походження та теоретичне обґрунтування. Термін **Problem-Based Learning (PBL)** був уперше запроваджений у 1960-х роках американським лікарем і педагогом Говардом С. Барроузом в Університеті Макмастера (Канада) з метою реформування медичної освіти. Його підхід передбачав навчання на основі вирішення клінічних проблем, що набуло подальшого поширення в інших галузях освіти [9].

Inquiry-Based Learning (IBL) бере початок із філософських і педагогічних ідей Джона Дьюї, зокрема з його праць *How We Think* (1910, 1933) та *Democracy and Education* (1916), де підкреслюється роль дослідницького мислення та самостійного здобуття знань у навчальному процесі [10; 11]. Попри те, що сам термін IBL активно почав використовуватися лише з 1990-х років, особливо в контексті STEM-освіти, його концептуальні основи сягають початку XX століття.

Project-Based Learning (PjBL), у свою чергу, також спирається на ідеї Джона Дьюї, однак найбільший внесок у розвиток цього підходу зробив Вільям Херд Кілпатрік, який у 1918 році опублікував статтю *The*

Project Method, де вперше теоретично обґрунтував навчання через виконання цілеспрямованих проєктів [12, с. 319–335]. Ця робота стала основоположною для подальшого розвитку проєктного навчання як ефективного засобу активного залучення учнів.

Огляд методів активного навчання

1.Навчання, засноване на дослідженні (дослідницько-пізнавальний підхід) **(IBL – Inquiry-Based Learning)**

Мета: розвиток критичного й аналітичного мислення через самостійне дослідження мовних і культурних явищ.

Фокус: питання, що формулюються самими учнями.

Методологія: учні самостійно обирають теми та напрямки дослідження, викладач виступає як фасилітатор.

Застосування: вивчення мовних норм, дискурсивних стратегій, соціокультурних реалій.

Результат: глибоке розуміння мови як системи і як інструменту комунікації, розвиток метамовної рефлексії [1, с. 2-12].

2. Проблемно-орієнтоване навчання **(PBL – Problem-Based Learning)**

Мета: формування здатності застосовувати мову для розв’язання реальних комунікативних задач.

Фокус: автентична проблема, яку потрібно вирішити колективно.

Методологія: міждисциплінарний аналіз, командна робота, застосування знань із різних галузей.

Застосування: моделювання реальних ситуацій (переговори, інтерв’ю, міжкультурні непорозуміння тощо).

Результат: розвиток мовної гнучкості, навичок аргументації та спільного ухвалення рішень [5, с. 235–266; 6, 9–20].

3. Проєктно-орієнтоване навчання **(PjBL – Project-Based Learning)**

Мета: розвиток продуктивних навичок через створення конкретного результату.

Фокус: довготривалий проєкт, що завершується створенням продукту (відео, дослідження, презентація тощо).

Методологія: командна робота, планування, дослідження, рефлексія.

Застосування: створення навчальних матеріалів, лінгвокультурних путівників, медіапродуктів іноземною мовою.

Результат: формування комунікативної, технологічної та соціокультурної компетентностей [8, с. 39–43.].

Висновки

Методи активного навчання – дослідницький (IBL), проблемно-орієнтований (PBL) і проєктний (PjBL) – допомагають зробити навчання живим і цікавим. Вони розвивають важливі сучасні навички: вміння думати критично, працювати в команді, спілкуватися та креативно підходити до завдань. У навчанні мов ці методи особливо корисні:

- IBL навчає аналізувати мову і помічати деталі;
- PBL показує, як використовувати мову в реальних ситуаціях;
- PjBL дає можливість створити щось своє – від відео до путівника іноземною мовою.

Усе це особливо ефективно, коли поєднано з цифровими інструментами. Онлайн-дошки, презентації, спільні документи, відео та мобільні застосунки відкривають нові можливості для навчання. Вони роблять завдання більш різноманітними, а навчання – доступним і захоплюючим. Саме тому ці підходи сьогодні є дуже актуальними, особливо для мовного навчання в Грузії, Україні та в міжнародних аудиторіях, де важливо залучити студентів з різним досвідом і рівнем знань. Ці методи заслуговують уваги педагогів, які хочуть навчати сучасно й змістовно.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Barron, B., & Darling-Hammond, L. (2008). *Teaching for Meaningful Learning: A Review of Research on Inquiry-Based and Cooperative Learning.* San Rafael, CA: George Lucas Educational Foundation.

https://www.edutopia.org/pdfs/edutopia-teaching-for-meaningful-learning.pdf.

2. Prince, M. J., & Felder, R. M. (2006). *Inductive Teaching and Learning Methods: Definitions, Comparisons, and Research Bases.* Journal of Engineering Education, 95(2), 123–138. https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2006.tb00884.x.

3. Levy, P., & Petrulis, R. (2012). *How do first-year university students experience inquiry and research, and what are the implications for the practice of inquiry-based learning?* Studies in Higher Education, 37(1), 85–101. https://doi.org/10.1080/03075079.2010.499166.

4. Pedaste, M., et al. (2015). *Phases of Inquiry-Based Learning: Definitions and the Inquiry Cycle.* Educational Research Review, 14, 47–61. https://doi.org/10.1016/j.edurev.2015.02.003.

5. Hmelo-Silver, C. E. (2004). *Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn?* Educational Psychology Review, 16(3), 235–266. https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3.

6. Savery, J. R. (2006). *Overview of Problem-Based Learning: Definitions and Distinctions.* Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning, 1(1), 9–20. https://doi.org/10.7771/1541-5015.1002.

7. Thomas, J. W. (2000). *A Review of Research on Project-Based Learning.* The Autodesk Foundation. https://www.bie.org/object/document/a_review_of_research_on_project_based_learnin.

8. Bell, S. (2010). *Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future.* The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, 83(2), 39–43. https://doi.org/10.1080/00098650903505415.

9. Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-Based Learning: An Approach to Medical Education*. New York: Springer.

10. Dewey, J. (1910). *How We Think*. Boston: D.C. Heath & Co. Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. Boston: D.C. Heath.

11. Dewey, J. (1916). *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: Macmillan.

12. Kilpatrick, W. H. (1918). *The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educative Process*. *Teachers College Record*, 19(4), 319–335.

Бабій Вероніка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – ст. викл. Бороліс І. І.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

У сучасному світі освіта зазнає значних трансформацій, спрямованих на створення рівних можливостей для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх фізичних, когнітивних чи соціальних особливостей. Інклюзивне навчання стало одним із ключових напрямів освітньої політики багатьох країн, оскільки сприяє інтеграції молодих людей з особливими освітніми потребами в загальноосвітнє середовище та формуванню толерантного суспільства.

Актуальність теми зумовлена необхідністю адаптації освітніх програм, методик викладання та навчальних середовищ до потреб кожного здобувача освіти. Вивчення ключових аспектів інклюзивного навчання дозволить визначити його основні переваги, виклики та перспективи розвитку.

Інклюзивне навчання базується на принципах рівного доступу до освіти, адаптації навчальних програм, гнучкості у викладанні та створенні сприятливого середовища для всіх студентів. Основним завданням є забезпечення підтримки людей з особливими потребами через застосування індивідуальних підходів, використання спеціальних методик та інтеграцію допоміжних технологій. Успішність інклюзивного навчання залежить від комплексного підходу, який включає психологічну, педагогічну та соціальну підтримку здобувачів освіти.

Викладач відіграє ключову роль у впровадженні інклюзивного навчання. Він повинен не лише бути фахівцем у своїй предметній галузі, а й володіти навичками роботи з різними групами студентів, включаючи осіб з особливими освітніми потребами. Крім того, важливим аспектом є емоційна компетентність педагога, його здатність створювати комфортне

навчальне середовище та враховувати індивідуальні особливості кожного здобувача освіти.

Інноваційні технології значно полегшують процес навчання для людей з особливими потребами. Використання адаптивного програмного забезпечення, сенсорних технологій, онлайн-платформ та альтернативних комунікативних засобів сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу та полегшенню доступу до знань. Наприклад, цифрові технології дозволяють створювати індивідуальні освітні маршрути, які враховують особливості розвитку кожної людини. Також застосування мультимедійних засобів, таких як інтерактивні дошки та спеціальні мобільні додатки, допомагає підвищити рівень залученості здобувачв освіти до навчального процесу.

Досвід країн, які досягли значних успіхів у впровадженні інклюзивного навчання, підтверджує необхідність системного підходу до цього процесу. Наприклад, у Фінляндії та Канаді активно використовуються адаптовані навчальні програми, що забезпечують рівні можливості для всіх студентів.

Окрім цього, ефективність інклюзивного навчання значною мірою залежить від фінансової підтримки держави, залучення неурядових організацій та розвитку відповідної інфраструктури.

Попри значний прогрес, інклюзивне навчання стикається з низкою викликів, зокрема нестачею підготовлених педагогів, недостатнім фінансуванням, низькою поінформованістю суспільства та необхідністю вдосконалення законодавчої бази. Додаткові труднощі спричинені недостатньою кількістю навчальних закладів, що повністю відповідають стандартам інклюзії, а також обмеженим доступом до сучасних технологій у деяких регіонах.

Втім, перспективи розвитку інклюзивного навчання включають активне впровадження нових методик, реалізацію державних програм підтримки та розвиток міждисциплінарного підходу до освіти. Важливу

роль відіграє також підготовка педагогів і їхня безперервна професійна освіта у сфері інклюзивного навчання.

Інклюзивне навчання є важливим етапом у розвитку сучасної освіти, оскільки сприяє створенню рівних можливостей для всіх здобувачів освіти та формуванню відкритого, толерантного суспільства. Попри наявні труднощі, постійне вдосконалення методик, впровадження нових технологій та підготовка кваліфікованих фахівців сприяють успішному впровадженню інклюзивного підходу в освітній процес. Державна підтримка, підвищення обізнаності суспільства та розвиток сучасних технологій допоможуть створити більш ефективну й доступну освітню систему для всіх.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гладуш В.А. Збереження здоров’я особистості як науково-педагогічний феномен. Педагогіка здоров’я як основа розвитку потенціалу особистості: монографія. Дніпро: Ліра, 2020. 384 с.

2. Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/tag/inklyuzivne-navchannya?&tag=inklyuzivne-navchannya (дата звернення: 20.03.2025)

3. Шевчук Г. Й. Інклюзивна освіта у вищій школі: виклики та перспективи. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2021. Т. 2, № 3. С. 151-157. URL: https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.23 (дата звернення: 29.03.2025).

Bielykh Maria
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Gudkova N., PhD, associate professor

GLOBAL AND UKRAINIAN EDUCATION THROUGH TRANSFORMATIONS AND THE POWER OF LANGUAGE

Education is the foundation of social and economic development in any country. The educational process is constantly evolving under the influence of political, economic, technological, and cultural changes. In Ukraine, the education system has undergone significant reforms in recent years, striving to align with global standards and European integration processes. Meanwhile, on the global stage, education continues to be shaped by digitalization, globalization, and changing labor market demands [4].

One of the key aspects of modern education is the knowledge of foreign languages. In the era of globalization, proficiency in multiple languages has become an essential skill, providing access to better job opportunities, international collaborations, and cultural exchanges. According to Crystal [2], English has emerged as the dominant global language, playing a crucial role in education, business, and international communication. Language proficiency is increasingly recognized as a fundamental skill in globalized economies, supporting both academic and professional mobility. This paper explores the current state of education in Ukraine and worldwide, with a focus on the increasing importance of foreign language proficiency.

Ukraine's education system has seen significant transformations in recent years. The introduction of the New Ukrainian School (NUS) reform has aimed to modernize curricula, implement student-centered learning, and integrate digital tools into the classroom. A major shift toward competency-based learning has placed emphasis on developing critical thinking, creativity, and problem-solving skills rather than relying on rote memorization. Digitalization has played a crucial role in expanding access to education, with the

implementation of e-learning platforms, interactive resources, and online courses, particularly during the COVID-19 pandemic [6].

Higher education reforms have focused on aligning universities with the Bologna Process, adopting a credit-based system, and promoting academic mobility. Inclusivity has also been a priority, with policies designed to integrate students with disabilities and special educational needs into mainstream schools. Additionally, there has been an increased focus on STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) education to prepare students for careers in high-demand fields [4]. Teacher development programs have been introduced to enhance training and retraining, ensuring educators are equipped with modern teaching strategies and methodologies [5].

Despite these positive changes, several challenges remain. Insufficient funding, outdated infrastructure in some regions, and the need for improved teacher training programs continue to pose obstacles to effective education reform. Moreover, ongoing political and economic instability has made it difficult to ensure the consistent development of the education system [6].

On a global scale, education systems are also undergoing significant transformations, driven by key trends that shape the educational landscape. Digital learning and online education have become more prevalent, with platforms like Coursera, edX, and Khan Academy making high-quality education accessible to students worldwide. The shift toward remote and hybrid learning models accelerated during the COVID-19 pandemic. STEM education remains a priority, as nations aim to equip students with the skills needed for the evolving job market [4].

Lifelong learning has become increasingly essential, with continuous education and professional development playing a crucial role in career advancement. Global student mobility has expanded, with many students pursuing higher education abroad, supported by international scholarships and exchange programs [6]. Interdisciplinary learning is being integrated into curricula, combining fields such as technology, business, and humanities to

create well-rounded graduates. Personalized learning is also gaining traction, as artificial intelligence and data analytics enable tailored educational experiences based on individual strengths and interests [4].

Educational equity remains a major focus, with governments and institutions working to reduce disparities in access to education, ensuring that students from diverse backgrounds receive equal learning opportunities. Environmental education is being incorporated into curricula to raise awareness about sustainability and prepare students to address global environmental challenges [6].

Education in Ukraine and worldwide is evolving to meet the demands of the 21st century. The integration of modern teaching methods, digital tools, and competency-based learning is shaping the future of education. In this globalized world, foreign language knowledge is no longer optional but a necessity. Enhancing language education will equip students with the skills needed to thrive in an interconnected world, fostering economic growth, international cooperation, and cultural exchange [3].

To address existing challenges, policymakers and educators must prioritize investments in education, ensure equitable access to quality resources, and develop innovative strategies to enhance language learning. Collaboration between government agencies, private institutions, and international organizations can further strengthen the education sector, ultimately empowering future generations with the knowledge and skills needed to succeed in the global arena. The future of education lies in embracing innovation, inclusivity, and a commitment to lifelong learning.

REFERENCES

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR) - Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) - www.coe.int. *Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)*. URL: https://surl.li/gnmnyx (date of access: 28.02.2025).

2. Crystal D. English as a Global Language. Cambridge University Press, 2003. 212 p.

3. Graddol D. The Future of English? A Guide to Forecasting the Popularity of the English Language in the 21st Century. British Council, 1997. 64 p.

4. OECD. Education at a Glance 2022: OECD Indicators. URL: https://surl.li/ajiyab (date of access: 28.02.2025).

5. Richardsrs J. C., Rodge T. S. Approaches and methods in language teaching. Cambridge University Press & Assessment, 2014. 410 p.

6. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2022. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381329 (date of access: 28.02.2025).

Будовський Кіріл
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Глінка Н. В.

ПРОБЛЕМА КАДРОВОЇ КРИЗИ ВЧИТЕЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ЗВІТУ «ВЧИТЕЛІ УКРАЇНИ: КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ»

За даними дослідження [1] станом на 2023 рік в українських школах працювало понад 392 тисячі педагогічних працівників, із яких понад 282 тисячі безпосередньо залучені до навчання учнів. Найбільше вчителів припадає на мовно-літературну галузь, тоді як викладачів технічних дисциплін – суттєво менше. Спостерігається хронічний дисбаланс між гуманітарною і природничо-математичною освітою, що зберігається вже багато років.

Кількість учителів стрімко зменшується – особливо з початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. За останні два роки педагогічний корпус скоротився на 12%, що становить майже 40 тисяч осіб [1]. Найбільше втрат зазнали регіони, що постраждали від бойових дій – Луганська, Донецька, Херсонська та Запорізька області. Водночас відбувається помітне старіння кадрів: лише 10% учителів – молодші за 30 років, натомість майже третина – у віці 55 років і більше. Середній вік українського вчителя – приблизно 45 років [1].

Жінки складають переважну більшість у педагогічному складі – 86%, що відповідає загальноєвропейським тенденціям [2]. Усі ці фактори, разом із низьким рівнем фінансової винагороди, формують слабку мотивацію залишатися в професії: лише 47% вчителів задоволені своєю роботою, і лише 12% – своєю зарплатою [1]. До речі, середня зарплата вчителя за третій квартал 2024 року становить лише 14,2 тисячі грн [3]. До 2030 року в професії планують залишитися лише 58% нинішніх педагогів [1].

Основною причиною відмови від викладання називають недостатнє фінансове забезпечення. Водночас 80% вказали, що не відчувають належної поваги до вчительської праці в суспільстві, але це і не дивно [1].

Що стосується професійних компетенцій, вчителі виявляють значну потребу у підвищенні рівня знань. Найбільш критичними напрямами є володіння англійською мовою (73%), перша домедична допомога (58%), цифрові інструменти (50%) та предметно-методичні навички (41–46%) [1]. Половина опитаних визнає, що не має достатніх навичок для роботи з сучасними цифровими технологіями. Також понад половина потребує знань у сфері психічного здоров'я, особливо молоді вчителі [1]. Саме тому програми націлені на підвищення кваліфікації вчителів а також на набуття ними нових навичок мають бути всезагальними та фінансуватись на державному рівні. Поодиноких тренінгів, які проводяться здебільшого з власної ініціативи більше недостатньо. Цю проблему потрібно вирішувати на вищому рівні.

У системі вищої педагогічної освіти спостерігається незначне зростання абітурієнтів: станом на 2023 рік в Україні налічується близько 94 тисяч студентів на педагогічних спеціальностях [1]. Особливо активно розвиваються технічні галузі, такі як інформатика та технології. Але вступні бали на ці спеціальності залишаються одними з найнижчих серед усіх освітніх програм. Близько половини студентів планують працювати вчителями, але загальний рівень мотивації серед студентського середовища залишається низьким. Студенти, які вже мали досвід викладання, оцінюють якість освіти нижче, що свідчить про певну відірваність університетської підготовки від практики. Проблеми у вищій освіті призводять до того, що в стінах університету студентів навчають одному, а на практиці їм потрібно зовсім інше. Саме тому, як не дивно, для вирішення проблеми кризи вчителів потрібно в першу чергу реформувати систему вищої освіти та адаптувати її до сьогоднішніх реалій.

Наразі дефіцит педагогічних кадрів уже досяг критичного рівня.

Бракує щонайменше 14–19 тисяч учителів початкових класів, особливо у великих містах і прифронтових регіонах. Якщо середня наповненість класів залишиться на поточному рівні, до 2030 року Україні знадобиться 366 тисяч педагогів. За умови наповнення класів відповідно до законодавчих норм, дефіцит складе 108 тисяч [1]. І цей дефіцит ми не зможемо перекрити нічим, навіть, якщо всі студенти, які зараз навчаються на педагогічних спеціальностях підуть працювати по спеціальності, чого точно не відбудеться, якщо не почати діяти прямо зараз.

Для розв'язання проблем експерти пропонують низку рішень: реформування змісту освіти, посилення практичної підготовки вчителів, запровадження наставництва для молодих педагогів, створення гнучких програм перекваліфікації, адаптація професійного стандарту до реалій шкільної роботи, а також підвищення зарплат і забезпечення психологічної підтримки.

Підсумовуючи додам, що лише комплексний підхід, об'єднання зусиль держави, громадського сектору та академічної спільноти дозволить зупинити кризу в системі шкільної освіти України. Потрібна стратегія не лише утримання педагогів, а й мотивації нових кадрів — молодих, амбітних і компетентних. Для цього потрібно реформувати систему вищої освіти, готувати в університетах кваліфіковані та компетентні кадри, які готові прийняти виклики реальності, посилювати матеріальну зацікавленість педагогів і впроваджувати для фахівців програми підвищення або зміни кваліфікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Литвин З., Нагорнюк О., Іваницікий А., Городецька Д., Вчителі України: кадровий потенціал. Тенденції та моделювання потреб до 2030 року. Київб 2024. 109 с.

2. Global report on teachers: What you need to know. UNESCO. 2024. URL: https://www.unesco.org/en/articles/global-report-teachers-what-you-need-know (дата звернення: 15.04.2025).

3. Як формується зарплата вчителів. ВЕБ-ресурс НУШ. URL: //nus.org.ua/2025/02/22/yak-formuyetsya-zarplata-vchyteliv/#:~:text=Розмір%20середньої%20зарплати%20вчителя%20в,розмір%20зарплати%20вчителя%2C%20повідомляє%20Новини. (дата звернення: 15.04.2025).

Vaniutina Sofiia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

SHAPING EDUCATIONAL AND CULTURAL SPACES THROUGH PHILOLOGY AND FOREIGN LANGUAGES IN THE AGE OF GLOBALIZATION

Introduction. In a fast-evolving global society, studying languages and proficiency in foreign languages are essential for advancing education, enriching culture, and promoting international collaboration.

The work aims to demonstrate that in the era of globalization, philology, and foreign language proficiency are not just academic pursuits but essential tools for educational, cultural, and professional growth.

Learning languages enables access to quality education and promotes intercultural dialogue, which is essential for the harmonious coexistence of nations. It is essential for students studying abroad and professionals striving to integrate into the international labor market [5].

Higher education institutions and secondary schools worldwide actively implement international cooperation programs that help integrate students into the global educational space. Exchange programs, dual-degree opportunities, and distance learning allow students to receive high-quality education regardless of location. Learning foreign languages is essential in this context, as it provides access to modern scientific research, innovative methodologies, and the global job market [3].

The next aspect to consider is building on this foundation. Philology goes beyond the mere study of languages by immersing individuals in the cultural traditions of different nations. This deep cultural engagement preserves national identity and facilitates adaptation to global changes [2].

For instance, language proficiency enables students to better grasp other cultures' unique characteristics, easing their integration into foreign educational

environments. Moreover, advancements in digital technologies – from online courses to interactive communication platforms – further enhance opportunities for effective language learning.

Moreover, expanding on these benefits, mastering foreign languages significantly boosts professional and educational prospects. The modern job market increasingly demands that professionals complement their technical expertise with strong international communication skills. Consequently, language learning is pivotal in helping specialists secure employment abroad, engage in international projects, and foster economic and scientific collaboration between countries [1].

Despite these promising developments, challenges in foreign language education persist in many regions. Issues such as a shortage of qualified teachers, limited funding for educational programs, and difficulties in integrating international students continue to pose obstacles. Nevertheless, technological innovations – especially in artificial intelligence and online education – create new avenues to overcome these challenges and make language learning more effective [4].

Conclusion. Philology and proficiency in foreign languages are instrumental in shaping the modern educational and cultural landscape. They promote intercultural dialogue, facilitate student integration into international environments, and unlock many professional opportunities. While globalization imposes fresh demands on language education, technological advancements help break down barriers, making learning accessible and practical. In today's interconnected world, fluency in foreign languages is not merely a competitive advantage but a vital necessity for personal and professional success.

REFERENCES

1. About multilingualism policy (2023). *European Commission*. URL: https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/multilingualism/about-multilingualism-policy (accessed 07.03.2025).

2. Crystal D. (2003). English as a Global Language. Cambridge

University Press.

3. Education at a Glance 2024. *OECD*. URL https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2024_c00cad36-en.html (accessed 07.03.2025).

4. Graddol D. (2006). English Next. Why global English may mean the end of “English as a foreign language”. United Kingdom: British Council.

5. Multilingual education: A key to quality and inclusive learning (2024). *UNESCO*. 4. The role of multilingual education in the globalized world. https://www.unesco.org/en/articles/multilingual-education-key-quality-and-inclusive-learning (accessed 08.03.2025).

Vyshnevska M., associate professor
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

CROSS-CULTURAL PERSPECTIVES ON TEACHING ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES) TO ECONOMICS STUDENTS

The ongoing globalization of economics education has created an urgent need for English for Specific Purposes (ESP) training that addresses both professional communication skills and cross-cultural competence. As future economists increasingly operate internationally, they must navigate discipline-specific terminology and culturally nuanced communication practices in settings ranging from trade negotiations to academic collaborations [1, p. 284]. This intersection of linguistic and cultural demands presents unique challenges for ESP instructors working with economics students.

The primary **objective** of this work is to examine how cultural factors influence the effectiveness of ESP instruction for economics students and to propose practical strategies for integrating cross-cultural competence into such courses. While existing research has extensively covered ESP methodologies [2] and intercultural communication theory [3, p.100], few studies have focused on their combined application in economics education, particularly in non-Anglophone contexts like Ukraine.

The central research question of the work is: *How can ESP instructors systematically integrate cross-cultural competence into economics-focused language courses?* To address this, we analyze case studies from Ukrainian and EU universities, survey data from ESP educators, and examples of culturally adapted teaching materials. Our findings aim to bridge the gap between theoretical frameworks of intercultural communication and the practical demands of ESP pedagogy for economics students preparing for global careers.

This investigation is particularly timely given the growing emphasis on transnational education partnerships and the mobility of economics students within the European Higher Education Area. By identifying best practices and

persistent challenges, the study contributes to the ongoing discourse on aligning ESP instruction with the realities of 21st-century economics professions [5].

English for Specific Purposes (ESP) is a learner-centered approach focusing on the linguistic needs of particular professional or academic fields [2, p. 58]. In economics education, ESP instruction is built upon three core principles:

- Needs Analysis – Identifying students' target communication scenarios (e.g., writing research papers, participating in international conferences, or drafting business proposals).
- Discipline-Specific Vocabulary – Mastering economics terminology (e.g., *market equilibrium*, *fiscal policy*) alongside collocations used in real-world contexts [4, p. 41].
- Authentic Materials – Utilizing genuine resources such as central bank reports, WTO agreements, or case studies from multinational corporations to bridge classroom learning and professional demands.

Effective ESP training for economists must incorporate cross-cultural communication frameworks to address discipline-specific interaction norms:

- Hofstede's Cultural Dimensions (e.g., Power Distance, Uncertainty Avoidance) explain variations in business communication styles. For instance, high-context cultures (e.g., Japan) rely on implicit negotiation tactics, while low-context cultures (e.g., Germany) prefer directness [2, p. 101].
- Hall's High- and Low-Context Theory clarifies differences in academic writing conventions, whereas Anglophone economics journals expect linear argumentation, whereas Eastern European scholars may prioritize contextual framing.

These theories help ESP instructors anticipate and teach culture-bound misunderstandings in economics discourse, such as interpreting indirect refusals in trade negotiations or hedging in financial risk assessments.

Intercultural competence, defined as the ability to communicate effectively and appropriately in multicultural settings [2, p. 98], is critical for

economics students. In ESP contexts, this involves:

- Cultural Metacognition: Teaching students to reflect on how their own cultural biases (e.g., assumptions about "appropriate" leadership styles) influence professional communication.
- Scenario-Based Learning: Simulating cross-cultural interactions (e.g., a mock IMF negotiation where students role-play delegates from different countries) to practice adapting language and behavior.
- Critical Analysis of Texts: Comparing economic reports from different cultural contexts (e.g., EU austerity policy summaries vs. ASEAN development plans) to identify culturally embedded rhetorical patterns.

Integrating these theoretical pillars ensures ESP courses for economists transcend lexical training to cultivate professionals capable of navigating the cultural complexities of global economics.

A qualitative research approach has been applied to examine cross-cultural aspects of ESP instruction for economics students. The methodology centers on comparative case studies from three Ukrainian and two EU universities (Germany and Poland) selected for their established ESP programs in economics. Primary data was collected through 1) semi-structured interviews with 12 ESP instructors regarding their cultural adaptation strategies and 2) focus groups with 25 final-year economics students assessing their intercultural communication needs. The supplementary analysis included 15 ESP syllabi and 32 teaching materials evaluated for cultural content using intercultural competence framework. While providing in-depth insights, the study's limitations include its focus on higher education only and sample size constraints. The tripartite data collection ensures methodological triangulation, enhancing the findings' reliability.

There are three key dimensions of cross-cultural ESP instruction for economics students. Significant cultural barriers emerged in terminology interpretation, particularly with concepts like "market equity" (financial value) versus "cultural equity" (social capital), where 68% of students initially

conflated these meanings during case study analyses.

Successful pedagogical practices included:

- Comparative business communication exercises highlighting Western European directness versus Eastern European contextual framing in economic proposals;
- Authentic multicultural case studies, such as analyzing EU and ASEAN trade agreements, improved cultural awareness by 42% in post-course assessments.

Student feedback (from 25 participants) strongly favored interactive, culturally contextualized exercises, with 84% rating simulated international negotiations as the most valuable ESP activity. These findings align with intercultural competence model while providing economics-specific applications. The results suggest that ESP programs must move beyond lexical accuracy to cultivate metalinguistic awareness of cultural frameworks in economic discourse.

Conclusion. Research on ESP instruction for economics students in Ukrainian and EU universities demonstrates that incorporating cross-cultural elements significantly enhances learning outcomes. Key findings include: 68% of students initially misinterpreted culture-specific economic terminology; interactive multicultural exercises improved cultural competence by 42%; and 84% of participants favored simulation-based learning. The effective ESP training must combine language acquisition with cultural awareness, recommending discipline-specific multicultural materials, instructor intercultural training, and authentic assessment methods. Future studies should track long-term graduate performance across economic specializations.

REFERENCES

1. Buzarna-Tihenea, A., Nadrag, L. Project-Based Learning in ESP. Case study in economic sciences. Ovidius University Annals, Economic Sciences Series. 2023. Vol. 23, No. 1. Pp. 283-289.

2. Dudley-Evans, T., St John, M.J. *Developments in ESP Teaching: A*

Multi-Disciplinary Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 2023. 301 p. ISBN 978-1-108-40119-8.

3. Nteliou, E., Kehagia, O. Intercultural perceptions among undergraduate students in English for Business and Economics courses. *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication*. 2016. Vol. 4, No. 1. Pp. 98-109.

4. Pratiwi, B. Cross-Cultural Communication Understanding in Business and Economics ESP Teaching. *English Education and Literature Journal (E-Jou)*. 2022. Vol. 2, No. 01. Pp. 37-47.

5. Vyshnevska, M. The problem of student agency in foreign language learning for economics majors [Electronic resource]. *Scientific practice: modern and classical research methods: collection of scientific papers "ΛΌΓΟΣ" with Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference*, Boston, USA, July 19, 2024. Boston-Vinnytsia: Primedia eLaunch & UKRLOGOS Group LLC, 2024. Pp. 210-215.

Haichenia Stanislav
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION: GLOBAL TRENDS AND UKRAINIAN REALITIES

Digital transformation is now a driving force in modernizing higher education across the globe. By integrating digital technologies, universities can improve accessibility, streamline processes, and make learning more flexible. Ukraine is also embracing this shift, actively implementing digital education strategies to meet the needs of today's information-driven economy [2, p. 660].

The global education landscape is undergoing a radical transformation, powered by breakthrough technologies like artificial intelligence, big data analytics, and cloud-based learning systems. Nations across the spectrum – from tech-forward countries to developing economies like Ukraine and Georgia – are adopting these digital solutions at varying paces, reflecting their unique economic realities and technological capabilities [1, p. 60]. This digital revolution has particularly accelerated the adoption of open-access learning materials and virtual classrooms – an educational shift that became absolutely essential during the pandemic years and continues to reshape learning paradigms today [1, p. 59].

Ukraine has taken major steps toward digitalizing education – many universities now use e-learning platforms and digital libraries. But despite this progress, hurdles like underfunding, aging infrastructure, and a lack of digital skills among teachers still hold back further development [2, p. 663]. The state is actively supporting digital transformation through strategic initiatives aimed at integrating digital competencies into educational programs [2, p. 665].

Digitalization of education in Ukraine varies across regions, with disparities between urban and rural areas. While metropolitan universities have

access to modern digital tools, many regional institutions face technical and financial constraints. Digital transformation at the regional level is closely linked to the broader development of the information economy [3, p. 318]. To truly level the playing field for students nationwide, Ukraine needs to prioritize upgrading its digital infrastructure and expanding reliable internet access – especially in underserved regions [3, p. 320].

Ukraine's digital education transformation is a story of both promise and growing pains. While universities are gradually adopting new technologies, progress faces stubborn roadblocks: tight budgets, uneven digital skills among faculty, and reluctance to abandon traditional teaching methods [2, p. 667]. Yet the potential rewards make this struggle worthwhile – from cutting-edge virtual classrooms to global academic partnerships and education that reaches every corner of the country [1, p. 57]. Making this vision reality will demand something rare in education: a true team effort, with government policymakers, university leaders, and tech companies all working in concert [3, p. 322].

Conclusion. Ukraine’s higher education system stands at a digital crossroads. The shift toward online learning, smart classrooms, and AI-enhanced education isn’t just inevitable – it’s already reshaping how students learn and universities operate. While Ukraine has made strides in adopting these changes, the road ahead still demands solutions for funding gaps, tech resistance, and uneven digital access. But if the country plays its cards right – by aligning government policies, university reforms, and private-sector innovation – it could do more than just catch up. Strategic digitalization might just be Ukraine’s ticket to becoming a more influential player in global education, raising the profile of its universities on the world stage.

REFERENCES

1. Bedianashvili, G., Zhosan, H., & Lavrenko, S. Modern digitalization trends of Georgia and Ukraine, 2022. P. 57–74.

2. Kraus, K., Kraus, N., Nikiforov, P. P., Pochenchuk, G. G., & Babukh, I. Information and digital development of higher education in the conditions of

innovatyzation economy of Ukraine. WSEAS Transactions on Environment and Development, 2021. P. 659–671. https://doi.org/10.37394/232015.2021.17.64.

3. Samoylovych, A., Harafonova, O., Popelo, O., Marhasova, V., & Lazarenko, Yu. World experience and Ukrainian realities of digital transformation of regions in the context of the information economy development. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice, 2021. P. 316–325.

Голото Георгій
Донбаський державний педагогічний університет (Слов'янськ, Україна)
Наукова керівниця – к. пед. н., доц. Ледняк Ю. В.

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТІ СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

У сучасному глобалізованому світі однією з ключових умов професійної самореалізації та успішної соціальної інтеграції є володіння людини іноземними мовами та вміння ефективно нами спілкуватися. Це робить формування й розвиток компетентності спілкування іноземними мовами одним із важливих завдань школи.

Здатність спілкуватися іноземними мовами розглядається в державних документах України – в Законі «Про повну загальну середню освіту», Державному стандарті базової середньої освіти, Концепції «Нова українська школа» тощо – як одна з ключових компетентностей людини [2, 1, 8]. Ідеться перш за все про здатність особистості ефективно використовувати мовні засоби для комунікації в різних життєвих ситуаціях з урахуванням міжкультурного контексту. Так, у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти (CEFR) [10, с. 156] зазначається, що ця компетентність включає не лише знання мови, але й здатність розуміти культурні особливості спілкування.

Основними складовими компетентності спілкування іноземними мовами є лінгвістична (знання мови), соціокультурна (розуміння культурних особливостей спілкування), стратегічна (здатність долати комунікативні бар'єри), когнітивна (вміння мислити певною мовою) та мотиваційно-ціннісна (позитивне ставлення до вивчення мови). Отже, можна стверджувати, що зазначена компетентність має міждисциплінарний характер. Її формування й розвиток відбувається на перетині педагогіки, психології, лінгвістики, культурології тощо, що

сприяє цілісному формуванню особистості, здатної до ефективного міжкультурного діалогу.

Важливу роль у розвитку компетентності спілкування іноземними мовами грають шкільні уроки зарубіжної літературі, зокрема в старшій школі, коли учні, по-перше, вже готові до сприйняття доволі складних художніх творів, у них є певні знання про специфіку перекладної літератури та досвід роботи з нею, по-друге, вони переважно можуть працювати з оригіналами художніх творів, написаних мовою, яку вони вивчають у школі, невипадково програма із зарубіжної літератури для 10 – 11 класів визначає як компоненти компетентності спілкування іноземними мовами уміння «читати й розуміти художні тексти іноземною мовою (за умови вивчення відповідної іноземної мови в школі)» та «зіставляти оригінальні тексти з українськими художніми перекладами» [3, с. 6; 4, с. 5 – 6].

У підручниках із зарубіжної літератури для 10 – 11 класів пропонуєтьтся низка різноманітних завдань, спрямованих на розвиток компетентності спілкування іноземними мовами. Наприклад, у підручнику для 10 класу О. М. Ніколенко, О. В. Орлової й Н. О. Любарець для профільного рівня при вивченні трагедії В. Шекспіра «Гамлет» пропонується прочитати мовою оригіналу монолог Гамлета «Бути чи не бути…», перекласти його та порівняти з оригіналом переклади Г. Кочура та Л. Гребінки [9, с. 55]; коли йдеться про американський романтизм, учням дається завдання за допомогою інтернету знайти та прокоментувати «1 – 2 висловлення представників американського трансценденталізму англійською мовою» [9, с. 81].

У підручниках О. Ісаєвої, Ж. Клименко й А. Мельник під час вивчення «Пісні про себе» В. Вітмена десятикласникам пропонується, зокрема, таке завдання: «Якщо ви вивчаєте англійську мову, знайдіть в інтернеті й прочитайте твір в оригіналі та порівняйте його з перекладами… Чи вдалося перекладачам зберегти символіку, закладену в оригіналі?

Обґрунтуйте свою думку» [6, с. 106; 7, с. 126].

Завдання виписати з повісті «Старий і море» Е. Хемінгуея 3 – 4 афоризми мовою оригіналу та пояснити їх знаходимо в підручнику для 11 класу (профільний рівень) О. Ніколенко та ін. [5, с. 158].

Безумовно, робота з розвитку компетентності спілкування іноземними мовами не обмежується такими завданнями. До них додається перегляд мовою оригіналу фільмів та записів спектаклів за творами, що вивчаються, знайомство з присвяченими певним авторам сайтами мовою оригіналу, зіставлення оригіналів і перекладів і мотивація вибору перекладачем певної перекладацької стратегії тощо. Можуть готуватися театральні постановки за творами, що вивчаються, мовою оригіналу, проводитися конкурси читців, перекладачів тощо. Цікавими є також бінарні уроки «іноземна мова + зарубіжна література».

Отже, існує багато форм роботи з розвитку компетентності спілкування іноземними мовами, які можуть бути використані на уроках зарубіжної літератури. При цьому важливою є підготовка учнів до такої роботи, зокрема формування відповідної мотивації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів № 898 від 30 вересня 2020 р. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/#google_vignette.

2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text.

3. Зарубіжна література. 10 – 11 класи. Профільний рівень: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2022). URL: https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58873/.

4. Зарубіжна література. 10 – 11 класи. Рівень стандарту: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2022). URL: https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58872/.

5. Зарубіжна література (профільний рівень) : підруч. для 11 кл. закл.

загальн. серед. освіти / О. М. Ніколенко та ін. Київ : Грамота, 2019. 256 с.

6. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 288 с.

7. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 240 с.

8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL : http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepcziya.html.

9. Ніколенко О. М., Орлова О. В., Любарець Н. О. Зарубіжна література (2022 р., профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ : Грамота, 2023. 208 с.

10. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment: Companion Volume with New Descriptors. URL : https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4.

Hontarenko Alina
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Shykhnenko K., PhD, associate professor

MOTIVATIONAL FACTORS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING OF FUTURE GARMENT TECHNOLOGIST-DESIGNERS

The motivational factors influencing English language learning among students in the "Garment Technology and Design" programme were investigated with the aim of determining the balance between instrumental and integrative motives; evaluating the role of basic psychological needs (autonomy, competence, relatedness) in the formation of motivation; analysing the impact of information and communication technologies and professionally oriented tasks on students' motivational profiles.

The literature on the subject was analysed and theoretical models of motivation were identified, such as: a) the classic model of R. Gardner and W. Lambert, according to which motivation for language learning can be divided into instrumental motivation, which is related to practical needs or career prospects, and integrative motivation, which is related to the desire to be integrated into the target language culture [3]; b) the self-determination theory developed by E. Deci & R. Ryan, which distinguishes three basic psychological needs – autonomy, competence and relatedness – that are prerequisites for intrinsic motivation [1]; the concept of the "L2 self", developed by E. Ushioda, which creates a self-image of a successful English user that stimulates sustained efforts towards improvement [8].

Empirical research in the professional context has shown that instrumental motives predominate among students in technical fields, but that intrinsic motives – interest in professional texts and self-realisation – are crucial for long-term engagement [5]. It has also been found that external stimuli (grades, social recognition) have a short-term effect, whereas intrinsic stimuli (cognitive interest) ensure sustained progress [9]. Furthermore, the role of motivational

teaching practices (clear goal setting, positive reinforcement, emotional support) in fostering positive attitudes towards language learning has been emphasised [2].

Another issue that researchers are focusing on is the role of information and communication technologies (ICT) in increasing motivation for language learning. K. Halatsyn and A. Feshchuk showed that integrating online platforms, mobile applications and virtual simulations of professional situations increases learner autonomy and real-time feedback while reducing language anxiety [4]. S. Nikolaieva et al. recommend combining traditional methods with digital tools to create an adaptive environment that meets the individual needs of students [6]. R. Oxford highlighted the importance of learning strategies (cognitive, metacognitive, social) which, when supported by ICT, develop self-regulation skills and maintain intrinsic motivation [7]. The use of ICT tools (LMS, mobile applications, virtual laboratories) significantly increases engagement and feedback, thus contributing to motivation [4; 7].

When examining some of the attributes that future clothing technologists should possess, it was found that students' professional orientation prioritises instrumental motives: translating technical descriptions, reading international standards and communicating with foreign manufacturers [5; 9]. At the same time, intrinsic motives (interest in professional content, desire for personal development) ensure the stability of learning activities [5; 9].

It has been found that the use of authentic industry materials (catalogues, video reviews of equipment) increases interest and encourages independent information seeking in English [4]. Students with prior English language preparation show higher levels of integrative motivation, but need targeted support to develop technical vocabulary [3; 8]. It was also found that the motivational profiles are heterogeneous: beginners focus primarily on extrinsic goals, whereas experienced students are guided by integrative and intrinsic motives [3; 9].

The results of the study led to the conclusion that it is reasonable to apply

a comprehensive approach to the development of motivation in the English language learning of future garment technologist designers, which includes: the implementation of professionally oriented project tasks in the curriculum with the obligatory use of English language resources and authentic materials; the integration of adaptive ICT tools (mobile applications, virtual simulations, etc.) to create a personalised and flexible learning environment; the encouragement of students' self-reflection (learning journals, portfolios, group discussions) to strengthen intrinsic motivation and language autonomy; and conducting long-term monitoring of motivational changes under the influence of language learning. Equally important is the use of motivational strategies by teachers, such as clear planning, positive reinforcement, and emotional support.

REFERENCES

1. Deci E.L., Ryan R.M. Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. Guilford Press, 2017.

2. Dörnyei Z. Motivational Strategies in the Language Classroom. Cambridge University Press, 2001.

3. Gardner R.C., Lambert W.E. Attitudes and Motivation in Second-Language Learning. Newbury House, 1972.

4. Halatsyn K.O., Feshchuk A.M. Information Technologies as a Means of Motivating Students to Develop Professional English-Language Competence. Pedagogical Sciences: Theory and Practice, 1(3), 204–211, 2021. https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-3-1-31.

5. Morentsova A. Motivational Aspects of Learning English as a Foreign Language in the Era of Globalization. Youth and Market, No. 4/190 (2021). https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.230212.

6. Nikolaieva S. Yu. et al. Modern Technologies of Teaching Foreign Languages and Cultures in General and Higher Education Institutions: Collective Monograph. Kyiv: Lenvit, 2015.

7. Oxford R. Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know. Newbury House, 1990.

8. Ushioda E. Motivation, Language Identity and the L2 Self. Multilingual Matters, 2011.

9. Zarivna O., Khimay N. Motivational Factors Influencing Students' Learning Activities in English Language Study. Actual Problems of the Humanities, Vol. 27, No. 2, 2020, pp. 238–243. https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/27.203569.

Дворянчикова С. Є., к. філол. н, доцентка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ДОСВІД КАФЕДРИ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ В МІЖНАРОДНІЙ АКАДЕМІЧНІЙ МОБІЛЬНОСТІ

Вельмишановні колеги, гості та здобувачі, від імені кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну щиро раді вас вітати на X Міжнародній конференції «Діалог культур у Європейському освітньому просторі»!

Основна мета доповіді – висвітлити накопичений досвід міжнародної академічної мобільності кафедри філології та перекладу КНУТД як структурного підрозділу вітчизняного ЗВО. Відповідно до положень «Програми інтернаціоналізації Київського національного університету технологій та дизайну на 2024–2028 роки» колектив кафедри філології та перекладу Інституту права та сучасних технологій від 2023-2024 навчального року працює над імплементацією міжнародної програми академічної кредитної мобільності в онлайновому форматі для здобувачів вищої освіти Бакинського слов'янського університету і Київського національного університету технологій та дизайну в межах угоди про співробітництво між цими ЗВО [2].

У межах програми академічної мобільності протягом 2024 року відбувся цикл лекцій English language practice: trip to Azerbaijan для здобувачів освітніх програм «Переклад (азербайджанська і українська мови)» і «Регіональні студії (Україна)» БСУ та Ukrainian and English language practice: trip to Ukraine для здобувачів освітньої програми «Англійська мова: переклад у бізнес-комунікаціях» (спеціальність 035 Філологія) інституту права та сучасних технологій КНУТД [1]. Лекторами спільного освітньо-наукового проєкту з боку Бакинського слов'янського університету були д. філол. н., професор кафедри слов'янської філології

Рафік Новрузов, старша викладачка кафедри слов'янської філології, директорка Українського культурно-освітнього центру Леся Керімова, викладачка кафедри європейських мов Саміра Меджидова та старша викладачка кафедри азербайджанського мультикультуралізму та країнознавства Мая Джафаргулієва. Лекторками від КНУТД стали завідувачка кафедри філології та перекладу кандидатка філологічних наук, доцентка Єлизавета Ісакова та доцентка кафедри філології та перекладу кандидатка філологічних наук, доцентка Світлана Дворянчикова [3; 4; 5; 6; 7; 8].

Науково-педагогічні працівники Бакинського слов'янського університету англійською мовою прочитали майбутнім філологам-перекладачам КНУТД авторський цикл лекцій на тему Azerbaijan is the pearl of the Caucasus, Novruz is a spring holiday, The formula of the soul of Eastern poetry, The main peculiarities of multiculturalism state policy in Azerbaijan. Лектори змалювали свою Батьківщину як країну вогнів і справжню перлину Кавказу, де східний колорит зустрічається із західним прогресом. Здобувачі КНУТД дізналися, що Азербайджан багатий унікальною природою, неповторною культурою, багатовіковою історією, сучасною якісною освітою, традиціями та звичаями, вишуканою кухнею, а також щирими і гостинними людьми. Студентству було цікаво дізнатися подробиці про фортеці Палацу Ширваншахів і кам'янисті вулиці Старого міста Баку, історико-архітектурного комплекс Шейха Бахауддіна в Гянджі, цілющі чорні піски Ленкорані, курорти Нафталана, центр нафтохімічної промисловості Азербайджану Сумгаїт, мечеть Джума, мінарет Гілейлі, фортецю Щекі, а також поезію Сходу, що вишукано ніжно й пристрасно оспівує любов і дружбу, мужність і справедливість, патріотизм, рідну мову і творчість. Здобувачі почули про національні азербайджанські традиції святкування Новрузу, яке включили до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО як символ мудрості, надії та толерантності, та зазначили, що традиції азербайджанських і українських свят переплітаються й

перегукуються, що є свідченням співдружності українського й азербайджанського народів і взаємозбагачення двох культур [6; 7; 8]. Здобувачі КНУТД мали змогу пройти онлайнові тестування для контролю рівня здобутих знань та засвоєння вивченого матеріалу.

Науково-педагогічні працівниці кафедри філології та перекладу українською та англійською мовами прочитали здобувачам БСУ авторський цикл лекцій на тему «Вас ласкаво запрошує Україна», «Українські звичаї та традиції», «Українські весільні традиції». Студенти, чиї майбутні професії будуть пов'язані з Україною та українською мовою, дізналися подробиці щодо географічного положення України та її кліматичних умов, провідних галузей економіки України, найвідоміших пам'яток нашої країни, участь України в міжнародних організаціях, політику добросусідства і європейський вектор розвитку нашої держави, героїчну боротьбу українців за волю і незалежність. Здобувачі БСУ ближче познайомилися з українськими мегаполісами, почувши багато цікавинок про Київ, Харків, Одесу та Дніпро. Азербайджанські студенти роздивлялися світлини Дніпра, найбільшої судноплавної ріки Україні, символу нездоланності і слави української землі. Зацікавив аудиторію й найбільший і найпотужніший у світі літак Ан-225 «Мрія». Фотографії Софійського собору, Києво-Печерської лаври, історичного центра Львова, харківського майдану Свободи не залишили байдужим нікого з присутніх. Здобувачів зацікавили особливості вшанування українських свят і знаменних дат, наші традиційні страви та вбрання, а також святкування Різдва, Масниці, Великодня, Нового року та Дня Незалежності України. Студенти мали нагоду спілкуватися українською та англійською мовами та поставили численні запитання про Україну та українців, на які лекторки надали відповіді . Здобувачі БСУ також мали змогу пройти тестування для контролю рівня здобутих знань та засвоєння вивченого матеріалу [3; 4; 5].

Здобувачі БСУ та КНУТД виконали програму міжнародної академічної мобільності, здобули відповідні сертифікати про участь, а

результати навчання студентів КНУТД були перезараховані в межах освітнього компоненту «Практика англійської мови» освітньої програми «Англійська мова: переклад у бізнес-комунікаціях». Представники БСУ та кафедри філології та перекладу КНУТД обговорили основні результати спільного освітньо-наукового проєкту, який вони реалізовали в рамах чинної міжнародної програми академічної кредитної мобільності для студентів КНУТД і БСУ.

Студенти обох університетів розвинули комунікативну компетентність і загальну культуру спілкування. Здобувачі надали схвальні відгуки про організацію та зміст зазначеної програми міжнародної академічної мобільності, тому викладачі ухвалили спільне рішення розвивати цей напрям роботи. Результатом цього в 2025 році стала реалізація наступної програми міжнародної академічної мобільності Ukrainian and English language practice: exploring Ukraine (для студентів БСУ) і English language practice: exploring Azerbaijan (для студентів КНУТД).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Англійська мова: переклад у бізнес-комунікаціях. (2021). Освітньо-професійна програма. Київський національний університет технологій та дизайну. https://knutd.edu.ua/ekts/2024/op-ipst/.

2. Дворянчикова С. Є. Міжнародне науково-освітнє співробітництво: досвід кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну. Діалог культур у Європейському освітньому просторі : матеріали IX Міжнародної конференції, м. Київ, 10 травня 2024 р. Київ : КНУТД, 2024. С. 183-188. https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/27691.

3. Лекція доцентки кафедри філології та перекладу Світлани Дворянчикової для здобувачів Бакинського слов'янського університету. (2024). Київський національний університет технологій та дизайну. https://knutd.edu.ua/pod-ta-publkats/news/16926/.

4. Лекція завідувачки кафедри філології та перекладу Єлизавети Ісакової для здобувачів Бакинського слов'янського університету. (2024). Київський національний університет технологій та дизайну. https://knutd.edu.ua/pod-ta-publkats/news/16948/.

5. Лекція завідувачки кафедри філології та перекладу Єлизавети Ісакової і доцентки Світлани Дворянчикової для здобувачів Бакинського слов'янського університету. (2024). Київський національний університет технологій та дизайну. https://knutd.edu.ua/pod-ta-publkats/news/17012/.

6. Міжнародна академічна мобільність здобувачів інституту права та сучасних технологій: лекція викладачки Бакинського слов'янського університету Саміри Меджиєвої. (2024). Київський національний університет технологій та дизайну. https://knutd.edu.ua/pod-ta-publkats/news/16930/.

7. Міжнародна академічна мобільність здобувачів інституту права та сучасних технологій: лекція професора Рафіка Новрузова і директорки Українського культурно-освітнього центру Бакинського слов'янського університету Лесі Керімової. (2024). Київський національний університет технологій та дизайну. https://knutd.edu.ua/pod-ta-publkats/news/17095/.

8. Міжнародна академічна мобільність здобувачів інституту права та сучасних технологій: лекція старшої викладачки Бакинського слов'янського університету Маї Джафаргулієвої. (2024). Київський національний університет технологій та дизайну. https://knutd.edu.ua/pod-ta-publkats/news/16848/.

Дмитренко Альбіна
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. пед. н., доц. Внукова О. М.

ТРАДИЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗВО УКРАЇНИ

Окреслення традицій фізичного виховання у закладах вищої освіти (ЗВО) України є важливою складовою сучасних наукових дискурсів. Фізичне виховання в університетському середовищі не лише сприяє розвитку моторних навичок, але й виступає важливим інструментом формування здоров'язбережувальної поведінки, соціальної адаптації та загальної життєвої компетентності молоді. У цьому контексті особливої ваги набуває аналіз традицій та сучасних трендів фізичної активності студентів, що відображаються через кількісні та якісні показники охоплення здобувачів вищої освіти оздоровчими і спортивними практиками.

В Україні з метою залучення молодих людей до різних видів фізкультурно-спортивної й оздоровчої діяльності у 1998 р. було затверджено Цільову комплексну програму «Фізичне виховання – здоров'я нації», якою визначалися зміни у підходах суспільства до зміцнення здоров'я людини як найвищої гуманістичної цінності та пріоритетного напряму державної політики до 2005 р. [3]. У фізичному вихованні студентської молоді акцентувалась увага на: формуванні потреб у зміцненні здоров'я засобами фізичної культури і спорту, збільшення обсягу рухової активності студентів, підвищення якості фізичного виховання та забезпечення його висококваліфікованими кадрами, сучасними науково-методичними комплексами тощо. Були розроблені заходи щодо реалізації даної програми, зокрема, заняття з фізичного виховання у ЗВО повинні були проводитися протягом усього періоду навчання по 4 год. на тиждень. У 2003 р. була затверджена Міністерством освіти і науки України навчальна програма з фізичного виховання, обов'язкова для всіх ЗВО.

Прийняття Закону України «Про вищу освіту» 2014 р. стало логічним етапом у процесі структурного оновлення освітньої галузі, закріпивши нормативні основи суб'єкт-суб'єктних взаємин у сфері вищої освіти, у тому числі – через визнання фізичного виховання як обов'язкової складової підготовки майбутніх фахівців. Але з переходом на компетентний підхід у вищій школі, в освітніх програмах все менше навчального часу почали виділяти для фізичного виховання. В останні роки переважно на 1-2 курсах бакалаврського рівня вищої освіти фізичне виховання запроваджується у незначному обсязі (близько 2-4 кредитів ЄКТС).

Водночас сучасна соціогуманітарна ситуація висуває нові виклики: погіршення стану здоров'я, зниження рівня рухової активності молоді. Погоджуємося з думкою Г. Грибана, що фізичне виховання у ЗВО України як навчальна дисципліна повинна бути обов'язковою для всіх спеціальностей, адже вона є чинником зміцнення здоров'я, оптимізації фізичного та психофізіологічного стану студентів у процесі професійної підготовки [2, с. 98]. Україна потерпає від російської агресії та потребує фізично і ментально сильних захисників, тому тепер це є особливо актуально. Фізичне виховання у вищій школі забезпечує формування компетентностей щодо різновидів рухової активності, відповідального ставлення до власного фізичного стану, культури здоров'я. Переважній більшості студентів фізичні вправи допомагають відволікатися від проблем [1, с. 51].

Нами було проведено емпіричне дослідження, яке охопило 39 респондентів – студентів Київського національного університету технологій та дизайну різних спеціальностей та курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Було встановлено, що значна частина респондентів займається фізичними вправами. Зокрема, 38,5 % студентів тренуються 1-2 рази на тиждень, 28,2 % – 2-4 рази, а 17,9 % виявляють високий рівень рухової активності, займаючись спортивними вправами 4 і

більше разів на тиждень. Ці показники дозволяють стверджувати, що більшість студентської молоді підтримує достатній рівень фізичної активності. Регулярна рухова активність має безпосередній вплив на стан соматичного здоров'я, когнітивні функції, рівень стресостійкості та психоемоційну рівновагу студентів. Разом з тим, 15,4 % опитаних зазначили, що взагалі не тренуються, що вказує на наявність певної частини студентської спільноти, яка перебуває у стані гіподинамії (рис. 1).

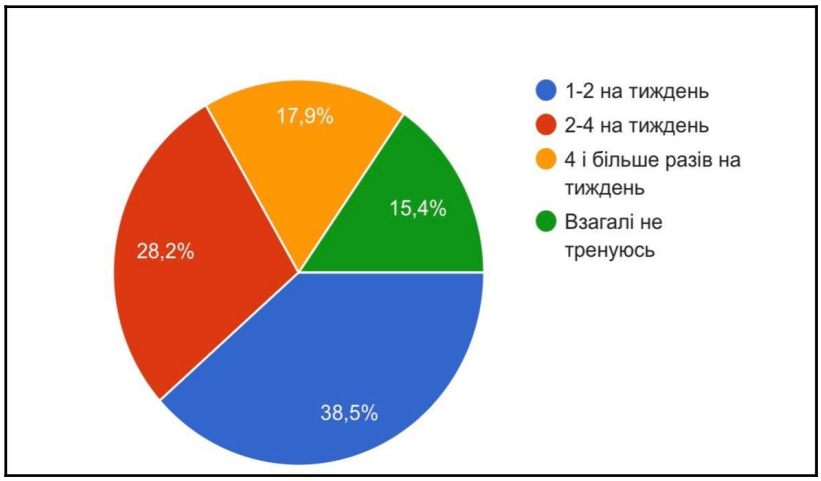

Рис.1. Розподіл відповідей студентів на питання щодо фізичної активності

Така ситуація може бути спричинена як об'єктивними факторами (завантаженість навчанням, відсутність умов або мотивації), так і суб'єктивними (недостатній рівень сформованості ціннісного ставлення до власного здоров'я). На нашу думку, шляхом вирішення цієї проблеми може бути впровадження гнучких моделей фізичного виховання, заснованих на особистісно орієнтованому підході, які дозволяють адаптувати фізичні навантаження до індивідуальних потреб студентів. Зокрема, такою моделлю може бути фітнес, як особливий вид рухової активності.

Аналіз відповідей щодо залучення студентів до фітнесу засвідчив високу зацікавленість студентів цим видом фізичної активності: 79,5 % опитаних займаються фітнесом, тоді як 20,5 % – ні. Фітнес, як один із провідних напрямів сучасної фізичної культури, поєднує у собі

функціональні, естетичні та рекреаційні компоненти, що відповідає запитам сучасної молоді на форми активного дозвілля. 94,9 % тих, хто займається фітнесом, відчули позитивний вплив від цих занять та оцінюють їх як дуже ефективні.

На запитання «Скільки часу на тиждень, на Вашу думку, потрібно приділяти фітнесу?», – були одержані такі відповіді від респондентів: 1-2 год (46,2 %), 3-4 год (28,2 %), більше 4 год (15,4 %), менше 1 год (10,3 %). Тобто, 1-4 год. на тиждень занять фітнесом влаштовує більшість студентів. Можемо зробити припущення, що якби фізичне виховання у ЗВО з фітнес-програм організовувалося для студентів усіх курсів по 1-2 пари на тиждень, то це відповідало б запитам здобувачів вищої освіти. Нам було цікаво виявити, з якою метою студенти займаються чи хотіли б займатися фітнесом. Більшість респондентів має бажання покращити загальне самопочуття та витривалість, що продемонстровано на рис. 2.

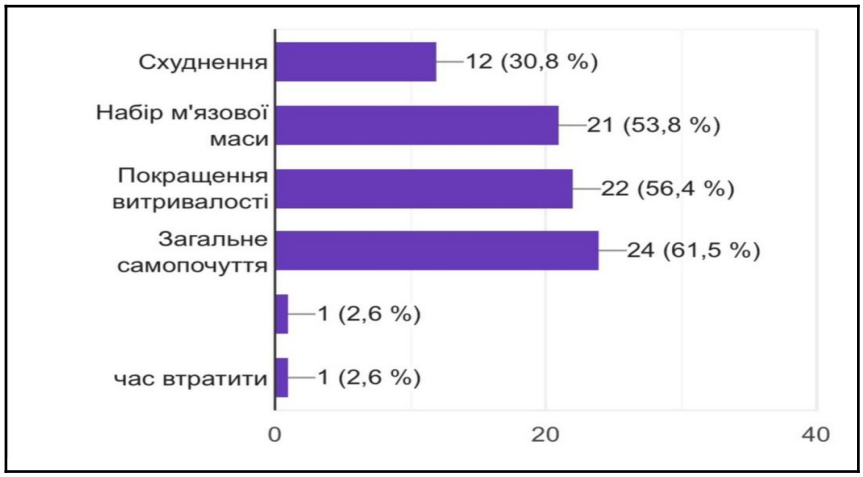

Рис. 2. Якою є мета у заняттях з фітнесу?

Проведене дослідження засвідчує необхідність постійного моніторингу рухової активності студентів з метою коригування навчальних програм та впровадження інноваційних форм фізичного виховання, яке є складовою освітнього процесу та елементом формування особистості майбутнього фахівця, відповідального за своє здоров’я. Емпіричні дані, отримані у процесі дослідження, свідчать про позитивну

динаміку студентських практик фізичної активності: більшість студентів систематично займається фізичною культурою, виявляє зацікавленість у фітнесі, орієнтується на здоровий спосіб життя. Поряд із цим, наявність частки молоді, що не залучена до рухової активності, вказує на необхідність переосмислення мотиваційної та методичної складової фізичного виховання у сучасних ЗВО, яке здійснює стратегічний вплив на збереження та зміцнення здоров'я молоді. Традиції фізичного виховання у ЗВО, як елемент освітньої спадщини, мають переосмислюватися та поповнюватися новими технологіями, наприклад, заняттями з фітнесу, для задоволення запиту сучасної студентської молоді у формуванні здоров'язбережувальної компетентності та активної соціальної поведінки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Внукова О. М., Курдес В. А. Вплив фізичних вправ на психологічний стан студентів в умовах війни. *Сучасні тенденції розвитку науки, освіти, технологій та суспільства:* збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 12 вересня 2023 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. С. 50-51.

2. Фізичне виховання: проблеми та перспективи: монографія за заг. ред. Г. П. Грибана. Житомир: Рута, 2020. 384 с.

3. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963%D0%B0/98#Text. Дата звернення: 01.05.2025 р.

Ikaiev Nazarii
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Gudkova N., PhD, associate professor

THE IMPACT OF GLOBALIZATION AND MARTIAL LAW ON HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Globalization has significantly influenced the educational process worldwide, including in Ukraine, facilitating the integration of Ukrainian higher education institutions into the international academic space. In the context of the ongoing armed conflict, Ukraine is facing large-scale challenges that affect all aspects of public life, including the educational, cultural and creative spheres [2]. This process has expanded opportunities for students and faculty, enhanced digitalization, and fostered the development of distance learning. However, the ongoing war in Ukraine has introduced unprecedented challenges, forcing universities to adapt to extraordinary conditions. The Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032 outlines key directions and priorities for transforming the education system within the framework of Ukraine's European integration aspirations. This document aims to modernize higher education in response to contemporary challenges, particularly globalization processes and post-war recovery [5].

Globalization presents both challenges and opportunities for Ukrainian higher education. Recognized as one of the key factors shaping higher education reform in the 21st century, globalization fosters internationalization and demands universities to prepare professionals for a globalized labor market while managing transnational educational processes. It encompasses various interdependent components, including the internationalization of production, the expansion of multinational corporations, academic mobility, and increasing global competition. These factors contribute to transformations in educational content, objectives, methodologies, and institutional frameworks [4]. At the same time, higher education institutions in Ukraine face a dual challenge:

integrating into the international academic space while ensuring access to education under martial law.

The war has accelerated the reorientation of international cooperation toward the European Union, the United States, and Canada. Ukrainian universities have received substantial support from international organizations such as UNESCO, the European Commission, and Western governments. International rankings and partnerships have gained prominence in ensuring the competitiveness of Ukrainian universities. Additionally, the war has triggered mass migration of students and faculty, strengthening ties between Ukrainian and European institutions. The increased participation of Ukrainian students in international academic mobility programs, particularly Erasmus+, has further facilitated this process. Since March 2022, the European Commission has introduced flexible procedures and exceptional measures to support Ukrainian students, faculty, and young professionals through grants for education, academic mobility, short-term studies, internships, training, and volunteer activities abroad [3]. Consequently, Ukrainian higher education institutions have established new international partnerships, enhanced foreign representations, and deepened their integration into the global academic space.

The role of digitalization and technological progress has become more pronounced, particularly as distance learning serves as a crucial tool for sustaining education during wartime. Ukrainian universities increasingly utilize international educational platforms such as Coursera, Udemy, and Prometheus, integrating innovative teaching methods, including virtual reality and artificial intelligence, to compensate for disruptions in traditional learning environments. These technological advancements contribute to the resilience of the higher education system and foster long-term modernization.

Several critical challenges have emerged as a result of globalization and the ongoing war. Russia’s military aggression has damaged 3,798 educational institutions, with 365 completely destroyed, including 11 higher education institutions and 279 severely damaged [6]. Economic hardships and the

psychological impact of war have reduced access to education, leading to declining student enrollment and retention rates. The increasing competition with foreign universities has resulted in the outflow of Ukrainian students enrolling in institutions abroad, raising concerns about talent retention and the long-term sustainability of domestic higher education institutions. At the same time, the international perception of Ukrainian education has been significantly influenced by the war. While Ukrainian universities have gained greater visibility through participation in international research projects, support from global academic communities, and scholarship programs for Ukrainian students, challenges remain in maintaining the reputation and competitiveness of the national education system. However, the expanded international recognition of Ukrainian diplomas has enhanced the global competitiveness of graduates and facilitated their employment opportunities abroad [1].

Despite ongoing challenges, several strategic initiatives are expected to shape the post-war development of Ukraine's higher education system. Strengthening academic partnerships and attracting foreign students will contribute to the global integration of Ukrainian universities. The reconstruction of university infrastructure in accordance with European standards will ensure sustainable development and modernization. The implementation of the Higher Education Development Strategy for 2022-2032 will further enhance the quality of education, align curricula with global trends, and improve institutional governance.

Globalization is profoundly transforming higher education by influencing its content, methods, and institutional frameworks. Key trends include the implementation of joint programs with foreign universities, increasing exchange programs and research collaborations, expanding access to online education, and aligning educational standards internationally. While globalization presents new opportunities for Ukraine's integration into the global academic space, it also poses challenges related to national identity preservation, labor market adaptability, and equitable access to resources.

The war has further complicated these processes, yet it has simultaneously accelerated digitalization, international cooperation, and innovative educational approaches. The future recovery of Ukraine's education system must align with global trends to enhance its competitiveness and prepare students for the dynamic challenges of the 21st century. By implementing strategic reforms and fostering international collaboration, Ukrainian higher education will not only recover but also emerge stronger and more globally connected.

REFERENCES

1. 11 вишів зруйновано та 279 пошкоджено внаслідок війни – Education.ua. *Освіта в Україні. Усі навчальні заклади – Education.ua.* URL: https://surl.li/dwuyau (дата звернення: 27.02.2025).

2. Havrysh V., Gudkova N. The impact of the war on education and culture in Ukraine. *Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості :* матеріали V всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти, Київ, 15 November 2024. Київ, 2024. P. 6–10.

3. Еразмус+ під час війни проти Україні – National Erasmus+ Office in Ukraine. *National Erasmus+ Office in Ukraine*. URL: https://surl.li/rvvsgy (дата звернення: 27.02.2025).

4. Огієнко О. І. Тенденції та особливості глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти: досвід німецькомовних країн. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. № 8 (26). стор. 97–105. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/3023 (дата звернення: 24.02.2025).

5. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. *Офіційний вебпортал парламенту України.* URL: https://surl.li/ckpdtf (дата звернення: 27.02.2025).

6. Сааков В. В Україні повністю зруйновано 365 закладів освіти - Лубінець – DW – 02.09.2024. *dw.com.* URL: https://surl.li/myuqxy (дата звернення: 27.02.2025).

Krasniuk S., senior lecturer
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

KDD & KNOWLEDGE MANAGEMENT SYSTEMS IN CRISIS MANAGEMENT OF EDUCATION

Introduction

The modern education system is in a state of active transformation under the influence of digitalization, globalization and increasing demands for the quality of personnel training. One of the key factors contributing to this transformation are cognitive and intelligent technologies focused on working with knowledge [1]. Their integration into education management processes allows to increase the efficiency of decision-making, ensure the adaptability of educational trajectories, and optimize the activities of educational institutions in the conditions of high variability of the external environment.

Cognitive technologies based on models of human thinking and perception [2] and intelligent technologies based on the methods of artificial intelligence and machine learning [3] form the basis of a new management paradigm in which knowledge becomes not only a result, but also a management tool. In the context of the transition to a knowledge economy and the rapid development of information systems, the importance of approaches focused on the analysis, interpretation and use of knowledge as a strategic resource is increasing [4, c. 349-357]. This work is aimed at identifying the features of the application of cognitive and intelligent technologies in the management of modern education, as well as determining the prospects for their further development.

Main Part

The current challenges that the education system faces in the context of global and local crises require a transition from static management models to adaptive management systems capable of functioning effectively in conditions of uncertainty and rapidly changing circumstances [5, c. 4-16]. In this context, a

new enhanced role should be taken on by the hybrid concept, a hybrid approach that combines both KDD (Knowledge Discovery in Databases) methods and Knowledge Management (KM) technology – as the holistic concept, methodology for extracting, structuring, distributing and applying knowledge in order to increase the sustainability of educational systems.

In addition, in conditions of constant instability and multiple crises – economic, epidemiological, social - the education system is faced with the need to make management decisions based on accurate, comprehensive and timely analytical data [6, c. 119-124]. In this regard, a lower, deeper level of hybridization is of particular importance – hybridization of the KDD methods/algorithms themselves, as a direction that ensures the sustainability and adaptability of educational systems in anti-crisis conditions.

KDD technology is a complex data mining process aimed at automatically discovering previously unknown but practically significant knowledge extracted from educational information arrays. It includes the stages of data pre-processing, feature selection and transformation, application of Data Mining methods and interpretation of results. KDD as an interdisciplinary field combines methods of exploratory data visualization (EDA), statistical analysis, classical and neural network [7] machine learning, mathematical modeling [8, c. 100-106] and the theory of complex systems control. Hybridization in this context implies the integration of various analytical and computational approaches within a single model, which allows not only to enrich the quality of analysis, but also to expand the possibilities of crisis management.

Knowledge management (KM), in turn, is aimed at systematization, dissemination and application of both formalized (explicit) and informal (tacit) knowledge available to an educational organization.

It is the multi-level and multi-factor hybridization of these two approaches (KDD & KM) that allows not only to identify and analyze critical information [9, c. 194-211], but also to implement it in decision-making processes and organizational learning [10, c. 211-212].

Key areas of application of hybrid technologies of KDD and Knowledge Management in anti-crisis educational management include:

1) Crisis diagnostics and risk knowledge base formation. KDD allows to identify hidden patterns in educational data (e.g. changes in student engagement, decline in the quality of the educational process, failures in the digital infrastructure), while KM ensures the formalization of this knowledge and its inclusion in crisis response systems.

2) Analytical and predictive support for management decisions. The synergy of KDD and KM allows to identify hidden patterns in large volumes of educational data, interpret them in the context of current problems and transform them into management knowledge applicable for strategic and operational planning.

3) Formation of a database of adaptive response scenarios. Based on the identified patterns and cases, knowledge repositories are created containing proven crisis response strategies, which increases the speed and efficiency of decision-making.

4) Ensuring institutional memory and continuity. Knowledge management technologies help preserve and transmit critical organizational experience accumulated in times of crisis, which reduces the risk of repeating mistakes and accelerates adaptation processes.

5) Personalized management of educational trajectories. Integration of KDD with intelligent recommendation systems allows taking into account the individual needs of students, adjusting curricula in real time and minimizing the negative impact of crisis factors on the quality of education.

6) Creating self-learning management systems. The combination of knowledge extraction from data with feedback from users forms a dynamic management system capable of self-organization and continuous improvement of management mechanisms.

Conclusions

Successful implementation of hybrid KDD and Knowledge Management

technologies in the field of adaptive education management requires a comprehensive digital and organizational infrastructure: access to high-quality data, knowledge support at all management levels, an interdisciplinary team of specialists, as well as ethical and legal regulations for the use of educational data and knowledge.

Thus, hybrid KDD and Knowledge Management technologies are becoming a key element in the formation of an intelligent and adaptive model of modern education management. Their use allows increasing the sustainability of the educational system, promptly responding to environmental challenges and creating conditions for continuous organizational development even in conditions of instability and crises.

Consequently, the hybridization of KDD and Knowledge Management in adaptive education management forms an intelligent architecture of anti-crisis response, in which data is transformed into management resources, and knowledge is transformed into a strategic asset. This ensures the sustainability, flexibility and intellectual viability of the education system in a rapidly changing and unstable environment.

REFERENCES

1. Naumenko, M. (2024). Modeli biznesovykh znan v systemakh shtuchnoho intelektu dlia efektyvnoho konkurentnoho pidpryiemstva [Models of business knowledge in artificial intelligence systems for an effective competitive enterprise]. *International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences"*. № 6. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-6-10010 [In Ukrainian].

2. Sytnyk V.F., Krasnyuk M.T. (2002). Polityka upravlinia znanniamy naftohazovoi kompanii yak kliuchovyi faktor pidvyshchennia yii efektyvnosti [Oil and gas company's knowledge management policy as a key factor in increasing its efficiency]. *Problemy formuvannia rynkovoi ekonomiky - Problems of the formation of a market economy*, K.:KNEU, vol. 10, 2002 [in Ukrainian].

3. Krasnyuk M.T. (2006). Problemy zastosuvannia system upravlinnia korporatyvnymy znanniamy ta yikh taksonomiia [Problems of applying corporate knowledge management systems and their taxonomy]. *Modeliuvannia ta informatsiini systemy v ekonomitsi - Modeling and information systems in the economy*, vol. 73 [in Ukrainian].

4. Tuhaienko V., Krasniuk S. (2022). Effective application of knowledge management in current crisis conditions. *International scientific journal "Grail of Science"*. 2022. № 16. pp. 348-358.

5. I. Hrashchenko, S. Krasniuk, T. Tsalko, S. Nevmerzhytska, N. Liubymova (2024). Effective computer modeling in educational management. *ScientificWorldJournal*. – September 2024. – Issue 27, Part 3. – P. 3-17. – URL: https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue/view/swj27-03

6. Краснюк Світлана (2024). Data Science у освітньому менеджменті // Діалог культур у Європейському освітньому просторі: Матеріали IV Міжнародної конференції, м. Київ, 10 травня 2024р. Київський національний університет технологій та дизайну / упор. С. Є. Дворянчикова. – К. : КНУТД, 2024. – С. 119-124.

7. Maksym Naumenko (2024). Regression analysis using shallow artificial neural networks in the management of an efficient and competitive enterprise. *Věda a perspektivy*, № 7(38) (2024). https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-7(38)

8. Krasnyuk M., Kulynych Yu., Tkalenko A., Krasniuk S. (2021). Methodology of Effective Application of Economic-Mathematical Modeling as the Key Component of the Multi-Crisis Adaptive Management. *Modern Economics*, 29(2021), 100-106. https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-16

9. M. Krasnyuk, S. Goncharenko, S. Krasniuk (2022) Intelektualni tekhnolohii v hibrydnii korporatyvnii SPPR (na prykladi Ukrainskoi naftohazovydobuvnoi kompanii) [Intelligent technologies in hybrid corporate DSS (on the example of Ukraine oil&gas production company)] *Innovatsiino-*

investytsiinyi mekhanizm zabezpechennia konkurentospromozhnosti krainy - Innovation and investment mechanism for ensuring the country's competitiveness: collective monograph / by general ed. O. L. Khultsova. – Lviv-Torun: League-Pres, 2022. – pp. 194-211 [in Ukrainian].

10. Krasnyuk, M. (2014). Hibrydyzatsiia intelektualnykh metodiv analizu biznesovykh danykh (rezhym vyiavlennia anomalii) yak skfladovyi instrument korporatyvnoho audytu [Hybridization of intelligent methods of business data analysis (anomaly detection mode) as a standard tool of corporate audit]. *Stan i perspektyvy rozvytku oblikovo-informatsiinoi systemy v Ukraini - The state and prospects of the development of the accounting and information system in Ukraine*: materials of the III International science and practice conf. [m. Ternopil, October 10-11. 2014]. TNEU, 2014. pp. 211-212 [in Ukrainian].

Лісова Ангеліна
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – д. філол. н., проф. Бойко Я. В.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДТРИМКИ МУЛЬТИЛІНГВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

У сучасному світі глобалізації мультилінгвальне навчання набуває ключового значення, стаючи необхідним компонентом для успішної інтеграції учнів у багатомовний інформаційний простір. З урахуванням зростаючої мобільності суспільства, розширення міжкультурної взаємодії та вимог міжнародного ринку праці, здобуття знань у декількох мовах водночас перетворюється на стратегічний аспект освітніх систем. У цьому контексті цифрові технології виступають дієвим засобом модернізації методик навчання, забезпечуючи доступність, гнучкість і можливість персоналізованого підходу до опанування мов.

Одним із найважливіших аспектів застосування цифрових технологій у мультилінгвальному навчанні є створення індивідуалізованого навчального простору. Завдяки платформам із використанням штучного інтелекту, а також мобільним додаткам, можна надавати користувачам контент, який адаптується до їхніх потреб. Це дозволяє вчитися у зручному темпі, вибираючи рівень складності та тематику відповідно до інтересів і базових знань. Такий підхід особливо актуальний для студентів із різним рівнем підготовки та швидкістю засвоєння матеріалу.

Диджитал-платформи для комунікації з носіями мови чи іншомовними співрозмовниками відіграють важливу роль у практичній підготовці. Інструменти типу Tandem, Speaky або HelloTalk надають можливість брати участь у мовному обміні через відеозв’язок чи текстові чати. Це не тільки розвиває практичні навички, але й занурює учнів у справжнє мовне середовище [1]. Більше того, такі технології сприяють формуванню міжкультурної компетентності, що є невід’ємною частиною

мультилінгвального навчання.

У багатьох освітніх закладах впроваджуються Learning Management Systems (LMS), які допомагають організувати навчальний процес із багатомовним ухилом. Системи на кшталт Moodle або Google Classroom дозволяють структурувати уроки за мовними групами й забезпечувати координацію між викладачами та учнями. Крім того, вони спрощують доступ до матеріалів для всіх учасників та підвищують ефективність контролю над навчальним процесом.

Цифрові перекладацькі інструменти й автоматичні субтитрувальні системи стали незамінними помічниками у подоланні мовних бар'єрів. Використання програм на зразок Google Translate, DeepL чи функції автоматичних субтитрів YouTube дозволяє швидше орієнтуватися в багатомовному контенті, що особливо корисно для учнів із початковим рівнем володіння іноземною мовою [2]. Хоча такі інструменти не здатні замінити повноцінне вивчення мови, вони є цінними додатковими ресурсами у процесі навчання.

У процесі мультилінгвального навчання значну роль відіграють мобільні додатки, такі як Duolingo, Babbel, Busuu. Вони комбінують інтерактивні уроки, елементи гейміфікації та можливість вивчати кілька мов одночасно. Серед їхніх основних переваг – зручність користування, офлайн-доступ, персоналізований підхід до навчання та регулярне оновлення матеріалів. Щоденні нагадування та система нагород створюють відчуття конкуренції, що стимулює послідовність і систематичність у навчальному процесі.

Для успішної реалізації мультилінгвального навчання в межах формальної освіти потрібно створити відповідну цифрову інфраструктуру [3]. Це передбачає забезпечення надійного доступу до інтернету, гаджетів, технічної підтримки та належної підготовки викладачів до роботи з мультимовними ресурсами. У разі відсутності таких умов цифрові інструменти можуть стати малоефективними або навіть спричинити

нерівність у доступі до якісної освіти.

Таким чином, цифрові технології відкривають значні можливості для підтримки й розвитку мультилінгвального навчання. Вони сприяють реальній індивідуалізації освіти, роблять її доступнішою та інклюзивнішою. Лише завдяки спільним зусиллям усіх учасників освітнього процесу сучасні цифрові інструменти можуть повністю реалізувати свій потенціал у галузі багатомовної освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Левицька Л., Сіренко В. Використання інформатично-цифрових технологій у процесі вивчення іноземних мов. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки". URL: https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4869?utm_source.

2. Тернова О. Використання мультимедійних технологій для розвитку міжкультурної компетенції студентів немовних вищих навчальних закладів | Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія». Наукові журнали "Острозької академії". URL: https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/2857?utm_source.

3. Черненко А. Інноваційні підходи до навчання іншомовної лексики: роль сучасних цифрових інструментів (в умовах дистанційної освіти) | Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. Наукова періодика Каразінського університету. URL: https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/23897?utm_source.

Momot Yehor
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

OPEN EDUCATIONAL RESOURCES (OER) AND INTERCULTURAL KNOWLEDGE EXCHANGE IN IT EDUCATION

The evolution of digital education has led to unprecedented opportunities for global knowledge exchange, with Open Educational Resources (OER) emerging as powerful tool for democratizing learning. These platforms are reformatting how educational content is created, shared, and accessed across cultural and geographical borders, particularly in IT education. According to an UNESCO OER online forum, OER can be defined as "…materials used to support education that may be freely accessed, reused, modified and shared by anyone" OER may include full courses, course materials, modules, textbooks, videos, tests, software, and any other tools, materials or techniques used to support access to different kinds of knowledge. The complexity of the OER may vary from very simple (e.g., a single video clip or a single illustration) to rather complex (e.g., comprising a series of lessons) [2, p.139].

MOOCs have fundamentally transformed the accessibility landscape of education by dramatically reducing barriers to participation compared to traditional learning environments. They offer structured learning opportunities with minimal financial burden, providing learners with flexibility regarding time, pace, and location of study. The importance of digital resource accessibility is widely acknowledged in e-learning contexts, with information and communications technology (ICT) offering significant opportunities for people with disabilities and older adults to improve wellbeing through socialization, lifelong learning, and employability enhancement [1, p.147].

The MOOC ecosystem is diverse and dynamic, providing numerous opportunities for online learning. Major platforms like Coursera, edX, and Udemy offer a wide variety of courses from leading institutions, catering to

learners from various backgrounds and interests. These platforms have significantly expanded global access to education, offering flexible and affordable learning options. In Ukraine, several MOOC platforms are making significant strides in transforming education and expanding access to learning opportunities. These platforms not only cater to traditional academic subjects but also play a crucial role in enhancing business education and vocational skills. Prometheus Platform stands out as a pioneer in democratizing education by offering free online courses in collaboration with prestigious educational institutions and international. Starting 2014 it hosts over 400 courses across various disciplines, engaged 2 860 000 learners by 2024. Its partnerships with international bodies like IREX Ukraine, British Council, and USAID underscore its commitment to global educational standards. Additionally, Prometheus and the U.S. Embassy have teamed up to forge a pioneering educational initiative, offering Ukrainians valuable access to the world's premier courses at no cost and in their native language. Over the next three years, Prometheus will provide 50 online courses from prestigious global universities in Ukrainian, delivering substantial educational value to learners. The program features courses from esteemed institutions including Harvard University, Massachusetts Institute of Technology, University of Michigan, Johns Hopkins University, Duke University, University of Illinois, and University of California [2, p. 3].

Conclusion. The rise of Open Educational Resources (OER) and Massive Open Online Courses (MOOCs) has revolutionized global education, breaking down financial, geographical, and accessibility barriers. Platforms like Coursera, edX, and Ukraine’s Prometheus demonstrate how digital education can democratize learning, offering flexible, high-quality courses to diverse audiences. Particularly in Ukraine, initiatives like Prometheus—with its partnerships with leading international institutions—highlight the transformative potential of MOOCs in business education and vocational training. As digital education continues to evolve, its role in fostering lifelong learning, employability, and inclusive knowledge-sharing will only grow more vital,

shaping the future of education worldwide.

REFERENCES

1. Al-Mouh N.A. et al. A First Look into MOOCs Accessibility: The Case of Coursera / N.A. Al-Mouh, A.S. Al-Khalifa, H.S. Al-Khalifa // Computers Helping People with Special Needs: Proc. of the Int. Conf. ICCHP 2014. Lecture Notes in Computer Science. 2014. Vol. 8547. P. 145–152. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-08596-8_22 (date of access: 18.04.2025).

2. Salun N., Zaslavska K. MOOCs and their contribution to non-formal learning in the realities of Ukrainian business education / M. Salun, K. Zaslavska // Proceedings of 11th Socratic Lectures 2024: Research. 2024. P. 120–125. URL: https://doi.org/10.55295/PSL.11.2024.14 (date of access: 18.04.2025).

3. The role of knowledge sharing self-efficacy in sharing Open Educational Resources / F. Van Acker et al. Computers in Human Behavior. 2014. Vol. 39. P. 136–144. URL: https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.07.006 (date of access: 18.04.2025).

Muzychenko Artemii
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

THE ROLE OF IT EDUCATION IN THE DIGITAL TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The growth and application of IT education are becoming more important to the digitalization of higher education institutions (HEIs). The role of IT education becomes crucial as universities embed digital technologies into teaching, learning, and administration. This is not only for future IT professionals but also for all students and teachers who need to adjust to new digital environments. IT education allows for growth and development of the basic baseline of digital competencies necessary to tap into learning management systems, cloud applications, and analytical platforms [3, p. 278].

Teachers' and learners' ability to comprehend and utilize digital resources for learning and collaboration is one of the most significant advantages of IT education. Students who learn cybersecurity, data analysis, or basic programming, say, become more comfortable working with technology in a secure and innovative way. IT-trained educators are also better placed to create dynamic online courses, utilize AI-powered grading and feedback tools, and deliver more interactive learning experiences. Greater engagement, enhanced learning outcomes, and a more fluid approach to learning follow [1, p. 2].

In addition, IT education promotes the trend of personalized learning. The student can use digital tools to study at his or her own speed, follow tailored learning paths, and monitor his or her own progress. Conversely, teachers can use data from online learning systems to determine areas of strength and weakness for students and provide one-on-one teaching. The teacher's role is also changing as a result of this data-based learning process; teachers now serve more as facilitators than as lecturers.

But all the benefits come with drawbacks. Because not everyone is

equally equipped to access top IT education and hardware, the digital divide is an increasingly serious issue. This could lead to disparities in learning prospects and results. Another drawback is that students and instructors could be swamped by the rapid digital transformation without adequate training and assistance. Without proper IT education, the majority of people would struggle to adapt to digital systems or not reap the full benefits from them [2, p. 4].

In order for seamless digitalization of HEIs, IT education must be integrated in the overall curriculum and dealt with at the organizational level. That is, instilling technical know-how alongside critical thinking, problem-solving, and ethical literacy in the domain of digital technology.

In my opinion, IT education is among the drivers of the digital revolution in the world of higher education. IT education fills the gap between digital society needs and conventional education paradigms. IT education provides technological innovations a way to reach learning, accessibility, and innovation by equipping educators and learners with the necessary skills. Accordingly, as part of their future digital strategy, institutions need to put IT education first and continue investing in it.

To put it another way, learning technology is only one aspect of IT education. It’s about getting educators and learners ready for the digital age. These abilities are necessary for everyone to stay up to date and succeed as our educational system becomes more and more dependent on technology. In addition to being a means of advancing one's technical skills, IT education can help one become more comfortable navigating unfamiliar digital environments. Institutions will be in a better position to provide more individualized, interesting, and accessible learning experiences if they give IT education top priority. More flexibility in the way education is delivered is also made possible by this change, enabling students to access resources from any location, learn at their own speed, and collaborate in previously unthinkable ways.

REFERENCES

1. Akour M., Alenezi M. Higher education future in the era of digital

transformation // Education Sciences. 2022. Vol. 12, No. 11. P. 784.

2. Bygstad B., Øvrelid E., Ludvigsen S., Dæhlen M. From dual digitalization to digital learning space: Exploring the digital transformation of higher education // Computers & Education. 2022. Vol. 182. Article No. 104463.

3. Varma R. R., Umesh I. M., Nagesh Y. N., Kumara Swamy K. S. Digital transformation in higher education institutions-an overview // International Journal of Applied Engineering Research. 2021. Vol. 16, No. 4. P. 278–282.

Носач Єгор
Донбаський державний педагогічний університет (Слов'янськ, Україна)
Наукова керівниця – к. пед. н., доц. Ледняк Ю. В.

ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНІ ТА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ВІДОМОСТІ ЩОДО АНТИЧНОСТІ В ПІДРУЧНИКАХ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ 10 КЛАСУ

У програмах із зарубіжної літератури для 10 – 11 класів зазначено, що однією з ключових компетентностей, які мають бути сформовані на уроках зарубіжної літератури, є «обізнаність та самовираження у сфері культури», як компоненти якої, зокрема, розглядаються уміння «сприймати твори літератури в контексті культури доби; аналізувати та інтерпретувати літературні твори зарубіжних авторів в аспекті національної культури та загальнолюдських цінностей» [1, с. 9; 2 с. 8 – 9], що потребує розгляду певних історико-культурологічних та історико-літературних відомостей.

Мета цієї статті – проаналізувати, як історико-культурна та історико-літературна інформація та завдання для роботи з нею представлені у присвяченій античності частині розділу «Золоті сторінки далеких епох» («Мандруючи сторінками далеких епох») підручників для 10 класу.

Програма пропонує огляд етапів і шедеврів античності («Давня Греція»), а потім звернення до «Одіссеї» Гомера (1 – 2 уривки за вибором учителя) з опрацюванням таких питань: «Міфологічні, пригодницькі й побутові елементи в «Одіссеї». Уславлення людського розуму, вірності, винахідливості й допитливості. Засудження насильства й несправедливості, самовпевненості й марнославства. Образ Одіссея» [1, с. 18; 2, с. 16]. При цьому на розділ «Золоті сторінки далеких епох» відведено для рівня стандарту 7, а для профільного – 14 годин, але ж у межах цього розділу вивчаються також «Божественна комедія» Данте та «Гамлет» В. Шекспіра (із розглядом питань про Відродження в цілому та його специфіку в Італії та Англії), тобто на античність можна виділити для

рівня стандарту не більше 2, для профільного – не більше 4 годин.

У підручниках для 10 класу Ю. Ковбасенка історико-культурна та історико-літературна інформація щодо античності, зокрема «Одіссеї» Гомера, подається доволі стисло, хоча є опора на міфи. Автор, вочевидь, орієнтується на те, що необхідні відомості учні отримали в основній школі. Але цих знань недостатньо, щоб зрозуміти, наприклад, особливості поведінки Пенелопи та женихів. Завдань відповідного характеру дуже мало.

Замало історико-культурної та історико-літературної інформації подано й у підручнику Н. Кадоб'янської та Л. Удовиченко. Щодо завдань, то учням, наприклад, пропонують назвати видатних представників античної літератури твори яких їм запам'яталися найбільше, й пояснити свої уподобання [5, с. 14]. Ми вважаємо таке завдання некоректним, адже знання античної літератури в учнів, як правило, обмежені шкільною програмою. Десятикласникам пропонується також пригадати фразеологізми міфологічного походження [5, с. 14], але ж важливо розуміти значення цих фразеологізмів, їх зв'язок із певною міфологічною ситуацією. Розповідь про Гомера містить моменти, що подаються як точна інформація («Слово «гомер» перекладається як «співець», а в давній Греції «гомерами» називали сліпих співців» [5, с. 15]), але насправді є гіпотетичними. Культурологічна інформація, пов'язана з «Одіссеєю», є загальновідомою, відомості про організацію суспільного та родинного життя, які мають допомогти учням повно та правильно сприйняти твір, відсутні.

У підручниках О. Ісаєвої, Ж. Клименко, А. Мельник та О. Бицько (профільний рівень), О. Ісаєвої, Ж. Клименко й А. Мельник (рівень стандарту) є багато історико-літературної інформації, яка стосується доби античності. Представлено варіанти періодизації давньогрецької та давньоримської літератур [3, с. 12; 4, с. 12]. Проте визначення специфіки останньої є настільки спрощеним, що римська література постає лише як

копія давньогрецької [3, с. 12 - 13; 4, с. 12]. Є й інші недоліки, зокрема у формулюванні завдань. Розповідь про гомерівські поеми та «Енеїду» Вергілія, а для профільного рівня ще й про «Метаморфози» Овідія, теж містить некоректні висловлювання, зокрема щодо наслідування «Енеїдою» гомерівських поем [3, с. 14; 4, с. 14]: слід говорити про діалог авторів, адже твір Вергілія є епосом нового типу. Подано певні відомості про лірику та драматичні твори. Учні вивчали це у 8 класі, тому ми вважаємо, що набагато продуктивнішим було б виконання завдань на актуалізацію опорних знань. Характеристика Одіссея, на наш погляд, в окремих моментах є спірною. Перш за все це стосується «надзвичайної жорстокості» героя [3, с. 28; 4, с. 25], вчинки якого слід розглядати з урахуванням відповідних норм суспільної поведінки, інформація про які не дається.

Підручники для профільного рівня О. Ніколенко, О. Орлової та Н. Любарець і для рівня стандарту О. Ніколенко, О. Орлової та Л. Ковальової пропонують стислу характеристику античної культури та літератури, поєднану з актуалізацією опорних знань учнів. Але деякі завдання ми вважаємо некоректно сформульованими або необґрунтованим. До останніх, на нашу думку, належить завдання для профільного рівня порівняти специфіку давньогрецької та давньоримської літератур [11, с. 10]: матеріалів для цього в підручнику немає, тож учні змушені будуть шукати й самостійно опрацьовувати доволі складне питання. Розповідаючи про Гомера, автори підручника для рівня стандарту торкаються «гомерівського питання» та питання про аедів і рапсодів і називають Гомера рапсодом [10, с. 11], хоча не існує єдиної думки щодо того, аедом чи рапсодом його слід вважати. У підручнику для профільного рівня ці питання не висвітлюються, але учням, зокрема, пропонується за допомогою інтернету з’ясувати сутність «гомерівського питання» й висловити власну позицію [11, с. 11], хоча десятикласники не мають знань, які дозволяють у цьому разі мати власну думку. При характеристиці

«Одіссеї» інформація про специфіку відображених у поемі суспільних та родинних відносин не подається.

У підручниках Н. Міляновської та Е. Міляновського подано великий обсяг історико-культурних відомостей, що стосуються античності. Показано зв'язок літератури з життям суспільства. Завдання переважно спрямовані на актуалізацію опорних знань учнів та узагальнення знань про античну літературу. Але зайвим є завдання згадати події трагедії «Прометей закутий», вивченої 8 класі, та довести, що Есхіл використав міфологічний сюжет [8, с. 13; 9, с. 9], адже останнє є очевидним (до речі, за програмою 2023 року авторського колективу О. Ніколенко цей твір не вивчається). У розповіді про Гомера забагато уваги приділено питанню про аедів і рапсодів. Корисними є покликання на навчальні фільми «Давня Греція» та «Гомерівський епос» [8, с. 14, 17; 9, с. 10, 13]. Характеризуючи «Одіссею», автори ретельно аналізують відображені у творі суспільно-політичні та сімейні відносини, без розуміння особливостей яких зрозуміти твір правильно й повно просто неможливо. Багато уваги приділено розгляду причин залицяння женихів до Пенелопи, становища її та Телемаха за тривалої відсутності на Ітаці Одіссея й достовірних відомостей про нього тощо. Цікавою є інформація про вивчення географії мандрів «Одіссея». Десятикласникам, зокрема, пропонується дослідити розроблену Пітером Страком карту подорожі Одіссея «Odysseus' ten-year journey home». Відповідне покликання та QR-код подаються [8, с. 44 – 45; 9, с. 28 – 29].

Отже, в переважній більшості підручників є багато історико-літературної інформації та завдань (хоча й не завжди коректно сформульованих) для роботи з нею, причому іноді цей обсяг завеликий, але мало дійсно необхідних історико-культурних відомостей, що змушує вчителів витрачати час на підготовку відповідного коментаря.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зарубіжна література. 10 – 11 класи. Профільний рівень: Навчальна

програма для закладів загальної середньої освіти (2022). URL: https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58873/.

2. Зарубіжна література. 10 – 11 класи. Рівень стандарту: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2022). URL: https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58872/.

3. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 288 с.

4. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 240 с.

5. Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М. Зарубіжна література. Рівень стандарту : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Харків : ТОВ «СИЦИЯ», 2023. 225 с.

6. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (профільний рівень) : Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2023. 243 с.

7. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (рівень стандарту) : Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2023. 208 с.

8. Міляновська Н. Р., Міляновський Е. С. Зарубіжна література. Профільний рівень: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Астон, 2023. 332 с.

9. Міляновська Н. Р., Міляновський Е. С. Зарубіжна література. Рівень стандарту : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Астон, 2023. 249 с.

10. Ніколенко О. М., Орлова О. В., Ковальова Л. Л. Зарубіжна література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ : Грамота, 2023. 224 с.

11. Ніколенко О. М., Орлова О. В., Любарець Н. О. Зарубіжна література (2022 р., профільний рівень) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ : Грамота, 2023. 208 с.

Petrenko Anton
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Gudkova N., PhD, associate professor

THE INFLUENCE OF ENGLISH ON INTERNATIONAL COMMUNICATION AND IT COLLABORATION

English today serves as a *lingua franca* in many professional fields and is the most common second language globally. With official status in 64 countries and over a billion speakers, it provides a shared platform for mutual understanding among people from diverse linguistic backgrounds. In international companies, at conferences, and during negotiations, English is the standard for meetings, emails, reports, and presentations. This helps reduce misunderstandings and facilitates smoother communication. The global dominance of English is not merely a linguistic phenomenon but a reflection of historical, economic, and cultural forces that have shaped its widespread adoption [2].

A major factor behind English's global dominance is its role as the language of business. Many multinational corporations have adopted it for internal and external communication, which streamlines collaboration between offices worldwide and enhances the efficiency of international teams. This trend is visible across industries, from technology to traditional manufacturing. Companies that implement English as a common corporate language often do so to improve operational efficiency and unify global operations, despite the potential challenges this may introduce [4].

English is also the dominant language in the scientific and technical domains. Most scientific publications, technical documentation, and software are produced in English, making it indispensable for professionals seeking to stay current. Participation in international webinars, conferences, and access to leading research typically requires English proficiency.

This is especially evident in the Ukrainian IT sector, where English has

become the standard for professional interaction. It enables participation in global projects, viewing presentations by leading engineers, and engaging with the international community. A fluent specialist can easily integrate into English-speaking environments, while a lack of language skills can hinder full participation in global networks.

In design, English has become a unifying language due to the global nature of the community. Tools like Adobe products, Sketch, and Figma operate primarily in English, and professional communication – through blogs, articles, and forums – is overwhelmingly conducted in English. This facilitates collaboration and knowledge sharing among designers targeting international audiences.

In IT, the prevalence of English is further reinforced by the fact that programming languages are based on English vocabulary. Even those developed outside English-speaking countries use English keywords such as if, else, and function. Additionally, the early dominance of the USA and UK in computer science established English as the default language for coding and documentation.

The use of English in international business is tied to the historical influence of Great Britain and the USA in global trade. Contracts, correspondence, proposals, and presentations are often conducted in English, which frequently serves as the “controlling language” in legal documents when disputes arise. The global spread of English was deeply rooted in the colonial and commercial expansion of the British Empire, which established English as a dominant language in governance, trade, and education across many regions [1].

Despite its benefits, the dominance of English presents challenges for non-native speakers. Linguistic difficulties, unfamiliar terminology, and cultural nuances can hinder effective communication. This can lead to reduced confidence, lower productivity, and missed opportunities for expression and innovation. Cultural misunderstandings may also emerge, even when formal language proficiency exists. Moreover, language barriers in multinational

companies can result in unequal access to information and informal networks, reinforcing existing power imbalances [3]. Addressing these barriers requires effort from both individuals and organizations. Investment in language training and the promotion of inclusive communication practices can foster a more equitable and effective work environment.

Ultimately, English enables global collaboration, fosters innovation, and connects specialists worldwide. It supports diverse teams by providing a shared medium for exchanging ideas, solving problems, and learning from one another. Many companies embrace the motto, “English is our working language,” as it symbolizes access to the global market and a bridge to international success.

REFERENCE

1. Cable T., Baugh A. C. A History of the English Language. 6th ed. London : Routledge, 2012. 470 p.

2. Crystal D. English as a Global Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 212 p.

3. Language barriers in multinational companies. *Harzing.com.* URL: https://surl.li/yrdesz (date of access: 24.04.2025).

4. Neeley T. Global Business Speaks English. *Harvard Business Review*. URL: https://hbr.org/2012/05/global-business-speaks-english (date of access: 24.04.2025).

Полякова Дар'я
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. пед. н., доц. Внукова О. М.

ФІТНЕС У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

На сучасному етапі вища освіта покликана допомогти українській молоді здійснити свідомий вибір суспільних цінностей і сформувати на їхній основі стійку індивідуальну систему орієнтацій, що здатна забезпечити саморегуляцію й мотивацію поведінки та діяльності. Отримання рухового досвіду, адекватного сучасним вимогам життя, повинно бути направлено на реалізацію якісно нового підходу збереження та підтримки інтелектуальної та фізичної індивідуальності молоді на всіх етапах навчання [1, с. 87]. Наукові дослідження з фізичного стану студентської молоді підтверджують той факт, що сьогодні одним із основних факторів незадовільного стану здоров'я і фізичної підготовленості є недостатня рухова активність і низький рівень фізичної культури особистості. Заклади вищої освіти намагаються оновлювати технології, форми, засоби, зміст і методики фізичного виховання студентів. Ці питання стали предметом дослідження багатьох науковців, таких як: Н. Воловик, Н. Сергат, К. Мулик, К. Максимова, Т. Скалій, В. Жамардій. Але недостатньо уваги приділено фітнесу у фізичній підготовці українських студентів у сучасних умовах військового стану.

Фітнес розглядається як комплексна система занять, що має на меті поліпшення фізичної витривалості, корекцію постави, зниження рівня стресу, зміцнення імунітету та розвиток сили волі. Саме поєднання фізичних і психологічних аспектів робить фітнес особливо цінним для студентської молоді, яка в умовах високого навчального навантаження, нестабільності соціально-економічної ситуації та частих психоемоційних навантажень потребує постійного ресурсного поповнення. В Україні наразі

в 11 ЗВО впроваджені освітньо-професійні програми «Фітнес та рекреація», які мають за мету підготовку фахівців, здатних проводити рухову активність із населенням, використовуючи новітні фітнес-технології, мотивувати до занять оздоровчим фітнесом, пропагувати здоровий спосіб життя [2, с. 425-436].

З метою визначення ставлення студентів до фітнесу як інструменту фізичної та психологічної саморегуляції було проведено емпіричне дослідження на базі Київського національного університету технологій та дизайну. У ньому взяли участь 34 респонденти із різних курсів та спеціальностей бакалаврського рівня вищої освіти віком переважно 19-25 років (67,6 %). На запитання «Чи займаєшся ти фізичною культурою чи спортом?», - 82,4 % відповіли ствердно. 94,1 % респондентів знають про фітнес, а 82,4 % займаються фітнесом. 88,2 % опитаних студентів констатували, що заняття з фітнесу є для них цікавими та корисними. За результатами опитування 100 % респондентів визнали позитивний вплив занять фітнесом на власне фізичне та емоційне самопочуття, що свідчить про глибоке усвідомлення студентами ролі рухової активності у збереженні здоров'я.

На запитання «Що тобі заважає займатися фітнесом постійно?» – 76,5 % опитаних вказали, що не вистачає часу, 11,8 % - бажання, 8,8 % – грошей. Тобто, більшість студентів були б не проти займатися фітнесом. Не менш показовими є дані щодо потенційної участі в університетських фітнес-програмах (рис. 1).

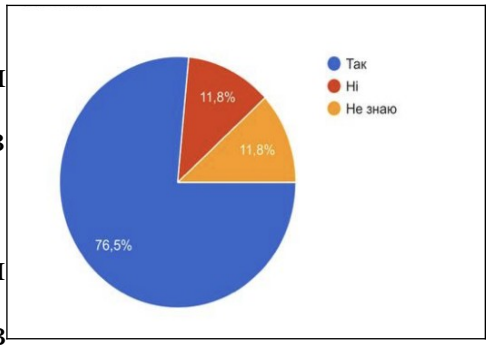

Рис. 1. Відповіді на запитання: «Якби в університеті були безкоштовні заняття з фітнесу, ти б їх відвідував?»

Так, 76,5% опитаних виявили готовність відвідувати безоплатні заняття з фітнесу, що демонструє високий мотиваційний потенціал до системної фізичної активності за умови доступності таких послуг. Водночас 11,8%

студентів не готові до участі в подібних заняттях, і ще стільки ж не змогли надати певної відповіді, що може свідчити про потребу в додатковій інформаційно-мотиваційній роботі з боку адміністрації ЗВО або психологічної служби.

Отримані дані дають підстави стверджувати, що фітнес може стати ефективним елементом моделі психофізичної підтримки студентів. У разі відсутності організованих внутрішніх програм молодь змушена самостійно шукати альтернативні варіанти занять поза межами університету, що не завжди є фінансово доступним, територіально зручним або безпечним, та створює розосередження активностей, ускладнює моніторинг динаміки здоров'я студентської молоді з боку адміністрації та психологічної служби закладу вищої освіти.

Запровадження регулярних фітнес-програм безпосередньо в університетському середовищі з урахуванням вікових, фізіологічних, психологічних та гендерних особливостей студентів має потенціал сприяти не лише покращенню фізичного стану, а й підвищенню рівня самоорганізації, зниженню тривожності, формуванню позитивної самооцінки та міжособистісної взаємодії. Проведення тренувань у форматі групових занять також зміцнює соціальну згуртованість і створює позитивний мікроклімат у студентському колективі.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що фітнес є важливим інструментом підтримки фізичного і психологічного здоров'я студентської молоді. Високий рівень зацікавленості та готовності до участі в організованих формах занять свідчить про актуальність інтеграції фітнесу в освітній процес. Вважаємо, що на базі університетів для поліпшення фізичного, психічного й соціального стану студентів, особливо у теперішній період військової агресії з боку росії, доцільно було б запровадити:

- безкоштовні фітнес-групи для всіх охочих студентів, що забезпечить вільний доступ до оздоровчих активностей;

- навчальні блоки з фітнесу в межах дисциплін з фізичного виховання для студентів, які дозволять підвищити ефективність фізичної підготовки;

- облаштування сучасних фітнес-зон, спрямованих на створення сприятливого середовища для самостійних і колективних занять фітнесом;

- системи заохочення студентів до участі у спортивно-оздоровчій діяльності шляхом впровадження нарахування додаткових балів до рейтингу або включення участі у фітнес-програмі до модульного оцінювання.

Впровадження таких програм могло б суттєво підтримати молодь у рамках освітнього процесу.

Отже, інтеграція фітнесу в систему фізичного виховання студентської молоді не лише відповідає концепції здоров'язбережувального освітнього середовища, а й створює умови для формування сталої культури здорового способу життя, що є необхідною передумовою фізичного, соціального та академічного благополуччя майбутніх фахівців у сучасному університетському середовищі, забезпечення ефективності їх майбутньої професійної діяльності.

Перспективою подальшого наукового пошуку визначено дослідження методик фізичної підготовки студентів засобами різноманітних фітнес-програм.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дубогай О.Д., Тимошенко О.В., Бережна Т.І. Впровадження здоров’язбережувальної технологій «Навчання у русі» в систему освіти учнів початкових класів: метод. посібник. Луцьк: Вета-Друк, 2019. 140 с.

2. Внукова О.М. Особливості підготовки фахівців з фітнесу в Україні на сучасному етапі. *Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти*: матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф. до 140-річчя НТУ «ХПІ», 16-17 квітня 2025 р. НТУ «ХПІ», 2025. С. 424-426.

Ponomarenko Mariia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

FOREIGN LANGUAGE PROFICIENCY AS A TOOL FOR INTERNATIONAL COLLABORATION AND STEREOTYPE REDUCTION

Introduction. Interaction with representatives of another culture requires not only an actual understanding of their language, but also an awareness of the mentality and cultural characteristics of the speaker [2, p. 205]. Students should study educational materials in the source language to improve this process.

The work aims to study the benefits of foreign language learning for students to improve communication in international projects.

Language includes not only letters and words, but also the country's culture, the emotional tone with which the phrase was spoken or the text was written [1, p. 172]. Also, each language has certain aspects, idioms, and phrases that are often difficult to translate without losing the original text's meaning.

For international collaboration, Ukrainian students' learning of foreign languages has several significant goals.

Reading the learning materials in the original language. This approach is the most effective because it prevents learning information with translation flaws. Such mistakes can lead to misunderstandings between people from different countries when communicating. Therefore, studying information from the original language is crucial.

Often, information can be accidentally translated in a stereotypical perspective or deliberately defamed for information propaganda. Due to their lack of knowledge of other languages, Ukrainian students studied foreign publications in russian, as there was a lack of translations available in Ukrainian. As a result, they were involved in the russian information space, which promoted propaganda narratives that were harmful to Ukraine. Studying

information in russian is an excellent danger to Ukrainian society and reduces the use of the Ukrainian language.

Fluency in foreign languages gives students access to primary sources from professional literature and fiction. This way, they can form opinions that will not be misrepresented or defamed.

In face-to-face communication, it is essential to consider the specifics of non-verbal communication in different mentalities. Each country has different gestures, the distance between speakers, emotional tone, and conversation volume. Therefore, studying the specifics of a country's culture in the source language is necessary to avoid conflict situations and misunderstandings. During live communication with a person from another country, the student will develop their understanding of the country's citizens, which will not be affected by stereotypes [3, p. 87].

Breaking stereotypes about Ukrainians in the international arena. Learning foreign languages is essential to shaping Ukraine's image for students participating in international projects. Demonstrating a high level of education, professional skills, and knowledge of foreign languages creates a positive impression of the country and its citizens. It is imperative to destroy stereotypes about Ukrainians during the war.

Building strong international connections. Communicating with colleagues from their professional field directly contributes to the professional growth of students. The exchange of knowledge and views provides a priceless experience. By communicating in the same language, students learn about each other's traditions, beliefs, and cultural background [4, p. 128]. It also creates powerful personal connections for future cooperation between countries.

Development of critical thinking. Students learn to separate the author's opinions and beliefs from real facts by studying sources. They analyse the mechanisms of influence on a person both in original articles and in translation.

Conclusion. Therefore, learning foreign languages by students is critical for international cooperation. Breaking down stereotypes and personal barriers,

raising the image of their country, and creating intercultural connections are all necessary tasks for a student who wants to become a highly qualified specialist.

REFERENCES

1. Halahan Ya., Ahibalova T., & Karachova D. (2020). Intercultural sensitivity in foreign language acquisition. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* Том 31 (70) № 4 Ч. 1, 171-175. https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/31.

2. Holubnycha L., Kostikova I., Soroka, N., Shchokina T., & Golopuch I. (2021). Intercultural Competence Development at Universities. *Postmodern Openings*, 12(1Sup1), 202-217. htpp://doi.org/10.18662/po/12.1sup1/279.

3. Kyaw San Ch., & Mar Htwe Kh. (2023). Exploring the Impact of Study Abroad on Students' Intercultural Competence: The Case of Myanmar. *Journal of Comparative & International Higher Education*, *15*(3), 81-97. https://doi.org/10.32674/jcihe.v15i3.4419.

4. Mahapatra N., Haney C., & Waite D. (2025). The Impact of Short-Term Study Abroad Programs on Intercultural Competence of Students on a Frontier/Rural Campus. *Journal of Comparative & International Higher Education*, *17*(1), 124-141. https://doi.org/10.32674/a1gdvb56.

Редько С. П., старша викладачка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна),
Кулаженко О. П., викладачка
Державний торговельно-економічний університет (Київ, Україна),
Кулаженко В. В., к. е. н., доцент
Державний торговельно-економічний університет (Київ, Україна)

СКЛАДОВІ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Вступ. Сучасний етап розвитку освіти характеризується активною цифровізацією, що висуває нові вимоги до професійної діяльності викладача. Цифрові технології проникають у всі аспекти навчального процесу, створюючи інноваційні методи навчання та взаємодії. Водночас це підкреслює необхідність формування високого рівня цифрової компетентності педагогів для ефективної роботи в цифровому середовищі.

Цифрова компетентність педагога розглядається нині як базова складова його професійного профілю, адже вона охоплює не лише технічні навички, але й уміння працювати з інформацією, налагоджувати комунікацію, творче вирішення проблем, критичне мислення та дотримання етичних норм у цифровому просторі.

Актуальність теми полягає у визначенні структурних компонентів цифрової компетентності викладача та методичних підходів до її вдосконалення в контексті сучасних викликів, спричинених повномасштабним вторгненням, і глобальної цифрової трансформації освіти.

Метою дослідження є визначення основних складових цифрової компетентності викладача та їхньої ролі у забезпеченні ефективного навчального процесу.

Основний розділ. Цифрова компетентність викладача трактується як комплекс знань, навичок і установок, що дозволяють ефективно використовувати цифрові технології в професійній діяльності для

підвищення якості освіти [1]. У структурі цієї компетентності можна виокремити кілька ключових складових, кожна з яких забезпечує певний аспект цифрової діяльності педагога. Зокрема, до них належать: інтерактивність і залучення студентів; дані та аналітика навчання; кібербезпека й конфіденційність; етична інтеграція штучного інтелекту; безперервний професійний розвиток.

Інтерактивність і залучення студентів. Однією з головних компетентностей сучасного викладача є здатність організовувати інтерактивне навчальне середовище, що підвищує мотивацію і залученість студентів. Використання цифрових технологій дозволяє зробити навчальний процес більш динамічним і цікавим: застосовуються інтерактивні презентації, віртуальні дошки, онлайн-опитування, освітні ігри та мультимедійні матеріали. Такі засоби сприяють активній участі здобувачів освіти і підтримці зворотного зв'язку в реальному часі [1].

Дані та аналітика навчання. В умовах розвитку концепції освітніх аналітик (Learning Analytics) важливою складовою компетентності викладача стає уміння працювати з освітніми даними. Сучасні платформи управління навчанням (LMS) та інші цифрові системи генерують значні обсяги даних про прогрес, активність і результати студентів. Викладач повинен володіти базовою data literacy – вмінням збирати, інтерпретувати та застосовувати ці дані для вдосконалення викладання. Наприклад, аналіз активності студентів у онлайн-курсі може допомогти виявити теми, що потребують додаткового пояснення, або групи студентів, яким потрібна підтримка [5].

Кібербезпека й конфіденційність. Безпечне освітнє середовище є пріоритетом, тому викладач має володіти знаннями з кібербезпеки та захисту даних. Цей компонент цифрової компетентності передбачає розуміння ризиків в онлайн-середовищі (віруси, фішинг, витік даних), уміння захищати приватну інформацію студентів і дотримуватися норм конфіденційності.

Європейська рамка цифрових навичок акцентує, що цифрова компетентність охоплює і аспект цифрової безпеки (digital security) – здатність убезпечувати свої дані та приватність у мережі [2].

Етична інтеграція штучного інтелекту. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) та їх впровадження в освітні інструменти породжують потребу в особливій компетентності викладача – умінні етично і свідомо використовувати ШІ в навчанні. Йдеться про розуміння можливостей і обмежень ШІ-систем (від адаптивних навчальних платформ до чат-ботів і систем перевірки робіт), а головне – про дотримання принципів прозорості, справедливості та гуманності при їх застосуванні.

Викладач, інтегруючи штучний інтелект у навчання, також має оцінювати потенційні ризики: чи не порушується академічна доброчесність при використанні генерованого ШІ контенту, чи дотримано приватність студентських даних, чи є алгоритми рекомендацій навчального контенту прозорими [4].

Безперервний професійний розвиток. Цифрові технології швидко еволюціонують, тому викладачам необхідно постійно оновлювати свої знання і вміння. Цей компонент означає, що педагог активно навчається протягом кар’єри: проходить тренінги, онлайн-курси, бере участь у вебінарах, професійних спільнотах, обмінюється досвідом щодо використання нових цифрових засобів.

Досвід останніх років засвідчує, що успішна інтеграція технологій в освітній процес можлива за умови належної підготовки викладачів. Згідно з дослідженнями, впровадження цифрових інновацій вимагає системної підтримки і навчання педагогів на всіх рівнях – від базових ІТ-навичок до складних аналітичних умінь [1-3].

Висновки. Цифрова компетентність викладача є багатовимірним поняттям, що об’єднує технологічні, педагогічні та етичні складові. Її високий рівень сприяє підвищенню якості освіти, підготовці студентів до

викликів сучасного цифрового суспільства та інтеграції української освіти в європейський освітній простір.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Basilotta-Gómez-Pablos V., Matarranz M., Casado-Aranda L. A., Otto A. Teachers' digital competencies in higher education: a systematic literature review // International Journal of Educational Technology in Higher Education. – 2022. – Vol. 19, № 1. – P. 8. DOI: 10.1186/s41239-021-00312-8.

2. Дмитрієнко О., Фазан В., Мокляк В., Когут І. Цифрова компетентність у професійній підготовці викладачів закладів вищої освіти // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2024. – № 5 (139). – С. 136–151. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.05/136-151.

3. Economou A. SELFIEforTEACHERS. Designing and developing a self-reflection tool for teachers' digital competence. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023. – 55 p. DOI: 10.2760/561258.

4. European Commission. Ethical guidelines on the use of artificial intelligence (AI) and data in teaching and learning for educators. – Brussels: European Commission, 2022. – 44 p. URL: https://education.ec.europa.eu/document/ethical-guidelines-on-the-use-of-ai-and-data-in-teaching-and-learning.

5. Michos K., Schmitz M.-L., Petko D. Teachers' data literacy for learning analytics: a central predictor for digital data use in upper secondary schools // Education and Information Technologies. – 2023. – Vol. 28, № 11. – P. 14453–14471. DOI: 10.1007/s10639-023-11772-y.

Rublenko Karolina
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

FOREIGN LANGUAGE AS A KEY TO SUCCESS IN GRAPHIC DESIGN

Introduction. In the modern world, foreign languages have become an irreplaceable part of all areas of life and an essential tool in design and other subject areas. Design is rapidly evolving, integrating into international markets and global technologies. Foreign language plays a key part in today's society because it is the basis of language communication, education, and professional development of designers.

The work aims to analyze the significance of a foreign language in the graphic design specialty, why it is essential to study it, and its advantages.

Graphic design is a field that constantly develops, and to remain competitive, you must expand your skills regularly. Most current educational materials, books, video lessons, and courses are in English. Thanks to the knowledge of a foreign language, designers can get the latest information about present-day techniques, tools, and trends in the design area.

Graphic editors like Adobe Photoshop, Illustrator, Figma, Blender, etc., have interfaces in foreign languages. Besides, documentation, technical support, and user forums are commonly available only in foreign languages. Understanding English helps effectively use those tools and learn new software features.

Many graphic designers work freelance or in international companies, which involves constant communication with clients and colleagues from different countries. More often than not, businesses operate across borders in a multicultural environment – effective communication in English becomes a priority [4]. Learning English allows one to communicate actively and breaks the language barrier while coordinating projects, significantly raising the

chances of a profitable commission.

A deep understanding of foreign languages helps graphic designers avoid cultural misinterpretations that can lead to offense. Certain symbols and colors may have different meanings in different cultures, so aligning your work with local traditions and values is very important. Knowing a foreign language helps you better understand cultural differences and develop strategies accordingly [3].

Typography and work with text play a significant role in graphic design. The designer often uses foreign words in logos, advertising materials, or program interfaces. Proficiency in a foreign language helps avoid mistakes and creates professional and aesthetically pleasing projects.

Designers who crave attention and admiration participate in international competitions like Awwwards [2], Red Dot Design Awards [1], Adobe Design Achievements, etc. Most competition conditions, questionnaires, and rules for processing applications are stated in a foreign language. You'll need to know that language at a certain level to participate and get international recognition.

The global graphic design market develops trends that are rapidly changing. To stay up to date with new styles, scripts, color solutions, and other design aspects, it is crucial to follow the latest specialized editions, blogs, and conferences that are commonly translated into English. It broadens one's outlook and encourages improvement in work according to relevant trends.

Conclusion. Incorporating foreign language skills into graphic design is an advantage and a necessity in today's world. Multilingual designers can access broader opportunities, create visually appropriate and pleasing-to-the-eye designs, enhance communication with global clients, and spread their creativity, regardless of language barriers, to a wide audience. As business continues to expand, the ability to work with different languages will remain a valuable asset for any designer who is looking to thrive in the competitive creative industry.

REFERENCES

1. In search of good design and innovation. Reddot. https://www.red-

dot.org/ (accessed 10.04.2024).

2. Nominees. Awwwards. URL: https://www.awwwards.com/ (accessed 10.04.2024).

3. The Impact of Foreign Languages on Career: Advantages of Being Multilingual. Iqplus Language Academy.URL: https://www.iqpluslanguageacademy.com/en/contentDetail.aspx?id=30 (accessed 09.04.2024).

4. What are the benefits of learning English for Business? Everywhere English. URL: https://everywhereenglish.eu/business-english/what-are-the-benefits-of-learning-english-for-business/ (accessed 09.04.2024).

Сердюк Олексій
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Глінка Н. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА В КОНТЕКСТІ БАГАТОМОВНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ

Сучасна мовна ситуація в Європі характеризується широким розмаїттям мов і культур, які взаємодіють у межах єдиного освітнього та культурного простору. У цьому контексті українська мова виступає не лише засобом національної ідентичності, а й важливим інструментом міжкультурної комунікації.

Дослідження полягає у вивченні ролі української мови в умовах європейської багатомовності, аналізі її позиціонування серед інших мов та визначенні шляхів її інтеграції в освітній простір Європи.

Одним із головних чинників європейської мовної політики є підтримка мовного різноманіття та забезпечення рівних можливостей для всіх мов. Україна, прагнучи до інтеграції у Європейський Союз, повинна враховувати ці принципи у власній мовній політиці. Згідно з положеннями Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, держави-члени повинні створювати умови для розвитку мов, які традиційно використовуються на певній території. Це положення стосується і української мови за межами України, зокрема в країнах Центральної та Східної Європи, де проживають численні українські діаспори.

Українська мова дедалі більше інтегрується в європейський освітній простір: відкриваються україністичні студії у провідних університетах, зростає кількість програм з вивчення української мови як іноземної, зокрема в Польщі, Німеччині, Італії, Чехії та інших країнах. Окрім того, важливою є участь України в міжнародних мовних проектах, що сприяє популяризації української мови та культури.

Також варто зазначити, що українська мова відіграє важливу роль у побудові європейської культурної ідентичності через літературу, мистецтво, кіно та музику. Зростає інтерес до українських культурних продуктів, перекладаються твори сучасних українських письменників, українська музика звучить на європейських фестивалях.

Українська мова має усі передумови для того, щоб зайняти гідне місце у багатомовному європейському просторі. Її активне просування, підтримка з боку держави, участь у європейських мовно-культурних ініціативах – усе це сприятиме збереженню мовного багатства континенту та утвердженню України як активного учасника європейського діалогу культур.

Окрім офіційного статусу, українська мова набуває ваги і в контексті неформальної освіти та міжособистісної комунікації. Курси української мови як іноземної доступні не лише в академічних установах, а й у рамках мовних шкіл, культурних центрів, громадських ініціатив. Це свідчить про зростання попиту та інтересу до української мови в різних країнах.

Участь України у програмах академічної мобільності, таких як Erasmus+, сприяє ширшому залученню українських студентів та викладачів до європейського освітнього простору, а відтак і популяризації української мови. Використання української мови в академічних дослідженнях та міжнародних конференціях є ще одним чинником, що сприяє її визнанню.

З іншого боку, важливим викликом залишається забезпечення достатнього рівня знання української мови серед молоді, особливо в регіонах, де поширені інші мови. Європейський досвід може бути корисним у виробленні ефективних мовних стратегій, які б враховували потреби як носіїв української мови, так і мовних меншин. Необхідним є також створення високоякісного навчального контенту українською мовою, включно з цифровими ресурсами, підручниками, онлайн-курсами. Це дозволить забезпечити повноцінну присутність української мови в

інформаційному просторі Європи та сприятиме розвитку цифрової освіти.

Варто підкреслити, що мовна інтеграція — це не лише питання мови як засобу спілкування, а й ціннісний вимір. Українська мова є носієм культурного коду, традицій, історичної пам'яті, і тому її поширення в європейському просторі означає збагачення спільного культурного надбання континенту.

Таким чином, багатомовність не повинна сприйматися як загроза, а як цінність, яка відкриває нові горизонти для діалогу, взаєморозуміння та співпраці. Українська мова – це частина європейської мовної мозаїки, що заслуговує на гідне місце поряд з іншими мовами континенту.

Сучасні виклики, з якими стикається українська мова, зумовлені не лише внутрішніми, а й зовнішніми факторами. Геополітичні обставини, активна міграція, глобалізація та цифровізація формують нову реальність, у якій мова має адаптуватися до змін, зберігаючи свою ідентичність та здатність до розвитку. У межах багатьох європейських країн українська мова розвивається завдяки діаспорі, яка створює школи, культурні центри, громадські організації. У країнах Балтії, Польщі, Італії, Португалії та Іспанії діти українських емігрантів мають змогу вивчати рідну мову. Це вимагає тісної співпраці між українською державою та місцевими органами влади країн проживання.

Інтеграція української мови у цифрове середовище також є важливою складовою сучасного мовного розвитку. Важливими є проєкти зі створення електронних корпусів мови, машинного перекладу, україномовних версій програмного забезпечення, а також участь української мови в інтерфейсах великих платформ, таких як Google, Microsoft, Meta.

Ще одним перспективним напрямом є просування української мови через популярну культуру та мас-медіа. Онлайн-сервіси для перегляду фільмів, соціальні мережі, музичні стримінгові платформи, подкасти українською мовою значно розширюють її присутність серед молодого

покоління як в Україні, так і за кордоном.

У підсумку, для ефективної інтеграції української мови у європейський простір необхідні комплексні кроки – як на державному рівні, так і з боку громадянського суспільства. Мова має бути не лише об'єктом охорони, а й активним суб’єктом культурної, освітньої та інформаційної взаємодії в Європі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білик, А. (2021). Інтеграція української мови в освітній простір ЄС. Ужгород: Мистецтво, https://artuzhhorod.com.ua/integratsiya-ukrayinskoyi- movy-v-osvitniy-prostir-es.

2. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. Страсбург: Рада Європи, 1992. https://zakon.rada.gov.ua/go/994_014.

3. Зінченко, В. (2020). Мовна політика ЄС і Україна. Київ: Либідь, https://artuzhhorod.com.ua/integratsiya-ukrayinskoyi-movy-v-osvitniy-prostir-es.

4. Ковальчук, Н. (2023). Українська мова і цифрова трансформація: виклики та перспективи. *Інформаційне суспільство*. №2. С. 45–52.

5. Мартинюк, О. (2019). Українська діаспора в Європі: мовні та культурні аспекти. Львів: Світ, https://idud.oa.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Tezy_Conferencia_Diaspora_2016.pdf.

6. Петренко, С. І. (2021). Українська мова в Європі: виклики та перспективи. *Мовознавство*. №3. С. 11–17.

7. Юрченко М. Українська мова за кордоном: реалії та стратегії підтримки. – Тернопіль: Освіта, 2022.

8. Kulyk, V. (2022). Language Identity, Linguistic Diversity and Political Cleavages: Evidence from Ukraine. *European Political Science Review*. Vol. 14(1). P. 73–89.

Солодка А. К., д. пед. н., професорка
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі глобалізації та стрімкого розвитку цифрових технологій роль перекладача набуває нових вимірів. Вимоги до підготовки фахівців у галузі перекладу в закладах вищої освіти (ЗВО) значно зросли. Перекладач XXI століття повинен не лише досконало володіти іноземною мовою, а й бути обізнаним у сучасних тенденціях розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема у сфері штучного інтелекту (ШІ).

Інтеграція ШІ у процес підготовки перекладачів відкриває нові можливості для підвищення ефективності освітнього процесу, індивідуалізації навчання, розвитку критичного мислення та адаптації до потреб ринку праці. Підготовка перекладачів потребує не лише лінгвістичної компетентності, а й технологічної грамотності, уміння працювати з цифровими ресурсами, інструментами автоматизованого перекладу, генеративними моделями, платформами для управління термінологією тощо.

Проблема використання ШІ в освітньому процесі набула особливої актуальності у контексті підготовки перекладачів. У працях західних дослідників ШІ розглядається як впровадження генеративних моделей (GPT, ChatGPT тощо), так і застосування спеціалізованих платформ для перекладу й обробки тексту. Зокрема, у статті "Redefining Translation Education with Artificial Intelligence-Assisted App Design and Training" дослідники звертають увагу на позитивний вплив ШІ на мотивацію студентів, їхню рефлексивну практику та академічну успішність [1].

Дослідження “University students perceptions of using generative AI in

translation" вказує на переваги використання генеративного ШІ у перекладацькій освіті, зокрема у формуванні автономності навчання та підвищенні ефективності практичних занять [2]. У матеріалах Middlebury Institute of International Studies розглядається трансформація сфери перекладу та інтерпретації під впливом ШІ, а також необхідність оновлення навчальних програм [3].

1. Технологічні інструменти ШІ у підготовці перекладачів

Інтеграція ШІ у підготовку перекладачів реалізується через використання таких інструментів:

Генеративні моделі (GPT, Claude, Gemini тощо): забезпечують генерацію текстів, перекладів, парафразування, скорочення тощо. Це дозволяє студентам швидко перевіряти власні варіанти перекладу, порівнювати їх з результатами ШІ, удосконалювати стилістику та точність [2, с. 3].

Автоматичне розпізнавання мовлення (ASR): системи, які дозволяють студентам практикувати синхронний переклад, працюючи з автентичними аудіоматеріалами [4].

CAT-системи (Computer-Assisted Translation): SDL Trados, MemoQ, Wordfast – широко використовуються у перекладацькій індустрії. Їхнє моделювання у навчальних курсах допомагає наблизити студентів до реальних умов професійної діяльності [1].

***Платформи для управління термінологією**:* створення термінологічних баз дозволяє студентам працювати з вузькоспеціальними текстами, уникаючи лексичних помилок [3].

2. Переваги впровадження ШІ у навчальний процес.

Індивідуалізація навчання: завдяки адаптивним технологіям можливо створювати персоналізовані маршрути навчання [2, с. 5].

Формування цифрової компетентності: студенти навчаються ефективно використовувати цифрові інструменти у перекладацькій діяльності.

Інтерактивність та гейміфікація: використання AI-інструментів із візуалізацією, гейміфікацією перекладацьких завдань сприяє підвищенню мотивації [1, с. 2].

Покращення якості перекладу: постійна взаємодія з алгоритмами ШІ дозволяє краще розуміти різні стилістичні й контекстуальні нюанси [2].

3. Основні виклики та обмеження: *1) Недостатня кваліфікація викладачів* у галузі ШІ вимагає впровадження програм підвищення кваліфікації та тренінгів [3, с. 4]. 2) *Проблеми академічної доброчесності:* можливість повної генерації перекладу без участі студента ставить під сумнів рівень набутих знань [2, с. 7]. 3) *Неоднозначність перекладу:* системи ШІ іноді пропонують надто узагальнені або некоректні варіанти перекладу, що вимагає ретельної перевірки з боку людини [4].

5. Проблеми впровадження штучного інтелекту у підготовку перекладачів в Україні та перспективи їх вирішення.

Попри визнані переваги впровадження штучного інтелекту в освітній процес, в Україні існує низка бар'єрів, що ускладнюють повноцінне використання ШІ в підготовці перекладачів: 1) Низький рівень технічного забезпечення ЗВО. Багато українських університетів не мають достатньої матеріально-технічної бази для впровадження адаптивних навчальних платформ, систем CAT (computer-assisted translation) чи генеративних мовних моделей. 2) Відсутність спеціалізованих навчальних програм. Навчальні плани з перекладознавства здебільшого не включають курсів, орієнтованих на взаємодію зі штучним інтелектом чи використання цифрових інструментів перекладу. 3) Недостатня кваліфікація викладачів. Багато викладачів не володіють достатніми навичками роботи зі ШІ або не мають доступу до відповідного підвищення кваліфікації. 4) Спротив інноваціям. У деяких академічних середовищах досі існує скептицизм щодо використання ШІ в гуманітарних дисциплінах, зокрема перекладі, що ускладнює інституціоналізацію інноваційних практик. 5) Етичні та правові виклики. Відсутність чітких нормативних положень щодо використання

ШІ в освіті створює правову невизначеність. Це стосується і академічної доброчесності, і авторських прав при використанні автоматизованих перекладачів.

Перспективи вирішення: *1) Модернізація інфраструктури ЗВО.* Завдяки державним освітнім програмам цифровізації, а також грантам і міжнародній співпраці (зокрема з Erasmus+, British Council), з'являються можливості технічного оновлення університетів. *2) Розробка нових навчальних програм.* Упровадження курсів із цифрової лінгвістики, постредагування машинного перекладу та міждисциплінарних дисциплін (ШІ + переклад) сприятиме формуванню актуальних навичок у студентів. *3) Підвищення кваліфікації викладачів.* Онлайн-курси, стажування, семінари й вебінари із залученням міжнародних експертів сприятимуть підготовці викладачів нового покоління. *4) Нормативне врегулювання.* Розробка політик на рівні Міністерства освіти і науки України, які регулюють допустимі форми використання ШІ в освітньому процесі, сприятиме зменшенню правової невизначеності. *5) Підтримка академічної доброчесності.* Упровадження етичних кодексів щодо використання ШІ, а також розвиток критичного мислення у студентів, дозволить уникнути залежності від машинного перекладу без контролю якості.

Висновки. Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес підготовки перекладачів у ЗВО є потужним чинником модернізації сучасної лінгвістичної освіти. Вона сприяє не лише підвищенню ефективності навчання, а й формуванню нових компетентностей, що відповідають потребам цифрової епохи.

Інструменти ШІ дозволяють створювати гнучке навчальне середовище, де студенти можуть навчатися у власному темпі, практикувати реальні кейси, адаптувати стратегії перекладу до специфіки тексту. При цьому важливим залишається збереження балансу між використанням технологій і розвитком власних аналітичних, мовних та міжкультурних навичок студента.

Таким чином, використання штучного інтелекту може стати не лише інструментом оптимізації навчального процесу, а й каталізатором глибоких якісних змін у системі підготовки перекладачів в Україні. За умови стратегічного впровадження, ШІ здатен суттєво підвищити якість вищої освіти, зробивши її більш адаптивною, інклюзивною та орієнтованою на майбутнє.

З огляду на динамічний розвиток технологій, доцільним є подальше дослідження цієї теми, розробка методичних рекомендацій для викладачів, оновлення навчальних програм із включенням модулів, присвячених роботі з ШІ, а також формування критичного мислення щодо використання автоматизованих перекладацьких інструментів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Redefining Translation Education with Artificial Intelligence-Assisted App Design and Training. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research. 2024. Retrieved from https://ijlter.org/index.php/ijlter/article/view/9913.

2. University students' perceptions of using generative AI in translation. Education and Information Technologies, Springer. 2024. Retrieved from https://link.springer.com/article/10.1007/s11251-025-09705-y.

3. AI and the Future of Translation and Interpretation Event. Middlebury Institute of International Studies. 2024. Retrieved from https://www.middlebury.edu/institute/academics/degree-programs/translation-interpretation/program-details/ai-and-future-translation-and.

4. Training interpreters in the age of AI. Times Higher Education. 2024. Retrieved from https://www.timeshighereducation.com/campus/training-interpreters-age-ai.

Troian Yelyzaveta
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

AI CONVERSATIONAL AGENTS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING

Introduction. In today's educational environment, artificial intelligence is becoming an important tool for learning foreign languages. The construction of new pedagogical models of foreign language learning is based on a combination of a teacher's role and digital technologies. It makes improving the quality of learning possible by providing a more focused learning process where students are more actively involved than in traditional teaching methods.

Due to the development of AI technologies, the so-called conversational virtual agents or AI agents (AI Agents, Intelligent Agents, IA) are emerging as systems of intelligent conversational dialogue that simulate a natural conversation with people. Natural language processing allows them to understand and interpret user requests, and machine learning enables them to learn from interaction, improve, and make decisions quickly [5]. When integrated into the educational process, artificial intelligence agents' potential is enormous. In this regard, there is a need for scientific research into such hybrid learning models, and there is a growing body of scientific literature on integrating conversational virtual agents in improving foreign language learning.

The purpose of the study is to assess the opportunities and challenges associated with the use of artificial intelligence technologies in learning English.

Conversational AI agents are conversational dialogue systems that mimic natural conversations with humans. In order to understand natural language, artificial intelligence distinguishes conversational agents from more basic types of dialogue systems that rely on simple algorithms (e.g., the presence or absence of certain words) to generate responses. Autonomous AI agents can navigate complex and dynamic behavioural patterns, unlike traditional chatbots, which

rely on predefined rules and scripts. They can analyse and respond to user queries based on context, evolving their responses according to the flow of the conversation and the user's needs. AI agents are powered by a combination of natural language processing (NLP) and machine learning (ML) models [5].

Conversational virtual agents work in four stages. First, they use artificial intelligence to transcribe speech into text. Then, they use natural language understanding techniques to determine the primary meaning or intent of the utterance. Next, they use artificial intelligence to generate a response to the utterance. Finally, they convert the response into speech using a computer-generated voice or playback of a pre-recorded utterance. Students can use conversational virtual agents to learn English in three ways: general communication practice, task-based language learning, and structured pre-programmed dialogue [4].

Using conversational agents to facilitate general communication practice involves students conversing with conversational AI agents in English. Due to their built-in autonomous speech recognition systems, these AI assistants can understand and respond to spontaneous speech, simulating interpersonal communication and serving as conversation companions for English language learners.

Another way to use conversational agents in English learning is to incorporate the agent into completing learning tasks. To complete a task, students need to communicate with conversational AI agents, which provides opportunities for authentic conversation and spontaneous feedback, which is ultimately beneficial.

The third way to use conversational agents in English language learning is through structured, pre-programmed dialogue. Teachers develop and program conversational AI agents to conduct dialogues on specific topics.

In summary, introducing AI-based conversational digital technologies into learning English in higher education opens up several new opportunities but simultaneously is accompanied by specific problems that require a conscious

and balanced approach. One of the main opportunities is the personalisation of the learning process. Conversational virtual agents can adapt to the level of students' training, considering individual needs, the pace of learning, and personal interests. Using adaptive learning algorithms and intelligent teaching methods, a conversational AI agent can also dynamically adjust the content, pace, and complexity of learning based on each student's performance and progress. This personalised and adaptive approach can help students learn more effectively and efficiently and achieve their learning goals faster [1, p. 373]. Digital tools can automate routine tasks, such as pronunciation checks, grammar exercises, or vocabulary simulators, optimising teacher time and allowing them to focus on more complex aspects of teaching. Another important advantage is the increased motivation of students due to interactivity and game elements. It makes learning more engaging and dynamic. It is also worth noting the expansion of the teacher's didactic toolkit: conversational virtual agents allow for creating situations close to honest communication, using role-playing games, simulations, and authentic dialogues, which diversifies teaching methods [3].

At the same time, teachers and students face several challenges. First of all, there is a need for digital competence. The effective use of such tools requires technical awareness, knowledge of the functionality of digital platforms, and the ability to integrate them into the learning process. It often requires additional training or self-learning of new tools. Another challenge is the risk of reduced pedagogical control. Excessive reliance on automated tools can reduce the teacher's influence on the learning process, mainly if agents are used without proper methodological support. Hence, introducing AI into the learning process requires developing and adapting teaching and learning materials for the English course. In addition, teachers should control the quality of materials provided through digital technologies, as automatic systems do not always consider context or accuracy [2, p. 146].

Conclusion. The use of modern tools, such as artificial intelligence, significantly contributes to the effectiveness of language training and expands

the possibilities of the educational process. However, for digital technologies to be effective and not diminish the importance of traditional teaching methods it is important to follow the principles of combining traditional and digital teaching methods, e.g., at the initial stages of learning, they are handy for performing exercises. At the same time, at higher levels, emphasis should be placed on critical thinking and communication skills through live communication and text analysis in class so that students can express their opinions in real-time. At the same time, teachers should regularly assess students' knowledge through traditional methods to ensure that they have a proper level of language competence, not just the ability to use technology.

REFERENCES

1. Kugai K. (2024). Optimizing personalized learning technologies in a digitalized learning space. *Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2024)* : матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 17-19 квітня 2024 року) / за заг. ред. І. В. Таможської; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 372-375. https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/27010 (accessed 22.04.2025).

2. Pokrivčáková S. (2019). Preparing teachers for the application of AI-powered technologies in foreign language education. *Journal of Language and Cultural Education*, 7(3), 135–153. https://doi.org/10.2478/jolace-2019-0025

3. Rosak-Szyrocka J., Żywiołek J., Nayyar A., & Naved M. (2023). The role of sustainability and artificial intelligence in education improvement. 1st edition. London: Chapman and Hall/CRC. https://doi.org/10.1201/9781003425779

4. Xiao F., Zhao P., Sha H., Yang D., & Warschauer M. (2024). Conversational agents in language learning. *Journal of China Computer-Assisted Language Learning*, 4(2), 300-325. https://doi.org/10.1515/jccall-2022-0032

5. Що таке ШІ-агенти (AI Agents, Intelligent Agents, IA)? (2024). *The Transmitted*. URL: https://thetransmitted.com/adlucem/shho-take-shi-agenty-ai-agents-intelligent-agents-ia/ (accessed 21.04.2025).

Федоренко С. В., д. пед. н., професорка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ЗАРОДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОНЦЕПЦІЇ STEAM У ВИЩІЙ ШКОЛІ США

Сучасний світ глобалізованої інформації та стрімкого розвитку ІТ-індустрії, робототехніки й нанотехнологій породжує появу нових професій, які поступово ускладнюватимуться. Згідно з докладом Всесвітнього економічного форуму 2025 (World Economic Forum (https://www.weforum.org/)), до 2030 р. 85 % професій, за якими працюватимуть сьогоднішні студенти в майбутньому, ще не будуть винайдені [5]. Щоб відповідати вимогам нової епохи, майбутній фахівець повинен конкурувати не лише з іншими досвідченими спеціалістами, а й зі штучним інтелектом. Це ставить першочергове завдання перед сучасною вищої освітою підготувати креативного фахівця з критичним мисленням, тобто такого, який буде готовий до інноваційних рішень реальних життєвих проблем, здатний до навчання протягом усього життя, а також зможе швидко та гнучко адаптуватися до нових викликів у різних сферах своєї життєдіяльності через швидкі темпи змін у галузях промисловості та технологіях.

У Звіті експертної групи з питань наукової освіти для Європейської Комісії «Наукова освіта для відповідальних громадян» (2015) наголошено, що в XXI ст. глобальна конкуренція та технологічний прогрес, ймовірно, призведуть до численних змін професійної траєкторії людини протягом її життя [1, с. 21]. У цьому контексті суспільство стикається зі значними викликами у пошуку нових стратегій освітньої політики, більш перспективних інноваційних педагогічних технологій та підходів, що забезпечили б успішне та повноцінне життя людини в сучасному світі глобалізованої інформації. Тому сьогодні все більшої популярності починає набирати освітня концепція STEAM (S (*англ.* Science) – науково-

природничі дисципліни, T (*англ.* Technology) – технології, E (*англ.* Engineering) – інженерія, A (*англ.* Arts) – гуманітарні науки, M (*англ.* Mathematics) – математика), яка активно впроваджується не лише у вищій школі США, де вона зародилася в коледжі мистецького спрямування, так званій школі дизайну Род-Айленда, м. Провіденс (Rhode Island School of Design (https://www.risd.edu/)), а і в закладах вищої освіти інших провідних країн світу. При цьому літера *A* в абревіатурі STEAM позначає *Arts* – гуманітарні дисципліни, до яких відносять широкий спектр гуманітарних напрямів: мовознавство (словесність), суспільствознавство та всі види мистецтв, що в комплексі сприяє розвитку «інтелектуальної й емоційно-естетичної сфер особистості, її критичного мислення» [2, с. 165]. На колективну думку викладачів школи дизайну Род-Айленда, освітня концепція STEAM забезпечує життєво важливий симбіоз між мистецтвом і наукою, сприяючи справжнім інноваціям, які виникають завдяки поєднанню розуму вченого чи технолога з розумом художника чи дизайнера. «Існує динамічна синергія між образотворчим мистецтвом і природничими науками. … Наприклад, наука значною мірою залежить від людей з навичками образотворчого мистецтва для створення детальних ілюстрацій, що зображують усе – від атомів до зебр. Так само митці застосовують аналітичне, лінійне та логічне мислення для створення та масштабування своїх творів мистецтва» [3, с. 45]. Як стверджує колектив американських дослідників на чолі з професоркою з освітніх наук С. Бучинською, «ці паралельні простори науки та мистецтва притягуються один до одного освітніми потребами XXI ст.» [3, с. 45]. Разом з цим STEAM-освіта особливо важлива в процесі підготовки майбутніх наукових кадрів, оскільки «наступне покоління вчених потребуватиме розвитку своїх комунікативних навичок як за допомогою традиційних засобів письма й усного мовлення, так і за допомогою художніх засобів, включаючи ілюстрацію, анімацію, відеозйомку, створення мультфільмів та моделювання» [3, с. 46].

У сучасних умовах концепція STEAM вважається найбільш прогресивною комбінацією академічних напрямів для освіти сталого розвитку суспільства. Аргумент на користь STEAM-освіти полягає в тому, що вона є більш всебічною та цілісною, ніж STEM-освіта, і краще готує студентів до реального світу. Так, у 2010 р. організацією «Американці за гуманітарні науки» (Americans for the Arts (https://www.americansforthearts.org/)) спільно з Американською асоціацією університетських адміністраторів (American Association of University Administrators (https://aaua.org/)) у США було здійснено дослідження «Готовність до інновацій», яке продемонструвало тенденцію зростання потреби у фахівцях з розвиненою гуманітарною культурою, здатних, окрім вирішення технологічних питань, співпрацювати в команді; аналізувати і висловлювати свою думку з урахуванням мінливої творчої атмосфери; сприймати і застосовувати конструктивну критику [2, с. 141].

Проте, ці навички не можуть бути сформовані лише шляхом науково-дослідної діяльності студентів у лабораторіях та в процесі здобуття знань певних математичних алгоритмів. Спроби активізувати вищу освіту шляхом вузької спеціалізації без паралельного вивчення гуманітарних дисциплін призвело до розуміння того факту, що протиставлення точних наук гуманітарним в освіті є невиправданим і недієвим. Сьогодні обидва ці напрями треба розвивати в тісному інтегративному тандемі, що сприятиме формуванню особистостей-новаторів у сучасному мінливому світі [3; 4].

Консультант із професійного розвитку і професор Університету Карнегі-Меллона Дж. Тарнофф [4] переконаний, що навички, набуті студентами під час вивчення гуманітарних дисциплін, є більш актуальними для широкого сегмента робочої сили та вигідно доповнюють набуті навички в процесі STEM-освіти. Цими навичками є креативність, співпраця, ефективна взаємодія і розвинене критичне мислення. Їхній розвиток неможливий без паралельного вивчення основ гуманітарних та

STEM-дисциплін, зокрема у системі загальної підготовки студентів бакалаврату в США, що і виражено новітньою освітньою стратегією STEAM [4].

Отже, STEAM-освіта як винахід американської вищої школи – це інтегративна освітня концепція, спрямована на формування ключових компететностей XXI ст. В її основі лежать проблемний, проєктний, науково-дослідний та практико орієнтований методи. Студенти, які навчаються за програмою STEAM, не лише здобувають знання з різних сфер, а і навчаються ефективно вчитися, ставити запитання, експериментувати та творити.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Наукова освіта для відповідальних громадян: звіт експертної групи з питань наукової освіти для Європейської Комісії / Генеральний директорат з наукових досліджень Європейської Комісії. Люксембург, 2015. 84 с.

2. Федоренко С. В. Теорія і методика формування гуманітарної культури студентів вищих навчальних закладів США. Дисертація на здобуття ступеня доктора педагогічних наук. Київ, 2017. 551 с.

3. Buczynski S., Ireland K., Reed S., Lacanienta E. Communicating Science Concepts through Art: 21st-Century Skills in Practice. *Science Scope*. 2012. Vol. 35, № 9. P. 29–35.

4. Tarnoff J. STEM to STEAM. Recognizing the Value of Creative Skills in the Competitive Debate. Huffington Post, 2010. URL : http://www.huffingtonpost.com/john-tarnoff/stem-to-steam-recognizing_b_756519.html.

5. The Future of Jobs Report 2025. URL : https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/.

Фоміних Карина
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н., доц. Гудкова Н. М.

УПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МАЙБУТНЄ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Автоматизація та штучний інтелект стали базовими компонентами сучасного світу, що кардинально змінюють ринок праці, зокрема у сфері перекладу. Впровадження таких технологій створює нові вимоги до професійних навичок перекладачів та змушує їх адаптуватися до змін. Попри безсумнівні переваги, зростає ризик скорочення робочих місць у традиційному перекладацькому секторі, що викликає занепокоєння щодо майбутнього працевлаштування фахівців.

Головною метою дослідження є визначення основних ризиків автоматизації у сфері перекладу та можливих шляхів адаптації перекладачів до нових умов праці. Сучасні технології штучного інтелекту, такі як машинний переклад (Google Translate, DeepL), автоматизовані системи редагування та голосові асистенти, значно розширюють діапазон завдань, які можуть виконувати без людського втручання [1]. Це впливає на попит на традиційних перекладачів, особливо у сферах технічного, юридичного та фінансового перекладу.

Як зазначається у перекладознавстві, ця наукова дисципліна охоплює не лише процес передачі змісту з однієї мови на іншу, але й враховує взаємодію різних факторів, таких як мовні, культурні, соціальні та технологічні аспекти, які впливають на перекладний процес і кінцевий результат перекладу. У сучасну епоху, особливо протягом останніх десятиліть, значення перекладознавства суттєво зросло через розвиток цифрових технологій, що трансформують перекладацьку діяльність [4, с. 361].

Автоматизація безпосередньо впливає на перекладацьку діяльність у

кількох ключових аспектах.

Машинний переклад та постредагування – все більше компаній використовують ШІ для швидкого та економного перекладу текстів, що зменшує потребу у людських перекладачах, але підвищує роль постредакторів.

Синхронний та усний переклад – розробка голосових ШІ-систем, здатних миттєво перекладати усні висловлювання, може зменшити попит на професійних усних перекладачів.

Локалізація та креативний переклад – автоматизація складно справляється з адаптацією контенту до культурних та мовних особливостей, що відкриває можливості для перекладачів спеціалізуватися в цій галузі.

За дослідженням McKinsey Global Institute, приблизно 300 млн робочих місць можуть бути втрачені через автоматизацію у різних сферах, включаючи переклад [3]. Проте, варто зазначити, що інноваційні технології створюють нові професії, такі як спеціалісти з постредагування машинного перекладу, менеджери проєктів локалізації та аналітики мовних даних. Це вимагає перекваліфікації та здобуття нових навичок у роботі з цифровими інструментами.

Згідно з Harvard Business Review, наразі 35% міжнародних компаній вже активно використовують ШІ у мовних процесах [2]. Водночас, працівники, які взаємодіють із ШІ, можуть відчувати соціальну ізоляцію, оскільки зменшується кількість міжособистісного спілкування, що впливає на їхній психологічний стан.

Отже, автоматизація та ШІ мають значний вплив на сферу перекладу, змінюючи вимоги до навичок перекладачів та формуючи нові професійні ролі. Для мінімізації негативних наслідків і використання переваг технологій урядам, освітнім установам та компаніям варто інвестувати в навчальні програми, які допоможуть перекладачам адаптуватися до змін. Зокрема, навчання в галузі постредагування,

локалізації та роботи з ШІ може сприяти збереженню конкурентоспроможності перекладачів на ринку праці. Також важливо розробити соціальні механізми захисту для тих, хто може втратити роботу через технологічні зміни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Generative AI could raise global GDP by 7%. Home | Goldman Sachs. URL: http://goldmansachs.com/intelligence/pages/generative-ai-could-raise-global-gdp-by-7-percent.html (date of access: 25.02.2025).

2. Harvard Business Review - Ideas and Advice for Leaders. Harvard Business Review - Ideas and Advice for Leaders. URL: https://hbr.org/ (date of access: 25.02.2025).

3. McKinsey Global Institute. McKinsey & Company. URL: https://www.mckinsey.com/mgi/overview (date of access: 25.02.2025).

4. Гудкова Н. М. Актуальні проблеми якості перекладу в епоху цифрових технологій. Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці: Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції. 2024. Т. 1. С. 360–363.

Khomenko Valeriia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

CULTURAL CODE IN FLUX: HOW HISTORICAL EVENTS SHAPE LANGUAGE EVOLUTION

Introduction. The evolution of a language is directly correlated with the mindset of the people who use it, the particularities of existence, communication skills, and historical circumstances. Language is more than just a means of communication. It is also a cultural code shared from generation to generation. Simultaneously, the language impacts the people's worldview, thinking, values, and traditions, giving them continuity of preserving the uniqueness of the ethnic group's mindset while changing its historical forms [1, p. 167]. Language is a heritage of the past and is constantly renewed in the current times.

This work concerns with the impact of historical events on the language and identifying their specific consequences.

Every historical experience, especially large-scale ones such as wars, revolutions, and migrations, which often occur because of the previous two points, significantly impacts the evolution of language. These effects can manifest at different levels: lexical, grammatical, phonetic, and, of course, at the level of people's worldview. However, as mentioned above, the language will certainly reflect it.

As a consequence, warfare creates new concepts about the weapons and equipment used, necessitating the creation of new words. Moreover, wars lead to the migration of large populations, contributing to the spread of dialects and the language itself if we are talking about movement outside the country.

According to the findings obtained during the Russian-Ukrainian war, Ukrainian neologisms are becoming increasingly popular in the English-speaking world. To illustrate, here are the most popular neologisms in English that occurred in 2022.

We begin by looking at the phrase “tractor troops”. The term was given to Ukrainian farmers who have used their tractors to remove Russian military tanks and other weapons from the battlefield [4, p. 108].

“Shoiguing” was derived from the speeches of Russian Defence Minister Sergei Shoigu, who constantly pretends that “everything is going according to plan” amidst apparent failure both on the battlefield and in all other areas. The neologism has acquired the meaning “to pretend with pathetic pathos that everything is going well, when in fact things are going terrible” [4, p. 109].

“Macronite” – a prominent verb interpreted as “to be very concerned but decline to help”. It was coined as a consequence of frustration with the French president’s inaction regarding the Russian invasion of Ukraine [4, p. 108].

Finally, we will discuss revolutions in more detail. They often lead to a transformation of the official language of a state. It may be due to a desire for national self-identification, a new political system, or a commitment to integration with other countries. Throughout its history, Ukraine has experienced several revolutions, each of which has left its mark on the language.

The Revolution of Dignity in 2014 was undoubtedly one of modern Ukraine’s most crucial historical events. It was marked by strengthening national consciousness and the revival of the Ukrainian language. After decades of Soviet (USSR) tyranny and particular neglect of the language issue after the collapse of the USSR, the number of Ukrainian-language media and Ukrainian music, films, and books has increased. The Revolution of Dignity contributed to the Ukrainian language symbolising the struggle for independence and democracy [2, pp. 292-293].

Consequently, laws were passed to protect and promote the Ukrainian language. In addition, the language awareness of Ukrainians has increased, and more people have begun to communicate in Ukrainian in everyday speech [2, p. 294].

Despite all the positive aspects, we still have some negative ones.

Ukrainians needed sufficient Ukrainian-language materials, such as scientific literature and educational books. This issue is still relevant until now.

There is often a strong desire for change and modernisation in the wake of revolutions. Following the Revolution of Dignity in Ukraine, there has been an increased interest in Western values and lifestyles. It has resulted in an appreciation of Anglicisms, perceived as a sign of modernity and progressiveness. Account, bullying, gadget, deadline, drone, coach, like, onion, screenshot, spam, start-up, tutor, fake, fitness, check, shopping – this is just a limited selection of anglicisms that have become commonplace in modern Ukrainian [3, p. 46].

Although Ukrainian words for such realities in our language are available, familiar, and understandable to its speakers, rapid technological progress constantly requires new words to appear and develop. However, they are merely borrowed from the original. At the same time, at the present stage, English is a means of international communication and the language of the leading mass media: major radio and television companies, the global Internet, and many newspapers and magazines, and, therefore, it is impossible to ignore its influence on our language.

Conclusion. Language is not only a means of communication. At the same time, it is a mirror that reflects all the changes taking place in the society. Historical changes, such as revolutions, wars, and migrations, leave a profound mark on the language. Studying these changes allows us to understand better the language and the history of the people who use it.

REFERENCES

1. Ivanyshyn V., Radevych-Vynnytskyi Ya. (1994). Mova i natsiia. 4th ed. Lviv : Vydavnycha firma “Vidrodzhennia”. 218 p. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ivanyshyn_Vasyl/Mova_i_natsiia.pdf (accessed 10.11.2024).

2. Kukhotska T. (2023). Vplyv ukrainskykh revoliutsii ta viiny na rozvytok ukrainskoi identychnosti. *Věda a perspektivy*. No. 1(20). P. 284-295.

URL: https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1(20)-284-297 (accessed 12.11.2024).

3. Saprykina O., Zavodna L., Mazurok M. (2024). Leksychni anhlitsyzmy yak pokaznyk suchasnykh modnykh tendentsii v ukrainskii movi. *New pedagogical thought*. Vol. 119, no. 3. P. 44-48. URL: https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-119-3-44-48 (accessed 14.11.2024).

4. Zhulinska M., Kruhlii O. (2022). Neolohizmy yak movne vidobrazhennia viiny. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*. No. 3 (14). P. 103-110. URL: https://doi.org/10.29038/2524-2679-2022-03-103-110 (accessed 11.11.2024).

Shevchenko Pavlo
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

THE ROLE OF ENGLISH IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALITIES

In the modern world, the ability to communicate in English has become an essential skill for professionals across various fields. As globalisation continues to shape economic, scientific, and technological progress, English serves as the primary language of international communication, opening new opportunities for career growth and professional development.

English is widely recognised as the global lingua franca, playing a crucial role in education, research, and business. Proficiency in English enables professionals to access a vast amount of knowledge, collaborate with international colleagues, and participate in global projects. For students of non-linguistic specialities, mastering English is not merely an academic requirement but a valuable tool for career advancement.

The purpose of this work is to analyse the impact of English proficiency on the professional development of students specialising in non-linguistic fields. It aims to explore how English language skills facilitate knowledge acquisition, enhance career prospects, and contribute to professional success in various disciplines.

One of the primary advantages of English proficiency is the ability to engage with international scientific sources and professional literature. A majority of academic publications, research papers, and industry reports are either only available in English or take time to be properly translated into other languages, making it essential for students to develop their own language skills to stay informed about the latest advancements in their fields [3, p. 67]. English proficiency also allows them to conduct literature reviews with a broader scope

and cite relevant, up-to-date sources in their research and coursework. Moreover, access to global knowledge enables students to think critically, compare international approaches, and adapt best practices to their professional contexts.

English is commonly utilized in both academic and professional environments. Many universities and research institutions adopt English as the working language for international programmes, publications, and scholarly activities. Academic conferences, seminars, and workshops are frequently conducted in English, attracting participants from diverse linguistic and cultural backgrounds. It enables scholars, researchers, and students to share their findings, engage in meaningful discussions, and build networks that transcend national boundaries.

For students of non-linguistic specialities, participating in such events provides valuable experience in presenting research, defending ideas, and engaging in academic debates – all in English. These opportunities not only enhance their academic competence but also develop their confidence in public speaking and professional communication. Moreover, the ability to collaborate with international experts, contribute to joint research initiatives, and co-author papers in English significantly broaden their academic and career horizons.

In the workplace, many employers view strong language skills as a sign of adaptability, global awareness, and professionalism. For graduates of non-linguistic specialities, being able to speak and understand English can set them apart from other candidates, especially in competitive fields where communication with international partners, clients, or teams is essential. International companies, in particular, often list English language proficiency as a key requirement for employment. Whether operating in engineering, IT, medicine, or economics, these organisations conduct meetings, write reports, and manage communications in English [5]. Fluency in the language is seen as critical for effective collaboration and integration into multicultural teams. As such, candidates with solid English skills are more likely to meet job

specifications and progress through the recruitment stages successfully. Furthermore, English is increasingly recognised as a gateway to career advancement. Many professionals find that their ability to move into leadership roles, gain promotions, or participate in international projects depends on their English proficiency [4]. In some cases, companies even provide additional training or incentives for employees who demonstrate strong language capabilities.

In conclusion, English plays a significant role in the professional development of students in non-linguistic specialities. As a global language of communication, it opens doors to academic resources, enhances employability, and fosters meaningful connections in international professional environments. English proficiency equips students with the tools needed to participate confidently in global discussions, contribute to international projects, and adapt to the demands of an increasingly interconnected world.

REFERENCES

1. Заблоцька Л., Цар І. Розвиток професійної іншомовної комунікативної компетентності у магістрантів немовних спеціальностей в умовах дистанційного навчання // Наукові записки. Серія: педагогіка. – 2022. – № 1. – С. 160–168. – DOI: 10.25128/2415-3605.22.1.19.

2. Редько С. П., Кулаженко О. П., Овчарова О. В., Савчук Т. Л. Роль англійської мови у професійному розвитку ІТ-фахівців в Україні: вплив мовних навичок на кар’єрне зростання та міжнародну інтеграцію // Закарпатські філологічні студії. — 2024. — Вип. 34, Т. 1. — С. 196–201. — DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.34.1.33.

3. Holubova H.V. Teaching Foreign Languages for Professional Purposes to the Applicants of Higher Non-Linguistic Education / H.V. Holubova // Закарпатські філологічні студії. – 2021. – Вип. 16, Т. 1. – С. 65–70. – DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.16.12.

4. Maillard D. How English Fluency Can Boost Your Career: The Direct Impact of English Proficiency on Career Growth [Електронний ресурс] /

D. Maillard // GATEWAY English Test. – 2024. – https://gateway.english3.com/how-english-fluency-can-boost-your-career-the-direct-impact-of-english-proficiency-on-career-growth/ (дата звернення: 01.04.2025).

5. Sudo, R. Growing Importance of English for Career Advancement in India [Електронний ресурс] / R. Sudo // LinkedIn. –https://www.linkedin.com/pulse/growing-importance-english-career-advancement-india-sudo24-wdvic (дата звернення: 01.04.2025).

Shykhnenko K., PhD, associate professor
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

INVOLVING UNDERGRADUATE STUDENTS IN RESEARCH: LESSONS FROM THE U.S. UNIVERSITIES

Leading universities, which occupies top positions in rankings, the US universities in particular, are seen as a model for the rest of the world to continue building and reshaping the learning environment, educational administration and research [4; 5]. Furthermore, one of the components of their mission is adapting educational structures and instruction to the social changes in such a way that the results of education will contribute to the improvement of the well-being of society [3].

Research conducted by university students appears to be a critical driver of these changes. Student research based on inter- or multidisciplinary approaches brings advantages to society by generating new knowledge and training advanced future specialists, which correlates with the triple mission of the US universities [1].

In Ukraine, a distinctive feature of the education and research systems is their separation: on the one hand, universities, which are engaged in training students and, in theory, involving them in research activity (undervalued and pointless in many cases), and research institutes, on the other hand, specialized in doing research. This goes against the internationally accepted practice, which combines both fields. For this reason, an examination of best foreign practices in student research at universities, considered as an integral part of the institutional mission, seems to be useful.

In the literature, “student research” is commonly seen as encouraging students to discuss the topic with close attention to the resources provided by scholars in the field. Students are expected to consider the topic as a research problem requiring the gathering of evidence, analysis (critical thinking) and the presentation of a proposed solution. At the same time, there is an understanding

by the faculty that this process can primarily involve the creation of existing knowledge, and not the generation of innovative ideas [2].

While graduate students often engage in research activity, undergraduate students usually have both no motivation and knowledge in doing it. It is believed that research that is more than descriptive in nature, requires a search for something beyond what is already known or understood. Usually, undergraduate students do not have experience in this process. They lack knowledge of research methodology – principles, forms and methods of research activities. W. Badke claims that to dismiss "student research" as not meeting the criteria of real research is to doom students never to learn how to become researchers. The importance of strengthening of teaching-research links in the undergraduate curriculum is beyond doubt as it brings particular value for students engaging in the research process and stimulate their sense of discovery [2].

There are some reasons for involving all undergraduate students in research experience. Research conducted by undergraduate students within the curriculum is proven to be a highly effective educational practice. Research-based learning promotes critical thinking and reflection, increases motivation and confidence, and can stimulate students to further postgraduate studies. It is important that the results of student research are publicly disseminated beyond the formal curriculum, which can be achieved through departmental and faculty conferences at universities, national and international conferences, and publication in student journals. In the American universities there is a common practice when students collaborate with faculty in research teams, even do independent research under their supervision within research grant's timeline. Moreover, there are opportunities for students to co-author, make important connections, do research on highly developed equipment, in ultra-modern laboratories, thus, work on the front line in a field [6]. W. Badke states that examining the students' experience of participation in conferences revealed a process of getting new qualities or skills. The graduates showed intellectual self-

sufficiency by revising their work to present to an interdisciplinary audience and discussing it with their peers. They became more knowledgeable of their own specific field of study. They also developed confidence in conveying their identity as researchers. The conferences were a threshold experience for the development of so-called “self-authorship”, which is the capacity to internally generate beliefs, identity, and social relationships. By developing self-authorship, students can better guide themselves through the possibilities of creating a graduate and career portfolio [2].

Another reason for students’ engagement in research is the opportunity to become a job creator and launch start-ups. Schulte [8] and Schmitz et al. [7] claim that all university endeavors and activities, including research, are determined by the purpose of commercialization. Thus, in the U.S. universities, very often the student-conducted research is subsidized by the government or through the direct investments of businesses [9]. This support mechanism help turn students’ ideas into innovative solutions that can be successful in national and global markets. Science-based startups use the intellectual assets as the basis for a successful entrepreneurial activity.

To sum up, undergraduate students can benefit from studying in the research environment, which can contribute to the formation of readiness of future specialists to the creative application of knowledge, development of skills and competences acquired at the university, provides mastering the methodology of scientific research, and gives the opportunity to gain experience in research work.

REFERENCES

1. Akker, W., Spaapen, J., et. al. Productive interactions: societal impact of academic research in the knowledge society. Publishing of the Frontiers of Innovative Research? 2017. Retrieved from: https://www.leru.org/files/Productive-Interactions-Societal-Impact-of-Academic-Research-in-the-Knowledge-Society-Full-paper.pdf (date of access: 16.04.2025).

2. Badke W. B. Teaching Research Processes. The Faculty Role in the Development of Skilled Student Researchers. A volume in Chandos Information Professional Series. ScienceDirect, 2012. Retrieved from: https://www.sciencedirect.com/ topics/social-sciences/student-research (date of access: 16.04.2025).

3. Desjardins R. Education and Social Transformation. *European Journal of Education,* 2015. № 50 (3). С. 239-244. https://doi.org/10.1111/ejed.12140.

4. Loo B. Education in the United States of America. World Education News & Reviews. 2018. Retrieved from: https://wenr.wes.org/2018/06/education-in-the-united-states-of-america (date of access: 16.04.2025).

5. Pasque P.A. Higher Education for the Public Good: A Typology. In: *American Higher Education, Leadership, and Policy.* Palgrave Macmillan, New York, 2010. https://doi.org/10.1057/9780230107755_2.

6. Rosowsky D. The Role of Research at Universities: Why It Matters. Forbes, 2022. Retrieved from: https://www.forbes.com/sites/davidrosowsky/2022/03/02/the-role-of-research-at-universities-why-it-matters/ (date of access: 16.04.2025).

7. Schmitz A., Urbano D., Guerrero M., & Dandolini G. A. Activities Related to Innovation and Entrepreneurship in the Academic Setting: A Literature Review. In: M. Peris-Ortiz, J. Gómez, J. Merigó-Lindahl, C. Rueda-Armengot (Eds). *Entrepreneurial Universities. Innovation, Technology, and Knowledge Management*. Springer, Cham, 2017. http://doi-org-443.webvpn.fjmu.edu.cn/10.1007/978-3-319-47949-1_1.

8. Schulte P. The Entrepreneurial University: A Strategy for Institutional Development. *Higher Education in Europe,* 2004. № 29(2). С. 187-191. https://doi.org/10.1080/0379772042000234811.

9. Sitnicki, M. W. The International Competitive Potential of Ukrainian Research Universities. *Business Inform,* 2020. № 3. С. 170–181. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-170-181.

Юферева О. В., д. філол. н, професорка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ПЕДАГОГІЧНІ ТАКСОНОМІЇ В АНДРАГОГІЦІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛІ Л. Д. ФІНКА

Традиційно в освіті слухачам лекцій відводиться переважно пасивна роль. Сучасні вимоги студентоцентризму передбачають більш активну участь, а також відхід від моделі навчання, яка ґрунтується на передачі великих масивів інформації. Нові підходи акцентують увагу на заохоченні студентів включати нову інформацію в наявні ментальні структури (когнітивні схеми), що підвищує якість навчання. Однією з поширених у західноєвропейському академічному просторі є концепція Л.Д.Фінка, яка «є однією з тих, що була перевірена на практиці, результати її застосування були опубліковані в багатьох різних предметних виданнях. Концепція "значущого навчання" є комплексним, адаптованим способом переходу до більш орієнтованого на студента навчального середовища» [3, с. 35]. Однак в українському середовищі розробки Фінка та досвід їх запровадження залишаються маловідомими. Отже, мета доповіді – описати основні положення концепції Л.Д. Фінка та визначити перспективи її імплементації у викладанні літературознавчих дисциплін.

Фінк розуміє навчання як зміну і стверджує, що зміна, яка відбувається, має бути ціннісно зорієнтованою [2]. Коли зміни, що відбуваються зі здобувачем освіти в результаті навчання, є тривалими та суттєво впливають на його життя, Фінк визначає це як «значуще навчання». Розроблена ним таксономія «значущого навчання» є своєрідним продовженням добре відомої таксономії Б. Блума [1]. Таксономія Блума – це система моделей, розташованих ієрархічно, яка використовується для класифікації навчальних цілей за різними рівнями складності: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез та оцінювання.

Таксономія забезпечує основу для розробки підцілей та методології оцінювання для їхнього досягнення.

Таксономія значущого навчання Фінка відрізняється від таксономії Блума розширенням типів навчальних цілей, охоплюючи не лише когнітивні навички, але й афективні, міжособистісні та компетенції навчання протягом життя. Модель Фінка є не ієрархічною, а інтерактивною, тобто кожен рівень навчання може стимулювати інший. Вона виходить за межі когнітивного засвоєння та поєднує гуманістичний компонент з концепцією безперервного розвитку. Ідеї Фінка відповідають критеріям андрагогіки, сформульованих К. Ноулзом [4], зокрема, ролі досвіду, самостійності здобувача, його потребу знати «навіщо».

Нижче наведено питання для формування результатів навчання за кожною з категорій Фінка:

- Базові знання: які основні факти, терміни чи концепції студенти повинні розуміти та запам’ятовувати?
- Застосування: що здобувачі повинні вміти робити з тим, що вони вивчили? Які критичні чи творчі процеси мислення є важливими?
- Інтеграція: які зв'язки між ідеями здобувачі повинні встановлювати в межах курсу, між дисциплінами або у своєму житті?
- Гуманістичний вимір: що здобувачі повинні дізнатися про себе та інших? Як вони можуть розвинути самоусвідомлення або емпатію?
- Турбота: які цінності чи ставлення потрібно розвинути у здобувачів? Як вони можуть пов’язати своє навчання з особистими чи суспільними проблемами?
- Навчання навчанню: які стратегії допоможуть здобувачам набути самостійність у цьому курсі та за його межами?

Фінк виокремлює три основні способи, за допомогою яких викладач може сприяти реалізації цілей незалежно від конкретного змісту університетського освітнього компонента. Вони включають: тематичне,

міждисциплінарне навчання, використання навчальних спільнот та взаємодію студентів, встановлення зв'язку між академічною роботою та іншими сферами життя.

Упровадження зазначених категорій у навчальний процес трансформує традиційні форми викладання літератури на всіх рівнях, починаючи від планування курсу. Але наразі обмежимося розглядом впливу концепції на лекційні заняття. Структура та зміст лекції змінюється, адже перша категорія (базові знання) мають суттєво доповнюватися актуалізацією другої, четвертої та п'ятої категорії. Наприклад, якщо розглядається тема з літератури XVII ст., викладачеві доцільно продемонструвати зв'язок між історичним та естетичним фактом і сьогоденням, підготувати авдиторію до усвідомлення цінності творчості, ідей епохи та автора для сучасної людини та її діяльності. Досвід багатьох викладачів літератури свідчить про те, що молоді філологи відчувають проблеми з відповідями на ці питання, що призводить до послаблення мотивації вивчення історично віддалених періодів літератури.

Змістовий план, що артикулюється на початку лекції, має бути проблемним. Зрозуміло, що вирішення проблем в межах лекції досягти навряд чи можливо. Сутність проблематичного підходу полягає в окресленні траєкторії подальшого обговорення та пошуку. Мета лекції, відповідно до концепції Фінка, фокусується не тільки навколо навчального матеріалу, але й пошуку розуміння, чому заявлена тема є важливою для окремої особистості в її професійному, соціальному житті. Очевидно, що такий підхід значно розсуває горизонт лекції з тематичної та методичної точок зору. Наприклад, тема пікарескного роману в європейській літературі XVII ст. за новим підходом розкривається не через жанрові характеристики *per se*, а через етичні, культурні контексти з перспективою паралелей до сучасної літератури та, ширше, історичної дійсності в її конкретних економічних або політичних проявах. Зокрема, чи не є пікарескний роман та його історія виникнення переконливим доказом того,

як економічні негаразди та суспільні збурення породжують нові літературні форми? Він дозволяє дослідити, які відповіді на виклики часу розробляються в літературі, оцінити етику пікаро, його (а)моральності у пошуку фінансового успіху, провокує рефлексії щодо проблеми людини та соціальної драбини безпосередньо у жанровій структурі. Фокус може бути різним, що залежить від викладацької творчості. Абстрактність жанрових категорій є бар'єром для ефективного засвоєння, який долається поєднанням історико-літературної та сучасної соціокультурної перспективи з особистісним досвідом, що сприяє формуванню способів мислення, інтерпретації для глибокого розуміння матеріалу та мотивації для подальшої дослідницької роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Bloom, B. S. Taxonomy of educational objectives, Book 1: The cognitive domain. Longman, 1956.

2. Fink, L. D. Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses. 2nd ed. Jossey-Bass, 2013.

3. Jones, J. L., Hilaire, R. Creating significant learning experiences: A case study in the college religion classroom. *The Journal of Effective Teaching*, 12(3), 34–43, 2012.

4. Knowles, M. The Adult Learner. 5th ed. Gulf Publishing Company, 1998.

СЕКЦІЯ 3. Традиції та перспективи навчання іноземних студентів у ЗВО України та світу

Андреєв-Сичок Денис
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Глінка Н. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА У ПРИЗМІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Українська мова є фундаментальним елементом ідентичності української нації та перебуває в активному розвитку й поширенні за межами України. Розвиток української мови за кордоном тісно пов’язаний з діалогом культур. Мова є не лише засобом комунікації, але й носієм цінностей українського народу та історії. Її поширення сприяє не тільки розвитку української мови, а й розвитку всієї України на різних рівнях, зокрема, у дипломатичних відносинах, а також підтримці культурних традицій української діаспори.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей розвитку та поширення української мови в контексті міжкультурного діалогу.

У сучасному світі глобалізації та посилення міжкультурних зв’язків питання поширення мов за межами їхнього національного контексту набуває особливої уваги. Мова є не лише засобом спілкування, а й інструментом мислення, самовираження, носієм історії та ідентичності, тому її розвиток за межами України є дуже важливим і складним завданням.

Розвиток української мови є багатогранним процесом, що залежить від цілого ряду факторів, включаючи історичні зв’язки, міграційні процеси, політичні відносини, через що важливо правильно виокремити

пріоритети у поширенні української мови. Філологічний аналіз вивчення української мови в іноземних навчальних закладах, центрах україністики та серед української діаспори виявляє як значний інтерес до неї, так і певні виклики, які треба враховувати й намагатися вирішити.

Українська мова є однією з 30 найпоширеніших мов у світі, є державною мовою в Україні та використовується українськими меншинами у багатьох країнах, а також є відображенням української нації для інших країн світу. Люди з різних куточків світу дізнаються про українську мову і починають нею цікавитися, що свідчить про зростання міжнародного інтересу до України. Знайомство з українською мовою дає змогу громадянам інших країн сформувати власне, більш об'єктивне уявлення про країну та її народ, тобто вивчення української мови допомагає зруйнувати деякі стереотипи, які можливі щодо України.

Важливим елементом у поширенні української мови є діалог культур: участь українських центрів, організація мовних курсів при посольствах та навчальних закладах, проведення культурних заходів у інших країнах сприяють знайомству іноземців з українською мовою та культурою. Також для цього активно використовують новітні технології, що спрощують процес вивчення української мови для іноземців, зокрема, соцмережі, YouTube, онлайн-курси тощо. Це значно спрощує доступ до україномовного контенту для людей у різних країнах світу, а також дає можливість будь-де і у будь-який час дізнаватися щось нове про Україну.

Окрім звичайного надання інформації про українську мову, подекуди можна зацікавити іноземців при вивченні української мови, наприклад, поясненням деяких слів, що мають в Україні особливий сенс. Наприклад, коли українці кажуть про рушник, то дуже цікавим є те, що для нас це не лише тканина, а символ матеріальної та духовної культури і має глибоке історичне коріння. Таким чином, окрім вивчення української мови у громадян інших країн з'являється можливість одразу дізнатися й про українську культуру та традиції.

Важливим аспектом у поширенні української мови є співпраця України з різними міжнародними організаціями та інституціями, що зацікавлені у цьому процесі та активно допомагають розвивати українську мову. Про це навіть вказано у статті 3 Закону про державну мову, а саме про те, що одним з його завдань є сприяння вивченню української мови в Україні та за кордоном, поширення української мови у світі, сприяння в задоволенні мовних потреб закордонних українців і громадян України, які проживають або тимчасово перебувають за межами України.

Прикладом співпраці є Конвенція про збереження нематеріальної культурної спадщини від 2003 р., до якої Україна приєдналася у 2008 році. У цій Конвенції сформовано п’ять основних категорій нематеріальної культурної спадщини, а до одного з них включено усні традиції та форми вираження, включаючи мову як засіб передачі нематеріальної культурної спадщини, що означає не лише конкретні усні традиції, але й сама мова, як засіб спілкування і передачі цих традицій, знань, цінностей та культурної ідентичності.

Не менш важливим є і аналіз методик викладання української мови для іноземців, враховуючи лінгвістичні та культурні особливості тих, хто вивчає українську мову у інших країнах світу. Також, важливим є дослідження мотивації до вивчення української мови в різних країнах, особисту зацікавленість людей: розуміння між власним бажанням людей вивчати українську мову чи певною необхідністю. Ще треба додати про те, що важливим є якісні переклади української літератури, наукових робіт та іншої української творчості на інші мови світу, що дасть можливість іноземній аудиторії познайомитися з українською культурою.

Треба зазначити, що викладення української мови для іноземців повинно бути розраховане саме на них, враховуючи певні особливості культури країни, у якій пропонують вивчати українську мову, надаючи можливість іноземцям спробувати зрозуміти українські традиції не змінюючи власних. Зокрема, ні у якому разі не можна нав’язувати якісь

українські традиції, якщо у якійсь з країн, наприклад, певні дії заборонені.

Не менш важливим є розуміння того, що, в першу чергу, для іноземців вибір вивчати українську мову повинен бути самостійним, не можна примушувати чи нав'язувати їм вивчення української мови. На сьогоднішній день у багатьох країнах світу неодноразово чули про українську мову, традиції та культуру, але доволі мало тих, хто дійсно вирішив хоча б спробувати більш детально дізнатися про це чи почати вивчати українську мову, а, отже, важливо пропонувати та показувати іноземцям, що це не складно та доволі цікаво. Поширення української мови сприяє не лише міжкультурному діалогу, а й розвитку міжнародних відносин, торгівлі та ін.

Отже, розвиток та поширення української мови в іноземних країнах є складним, але важливим процесом, який потребує активної участі звичайних українців, а також філологів. Новітні технології допомагають спрощувати процеси викладання української творчості та її поширення у всьому світі, що робить нашу, наприклад, літературу ще більш відомою. Зокрема, важливим залишається і звичайне спілкування між людьми, що сприяє міжкультурному діалогу та передачі українських традицій у різні країни.

Українська мова займає за кількістю її носіїв, відповідно до різних джерел, 25-те або 22-е місце у світі, а загалом у світі, за різними оцінками, українською мовою говорить від 41 до 45 млн осіб й ця кількість збільшується, що свідчить про активний розвиток української мови у світі. Але, навіть враховуючи це, не можна зупиняти процес поширення та розвитку української мови, необхідно продовжувати створювати нові варіанти викладання української мови для іноземців та заохочувати їх до вивчення нашої мови. І у всьому цьому процесі аж ніяк не обійтися без філології, оскільки саме вона відіграє ключову роль у лінгвістичних та соціокультурних аспектах цього процесу, а при підтримці цього процесу від українців, з боку державних та громадських організацій можна досягти

таких результатів, що весь світ буде знати про українські традиції, нашу мову та наші культурні цінності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Інститут історії України. УКРАЇНСЬКА МОВА. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe.

2. Міністерство закордонних справ України. Участь України у діяльності ЮНЕСКО. URL: https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/yunesko/uchast-ukrayini-u-diyalnosti-yunesko.

3. Найпопулярніші, найважчі та найлегші мови світу: місце української мови | https://zolochiv.net/. URL: https://zolochiv.net/naypopuliarnishi-nayvazhchi-ta-naylehshi-movy-svitu-mistse-ukrainskoi-movy/.

4. Постійне представництво України при ЮНЕСКО. URL: https://unesco.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/elementi-ukrayinskoyi-kulturi-u-reprezentativnom-spisku-nematerialnoyi-kulturnoyi-spadshchini-lyudstva.

5. Уповноважений із захисту державної мови. URL: https://mova-ombudsman.gov.ua/news/poshyrennia-ukrainskoi-movy-u-sviti-odne-z-holovnykh-zavdan-zakonu-pro-derzhavnu-movu.

Антоненко Анна
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н., доц. Дворянчикова С. Є.

УКРАЇНСЬКА ЯК МОВА НАВЧАННЯ ІНОФОНІВ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

Українська мова є державною мовою нашою країни та важливим чинником національної ідентичності. У зв'язку з процесами глобалізації та європейським вектором розвитку України останніми десятиліттями українська мова набула особливого значення в освітньому просторі, оскільки зростає кількість потенційних здобувачів освіти, для котрих вона не є рідною, проте котрі прагнуть її опанувати. Водночас перед ними постають різні труднощі у вивченні мови, пов'язані як з лексико-граматичними особливостями української, так і з рівнем доступності освітніх ресурсів.

Мета нашої доповіді – розглянути досвід навчання української мови інофонів, ключові виклики та перспективи розвитку цієї сфери.

Інофон – це «носій чужої (іноземної) мови і відповідної культури та картини світу в межах іншої культури, серед носіїв якої інофон проживає» [1], представник іншої національності, іммігрант, студент-іноземець, який у побуті послуговується іншими мовами, але навчається, наприклад, українською.

У різні історичні періоди українська мова функціонувала в багатомовному середовищі, оскільки на території сучасної України проживали представники різних народів: поляки, євреї, кримські татари, росіяни, німці, угорці, румуни тощо. У XIX столітті українська мова не мала статусу навчальної, її винищували загалом та забороняли в школах зокрема, а після окупації країни радянською владою значення української мови ще зменшилося через примусову русифікацію та тотальний лінгвоцид.

Уже в незалежній Україні інтерес до української мови підвищувався, а від 2014 року її популярність значно зросла через політичні зміни та активізацію мовної політики нашої країни. Після ухвалення Законів України «Про освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної» українська мова стала основною мовою навчання в усіх закладах освіти, які мають забезпечити всім здобувачам належні умови для вивчення державної мови [3; 2]. Це зумовило нові вимоги для навчання інофонів, оскільки всі студенти, незалежно від рідної мови, мають опановувати предмети українською або вивчати її як окрему дисципліну.

У зв'язку із зазначеними обставинами зросла потреба в ефективних методиках викладання української мови для інофонів, розробці відповідних підручників, адаптації програм та підтримці мовної інтеграції.

Інофонів, які вивчають українську, можна умовно переділити на кілька основних груп.

1. Іноземні студенти, які навчаються в українських університетах. Це одна з найбільших груп інофонів, для яких українська мова є мовою викладання. Українські університети приймають студентів із різних країн, зокрема Азербайджану, Індії, Китаю, Йорданії, Туреччини, Нігерії, Єгипту, Марокко та інших.

2. Іммігранти, які проживають в Україні. До цієї групи належать люди, які переїхали до України з інших країн і хочуть інтегруватися в українське суспільство. Часто вони відвідують мовні курси або вивчають мову самостійно.

3. Представники національних меншин. Наприклад, відомо, що на Закарпатті, Буковині, в Одеській області є громади угорців, румунів, болгар, які в побуті користуються своїми мовами, але потребують знання української для освіти та професійної діяльності.

Відомі деякі ефективні методики викладання української мови для інофонів.

1. Комунікативний підхід – це один із найефективніших методів навчання української мови для інофонів, який передбачає активне використання мови у повсякденних ситуаціях. Основна ідея полягає в тому, що студенти вивчають мову через живе спілкування, а не лише за підручниками.

2. Інтерактивні методи навчання. Сучасні технології дозволяють створювати інтерактивні платформи, мобільні додатки та онлайнові курси, які полегшують вивчення української мови. Наприклад, популярність здобули такі ресурси, як-от: Duolingo (мобільний додаток для початкового рівня), Prometheus (українська освітня платформа з курсами з української мови), LingQ (платформа для читання текстів українською мовою з паралельним перекладом) [4; 6; 5].

3. Методика повного занурення, яка передбачає, що інофони повністю поринають в україномовне середовище, де вони мусять використовувати українську у всіх аспектах життя: в університеті, на роботі, у побуті.

З-поміж викликів і проблем у вивченні української варто зупинитися на деяких.

1. Граматична складність, адже українська мова має складну систему відмінювання іменників, прикметників, дієвідмінювання та багато винятків, що створює труднощі для інофонів.

2. Недостатня кількість новітніх підручників, адаптованих до сучасних комунікативних методик.

3. Для деяких іноземних студентів деякі складнощі полягають у тому, що в університетах і побутовому спілкуванні вони частіше використовують іншу мову, англійську чи рідну, що уповільнює процес навчання української.

Перспективи розвитку навчання української мови для інофонів полягають у створенні сучасних інтерактивних курсів та онлайн-платформ, збільшенні державної підтримки мовних програм для іноземців, розвитку

програм культурної інтеграції.

Варто зазначити, що українська мова для інофонів – це не лише навчальна дисципліна, а й важливий інструмент інтеграції. Удосконалення методик викладання, розширення доступу до мовних курсів і всебічна підтримка української мови на міжнародному рівні сприятиме її популяризації та ефективному опануванню.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Львів-Київ, 2007. 205 с. URL : http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/slovnyk.

2. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019. № 2704-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text.

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017. № 2145-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n111.

4. Duolingo. URL : https://uk.duolingo.com/course/uk/en/.

5. LingQ. URL : https://www.lingq.com/uk/.

6. Prometheus. URL : prometheus.org.ua.

Heorhiieva Yuliia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

ENGLISH AS A GLOBAL TOOL FOR DESIGN INDUSTRY COLLABORATION

Introduction. The design industry is going through an era of globalisation, covering various areas, including graphic design, industrial design, fashion design, and architecture [2]. Nowadays, the workplace is not limited to the city of living. The possibility of international work and cooperation opened new horizons for designers. However, it has also raised questions about methods of communication.

This work aims to analyse and explore the role of English in international design collaborations.

English was established many years ago as the dominant language of international communication in various fields. English has more than 1.5 billion speakers worldwide, and one billion use it as a second language, making it a universal communication tool [4]. Therefore, this language has become the standard of international cooperation.

In the design industry, English allows people from different countries to communicate with each other and develop collective projects. It dramatically increases and diversifies the options for the progress of various industries. The exchange of experience, knowledge, and technologies supports faster progress by removing technical barriers.

The number of international collaborations in the design field is increasing every year. It is happening at all levels, from collaborations between different international companies to international university collaboration. In this case, English is the language that brings these parties together, making it easier for teams with different linguistic backgrounds to understand each other and avoid misunderstandings. The impact of English as a global language goes

deeper than just the number of speakers, influencing international communication and diplomacy [3].

English dominates in academic and industry publications related to design. Almost 75% of all the research publications are written in English [1]. Therefore, the knowledge of English opens access to a massive knowledge base crucial for maintaining sustainability and innovation in the global design industry.

Conclusion. English in the design industry is a vital component of the modern world. Due to the large number of speakers and its active use at the international level, English is an essential part of modern international cooperation. Its role extends beyond mere communication – it fosters innovation, overcomes cultural gaps, and ensures effortless knowledge exchange across borders. As the design field continues to globalise, proficiency in English will remain a key competency for professionals seeking to excel in collaborative, multicultural environments.

REFERENCES

1. Hamel R. E. (2007). The dominance of English in the international scientific periodical literature and the future of language use in science. Aila Review, 20(1), 53-71. https://doi.org/10.1075/aila.20.06ham

2. Hirst K. (2025). The impact of globalization on design, and design's impact on globalization. *Beauty Packaging*. URL: https://www.beautypackaging.com/exclusives/the-impact-of-globalization-on-design-and-des/ (accessed 18.04.2025).

3. Navigating the future: the role of English education in global communication. *International Language Centres*. URL: https://ilcentres.com/post/navigating-the-future-the-role-of-english-education-in-global-communication (accessed 19.04.2025).

4. Woll B. (2022). English is often considered the de facto global language. *UCL*. URL: https://www.ucl.ac.uk/culture-online/case-studies/2022/mar/english-often-considered-de-facto-global-language (accessed 17.04.2025).

Himadutin Ali
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

THE IMPACT OF MULTILINGUALISM ON THE PROFESSIONAL OPPORTUNITIES OF INTERNATIONAL STUDENTS AFTER GRADUATION FROM UNIVERSITIES IN UKRAINE

In an era characterized by escalating globalization and intricate geopolitical dynamics, Multilingualism has emerged as a critically significant element of professional training for specialists within the field of international relations. This research will delve into a more detailed examination of the importance of Multilingualism for the subsequent professional advancement of students upon the completion of their studies in Ukraine.

The expansion of the European Union and the strategic goals of Euro-Atlantic integration highlights the need for skilled communication across diverse linguistic and cultural environments. Multilingualism not only promotes effective dialogue but also deepens cultural understanding and diplomatic interaction, which are crucial for overcoming the challenges of international diplomacy.

According to scholars, Multilingualism is the ability of an individual or community to use and understand several languages. It encompasses various forms, from individuals who are fluent in multiple languages to communities where several languages coexist and are used in daily life. This concept is an integral part of both personal identity and professional competence, especially in a globalized world where intercultural communication is gaining increasing importance.

In academic discourse, four types of Multilingualism are distinguished. Individual Multilingualism involves a person's ability to communicate in several languages, often acquired through education, family background, or immersion experience.

Community multilingualism refers to an environment where multiple languages are spoken and used in areas such as education, government, and media.

Educational Multilingualism entails the incorporation of multiple languages into the educational process, enhancing students' language skills and cultural competencies.

Professional Multilingualism refers to the use of multiple languages in a professional context, particularly in international relations, where language skills are vital for effective diplomacy and communication. A relevant issue today is preparing teachers for bilingual subject instruction during their studies [2, p.38].

It is known that the need for intercultural communication is more pressing now than ever before. In response to this relevant need, several trends are preferred in policy and education:

- Forms of Multilingualism that can be associated with linguistic equality and justice;
- Promotion of the use of a global lingua franca, such as English, detached from its native speaker connotation, as proponents of English as a Lingua Franca (ELF) argue it can function as such;
- Encouragement and practice of parallel language use and translation
- Protection of plurilingualism (and plurilingual pedagogy).

English is likely to remain a global (and globalization-driving) language in the foreseeable future. British colonial expansion and the rise of the United States as a global superpower in the 20th century cemented the dominance of English in the global market, technology, science (including publishing), and creative industries. The hegemony of English is reproduced through education, media, law, and other institutions that function as ideological state apparatuses and are used to maintain societal order and reproduce capitalist relations of production [1, p.13].

English, which ranks first in the Language Power Ranking Index, is the official language of 10 of the world's most competitive economies, while a high

proportion of English speakers exists in many other countries. Countries with low English proficiency have fewer representatives in the global elite, explaining why the spread of English is seen as a key variable in the interrelation between globalization, internationalization, and neoliberalism.

Language learning support is one of the key strategies for international students. Intensive language courses at the beginning of studies greatly facilitate adaptation, and language clubs or programs with Ukrainian students help practice the language in a friendly atmosphere.

To support cultural adaptation, universities can organize cultural events and seminars that familiarize students with traditions, holidays, cuisine, and cultural values. Assigning a mentor among Ukrainian students helps international students acclimate more quickly to the new environment.

Adaptation seminars to the educational system are important, as Ukraine's education system may differ significantly from that in a student's home country. Consultations with instructors allow students to clarify any confusion regarding coursework.

Psychological support, including access to counseling services, can help students cope with adaptation-related stress. Experience-sharing platforms are also helpful, allowing students to exchange experiences and receive advice from others [3, p.47].

Socialization and community support are important aspects of adaptation. Participation in multicultural clubs or interest groups helps students make friends and engage in student life. Informational resources such as brochures, videos, and webinars about the university and city can Multilingualism plays a key role in shaping the competitiveness of international students in the global job market after completing their studies in Ukraine. Mastery of several languages, including Ukrainian, English, and other foreign languages, significantly broadens their professional horizons, allowing them to effectively interact in a multicultural environment, build international careers, and adapt to the demands of a globalized world. Moreover, linguistic flexibility enhances

intercultural competence, which is indispensable in international relations, diplomacy, business, and education. Thus, Multilingualism serves not only as a tool for personal development but also as a strategic advantage in the professional lives of graduates, significantly easing the first days in a new country.

Conclusion. Multilingualism plays a key role in shaping the competitiveness of international students in the global job market after completing their studies in Ukraine. Mastery of several languages, including Ukrainian, English, and other foreign languages, significantly broadens their professional horizons, allowing them to effectively interact in a multicultural environment, build international careers, and adapt to the demands of a globalized world. Moreover, linguistic flexibility enhances intercultural competence, which is indispensable in fields such as international relations, diplomacy, business, and education. Thus, Multilingualism serves not only as a tool for personal development but also as a strategic advantage in the professional lives of graduates.

REFERENCES

1. Ihnatova, O. Signs of Multilingualism in Higher Education Institutions in EU Countries / O. Ihnatova // Young Scientist. – 2023. – No. 8 (120). – P. 9–15. – DOI: 10.32839/2304-5809/2023-8-120-3.

2. Vasik, V. V. The Role of Multilingualism in the Professional Training of Specialists in International Relations in the Context of European and Euro-Atlantic Integration / V. V. Vasik // Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. – 2024. – No. 5 (364). – P. 37–44. – DOI: 10.12958/2227-2844-2024-5(364)-37-44.

3. Yavorska, Y., Romanenko, V. Strategic Overcoming of Barriers for Foreign Students in Higher Education Institutions of Ukraine / Y. Yavorska, V. Romanenko // Young Scientist. – 2024. – No. 6.1 (130.1). – P. 45–49. – DOI: 10.32839/2304-5809/2024-6.1-130.1-9.

Джердж Віктор
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – ст. викл. Кетова Т. М.

ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Вступ. У сучасному світі знання кількох іноземних мов є важливою конкурентною перевагою. Німецька мова, як друга іноземна після англійської, відіграє особливу роль у професійній, освітній та культурній сферах. Однак процес її вивчення має свої особливості та супроводжується низкою викликів, які потребують глибшого аналізу.

Метою є визначення основних труднощів, з якими стикаються здобувачі під час вивчення німецької мови як другої іноземної, а також пошук ефективних шляхів подолання цих викликів.

Основний розділ.

Основними викликами у вивченні німецької мови як другої іноземної є:

- Інтерференція першої іноземної мови (англійської): студенти несвідомо переносять фонетичні, лексичні та граматичні особливості англійської на німецьку [8].
- Фонетичні труднощі: наявність специфічних німецьких звуків (наприклад, Umlaut – ä, ö, ü) вимагає додаткової артикуляційної практики [1].
- Граматична складність: багаторівнева система відмінювання артиклів, іменників, дієслів та прикметників створює додаткові труднощі [6].
- Мотиваційний аспект: німецька мова менш популярна серед молоді, ніж англійська, що впливає на рівень зацікавленості [3].
- Обмежене мовне середовище: недостатня кількість носіїв мови у повсякденному середовищі ускладнює практику комунікативних

навичок [2].

Шляхи подолання цих викликів включають інтеграцію міжкультурної освіти, активне використання автентичних джерел, залучення інтерактивних методик навчання та створення умов для реального мовного середовища через міжнародні проекти, мовні клуби та онлайн-платформи.

Англійська мова впродовж десятиліть залишається найбільш поширеною іноземною мовою у світі, і це напряму впливає на рівень доступності навчальних ресурсів. Молодь має доступ до величезної кількості:

- безкоштовних онлайн-курсів (наприклад, Duolingo, BBC Learning English, Voice of America),
- інтерактивних платформ (LingQ, Busuu, Memrise),
- мультимедійного контенту (фільмів, серіалів, подкастів, YouTube-каналів, TikTok-контенту англійською),
- ігор, адаптованих до різних рівнів володіння мовою.

Німецька мова, хоч і є офіційною мовою найбільшої економіки ЄС, суттєво поступається англійській за обсягом і різноманіттям доступних ресурсів. Хоча існують якісні платформи (наприклад, DW Deutsch Lernen, Goethe-Institut, Lingolia, Babbel), їх значно менше, і вони рідше інтегрують елементи гейміфікації чи соціальних мереж [4].

Основні відмінності:

Критерій	Англійська	Німецька
Онлайн-курси	Дуже велика кількість, з сертифікатами	Менше, частіше без інтерактивності
Відео- та аудіоконтент	Широкодоступний у всіх жанрах	Обмежений вибір, особливо для початківців
Доступність у	Висока (навчальні акаунти	Значно нижча

соцмережах	у TikTok, Instagram)	
Література та адаптовані тексти	Дуже багато матеріалів	Обмежений вибір на нижчих рівнях (A1–A2)
Гейміфіковані ресурси	Дуже багато	Набагато менше

Така різниця в доступності ресурсів створює додаткові труднощі для тих, хто вивчає німецьку як другу іноземну. Викладачу часто доводиться самостійно шукати або адаптувати автентичні матеріали, тоді як в англійській більшість ресурсів уже готові до використання.

Порівняння вивчення німецької та англійської мов як іноземних:

1. Вимова та орфографія

Англійська: Непередбачуване співвідношення між написанням і вимовою (напр., though – through – tough – thought).

Німецька: Написання значно ближче до звучання. Вимова більш логічна, але є складні для вивчення звуки, наприклад дифтонги, а також збіг декількох приголосних.

Парадоксально, але англійську простіше вивчити на початковому рівні, а німецьку – вимовляти після засвоєння правил [7].

2. Лексика

Обидві мови належать до германської групи, тож мають певну спільну лексику: house – Haus, book – Buch, water – Wasser.

Але в англійській багато запозичень з французької та латині, які роблять лексику багатошаровою.

Німецька має вищу морфологічну прозорість (слово утворюється шляхом додавання морфем), але довгі складні слова часто лякають учнів:

Jugendarbeitsschutzgesetz – закон про захист зайнятості молоді.

3. Граматика

Англійська мова:

Має аналітичну структуру: мало відмінків, незмінна форма іменників

у більшості випадків.

Порядок слів у реченні стабільний (SVO – підмет, присудок, додаток).

Просте дієвідмінювання, особливо в простому теперішньому часі (додається лише –s для 3-ї особи).

Німецька мова:

Синтетична мова з розвиненою системою відмінків (4 відмінки) та граматичним родом (3 роди).

Зміна артиклів, прикметників і займенників в залежності від роду, числа та відмінка.

Складніші правила побудови речень, зокрема в рамках складного предикату та в підрядних реченнях дієслово часто стоїть в кінці, додатки ставляться в певному чітко встановленому порядку [6].

4. Популярність і культурний вплив

Англійська мова має статус глобальної: доступна в музиці, фільмах, YouTube, соцмережах. Її присутність всюди створює середовище «пасивного» навчання.

Німецька мова обмежена переважно офіційними, академічними або професійними контекстами.

Студенти рідше стикаються з німецькою в позанавчальному житті, що знижує мотивацію до вивчення мови [5].

Висновки. Вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської супроводжується рядом об’єктивних труднощів - як лінгвістичного, так і мотиваційного характеру. Учні стикаються з інтерференцією англійської мови, складною граматикою, особливою фонетикою, а також із меншою кількістю доступних ресурсів та обмеженим мовним середовищем. У порівнянні з англійською, німецька поступається в зручності початкового засвоєння, медійному охопленні та ресурсному забезпеченні, хоч і має логічнішу орфографію та багаті можливості для словотвору.

Попри виклики, німецька мова відкриває нові горизонти у сфері європейської освіти, науки й професійного розвитку. Тому подолання бар'єрів у її вивченні потребує системного підходу: впровадження інтерактивних методик, ширшого залучення автентичних матеріалів, створення штучного мовного середовища та зростання престижності німецької у шкільному і позашкільному контекстах.

Таким чином, ефективне вивчення німецької мови як другої іноземної можливе за умови адаптації освітніх стратегій до реальних потреб учнів, а також підтримки мотивації через культурну інтеграцію та сучасні цифрові інструменти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Bausch, K.-R., Christ, H., & Königs, F. G. (Hrsg.). (2003). Handbuch Fremdsprachenunterricht. Francke Verlag.

2. Council of Europe. (2001). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). Cambridge University Press.

3. Dewaele, J.-M. (2007). "The effect of multilingualism and socio-situational factors on communicative anxiety and foreign language anxiety." Bilingualism: Language and Cognition, 10(1), 113–126.

4. European Commission. (2012). First European Survey on Language Competences: Final Report. Publications Office of the European Union.

5. Kramsch, C. (1998). Language and Culture. Oxford University Press.

6. Lightbown, P. M., & Spada, N. (2013). How Languages are Learned (4th ed.). Oxford University Press.

7. Ringbom, H. (2007). Cross-linguistic Similarity in Foreign Language Learning. Multilingual Matters.

8. Saville-Troike, M. (2012). Introducing Second Language Acquisition. Cambridge University Press.

Донцов Павло
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Глінка Н. В.

ІНОЗЕМНИЙ СТУДЕНТ У МОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ КРАЇН У КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ І ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізаційні процеси XXI ст. суттєво змінили географію академічної мобільності, спричинивши істотне зростання кількості іноземних студентів у різних країнах світу. Якщо у 1990-х роках навчання за кордоном було привілеєм лише для заможних студентів , сьогодні воно стало масовим явищем. Україна, незважаючи на виклики війни та політичної нестабільності, залишається привабливим місцем для здобуття вищої освіти для дедалі більшої кількості іноземних студентів — зокрема, з країн, де українські медичні та інженерні програми вважаються «золотим стандартом» доступної якості. Проте мовна адаптація залишається перепоною для багатьох іноземців, особливо для вихідців з культурно віддалених країн та регіонів.

Студенти-іноземці в Україні

Іноземний студент, перебуваючи в іншомовному середовищі, стикається з низкою труднощів: комунікативними бар'єрами, культурними відмінностями, психологічною напругою через зміну соціокультурного оточення. В часто іноземців виникають трудності із вимовою певних звуків та наголосом слів через відмінності з їх рідною мовою. Мова навчання виступає не лише засобом здобуття знань, а й головним інструментом інтеграції в суспільство країни перебування. В Україні більшість програм для іноземних студентів здійснюється українською або російською мовами. Іноземці, які приїздять на навчання, здебільшого проходять підготовчі курси для вивчення української мови як іноземної.

Міністерство освіти і науки України розробило спеціальні програми мовної адаптації, а деякі університети мають мовні центри для інтенсивної підготовки. Також існують мережі приватних шкіл типу «Ukrainian for foreigners» ,що демонструють вищу успішність у вивченні студентами української мови. Одним з основних методик навчання української як іноземної є метод обговорення ,що дає можливість здобувачам освіти краще зрозуміти та засвоїти пройдений матеріал. Студенти під час діалогу мають можливість поставити один одному питання з теми ,яку вони не зрозуміли та отримати відповідь на нього.

Світові практики та приклади викладання національної мови

У країнах Європейського Союзу, таких як Німеччина, Франція чи Польща, діє велика кількість програм англійською мовою, однак для успішної соціальної інтеграції студентів заохочують до вивчення державної мови через курси та інтеграційні програми. Наприклад, у Німеччині знання німецької мови є обов'язковою умовою для навчання в багатьох державних університетах. У США політика вищої освіти орієнтована на підтримку багатомовного середовища, де основна мова навчання – англійська. Для іноземних студентів існує широка мережа курсів ESL («English as a Second Language»), що допомагає їм опанувати мову до академічного рівня .У Японії та Південній Кореї уряди активно підтримують іноземних студентів через грантові програми, що включають обов'язкове вивчення місцевих мов. Наприклад, у Японії працюють програми JASSO та MEXT, які фінансують підготовчі мовні курси.

Фактори, які впливають на успішність мовної інтеграції іноземних студентів: наявність і якість мовної підготовки; підтримка університетських служб адаптації; участь студентів у міжкультурних заходах; відкритість і толерантність місцевої спільноти; відмінності в менталітеті й темпераменті вихідців певних країн; особиста мотивація та попередній рівень володіння мовами.

Тенденції та виклики для розвитку мовної адаптації в Україні

В Україні позитивними тенденціями є активне розширення програм академічної мобільності, запровадження практик менторства серед українських студентів для іноземців, організація культурних заходів та днів національних культур. Водночас залишаються проблеми недостатнього рівня мовної компетентності серед окремих груп студентів, мовна ізоляція наприклад ,в деяких київських гуртожитках індійські студенти живуть відокремлено та спілкуються лише гінді .Досі в регіонах країни іноземці стикаються з дискримінацією за расовою чи етнічною ознакою. Вирішення цих проблем можливе через посилення міжкультурного навчання в університетах, удосконалення методик викладання української мови як іноземної, розширення міжнародних проектів і студентських обмінів.

Висновки

Мовне середовище є критичним фактором успішної адаптації іноземних студентів у країні перебування. У контексті глобалізації Україна прагне створити комфортні умови для інтеграції студентів з різних країн, що відповідає міжнародним стандартам. Вивчення досвіду інших країн дозволяє визначити кращі практики й адаптувати їх до національних умов. Підвищення якості мовної підготовки, розвиток мультикультурного середовища, зниження рівня ксенофобії та забезпечення прав іноземних студентів сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності України на світовому освітньому ринку. Інвестування у міжкультурний діалог та інтернаціоналізацію освіти – ключ до успішної інтеграції в глобалізований світ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний ресурс «Освіта для іноземців в Україні». – https://studyinukraine.gov.ua/.

2. Звіт ЮНЕСКО Global Education Monitoring Report 2023. – https://unesdoc.unesco.org/.

3. British Council. International Education Systems. –

https://www.britishcouncil.org/education.

4. International Organization for Migration. World Migration Report 2022. – https://worldmigrationreport.iom.int/.

5. Н. В. Гуменюк. Освітні традиції України та світу: навчальний посібник. – Харків: Основа, 2021.

6. Культура народів світу: традиції та сучасність / За ред. О. Ю. Король. – Львів: Світ, 2019.

7. S. Marginson. «International Students and Global Mobility in Higher Education: National Trends and New Directions». – Palgrave Macmillan, 2010.

Dubovitska Maria
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

LINGUISTIC ADVANTAGE IN DESIGN

Introduction. English has become an indispensable tool in the modern professional world, particularly for designers. With globalization and technological advancements, knowing English opens up numerous opportunities in various fields. This is especially true for industries such as interface design, web design, graphic design, and other areas within the IT sector.

The work aims to analyze the critical role of English proficiency in the design profession, exploring its impact on career opportunities, client acquisition, professional development, and income potential in a globalized market.

Today, English is the primary language in the IT industry, and design is no exception. A designer who speaks English has a significant advantage in the service market [3]. Client search is no longer limited to local clients, which allows for a broader audience and access to international freelance platforms and marketplaces to find potential clients. Also, effective communication is key when it comes to design, whether it is graphic design, interior design, product design, or any other specialization. Design projects often involve teamwork, requiring designers to collaborate with colleagues, clients, and stakeholders with different linguistic backgrounds. In most cases, English serves as the standard language for these interactions [1].

Equally important is the role of English in the professional development of designers. Most specialized courses, online resources, video tutorials, and webinars are in English. It creates additional opportunities for skill improvement and learning, which may not be available to those who do not speak the language [4]. Understanding and using English helps designers remain competitive in the global market by providing constant access to new trends and

technologies.

For graphic designers, a sufficient level of English is a key aspect of professional success. A basic level, such as A2 or B1, may be enough to handle basic tasks like communicating with clients or understanding instructions for design tools. However, to work effectively in an international environment or on large-scale projects, it is essential to have at least a B2 level or higher. It allows designers to participate in professional meetings and understand complex technical details and specifications. A higher level of English, such as C1 or C2, is ideal for designers working in international companies or managing global projects. Knowledge of this language opens up new opportunities and ensures effective communication in any professional context [2].

Conclusion. English proficiency is an important component of professional development and an essential tool for achieving success in the design industry. Does this affect a designer's income? Undoubtedly. However, as in any other field, it is not enough to know the language; one must also be able to use it effectively. English allows one to expand horizons, find new avenues for growth, and earn a decent wage for work. Therefore, the higher the level of English proficiency, the greater the chances of success and steady career development as a designer.

REFERENCES

1. The Role of English in the World of Art and Design. *5 MINUTE ENGLISH*. URL: https://5minuteenglish.com/the-role-of-english-in-the-world-of-art-and-design/ (accessed 09.04.2025).

2. Англійська для дизайнерів: особливості та навіщо вивчати. (2024). *ENGLISHHOUSE. Школа англійської мови*. URL: https://englishouse.ua/blog/it-kursy/english-for-designers-features-and-why-to-learn-it (accessed 09.04.2025).

3. Хохлова Є. (2025). Англійська для дизайнерів – навіщо вона потрібна і як краще вивчати? *Enguide*. URL: https://enguide.ua/amp/magazine/angliyskiy-dlya-dizaynerov-zachem-on-im-

nuzhen-i-kak-ego-luchshe-uchit (accessed 08.04.2025).

4. Як англійська в роботі дизайнера може впливати на кар'єру. (2024). *Англійська для IT & Digital*. URL: https://solid.com.ua/yak-anhliyska-v-roboti-dyzaynera-mozhe-vplyvaty-na-kar-ieru/?srsltid=AfmBOop7HcfBXVJukIM0BIFQor--brn_lnuX2nzplevqGsLIwW74Bmid (accessed 07.04.2025).

Ivanova Angelina
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

EDUCATIONAL TRANSFORMATION IN UKRAINE AND THE WORLD – FROM REFORM TO DIGITAL SHIFTS

Introduction. Education is an essential factor in the development of society, as it creates intellectual potential and contributes to social development and economic growth. In times of globalization and digital technologies, educational institutions actively introduce new teaching methods to meet modern requirements.

In Ukraine, the educational system is changing with a focus on European examples. The changes affect both secondary and higher education, as evidenced by introducing a competency-based approach, curriculum updates, and digitalization of the learning process. The experience of advanced countries shows that the effectiveness of education depends on a combination of traditional and new methods of autonomy of institutions and their integration into the international space.

The study aims to examine the educational development course in Ukraine and other countries, assess the effectiveness of ongoing reforms, and identify more effective approaches to enhancing the educational process.

To ensure high-quality human capital and contribute to the sustainable development of society, we must create an education system that meets the needs of the modern world. Ukraine strives to modernize its education system, significantly higher education, by introducing the latest global trends, innovative technologies, and modern teaching methods to help everyone feel supported and empowered. This is not only about reforming the usual approaches but also about being open to new things and finding additional resources and funding that will allow us to train future professionals who can work and create changes for the benefit of society in the face of global challenges [3].

After the full-scale invasion of russia, Ukraine's education system has undergone profound changes. Due to the destroyed schools and universities and security threats, many students and pupils were forced to switch to distance and blended learning. Despite the challenges, modern education is focused on “lifelong learning”, actively introducing various learning formats. The introduction of digital technologies makes education more accessible but requires the improvement of electronic textbooks and the development of digital skills [2].

In other countries around the world, colleges are expanding their virtual offerings, especially at the bachelor’s level, to meet the growing needs of students. Online education is becoming increasingly popular, gradually outpacing traditional classroom-based learning. Due to its flexibility and accessibility, students can study at a time and pace that is convenient for them, which contributes to the growing demand for virtual education platforms. In response to these changes, educational institutions are actively expanding their online programs to meet the needs of students [1]. These changes demonstrate the continuous development of online education and its ability to shape the future of learning and professional growth.

Education systems in Ukraine and worldwide are rapidly evolving to adapt to global challenges and keep pace with technological progress. In Ukraine, school changes are focused on updating lesson plans, using digital tools, and adhering to European teaching methods. This was extremely important after the full invasion, as many students switched to distance or hybrid learning for security reasons. The global education sector is also undergoing significant changes. The demand for virtual learning is growing, and educational institutions are rapidly increasing distance learning opportunities, giving students access to higher education without compromising their living space. The education of the future usually combines traditional and progressive methods, promoting digital literacy and providing inclusive opportunities for all. Promoting innovative programs, offering high-quality education, and

encouraging students to develop the skills needed to work effectively in modern society are essential.

Conclusion. The modernization of education in Ukraine and worldwide reflects a shared commitment to adapt to global challenges and technological advancements. By combining traditional methods with innovative digital approaches, educational systems can better support lifelong learning, inclusivity, and skills development necessary for success in the modern world. Continued investment in reform and innovation will be key to building a resilient and future-ready educational landscape.

REFERENCES

1. Liwanag J. (2024). The Future of Online Education: A Look Ahead at 10 Trends and Innovations. *University Herald*. URL: https://www.universityherald.com/articles/78994/20240610/future-online-education-look-ahead-10-trends-innovations.htm (accessed 10.04.2025).

2. Іщенко А., Карпенко М. (2022). Українська система вищої освіти в умовах воєнної агресії РФ: проблеми й перспективи розвитку. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: https://niss.gov.ua/news/statti/ukrayinska-systema-vyshchoyi-osvity-v-umovakh-voyennoyi-ahresiyi-rf-problemy-y (accessed 11.04.2025).

3. Кириченко В., Березяк К., Романишин Ю., Тенькова З. (2022). Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні. №4(6). https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-4(6)-118-130.

Керімова Л. О., старша викладачка
Бакинський слов'янський університет (Баку, Азербайджан)

ТРУДНОЩІ ЗАСВОЄННЯ ФОНЕТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ

1.Вступ

Фонетична система української мови має свої специфічні риси, які можуть викликати складнощі у вивченні для носіїв азербайджанської мови. Українська мова як одна з слов'янських мов має низку фонетичних характеристик, незвичних для представників азербайджанської мови. Азербайджанська мова належить до тюркської групи алтайської мовної сім'ї. Порівняльний аналіз фонетичних систем української та азербайджанської мови дозволяє глибше зрозуміти природу фонетичних труднощів. Азербайджанська мова переважно має вокалічну гармонію, де голосні в одному слові узгоджуються за рядом та огубленням. У той час як українська мова не має такого явища, що призводить до звукових помилок при спробі перенести гармонійну вимову на українські слова. Українські шиплячі, африкати, а також редуковані ненаголошені голосні – усі ці явища або відсутні, або представлені в зовсім іншому вигляді в азербайджанській мові. Це вимагає від азербайджанських студентів значних зусиль для оволодіння правильною артикуляцією та фонематичним слухом.

2. Основні труднощі та помилки

2.1 Вимова голосних звуків. Українські [и], [і], [е], [є], [ї] мають інші артикуляційні особливості, ніж аналогічні в азербайджанській мові. Відсутність носових або наближених до [ї] звуків у азербайджанській мові ускладнює їх вимову. Приклад: син → [сін]; дим – дім → злиття значень.

2.2 Артикуляція м'яких приголосних. В азербайджанській мові м'якість як фонемна ознака відсутня, тому азербайджанським студентам

складно розрізняти, наприклад, [л] і [л’] , [н] і [н’].. Через це часто трапляються такі типові помилки: заміна м’яких приголосних на тверді. Приклад: ліс [ліс] → [л’іс]; день → [ден] або [денʲ].

2.3 Вимова шиплячих звуків ([ж], [ш], [ч], [щ]) — через відсутність аналогів або інші артикуляційні звички. Приклад: чай → [сай] або [тшай]; жити → [зити]

2.4 Звук [ґ] часто плутається із [г]. «ґанок» → «ганок».

2.5 Звук [г] В українській мові [г] — фрикативний звук, у той час як в азербайджанській він реалізується як проривний [g]. гора → [g]ора; грати → [g]рати

2.6 Чергування голосних типу [о]/[і], [е]/[і] у ненаголошених позиціях може сприйматись як помилка.

2.7 Африкати та шиплячі. [дз], [дж], [ч], [ш], [ж], які є в українській мові, можуть вимовлятися нечітко або замінюватися простішими аналогами. В азербайджанській мові обмежені або відсутні деякі африкати, шиплячі є, але менш продуктивні.

2.8 Пропуск або спрощення складних приголосних: «вчитель» → «вител».

2.9 Наголос. Український рухомий наголос — ще одна значна перешкода, оскільки в азербайджанській наголос сталий (як правило, на останньому складі). Служить більше ритмічній або інтонаційній функції.

3.Додаткові труднощі.

3.1 Окрім уже згаданих проблем, азербайджанські студенти часто зіштовхуються з труднощами, пов’язаними з інтерференцією рідної мови. Приклад фонетичної інтерференції (носій азербайджанської мови може вимовляти українське слово «люди» як «луди», бо в азербайджанській відсутнє чітке розрізнення м’яких і твердих приголосних). Звички вимови, сформовані в рідній мові, зокрема простіша вокалічна система, ускладнюють відтворення повної гами українських голосних і приголосних звуків. Особливо це стосується

складних приголосних сполук та шиплячих звуків.

3.2 Ще одним важливим фактором є інтонація. Українська мова відзначається вираженою інтонаційною структурою, яка варіюється залежно від типу речення та його емоційного забарвлення. Азербайджанська мова, як правило, має більш рівномірну інтонацію, що може призводити до монотонного мовлення або порушення комунікативного сенсу. Неправильне інтонування питальних речень: «Ви студент?» вимовляється з понижувальною інтонацією замість підвищувальної.

4. Методичні поради та рекомендації для викладання

У роботі з азербайджанськими студентами варто особливо зосередитися на формуванні артикуляційних навичок. Для подолання фонетичних труднощів рекомендується:

1. Використовувати аудіо- та відеоматеріали з правильною артикуляцією;

2. Застосовувати фонетичні вправи на розрізнення м’яких/твердих та дзвінких/глухих звуків;

3. Включати вправи на уподібнення, чергування;

4. Доцільно використовувати паралельне порівняння фонем азербайджанської мови та української, звертати увагу на дрібні, але важливі артикуляційні деталі;

5. Також слід впроваджувати вправи на інтонаційну виразність, читання з правильним наголосом і ритмом;

6. Корисними є вправи на фонематичний слух, диктанти.

5. Висновки

Фонетичні труднощі у вивченні української мови азербайджанськими студентами є природним явищем, зумовленим структурними відмінностями мовних систем. Розуміння цих труднощів і правильна методика викладання сприяють ефективнішому навчанню та швидшій адаптації студентів до нової мовної реальності. Фонетичні

труднощі не є перешкодою, яку неможливо подолати. За умов правильного викладання, підходу та активної практики, азербайджанські студенти здатні досягти високого рівня фонетичної компетенції. Особливо важливу роль відіграє усвідомлення фонетичних закономірностей української мови та активне використання практичних методів для їх засвоєння.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кочерган М. П. Порівняльна типологія української та інших слов'янських мов. Київ: ВЦ «Академія», 2006.

2. Плющ М. Я. Українська мова як іноземна. Київ: Вища школа, 2001.

3. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Київ: Либідь, 1994.

4. Іщенко Л. Ф. Фонетика сучасної української мови. Київ: Академія, 2018.

5. Азербайджанська мова для студентів першого курсу ОКР «Бакалавр» (Частина 1). Навчальний посібник. К.: Вид-во «Юстон», 2017.

Kugai K., associate professor
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

MULTILINGUAL EDUCATION AS A STRATEGIC ADVANTAGE FOR INTERNATIONAL STUDENTS IN UKRAINE

Introduction. Multilingualism has become a decisive professional asset in today's interconnected economy, where language skills directly correlate with career mobility. For international students in Ukraine, proficiency in Ukrainian, combined with English or other European languages, creates unique competitive advantages. This linguistic competence facilitates integration into local employment sectors and positions graduates favorably in international job markets. As Ukraine seeks to strengthen its position in global education, developing effective multilingual education policies becomes crucial for maximizing these opportunities.

With its growing international student population, Ukraine has the potential to become a hub for multilingual education. However, the current educational policies and language-learning frameworks need further development to maximize these benefits.

The work analyzes the correlation between multilingual competence and employability for international students in Ukraine, identifies systemic gaps in language education, and highlights the need for institutional reforms.

The professional value of multilingualism is particularly evident in sectors like international business, diplomacy, and IT, where language skills directly translate into higher salaries and greater career mobility [1; 2]. For international students in Ukraine, this presents a unique opportunity, while English remains essential for global communication, adding Ukrainian proficiency unlocks access to local employment sectors that increasingly prioritize the state language. Government agencies, non-governmental organizations operating in Ukraine, and domestic companies particularly value this dual-language competence [5], as it demonstrates cultural integration and professional

versatility.

However, realizing this potential requires confronting systemic challenges in Ukraine's language education framework. Many universities lack structured Ukrainian courses tailored for international students, while extracurricular immersion opportunities remain limited. Compounding this issue, some learners prioritize English exclusively, perceiving Ukrainian as having limited utility beyond national borders. This perception overlooks the growing demand for Ukraine-literate professionals in international organizations and businesses engaging with the country [5].

Addressing these gaps calls for targeted policy interventions. Integrating mandatory Ukrainian language components into international curricula, coupled with scholarship incentives, could significantly boost proficiency rates. Simultaneously, partnerships with employers to create language-dependent internship programs would reinforce the practical value of multilingualism [3; 4]. Such measures would enhance Ukraine's attractiveness as an education hub and equip graduates with skills that bridge local and international job markets – a critical advantage in today's interconnected professional landscape.

Conclusion. Multilingualism is a powerful tool for career advancement, and international students in Ukraine stand to gain significantly from mastering Ukrainian alongside other languages. However, systemic improvements in language education policies are needed to unlock this potential fully. Ukraine can enhance its appeal as a study destination by implementing structured language programs, fostering immersion experiences, and collaborating with industries while boosting graduates' employability. Investing in multilingual education will benefit foreign learners and contribute to Ukraine's integration into the global economy.

REFERENCES

1. Byram M., & Parmenter L. (Eds.). (2012). The Common European Framework of Reference: The Globalisation of Language Education Policy. Multilingual Matters.

2. Cenoz J., & Gorter D. (2011). Focus on Multilingualism: A Study of Trilingual Writing. The Modern Languuage Journal 95(3). 356-369. https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2011.01206.x

3. Kramsch C. (2009). The Multilingual Subject: What Foreign Language Learners Say About Their Experience and Why It Matters. Oxford University Press.

4. Mendez C, Gazzola M, Clément-Wilz L, Triga V, Mendez F, Djouvas C, Charamboulos A., & Bachtler J. (2022). Research for CULT Committee – The European Union's approach to multilingualism in its own communications policy. European Parliament. Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels. URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/699648/IPOL_STU(2022)699648_EN.pdf (accessed 29.04.2025).

5. Shapovalova O.O. (Ed.), Belik O.M., Sulyma O.I., Onyshchenko O.V., Hrynevych B.-O.M (2023). International students in Ukraine during wartime (2022-2023). Kyiv: "Mlyn media". URL: https://studyinukraine.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/English_Book_2023.pdf (accessed 30.04.2025).

Kynhurtsev Rostislav
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN PROMOTING INTERCULTURAL DIALOGUE IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

In today's increasingly globalized and interdependent world, the role of digital technologies in shaping an educational space that can effectively facilitate intercultural dialogue is becoming increasingly important. These technologies go far beyond being a simple tool for transmitting knowledge, becoming a powerful catalyst for intercultural communication and understanding. As researchers in the field of intercultural education point out [1, p. 95], the effective use of online platforms and communication tools allows students and teachers to have an unprecedented opportunity to directly interact with representatives of different cultures, to explore their traditions, values, and worldviews. Virtual excursions to museums and historical sites, joint online projects, forums for exchanging ideas, and the use of multimedia content allow not only to receive first-hand information, but also to actively engage in the process of intercultural exchange.

Moreover, digital tools foster critical thinking and media literacy, which are essential for distinguishing between stereotypes and prejudices that are often prevalent in the information space [2, p. 45]. By analyzing diverse sources of information and engaging in discussions with representatives of other cultures, students learn to see the world from different perspectives, developing empathy and tolerance. Pedagogical strategies that integrate digital technologies for intercultural interaction, discussed in detail in the works of Kim and Kremer [3, p. 15], emphasize the importance of creating interactive learning environments. Creating and sharing one's own digital content that reflects cultural identity also becomes an important element of this dialogue, allowing young people to share

their unique experiences and contribute to the mutual enrichment of cultures [4, p. 267].

Conclusion. Digital technologies not only facilitate intercultural communication in the educational environment, but also create qualitatively new opportunities for the formation of globally aware citizens capable of effective interaction in a multicultural world, respect for diversity, and constructive dialogue between cultures.

REFERENCES

1. Bennett M. J. Developmental model of intercultural sensitivity / M. J. Bennett // Contemporary leadership and intercultural competence: Exploring the cross-cultural dynamics within organizations / ed. by M. A. Moodian. – Thousand Oaks : SAGE Publications, 2017. – Vol. 1. – P. 95–120. – DOI: 10.4135/9781483457410.n7.

2. Buckingham D. Media education: Literacy, learning and contemporary culture / D. Buckingham. – Hoboken : John Wiley & Sons, 2019. – DOI: 10.1002/9781119265702.ch6.

3. Kim D. O., Kremer J. (eds.). Intercultural education in the digital age: Theory and practice / D. O. Kim, J. Kremer. – London : Routledge, 2020. – DOI: 10.4324/9780429281900.

4. Lomicka L. L., Lord G. The Cambridge handbook of technology and language teaching / L. L. Lomicka, G. Lord. – Cambridge : Cambridge University Press, 2016. – DOI: 10.1017/9781316339478.

Lavrenko Olha
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

LANGUAGE AS A KEY FACTOR IN THE SOCIAL INTEGRATION OF INTERNATIONAL STUDENTS IN UKRAINE

Introduction. As cross-border interactions strengthen, more students are moving abroad, benefiting from academic and cultural exchange. A special place is occupied by the language environment, which serves as a foundation for the successful integration of international students into the host society. Ukraine, rich in linguistic traditions and cultural diversity, offers unique conditions for adapting to international students. However, the effectiveness of this process largely depends on the quality of the language environment - both in academic institutions and everyday life.

The work deals with the key characteristics of the language environment in Ukraine, its impact on the adaptation of international students, the main challenges, and possible ways to improve integration processes.

Characteristics of the language environment in Ukraine

1. State language and its importance

Ukrainian is the official language and occupies a central place in all spheres of public life. Its active use in educational institutions, state institutions, and the media contributes to forming a national identity and ensures cultural unity.

2. Language polyphony

Other languages function in parallel on the territory of Ukraine: Russian, English, and languages of national minorities. This linguistic richness creates a unique polyphony that can be both an advantage and a challenge for international students, depending on their level of preparation and language skills [4, c. 352].

3. Modern language policy

Government initiatives aim to promote and develop the Ukrainian language, which requires foreigners to master basic knowledge for comfortable adaptation in Ukrainian society. The policy promotes a positive attitude towards the state language among all population segments.

The role of the language environment in the integration process

The linguistic environment plays a key role in integrating a person into a new society, affecting social adaptation, professional growth, and personal comfort. Knowledge of the language helps to communicate effectively with locals, build relationships, understand cultural peculiarities, and navigate everyday life more efficiently, for example, when shopping, using transport, or accessing medical and administrative institutions [1 c. 289].

In the professional sphere, language competence provides an opportunity to find a better job, interact with colleagues and clients, and develop a career. Educational integration is also highly dependent on language proficiency, as it provides access to quality education, training, courses, and vocational training and the ability to consume more information, including books, news, and scientific materials.

The language environment also facilitates cultural integration by helping to understand local traditions, customs, and rules of behaviour, which reduces culture shock and promotes a sense of belonging. In addition, language fluency positively affects psychological well-being, reduces stress and isolation, and helps one feel more confident in a new environment. Thus, the language environment is not just a means of communication but a fundamental factor of successful integration, which opens up new opportunities and contributes to a comfortable life [1, c. 271].

Challenges and suggestions for improving language integration

One of the main barriers to integration is insufficient knowledge of the host country's language. It complicates communication, access to education, employment, and social interaction. Many migrants face the problem of limited access to language courses, especially if they are paid, have strict requirements,

or are held at inconvenient times [2, c. 57].

Another challenge is insufficient language practice. Even if a person attends a course, they may not have enough opportunities to use the language in real-life situations. Because of this, progress in language learning can be slow [3].

Another problem is psychological barriers, such as fear of making mistakes, shyness, or lack of confidence, which hinder communication. In some cases, there is also a factor of linguistic isolation, when a person mainly communicates with his or her community members and does not need to use a new language [2, c. 58].

To overcome these challenges, it is necessary to provide broader access to free or affordable language courses, including online formats that can be taken conveniently.

Conversation clubs and language tandem programmes should be created where native speakers can help migrants practice the language in an informal environment. It is also important to encourage the use of language in everyday life, for example, by integrating language training into the workplace or organising cultural events for communication.

To overcome psychological barriers, it is important to create a friendly learning environment where people are not afraid to make mistakes and conduct motivational training and individual consultations with teachers.

Conclusion. The linguistic environment in Ukraine is a key factor that determines the successful integration of international students into society. Ensuring favourable conditions for learning and using the Ukrainian language creates the basis for academic, social, and professional growth. Government initiatives, active work of educational institutions, and support of NGOs together form a positive image of the country and contribute to the practical adaptation of students.

However, to achieve a high level of integration, several issues related to overcoming language barriers and cultural differences must be addressed.

Developing specialised curricula, organising intercultural events, and adapting the state language policy are the main steps that will help create the conditions for successful integration. Thus, ensuring a high-quality language environment becomes the key to developing international students' academic potential and forming a harmonious multicultural society in Ukraine.

REFERENCES

1. Брайчевська О., Волосюк Г., Малиновська О., Пилинський Я., Попсон Н., Рубл Б. (2003). «Нетрадиційні» мігранти у Києві. Київ: «Стилос». URL: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/Immigrants.pdf.

2. Люблянські рекомендації щодо інтеграції різноманітних суспільств. (2012). *OSCE*. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/e/e/396689.pdf.

3. Методичні рекомендації «Інтеграція на уроках англійської мови». *На Урок. Освітній проект*. URL: https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-integraciya-na-urokah-angliysko-movi-212730.html.

4. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: аналіз та рекомендації. (2010). За ред. Юліане Бестерс-Дільґер. 2-е вид. Київ : Києво-Могилян. Акад.

Любимова Н. В., старша викладачка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ФІЛОЛОГІЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР ПІД ЧАС ВІЙНИ

Філологія як наука про слово та текст відіграє ключову роль у збереженні, передачі та трансформації культурної спадщини. В умовах війни цей процес набуває особливого значення, оскільки мова та культура стають не лише засобами комунікації, а й інструментами ідентичності, опору та взаємодії між різними культурами. У тезах ми розглянемо, як філологія сприяє діалогу культур під час війни, які виклики перед нею постають та які можливості вона відкриває. Філологія є засобом збереження культурної ідентичності. Нажаль, під час військових конфліктів культура та мова часто стають об'єктами нападів: руйнуються бібліотеки, архіви, знищуються книги, змінюються мовні політики. У таких умовах філологи виступають як хранителі національної пам'яті, досліджуючи, документуючи та популяризуючи культурні надбання. Наприклад, переклади літературних творів українських авторів різними мовами допомагають розширити розуміння культури в інших країнах, формуючи міжнародну підтримку. Переклад завжди був мостом між культурами, а переклад під час війни відіграє важливу роль у налагодженні комунікації між народами. Він не лише сприяє розповсюдженню інформації про конфлікт, а й допомагає налагоджувати діалог між різними культурами. Так, переклад військової та аналітичної літератури, новин, художніх творів дозволяє міжнародній спільноті краще зрозуміти ситуацію та підтримати справедливість. Прикладом є переклади творів українських письменників, які описують реалії війни та передають національну перспективу.

Мовна політика під час війни набуває особливого значення. Часто мова використовується як інструмент пропаганди, водночас знищення чи

дискредитація мови стає засобом культурного геноциду. Філологи, лінгвісти та перекладачі аналізують ці процеси, розкриваючи механізми мовних маніпуляцій і протидіючи їм. Зокрема, важливою є робота над укріпленням позицій національної мови в освіті, ЗМІ та суспільному житті.

Ігнорування дипломатичних механізмів розв'язання суперечностей, руйнування діалогу культур створює атмосферу недовіри та ворожнечі, що може призвести до військових конфліктів. Але попри конфлікти, культура та мова можуть стати засобами примирення. Літературні проєкти, спільні дослідження та міжкультурний діалог сприяють порозумінню між народами. Філологія допомагає відновлювати втрачені зв'язки між культурами, шукати спільні цінності та сприяти мирному співіснуванню.

Наукова думка не припинялася навіть у найскладніший період і за її векторами виявлення помітні напрями наукового пошуку, бажання сучасних науковців продовжити його за будь-яких обставин, віроюв те, що ситуація, врешті-решт, нормалізується і українська спільнота продовжить свій рух до кращого майбуття, консолідуючи й інші народи [1]. Філологія під час війни відіграє не лише академічну, а й суспільно важливу роль. Вона допомагає зберігати культурну ідентичність, боротися з мовною дискримінацією, сприяти міжнародному діалогу та пошуку шляхів до примирення. У цей складний час роль філологів як дослідників, перекладачів, викладачів і популяризаторів культури є надзвичайно важливою для майбутнього.

Чи може, попри усе, все ж бути дипломатичне рішення? «Зараз розмовляє зброя, але вікно для діалогу завжди має залишатися відкритим» (Антоніу Гутерріш, генеральний секретар ООН) [2].

(Зруйнований пам'ятник українському філософу і поету 18 століття Григорію Сковороді,6 травня, 2022р.)

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Виткалов В. Науково-дослідна діяльність в умовах війни: до результатів проведення XX міжнародної науково-практичної конференції «Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні в час війни: освітній і культурно-мистецький вимір» / В. Виткалов // Рівненський державний гуманітарний університет. – Рівне. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://orcid.org/0000-0003-0625-8822. – (Дата звернення: 29.03.25).

2. Війна Росії в Україні: п'ять сценаріїв її завершення. BBC News Україна. 2022. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/features-60594791 (дата звернення: 30.03.25).

Minaeva Sofia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

UKRAINE'S HIGHER EDUCATION CHALLENGES AND EUROPEAN INTEGRATION

Introduction. Higher education is a fundamental driver of individual mobility and societal development. However, Ukraine's system has faced persistent systemic constraints since the mid-1990s socioeconomic transition. The post-Soviet economic collapse precipitated a corresponding deterioration in higher education institutions, manifested through incomplete reforms, significant faculty attrition, and declining academic standards. These structural deficiencies have resulted in graduates lacking the competencies required in global labor markets despite Ukraine's ongoing efforts to harmonize with European educational frameworks [1].

The work aims to analyze the differences between Ukrainian and European higher education systems, highlighting Ukraine's systemic challenges and the need for reforms to align with EU standards that prioritize employability, critical thinking, and international competitiveness.

The professional preparedness of graduates remains a critical concern in higher education. Current systemic shortcomings frequently result in diploma holders lacking the qualifications for their chosen fields. This skills gap stems primarily from deficiencies in educational quality, variable knowledge acquisition among students, and inadequate oversight of learning processes and academic outcomes.

Naturally, foreigners are interested in obtaining education at Ukrainian universities. Ukraine is among the top ten countries in the world in terms of the total number of international students. Today, about 45 thousand citizens of other countries receive education in Ukraine, which constitutes 1% of the international market of educational services for foreigners. Traditional regions

from which people went to study in Ukraine are the People's Republic of China, Turkmenistan, India, Jordan, Syria, Iran, Morocco, and others (until 2022, as the situation in Ukraine has changed). In total, students from 130 countries receive higher education in Ukraine.

Post-Soviet countries' education systems and teaching methods differ significantly from European ones. Ukraine, which is striving to get closer to the EU, is increasingly introducing foreign experience. The European education system aims to help students gain knowledge and practical skills [2]. The Ukrainian system motivates them to get a high score.

Reforming the content of education is a response to today's challenges. The main goal is to prepare young people for adult life adequately. In the civic aspect, it is specified as preparation for life in a democratic society open to the world's people. Therefore, attention is focused not only on human rights and the principles of democracy but also on tolerance, which is necessary for life in a globalized world [3].

Introducing new disciplines is carried out depending on how broad the understanding of civic education is in a particular country. For example, in France, these are the "Declaration of the Rights of Man and the Citizen of 1789", "Universal Declaration of Human Rights of 1948", "Democratic Institutions of France", and "The Role of France in the World". Norway has also introduced "Environmental Education" and "Cooperation among People".

Within the Ukrainian educational paradigm, formal certification (diploma attainment) is often equated with actual education. A student who has previously diligently studied the material at school and now prepares well and passes the sessions is considered an educated person with a specific idea of his way of life. However, studying at European universities also prepares educated people, but of a slightly different type. These people have creative thinking in solving specific issues or problems, have experience and knowledge in their field of activity, and boldly make responsible decisions. A Western university graduate quickly builds a career and finds his place in life [1].

The gap between Ukrainian and foreign schools shows up in practical ways – like food services, daily schedules, and hands-on learning.

Breaks. In Ukraine, a long break usually lasts 30 minutes. In Germany, it lasts a whole hour. In France, it lasts as long as an hour and a half. Schoolchildren can not only have a leisurely lunch but also, for example, play football or tennis. In France, they even attend clubs during breaks. There is much practice in physics and chemistry lessons. While Ukraine often lacks sufficient hands-on practice because of equipment shortages, it is a fundamental part of physics and chemistry classes in Germany. Various experiments are conducted there so students can understand how everything works without formulas. In addition, the lessons are engaging, and the children are not bored [3].

Nutrition. *Food of choice*. In Germany, parents can register on the appropriate website and create a menu for their children, taking into account their characteristics. In France, they emphasize the importance of many vegetables in food. In Poland, fruits and yogurts are always on the menu. However, French fries or hamburgers may also be available. In Ukraine, the dishes in the canteens are very similar and not always tasty.

Poland attracts Ukrainian students due to its geographical proximity, shared culture, and affordable tuition. Therefore, education in our country is quite different, even though they are neighboring countries. In Poland, teachers hold weekly consultations for students lagging in learning or wanting to improve their grades in a particular subject. Everyone has the opportunity to attend a consultation. Students who are dissatisfied with the teaching methodology can attend a class with another teacher. Therefore, students rarely need tutoring services.

In Ukraine, the situation is entirely different. We also provide consultations and additional classes, but for some reason, students often need the services of tutors [2]. The main feature of Polish schools is that the attendance and performance record system is electronic. It is a very convenient means of

communication between children, parents, and teachers. That is, there is information for both students and their parents about their success and details of their studies.

Both countries, Ukraine and Poland, have their advantages and challenges when it comes to higher education. Ukraine offers a more affordable education that allows a person to stay in their native environment while maintaining a connection with the family. Conversely, Poland provides an opportunity to obtain a European diploma and build a career in the EU countries. It is important to make the choice that best suits one's goals, ambitions, and capabilities.

In the countries of the European Union, considerable attention is paid to classroom equipment, and learning partly takes place on unique online platforms. For example, the British school is modern and well-equipped. Students have the opportunity to learn to play the piano and tennis, and also practice writing detective novels, which significantly develops the child as a person [3]. Children can find a hobby that they like. In Ukraine, classes that include in-depth study of one of the subjects remain popular. However, in many European countries, there may be more different disciplines, some of which are combined. For example, the number of subjects in Spain is much smaller than in a Ukrainian school. In this system, language and literature are merged into one subject, similar to how geography and history are combined**.** The first-year biology curriculum covers human biology, including body structure and systems, along with other fundamental biological concepts**.** There is also such a subject as technology – something like our labor training. However, the class is not divided into boys and girls. In Spain, the Netherlands, and Great Britain, children are not divided into boys and girls in labor training lessons or other subjects. However, there is a division into stronger and weaker groups or classes.

Conclusion. While Ukraine's education system retains strengths like affordability and cultural continuity, its alignment with European standards demands urgent reforms – prioritizing practical competencies, modernized

infrastructure, and outcome-based evaluation to cultivate globally competitive graduates.

REFERENCES

1. Сучану А. (2012). Тенденції розвитку системи вищої освіти в Україні і за кордоном: основні напрями. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький. С. 149-151. URL: http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1298 (дата звернення 31.03.2025).

2. Топалова С. (2017). Українська школа та європейська ідентичність. *Аналітичний центр «Обсерваторія демократії»*. URL: https://od.org.ua/ (дата звернення 02.04.2025).

3. Чим європейська освіта відрізняється від української. *Стенд патріот*. (2018). URL: https://stend-patriot.com/statti/51-chim-evropejska-osvita-vidriznyaetsya-vid-ukrajinskoji (дата звернення 01.04.2025).

Мірошніченко Роман
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Глінка Н. В.

ТРАДИЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ЗВО УКРАЇНИ ТА СВІТУ

Навчання іноземних студентів у закладах вищої освіти (ЗВО) є одним із ключових напрямів міжнародної співпраці в освітній галузі. Україна, як частина європейського освітнього простору, має значний досвід у підготовці іноземних фахівців. Сучасна ситуація вимагає переосмислення ролі та умов навчання іноземців у контексті глобалізації, цифровізації та соціокультурних трансформацій.

Метою даної роботи є аналіз традицій та новітніх тенденцій у навчанні іноземних студентів у ЗВО України, а також порівняння цих процесів з міжнародними практиками.

Іноземні студенти в Україні традиційно навчаються в медичних, технічних та економічних університетах. Система вищої освіти України ще з радянських часів була відкритою для студентів з країн Азії, Африки, Латинської Америки. Сьогодні географія студентів розширилася, зокрема за рахунок Індії, Марокко, Туркменістану, Китаю та Нігерії.

Головними привабливими факторами є якісна освіта, відносно низька плата за навчання, наявність англомовних програм. Більшість ЗВО мають підготовчі відділення, що допомагає іноземцям адаптуватися до нових умов.

Проте існують виклики: мовний бар’єр, недостатній рівень інтеграції у студентське середовище, бюрократичні труднощі з отриманням візи та посвідки на проживання. Додатковим фактором ризику стала війна в Україні, що негативно впливає на рішення студентів обирати українські ЗВО.

У світовій практиці значна увага приділяється комфорту студентів: супровід менторів, культурні адаптаційні програми, інтеграція в академічну спільноту. Наприклад, університети Канади, США, Німеччини мають розгалужену інфраструктуру підтримки іноземців.

Перспективи України – у подальшій інтернаціоналізації освіти, створенні безпечного освітнього середовища, розширенні партнерства між університетами, цифровізації та акредитації програм на міжнародному рівні.

Україна має потенціал стати привабливим освітнім хабом для іноземців за умови модернізації навчального процесу, створення сприятливого середовища для інтеграції студентів та налагодження ефективної взаємодії між ЗВО, державою та міжнародними партнерами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Національний офіс міжнародної мобільності і співпраці. Статистика 2023 року. URL: https://studyinukraine.gov.ua.

2. Міністерство освіти і науки України. Освіта в Україні для іноземців. К., 2022.

3. Altbach P.G., Knight J. The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities. Journal of Studies in International Education, 2007.

4. OECD. Education at a Glance 2023: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing, 2023.

Мунтян О. О., к. філол. н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕМАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ

Вивчення української мови як іноземної набуває дедалі більшої популярності в сучасному світі, адже Україна привертає увагу своєю багатою культурою, історією та економічними можливостями. Для іноземців, які прагнуть опанувати цю мову, процес навчання є водночас захопливим і складним через її унікальні особливості – розвинену граматичну систему, багатство лексики та специфічну фонетику. У цьому контексті важливу роль відіграє тематичний контроль, який є невід'ємною частиною навчального процесу. Він дозволяє не лише оцінити рівень засвоєння матеріалу, а й скоригувати методи викладання, адаптуючи їх до потреб студентів. Ці тези присвячено аналізу тематичного контролю як інструменту підвищення ефективності вивчення української мови іноземцями з акцентом на його практичне застосування, що сприяє розвитку мовних навичок студентів-інофонів.

Метою нашого дослідження є проаналізувати особливості організації тематичного контролю під час вивчення української мови як іноземної, визначити його основну мету та продемонструвати, як різноманітні форми перевірки – від тестів до проєктної діяльності – можуть сприяти комплексному засвоєнню мови. Окрім того, ми прагнемо продемонструвати, як тематичний контроль допомагає враховувати індивідуальні особливості студентів і як він інтегрується в загальну систему навчання, стаючи не лише оцінкою, а й мотивацією до подальшого вдосконалення.

Тематичний контроль у вивченні української мови як іноземної має кілька основних цілей. По-перше, він допомагає оцінити, наскільки

студенти засвоїли конкретний мовний матеріал. По-друге, він сприяє виявленню прогалин у знаннях, що дозволяє вчасно скоригувати навчальний процес. По-третє, тематичний контроль мотивує студентів систематично працювати над мовою, адже усвідомлення того, що їхні навички будуть перевірені, стимулює до ретельної підготовки. Так, наприклад, якщо студенти вивчають тему «Подорожі та транспорт», контроль може включати як письмові завдання (написання короткого твору про подорож), так і усні (складання діалогу «У туристичному агентстві»), що дозволяє перевірити лексичний запас, граматичну правильність і комунікативну компетентність студентів.

Одним із найпоширеніших методів тематичного контролю є використання тестових завдань. Такі тести можуть бути різноманітними за формою: від завдань із вибором правильної відповіді до відкритих питань, які вимагають творчого підходу. Наприклад, студентам можна запропонувати обрати правильну форму дієслова у реченні типу «*Я (їду/їдеш) до Києва завтра*» з метою перевірки знання дієвідмінювання. Інший приклад – завдання на заповнення пропусків у тексті, де студенти мають вставити відповідні прийменники чи відмінкові закінчення, як-от «*Я живу ___ (у/на) селі ___ (з/із) друзями*». Такі вправи дають змогу оцінити не лише теоретичні знання, а й уміння застосовувати їх на практиці.

Практичний аспект тематичного контролю також включає усні форми перевірки, які є особливо важливими для іноземців, що вивчають українську мову [2]. Оскільки українська мова має складну фонетичну систему – м’які приголосні, наголос, що змінює значення слів (наприклад, «замок» – будівля, і «замок» – пристрій для замикання), – усний контроль дозволяє оцінити, наскільки студенти опанували вимову та інтонацію. Наприклад, викладач може попросити студента прочитати діалог або скласти розповідь на тему «Мій день», звертаючи увагу на правильність артикуляції звуків [ґ], [ж], [щ] чи вживання наголосу. Такі завдання також допомагають розвивати спонтанне мовлення, що є важливим для реального

спілкування.

Ще одним ефективним інструментом тематичного контролю є проєктна діяльність. Студенти можуть отримати завдання підготувати презентацію чи написати есе на задану тему (наприклад, «Українські традиції» або «Моя улюблена книга українською»). Такий підхід дозволяє перевірити не лише знання лексики та граматики, а й уміння логічно структурувати текст, використовувати мовні засоби для вираження власної думки. Наприклад, студент, описуючи традицію святкування Івана Купала, має правильно вжити часові форми («*Святкують у ніч з 6 на 7 липня*»), а також тематичну лексику («*вогнище», «вінок», «стрибати через вогонь»*). Це дає викладачу змогу оцінити комплексне засвоєння матеріалу.

Важливим є також адаптивний підхід до тематичного контролю, який враховує рівень володіння мовою та рідну мову студентів. Так, для носіїв англійської чи китайської мов труднощі можуть бути пов’язані з категорією роду чи системою відмінків, що відсутні в їхніх рідних мовах. Тому контрольні завдання мають бути диференційованими: для початківців – простіші, як вибір правильного роду прикметника («*висок_ чоловік*» чи «*висок_ жінка*»), а для просунутих – складніші, як аналіз тексту з поясненням граматичних конструкцій.

Не менш важливим аспектом є зворотний зв’язок між викладачем і студентом після тематичного контролю. Викладач має не просто вказати на помилки, а й пояснити їхню природу. Наприклад, якщо студентка сказала «*Я пішов до магазину*» замість «*Я пішла до магазину*», викладач може звернути увагу на узгодження присудка з підметом у роді і числі. Такий підхід сприяє глибшому розумінню правил і запобігає повторенню помилок у майбутньому. Крім того, зворотний зв’язок може включати рекомендації щодо додаткових вправ чи ресурсів, наприклад, прослуховування україномовних подкастів для покращення сприйняття на слух.

Тематичний контроль також має бути інтегрованим у загальну

систему навчання, а не сприйматися студентами як ізольований етап. Наприклад, після вивчення теми «Погода» контроль може включати створення прогнозу погоди українською мовою з використанням лексики (*«хмарно», «дощ», «вітряно»* тощо) та граматичних конструкцій («*Завтра буде тепло*»). Це дозволяє студентам бачити практичну цінність отриманих знань і застосовувати їх у реальних ситуаціях. Інтеграція контролю з іншими видами діяльності, такими як групові дискусії чи рольові ігри, також підвищує мотивацію та інтерес до навчання [2].

На завершення варто зазначити, що тематичний контроль у вивченні української мови як іноземної є не лише інструментом оцінки, а й важливим елементом педагогічного процесу, який сприяє розвитку мовних компетенцій. Завдяки різноманітним формам – тестам, усним вправам, проєктам – він дозволяє комплексно оцінити знання студентів, враховуючи їхній рівень і потреби. Приклади завдань, як-от аналіз тексту, складання діалогів чи опис традицій, демонструють, що контроль може бути не лише перевіркою, а й можливістю для студентів проявити творчість і поглибити розуміння української мови та культури. Таким чином, правильно організований тематичний контроль стає мостом між теоретичним вивченням і практичним застосуванням мови, допомагаючи іноземцям не лише опанувати українську, а й відчути її красу та унікальність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гмиря Л.В. (2023) Методика викладання української мови як іноземної: [навчальний посібник] 2-ге вид., допов. Київ: Видавничий центр КНЛУ. 40 с.

2. Мунтян О. О. (2025) Сучасні підходи до контролю знань студентів-іноземців на початковому етапі вивчення української мови як іноземної. *Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IX International Scientific and Theoretical Conference*, March 28, 2025. Kraków, Republic of Poland: International Center of Scientific Research. Pp. 148 – 151.

Нещерет Аліна
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н., доц. Дворянчикова С. Є.

СЕРТИФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: СЬОГОДЕННЯ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Українська мова є важливим елементом вітчизняної культурної ідентичності. Для тих інофонів, котрі хочуть опанувати українську мову, важливим кроком є сертифікаційний іспит, який не лише перевіряє знання, а й допомагає пропагувати українську мову і культуру за кордоном. Сьогодні цей тест набуває актуальності через стійкий інтерес до України та її героїчної боротьби за свободу та європейський вектор розвитку.

Українська мова – це не лише засіб спілкування, а душа українського народу, символ її незалежності, культури та історії.

По-перше, українська мова є важливим елементом нашої культури. Саме через мову передаються народні традиції, звичаї та літературна спадщина. Видатні українські письменники, Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, зробили величезний внесок у розвиток національної свідомості і збереження української культури. Мова є головним чинником незалежності України. Протягом століть український народ боровся за право говорити рідною мовою. Незважаючи на утиски, українська мова вистояла, що є свідченням незламності українського духу. Сьогодні її розвиток та популяризація є важливим завданням держави та кожного громадянина.

Державний стандарт певної мови разом із сертифікаційним іспитом є важливим фактором мовної політики тієї чи тієї країни та Європи загалом.

Сертифікаційний тест не лише перевіряє знання мови, а й стимулює іноземних студентів глибше зануритись в культуру та традиції України. Сертифікаційний іспит зараз охоплює декілька компонентів: аудіювання, читання, письмо та усну частину. Такий підхід дозволяє всебічно оцінити

мовленнєву компетентність людини та дозволяє чітко розмежувати рівні знання мови. Під упливом розвитку цифрових технологій усе більше елементів іспиту проводиться онлайн – це сприяє зручності проходження тесту та підвищенню його доступності [1; 2].

Сертифікація необхідна для тих, хто прагне навчатися чи працювати в Україні. Багато українських університетів і роботодавців вимагають підтвердження знань мови, адже це є важливим кроком для успішної інтеграції в академічне та професійне середовище країни.

Крім того, складання іспиту сприяє поширенню української мови у світі. Іноземці, які вивчають українську мову, допомагають популяризувати її, збагачуючи міжнародний культурний обмін. Це також сприяє зміцненню іміджу України як незалежної держави з багатою мовною та культурною спадщиною [4].

З дослідження наявних джерел ми з'ясували такі основні причини важливості сертифікаційного тесту з української мови:

– розвиток тестування поширенню української мови, літератури, традицій та історії серед європейців;

– чим більше людей знатимуть українську мову, тим більш упізнаваною та значущою вона буде на міжнародній арені;

– інофони, які вивчають мову та здобудуть сертифікат, зможуть навчатися, працювати в Україні та інтегруватися в українське суспільство;

– володіння українською допоможе іноземцям розвивати бізнес в Україні та встановлювати міцні економічні зв'язки;

– українські громадяни, які через посилення російської агресії проти України переїхали в Європу, потребують можливості комунікувати рідною мовою,тому знання української європейцями сприятиме кращій інтеграції та взаєморозумінню;

– поширення української мови в Європі та світі загалом допоможе наголосити на унікальній українській ідентичності та чинити ефективний опір русифікації та іншим російським впливам;

– упровадження сертифікації сприятиме вдосконаленню методики викладання української мови як іноземної та підготовці професійних викладачів;

– сертифікаційний тест заохочує студіювання мови, а це глибше ознайомлює охочих з українською літературою, історією та традиціями [3].

Сертифікація з української мови є важливим кроком для зміцнення її статусу в Україні та світі. Сертифікаційний тест стимулює розвиток мовної освіти, підтримує національну ідентичність і сприяє розширенню економічних і соціальних можливостей для України. Отже, сертифікація є не лише засобом оцінки знань, а й важливим елементом державної мовної політики, який допомагає посилити українську мову на світовій арені.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. В Україні введуть іспит з української мови для іноземців. LB.UA. 2017. https://lb.ua/news/2017/10/24/380134_ukraine_vvedut_ekzamen.html.

2. Де можна скласти іспит на рівень володіння державною мовою. Національна комісія зі стандартів державної мови. 2024. URL : https://mova.gov.ua/gromadskosti/zapitannya-vidpovidi/koli-de-ta-yak-mozhna-otrimati-sertifikat-na-riven-volodinnya-derzhavnoyu-movoyu.

3. Зозуля І. Є. Державний стандарт з української мови як іноземної. XLIX Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету. 2020. URL : https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/viewFile/9129/7538.

4. Українська мова як іноземна. Інститут модернізації змісту освіти. 2018. https://imzo.gov.ua/osvita/zakordonnym-ukrajintsyam/ukrajinska-mova-yak-inozemna/.

Onyshchenko Veronika
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

THE ROLE OF ENGLISH LANGUAGE PROFICIENCY IN PERSONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN A GLOBALIZED WORLD

Introduction. In our world, where almost every second person who has been abroad understands the importance of knowing foreign languages, whether traveling, studying, or simply immigrating for a better life, the borders between countries are blurring every year. Everyone has a chance for a better life. In such situations, foreign language proficiency is necessary to survive in a new society. The globalization of languages, particularly English, gives a great impetus to life and is the key to building a successful career abroad and in one's own country. Nowadays, it has become common to know at least two languages. From a very young age, a child can learn two languages and be bilingual, boosting their life.

In today's interconnected world, the ability to communicate across language barriers has grown increasingly vital. For professional, academic, or personal purposes, overcoming linguistic challenges creates new opportunities and deepens intercultural connections [1, p. 122].

The aim of the work is to explore the significance of English language proficiency in facilitating personal growth, career advancement, and cross-cultural communication in an increasingly interconnected world.

English is the official language of international trade and business, the Internet and technology, science, and art. It occupies 80% of the business language space. It is increasingly used on vacation and in communication with work partners. English is used for writing resumes, filling out questionnaires, and correspondence in both private and business contexts.

Researching foreign language competence of non-philological students, K. Kugai and M. Vyshnevska point out that mastering a language is essential to

bridging cultural divides and connecting individuals globally. They emphasize that being skilled in a foreign language opens doors to more remarkable personal growth, academic success, and career advancement [2, p. 107].

English language proficiency has become vital. Nowadays, it is taught in kindergartens, schools, and universities, not to mention many courses and trainings. In some countries, math and other subjects are even taught in English.

Not only manners but also knowledge of culture and language play an essential role in establishing international relations. T. Hrytsenko et al. point out that Ukrainian entrepreneurs often face negotiation difficulties because they lack the experience to handle unforeseen challenges [3, p. 284]. It is essential to know that Germans spend more time planning their meetings. Almost everyone has a rough plan of negotiations, which provides for possible deviations and consequences. The interests of Turkish business people, even after explanations, remain unclear, and as a result, contradictions arise. They are not flexible enough, but this does not mean that the Turkish side does not want to understand the other point of view. The Americans are often extremely adamant in their positions and do not consider the interests of representatives of the other state, caring only about their own. So, to be successful, one needs to know the language, cultural habits, and specifics of foreign entrepreneurs.

Conclusion. Thus, English is the golden ticket to a better life. Language proficiency opens up many personal and professional development opportunities, allowing us to communicate with people from different cultures and countries. English covers many areas, from business to science and technology, and its knowledge dramatically expands opportunities for professional growth in the international arena.

REFERENCES

1. Kugai K. (2023). Overcoming barriers of foreign language communication. *Science of XXI century: development, main theories and achievements*: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference. Helsinki, Republic

of Finland: European Scientific Platform. P.122. https://doi.org/10.36074/scientia-30.06.2023.

2. Kugai K., Vyshnevska M. (2023). Foreign language competence of non-philological students: problems and solutions. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Том 10: *Науковий діалог у категоріях миру та війни* [колективна монографія] / [наукова редакція: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін-Ужгород-Перемишль: Посвіт. С. 105-117.

3. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. ., Анохіна Л. І. (2007). *Етика ділового спілкування*: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури. 344 с.

Uchen Olena
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

MASTERING FOREIGN LANGUAGES AS A FACTOR IN ENHANCING PROFESSIONAL AND EDUCATIONAL OPPORTUNITIES OF CITIZENS OF OTHER COUNTRIES

In today's globalized world, mastering foreign languages has become not only an advantage but also a necessity. Language is a bridge between cultures, countries, and people, and its knowledge opens up new educational, professional, and personal perspectives.

To analyze how mastering foreign languages contributes to expanding the opportunities of citizens of other countries in the field of education and professional development [1, p.3].

International students who come to Ukraine to study are faced with a new language environment. Learning Ukrainian or English as the language of instruction is a key factor in their integration into the educational process and society. Knowledge of the language allows students not only to better understand the material but also to actively participate in discussions, present projects, and undergo internships in companies [3, p.154]. Moreover, mastering several language is a competitive advantage in the labor market. In many international companies, multilingualism is a decisive criterion for employment. Real-life examples – students who study Ukrainian or English have more chances to enter a master's degree program, receive grants, or find work in an international environment.

Mastering foreign languages is one of the most important tools for the personal and professional growth of citizens of other countries. It is not only a means of communication but also a resource for achieving new heights in education, career, and life in general. Mastering languages contributes to better adaptation of students to a new educational and cultural environment, facilitates

communication with teachers and classmates, and promotes active participation in international programs and academic exchanges. In addition, mastering languages expand access to relevant scientific sources, literature, and educational resources, which ultimately forms a more competitive and self-confident specialist in the global labor market.

REFERENCES

1. Crookes, G. V., & Ziegler, N. Critical language pedagogy and task-based language teaching: Reciprocal relationship and mutual benefit. *Education Sciences*, 2021, Vol. 11, No. 6, Article 254. URL: https://doi.org/10.3390/educsci11060254 (date of access: 12.04.2025).

2. Ellis, R., Skehan, P., Li, S., Shintani, N., & Lambert, C. *Task-based language teaching: Theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. URL: https://doi.org/10.1017/9781108643689 (date of access: 12.04.2025).

3. Fenner, D. S., Snyder, S., & Gregoire-Smith, M. *Unlocking multilingual learners' potential: Strategies for making content accessible*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2024.

Fisarevska Dariia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

INTERDISCIPLINARY DIALOGUES: LINGUISTICS AND GRAPHIC DESIGN IN VISUAL COMMUNICATION

Introduction. Graphic design is a branch of the fine arts that, like linguistics, studies the means of transmitting a message through various forms. Since the border between graphic design and other disciplines is hazy at best, many graphic designers specialize in more than one field to achieve their personal goals of conveying a message. Works in this field cite studies in visual perception, sociology, history, economics, aesthetics, and, most importantly for our study, typography linguistics (semiology).

This study aims to find out how similar the objectives of designers and linguists can be, how the former can use it to their advantage, and how to improve the quality of their work while learning and using nontraditional methods.

First, if we were to look at these two branches of study through a socio-semiotic perspective, it would help us understand the connection between the seemingly different fields, particularly using Systemic Functional Linguistics (SFL), an approach to linguistics that was devised by Michael Alexander Kirkwood Halliday in 2003, and learning the history of typography. Semiotics is the systematic study of sign processes and the communication of meaning. In semiotics, a sign communicates intentional and unintentional meanings or feelings to the sign's interpreter [2, p.199]. Signs often are communicated by verbal language, gestures, or other forms of language, e.g., artistic ones (music, painting, sculpture). Some studies inspired by SFL describe visual image organization in various media, including school books, handbooks, movies, and posters [4, p.35].

Similarly, in 1932, Beatrice Ward, a famous scholar in the field of

typography, published a broadside called “This Is a Printing Office”. The broadside was meant to display the type designs of the Monotype Corporation, where Beatrice Ward worked. However, it got a far more powerful message– that the printed word is essential to preserve a free society. The words of the broadside impressed many and, to this day, remain at the entrance to the United States Government Printing Office. Later, Ward continues to influence the young designers of that time by teaching them and publishing an essay, “The Crystal Goblet” (1956). According to Beatrice Ward, typography should be like a crystal clear goblet that, without interfering, displays the beautiful wine inside of it [1, p.11]. In this analogy, the goblet is typography itself, and the wine signifies the actual contents of the text. To put it another way, if we were to read a book, and at some point of reading it, we suddenly get distracted by the typeface used in it, Ward considers it a failed work of design because the form of the text is not transparent enough to not interfere with the meaning of the text itself [1, p.95].

Thus, typography and design can become part of the message conveyed by specific work and part of language and communication by helping portray the needed ideas in communicative and visual ways.

REFERENCES

1. Beatrice Ward (1956). The Crystal Goblet: Sixteen Essays on Typography. London: the Sylvan Press. MCMLV. URL: https://ia601803.us.archive.org/22/items/dli.ernet.523734/523734-The%20Crystal%20Goblet.pdf (accessed 13.04.2025).

2. Halliday M.A.K., Webster J.J. (2003). On Language and Linguistics. Volume 3 in the Collected Works of M.A.K. Halliday. Bloomsbury Publishing.

3. Halliday M.A.K., Webster J.J. (2004). The Language of Science: Volume 5 in the Collected Works of M.A.K. London, New York: Continuum. https://www.academia.edu/21703175/HALLIDAY_M_A_K_The_language_of_science_London_Continuum_2004 (accessed 13.04.2025).

4. Kress G. & van Leeuwen T. (2020). Reading Images: the Grammar of Visual Design. Third edition. London: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003099857.

Avramchyk Daria
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Gudkova N., PhD, associate professor

PHILOLOGY AS A BRIDGE FOR CULTURAL DIALOGUE AND GLOBAL UNDERSTANDING

Philology, the study of language and textual heritage, is fundamental to understanding cultural exchange and dialogue. In our interconnected world, it uncovers the deep interdependence of societies, highlighting shared values, historical interactions, and mechanisms of intercultural communication. By analyzing linguistic and literary legacies, philology enhances our comprehension of human connections and offers tools to address contemporary challenges. Language serves not only as a means of communication but also as a vessel for preserving and promoting cultural identity.

Philology offers profound insights into cultural interactions and influences. Analyzing literary works that reflect cross-cultural exchanges is one method to explore these dynamics. For instance, the novels of Franz Kafka blend Western and Jewish cultural elements, while Chinua Achebe's works highlight tensions between African and European values. The concept that a philologist seeks to understand the cultural world of another nation through language is echoed in the works of American linguist and anthropologist Edward Sapir: “Language is a guide to 'social reality.' Though language is not ordinarily thought of as of essential interest to the student of social science, it powerfully conditions all our thinking about social problems and processes” [3]. This underscores the strong connection between language and culture, with language shaping identity and perspectives.

Beyond literature, philology reveals shared human experiences embedded in language. Classical studies, such as those of Greek and Latin, illustrate how these languages facilitated intellectual exchanges between civilizations, influencing modern discourse. The Center for Hellenic Studies emphasizes that studying the classics fosters an understanding of universal human values, aligning with initiatives like the United Nations' “Year of Dialogue Among Civilizations” [4]. Rather than viewing cultural diversity as a challenge, historical linguistic studies allow us to find connections among cultures while respecting their uniqueness.

Comparative philological studies provide fresh perspectives on how societies have adapted to foreign influences over time. Comparative analysis has long been a fundamental approach in cultural and social anthropology, encompassing both historical and synchronic perspectives. Through such studies, scholars can examine how linguistic and literary traditions evolve across different cultural contexts, shedding light on the ways in which societies influence and reshape one another over time. This approach enhances our understanding of cultural interactions and remains highly relevant for addressing contemporary global challenges [1].

Language serves as a bridge for intercultural communication. Multilingual education plays a key role in preparing individuals for global citizenship. Studies show that bilingual or multilingual individuals are better equipped to navigate cultural differences and engage in meaningful dialogue. Similarly, translation studies demonstrate the dynamic exchange of ideas across languages, ensuring that cultural nuances are maintained while fostering mutual comprehension. Furthermore, multilingualism enhances cognitive abilities and problem-solving skills, which help bridge cultural divides. It enables individuals to form connections across different backgrounds, promoting adaptability and inclusivity. Effective cross-cultural communication is essential not only for international relations but also for fostering understanding between individuals from different socio-economic and historical backgrounds.

Historical texts offer valuable insights into past cultural interactions. Ancient Roman and Greek literature, for example, documents exchanges with Persian and Egyptian cultures. Analyzing metaphors and narratives in classical texts can reveal both cultural tensions and collaborations, demonstrating that dialogue has always been a fundamental part of human development. Through studying such texts, we can trace the influence of foreign civilizations and their contributions to shaping modern political, philosophical, and social frameworks. The intellectual exchanges between the Greek and Roman worlds played a significant role in shaping Western civilization. These interactions influenced various cultural contexts, highlighting how classical texts have facilitated cross-cultural exchanges over time. Studying the transmission of philosophical and literary ideas across civilizations provides deeper insight into the shared intellectual traditions that have shaped modern thought.

Despite its importance, philology faces challenges in contemporary academia, such as declining interest in classical studies and the increasing focus on more pragmatic disciplines. However, the field continues to evolve by integrating digital tools like linguistic databases and AI-driven text analysis. These innovations modernize philological research, making it more accessible and applicable to contemporary global issues such as migration and identity conflicts. The rise of digital humanities has played a key role in democratizing philological research. Online archives and resources now allow scholars and students worldwide to access linguistic and literary works that were once limited to a select few. These technological advancements help preserve cultural heritage and expand engagement with philology.

Philological insights inform educational policies and strategies for intercultural dialogue. By integrating philological analysis with modern concerns –such as sustainability and global ethics – academic programs cultivate critical thinking and cultural awareness. This interdisciplinary approach strengthens education by fostering inclusivity and mutual respect. Additionally, philological research contributes to the development of policies that promote

cultural diversity and heritage preservation. By analyzing linguistic and literary traditions, scholars help guide governments and institutions in safeguarding languages and traditions, ensuring their continued relevance.

In conclusion, through its study of language and culture, philology provides a framework for fostering global dialogue. By examining historical texts, embracing linguistic diversity, and addressing modern challenges, it remains an essential tool for understanding and uniting civilizations. Resources like the Journal of Philology and Intercultural Communication [2] continue to support this mission by offering insights into cultural exchange. As globalization and cultural interdependence deepen, philology offers a crucial means of connecting past and present. Its study can guide future interactions toward greater harmony and understanding, reinforcing the idea that language and literature are powerful instruments for building bridges between cultures.

REFERENCES

1. From Greek lyric to rap song: a new swiss Sappho? – *The Center for Hellenic Studies*. URL: https://surl.li/jelbvi (date of access: 27.02.2025).

2. Journal of Philology and Intercultural Communication. *Journal of philology and intercultural communication*. URL: https://jpic.mta.ro/ (date of access: 27.02.2025).

3. Sapir E. Language: An introduction to the study of speech. New : Harcourt, Brace & World, 1921. 258 p.

4. The Center for Hellenic Studies – Reassertion of the humanism of the ancient world. *The Center for Hellenic Studies*. URL: https://chs.harvard.edu/ (date of access: 27.02.2025).

Андрійчук Андрій
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Моісєєва Н. О.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРОМОВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Переклад дипломатичних промов із німецької на українську виходить за межі передачі змісту і охоплює такі аспекти, як лексичний вибір, синтаксична структура, риторичні засоби й рівень офіційності. Специфіка німецьких дипломатичних виступів полягає в частому використанні складнопідрядних речень, номіналізацій і формалізованої лексики, що ускладнює процес перекладу українською мовою, де стиль здебільшого орієнтований на ясність і прямоту. Перекладач мусить забезпечити точність змісту, дотримуючись при цьому адекватного рівня формальності, стилістичної відповідності і дипломатичної коректності.

Науковці, зокрема М. Трофименко, М. Несмашний, Н. Драганова та А. Король, звертають увагу на функціональні особливості мови дипломатії, її роль у формуванні міжнародного іміджу держави та особливості перекладацьких стратегій. За Трофименком, дипломатична комунікація базується на потребі формулювати висловлювання так, щоб вони одночасно інформували, переконували й мінімізували потенційні конфлікти [1]. Несмашний підкреслює важливість правильного перекладу складних граматичних структур, зокрема номіналізацій, оскільки дослівна передача таких конструкцій часто суперечить нормам української мови [2]. Драганова та Король акцентують увагу на необхідності точного відтворення офіційно-ділового стилю, правильному використанні пасивних конструкцій і модальних дієслів [3].

Аналіз промов Ангели Меркель під час її офіційних візитів 2021 року ілюструє основні труднощі перекладу дипломатичних висловлювань.

Наприклад, вислів «*Wir betrachten dieses Projekt ausschließlich aus sicherheitspolitischer Perspektive – es ist eine gefährliche geopolitische Waffe des Kreml*» було перекладено як «Ми розглядаємо цей проєкт виключно з точки зору безпеки – це небезпечна геополітична зброя Кремля» [4]. Перекладачеві потрібно було зберегти інтенсивність оцінки, водночас утримуючись від емоційних надмірностей, щоб не спотворити офіційний тон промови.

Інший приклад демонструє складність передачі умовних конструкцій: «*Wir haben deutlich gemacht, dass wir uns im Rahmen der EU für weitere Sanktionen einsetzen werden, sollte sich der Verdacht erhärten...*» [4]. Переклад «Ми чітко дали зрозуміти, що виступатимемо за подальші санкції в межах ЄС, якщо підозри підтвердяться» зберігає логічну структуру висловлювання, що є критичним для розуміння політичних зобов'язань.

Робота з абстрактною лексикою також вимагає особливої уваги. Вислів «*Die Versprechen und Kompensationen Deutschlands seien zu spät gekommen und zu wenig greifbar*» передано як «Обіцянки й компенсації Німеччини надійшли надто пізно і були надто абстрактними» [4]. Під час перекладу важливо було передати ідею недостатньої конкретності без зміщення акценту на інші аспекти критики.

Складність становить передача дипломатичних загроз або застережень. Формулювання «*Das strategische Problem besteht darin, dass Russland die Ukraine destabilisieren kann...*» було перекладено як «Стратегічна проблема полягає в тому, що Росія може дозволити собі дестабілізацію України...» [4]. Збереження прямої форми викладу є принципово важливим для точності змісту дипломатичних заяв.

Під час зустрічі Ангели Меркель із Володимиром Зеленським важливим перекладацьким завданням стало правильне відтворення ідіом і стилістичних відтінків промови. Вислів «*Ich begrüße außerordentlich, dass Präsident Selenskyj die Justizreform zur Chefsache gemacht hat*» перекладено

як «Я надзвичайно вітаю те, що президент Зеленський зробив судову реформу справою особистої відповідальності» [5]. Ідіома «*zur Chefsache machen*» не має прямого відповідника в українській мові, тому було обрано описовий переклад, що передає зміст і ступінь відповідальності.

У перекладі фрази «*Wir sind der Ukraine freundschaftlich verbunden und wollen die Herausforderungen gemeinsam bewältigen*» перекладачеві потрібно було знайти баланс між емоційністю і офіційною нейтральністю: «Ми дружньо пов'язані з Україною і хочемо разом долати виклики» [5]. Аналогічно, вислів «*Die Ukraine bleibt für uns ein Teil der europäischen Beziehungen*» було передано як «Україна для нас залишається частиною європейських відносин», підкреслюючи стабільність політичної позиції без додаткових інтерпретацій [5].

Таким чином, переклад дипломатичних промов вимагає не лише знання мови, але й глибокого розуміння політичного контексту, риторичних стратегій і культурних норм. Перекладач повинен забезпечити точність передачі змісту, враховуючи дипломатичні тонкощі і прагнення до формальної нейтральності. Практичний аналіз промов доводить, що основними труднощами є переклад складнопідрядних конструкцій, номіналізацій, ідіоматичних виразів і формулювань із високим ступенем абстракції. Високий рівень перекладу досягається завдяки здатності інтерпретувати риторичні наміри спікера, забезпечуючи відповідність цільовій мові без спотворення змісту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Трофименко М. Публічна дипломатія ФРН // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. – 2015. – Вип. 13–14. – С. 1-9.

2. Несмашний М. М. Особливості німецько-українського перекладу політичних промов / М. М. Несмашний // Проблеми розвитку гуманітарних наук в контексті глобальних трансформацій сучасного комунікаційного простору : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 27 жовтня 2023 р. /

ред. кол.: Р. П. Мигущенко, А. В. Кіпенський, А. А. Бадан ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. – С. 101–105.

3. Особливості перекладу текстів німецькомовного офіційно-ділового дискурсу // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Германська філологія. – 2024. – Вип. 833. – С. 31–38.

4. Merkel and Zelenskyy lock horns over Nord Stream 2 pipeline | DW News. YouTube, hochgeladen von DW News, 23.09.2021. URL: https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=9bh4P-MNjOI (дата звернення: 23.04.2025).

5. Angela Merkel & Wolodymyr Selensky – Krim, Donbass, Nord Stream 2. YouTube, hochgeladen von phoenix, 12.07.2021. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hIntrhfmlx8 (дата звернення: 23.04.2025).

Boiko Ya., DSc, professor
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

THE ROLE OF TRANSLATION AND ADAPTATION IN PRESERVING CULTURAL IDENTITY FOR TARGET AUDIENCES IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

In the era of globalization, the world has become more interconnected, with communication and cultural exchange happening on an unprecedented scale. As businesses, media and information flow across borders, translation and adaptation have become essential tools for facilitating global interaction. Translation is no longer just about converting text from one language to another; it now involves preserving and adapting cultural nuances to ensure content resonates with diverse audiences. Adaptation which tailors content to meet the cultural, linguistic and functional needs of a specific target market, is key to this process. As globalization reshapes the way people interact, share information and consume media, both translation and adaptation are crucial for bridging linguistic and cultural divides while maintaining cultural identity in the context of global communication.

The **purpose** of this study is to examine the impact of translation and adaptation in maintaining cultural identity while adapting content for global audiences, exploring the balance between globalization and cultural preservation, and analyzing current practices, challenges and the evolving role of translation to optimize these practices without losing cultural authenticity.

Recent studies on translation and adaptation have focused on several key areas, including the preservation of cultural identity, content adaptation and the challenges faced by translators in the globalized world. Le Dung argues that translators are not just linguistic mediators but cultural intermediaries who must navigate complex cultural contexts to prevent cultural homogenization [2, p. 30]. T.Pham emphasizes the importance of adaptation in ensuring content aligns with local values, customs and preferences [5]. Research by A. A.

Mahfuz, R. Abdur, and T. W. Azmine explores the economic and social dimensions of adaptation, highlighting how companies balance mass-market appeal with cultural adaptation to foster brand loyalty and cross-cultural understanding [4]. Technological advancements, such as machine translation, AI tools and crowdsourcing, have transformed the industry, though these technologies still struggle with capturing cultural nuances, idiomatic expressions and humor, which require human expertise [3, p. 178]. Ethical considerations, such as handling sensitive content and avoiding stereotypes, remain crucial in maintaining cultural appropriateness while preserving the core message [1].

Translation is a bridge that connects different languages, while adaptation goes beyond mere translation by adapting the content to fit the cultural, social and functional norms of a target audience. Together, they help ensure that messages are not only understood but are also relevant, engaging and culturally appropriate.

The development of ***machine translation (MT) technologies*** has significantly enhanced the speed and accuracy of translation. Tools like Google Translate and DeepL leverage AI-driven algorithms to process and translate content in real-time, effectively breaking down language barriers. NMT offers more fluent translations than previous statistical methods, improving the quality of translated text and enabling companies to reach international markets more quickly. In video game adaptation, NMT allows for rapid translation of dialogue and instructions, ensuring games are accessible to players worldwide with minimal delay while adapting content to local cultural contexts.

The rise of ***crowdsourcing and automated adaptation tools*** has greatly enhanced businesses' ability to adapt products for global markets. Crowdsourcing enables native speakers to contribute translations, ensuring cultural accuracy and relevance. Platforms like Transifex and Crowdin allow companies to tap into global translator communities, creating a responsive and dynamic adaptation process. Companies such as Spotify and Airbnb have leveraged crowdsourcing for platform adaptation, with users from diverse

regions helping to translate and adapt content. This approach ensures that content remains culturally relevant, offering personalized and meaningful experiences that resonate with local audiences.

Translation management systems (TMS) such as Smartling, Memsource and SDL Trados have become increasingly advanced, streamlining workflows for translation and adaptation teams. These systems facilitate cultural adaptation, ensuring that content is both linguistically accurate and culturally appropriate. They can manage regional variations, cultural preferences and address sensitive issues in different markets. Netflix exemplifies the effective use of adaptation by not only translating subtitles but also adapting them to local cultures. In countries like Japan and South Korea, Netflix incorporates local idioms, pop culture references and colloquial expressions, making content more relatable and authentic. The platform even tailors subtitles for different regions within a country, reflecting regional dialects and nuances.

Despite the advancements, several challenges still persist in preserving cultural identity while adapting content for global audiences.

One of the primary challenges in translation and adaptation is ***maintaining cultural sensitivity***. Content that is acceptable in one culture may be seen as offensive or inappropriate in another. This is particularly relevant in the context of humor, social norms and religious beliefs. Even well-established translation tools can fail to capture the cultural nuances that ensure content is well-received. In 2018, the video game *Resident Evil 7* faced backlash in the Middle East due to its violent content. The original game's narrative was deemed too graphic for some regions. The developers had to make adjustments, including censoring violent scenes, changing character designs and modifying story elements to align with regional regulations and cultural sensibilities.

Humor is deeply cultural and ***translating jokes, puns or idiomatic expressions*** often requires significant adaptation. What is considered funny in one culture might not resonate in another or worse, may be misunderstood. Machine translation tools, while effective for basic language conversion, often

fail to capture these nuances, leading to humor that falls flat or loses its meaning entirely. The global advertising campaign for *The Pepsi Challenge* in the 1990s faced issues in the Chinese market. The slogan 'Pepsi: The Choice of a New Generation' was directly translated, but it didn't have the same appeal in China. Localizing the message was necessary to ensure it resonated with Chinese consumers. A slight tweak to the messaging made it much more appealing.

Another significant challenge lies in ***adapting content for regional differences within the same language***. Even languages that share a common root, such as Spanish or English, can vary significantly in terms of vocabulary, idioms and customs. Adaptation requires careful attention to these regional variations to avoid misunderstandings and maintain the content's relevance. The word 'chips' in British English refers to what Americans call 'fries'. Similarly, in Spanish, the word 'tortilla' refers to different dishes depending on the country: in Mexico, it's a flatbread, while in Spain, it refers to an omelet. Localizing a product's description and marketing materials for a region involves ensuring that these differences are addressed so that the message isn't lost or misunderstood.

One of the ongoing challenges in adaptation is ensuring that content accurately represents the culture it's targeting, without ***resorting to stereotypes or oversimplifications***. Companies must be vigilant about how they portray diverse groups of people and cultural practices. Adaptation is not just about translating words but also about making sure the content resonates in a way that feels respectful and authentic. In the film *The Simpsons Movie* (2007), the writers changed the name of a town in the original version when adapting it for certain countries, avoiding potential offense. In one instance, a character's behavior was altered to better suit local values, ensuring that the humor remained intact while avoiding cultural missteps.

Despite the rapid advancements in machine translation and AI, there are still inherent limitations in ***understanding and processing context***. Machine translation algorithms rely on vast amounts of data, but they do not truly

understand context or cultural subtext. These systems are also not adept at capturing tone, emotion and the subtleties that come with creative content. The phrase ‘break a leg’ in English, meaning ‘good luck’, might be misinterpreted by a machine translation system, especially in a non-English language, because the literal translation would imply a negative action. Machine translation may not be able to capture the underlying positive connotation and would need manual intervention to adjust the message.

Translation and adaptation play a pivotal role in maintaining a balance between globalization and cultural preservation. As global audiences demand content that speaks to their specific cultural context, the role of the translator has evolved beyond a simple linguistic task. Translators are now cultural ambassadors, working to ensure that messages resonate across borders while respecting and preserving the cultural identities of local audiences. The key to successful translation and adaptation lies in striking the right balance: adapting content to meet global expectations while ensuring that cultural authenticity is never compromised. As we continue to embrace the opportunities of a globalized world, it is essential that we use translation as a tool for cultural exchange, not cultural erosion, ensuring that every voice, culture and tradition is valued on the global stage.

REFERENCES

1. Cultural Translation: The Importance of Adapting to Each Country (2023). URL: https://www.betranslated.es/en/blog/cultural-translation-need-to-adapt/.

2. Dung, Le Q. (2024). Investigating How Cultural Differences Influence the Translation Process and the Strategies Used by Translators to Bridge Cultural Gaps. *Journal of Translation and Language Studies*, 5(3), 26-36.

3. Dung, Le Q. (2024). A Study on How Globalization Influences Translation Practices and the Demand for Translators in Various Industries. *International Journal of Language and Linguistics*, 12 (5), 171-181.

4. Mahfuz, A. A., Abdur, R., Azmine, T. W., Md Manjurul, A. (2025).

Preserving Cultural Identity with Context-Aware Translation Through Multi-Agent AI Systems. URL: https://arxiv.org/html/2503.04827v1.

5. Pham T. (2025). Translation vs Localization: Understanding the Key Differences. URL: https://gtelocalize.com/localization-translation/.

Бокій Альбіна
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н., доц. Котвицька В. А.

МОВНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОМОВИ АННАЛЕНИ БЕРБОК НА ДЕБАТАХ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ БЕЗПЕКИ ФРН

Сучасні політичні промови в умовах глобалізаційних викликів характеризуються високим рівнем мовно-стилістичної складності та інтеграцією міжнародних термінологічних стандартів. Виступ Анналени Бербок у Бундестазі на дебатах щодо Національної стратегії безпеки Німеччини [1] є прикладом ефективної політичної комунікації в епоху гібридних загроз.

Мета дослідження – проаналізувати лексичні та стилістичні особливості промови А. Бербок, визначити роль іншомовних запозичень у формуванні змістовної та емоційної насиченості політичного виступу.

У своєму виступі Анналена Бербок комплексно висвітлює питання сучасних викликів для німецької та європейської безпеки, підкреслює загрозу гібридної війни з боку росії, акцентує увагу на важливості підтримки України, звертає увагу на нові сфери безпеки, на інформаційні війни, кіберзагрози, дезінформаційні кампанії.

Однією з ключових особливостей промови політикині є використання іншомовних запозичень, що істотно збагачують її зміст і посилюють міжнародне звучання промови: англіцизмів («*Fake News», «Cyberangriffe»*), грецизмів («*Autokraten»*) тощо.

Присутність англіцизмів є маркером сучасної глобальної реальності, де саме англійська мова домінує у багатьох сферах, зокрема у сфері технологій, інформаційної безпеки та міжнародної політики. «*Fake News»* використовується для позначення дезінформаційних кампаній, що

становлять серйозну загрозу для демократичних суспільств. Термін «*Cyberangriffe»* вказує на новітню форму агресії – кібернапади на інфраструктуру. Грецизми також мають свою особливу семантичну вагу. «*Autokraten»* протиставляє демократичні цінності загрозам авторитаризму, які, за словами Бербок, посилюються в сучасному світі.

Загалом, систематичне використання іншомовних запозичень у виступах політиків не є випадковим: воно виконує декілька важливих функцій. По-перше, ці терміни дозволяють точно називати складні міжнародні процеси і явища. По-друге, вони створюють враження високого рівня експертності промови та інтегрують її у глобальний контекст світової політики. По-третє, запозичення сприяють підсиленню емоційного впливу на слухачів, акцентуючи на тих цінностях і загрозах, які мають міжнародне значення.

Таким чином, іншомовні елементи не лише збагачують мовний рівень виступу, але й виступають важливим інструментом формування переконливої, авторитетної та сучасної політичної комунікації.

Продуктивному використанню запозиченої лексики, зокрема в аналізованому дискурсі, сприяють «інтенсифікація мовних контактів, глобалізаційні процеси, технологічний прогрес, посилення культурних зв’язків, обміну інформацією, тенденції до інтернаціоналізації англійської лексики» [3, с. 343]. Як слушно зауважує М. С. Дундій, аби «побачити загальну мовну картину світу, охопленого глобалізаційними тенденціями, слід аналізувати не тільки двомовні співвідношення (англійська-німецька, англійська – японська, англійська – українська тощо), а й вплив однієї мови, а саме англійської як lingua franca сучасності, на решту мов світу (англійської на німецьку, японську, українську тощо). Такий вплив варто розглядати як глобалстрат, тобто взаємодію однієї глобальної мови з іншими. Адже йдеться про запозичення не тільки окремих термінів, а цілих мовних пластів у сфері економіки й інформатики, де англійська виступає глобалстратом» [2, с. 120].

Структурно аналізовану промову побудовано логічно та послідовно – від констатації загроз до формування бачення стратегії безпеки. У тексті спостерігається активне використання метафор: «*Kompass», «Tunnelblick»*. Залучається актуальна термінологія: «*regelbasierte internationale Ordnung», «Friedensdiplomatie», «Cyberlagebild», «Drohneneinsatz»*. Особлива увага приділяється важливості кібербезпеки, стійкості інфраструктури та захисту демократії.

Промова Анналени Бербок демонструє здатність сучасної німецької політичної риторики поєднувати традиційні цінності з актуальними викликами, ефективно використовувати іншомовні запозичення як інструмент змістовного збагачення виступу та формування міжнародного контексту політичної комунікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Auswärtiges Amt. Rede von Außenministerin Annalena Baerbock bei der Vereinbarten Debatte über die Nationale Sicherheitsstrategie im Bundestag (17.10.2024). URL: https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/nationale-sicherheitsstrategie/2680486.

2. Дундій М. С. Класифікація лексичних запозичень у німецькій мові. Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. 2011. С. 120-126. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/37854/12-Dundij.pdf.

3. Тіміна А. О., Лазебна О. А. Теоретичні засади вивчення граматичного освоєння запозичень у сучасній німецькій мові. Молодий вчений. № 9 (73). Вересень, 2019. С. 343-346. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-73.

Borodinova Lina
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Boiko Ya., DSc, professor

ISSUES IN TRANSLATING TERMINOLOGY IN ENGLISH-LANGUAGE POPULAR SCIENCE TEXTS WITH A TECHNICAL FOCUS

Translation of scientific terminology occupies a prominent place in translation studies. The culture of the information society has greatly enriched the language with lexical innovations such as internationalisms, initialisms, etc., which have their own specifics of translation. Therefore, it is quite justified that the problem of translating scientific and technical texts should become the subject of close attention of the scientific community. The main linguistic focus of research in this regard is the lexical-semantic aspect.

The problem of translating terms did not arise today, so it has its own history. The achievements of W. von Humboldt, O. Potebny, G. Frege and G. Steinthal are rightfully recognized as the philosophical and methodological foundations of modern linguistic research. Today, in various aspects, the problem of translating lexical innovations, in particular, scientific terms, is taken up by such well-known domestic linguists as L. Andrienko, V. Dubychinsky, A. Kapush, V. Karaban of developments that have made a significant contribution to solving the problem of translating terms.

As a rule, English scientific and technical terms have their permanent counterparts in the corresponding Ukrainian terminological systems. For example: *heater* –обігріваючий прилад, обігрівач; *alkaline medium* – лужне середовище»; *silicic acid* –кремнієва кислота; *spherical shell* – сферична оболонка. Many terminological equivalents in the Ukrainian language are formed from English terms through transcription or borrowing: *container* – контейнер, *file* – файл, *design* – дизайн. International units of measurement are often used in terminologies: *atom* – атом, *proton* – протон, *focus* – фокус,

plus – плюс, *diode* – діод [5, p. 5].

In some cases, there are parallel forms in the Ukrainian language: one formed by transcription (a borrowed word), and the second, which is usually a native word, e.g.: *equivalence* – еквівалентність, рівність; *balance* – баланс, рівновага; *resistor* – резистор, опір; *booster* – підсилювач (бустер), прискорювач; *industry* – індустрія, промисловість, *installation* – інсталяція, установка. Choosing the right match is extremely important in this case.

In general, there are about a dozen different ways of translating terms. According to the classification of V. Karaban, these are: dictionary equivalents; variant equivalents (the most common type of translation equivalents, since a significant number of terms are ambiguous and require a choice depending on the context when translating); transcoding; loan translation; contextual replacement; semantic development. The main ones are transcoding, loan translation, and descriptive translation. Transcoding is the main type of lexical transformation, – "This is a method of translation where the sound and/or graphic form of a word in the source language is transmitted using the alphabet of the target language" [2, p. 282].

There are four methods of transcoding: transcription, transliteration, mixed transcoding and adaptive transcoding.

Transcription consists in the fact that the phonetic form of a word of the original language is transmitted by graphic means of the target language, reproducing the sound structure of the term. Examples of the application of transcription can be lexical units *process* – процес, *computer* – комп'ютер.

The use of this type of transcoding is to some extent relative, given that there are some differences in the phonetic system of the English and Ukrainian languages. Therefore, it is worth listening to the similarity of the sounds of the English words.

Transliteration consists of the fact that the morphological form of the original language's word is transmitted by the linguistic means of the target language; that is, the word of the source language is transmitted by letters. This

method is not entirely practical, which is due to the peculiarities of the different structures of words in the English and Ukrainian languages. Examples of transliteration translation are the following components of multi-component terms: *compressor* – компресор, *generator* – генератор, *interval* – інтервал, *compensator* – компенсатор, *conductor* – кондуктор, *motor* – мотор, *radius* – радіус, *vector* – вектор.

According to I. Korunets, translation transformations are large and small changes in the structural form of language units that are carried out to achieve the translation's reliability. They are carried out either due to the incompatibility of the means of expression of the target language, which makes it impossible to transfer some units of the original language into it, or in order to preserve the style of the original language fragment and thus preserve its expressiveness [3, p. 361].

Dictionary equivalents, even in highly specialized industry dictionaries, do not always provide a correct and satisfactory translation. In such cases, concretization is used and, in the literal sense, clarifies and points to an unambiguous equivalent. For example: alternator of generator [1, p. 13]. Dictionary meaning of the word alternator «генератор», if we are talking about an engine. Also, words with the same root alternation «змінний», «перемінний» and alternate «змінювати», «перетворювати», are connected by the common root alter- to transform, to change. The function of converting current in the generator is performed by the inverter, which converts alternating current into constant, or vice versa; that is, the alternator of the generator will have a counterpart «інвертор генератора».

Generalization is the opposite of concretization, the process of narrowing the meaning of a word, giving it a generalized character. Let's consider it in the following example: Outdoor power equipment includes lawn mowers, riding tractors, snow throwers, pressure washers, portable generators, tillers, log splitters, zero-turn radius mowers, walk-behind mowers, riding mowers, industrial vehicles such as forklifts, utility vehicles, etc. [1, p. 13]. To facilitate

the perception of information, it is possible to avoid the accumulation of terms to designate equipment that is not so often found in everyday life, simply by replacing the above-mentioned specific concepts with a collective concept.

Modulation consists of replacing a dictionary equivalent with a contextual, logical counterpart, which usually comes from the implicit layer of the text or is formed according to other factors. Harder braking engages the callipers in the usual way. Finally, maximum braking while driving on slippery roads engages the ABS system to keep the tires from skidding. The computer receives input from various sensors and then determines the correct braking system [4, p. 321]. So, in the given example, the logical development is to provide a more specific description of the braking process and the operation of the anti-lock braking system, for example: harder breaking, maximum braking «різке гальмування», instead of «більш сильне гальмування», «максимальні гальмівні зусилля»; anti-lock braking system is no longer just keeps the tires form skidding «запобігає блокуванню коліс», but «запобігає втраті контролю водія над транспортним засобом»; computer becomes «блок керування АБС» and it doesn't just receives input from various sensors «отримує показники з різних датчиків», but «показники від датчиків швидкості або прискорення (уповільнення)», which in turn do not determine the required braking order determines the correct braking system, but «обчислює швидкість обертання кожного колеса й регулює гальмівне зусилля».

In conclusion, the translation of technical terms absolutely depends on the translator's knowledge of the topic of the source text. Translators should make an effort to familiarize themselves with the system of terms in the relevant field and make good use of terminological dictionaries and other reference books, as well as Internet sources. It should be remembered that a term is usually translated by the corresponding term in the target language. Such translation methods as analogs, using synonyms and descriptive translation are used only when there are no equivalent terms for translation.

REFERENCES

1. Internal combustion engine with electric starting system: patent 11578689 United States: F02n 11/14/, A01D 34/68 / D. W. Procknow, M. Meyer. No. 17/394,526; appl. 05.08.2021; publ. 14.02.2023. 17 p.

2. Karaban, V. I. Translation of English scientific and technical literature: grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-style problems. Vinnytsia: Nova Knyha, 2004. 576 p.

3. Korunets, I. V. Theory and practice of translation (aspectual translation): textbook. Vinnytsia: Nova Knyha, 2003. 448 p.

4. Morgan, D., Regan, N. Take-off: Technical English for Engineering: course book. UK: Garnet Publishing Ltd., 2008. 321 p.

5. Perebyinis, V. S. Certain patterns in the development of terminological vocabulary. Movoznavstvo. 1974. No. 4. 3–12 p.

Бутенко Данило
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – д. філол. н., проф. Бойко Я. В.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ: МІЖМОВНА АСИМЕТРІЯ, КУЛЬТУРНА МАРКОВАНІСТЬ, СТИЛІСТИЧНА ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ

Фразеологізми як стійкі мовні одиниці, що відображають національну специфіку мовної картини світу, становлять одну з найскладніших проблем у перекладознавстві. Їхня ідіоматичність, метафоричність та культурна обумовленість ускладнюють пошук адекватних відповідників у мові перекладу. Зокрема, міжмовна асиметрія, культурна маркованість і проблема стилістичної еквівалентності у перекладі фразеологізмів постають як головні виклики для перекладача. Ці аспекти не тільки впливають на точність передачі змісту, а й визначають функціональну повноцінність фразеологічної одиниці в перекладеному тексті.

Метою даної роботи є виявлення основних проблем, що постають при перекладі фразеологічних одиниць, зокрема пов’язаних із міжмовною асиметрією, культурною маркованістю та забезпечення стилістичної еквівалентності. Для досягнення поставленої мети використовувалися методи зіставного аналізу, контекстуального аналізу, а також елементи культурно-семіотичного підходу.

Фразеологізми характеризуються складною семантичною структурою, де зміст не є сумою значень окремих слів [10, с. 129-130]. Саме тому міжмовна асиметрія – одна з найголовніших проблем при їх перекладі. Як зазначає Мона Бейкер, у різних мовах той самий концепт може реалізовуватись різними мовними засобами, а деякі ідіоми взагалі не мають прямого відповідника в іншій мові [1, с. 68-69]. Наприклад, англійський фразеологізм *kick the bucket* (померти) не має прямого

відповідника в українській мові, але може передаватися фразами на кшталт ‘дати дуба’ або ‘відійти у вічність’ залежно від контексту.

Культурна маркованість фразеологічних одиниць полягає в їхньому тісному зв’язку з традиціями, історією та менталітетом народу, мовою якого вони вживаються [7, с. 95-95]. Такі фразеологізми, як *White House* чи *The Big Apple*, є культурно специфічним і вимагають адаптації або роз’яснення при перекладі. Українському реципієнту ці реалії можуть бути недостатньо знайомими, тому перекладачеві слід зберегти не лише зміст, а й прагматичну функцію виразу.

Ще одним важливим аспектом є стилістична еквівалентність. Згідно з П. Ньюмарком, переклад фразеологічної одиниці має відповідати не лише значенню, але й стилістичній тональності оригіналу [7, с. 214]. Перекладач повинен враховувати регістр, соціальну роль мовця, інтонаційну і стилістичну функцію виразу. Так, фраза *spill the beans* (видати секрет) потребує неформального, ідіоматичного еквівалента в українській мові, як-от ‘розпатякатися’ або ‘випалити правду’.

Для вирішення зазначених проблем перекладачі використовують кілька стратегій: еквівалентну заміну, калькування, описовий переклад або заміну фразеологізму на нефразеологічний вираз [2, с. 75-76]. Наприклад, англійський фразеологізм *hit the nail on the head* може бути перекладений як ‘влучити в самісіньку точку’ або навіть ‘влучити в ціль’ – залежно від контексту та стилю.

Окрім уже згаданих стратегій, перекладачі також вдаються до компенсаторних прийомів. Наприклад, коли певна фразеологічна одиниця у мові оригіналу не має еквівалента в мові перекладу, перекладач може зберегти стилістичний ефект або гумористичний підтекст в іншій частині тексту. Такий підхід дозволяє відновити загальний тон або вплив повідомлення, навіть за відсутності дослівної передачі [6, с. 90-91].

Ці труднощі особливо помітні при перекладі художніх і аудіовізуальних текстів, зокрема телесеріалів, де фразеологізми часто

використовуються для створення індивідуалізованої мови персонажів, виявлення соціального статусу, регіональної належності чи комічного ефекту. Наприклад, у телесеріалі «Suits» («Форс-мажори») персонажі активно використовують фразеологізми, що належать до американського бізнес-сленгу та пов'язані з корпоративною культурою. Переклад таких висловів українською мовою часто вимагає не буквального, а функціонального підходу – тобто передачі основного змісту разом із прагматичним ефектом, притаманним ситуації [4, с. 119].

Деякі дослідники вказують, що при перекладі ідіом важливо враховувати когнітивні механізми, які лежать в основі їх розуміння [3, с. 52-55]. Згідно з концепцією метафоричних моделей Дж. Лакоффа і М. Джонсона, багато фразеологізмів ґрунтуються на образних явленнях, таких як рух уперед (успіх), падіння (невдача) тощо. Відповідно, при перекладі слід зважати на те, чи подібні образи існують в українській мові, і чи не спотворює їх буквальний переклад смисл [5, с. 30-33].

Наприклад, англійська ідіома *to miss the boat* означає 'втратити можливість', а в українській мові подібне значення передає вираз 'прогавити шанс' або 'втратити момент'. Водночас пряме калькування 'пропустити човен' виглядає штучно і викликає нерозуміння у реципієнта, оскільки не має відповідного образу у свідомості носія української мови [8, с. 84-85].

Цікаво, що іноді при перекладі фразеологізмів доцільно змінювати навіть частину мови, щоб зберегти стилістичну функцію. Наприклад, іменникову конструкцію можна замінити на дієслівну, або навпаки, зважаючи на граматичні особливості мови-цілі. Такі трансформації мають на меті досягнення динамічної еквівалентності [8, с. 91-92].

Ще одним викликом є ситуації, коли у тексті використано гру слів, засновану на фразеологізмі. У таких випадках переклад опиняється перед дилемою: або зберегти гру слів шляхом адаптації, або передати лише зміст, пожертвувавши стилістичним ефектом. Часто вибір залежить від жанрової

специфіки тексту – у художніх і креативних жанрах видається перевага передачі емоційного та стилістичного впливу, навіть якщо доводить модифікувати зміст [4, с. 126-128].

Окрім того, важливо зазначити, що переклад фразеологізмів часто залежить і від очікувань цільової аудиторії. У деяких випадках переклад може свідомо вжити менш ідіоматичний, але зрозумілий варіант, щоб уникнути непорозуміння або смислової двозначності. Такий підхід є типовим для адаптованих перекладів або перекладів для дитячої чи молодіжної аудиторії [9, с. 6-7].

Переклад фразеологізмів становить одну з найскладніших ділянок перекладацької діяльності. Міжмовна асиметрія, культурна маркованість та необхідність досягнення стилістичної еквівалентності зумовлюють потребу у високій мовній та культурній компетенції перекладача. Вибір стратегії перекладу залежить від контексту, жанру тексту, типу аудиторії та функціональної ролі фразеологічної одиниці. Використання відповідних перекладацьких прийомів дозволяє забезпечити збереження не лише змісту, а й емоційно-стилістичного впливу оригінального вислову, що є важливою умовою успішного міжкультурного діалогу.

Отже, переклад фразеологізмів пов’язаний із низкою лінгвістичних та культурних труднощів, які вимагають гнучкого, творчого підходу. Міжмовна асиметрія зумовлює відсутність прямих відповідників, культурна маркованість – потребу в адаптації, а стилістична еквівалентність - необхідність збереження функціонального ефекту оригіналу. Розуміння когнітивних та прагматичних аспектів фразеологізмів, а також володіння широким арсеналом перекладацьких стратегій, дозволяє перекладачам ефективно долати ці виклики.

Якість перекладу фразеологічних одиниць є показником професійного рівня перекладача, його здатності до міжкультурного посередництва та інтерпретації значень у багатовимірному мовному просторі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Baker, M. (1992). *In Other Words: A Coursebook on Translation.* London: Routledge.

2. Baker, M. (2011). *In Other Words: A Coursebook on Translation* (2nd ed.). London: Routledge.

3. Dobrovol`skij, D., and Piirainen, E. (2006). *Figurative Language: Cross-cultural and Cross-linguistic Perspectives.* Amsterdam: Elsevier.

4. Gambier, Y., and van Doorslaer, L. (Eds.). (2010). *Handbook of Translation Studies.* Vol. 1. Amsterdam: Join Benjamins.

5. Lakoff, G., and Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By.* Chicago: University of Chicago Press.

6. Munday, J. (2016). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications.* London: Routledge.

7. Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation.* New York: Prentice Hall.

8. Nida, E. A., and Taber, C. R. (2003). *The Theory and Practice of Translation.* Leiden: Brill.

9. Pedersen, J. (2005). *How is Culture Rendered in Subtitles?* In MuTra 2005 – Challenges of Multidimensional Translation.

10. Vinay, J. P., and Darbelnet, J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation.* Amsterdam: Join Benjamins.

Butenko Danylo
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

PHRASEOLOGICAL UNITS AS CULTURAL MARKERS: CHALLENGES OF CROSS-CULTURAL TRANSLATION IN ENGLISH-UKRAINIAN AUDIOVISUAL CONTENT

In the modern globalized world, audiovisual products - such as series, films, and streaming content – have become powerful tools of intercultural communication. These texts often contain a high concentration of phraseological units representing figurative and culturally marked expressions. Phraseological units are linguistic constructs and cultural markers that reflect a nation's history, values, collective memory, and communicative conventions. Therefore, their accurate translation from English into Ukrainian, especially in audiovisual discourse, requires cultural awareness and strategic decision-making from the translator.

One of the main difficulties in translating idioms is interlingual asymmetry. As Mona Baker notes: «Culture-specific concepts are often embedded in idioms and present a serious challenge to translators when there is no direct equivalent in the target language» [1, p. 67]. For example, the English idiom «the elephant in the room» lacks a direct Ukrainian equivalent but conveys the idea of an obvious yet unspoken problem. In such cases, translators must choose between descriptive translation, functional substitution, or even complete transformation of the idiom to preserve meaning.

Another important issue is cultural specificity. The idiom «White House» refers to a physical building and a specific political institution, which holds connotative value for an English-speaking audience. According to Lawrence Venuti: «The illusion of transparency which domestication offers erases the linguistic and cultural differences that make translation visible» [5, p. 21]. Over-localization or literal rendering distorts the author's intention and weakens the

intercultural impact.

Various translation strategies are employed to deal with idioms in audiovisual texts: equivalent substitution, calque, descriptive translation, cultural adaptation, and omission. The choice of strategy depends on the idiom type, its discourse function, genre, and the target audience's expectations. For instance, «to spill the beans» in a humorous context may be translated as «випалити правду» or «розпатякатися» in Ukrainian to preserve both style and tone. As Christina Fernando emphasizes, idioms demand both semantic and pragmatic awareness of the target audience's cultural background» [2, p. 42].

In the context of global audiovisual communication, the accurate rendering of idiomatic expressions plays a crucial role in maintaining the integrity and pragmatic value of the original message. Phraseological units – idioms, fixed expressions, phrases, verbs, and colloquialisms – are deeply embedded in the source culture and language, functioning as stylistic elements and repositories of national mentality and worldview.

The translation of these units from English into Ukrainian becomes a multifaceted challenge, especially when the translator is dealing with audiovisual content that combines visual imagery, spoken language, and cultural reference points. The need to preserve both the meaning and cultural resonance of phraseological units pushes the translator to navigate between linguistic fidelity and communicative effectiveness.

Interlingual asymmetry remains one of the primary barriers. As Baker argues, idioms often encode cultural experiences and norms that do not exist in the target culture, thus requiring compensation strategies. For instance, «jump on the bandwagon» metaphorically suggests joining a trend, often for opportunistic reasons. While a literal translation into Ukrainian would be nonsensical, the translator must find an equivalent such as «сісти на хвилю популярності» or «пливти за течією» both of which approximate the meaning while maintaining stylistic alignment.

Another illustrative example is the English idiom «take the high road»,

which implies moral superiority or chasing a dignified response. Ukrainian equivalents might include «зберегти обличчя» or «повестися гідно» depending on context. In such cases, the translator is expected not only to decode the semantics of the phrase but also to reconstruct its pragmatic and emotional connotation in a culturally appropriate form.

According to Fernando, idioms are not only expressions of language but reflections of culture and experience. Therefore, cultural adaptation becomes an indispensable part of idiom translation, especially in genres like drama, comedy, or courtroom series (e.g., «Suits»), where idiomatic usage enhances character development, plot dynamics, and genre authenticity [2].

Venuti also highlights the cultural specificity of phraseological units, which draws attention to the ethical implications of domestication and foreignisation. Domestication may lead to the erasure of cultural distinctiveness, while foreignisation risks alienating the target audience. In audiovisual translation, this balance is particularly fragile, as subtitles or dubbing must be synchronized with the visual and temporal elements of the content.

Let us consider the idiom «read between the lines,» which implies interpreting implicit meaning. A literal translation would confuse the viewer. The Ukrainian equivalent, «вловити підтекст» or «зрозуміти натяк» preserves the cognitive structure of the idiom while ensuring accessibility. However, in subtitling, where space and timing are limited, such decisions must be concise, contextually relevant, and easily comprehensible.

The selection of a particular translation strategy often depends on the translator's judgment of the function the idiom serves in the original. In her taxonomy, Baker identifies several methods: using a similar idiom in the target language, paraphrasing, omitting the idiom, or translating its literal meaning when possible. For example, the phrase «to pull someone’s leg» (to tease or joke» may be rendered as «підколоти когось» or «жартувати» in Ukrainian. While the latter preserves the general meaning, the former is more idiomatic and retains stylistic proximity [1].

Moon emphasizes that the pragmatic role of idioms in discourse must be considered in translation, as idioms often establish rapport, reinforce group identity, or convey humor. Failure to preserve these functions may weaken the character's credibility or narrative cohesion [3].

Another issue involves stylistic equivalents. Phraseological units often indicate a particular register – formal, informal, sarcastic, or humorous. Inadequate stylistic rendering may lead to a shift in character tone or unintended humorous effects. Consider the idiom «hit the sack» (to go to bed). If translated too literally or formally, it loses its informal, relaxed tone. An appropriate Ukrainian rendering might be «піти спати» or «завалитися спати,» depending on the context and audience.

Munday notes that audiovisual translators must act as cultural mediators who balance the semantic, syntactic, and stylistic aspects of both languages. Their decisions directly affect how characters, relationships, and the overall narrative are perceived by the target audience [4].

In the case of «Suits» a legal drama rich in legalese, office banter, and witty idioms, translators often face rapid-fire dialogues and overlapping speech. Translating idioms in such a context demands rapid recognition of idiomatic meaning, target-language alternatives, and synchronization with subtitles. For example, «let us not get ahead of ourselves» might be rendered as «не забігай наперед» – a concise, idiomatic, and contextually apt solution.

Thus, translating phraseological units as cultural markers in English-Ukrainian audiovisual content is a multidimensional task. It requires linguistic expertise, cultural sensitivity, and creative decision-making. Preserving the idiomatic richness of the original enhances the accessibility and impact of translated content while fostering effective intercultural communication.

To conclude, phraseological units are a key component of audiovisual content's cultural and communicative landscape. Their success in translation from English into Ukrainian hinges on the translator’s ability to decode cultural meaning, select functional equivalents, and maintain stylistic coherence.

Awareness of idiom functions, combined with cultural competence and technical skill, ensures that translated audiovisual content remains engaging, authentic, and culturally resonant for the target audience.

REFERENCES

1. Baker, M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 2nd en. London: Routledge, 2018. 362 p. DOI: https://doi.org/10.4324/9781315619187.

2. Fernando, C. Idioms and Idiomaticity. Oxford: Oxford University Press, 1996. 260 p.

3. Moon, R. Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-based Approach. Oxford: Oxford University Press, 1998. 308 p.

4. Munday, J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. 4th ed. London: Routledge, 2016. 384 p. DOI: https://doi.org/10.4324/9781315675824.

5. Venuti, L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 1995. 352 p. DOI: https://doi.org/10.4324/9780203360064.

Глінка Н. В., к. філол. н. доцентка
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)

ЗЛОЧИННИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК МОВНА МАНІПУЛЯЦІЯ

Нав'язувати іншу мову [...] народу означає кинути його історію напризволяще серед випадковостей перекладу
(Томас Девіс, 1843)

Роман сучасного ірландського письменника Джозефа О'Коннора «Зоря морів» розповідає про страшну трагедію Великого голоду в Ірландії (1847-1852) та пов'язану з ним численну еміграцію ірландців до Америки англійською мовою через непевного англомовного наратора – американського журналіста індіансько-єврейського походження Грантлі Діксона. Центральним персонажем його оповіді є ірландець Пій Малві, сучасний трікстер, динамічні зміни у житті якого залежать від химерного переплетіння мовних трансформацій. Можна сказати, що «кар'єра» Малві повністю пов'язана з винахідливим використанням на свою користь ірландської та англійської мов, що зрештою стирає його національну ідентичність і залишає його наприкінці подорожі на борту «Зорі Морів» лише «Духом», за влучним прізвиськом, яке дали йому інші пасажири [1]. Але це лише останній з багатьох псевдонімів, які він мав і які фіксували кожний новий етап його життя.

Бідний хлопчина-сирота з Коннемари успадковує одну з небагатьох речей від свого батька-фермера – англійський словник, який той врятував від хазяїна. Малві захоплюється розшифровкою його змісту, замислюється над функціонуванням слів іншої мови. Здивований своєю здатністю створювати стилізовані пісенні тексти, він вдало і вигідно відтворює балади у місцевих шинках і для заробітку, і для зваби місцевих дівчат. На відміну від іншого ірландця – Стівена Дедалуса в «Портреті художника замолоду» (1916) Джеймса Джойса, у мові якого є відтінок образливої

підлеглої зарозумілості, Малві не претендує на Коннемару як на місце з найкращою англійською мовою; скоріше, його ставлення до імперської мови із самого початку є винахідливо прагматичним і гібридним. У відвертій розмові на палубі корабля Малві, використовує термін «макаронічний», щоб описати Діксону пісню, якої він навчився від своєї матері: «[m]acaronic було словом для такої пісні, її лірика межувала між ірландською та англійською» [1, с. 95]. Населяючи макаронічний всесвіт, утворений англійською мовою пісень, які Малві співав по вечорах у шинках, та ірландським життям, яке він вів удома, руйнує його стосунки з братом Ніколасом і штовхає на одіссею крізь Ірландію, Британію та Атлантику.

Одіссея Пія Малві просякнута брехнею, яка за твердженням Джорджа Штайнера, є одним із способів, за допомогою яких мова розкриває свою геніальність. «Використання мови для «іншості», для неправильного конструювання, для ілюзії та гри є, безперечно, найкращим інструментом людини» [3, с. 234]. Малві є майстерним перекладачем, і його переміщення Британськими островами є подорожжю мовними ресурсами, а також описом завжди неоднозначних можливостей і обмежень, які колоніальний/глобалізований контекст надає носію мови колонії [2, с. 143]. Для слухачів у Белфасті Малві виконує перероблені версії своїх балад з Коннемари, щоб пристосуватись до їхніх протестантських упереджень. Саме там він почав прибирати собі нові імена, оскільки «місто – це чистий аркуш, де можна переписати минуле… Палімпсест» [1, с. 244]. Багатокультурний Лондон постає як Едемський сад, «місто міст», де велика кількість мов і народів створює багатий ґрунт для його життя, повного пісень і злочинів: «[він] ходив галасливим містом, як Адам і Єва, простягаючи свою вдячну руку зривати плоди», «поросяча латина карнавалів, піджин мандрівників, римоване арго хлопчаків-торговців, потаємний говір злочинців, торохтіння букмекерів і картярських шахраїв, протяжне патуа ямайців, наспівний ритм валлійців і креолів…усе

розмаїття Вавилонської вежі» [1, с. 252]. Особливо Пія (у Лондоні – Фредеріка Голла) приваблювала мова кокні, він щоденно шліфує цю вимову і злочинні навички, створює нові терміни, й у похмурих глибинах Ньюгейтської в'язниці його здібності до несхожості, добре відточені й грізні, забезпечують йому позицію між охоронцями-садистами й ворожими в'язнями, за допомогою серії стрімких подвійних дій, блефу і жорстокого вбивства охоронця зрештою відкривається й шлях до втечі. Згодом він зустрічає лагідного валлійського шкільного вчителя Свейлза, який запрошує Малві приєднатися до його подорожі до його наступного місця роботи у Лідсі. У зимовій подорожі, під час якої вони обоє голодують, основним джерелом існування для них є слова та література: вони зігріваються вогнищем з книжок, «вони спалили всю історію англійської літератури: від «Сну про розп'яття» до Кітсового «Ендиміона», помилувавши від страти на вогні тільки Шекспіра» [1, с. 290]. Свейлз так само намагається вижити за рахунок слів, мови та уяви («здавалося, буквально їв свої слова» [1, с. 288]), однак хижак Малві усвідомлюючи, що лише уява не може втримати його живим у жахливій ситуації голоду і невизначеності, жорстоко вбиває свого супутника. Він ховає Свейлза під ім'ям Малві, бере його ім'я, валлійську вимову та професію й проживає приємних вісімнадцять місяців у ролі шкільного вчителя, і йде лише тоді, коли насувається страх викриття його обману.

Поруч зі спокусою змінювати себе і своє життя за допомогою мови оповідь свідчить про постійну небезпеку таких дій для Пія Малві. Кожний новий життєвий етап під новим ім'ям супроводжується фізичними втратами (він втрачає ногу у пащі лева), насиллям (у в'язниці його ґвалтує охоронець), спотворенням (на кораблі ми дізнаємося, що повстанці вирізьбили свій символ на його грудях і що тавро «сильно нагноїлося, а його шкіра почорніла від гангрени»). Таким чином, людина з багатьма іменами зрештою стає людиною без імені й ідентичності, і в кінці роману ми дізнаємося, що Малві помер у Нью-Йорку та був похований у

безіменній могилі на місці, відомому як «Акр зрадників», де зараз знаходиться одна з опор Бруклінського мосту: символічне місце спочивання для того, хто так ретельно втілив роль traduttore traditore (злочинного перекладача).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. О’Коннор, Дж. (2021). Зоря морів. Прощання зі старою Ірландією. Львів : Астролябія, 608 с.

2. O’Malley, Aidan. (2015). “To eat one’s words”: Language and Disjunction in Joseph O’Connor’s Star of the Sea. *Neo-Victorian Studies.* 8:1 (2015), pp. 131-159.

3. Steiner, G. (1992). After Babel: Aspects of Language and Translation, 2nd ed. Oxford & New York: Oxford University Press.

Голі-Оглу Т. В., к. філол. н, доцентка
Приазовський державний технічний університет (Дніпро, Україна),
Гармаш О. Л., д. філол. н., професорка
Приазовський державний технічний університет (Дніпро, Україна)

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ КАЛАМБУРІВ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СИТКОМІ «ТЕОРІЯ ВЕЛИКОГО ВИБУХУ»

Каламбур є невід'ємною частиною людського повсякденного спілкування як постійний процес створення нових форм слів та фраз. Кожна людина здатна створити по-різному структуровану гру слів відповідно до власного знання мови та творчого підходу [1, с. 29]. Проте, щоб створити каламбур, підкреслити силу мовної гри потрібно усвідомлювати і сприймати як реальну спеціально вигадану ситуацію [3]. Функціональні можливості каламбурів досить широкі, проте залежать від стилістичної та жанрової віднесеності тексту. Так, у масмедійних текстах вони часто застосовуються як мовний засіб привернення уваги читача / слухача. Проте слід усвідомлювати, що неконтрольоване використання каламбурів може спровокувати комунікативно-прагматичні невдачі і зробити комунікацію неуспішною, позбавленою результату, адже гумор має національно-культурне маркування і як наслідок – те, що смішно в Сполучених Штатах Америки не завжди так само сприймається в інших країнах та культурах [2].

Каламбури легше і комунікаційно адекватно сприймаються реципієнтами, коли вони мають не лише лінгвальне (словесне) втілення, а й візуалізацію. У візуалізованих каламбурах, якими є аудіовізуальні матеріали без титрів або тексту, невідповідність забезпечується певними візуальними елементами, які є неоднозначними та відповідають двом різним гештальтам (у лінгвістичних термінах, сценаріям) з антагоністичними значеннями.

Варто також зазначити, що гумор розкриває соціокультурну

специфіку тієї чи іншої нації, відбиваючі сучасні та історичні реалії, традиції, риси національного характеру, стереотипи. Специфіка американського гумору обумовлена, насамперед, соціально-історичними чинниками: хоча він виник в англомовному середовищі і ввібрав у себе характерні для Великобританії риси, той факт, що кілька останніх століть ці країни розвиваються за власними культурно-історичними траєкторіями, пояснює, як американський гумор набув низки специфічних особливостей. Притаманний йому особливий стиль обумовлюється різноманітністю тематики, видів та форм втілення смішного.

У сучасній картині світу своєрідним «сховищем» американського гумору виступають телесеріали, саме тому в багатьох країнах про американців судять за їхніми комедіями, ситкомами та скеч-шоу. Комедійні серіали вирізняються з-поміж інших кінотворів живою, актуальною мовою; тексти їх сценаріїв містять велику кількість діалогів і жартів за одиницю часу. Сценарій серіалу є динамічним, пластичним; він розробляється та коригується упродовж самого знімального процесу, щоб бути більш природним, тому каламбур у таких текстах має імпровізаційний характер і створюється самими акторами у процесі продакшн. Тому можна стверджувати, що епізоди з каламбурами є обов'язковим атрибутом американських комедійних серіалів взагалі і ситуаційних комедій (ситкомів) зокрема.

Більшість мовців застосовує каламбури як найдієвіший спосіб досягнення гумористичного, саркастичного чи сатиричного ефекту. На відміну від жартів, гумор і сатира є відображенням інтелекту і комічних форм, прийнятних для розуму і насичених змістом. Наприклад, у фразі з американського ситкому «Теорія великого вибуху»: *Howard: Hi! It's hot here, must be summer!* – основною функцією контекстуального каламбуру «*summer»* є гумористичний ефект. Деяким глядачам зрозуміти це під час перегляду ситкому важко, але, подумавши, вони переконуються, що гумористична функція каламбуру використовується для досягнення

комічного ефекту, адже «Summer» – це також ім'я відомої акторки, тут Говард використовує лексеми «*hot*» та «*summer*», щоб описати її привабливою та сексуальною. Каламбурне використання прикметника «*hot*» та іменника «*summer*» одночасно для вказівки на зміну погоди і для опису людини виконує функцію створення гумористичного та саркастичного ефекту. Варто зазначити, що саме цей тип характеристики людини та її зовнішності досить поширений в англомовних колах. Так, в інтернет-просторі часто використовуються задля привернення уваги читачів чи глядачів заголовки на кшталт «*The Top 10 Hottest Women Named Summer*». Тому певна двозначність і додаткове змістове наповнення цього каламбурного поєднання слів виступає лінгвальним матеріалом для створення комічного ефекту.

Каламбур – прийом багатофункціональний, тому ще однією його функцією є естетична, що полягає в здатності каламбуру втілювати емоційність мови, дарувати читачам і слухачам моральну й духовну насолоду, озвучувати, певним чином «матеріалізувати» внутрішній світ героїв, їхні духовні пошуки і переконання. При цьому між елементами всередині структури каламбуру та ментальним простором сприйняття його реципієнтом може виникати певний конфлікт, але керуючись досвідом і загальними знаннями, реципієнт вирішує конфлікт і розпізнає образність і комізм висловлювання: *Howard: Starting tomorrow, I am turning over a new leaf.* Перед слухачем з'являється фраза такої конструкції: «*Говард перегорне сторінку*». На перший погляд, це логічна нісенітниця, тому що про книгу в оригінальній англомовній фразі не йдеться. Тут, використовуючи асоціативні зв'язки з листком дерева або сторінкою книги, можна легко дозволити слухачеві відчути красу цієї фрази, адже герой ситкому вказує, що перегортання сторінки означає прощання з минулим і початок нового життя.

У ситкомі «Теорія великого вибуху» також фіксуємо каламбури, що реалізують функцію переконання. Персонажі іноді не використовують

прямі речення для вираження своїх цілей; натомість, щоб актуалізувати функцію переконання, вони використовують гру слів у процесі демонстрації свого комунікативно-прагматичного наміру. Це робить мовлення персонажів ситкому більш евфемістичним, більш осмисленим та доречним у конкретній комунікативній ситуації. Зокрема: *Sheldon: Be a lamb and open it for me. Leonard: Why? What's the problem?* У цьому короткому діалозі «*lamb*» є контекстуальним каламбуром, який має два значення: перше – «ягня», а друге – «добра людина», так часто називають також покірну або лякливу людину. Зазначена функція каламбуру реалізується і в українському перекладі, де один герой звертається до іншого із проханням «*будь зайчиком*». Образ «*зайчика*» має подібну до англійського «*lamb*» конотацію і викликає асоціацію із проханням батьків до дитини бути слухняною і зробити те, про що її попросили. Тож функція переконання за допомогою каламбуру досягається досить легко.

Отже, каламбур як результат гри слів є одним з найдієвіших мовних засобів створення комічного ефекту в аудіовізуальних текстах, зокрема і в американському ситкомі «Теорія великого вибуху». Багатофункціональна спрямованість каламбуру в ситкомі виступає, насамперед, засобом привернення уваги глядачів; у цьому реалізується рекламна функція каламбуру в масмедійних аудіовідеотекстах. Окрім рекламної функції, каламбури виконують у ситкомі естетичну, емоційну функції і слугують мовним засобом розпізнавання, створення комічного художнього образу і ситуативно-комічного ефекту в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Космеда Т. А., Халіман О. В. Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики: граматика оцінки, граматична ігрема: теоретичне осмислення дискурсивної практики. Дрогобич : Коло, 2013. 228 с.

2. Chiaro D. Verbally Expressed Humour on screen: Refl ections on translation and reception. *The Journal of Specialised Translation*. 2006. Vol. 6.

P. 198–208.

3. Delabastita D. There’s a Double Tongue: An Investigation into the Translation of Shakespeare’s Wordplay, with Special Reference to Hamlet. Amsterdam, Atlanta : Rodopi, 1993. 522 p.

Гудкова Н. М., к. філол. н., доцентка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ТРАНСКРЕАЦІЯ ЯК ПЕРЕКЛАД З МАРКЕТИНГОВИМ АКЦЕНТОМ

Транскреація є відносно новим напрямом перекладацької діяльності, що набирає обертів у зв'язку з глобалізацією та розширенням ринків. Попит на цей вид роботи поступово зростає, оскільки дедалі більше компаній виходять на міжнародний рівень, освоюючи нові аудиторії. Власники бізнесу усвідомлюють ризики експансії та намагаються комплексно підходити до адаптації своїх маркетингових стратегій, зокрема розробляючи ефективні рекламні кампанії, адаптовані до специфіки нових ринків. Одним із ключових інструментів такої адаптації є транскреація.

Транскреація – це поєднання слів «translation» (переклад) і «creation» (створення). Іншими словами, транскреація – це комбінація перекладу та створення абсолютно нового тексту, зазвичай із метою переконати читача підтримати певну ідею, місію або придбати товар чи послугу. Спочатку цей термін використовував індійський перекладач і науковець П. Лал для своїх адаптованих англійських перекладів санскритських п'єс [1].

У контексті маркетингових стратегій термін транскреація розглядається як «використовуваний новою хвилею компаній, які прагнуть дистанціюватися від традиційних бюро перекладів» [2, с. 32]. За словами провідної транскреаторки Ніни Саттлер-Говдар транскреація підходить для будь-яких маркетингових або комунікаційних матеріалів, що значною мірою впливають на репутацію та продажі компанії, бренду чи організації. Це можуть бути рекламні оголошення, заголовки, слогани, блогові пости, тексти вебсайтів, розсилки, журнали, корпоративні комунікації [3]. В цьому контексті транскреація поєднує елементи перекладу та копірайтингу. Вона передбачає не лише передачу змісту тексту іншою мовою, а й глибоку адаптацію змісту, структури та стилістичних

особливостей під цільову аудиторію. Креативний підхід у цьому контексті не є необмеженим творчим процесом, а виконує функцію адаптації змісту в межах заданих параметрів, що можна порівняти з роботою маркетологів та рекламних спеціалістів. Важливу роль у транскреації відіграє орієнтація на кінцевого споживача. Перекладачі завжди враховують особливості цільової аудиторії, однак транскреація передбачає ще й глибоку переробку вихідного тексту. Кінцевий результат може суттєво відрізнятися від оригіналу, оскільки його основною метою є не лише передача змісту, а й збереження впливової сили тексту у відповідності до культурних та соціальних особливостей аудиторії.

У процесі транскреації ключовими етапами є аналіз вихідного тексту, виділення основних ідей, оцінка емоційного навантаження та адаптація тексту з урахуванням культурних норм і специфіки соціальних груп. Важливими чинниками є не лише мовні особливості, а й стиль комунікації, прийнятний для тієї чи іншої аудиторії. Наприклад, британський маркетинг тяжіє до сторітелінгу та неформального тону, тоді як німецька аудиторія надає перевагу фактам і цифрам, а іспанська – менш нав’язливому підходу до продажів [4]. Такі загальні відмінності демонструють, наскільки важливою є адаптація контенту на рівні не лише мови, а й стилю комунікації.

Фактор розуміння цільової аудиторії є визначальним у транскреації. У цьому процесі важливо враховувати не тільки загальні культурні особливості, але й демографічні характеристики споживачів, їхній спосіб життя, інтереси та соціальні уподобання. Замовники зазвичай надають інформацію про аудиторію в брифі, проте саме транскреатор визначає, які мовні конструкції та візуальні образи будуть найбільш ефективними для комунікації з цією групою споживачів. Адаптація у транскреації не обмежується лише текстовими змінами, а включає роботу з візуальними елементами, інтонаціями та загальним стилем повідомлення. Тому транскреація не є винятково письмовим процесом: вона часто охоплює

аудіовізуальний контент, що вимагає участі фахівців з маркетингу, дизайну та реклами.

Найбільш поширеними сферами використання транскреації є рекламні кампанії, просування товарів і послуг, адаптація слоганів, локалізація сайтів та мобільних додатків, а також комунікація некомерційних організацій з міжнародною аудиторією. Яскравим прикладом транскреації є адаптація слоганів, оскільки їхній дослівний переклад зазвичай не здатен забезпечити бажаний ефект. Успішний слоган не обов'язково буде точним перекладом оригіналу, проте він має ефективно передавати ключову ідею бренду та викликати очікувані емоційні реакції у цільової аудиторії.

Від перекладача вимагається відмінне володіння як робочою іноземною мовою, так і рідною, оскільки транскреація зазвичай виконується у напрямку до рідної мови. Оскільки транскреатору необхідно вловити всі деталі та передати задум вихідного тексту, велике значення має знання ідіом у обох мовах і вміння знаходити їм еквіваленти в перекладному тексті. До цього також належить обізнаність із місцевими реаліями різних культур, адже тексти можуть містити відсилання до відомих особистостей, історичних фактів, архетипів, побутових умов тощо. Також необхідне добре почуття стилю, яке дозволяє органічно взаємодіяти з різними аудиторіями. Досвід, начитаність і широта світогляду суттєво допомагають у цій роботі.

Крім того, майстерність транскреатора полягає у здатності мислити креативно, глибоко розуміти контекст та володіти рекламними навичками. Успішний транскреатор повинен не тільки бути тонким знавцем мови, а й мати навички сторітелінгу, володіти мистецтвом впливу через текст, розуміти психологію споживачів і стратегії маркетингових комунікацій. Саме поєднання цих факторів дозволяє адаптувати контент так, щоб він ефективно резонував із цільовою аудиторією та викликав очікувану реакцію.

Таким чином, транскреація є складним, багаторівневим процесом, що вимагає не лише лінгвістичних знань, а й креативного підходу, маркетингової інтуїції та глибокого розуміння культури аудиторії. Вона відіграє ключову роль у міжнародних комунікаціях, забезпечуючи ефективну взаємодію брендів зі споживачами у різних країнах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Holmstorm L. Let poetry win: the translator as writer – an Indian perspective. *The translator as writer /* ed. by S. Bassnett, P. Bush. London and New York, 2003. P. 33–45.

2. Merino M. B. On the translation of video games. *The Journal of Specialised Translation*. 2006. Vol. 6. P. 22–36.

3. Sattler-Hovdar N. Get fit for the future of transcreation: a handbook on how to succeed in an undervalued market. Independently Published, 2019. 208 p.

4. Transcreation explained. *Institute of Translation and Interpreting* (ITI). URL: https://www.iti.org.uk/resource/transcreation-explained.html (date of access: 28.02.2025).

Гуляєва Валерія
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв, Україна)
Наукова керівниця – д. пед. н., проф. Солодка А. К.

ВІДОБРАЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У ПЕРЕКЛАДІ

У процесі міжкультурної комунікації переклад відіграє ключову роль як засіб відображення культурних особливостей мов оригіналу. Етнокультурні мовні одиниці – це одиниці мови, які втілюють специфічні риси національної культури: традиції, побут, історію, релігію, соціальні реалії. Їх адекватна передача у перекладі становить одну з найскладніших задач для перекладача, оскільки вимагає не тільки лінгвістичної, а й культурологічної компетентності.

Метою статті є дослідити особливості перекладу етнокультурних мовних одиниць, зокрема проблеми еквівалентності, збереження національного колориту та адаптації культурно маркованих елементів для цільової аудиторії.

Питання перекладу етнокультурних одиниць активно досліджується в сучасній лінгвістиці та перекладознавстві. Особливу увагу науковці приділяють класифікації реалій та методам їх передачі в перекладі. У праці І. Кобяк «Реалії та їх переклад в англомовному художньому дискурсі» авторка пропонує типологію етнокультурних одиниць та аналізує функціональні відповідники [2, с. 15–18]. Н. Семеног у статті «Культурологічний аспект у сучасному перекладознавстві» наголошує на важливості врахування культурного контексту під час перекладу [5, с. 102].

Також заслуговують на увагу дослідження зарубіжних учених, зокрема М. Бейк, яка у праці *In Other Words* аналізує поняття культурної специфіки та пропонує різні перекладацькі стратегії для її відтворення [1,

с. 34–38]. Дж. Ньюмарк у книзі *A Textbook of Translation* розглядає культурні категорії та описує техніки трансформації етнокультурних елементів [4, с. 94–97].

1. Поняття етнокультурної мовної одиниці

Етнокультурні мовні одиниці (реалії, культурно марковані одиниці, культуреми) – це слова або вирази, які мають специфічне національне забарвлення і не мають прямого відповідника в іншій мові. До таких одиниць належать назви традиційних страв, предметів побуту, елементів фольклору, історичних подій, соціальних інститутів тощо.

2. Типологія етнокультурних одиниць

Етнокультурні одиниці поділяються на: побутові (*borsch*, *vyshyvanka*); географічні (*Carpathians*, *steppe*); соціально-політичні (*hetman*, *rada*); історичні (*kozaks*, *Holodomor*); релігійні (*paska*, *kolyada*) [3, с. 40–42].

3. Основні стратегії перекладу

Передача етнокультурних одиниць залежить від мети перекладу та очікувань аудиторії. Серед найбільш поширених стратегій: транскрипція/транслітерація (*vyshyvanka*) [1, с. 39]; калькування (*headman* замість *староста*) [4, с. 95]; функціональний аналог (*Thanksgiving → День подяки*) [1, с. 41]; описовий переклад (*kolyada → Ukrainian Christmas caroling tradition*) [2, с. 21]; опущення або нейтралізація у випадку складності адаптації [5, с. 103].

4. Практичний аналіз

Прикладом може бути переклад української повісті Івана Франка *Захар Беркут* англійською мовою, де слово *віче* передано як *people's assembly*, що є описовим перекладом із частковою втратою національного забарвлення.

У перекладі роману Софії Андрухович *Фелікс Австрія* етнокультурні одиниці типу *пампухи*, *дідух*, *щедрівка* часто передаються транскрипцією із супровідними примітками. Такий підхід дозволяє зберегти колорит та просвітницьку функцію [3, с. 45].

5. Аналіз перекладу етнокультурних одиниць у творах українських авторів

1. Іван Франко. «Захар Беркут».

Оригінал: *Віче було загальним збором громади.*

Переклад: *The "viche" was a general assembly of the community.*

Спосіб перекладу: транскрипція + описовий переклад. Трансформація: лексико-семантична компенсація [2, с. 17].

2. Леся Українка. «Лісова пісня».

Оригінал: *Я — Мавка, я живу в лісі.*

Переклад: *I am a Mavka. I live in the forest.*

Спосіб перекладу: транскрипція. Трансформація: збереження культурно специфічної одиниці [3, с. 98].

3. Оксана Забужко. «Польові дослідження з українського сексу».

Оригінал: *...він нагадав мені Василя Симоненка з його "Ти знаєш, що ти людина?"*

Переклад: *...he reminded me of Vasyl Symonenko and his “Do you know that you are a human being?”*

Спосіб перекладу: калькування. Трансформація: дослівний переклад [5, с. 104].

4. Андрій Курков. «Сірі бджоли».

Оригінал: *Він налив собі трохи самогону з пластикової пляшки.*

Переклад: *He poured himself a little samohon from a plastic bottle.*

Спосіб перекладу: транскрипція. Трансформація: лексична адаптація [3, с. 112].

5. Софія Андрухович. «Фелікс Австрія».

Оригінал: *На Святвечір ми обов’язково ставимо дідуха в куток кімнати.*

Переклад: *On Christmas Eve, we always place a didukh in the corner of the room.*

Спосіб перекладу: транскрипція з поясненням. Трансформація:

часткова конкретизація [2, с. 20].

6. Марія Матіос. «Солодка Даруся».

Оригінал: *А баба лишила Дарусі гердани зі справжнього бісеру.*

Переклад: *And grandma left Darusia her hutsul beads made of real glass.*

Спосіб перекладу: описовий переклад. Трансформація: генералізація + культурна адаптація [3, с. 131].

7. Василь Шкляр. «Чорний ворон».

Оригінал: *Хлопці заспівали повстанську пісню.*

Переклад: *The boys started singing a rebel song.*

Спосіб перекладу: функціональний аналог.

Трансформація: смислова адаптація [5, с. 105].

Висновки. Проблема адекватної передачі етнокультурних мовних одиниць у перекладі залишається однією з ключових у сучасному перекладознавстві. Як свідчить аналіз, етнокультурні елементи мови не тільки позначають матеріальні чи духовні об'єкти певної культури, а й виступають носіями національного менталітету, історичної пам’яті та колективної ідентичності народу. Саме тому їх переклад вимагає особливої уваги та фахового підходу.

Розгляд сучасних підходів до перекладу етнокультурних одиниць показав, що найбільш уживаними стратегіями є транскрипція, калькування, описовий переклад, функціональні відповідники та нейтралізація. Застосування тієї чи іншої стратегії залежить від цілей перекладача, жанру тексту, ступеня культурної віддаленості мов-учасниць комунікації та очікувань цільової аудиторії. Комбінування стратегій часто дозволяє досягнути оптимального результату: зберегти колорит оригіналу та зробити текст доступним для іноземного читача.

Практичний аналіз перекладів творів українських авторів виявив тенденцію до збереження етнокультурної лексики за допомогою транскрипції та супровідного контекстуального пояснення. Це свідчить про підвищений інтерес світової спільноти до української культури та її

автентичних кодів. З іншого боку, у випадках, коли збереження одиниці утруднює сприйняття, застосовується описовий переклад або функціональні відповідники.

Таким чином, перекладач у процесі передачі етнокультурних елементів виступає не лише як мовний посередник, а й як культурний інтерпретатор, від якого залежить збереження унікальності тексту. Подальші дослідження у цій сфері мають зосередитися на створенні глосаріїв етнокультурних одиниць, аналізі перекладацьких стратегій у мультимодальних текстах (кіно, медіа) та вивченні рецепції етнокультурних одиниць іноземними читачами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Baker, M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. London: Routledge, 2023. 304 p.

2. Кобяк І. Реалії та їх переклад в англомовному художньому дискурсі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 1 (105). С. 15–23.

3. Лозинська, Н. Етнокультурні реалії у художньому перекладі: дискурс української культури. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 168 с.

4. Newmark, P. A Textbook of Translation. – New York : Prentice Hall, 1988. 292 p.

5. Семеног, Н. Культурологічний аспект у сучасному перекладознавстві. Науковий вісник СумДУ. Серія: Філологія. 2022. № 3. С. 101–106.

Hutsuliak Vladyslava
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Polycheva Yu., PhD, associate professor

PECULIARITIES OF REPRESENTING THE CONCEPT OF «LOVE» IN ENGLISH IDIOMS AND THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN

The notion of a concept is multifaceted and widely explored in various academic fields such as philosophy, psychology, linguistics, literary studies and translation studies. V. Ivashchenko, V. Syvun, O. Selivanova and others define a concept as a complex mental formation that combines cognitive, linguistic, emotional and cultural components, which contribute to the formation of perceptions of the world [2, 3, 4].

The translation of concepts is a complicated process that goes beyond the mere transfer of words from one language to another. It is also a collision of different cultures, styles of thinking, literary traditions, meanings and contexts. Therefore, it requires not only masterful knowledge from the translator but also a deep understanding and sensitivity to the peculiarities of both linguistic worlds. Accurately conveying concepts in translation is a painstaking task, as the translator needs to create a connection between two different cultures and ensure their mutual understanding.

In the English language, the concept of «love» is represented through a rich array of idioms that reflect various emotional, social and cultural aspects of this feeling. Lexical means and stylistic devices such as metaphors, hyperboles, oxymorons and symbols help to convey the depth of feelings and cultural perceptions of love in English idioms. For example, in the idiom «to love someone to the moon and back» hyperbole manifests in the exaggeration of distance – from Earth to the Moon and back – which symbolizes an extremely strong, practically boundless love. In the idiom «to carry a torch for someone» a

metaphor describes that carrying a torch means to harbor feelings for someone [5, 6].

Translation transformations are an integral part of the translation process, as they allow the adaptation of the source text according to the norms and peculiarities of the target language. For the effective Ukrainian translation of English idioms that express the concept of «love» the most frequently used techniques were calque, phraseological equivalents, modulation and descriptive translation. These transformations make it possible to preserve not only the meaning, but also the grammatical and stylistic features of the original. For instance, the idiom «to steal someone's heart» is translated as «вкрасти чиєсь серце» using calque, since the metaphor present in the original is kept unchanged in the translation, as the Ukrainian variant «вкрасти чиєсь серце» is a direct equivalent that conveys the idea of captivating or winning someone's love. In the translation of the idiom «to love someone to bits (pieces)» as «безмежно когось кохати» modulation is applied. The original expression uses the image of loving someone to «small pieces,» which emphasizes the depth and tenderness of feelings, while the Ukrainian version focuses on the intensity of the feeling through the word «безмежно» (boundlessly), which, although not repeating the metaphor, accurately conveys the meaning. A phraseological equivalent is used to translate the idiom «to fall for someone hook, line and sinker» as «закохатись по вуха», as this Ukrainian expression precisely conveys the idea of being completely smitten with someone, just like in the original. The translation preserves all the emotional and semantic nuances of the expression [6, 1].

Further research in the field of concept translation can contribute to the improvement of methods for conveying culturally significant elements in cross-linguistic communication and to the expansion of knowledge about the interrelation of language, culture and thought. An important direction is also the study of the specifics of concept translation in fiction, scientific and journalistic literature, as well as the consideration of the dynamics of conceptual changes

under the influence of globalization processes, which will promote deeper understanding of the evolution of linguistic and cultural systems. Furthermore, the study of translation strategies in the context of new technologies, particularly machine translation and artificial intelligence translation, is promising, opening up new opportunities for the analysis and adaptation of concepts in different languages.

REFERENCES

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник : близько 30000 фразеологічних виразів. Київ, 1969. 1052 с.

2. Іващенко В. Л. Організація ментальності концепту. Семантика мови і тексту. Зб.ст. VIII міжнародної наукової конф. Івано-Франківськ: Плай, 2003. С. 202-208.

3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля, 2008. 712 с

4. Сивун В. В. «Лексико-фразеологічна репрезентація концепту ТЕРОРИЗМ у сучасному британському газетному дискурсі та особливості її відтворення українською мовою» : магістерська робота. Київ, 2020. 122 с.

5. Jeram A., McBratney S. To the moon and back: guess how much I love you and will you be my friend? Slipcase. Candlewick Press, 2021. 64 p.

6. International F. The Farlex idioms and slang dictionary. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017. 472 p. URL: https://www.thefreedictionary.com.

Janashia L., PhD, associate professor
Sokhumi State University (Tbilisi, Georgia)

ALLUSIONS AND REMINISCENCES IN THE POETRY OF M. ANMASHEV

Mikhail Anmashev is one of the most interesting, talented, and intellectual poets of the 21st century. He wrote poetry during the last 13 years of his life, right up to his tragic death of coronavirus on 9 June 2021. In addition to poetry, he also wrote a number of historical and philosophical essays. The poet, an economist by education and PhD, was born in 1961.

Mikhail Anmashev's allusions enable to show the evolution of concepts, heroes, and places of action or to consider any social or philosophical problem from the viewpoint of the author. Open reminiscences are usually combined with paraphrases. Hidden reminiscences allow to create a dialogue between two or more authors in the format of a poetic work. Within the framework of philosophical reasoning, Anmashev criticises various aspects of modern society.

Antmashev's poems can cause a sense of complex combinations of the semantic variety, subtexts, reminiscences and allusions in understanding a lot of historical and literary materials – events, facts, names, images, phrases, and the possibilities of various interpretations, a field for a wide range of readers' thoughts. Antmashev's poetry is distinguished by a wealth of figurative and metaphorical segments.

Speaking about the "extra-linguistic" reality of Anmashev's poetry, we mean that to understand the text containing reminiscences and allusions, the knowledge of the meanings of words in a vocabulary is not enough, but encyclopaedic information is also required. R. Barthes characterises the text as "the entwinement of many voices and numerous codes that are simultaneously confused and incomplete". According to R. Barthes, reminiscences and allusions are an indispensable reality of the text and the text itself "exists only due to intertextual relations, due to intertextuality". Barthes focuses on the fact that the

essence of the text is not in its enclosed internal structure, which can be thoroughly studied and analysed. It is based on its access to other texts, other codes, other signs. The text exists only due to intertextual relations. “Intertextuality is understood as the inclusion of either other texts with other subjects or their fragments in the shape of marked or unmarked, transformed or unchanged quotes, allusions and reminiscences”.

The poem “What is there gushing on the glass” (2013) is very illustrative in this regard.

The feeling of tragedy and instability of the world permeates this poem and multilayer metaphors enhance and absolutise it. The poet depicts the perception of the world as a “structure”, a term that belongs to Kafka and is quite appropriate here. The hero of the poem is a person, who is at the limits of emotional tension (ecstasy) and lacks individual features (universalisation), which emphasises a high degree of expressiveness against the background of the opera Carmen by Bizet. The allusion leads to Spain and its rhythms, where blood pulsates and where adrenaline goes off scale in the corrida. This music is an allegory of passion, blood, and aspiration for freedom. The paradoxical multi-layer nature purely characteristic of Anmashev can be seen even at the background, where Wagner begins to sound parallel to Bizet, as a symbol of the real danger of the return of fascism (... such things are happening here, brothers, that Wagner will soon wake you up...) in the world where dynamic mental reverse selection is under way. In this world turned inside out, “the time of turpitudes and hibernation” reigns nd the space appears in two hypostases: Generalised universal context and a geographically narrow space grotesquely specified by certain historical realities associated with russia, for example, a promise to raise the country from the knees (“...and in the morning, the whole country in hangover rises from all fours”). Here, reverse regressive metamorphoses occur and a wild fierce force is growing, capable to destroy the world in the future. In this regard, Ravel’s theme is added to a musical counterpoint (“Ravel’s press grows”) and his Bolero is glowing in the dynamics

and the fury of events. In this space turned inside out, Apostle Paul again becomes the sadist persecutor of Christians, Saul – “it is the time of Saul now”. Wagner will lose to Cassius Clay, this wild force. Everyone will soon be awakened by Wagnerian marches.

The canvas of allusions made of unimaginably intricate and extensive laces of various literary and historical reminiscences comprises the biblical text, the historical figure of Nero, its literary version in Lion Feuchtwanger’s novel “Pseudo-Nero”, and the political philosophy of Niccolo Machiavelli with his instructions for all dictators and tyrants – “The Prince”. There is also an allusive dialogue with Dante and the text of his “Divine Comedy”. The figure of Emperor Augustus appears in the intertextual mirror, sacralising his rule with the help of Virgil (“and the rope has been laid”). Thanks to the poet, the rascal appears in the face of history in the sacred image of the emperor just like the current ruler (Putin) is sacralised by well-known “admirers" from the world of art.

Characterising the tragic reverse metamorphosis in the development of homo, which loses animo, Anmashev uses the history of the cruel persecutor of Christians, Saul, who became a believer after meeting Christ, accepted Christianity, and became Apostle Paul. In the present times, when “someone hammers blades”, the reverse transformation is under way and it testifies to the reign of evil: “Maybe there were the times of Paul, but there are the times of Saul today”. In the meantime, David is ready to portray everything. This refers to Jacques-Louis David, the official painter of Napoleon, who naturalistically and sympathetically depicted the bloody reality of the French revolution, one of the many nominal allusions of this poem forming a two-layer subtext, with the second layer as a connection with the specific work of the artist: “Coronation of Napoleon” (“Well, give the canvas to Davit. It is the time of victims and coronations...”). In the poem, everything is linked to this crazy triangle – the exodus from the Egyptian slavery and the eternal forgiveness of walking in a circle (“after church chants, the hare crawls into the night”) and the eternal

Russian trouble of the missing Bermudas (“As long as we are lucky” – “the triangle will be drunk!”). However, there is hope and confidence in this distraught world that someone will overcome madness and this “third Tiber” (Third Rome) will inevitably dry and Carmen will merrily dance (“this third Tiber has dried and Carmen dancing merrily...”).

Culturological images permeate the entire poetic world of Anmashev, being a category shaping the forms of his poetic “ego”.

The word “stupidly” with its diminutive modality emphasises a polemic with the position of Sartre, because he is wrong according to the poet: It is easiest to admit that people are stupid and not responsible for anything, because they do not understand half of the essence and meanings, and it is most difficult to admit that everything, humanity and each person understand things. However, do they act in an appropriate manner? A thin, but obvious facet of responsibility for everything.

Дзира І. Я., д. іст. н., к. філол. н., професор
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ У «СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» ПАВЛА БІЛЕЦЬКОГО-НОСЕНКА

Вступ. Хоч основу сучасної української правничої термінології складає питома лексика, проте у процесі свого формування терміносистема регулярно зазнавала суттєвого впливу іноземних мов, у тому числі й латинської. Незважаючи на несприятливі суспільно-політичні обставини, спричинені передусім тривалою відсутністю державності, «основне питоме ядро термінологічної лексики розвивалося на власній етнічно-мовній основі шляхом мобілізації внутрішніх словотворчих ресурсів та засвоєння іншомовних термінів і терміноелементів, зокрема інтернаціональних, що сприяло інтеграції української та європейської терміносистем» [1, с. 87]. Від часів античності й до ранньомодерної доби латинь виконувала функцію основної мови європейської науки та культури. У зв'язку зі значним впливом римського права протягом XIV–XVIII ст. вона перетворилася на універсальну форму існування правової культури в комунікативному просторі більшої частини європейського континенту. Лексику мови українського права з погляду її походження вивчали М. Вербенєц, М. Клочко, М. Паночко, О. Сербенська тощо. Про значний вплив латині на формування національної суспільно-правничої термінології йдеться у студіях Н. Давиденко. Однак особливості використання правничих термінів-латинізмів українськими лексикографами першої половини XIX ст. все ще залишаються поза увагою вітчизняних лінгвістів.

Метою запропонованого дослідження є характеристика правничої термінології латинського походження, вміщеної до складеного протягом 1838–1843 рр. «Словника української мови» П. Білецького-Носенка, що

дозволить глибше висвітлити етимологію, структурно-семантичну організацію та лінгвокультурну специфіку української юридичної мови XIX ст.

Основний розділ. Джерелами запозиченої з латині правничої термінології для лексикографа слугували статути Великого князівства Литовського, збірник законів Магдебурзького права й пам'ятки діловодства Української гетьманської держави. Найбільше латинізмів (20 одиниць) у словнику припадає на притаманну юридичним текстам суспільно-політичну лексику, зокрема назви органів, установ і посад Гетьманщини (*индутный* «збирач податків, особливого акцизу; касир, скарбник»; *касса* «скарбниця, скарбова канцелярія»; *коллегія*; *статутовый* «законник (юрист)» тощо), а також ділових паперів (*компутъ, метрика, реестръ, универсалъ, цидуля* тощо). Меншою мірою латинські запозичення представлені в термінології цивільного права, а саме майновій лексиці (7 одиниць) (*мизерія* «бідне рухоме майно», *орандаровати, оренда, орендарь* тощо) та найменуваннях документів (5 одиниць) (*кондиція, статутъ, суплика, тестаментъ* тощо). Порівняно з двома попередніми групами кримінально-процесуальні терміни латинського походження фіксуються значно рідше. Йдеться про дефініції злочинів (*мордъ, мордація, мордованье, хвальшъ* «2). Неправда; неправдивий учинок (слово ділове)» [2, с. 374] тощо), а також видів і об'єктів покарання (*банизировати, баниципный, баниційный, пляга* «страта»).

Як бачимо, комплекс запозичень з латині охоплює слова зі значенням предметності в широкому розумінні, ознак, дій та станів. При цьому вони можуть належати не лише до однієї галузі права, а й мати міжгалузевий характер. Так, одинадцять лексем, що відображають різноманітні процесуальні заходи та їхніх учасників, паралельно використовувалися як у цивільному, так і в кримінальному праві. Пор.: *ветовати, декретъ* «Вирок суду. Ухвала (слово ділове)» [2, с. 113], *контроверсія, супликовати, процессъ* «Позов, позовна справа (слово

ділове)» [2, с. 304], *инстигаторъ* та ін.

Як свідчить досліджуваний матеріал, терміни-латинізми зазнавали в українській мові семантичної, морфологічної, синтаксичної та словотворчої адаптації. При цьому вони нерідко вступали з питомими та запозиченими номінативними одиницями в синонімічні семантико-стилістичні зв'язки. Пор.: *банизировати – выволати, доношенье – жалобниця – суплика, индутъ – мито* тощо. Крім дублетів (*баницинный – выволанный, компутъ – реестръ*), латинізми можуть входити до синонімічних рядів із лексемами, що відрізняються додатковими значеннєвими відтінками, обсягом семантики та емоційно-експресивним забарвленням (*мордація – турбованье – торганье*). Також на сторінках словника спостерігається деривaційна варіативність, коли для позначення того ж самого правового поняття до запозиченої з латинської мови твірної основи приєднувалися різні афікси. Пор.: *мордъ – мордація – мордерство – мордованье*. Про перебіг процесів засвоєння латинізмів також свідчать наведені П. Білецьким-Носенком приклади їх потрапляння до шару просторічної лексики: *реестръ – лейстеръ, универсалъ – ниверсалъ.* Хоча специфіка юридичного терміна й передбачає «точність, прагнення до однозначності» [1, с. 84] у межах своєї терміносистеми, словник містить низку багатозначних запозичень, що співвідносяться з кількома зазвичай суміжними поняттями: «**Статутъ** (ім. чол. р.) Книга законів. Закони взагалі. Уложення. Статут (кодекс)» [2, с. 340], «**Универсалъ** (ім. чол. р.) 1). Грамота гетьманів , королів на чини, на маєтки. Маніфест. Указ на право володіння… (слово канцелярське з латині). 2). Оприлюднення до загального відома» [2, с. 365]. Широко розповсюджена синонімія, випадки полісемії й недиференційованості значень були проявами поліномії – термінологічної надлишковості, спричиненої недостатньою впорядкованістю системи правових понять, оскільки протягом XVI–XVIII ст. правове мислення носило суперечливий характер, поєднуючи в собі професійну й буденну правосвідомість. При цьому латинізми

формували спеціальну юридичну термінологію, що, на відміну від так званих паратермінів, представляла професійну правосвідомість.

За структурою майже всі зафіксовані П. Білецьким-Носенком латинізми є простими утвореннями. І лише до двох складених термінів (*виновный реестръ* і *дильчій реестръ*) входять запозичені з латинської мови компоненти.

«Схожою рисою юридичної терміносистеми української та польської мов, – наголошує М. Вербенєц, – можна вважати спільні запозичення латинських юридичних термінів. Причому такі лексеми потрапили до польської мови з німецької та французької, а вже через посередництво польської до української мови» [3, с. 108]. Основним екстралінгвістичним фактором проникнення латинських термінів і правових понять до української юридичної термінології було тривале перебування українських етнічних земель у складі Речі Посполитої, правова система якої зазнала значного впливу римського права. Паспортизуючи латинізми, П. Білецький-Носенко здебільшого зазначає, з якої мови вони запозичені, й наводить паралелі з інших мов. Пор.: « **Баницинный, баниційный, -ая, -ее** (прикм.) Слово ділове, з латині: засуджений на вигнання з держави. Див. **Виволанный. Вигнанець**» [2, с. 50]; «**Тестаментъ** (ім. чол. р.) 1). Заповіт. Духовний запис. Див. **Духовниця**. 2). Книги священні Нового Заповіту. Слово латинське, французькою: testament…» [2, с. 351].

Висновки. Загалом латинізми після питомої української лексики й полонізмів становлять третю за чисельністю групу юридичної термінології словника П. Білецького-Носенка. Активне використання лексикографом запозичень з латинської мови з одного боку свідчило, що протягом XVI–XVIII ст. вони слугували продуктивним способом поповнення правничої термінології, а з іншого – що на середину XIX ст. процес термінотворення й терміновикористання починає набувати усвідомленого характеру. Однак широке залучення упорядником пам’яток староукраїнського діловодства призвело до того, що чимало запозичень з латині виявилися історично

неперспективними, оскільки вже на початок XIX ст. вони вийшли з ужитку й потрапили до розряду історизмів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Артикуца Н. В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію. *Українська термінологія і сучасність: збірник наукових праць* / відп. ред. Л. О. Симоненко. Київ: КНЕУ, 2005. Вип. 6. С. 84–89.

2. Білецький-Носенко П. П. Словник української мови / відп. ред. К. К. Цілуйко. Київ: Наукова думка, 1966. 424 с.

3. Вербенєц М. Типологія системних відношень української та польської юридичних субмов. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика.* 2004. Вип. 10. С. 103–115.

Дінь За Бао
Київський національний університет технології та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – д. філол. н., проф. Юферева О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРИ YOUNG ADULT ТА УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Young Adult (YA) є одним із найдинамічніших напрямів сучасної художньої літератури, що приваблює значну частину підліткової та молодіжної аудиторії [2, с. 33]. Вона охоплює широкий спектр тем і сюжетів, пов'язаних із дорослішанням, пошуком власного місця у світі, вирішенням міжособистісних конфліктів та самопізнанням. YA-література виникла у відповідь на потребу цієї авдиторії у творах, які відображають їхні власні переживання, труднощі та внутрішні конфлікти. В українському контексті ця література набуває особливої актуальності, оскільки національний літературний процес тісно переплітається із соціально-культурними змінами, що відбуваються у країні [2, с. 60]. Мета доповіді полягає у систематизації літературознавчих підходів до літератури Young Adult, визначенні її характерних ознак та місця у сучасному українському літературному просторі.

Потрібно підкреслити тенденцію до розширення потенційної авдиторії цього різновиду літератури, адже ним цікавляться читачі більш дорослого віку, про що свідчить поява спорідненого різновиду New Adult літератури. Цей термін був запроваджений у 2009 році. Автори, особливо в США, почали використовувати термін «New Adult» для визначення жанрової приналежності твору. Згодом ця назва була підхоплена традиційними видавництвами та книгарнями.

YA-література як окремий напрям почала формуватися в середині XX століття. «Вважається, що першими книгами в США, написаними для підлітків, стали «Суперник» («The Contender») Р. Ліпсайта та «Аутсайдери» («The Outsiders») С. Е. Хінтон. Обидва твори вийшли

друком у 1967 році, і вже 1970-1980 роки в англомовних країнах визнають «золотим віком» підліткової літератури» [3, с. 203]. Згідно з дослідженнями, YA-література відзначається наявністю тем, які безпосередньо стосуються молодіжної авдиторії, таких як ідентичність, соціальні конфлікти та перехід до дорослого життя [4]. YA-література втілюється у різних жанрах. Її головна особливість полягає у художньому відтворенні світу із точки зору підлітка, без прямо висловленої авторської думки, остаточних висновків, залишаючи читачеві можливість самостійного пошуку.

Сучасна YA-література охоплює широкий жанровий спектр: від реалістичної прози до фантастики, антиутопій, детективів і sick-lit – книг, що фокусуються на подоланні хвороб і травматичних подій. Специфічною рисою є розвиток психологічного аналізу внутрішнього світу підлітків, їхніх емоцій, страхів, боротьби та прагнення до змін. В українському контексті YA-література активно розвивається, відображаючи національні соціокультурні виклики та реалії.

Young Adult література орієнтована на читачів віком від 12 до 18 років [3, с. 203]. Вона відзначається доступним стилем викладу, глибиною змісту та актуальними для підлітків темами. YA-книги допомагають молоді формувати світогляд, усвідомлювати особистісні й соціальні проблеми, розвивати критичне мислення. У творах порушуються питання дорослішання, становлення особистості, боротьби із труднощами, дружби, першого кохання, пошуку самореалізації. Важливими є також теми соціальної справедливості, рівності, толерантності, конфліктів із батьками та однолітками, булінгу, дискримінації, самотності, прийняття себе та інших [1, с. 65].

Отже, ключовими елементами YA-літератури є наявність молодого протагоніста, тематика дорослішання та внутрішніх конфліктів. Головний герой зазвичай стикається з питанням незалежності, процесом самоідентифікації та емоційного дозрівання. Згідно з австралійськими

дослідженнями було виявлено, що у YA-літературі часто відображається конфлікт між залежністю та незалежністю, а також поступове емоційне визрівання головних персонажів [4]. Важливу роль відіграє особистісне зростання героя, що безпосередньо впливає на розвиток сюжету. В українській YA-літературі персонажі часто зіштовхуються із проблемами стосунків із батьками, соціальною нерівністю та необхідністю адаптуватися до сучасних викликів.

В Україні YA-література активно розвивається завдяки зусиллям авторів, видавництв і літературознавців [2, с. 7]. Серед українських письменників, що працюють у цьому жанрі, можна відзначити Галину Рис, Володимира Рутківського, Олександра Зубченка, Оксану Думанську, Марину Соколян. Популяризацію жанру здійснюють видавництва «Ранок», «Віват», «Клуб сімейного дозвілля». Крім того, серед молодіжної аудиторії великою популярністю користуються перекладені твори відомих зарубіжних авторів.

YA-література є важливим елементом сучасної культури, що сприяє особистісному розвитку молоді, навчає емпатії та допомагає долати труднощі дорослішання. В українському літературному просторі цей напрям має великий потенціал, проте потребує подальшої підтримки, зокрема через активне просування в медіапросторі, літературні заходи та залучення молоді до читання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лазарєва Т.С. Сюжетність і актуальність підліткової літератури Young Adult. *VII Всеукраїнська науково-практична конференція.* Київ, 2022. С. 65– 70.

2. Панасенко М.О. Медіапросування українських видань Young Adult літератури. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. 113 с.

3. Приймак А.М., Іскоростенська А.В. Young Adult як напрям новітньої польської літератури для підлітків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2024. № 65. С. 202–203.

4. Booth E., Narayan B. Towards diversity in young adult fiction: Australian YA authors' publishing experiences and its implications for YA librarians and readers' advisory services. *Journal of the Australian Library and Information Association*. 2018. Vol. 67, No. 3. P. 195–211.

5. Govindarajoo M.V., Nesamany S.S., Azlan R. Elements of Young Adult Literature in Prescribed Novels for Malaysian Schools. *Asian Journal of University Education*. 2021. Vol. 17, No. 4. P. 273–280.

Добровольська Діана
національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – ст. викл. Бороліс І. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ

Переклад має тривалу історію, що бере свій початок із моменту виникнення потреби у фахівцях, здатних володіти кількома мовами та виконувати функцію посередників у міжмовному спілкуванні представників різних мовних спільнот. Водночас як самостійна наукова дисципліна переклад остаточно сформувався лише на початку XX століття

З огляду на розвиток міжнародних зв'язків та інтенсифікацію інформаційного обміну, перекладознавство почало активно еволюціонувати як наукова галузь. Внаслідок специфіки побуту, кліматичних умов, історичного контексту, системи культурних цінностей, традицій і звичаїв, у кожній мові формуються лексичні одиниці, що позначають явища та процеси, притаманні виключно певному етносу. Частина таких одиниць має відповідники в інших мовах, однак існує й значна кількість слів, що не мають жодних лексичних аналогів. Саме переклад безеквівалентної лексики становить одну з ключових проблем перекладацької діяльності.

У лінгвістичній науці безеквівалентна лексика є однією з найбільш складних і дискусійних проблем, що привертає увагу як теоретиків, так і практиків перекладу. Вона становить певні труднощі у процесі перекладу, оскільки не має прямих відповідників у мові перекладу і не піддається дослівному відтворенню, що потребує застосування спеціальних трансляційних прийомів. До основних критеріїв виокремлення безеквівалентної лексики належать семантичний, граматичний та функціонально-стилістичний. Питаннями перекладу безеквівалентної лексики займалися такі науковці, як М. Бажан, Т. Р. Левицька та інші.

Попри наявність значної кількості досліджень у цій сфері, проблема безеквівалентної лексики залишається актуальною й недостатньо вивченою, що зумовлює необхідність подальших наукових розвідок.

Приналежність лексики до безеквівалентної зумовлена двома факторами:

у мові перекладу на момент відтворення в мові іншої культури немає відповідної лексичної одиниці;

відсутня лексична одиниця, що позначає значення іншомовного поняття, оскільки воно є мовою іншої культури.

Безеквівалентна лексика охоплює слова та вирази, які не мають прямого аналога в іншій мові, що ускладнює процес їх передачі під час перекладу. Розуміння та правильне застосування методів перекладу таких одиниць є важливим аспектом для досягнення адекватності та точності в перекладі. Кожен перекладач прагне досягти адекватності, що означає точне передавання змісту оригіналу та його повну функціонально-стилістичну відповідність у перекладі. Безперечно, найвищою майстерністю перекладача вважається досягнення повної відповідності змісту оригіналу та перекладеного тексту.

Будучи словами з яскраво вираженою національною специфікою, реалії становлять велику складність при перекладі. Проблема перекладу реалій привертає увагу багатьох лінгвістів та теоретиків перекладу. Реалії позначають такі слова, які описують національний колорит суспільного життя та побуту.

Реалії можна поділити на кілька груп. По-перше, лексика, що позначає побутові реалії, охоплює терміни, які стосуються житла, майна, одягу, їжі, напоїв, видів праці та занять. По-друге, лексика, яка позначає етнографічні та міфологічні реалії, включає назви етнічних та соціальних спільнот, божеств та інших культурних аспектів. Третя група – лексика, що відображає реалії світу природи, зокрема назви тварин і рослин, ландшафт і пейзаж. Четверта група містить терміни, які описують реалії державного

та адміністративного устрою, а також суспільного життя, такі як адміністративні одиниці, державні інститути, громадські організації, титули і звання. П'ята група охоплює ономастичні реалії, зокрема антропоніми, топоніми, імена літературних героїв та назви компаній, магазинів, аеропортів [2].

До основних способів передачі безеквівалентної лексики належать: 1) транскрибування – відтворення лексичної одиниці у формі, максимально наближеній до її фонетичної структури в мові-джерелі; 2) порівняльний переклад – переклад безеквівалентної лексики відповідними лексичними одиницями мови перекладу, які передають значення вихідної одиниці; 3) описовий переклад, який ґрунтується на пошуку описових словосполучень, що передають зміст реалій шляхом опису ознак і властивостей об'єктів, які вони представляють; 4) фразеологічний переклад – переклад, що здійснюється за допомогою еквівалентів, тобто рівнозначних фраз із фразеологічної системи мови перекладу [1].

Різні дослідники пропонують різноманітні прийоми перекладу безеквівалентної лексики. Найпоширенішими способами перекладу такої лексики є: транслітерація та транскрипція – передача засобами перекладної мови графічного складу слова вихідної мови та передача звукової форми перекладеного слова літерами мови, що перекладає; калькування – буквальний переклад, що дозволяє перенести в мову перекладу реалію за максимально повного збереження її семантики; описовий переклад – передача значення лексичної одиниці з допомогою розгорнутих словосполучень, які розкривають істотні ознаки явища, що позначається даної лексичною одиницею; приблизний переклад – добір найближчої за значенням відповідності в мові для лексичної одиниці вихідної мови, що не має в мові перекладу точного еквівалента; трансформаційний переклад – переклад за допомогою лексикограматичних перекладацьких трансформацій [3].

У сучасну епоху інформаційного вибуху та глобалізації бізнес-

процесів зростає потреба в висококваліфікованих фахівцях у галузі перекладу. З розширенням обсягів документації, що потребує перекладу на дедалі більшу кількість мов, стає очевидною необхідність залучення комп'ютерних технологій у перекладацький процес. У цьому контексті комп'ютерні програми відіграють важливу роль у підтримці діяльності перекладачів.

Використання комп'ютерних засобів дає змогу значно спростити виконання рутинних операцій, дозволяючи перекладачеві зосередитися на складніших завданнях, пов'язаних з адаптацією тексту до мовних і культурних особливостей цільової аудиторії. Програмні засоби сприяють ефективному пошуку термінологічної інформації, використанню систем пам'яті перекладу, автоматизованому перекладу та перевірці граматичних і стилістичних характеристик тексту.

Сучасні перекладацькі технології є потужними інструментами, але вони мають обмеження при перекладі безеквівалентної лексики. Роль кваліфікованого перекладача залишається незамінною для забезпечення точності перекладу, особливо коли йдеться про передачу культурних та національних особливостей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Bohaichuk O., Hasiuk N., Sahnevych I. Translation of non-equivalent notions. *International Humanitarian University Herald. Philology*. 2023. No. 63. P. 137-140. URL: https://doi.org/10.32782/2409-1154.2023.63.29 (date of access: 29.03.2025).

2. Реалії у сучасному перекладознавстві: сутність поняття та класифікації. URL: https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Konkursna-robota-PEREKLAD-REALIY-.pdf (дата звернення: 20.03.25)

3. Руденко Т. А., Гаврилова І. М. Специфіка перекладу безквівалентної лексики у німецькій мові. *Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2020. № 12. С. 193-197. URL: https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189322 (дата звернення: 25.03.2025).

Zalevska Valeriia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

CONTRACT TRANSLATION AS A MEDIUM FOR INTERCULTURAL DIALOGUE

Introduction. An official and business text is traditionally understood as one that serves official and business relations between government bodies, organizations, and their subdivisions in economic, commercial, and legal activities. The main characteristic of official texts is a high degree of standardization, which applies to their structure.

The work aims to analyze the key linguistic and intercultural challenges in translating official and business documents, focusing on contract documentation as a bridge for cross-cultural professional communication.

Translating official and business documents requires a high level of professional training, knowledge of the language and terminology, and attention to detail and responsibility. A document's accuracy and legal validity depend on the quality of its translation, making this field one of the most demanding in translation practice.

Let us consider the key requirements for document translation:

Accuracy in conveying the original document's meaning. Misinterpretation can lead to incorrect conclusions, potentially resulting in legal consequences.

Adequacy (equivalence). An adequate translation is a text perceived by the target language reader in the same way as the source language reader perceives the original. Since official and business texts are characterized by specialized terminology and phraseology, selecting the appropriate terms is a key requirement for translation adequacy [3].

Formality and unambiguity. The use of standard formulations, careful attention to lexical, grammatical, and stylistic nuances, and consideration of

differences in legal systems across countries.

Currently, there is a growing interest in the drafting and translation of contracts. Every stage of a commercial transaction must be based on a legal framework and documented according to the conventions of the official and business style.

Contracts, including agreements, commercial proposals, and service agreements, have a rigid structure that must be preserved in translation. Contracts typically include essential elements such as a preamble, terms and conditions, parties' rights and obligations, force majeure clauses, and details.

The following are the main aspects of contract translation:

1) Translating the contract title: "contract" vs. "agreement".

According to the Cambridge Dictionary, *a contract* is a legal document that states and explains a formal agreement between two different people or groups or the agreement itself. *Agreement* – a decision or arrangement, often formal and written, between two or more groups or people [1].

2) Translation of contracting parties' names.

Company names are not translated but transcribed: *General Motors – Дженерал моторс*, *Sony Corporation – Соні корпорейшн*.

Abbreviations in company names are usually transcribed rather than transliterated: *CHC Ltd. – Сі-Ейч-Сі Лімітед*, *IK Marketing – Ай-Кей Маркетинг* [2].

3) Translation of legal entity forms.

The abbreviation of a company's legal structure should be retained in the format used in the country of its registration: *Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – Limited Liability Company (LLC), Науково-виробниче підприємство (НВП) – Research and Production Enterprise (R&PE).*

4) Naming of parties in the contract: *seller – buyer* (*продавець – по*купець), *customer – contractor* (*замовник – виконавець*). Throughout the document, these terms should be capitalized.

5) Translation of location and requisites.

Proper translation of addresses requires knowledge of conventions for rendering names and proper nouns, as well as standard abbreviations (e.g., U.S. state abbreviations, UK counties, Canadian provinces) [2].

6) Translating enforcement clauses.

The most typical way of expressing obligation in English contracts is using the modal verb *"shall",* which corresponds to *«повинен»* or the present tense verb in Ukrainian [3].

7) Use of the passive voice.

The passive voice is frequently used to increase objectivity: *"The goods shall be delivered within 30 days" – «Товари мають бути доставлені протягом 30 днів».*

8) Use of standard constructions (clichés).

"To conclude the present contract to the following effect…" – «Укласти контракт про наступне...»

9) Formatting numbers.

In English, thousands are separated by commas and decimal points are indicated with periods: *U.S. $1,000.50 = 1 000,50 дол США*.

To ensure the quality of translations of official and business texts, particularly contracts and agreements, one should use authoritative sources such as legal dictionaries and glossaries and consult with legal experts. It helps avoid errors and ensures that translations meet legal norms and standards [4].

Conclusion. This analysis demonstrates that effective contract translation demands rigorous adherence to legal terminology, structural conventions, and cross-cultural equivalency to maintain documents' binding validity across jurisdictions. Standardizing key elements, from party designations to enforcement clauses, is essential for preventing international transaction disputes. Ultimately, the study confirms that professional legal translation is a linguistic transfer and a critical safeguard for global business relations, requiring specialized training and meticulous quality control.

REFERENCES

1. Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org (дата звернення 05.04.2025).

2. Карабан В. І. (2004). Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга. 576 с.

3. Руженська Т. М. (2022). Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Переклад іноземної комерційної документації» для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої (денної та заочної) форми навчання галузь знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальність 035 «Філологія» ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)» статус дисципліни: обов'язкова. Державний податковий університет. Ірпінь.

4. Як уникнути типових помилок у перекладі документів. (2024). *Prof Pereklad*. URL: https://profpereklad.com.ua/yak-unyknuty-typovyh-pomylok-u-perekladi-dokumentiv (дата звернення 07.04.2025).

Isakova Ye., PhD, associate professor
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

MEANS OF CONVEYING THE CONCEPT "THE BEST ONE" IN THE LANGUAGE OF INFLUENCERS

In the digital age, social media influencers have become key figures in online communication, shaping public opinion, lifestyle preferences, and market trends. An important element of their rhetorical strategy is the use of persuasive language aimed at positioning products, services, or even themselves as "the best ones". The concept "the best one" is understood as a linguistic construct that reflects both cognitive and communicative functions. This paper investigates how the concept "the best one" is linguistically conveyed in the language of influencers.

The analysis is based on influencer posts and video clips from TikTok, Instagram, and YouTube platforms, with a focus on lifestyle, fashion, fitness content. The investigation allowed us to identify the most common ways of conveying the meaning of superiority in the language of influencers.

The most direct way of expressing "the best" is through the use of grammatical superlatives, for example: This is the best moisturizer *I've ever used! / Literally* ***the most iconic*** *dress for summer!*

Superlative adjectives and adverbs (*best, greatest, most stunning, most loved*) are widespread and often supported by intensifiers to amplify their impact. Influencers frequently use lexical intensifiers such as *literally, absolutely, totally, so, super, and crazy*, for example: *This serum is* ***literally*** *the best thing you can put on your face*. Such phrases aim to create emotional resonance and authenticity.

The use of "the best" is often a pragmatic strategy to build trust and establish credibility. Influencers construct a personal narrative around their authority as users, for example: *I've tried so many serums, but this one changed my skin. It's the best – I swear by it.*

Elliptical constructions allows the influencers to increase dramatization and expressiveness of their message to the audience, for example: *Best. Product. Ever.* These forms simulate spoken emphasis and reflect trends in digital orality.

In their posts on social media, famous bloggers with millions of followers use a wide range of stylistic devices, such as hyperbole, metaphors and personification, neologisms, etc.

Exaggeration is one of the main tools for influencing the audience (game-changer, life-saver, holy grail, next-level), for example: *This lipstick is everything – literally magic in a tube! The usage of hyperbole creates excitement, a sense of urgency and FOMO effect (fear of missing out)*.

Metaphors and personification offer vivid imagery and help humanize inanimate objects or brands, reinforcing their uniqueness, for example: *This foundation is my skin's BFF. / She's the queen of all mascaras.*

Influencers pay a lot of attention to graphic and multimodal means of conveying information and attracting the attention of followers. Innovative blends, slang, or hashtags serve to emphasize uniqueness and singularity, for example: *#glowiest, #skingoals, #nextlevel, iconique (modified "iconic") / This drop? Unreal.* Such creative elements target niche audiences and reinforce in-group belonging.

Visual elements such as emojis, capital letters, zoom-ins and on-screen text support the linguistic message. In video content, tone, facial expression, and gesture serve as powerful reinforcers.

Thus, it can be summarized that the concept "the best one" in the language of modern influencers is conveyed through a wide range of linguistic and multimodal means. The concept "the best one" is one of the main ones activated in the strategy of influencing the audience with the aim of motivating it to take certain actions. Superlatives, intensifiers, hyperbole, metaphors, graphic and multimodal means work together to construct an emotional, authoritative, and persuasive narrative. These language strategies are the most common and effective in terms of branding and popularity of modern influencers.

Kamenska Mariia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

PHILOLOGY AND THE DIALOGUE OF CULTURES

The Sanskritist Sheldon Pollack describes philology as “the discipline of making sense of texts” [2, p. 398]. Philology is carried out in the service of understanding texts: you learn the language, its history, and the culture around it to make a better and more profound sense of the text. As people learn and use languages, they build social identities, cultural practices, and a sense of belonging as they learn and use languages.

Language is not just a communication tool–it helps connect with people from different cultures and understand each other better. There is no denying how deeply language and culture are tied. Language does not just come from culture; it also carries culture within it. The words we use and how we speak all reflect our society's beliefs, traditions, and values.

The “Dialogue of Cultures” is about communication, mutual understanding, and recognizing that every culture has its valid perspective. It helps to understand how people adapt to new cultural environments and how cultural traditions blend and shape one another.

Since language grows out of culture and carries cultural meaning, translators cannot just translate words – they must also translate the cultural context. Cultural Intelligence Theory, introduced by Yoesoep Edhie Rachmad in 2022, focuses on the ability of individuals to interact effectively in diverse cultural contexts. The theory defines cultural intelligence as understanding and adapting to different cultural contexts. It is based on the phenomenon that many individuals and organizations face challenges when interacting with people from different cultural backgrounds [3, p. 1].

Muamaroh maintained that “translation is the process of transferring not only the message but also the style and the culture from the source language to

target one" [1, p. 3].

Ultimately, translators do not just deal with language barriers – often, the bigger challenge comes from cultural differences rather than linguistic ones. When translators fail to recognize cultural differences, they risk producing false or misleading translations, which not only confuses but can also offend or create diplomatic blunders.

For example, Arabic is loaded with culture-specific terms and expressions that have no equivalents in English. Likewise, the Arabic term "ممیتلا" /attayamumu/ has a symbolic religious meaning that is unknown in the English culture. It refers to dry ablution using dust when there is no water for prayer ablution [1, p. 5].

Translation is finding a middle ground – it is not just copying word for word or completely rewriting something new. The main job is to make sure the reader gets the same picture and enjoyment from the text as someone reading it in the original language would. Translators face numerous dilemmas, such as whether they should preserve the foreignness of the original, even at the risk of sounding awkward or "stiff" in the target language. They must determine how to maintain coherence and stylistic unity, especially when the original language's word roots and concepts do not align with the target language. Another challenge is balancing accuracy to the original with elegance in their own language [4, p. 8–10].

In conclusion, translation is not just about words – it is about understanding cultures; languages carry unique cultural meanings that cannot always be directly translated. Good translators must balance accuracy with readability while respecting cultural differences. Translation connects people across cultures. In our global world, this cultural awareness matters more than ever. The best translations do not just change languages – they build bridges between different ways of thinking.

REFERENCES

1. Al-Sofi B. B. M. A., Abouabdulqader H. Bridging the gap between

translation and culture: towards a cultural dimension of translation. International journal of linguistics, literature and culture. 2019. Vol. 6, no. 1. P. 1–13. URL: https://doi.org/10.21744/ijllc.v6n1.795 (date of access: 11.04.2025).

2. Pollock S. Philology in three dimensions. postmedieval: a journal of medieval cultural studies. 2014. Vol. 5, no. 4. P. 398–413. URL: https://doi.org/10.1057/pmed.2014.33 (date of access: 11.04.2025).

3. Rachmad Y.E. Cultural Intelligence Theory. OSF Preprints, 2022. URL: https://osf.io/8g4u3/ (date of access: 11.04.2025).

4. Schleiermacher F. On the different methods of translating. The Translation Studies Reader. 4th ed. Fourth edition. | Abingdon, Oxon; New York: Routledge, 2021. P. 1–16. URL: https://open.unive.it/hitrade/books/SchleiermacherMethods.pdf (date of access: 11.04.2025).

Kacharava M., PhD, associate professor
Sokhumi State University (Tbilisi, Georgia)

ON THE ISSUE OF POLITICAL VOCABULARY IN MODERN DISCOURSE

A language is not just a tool for communication, but also a reflection of the socio-political processes taking place in society. Political vocabulary, as the most dynamic part of the vocabulary, is sensitive to changes in political life, reflecting new realities, ideologies and strategies. The media, as the main source of information and a platform for political discussion, play a key role in the formation and distribution of the political dictionary.

The purpose of this article is to analyse current trends in the use of political vocabulary based on the materials from modern media. To achieve this goal, the following tasks are solved.

- Identification of new lexical units that have appeared in political discourse over the recent years;
- Analysis of borrowings from other languages and their adaptation in political dictionaries;
- A study of the transformations of existing political terms and their new connotations;
- Identification of general and specific features in the formation of political dictionaries.

Many works by linguists and political scientists are devoted to the study of political vocabulary. In particular, researchers analyse the influence of political events on the language, the role of the media in the formation of public opinion and manipulation of consciousness, as well as the specific features of the use of political terms in various contexts.

Among the most significant works, it is possible to point out research in the analysis of political discourse (for example, the work by T. A. Van Dyck), the study of manipulative techniques in the media language and the study of the

influence of globalisation on the political vocabulary.

An integrated approach is used in this paper. It includes:

- **The method of unselected sampling**: The analysis of publications in leading media (printed and online publications) over the past 5 years;
- **The method of contextual analysis**: The study of the meanings and the use of political terms in various contexts;
- **The method of comparative analysis**: Identification of general and specific features in the use of political vocabularies.

Neologisms and new political terms

New political terms emerge in English such as “post-truth politics”, “fake news”, “cancel culture”, “woke”. These terms reflect changes in the political culture and discourse associated with the spread of social networks and strengthening polarisation within society.

Current political vocabulary

- “**Woke**”: a term denoting the awareness of social injustice and discrimination, but often used by conservatives in a negative context;
- “**Culture wars**”: A conflict between conservative and progressive values in society;
- “**Misinformation/disinformation**”: Inaccurate or false information disseminated intentionally (Disinformation) or inaccurately (Misinformation);
- “**Fake news**”: False or misleading information presented as news;
- “**Deep state**”: The theory of a conspiracy about the existence of a hidden group of people who control the government;
- “**Cancel culture**”: A form of public condemnation, when a person is deprived of support and the opportunity to speak out due to his actions or statements;
- “**ESG (Environmental, Social, and Governance)**”: The criteria used by investors to assess the stability and social responsibility of companies;
- “**Deplatforming**”: Removal of a person or organisation from the

platform of social networks or other online platforms;

- "**Quiet quitting**": The practice of fulfilling only the minimum requirements of the work, without the desire for additional efforts;
- "**Permacrisis**": The feeling that we live in the period of the ongoing crisis.

In English, borrowings from other languages are also observed. The word "kompromat", which is actively used in English-speaking media to refer to compromising materials.

Transformation of existing terms

Many existing political terms have acquired new connotations and meanings. For example, in English, the word "populism" acquired a negative colouring associated with political leaders using populist slogans and methods to achieve their goals.

General and specific features

In the formation of political dictionaries, both general and specific features can be distinguished.

Common features

- The influence of globalisation and the dissemination of information through the Internet leads to borrowings and unification of some political terms.
- Polarisation in society and political discourse leads to the emergence of new terms expressing various ideological positions.
- The media play a key role in the formation and dissemination of the political dictionary.

Specific features

- In English, the political vocabulary reflects changes in the political culture and discourse associated with the spread of social networks and strengthening of polarisation in society.

Conclusion

The analysis of the current political vocabularies based on the materials of

the media allows to identify important trends in the development of the political discourses in both countries. The emergence of new lexical units and borrowings and transformations of existing terms reflects changes in political life, ideology and strategies.

Коваленко Ангеліна
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Науковий керівник – д. іст. н., к. філол. н., проф. Дзира І. Я.

ФЕНОМЕН ДІАЛОГУ КУЛЬТУР У ТВОРЧОСТІ ПАНТЕЛЕЙМОНА КУЛІША

Вступ. Пантелеймон Куліш – одна з ключових постатей українського національного відродження XIX ст., чия діяльність охоплює літературну творчість, переклади, історіософію, журналістику й філософію. Він не лише формував національну ідею, а й виводив українську культуру з провінційності, відкриваючи її до діалогу з іншими європейськими традиціями. У його творах простежується прагнення до культурного синтезу, до осмислення ідентичності не в ізоляції, а у взаємодії з «іншими» – зокрема польською та західноєвропейською культурами. Питання діалогу культур у творчій спадщині П. Куліша розглядали М. Зеров, Є. Нахлік, О. Тетеріна, Л. Коломієць тощо. Щоправда під час її інтерпретації більшість дослідників обмежувалася сферою художнього перекладу.

Метою цієї розвідки є проаналізувати, яким чином у творчості Пантелеймона Куліша виявляється феномен діалогу культур, та оцінити значення цього явища для формування модерної української ідентичності.

Основний розділ. Сучасні науковці трактують діалог культур як «процес спілкування культур, у ході якого відбувається їх взаємна трансформація» [3, с. 162]. Куліш розглядав українську культуру як органічну частину європейського культурного простору. При цьому, виражаючи інтереси поневоленої української нації, він виступав прихильником синтезу та взаємозбагачення культур і не підтримував домінування однієї культури над іншою.

Його перекладацька діяльність, зокрема переклади творів В. Шекспіра, Д. Байрона, В. Гете, Г. Гейне, мала стратегічне значення –

вона сприяла включенню української літератури до європейського культурного діалогу. Крім цього, П. Куліш справедливо вбачав у ній один з дієвих засобів протистояння загрозі російської та польської культурної асиміляції в умовах бездержавності української нації. «Щоб наше рідне слово встояло проти польщизни по тім боці політичної прірви нашої, як і по сім боці проти московщини, мусимо провести свою староруцину через культурні мови…» [2, с. 262], – пише він у червні 1892 р. у листі до М. Дикарева. Через переклади інтелектуал прагнув не просто ознайомити українського читача зі скарбами інших культур, а й утвердити статус української мови як мови високої літератури. Заперечуючи переконання М. Костомарова, ніби українська література повинна стати літературою для хатнього вжитку, П. Куліш у 1897 р. видає збірку перекладів «Позичена кобза», де намагається поєднати кращі здобутки старої книжної мови з виражальним потенціалом сучасного народнопоетичного слова. На відміну від попередників, П. Кулішеві вдалося позбутися тяжіння бурлескного стилю, натомість йому притаманні «і вишуканість словника… і більша розмаїтість синтаксичних сполучень» [1, с. 286].

Написане в 1844 р. ідилічне оповідання «Орися» постало значною мірою під впливом шостої пісні Гомерової «Одіссеї». Виразна сюжетно-образна залежність від давньогрецького епосу дозволяє дослідникам «кваліфікувати цю ідилію як жанрову переробку гомерівського першоджерела і визнати, що вона започаткувала ряд українізованих переробок у Кулішевій творчості – прозових, поетичних і драматичних… [2, с. 263].

У романі «Чорна рада» через образи представників різних соціальних і національних груп відтворено полікультурну дійсність доби Руїни. Автор показує напружене, але потенційно плідне співіснування української та польської традицій. При цьому в ряді епізодів «Чорної ради», пов’язаних з неісторичними персонажами, виразно простежується зв’язок із сюжетними лініями й мотивами романів Вальтера Скотта. Йдеться про початок

зав’язки з подорожі героя, любовні стосунки на тлі воєнного або соціального конфлікту, викрадення героїні, поєдинок між суперниками, втеча з ув’язнення або полону, готовність героя до самопожертви заради порятунку побратима тощо.

Впливи західноєвропейської класики відобразилися й на драмі «Байда, князь Вишневецький». В переходах від вірша до прози, елементах комізму в трагічних сценах, а також техніці монологу Куліш намагається дотримуватися формальних канонів В. Шекспіра. «Вплив Шиллера, – доводить Ю. Шевельов, – можна вбачати в історизмі, в відносній однолінійності характерів, у патетиці фрази і образу… Корнеля можуть нагадати способи… запрограмованості героїв з особистими колізіями» [4, 72].

Особливої уваги заслуговує ставлення Куліша до ролі митця як культурного посередника. Він неодноразово наголошував, що творча інтелігенція має бути здатною до міжкультурного діалогу, дотримуючись при цьому зваженості й раціональної неупередженості та зберігаючи духовну незалежність. У своїх перекладах Куліш досягнув високих естетичних і філологічних стандартів, зокрема звертаючи увагу на стилістичну точність і глибину образу.

Висновки. Таким чином, Пантелеймон Куліш є прикладом інтелектуала, який поєднував любов до рідного з відкритістю до чужого. Його творчість формує образ української культури як такої, що прагне діалогу, а не ізоляції. У цьому контексті Куліш виступає предтечею сучасного міжкультурного гуманізму, а його спадщина залишається надзвичайно актуальною в епоху пошуків культурного порозуміння.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зеров М. К. Від Куліша до Винниченка: нариси з новітнього українського письменства // Зеров М. К. Твори: В 2 т. / упор. Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. Київ: Дніпро, 1990. Т. 2. С. 246–456.

2. Нахлік Є. К. Пантелеймон Куліш: особистість, письменник,

мислитель: наукова монографія: у 2 т. Київ : Український письменник, 2007. Т. 2: Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша. 461 с.

3. Хамітов Н. Діалог культур. *Філософський енциклопедичний словник* / гол. редкол. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. С. 162.

4. Шевельов Ю. Василь Мова і Кулішева школа в українській публіцистиці й поезії // Мова (Лиманський) В. Куліш, Байда і козаки: інтермедія до драми Куліша «Байда», з додатком листа Василя Мови до Василя Гнилосирова / ред. Ю. Шевельов, В. Чумаченко. Нью-Йорк, 1995. С. 53–74.

Konovaliuk Anna
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

EUPHEMISMS IN ENGLISH: THEIR TYPES AND PECULIARITIES

Introduction. In daily life, we often get into situations where the direct naming of things can be unpleasant or even offensive. So, euphemisms are an essential component of any language. After all, they help to avoid conflicts, build social connections, and, in general, create a more pleasant atmosphere of communication.

The work aims to analyse the types and peculiarities of euphemisms in the English language.

The appearance and development of euphemisms are relevant in today's world because the world tends to establish equal relations between all nationalities and levels of society.

A significant number of scientists researched the phenomena of euphemisms, including H. Paul, J. Vendryes, and E. Benveniste. Within traditional linguistics, euphemia is considered to be a unique synonym. After all, synonymy serves as a language means of euphemisation and becomes the result of euphemistic renaming. However, despite a large amount of research on euphemisation, there still needs to be more consensus regarding this phenomenon in linguistics [2, p. 71].

The term "euphemism" comes from Greek and indicates polite, indirect expressions that replace harsh, impolite words or phrases and suggest something unpleasant [4, p. 79]. Besides that, euphemism is considered a lexical, hidden strategy. It can deceive a third party into believing that things are worse than they are and also provide moral relief [3, p.68].

The Ukrainian scientist F. Bacevich defined euphemism as emotionally neutral words or phrases that are used instead of synonymous words or phrases

that the speaker deems indecent, harsh, and insensitive [2, p. 72].

Analysis of linguistic literature and material identifies four primary functions of euphemisms: the politeness function that makes the language more pleasant, respectful, and acceptable in various social contexts. The taboo function allows for replacing indecent or undesirable things with other expressions. The function of obfuscation is used to mask or distort the fundamental nature of a process. Such euphemism is usually used for political purposes. Last but not least, there is an etiquette function that allows for avoiding direct reference. It relates to obscene professions, unhealthy habits, and racial issues [2, p.73]

The following groups of euphemisms are typical of the English language:

- *age group* (because the English word “old” is regarded as incorrect, it is replaced by others: mature, advanced in years);
- *appearance*; *mental and physical capabilities* (any deviations from the norm are expressed through euphemisms. For example, “fat” – overweighed, “mad” – mentally sick);
- *race and nationality* (that it may not use the word “nigger”, instead of it, we should say “Afro-American”);
- *financial situation and social status* (instead of the word “poor” we should say: the needy, socially deprived, low-income family);
- *professions* (many jobs that are needed but not very popular also get fancier names. For instance, “garbage collector” – engineer, “hairdresser” – hairstylist);
- *medical terms*, after all, often indicate simple concepts that do not have positive meanings. For example, an “insane asylum” is a mental home or hospital [1, p.1].

Typically, researchers examine euphemisms at the lexical level. However, modern scientists also distinguish graphic, phonetic, morphological, and rhetorical levels at which euphemisms can be formed. Graphic methods of

euphemisation include omission of part of the word. For instance, “nation” instead of “damnation”, and the method of abbreviation as well: “B. O.” (body odor).

Phonetic methods of euphemisation include avoiding four-letter words or incorrect pronunciation. For example, “darn” instead of “damn”.

Morphological methods include denial and avoidance of the use of the forbidden word. Instead of “He is lazy” we can say, “He is not very motivated”.

So, euphemisms are formed through paraphrase and metaphor at the rhetorical level. The paraphrasing method allows for avoiding taboo words by describing their essence and, for example, using “mentally challenged” over “stupid”. The metaphor method consists of comparing a taboo concept with another non-negative object without using explicit comparatives like “as” or “like” [5, p. 13-14], for instance, using “intoxicate” over “drunk”. That is, such change metaphorically links the intoxication state with the effects of toxic substances.

Conclusion. To sum up, linguistic investigations conclude that euphemisms are integral to any language system and serve various functions: being polite and tactful to manipulating people’s minds. Moreover, the euphemisation phenomenon is dynamic because it is constantly evolving and changing with language. So, understanding the peculiarities of formation and choosing euphemisms allows a more profound sense of human language consciousness.

REFERENCES

1. Денисенко Я. Ю. (2012). Евфемізми в англійській мові. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів фак-ту іноземної філології та соціальних комунікацій, Суми, 19-20 квітня 2012 року / Відп. За вип. В.В. Опанасюк. Суми : СумДУ. Ч. 1, 26-28. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/26138/1/Denysenko

%20.pdf;jsessionid=FAD9C7D88488FDDB1F187996727F35A0 (дата звернення 08.01.25).

2. Корнєлаєва Є. В. (2019). Лінгвістична природа евфемізмів. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки та життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. № 5, 70-75. https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-5-12.

3. Маковець М. (2020). Евфемізація на тему «Смерть» (на матеріалі української й англійської мов). *ОНУ імені І. І. Мечникова. Філологічні студії.* Вип. 11, 68-70. URL: https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4d29eb81-226a-4b5a-a7ac-d9019575c22c/content (дата звернення 10.01.25).

4. Марченко Т. А. (2020). Евфемізми в сучасних українській та англійській мовах. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* Т. 31(70). № 1. Ч. 1, 78-82. https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-1/15.

5. Синільніченко О. О. (2021). *Функціонування евфемізмів в англомовних ЗМІ. Особливості перекладу*. [Курс. робота студ. 4 курсу, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»].

Kruashvili I., PhD, associate professor
Sokhumi State University (Tbilisi, Georgia)

GERMAN IN THE DIALOGUE OF CULTURES: LANGUAGE COMPETENCE AS A KEY TO INTERCULTURAL COMMUNICATION

1. Introduction

This paper addresses a topic situated at the intersection of language, education, and culture: the German language as a medium of intercultural communication. In an era of global mobility and increasing cultural diversity, the question arises as to the significance of acquiring and mastering the German language for the dialogue between cultures – and to what extent linguistic competence can contribute to social participation, professional integration, and mutual understanding.

The aim of this contribution is to approach the German language not merely as a technical means of communication, but as a culturally shaped medium that conveys ways of thinking, values, and social norms. I intend to demonstrate that German philology can make a substantial contribution to the promotion of intercultural competence – both in theoretical discourse and in didactic practice.

2. Theoretical Foundations

Intercultural communication refers to the exchange between people from different cultural backgrounds, in which linguistic, non-verbal, and contextual differences must be bridged. According to Glück/Rödel (2016), intercultural communication is understood as the speaking and acting (including forms of expression such as gestures, facial expressions, clothing, spatial usage, etc.) between people from different cultural spheres (in the narrower sense, also from different subcultures). Intercultural competence requires the ability to reflect on one's own cultural conditioning, to understand other cultural perspectives, and to respond appropriately to communicative challenges (cf. Bolten 2007).

Language, in this context, is by no means a neutral tool. Rather, as

Wilhelm von Humboldt emphasized in the 19th century, it reflects the "worldview" of its speakers. The German language carries cultural concepts, historical experiences, and societal models of order that must be taken into account when learning it. Thus, learning German is not only a linguistic process, but also a cultural learning process.

3. Language Competence as a Key

Language competence in German encompasses more than grammatical accuracy. According to the model by Canale and Swain (1980), later expanded by Byram (1997), the following components are distinguished:

- Linguistic Competence (vocabulary, syntax, morphology)
- Sociolinguistic Competence (appropriate language use in social contexts)
- Strategic Competence (bridging communication problems)
- Intercultural Competence (understanding culturally shaped communication styles).

In the intercultural context, it becomes clear how crucial pragmatic and cultural language competence is: for instance, in the interpretation of indirect speech acts, in dealing with politeness forms, or in the interpretation of non-verbal signals. The ability to recognize and consider these cultural subtleties is central to successful communication.

4. German in the Educational Context: Access and Participation

In the context of migration and international mobility, mastering the German language is increasingly becoming a prerequisite for educational success, professional opportunities, and social participation. Studies by the Federal Office for Migration and Refugees (BAMF) show a clear connection between language competence and the integration process. The OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) also highlights in several "Education at a Glance" reports that language barriers constitute a central obstacle in the education system.

A practical example is the vocational language courses within

qualification programs funded by the government: here, it is evident that participants with sufficient German language skills find employment more quickly and integrate more easily into teams.

In the educational sector, language support programs such as “Deutsch & Integration” or German as a Second Language (DAZ) classes are essential for creating equal opportunities. The targeted promotion of German as a second or educational language thus becomes an investment in social cohesion.

At the same time, German is a language with broad international reach – not only as an official language in Germany, Austria, and Switzerland but also as a language of science, culture, and business. Therefore, acquiring the German language opens up not only local but also transnational perspectives.

5. The Role of German Philology

In this context, German philology has a dual role: on the one hand, the description and analysis of the German language and literature in their cultural depth; on the other hand, the co-shaping of teaching and learning processes that contribute to the development of intercultural competence.

In particular, intercultural literary didactics offers innovative approaches. By engaging with literary texts – such as works by authors with a migration background – learners can reflect on experiences of cultural foreignness and question their own perspectives. In the field of DaF/DaZ didactics (German as a Foreign or Second Language), approaches that integrate linguistic and cultural education are also increasingly coming into focus. German philology can bridge gaps: between theory and practice, between language and society, between tradition and change.

6. Challenges and Perspectives

Despite all progress, there are still challenges: the increasing heterogeneity of learners, institutional barriers, a lack of qualified teachers with intercultural competence, and political tensions in dealing with migration and multilingualism. Therefore, the teaching of intercultural language competence must be multidimensional: linguistic, cultural, emotional, and critical-reflexive.

It is also important to ask critical questions: How do we deal with multilingualism – as a richness or as a problem? Is language acquisition experienced as support or as pressure to conform? Intercultural communication requires a culture of mutual recognition, not unilateral expectations. Even within the German-speaking world, there exists significant cultural and linguistic diversity: the DACH region – Germany, Austria, and Switzerland – differs not only in pronunciation and vocabulary, but also in communication styles, language ideologies, and educational traditions. Reflecting on this diversity is just as essential to intercultural language education as considering other world regions.

The societal relevance of this issue is evident in current political and media discourses: questions regarding German language tests for citizenship, the position of the German language within the EU, the institutional recognition of multilingualism, and early childhood language promotion in educational institutions highlight that language is not only a reflection of social dynamics but also a means of integration and participation.

Foreign professionals require tailored programs to meet their specific needs. The Goethe-Institut is engaged worldwide in projects for intensive linguistic and intercultural preparation for the German job market – in cooperation with partners and in its own initiatives (GI projects). Projects such as “Language Creates Opportunities” demonstrate how targeted language support can strengthen intercultural competence, cultural openness, and democratic participation.

Looking ahead, German philology should further work at the intersections of social sciences, educational research, and media culture to address current societal discourses and contribute to communication in pluralistic societies.

7. Conclusion

In summary, it can be said that the German language plays a key role in the dialogue of cultures – not only as a means of communication but also as a carrier of cultural content. Language competence in German not only opens up

professional and educational opportunities but also provides access to active participation in social and cultural life. Those who learn German are not just learning words, but also cultural concepts, communication styles, and societal expectations.

German philology can and should actively contribute to shaping this dialogue: through well-founded language and literature instruction, through intercultural awareness, and through critical reflection on language, power, and identity. For language is not just a tool – it is a mirror of our world.

REFERENCES

1. Bolten, Jürgen. Einführung in die interkulturelle Wirtschaftskommunikation. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2018.

2. Bundesministerium des Innern und für Heimat & Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). (2024). Migrationsbericht der Bundesregierung 2022 (1. aktualisierte Fassung). Berlin, Nürnberg. https://doi.org/10.48570/bamf.fz.mb.2022.d.2024.migrationsbericht.1.1.

3. Byram, Michael. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Clevedon: Multilingual Matters, 1997.

4. Canale, Michael, und Merrill Swain. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. Applied Linguistics, Volume I, Issue 1, 1980, pp. 1-47. https://doi.org/10.1093/applin/I.1.1.

5. GI-Projekte weltweit. https://www.goethe.de/de/spr/mig/pro.html.

6. Glück, Helmut/Rödel, Michael (Hg.). Metzler Lexikon Sprache. 5. Auflage. J. B. Metzler Verlag. Stuttgart 2016.

7. OECD. Education at a Glance 2024: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing, 2024. https://doi.org/10.1787/c00cad36-en.

Lebedieva Ksenia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Vyshnevska M., associate professor

LITERARY TRANSLATION AS A MEANS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN MODERN EUROPE

In the early second half of the 20th century, the study of translation emerged as an independent discipline. Initially, philologists expressed doubts about the possibility of conveying the national specificity of the original in translation – its artistic features and historical, cultural, domestic, and literary associations. The known linguistic uniqueness of each language's grammatical structure and vocabulary led to the belief that complete equivalence between the original and the translated texts was impossible. The practical work carried out over centuries seemed theoretically unfeasible [3, c. 11].

Intercultural communication is a social phenomenon whose essence lies in constructive or destructive interaction between representatives of different cultures (national and ethnic) and subcultures within a clearly defined spatiotemporal continuum. “At the center of intercultural interactions is the individual as a bearer of universal human values and cultural specificities. This individual acts and interacts with others based on these universal and specific traits in various communication contexts” [2, c. 45].

Intercultural communication begins with merely acknowledging cultural differences between representatives of different cultures – one of the leading causes of misunderstanding — and efforts to overcome them. The main subject of communication is the individual, who interacts with others to sustain their life activity. People spend about 70% of their time on communication. The system of human relations is mediated by culture, which determines the nature and effectiveness of communication. As noted, “Intercultural communication is possible when communicants understand each other, and translation in this process serves as a common code to achieve mutual understanding” [6, c. 88].

A vivid example of intercultural communication is translating a literary work into a foreign language, where the source text belongs to one literary language and the target text (translation) belongs to another. Thus, through translation, the work becomes a part of national literature and a masterpiece of world literature. This involves interlingual interaction and full-scale intercultural communication [4, c. 23].

Speaking of the peculiarities of intercultural communication in literary texts, it is appropriate to say that we are dealing with a complex set of communication problems in general and issues of transitioning not only from one linguistic code to another but also from one national-cultural code to another, which is more profound and complex.

The translation of literary works is a complex and creative process. Since the form and content of a literary work are inextricably linked, the primary task of literary translation is to preserve this unity. The translator must not only correctly convey the author's ideas but also reflect the artistic embodiment of those ideas, transferring the imagery of the original with equal intensity. Hence, the translator's close attention to the semantics and stylistics of the work. All significant components of the original, in their interconnections and artistic integrity, must be reproduced in the translation [3, c. 45].

Significant challenges in literary translation arise from the interpreter's effort to fully convey not only the conceptual content of the original but also its connotative nuances and versification structure. This also requires consideration of “phonetic, lexical, phraseological, syntactic correspondences and equilinearity” (i.e., the preservation of meter, rhythm, and the same number of verses and stanzaic structure in the translation) [3, c. 52]. The translator must be thoroughly familiar with and proficient in native and target languages and cultures, be congenial to the original author, and create both rational and emotional with full spiritual commitment [6, c. 95].

Literary translation is a vital means of intercultural communication and is extremely important for maintaining direct links between communicants from

different linguistic and cultural backgrounds [5, c. 30].

Linguocultural realities are difficult to reproduce, but the development of sociocultural competence helps one navigate different cultural types and align forms of communication with communicative norms. Translation is an essential tool of intercultural communication and aids communicants of different nationalities, cultures, and peoples of Europe, even if they belong to different linguistic and cultural regions. This study has shown the significance of intercultural communication, considering interlingual differences achieved through adequate translation.

The translator also plays an invaluable role in the daily maintenance of various global contacts, including at the level of state leaders. They must be familiar with the key cultural features of the target language country – that is, possess specific background knowledge. The main task of the translator in intercultural communication is to establish a cultural link between speakers and overcome the language barrier while conveying the meaning of the translation as accurately as possible.

REFERENCES

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 300 с.

2. Борзих О. О., Гук І. С. Роль перекладу в міжкультурній комунікації / О. О. Борзих, І. С. Гук // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2014. – № 3. – С. 45–52.

3. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство / В. Будний, М. Ільницький. – Київ : [б.в.], 2008. – 215 с.

4. Чередниченко О. І. Про мову та переклад / О. І. Чередниченко. – Київ : Либідь, 2007. – 180 с.

5. Куриш С. Система стратегій навчання іноземної мовної комунікації / С. Куриш // Іноземні мови. – 2005. – № 3. – С. 30–35.

6. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства / А. Ткаченко. – Київ : [б.в.], 2008. – 240 с.

Масловська Крістіна
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. пед. н., доц. Волощук І. П.

МУЛЬТИМОДАЛЬНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ІННОВАЦІЙ: ЛІНГВОСЕМІОТИЧНИЙ ПІДХІД

Сьогодні розуміння технологічного дискурсу дещо вийшло за загальноприйняті раніше рамки і тепер поширюється на значно ширшу аудиторію. [2] Така тенденція спостерігається значною мірою через нові способи представлення технологічних інновацій суспільству, зокрема, використовуючи мультимодальні презентації, які поєднують в собі мовні та екстралінгвальні засоби реалізації комунікативних стратегій.

Актуальність цієї теми зумовлена багатогранністю поняття комунікативних стратегій і недостатньою кількістю їх досліджень в контексті лінгвосеміотичного підходу. Вивчення мультимодальних презентацій потребує урахування взаємодії вербальних, візуальних та невербальних елементів, що значно ускладнює аналіз і водночас підкреслює необхідність подальшого наукового осмислення цієї проблематики.

Новизна роботи визначається лінгвосеміотичним підходом до вивчення взаємодії перцептивних модусів (аудіального та візуального) та семіотичних ресурсів (вербального та кінематографічного) в мультимодальних презентаціях.

Комунікативна стратегія, за О. В. Горіною, розглядається як сукупність теоретично обґрунтованих і практично реалізованих мовцем дій, що спрямовані на досягнення певної комунікативної мети. Такі дії відповідно можуть мати різну мету як, на приклад, зміна переконань співрозмовника та його уявлень про світ. [1]

В сфері представлення технологічних інновацій під час використання

мультимодальних презентацій спікери найчастіше використовують комунікативні стратегії інтелектуальної орієнтації та емоційної регуляції. [3]

Стратегія інтелектуальної орієнтації сприяє ефективному представленню технологічних інновацій. Ця стратегія включає використання аргументації, порівнянь, статистики та експертних висловлювань, що надають інформації більшої переконливості та достовірності.

Емоційний вплив у презентаціях технологічних продуктів реалізується через використання емоційно насиченої та оцінної лексики (метафори, гіперболи, порівняння, абсолютні прикметники тощо) Наприклад, використання у презентаціях слів *one of a kind, breakthrough, once-in-a-generation* викликають емоційну реакцію у слухачів, створюючи відчуття унікальності та важливості продукту.

Особливість стратегії емоційної регуляції полягає в тому, що вона може також реалізуватись через невербальні засоби, до яких належать жести, міміка, створення зорового контакту з аудиторією, варіювання темпу, висоти тону, швидкості мовлення тощо. Реалізацію стратегії емоційної регуляції можна чітко простежити в мультимодальних презентаціях, адже в цьому випадку застосовуються не лише вищезазначені засоби невербального впливу, але й сучасні технології, що створюють відчуття захвату в аудиторії. Яскравим прикладом можуть слугувати мультимодальні презентації Apple, які супроводжуються яскравими анімаціями, динамічною зміною спікерів, а також фону. В своїх відео роликах компанія приділяє особливу увагу підбору відповідної музики, а також наділяє кожну анімацію сенсами, створюючи ефект персоналізації. Показуючи свої продукти у використанні іншими людьми та звертаючись до цінностей, компанія впливає на підсвідомість клієнтів та викликає в них почуття довіри.

У підсумку, можна зазначити, що мультимодальні презентації

відіграють ключову роль у популяризації технологічних інновацій, адже поєднання мовних, візуальних та аудіальних засобів сприяє ефективній реалізації комунікативних стратегій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Горіна О. В. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців : автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2008. 20 с.

2. Радецька С. В. Засоби вираження експресії в науково-популярній літературі. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія : Філологічні науки. 2014. Кн. 2. С. 191–195.

3. Voloshchuk I., Glinka N., Sats L. The linguistic status of ideation in startup discourse // Advanced Linguistics. 2023. No. 12. URL: https://doi.org/10.20535/2617-5339.2023.12.289222.

Мельник Софія
Ягеллонський університет (Краків, Польща)
Наукова керівниця – PhD, докторка Гойсак В. Л.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ КАЗКОВИХ ТРАДИЦІЙНИХ ФОРМУЛ

Вступ. Іван Франко писав, що усна народна творчість – це одне з найцінніших національних надбань і один із предметів нашої оправданої гордості [9, с. 11]. Ще з давніх-давен кожен народ прагнув передати наступним поколінням свій досвід у переказах легенд, співах пісень й обрядових танцях. У скарбниці фольклору збережено найрізноманітніші аспекти життя людини, від народних звичаїв і традицій, до вірувань і знань про навколишній світ. Саме тому усна народна творчість кожного народу є такою різноманітною та багатогранною: думи і балади, колискові й жниварські пісні, притчі, прислів'я та приказки – це лише дещиця від спадщини наших предків [6, с. 614]. Важливою складовою народного епосу є й казки.

Метою цієї роботи є порівняльний аналіз ініціальних і фінальних традиційних формул у народних казках як вираження ментальності української та польської націй.

Казка – це один з основних, а заразом і найдавніших, жанрів усної народної поетичної творчості, що передається з покоління в покоління. Загальноприйнятим у сучасній фольклористиці вважається поділ казок за семантикою на:

Чарівні (їх ще іноді називають героїчними або фантастичними) – містять елементи магії та надприродного.

Соціально-побутові (реалістичні, новелістичні) – розповідають про повсякденне життя селян, показують відмінності між різними суспільними верствами населення [5, с. 89].

Казки про тварин (звірів) – найдавніший вид казок. Головними

героями таких творів є тварини, яким часто приписуються людські риси характеру.

Казка, як один із жанрів фольклору, характеризується певними особливостями: протиставленням дійових осіб чи їхніх груп, своєрідною номінативною системою, сталістю структури і композиційних елементів, а також відсутністю розгорнутих описів природи і побуту. Будь-яка казка має яскраво виражені зачин, основну частину і кінцівку. Кожен із цих елементів тексту характеризується використанням певних традиційних формул.

Традиційними формулами називають стійкі ритмічно організовані прозові фрази, що використовуються в казках у ролі своєрідних містків оповіді, маркерів елементів композиції та переносять читача або слухача від однієї сюжетної події до іншої [7, с. 444].

Усі традиційні формули поділяються на три основні групи: ініціальні, медіальні та фінальні [5, с. 54].

Аби налаштувати слухача на особливий лад та підготувати його до цікавої, незвичайної та виняткової розповіді, оповідач розпочинає свою казку з використання ініціальних формул.

Ініціальні традиційні формули (від лат. дієслова *initiare* – починати) – це сталі початкові елементи розповіді, пов´язані з її зачином [7, с. 445]. Зазвичай вони складаються з відомостей про життя героїв, місце або час дії оповіді, особливостей казкового світоустрою тощо.

Казкові фонди слов'янських народів мають чимало спільних рис, що виявляються в їхньому ідейно-тематичному та художньому нашаруванні, специфіці художнього розвитку персонажів, стилі й описі навколишнього середовища тощо [5, с. 18]. Разом з тим народні казки мають багато своїх національних особливостей.

Порівнюючи ініціальні формули українських і польських народних казок, можна зауважити декілька спільних та відмінних особливостей функціонування цих структур.

Наприклад, на початку більшості казок обох цих народів зазначається факт існування героя (або героїв) та наявність деяких «подій», про які буде згодом розказано: *Жив-був царевич* [11, с. 57], *Było sobie dwóch braci, jeden bogaty, a drugi bidny wyrobnik...* [3, с. 284]. Це можна вважати найпростішою ініціальною традиційною формулою.

З іншого боку, варто зазначити певну різницю в українських і польських народних казках. У перших ініціальні формули зазвичай оповіді чи героїв у просторі: *Десь у тридесятому царстві, у тридев'ятому державстві жили-поживали собі князь із княгинею* [11, с. 149]. Проте в польських казках частіше використовується саме хронологічна формула: *Za czasów jeszcze pogańskich był w Smogorzowie smok, któremu cześć wyrządzając dawano żywych ludzi na pożarcie* [2, с. 51].

Цікавим прикладом в українських казках є використання в ініціальних традиційних формулах веселих приказок та замовлянь, які мали на меті зацікавити слухача незвичайністю розповіді та налаштувати самого казкаря на відповідний лад [5, с. 55]: *Починаєтця казка одъ Білого Перелазка, одъ Суса-Бурса, одъ Коника-Ступака, одъ Півника-Співака, одъ Качиці-Плосконосыці, одъ Поросяты-Пухитчастого. // Въ нєкоторомъ царстві, въ нєкоторомъ государстві живъ собі царъ...* [10, с. 322].

Інший вид традиційних казкових формул – це фінальні. Фінальні традиційні формули (від лат. *finalis* – кінцевий) – це сталі завершальні елементи оповіді, що разом з ініціальними формулами утворюють своєрідне обрамлення казки [7, с. 445].

У той час як ініціальні традиційні формули покликані створити певну атмосферу оповіді, занурити читача в чарівний світ казки та ближче ознайомити його з особливостями устрою, головна функція фінальних традиційних формул полягає у перенесенні слухача з фантастичного світу до реального.

Фінальні традиційні формули набагато численніші і різноманітніші,

ніж ініціальні, як у польських і українських казках, так і у фольклорі інших народів. Серед причин такої популярності та затребуваності фінальних формул є бажання оповідача зробити певний висновок у казці, зміст якого залежатиме від характеру сюжету, самого адресанта, аудиторії і, звичайно, ступеня інтенсивності традиції, яка варіюється від народу до народу, від казкаря до казкаря.

Одним з обов'язкових елементів фінальних традиційних формул є переконання слухача казки у тому, що оповідач був безпосереднім свідком змальованих ним події, а отже, довести правдивість історії. Такі вирази дуже часто трапляються, як в українському, так і польському народному фольклорі: *А все це правда, бо я там був і видів на свої власні очі* [4, с. 95], *I wnet muzyka zabrzmiała, weselna uczta zawrzała, i ja na téj uczcie byłem, miód i wino jak bąk piłem, a choć w gębie nic nie było, po brodzie wciąż się sączyło* [1, с. 31].

Цікавим є закінчення, в якому казкар очікує на винагороду за свою оповідь. У польській народній творчості така «формула оплати» не дуже прийнята, проте на українському ґрунті ця кінцівка є досить поширеною і трапляється у різних формах: *От вам казка, а мені – бубликів в'язка* [11, с. 90].

Цікаво зазначити, що в українському і польському казковому фольклорі є ще одна спільна риса: оповідь може завершуватися певною віршованою формулою, що складається зазвичай із двох частин і між компонентами якої не завжди існує логічний зв'язок: *На вербі дзвінчик, нашій казці кінчик* [11, с. 70], *I bajka się skończuła, świnia ogon zakręciuła, teraz świnie bez rogów* [3, с. 108].

Подібно до ініціальних, фінальні традиційні формули теж є виразником національного менталітету, цінностей народу та історичних реалій, в яких проживали люди. Саме тому іноді у закінченнях казок можуть з'являтися і соціальні мотиви: *Казка – небилиця, най панам лисіє потилиця. Я сів на потік, та аж сюди втік* [8, с. 238].

Висновки. У процесі проведеного дослідження було з’ясовано, що ініціальні та фінальні традиційні формули в українських і польських народних казках є надзвичайно важливими структурними елементами, які визначають специфіку казкового жанру та відображають національні особливості обох культур.

Отже, аналіз ініціальних та фінальних традиційних формул в українських і польських народних казках свідчить, що попри подібність у функціональній природі цих елементів, кожен народ зберігає свою національну своєрідність у способах формулювання. Українські казки характеризуються більшою простотою, веселістю та лаконічністю вступних і завершальних формул, що відображає притаманну українській культурі ліричність, близькість до побутового життя та жартівливість. Польські казки ж демонструють прагнення до барокової пишноти, деталізації та багатства виразних засобів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. J. Gliński, *Bajarz polski: baśni, powieści i gawędy ludowe*, t. I-IV, Wilno, 1853-1881.

2. J. Hajduk-Nijakowska, *Nie wszystko bajka*, Warszawa, 1983.

3. H. Kapełuś, *Księga bajek polskich*, t. I, Warszawa, 1988.

4. І. Березовський, *Соціально-побутова казка*, Київ, 1987.

5. Л. Дунаєвська, *Українська народна казка*, Київ, 1987.

6. В. Жайворонок, *Знаки української етнокультури: Словник-довідник*, Київ, 2006.

7. М. Лановик, З. Лановик, *Українська усна народна творчість*, Київ, 2005.

8. П. Лінтур, Ю.Туряниця (упоряд.), *Казки одного села*, Ужгород, 1979.

9. І. Франко, *Зібрання творів у п’ятдесяти томах*, т. XLII, Київ, 1984.

10. П. Чубинський, *Малорусскія сказки*, т. II, 1878.

11. М. Чумарна, *КРАСНОСВІТ. Антологія українських казок*, Львів, 2009.

Mikeladze D., PhD, associate professor
Sokhumi State University (Tbilisi, Georgia)

ENGLISH PHILOLOGY IN FOSTERING INTERCULTURAL DIALOGUE

Introduction

Examining various literary works and cultural contexts, the students acquire important knowledge of the customs, traditions, and perspectives of English-speaking cultures. This not only enhances their intercultural awareness but also encourages empathy and open-mindedness (Kramsch, 1998). The paper **aims** to illustrate the significant role that English Philology plays in supporting international students as they adjust to academic and social life in a different cultural setting, highlighting that English Philology, with its emphasis on language, literature, and cultural insight, provides students with vital resources for more effective English learning.

To analyze the individual experiences within the important contexts literary **methods** like character study, contextual analysis, comparative methods, reader-response analysis are used for developing multicultural students' critical thinking about modern world issues.

From the point of **outcomes** the students gain increased confidence in participating in classroom discussions, public speaking occasions, and academic research. They are motivated to share their own viewpoints and engage in conversations with students from varied backgrounds. Additionally, English Philology assists students in cultivating a sense of belonging and academic identity, which is essential for successfully adapting to university life in a foreign country. By providing both language skills and cultural understanding, English Philology empowers international students to more fully integrate into their new academic communities and succeed in their educational journeys.

Discussion

English Philology encompasses much more than just grammar and

vocabulary; it is a diverse and interdisciplinary area that significantly engages with literature, culture, and human cognition. A key aspect of this field is the study of English Literature, which acts as an essential medium for cultural exchange. Literature provides insight into the thoughts, values, and experiences of individuals from various eras and locations (Kramsch, 1998). Through narratives, poetry, drama, and essays, students are exposed to a broad spectrum of perspectives that mirror the richness and intricacy of the English-speaking community. This exploration extends far beyond merely learning a language –it transforms into an exploration of the beliefs, traditions, emotions, and conflicts that influence societies. When international students engage with English literary texts, they not only enhance their language proficiency but also take part in significant cultural exchanges. They develop skills in interpreting symbols, grasping historical and social contexts, and drawing comparisons with their cultural backgrounds (Byram, 1997; Deardorff, 2006). English Literature courses become dynamic environments where students share their insights and cultural perspectives, thereby enriching the collective learning experience. Consequently, English Philology and Culture – particularly through literature – establish a connection between nations, fostering empathy, conversation, and mutual understanding among students from various global backgrounds. Through literary works by diverse authors, students encounter a multitude of voices and viewpoints. These texts provide valuable insights into important themes such as authority, identity, autonomy, gender, race, colonialism, and social equity. For international students, reading and critically engaging with such literature not only offers language practice but also deepens their interaction with the cultural stories that define the English-speaking world. Furthermore, literature encourages students to reflect on and compare these narratives with their own cultural experiences, facilitating the sharing of opinions during class discussions. While examining contemporary literature that addresses issues of migration, multiculturalism, or diaspora students often discover personal connections that not only enhance language acquisition but

also promote intercultural understanding. In this manner, English Literature serves as a foundation for significant dialogue. Classroom conversations go beyond mere academic tasks – students articulate their thoughts, contrast cultural values, and cultivate empathy through storytelling. Literature prompts students to listen to others, challenge their preconceptions, and value diversity. English Literature classes evolve into engaging platforms where students can exchange their interpretations and cultural perspectives, enriching the learning journey for all. Therefore, English Philology and Culture—especially through the lens of literature – forge a pathway between nations, nurturing empathy, dialogue, and mutual respect among learners from varied corners of the globe. International students undoubtedly encounter genuine obstacles while studying English Literature. Many of these students often feel anxious when trying to adapt to a new environment. They frequently struggle to comprehend rapid or native-level English, particularly when faced serious literary works. Feeling shy about presenting in front of peers or sharing their viewpoints is also a common experience. A longing for their home culture and families can influence their emotional health, which subsequently affects their learning process. Moreover, engaging in collaborative work can be daunting when there are language barriers. (Andrade, 2006) Acknowledging these difficulties is vital, and it's essential that educators played a key role in ensuring that students feel welcome, supported, and confident in their learning environment. Effective teaching strategies can significantly enhance the experience for international students studying English Literature. Using straightforward and clear language is crucial as it aids students in following discussions more easily within a diverse classroom. Collaborative projects with teams of mixed nationalities promote interaction and help students feel more included. Incorporating subjects from various cultures allows every student to feel acknowledged and valued. Activities that encourage students to share their own experiences or traditions foster a sense of community and personalize the learning process. Innovative tasks such as creating posters, apps, or presentations keep students engaged and

give them various avenues for self-expression. These methods not only facilitate learning but also contribute to a more inclusive and enjoyable classroom atmosphere for all (Andrade, 2006). Throughout my teaching career, I have had the opportunity to work with students from Georgia, Armenia, Azerbaijan, and Turkey. Although these countries share borders, they possess distinct histories, traditions, and occasional political frictions. Nevertheless, in the classroom, English literature fosters an environment where students can connect with one another through emotions, narratives, and common values, rather than political discourse. As we explore English literature together through short stories, poetry, or plays – students begin to recognize universal human experiences such as love, family, respect, fear, and hope. These themes resonate across all cultures, and students frequently remark, "This reminds me of a tale from my homeland," or "We have something alike in our customs". Such instances help students enhance their empathy, respect, and cultural awareness. English literature serves as a safe space for engagement, where conversation replaces preconceived notions, and storytelling fosters closer connections among people.

Case Study: Understanding Cultural Differences through Zadie Smith's "The Embassy of Cambodia"

An interesting short story sample, suitable for multicultural classrooms is "The Embassy of Cambodia" (2013) by Zadie Smith, a contemporary British author. The narrative follows a woman named Fatou, hailing from the Ivory Coast, who works as a housekeeper in London. She experiences feelings of being an outsider and observes her surroundings. The story explores themes of cultural variety, silence, power, and identity. It offers substantial material for discussion. During the seminar, students discussed Fatou's experiences in London. Their remarks were quite differrnt due to the basis of their background: A Georgian student commented – "Fatou may be silent but possesses strength. Many Georgian people exhibit this trait when working abroad." An Azerbaijan student remarked – "She is employed yet is introspective. This illustrates that every individual has a rich inner world." A Turkish student noted – "In Istanbul

as well, people pass by each other without noticing." An Armenian student shared – "I relate to her sense of being 'invisible." Numerous immigrants encounter this feeling in foreign lands."

The insights from the Georgian, Armenian, Azerbaijani, and Turkish students demonstrated that literature can motivate students for open discussions. Despite their diverse backgrounds, all students resonated with Fatou's emotions. This reflects the understanding that while cultural experiences may vary, fundamental human feelings often remain similar.

The discussion proved to be significantly beneficial and provided students with more than a mere language practice. It effectively prompted them to engage more profoundly with important themes such as identity, labor, and migration – issues many people might personally relate to. By expressing their own cultural narratives in English, students not only practiced their language skills but also gained confidence and pride in their heritage. Recognizing that individuals from various nations routinely encounter similar challenges fostered empathy and a sense of togetherness among them. Additionally, this experience equipped students with the ability to listen to one another with dignity, a crucial competency both within and beyond the classroom. Thus, the short story transformed simple reading exercise to become a significant instrument for intercultural dialogue and shared understanding. Such classroom exchanges strengthens community ties, promote thoughtful communication, and enhance students' appreciation of literature as a bridge between distinct languages and cultures.

Conclusion

In summary, the paper suggests that English Philology transcends mere language study – it serves as an instrument for creating cultural connections and assisting international students in feeling acknowledged, understood, and supported. This is vital for their academic achievement and personal development. Educators and institutions should facilitate this by employing appropriate resources and strategies while being attuned to students' needs

studying English literature offers valuable lessons beyond the academic content. It aids foreign students to share their own cultural experiences, gain insights into others, enhance their English skills, become prepared to learn, communicate, and conduct research in a new environment. Incorporating intercultural dialogue in the classroom fosters a more effective and enjoyable learning experience for all (Liddicoat & Scarino,2013). Educators and institutions need to be prepared to use appropriate resources, methods and strategies while being attuned to needs of students' with different cultural backgrounds.

REFERENCES

1. Andrade, M. S. (2006). International students in English-speaking universities: Adjustment factors. Journal of Research in International Education, 5(2), 131–154.

2. Byram, M. (1997). Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Multilingual Matters.

3. Kramsch, C. (1998). Language and Culture. Oxford University Press.

4. Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence. Journal of Studies in International Education, 10(3), 241–266.

5. Liddicoat, A. J., & Scarino, A. (2013). Intercultural Language Teaching and Learning. Wiley-Blackwell.

6. Smith, Z. (2013). The Embassy of Cambodia. Penguin Books.

Molchanets Dmytro
Luhansk Taras Shevchenko National University (Poltava, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Yuhan N., DSc, associate professor

PHANTASMAGORIA AND IRREALITY IN THE POETICS OF ROLAND SCHIMMELPFENNIG'S DRAMAS «ETERNAL MARIA» AND «ARABIAN NIGHT»

The renowned German postmodernist playwright Roland Schimmelpfennig, a recipient of numerous international awards, occupies a distinctive position in contemporary drama. Although he is not typically categorized among representatives of postdramatic theatre, he nonetheless advances the traditions of literary drama: for R Schimmelpfennig, the dramatic text remains the starting point and central axis of theatrical production. Simultaneously, he assimilates and transforms elements characteristic of postdramatic aesthetics, notably through his collage-like dramaturgy, the destabilization of character identity, and the incorporation of surreal and fantastical motifs.

R. Schimmelpfennig has elaborated a unique form of narrative theatre, wherein characters frequently interrupt the dramatic action to directly address the audience, narrate, or comment upon their own roles. This technique creates an aesthetic distancing effect while paradoxically intensifying emotional engagement by foregrounding the act of storytelling itself.

R Schimmelpfennig's oeuvre has attracted considerable scholarly attention. G. Brandstetter provides a general analysis of his poetics [2, p. 97 – 112]; E. Fischer-Lichte characterizes his method as «kaleidoscopism» [3, p. 81 – 89]; N. Frey examines the particularities of speech structures within his plays [4, pp. 114 – 117]; N. Yuhan addresses genre transformations [8 – 9]; and F. M. Mennemeier situates Schimmelpfennig's early work within a broader literary context [5, p. 83 – 98].

The stylistic and linguistic features of the play «Under Pressure 1 – 3»

have been examined within broader studies of German postmodernism [1, p. 16 – 19]. N. Yuhan's analyses of «Arabian Night», «Under Pressure 1 – 3», «The Golden Dragon», and «The Woman from the Past» focus on intertextuality, intermediality, and the strategies of theatrical experimentation [10 – 11]. J. Ryan, meanwhile, explores the comedic dimension of «The Woman from the Past» [6, p. 23 – 31].

In «Eternal Maria», the motif of repetitive fate is already encoded in the title. Maria symbolizes the eternal feminine principle: a readiness to wait, to sacrifice, and to submit to forces beyond her control. Her future trajectory is anticipated by the parallel story of Eva and Hans. Much like Maria's attachment to Karl, Eva once awaited a beloved who never returned and ultimately married Hans, the man who had remained faithfully at her side. Maria thus stands at a similar crossroads, torn between her longing for Karl and the limitations of her present life [7, p. 112 – 113]. The external conflict between father and son functions as a trigger for Maria's internal struggle, reflecting Schimmelpfennig's consistent pattern of mirroring inner and outer conflicts.

Chance events, rather than conscious decisions, typically disrupt the monotonous lives of Schimmelpfennig's characters. However, chance in his dramaturgy does not merely intrude temporarily into an otherwise ordered world; rather, it reveals the underlying multiplicity and chaos of existence. Unlike in classical drama, where chance ultimately reaffirms a cosmic or moral order, in Schimmelpfennig's plays, it often appears as a purely destructive force, emphasizing the helplessness of human beings in the face of an unpredictable reality. A striking example of this motif is provided by the drama «Arabian Night».

The play's action unfolds through multiple parallel plotlines, united by a common setting – an apartment building – and a shared temporal frame – a single night – which endows the events with a heightened metaphysical resonance. Franziska Decke's storyline echoes the «Sleeping Beauty» fairy tale, where a princess is to be awakened by a kiss. Franziska's life is monotonous:

she works, returns home exhausted, showers, and falls asleep, only to awaken the next morning without memories of the previous day. Her roommate, Fatima Manzur, clandestinely invites her boyfriend, Kalil, during Franziska's nightly oblivion.

Every evening, Kalil waits for Fatima's call and rides to her apartment on his motorcycle. Fatima speculates what might happen if someone were to awaken Franziska with a kiss. The habitual pattern of events collapses when an unforeseen deviation occurs [7, p. 313].

Peter Karpathy, observing Franziska from his window, is seized by an irrational desire to kiss her. He sets off in search of her apartment. At the same time, Kalil becomes trapped in a malfunctioning elevator, while the building manager, Hans Lomayer, fails to post a warning. Fatima, anxious over Kalil's delay, accidentally leaves the apartment door open. Peter, entering the apartment, kisses the sleeping Franziska, who dreams that she is kissed by a sheikh.

Within her dream, the sheikh's jealous first wife curses Franziska to bring misfortune upon all men and to forget her true self until her destined love awakens her. Schimmelpfennig's blending of dream and reality serves to dismantle the clear boundaries between these domains, emphasizing the porousness of identity and experience.

Lomayer, too, experiences a dream-like vision, imagining himself in a desert where he encounters his former wife, now identified with the vengeful first wife of the sheikh. After impulsively kissing Franziska, Lomayer flees, leaving Franziska to awaken confused, believing herself transported to a palace.

Fatima, meanwhile, struggles to reenter the apartment while Kalil escapes the elevator. He encounters the bewildered Franziska; their meeting leads to a misunderstanding when Fatima returns and, seeing them together, succumbs to jealousy. Fatima's subsequent act of violence – the murder of Kalil – tragically culminates the chaotic chain of events.

The characters of «Arabian Night» are portrayed as powerless before

entropic forces. They remain incapable of fully understanding either the events that overwhelm them or the motivations underlying their own actions. They neither seek nor find metaphysical explanations for their fate [7, p. 325 – 328].

Their behavior is governed by unconscious impulses, and the autonomy of the body over conscious will is emphasized. Peter Karpathy's compulsion to find and kiss Franziska, or Karl's inexplicable act of violence in «Eternal Maria», exemplify this loss of rational agency. Ultimately, the dramatic conflicts arise from confrontations not merely between individuals, but between the self and the ungraspable forces of the Other and the Unknown.

REFERENCES

1. Amsterdam-Atlanta. Postmoderne Literatur in deutscher Sprache: Eine Ästhetik des Widerstands? Amsterdamer Beiträge zur neueren Germanistik, 2000. 401 p.

2. Brandstetter G. Selbst-Beschreibung: Performance im Bild. *Theater seit den 60er Jahren*: *Grenzgänge der Avantgarde.* Tübingen, 1998. P. 124 – 147.

3. Fischer-Lichte E. Verwandlung als ästhetische Kategorie: Zur Entwicklung einer neuen Ästhetik des Performativen. *Theater seit den 60er Jahren: Grenzgänge der Neo-Avantgarde.* Tübingen; Basel, 1998. P. 412-462.

4. Frei N. (Die Rückkehr der Helden: Deutsches Drama der Jahrhundertwende (1994 – 2001). Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2018. 124 p.

5. Mennemeier F. N. Das neue Drama. *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft.* Wiesbaden: Athenaion, 1983. 354 p.

6. Ryan J. Pastiche und Postmoderne. *Spätmoderne und Postmoderne. Beiträge zur deutschsprachiger Literatur.* Frankfurt-Main: Fischer, 1991. 159 p.

7. Schimmelpfennig R. Die Frau von früher. Stücke 1994 – 2004 Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 2004. 561 S.

8. Yuhan N. At the Crossing of Cultural and Literary Traditions: Intertextuality and Intermediality of Roland Schimmelpfennig's Play «A Woman from the Past». *The 6th International Scientific and Practical Conference «Scientific Progress: Innovations, Achievements and Prospects»* (March 6 – 8,

2023) MDPC Publishing, Munich, 2023. P. 280 – 286.

9. Yuhan N. Between Documentary (Verbatim) and Experimental Theater: Poetic Features of the Genre of Modern Biographical Drama (Based on Comparative Analysis). *The 1st International Scientific and Practical Conference «Modern Knowledge: Research and Discoveries»* (May, 19 – 20, 2023; Vancouver). A.T. International, 2023. P. 179 – 197.

10. Yuhan N. Chronotopisches metaphorisches Modell der Wirklichkeit in Roland Schimmelpfennigs «orientalischen Märchen» wie «Die arabische Nacht» und «Der goldene Drache». *Діалог культур у Європейському освітньому просторі*: Матер. VIII Міжн.конф. 10.05.2023. К. : КНУТД, 2023. С. 393 – 398.

11. Yuhan N. Dialog der Kulturen in R. Schimmelpfennigs Theaterstück «Der goldene Drache»: Eine moderne Interpretation von Äsops berühmter Fabel von der Ameise und der Zikade. *Діалог культур у Європейському освітньому просторі*: Матеріали IX Міжнародної конференції, 10 травня 2024 р. К.: КНУТД, 2024. С. 397 – 400.

Molchanets Oleksandr
Luhansk Taras Shevchenko National University (Poltava, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Yuhan N., DSc, associate professor

AUTHORIAL PRESENCE IN THE PLAYS OF ROLAND SCHIMMELPFENNIG: FEATURES OF EXPRESSION

The works of the famous German playwright Roland Schimmelpfennig are traditionally evaluated as innovative, conditionally realistic, in which experimentation predominates and all structural elements are seriously transformed [4, p. 235]. In this regard, it seems interesting to us to explore the ways of expressing authorial presence in the plays of Roland Schimmelpfennig.

The work of this contemporary German playwright has been studied in many scholarly papers: in G. Brandstetter's monograph, the general features of the playwright's poetics are analyzed [2, p. 97 – 112]; E. Fischer-Lichte characterized his artistic method as «Kaleidoskopismus» [3, p. 81 – 89]; N. Frey paid attention to the world of speech in Schimmelpfennig's dramaturgy [4, p. 114 – 117]; N. Yuhan examined genre transformations in the work of the German author [8 – 9]; F. M. Mennemeier studied the early works of R. Schimmelpfennig in the literary context [5, p. 83 – 98].

In a work on German postmodernism, the style and language features of the play «Unter Druck 1 – 3» were analyzed [1, p. 16 – 19]; in articles by N. Yuhan, Schimmelpfennig's plays «Arabische Nacht», «Unter Druck 1 – 3, «Der goldene Drache» and «Die Frau von früher» are examined from the perspective of intertextuality and intermediality, as well as the experimental nature of the playwright's theatre [10 – 11]; J. Ryan's work is dedicated to the comedic aesthetics in the text «Die Frau von früher» [6, p. 23 – 31].

One of the features of the German playwright's work is the weaving of song excerpts into the fabric of the plays. These are excerpts from popular or classical works as well as the author's own compositions.

In the play «Die Frau von früher», the poetic insertion is the Beatles' song

«I Will», the text of which Romy Vogtländer perceives literally as a vow of eternal love and loyalty [7]. In «Alice im Wunderland», Schimmelpfennig, together with Justine del Corte and K. Schwarzwälder, reinterprets «Der Erlkönig», reducing the high pathos of the famous ballad by J. W. Goethe, known to everyone from school, to the level of literary play [7, p. 53]. This kind of play, of course, fits perfectly into Carroll's artistic world. In the play «Ambrosia», the heavily drunk main character, who collapses under the table at the end of the work, suddenly recalls the song of the drunkards' choir from the second part of Goethe's «Faust»: «Dicht, Brüder! Trinkt, trinkt! / Wisst, den Becher flink euch füllt! / Wer noch sitzt – der halte sich, / Wer gefallen – unterliegt!» [7, p. 43].

In the play «An der Greifswalder Straße», the playwright uses Spanish and Italian songs, which he then translates into German, and Portuguese songs, which remain untranslated [7, p. 37].

However, there are examples of the playwright's own poetic creativity in the plays. The early work «Vor langer Zeit im Mai» is built around a song of the same name, which sounds closer to the end of the performance. This song is indeed one of the best and most memorable poetic insertions in the playwright's entire work [7, p. 24]. Poetic insertions are not always dressed by the playwright in verse form. Sometimes they are simply highly poetic prose fragments (for example, in the play «Vorher und Nachher» [7, p. 31 – 32]).

In general, poeticism is characteristic of the absolute majority of Schimmelpfennig's plays, and even when there are no poetic insertions, they are distinguished by rhythm and melodiousness. According to the logic of poetry, the following primarily happens: the boundary between content and form of the drama is erased, consciousness and action become a unified whole. Therefore, the features of texts with poetic stage directions resemble the literature of «stream of consciousness».

Speaking about the playwrights who most strongly influenced his own work, Schimmelpfennig first of all names W. Shakespeare and wonders: «Could

it have been otherwise?» Therefore, it is not surprising that in his plays there is often a verbal jumble, in which the author expresses his attitude to what is happening or to a particular character.

Sometimes this is hidden wordplay, as in the case of American toponyms from «Trilogie der Tiere» (Pebble Beach and Lower Eastside), and sometimes explicit. For example, in the third part of the «Trilogie», in three consecutive fragments, the adjective «tief» is played with: ever deeper into the earth's center small particles penetrate, ever deeper into the ground a terminally ill girl in a wedding dress digs her own grave, and ever lower Frankie's plane falls [7, p. 25].

In the play «Für eine bessere Welt», there are simple examples of verbal play: for example, under the word «Werbung» both «advertising» and «recruitment» are meant simultaneously; and also less obvious ones: at first, an unnamed soldier, speaking about fears and ways to suppress them, says «fear drains strength», and a little later, soldier Oliver Olson, floating down the Styx, confesses: «I floated without any effort» [7, p. 37]. He, being in the borderline zone between life and death, loses all fear.

As with W. Shakespeare, wordplay in Schimmelpfennig often operates on several levels simultaneously and allows for multiple interpretations. For example, in «Für eine bessere Welt», wordplay is combined with color play: black and opaque (coffee drink, the «black» continent, the names of military units «Black Watch» and «Black Ten») are opposed to white and transparent (water, snow, white clothes during the celebration) – thus expressing the opposition between life and death.

A similar transition is embodied in the «Trilogie der Tiere», where the movement goes from a snowy plain at the beginning of the first part to impenetrable darkness at the end of the third. And the two decades that have passed between them are connected by a black-and-white photograph.

The image of a person descending the stairs and forever leaving their home, not knowing where to go, can be seen as a structural parallel to the image

of Psyche descending into Hades, or as a metaphor for a dying civilization («untergehende Zivilisation») – clearly playing with the title of Spengler's famous book «Untergang des Abendlandes», from which soldiers continue to arrive in conflict zones in Africa and Asia.

The very title «Für eine bessere Welt» can be interpreted in at least four different ways – the «better world» could mean: 1. A world without war; 2. The afterlife; 3. Africa (as opposed to dying Europe); 4. The world of alien civilizations suddenly appearing during the war [7, p. 40].

As a rule, the inexact stage directions refer to the actors' performance. For example, the opening stage direction of «Kalypso» says: «The father's spirit is more or less present on stage from his first appearance until the end of the performance; he drinks, smokes, listens or is forced to listen. He might get up a few times, go after something, examine something» [7, p. 15]. In the same text there is also this introductory remark: «I marked a few places where the characters can drink; for others I didn't – it's a suggestion, not a directive» [7, p. 14]. In some plays, inexact stage directions penetrate the fabric of the text and acquire a more poetic character. For example, in «Ende und Anfang» the appearance of a glowing mouse is described [7, p. 33].

And sometimes the inexactness turns into contradiction: in «Ambrosia», the characters gather in a place that is, on the one hand, presumably a restaurant with vaulted ceilings («vermutlich ein Restaurant in einem Gewölbe»), and on the other hand – definitely not a restaurant [7, p. 60]. This is explained by the fact that Schimmelpfennig and the Chilean playwright Justine del Corte, who co-wrote the play, envisioned the scene differently.

The typical ways of expressing authorial presence in Schimmelpfennig's work (song insertions, wordplay, stage directions, etc.) maintain the author's narrative style and enhance the conditionally fictitious space of the work.

REFERENCES

1. Amsterdam-Atlanta. Postmoderne Literatur in deutscher Sprache: Eine Ästhetik des Widerstands? Amsterdamer Beiträge zur neueren Germanistik, 2000.

401 p.

2. Brandstetter G. Selbst-Beschreibung: Performance im Bild. *Theater seit den 60er Jahren*: *Grenzgänge der Avantgarde.* Tübingen, 1998. P. 124-147.

3. Fischer-Lichte E. Verwandlung als ästhetische Kategorie: Zur Entwicklung einer neuen Ästhetik des Performativen. *Theater seit den 60er Jahren: Grenzgänge der Neo-Avantgarde.* Tübingen; Basel, 1998. P. 412-462.

4. Frei N. Die Rückkehr der Helden: Deutsches Drama der Jahrhundertwende (1994 – 2001). Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2018. 124 p.

5. Mennemeier F. N. Das neue Drama. *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft.* Wiesbaden: Athenaion, 1983. 354 p.

6. Ryan J. Pastiche und Postmoderne. *Spätmoderne und Postmoderne. Beiträge zur deutschsprachiger Literatur.* Frankfurt-Main: Fischer, 1991. 159 p.

7. Schimmelpfennig R. Die Frau von früher. Stücke 1994 – 2004 Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 2004. 561 S.

8. Yuhan N. At the Crossing of Cultural and Literary Traditions: Intertextuality and Intermediality of Roland Schimmelpfennig's Play «A Woman from the Past». *The 6th Internat. Scientific and Practical Conference «Scientific Progress: Innovations, Achievements and Prospects»*. Munich, 2023. P. 280-286.

9. Yuhan N. Between Documentary (Verbatim) and Experimental Theater: Poetic Features of the Genre of Modern Biographical Drama (Based on Comparative Analysis). *The 1st International Scientific and Practical Conference «Modern Knowledge: Research and Discoveries»*. Vancouver, 2023. P. 179-197.

10. Yuhan N. Chronotopisches metaphorisches Modell der Wirklichkeit in Roland Schimmelpfennigs «orientalischen Märchen» wie «Die arabische Nacht» und «Der goldene Drache». *Діалог культур у Європейському освітньому просторі*: Матер. VIII Міжн. конф. 10.05.2023. К. : КНУТД, 2023. С. 393-398.

11. Yuhan N. Dialog der Kulturen in R. Schimmelpfennigs Theaterstück «Der goldene Drache»: Eine moderne Interpretation von Äsops berühmter Fabel von der Ameise und der Zikade. *Діалог культур у Європейському освітньому просторі*: Матер. IX Міжнар. конф., 10.05.2024. К.: КНУТД, 2024. С. 397–400.

Moskalenko Diana
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kornieieva I., PhD, associate professor

FORMS OF SLANG TOKENS IN THE ENGLISH LANGUAGE

Slang is a living and dynamic linguistic element that reflects changing social and cultural conditions [8]. Slang consists of informal, off-topic words and expressions that often develop in certain groups such as youth, subcultures and professional communities. This vocabulary adds color, humor, and intimacy to conversations, but its fluidity and informality often challenge traditional language structures [1].

Slang vocabulary are informal words and phrases commonly used in everyday communication, often in certain social groups and usually excluded from formal written speech. The main function of slang is to create a sense of community and identity within a group, often distinguishing its members from others. Slang is constantly changing, with words quickly becoming obsolete and new words able to emerge [3].

The vocabulary of slang takes many forms. The most common of these are:

1. Abbreviations: Shortened forms of words and phrases, such as “OMG” (Oh My God), “LOL” (Laugh out loud), “BRB” (Be right back), “IDK” (I don’t know), “TBH” (To be honest), “BTW “ (By the way), “JK” (Just kidding), “GR8” (Great), “ASAP” (As soon as possible), “TMI” (Too much information), “YOLO” (You only live once), “FYI” (For your information), “GTG” (Got to go) are frequently used in digital communication, especially in text messages and on social media platforms. They reflect the fast-pace nature of modern life and the desire for efficiency [2].

2. Blends: Words formed by combining parts of two or more words, such as “Brunch” (breakfast + lunch), “Motel” (motor + hotel), “Chillax” (chill + relax), “Guesstimate” (guess + estimate), “Glamping” (glamorous + camping),

found in both spoken and written slang. Blends help to compactly convey new meanings and concepts [4].

3. Coined words: These are entirely new words created to represent new ideas or concepts. For example:

• Cringe – something very uncomfortable or strange (That joke was so cringe!).

• Yeet – to throw something with force or express enthusiasm (He yeeted the ball across the field!).

• Sus – suspicious (That guy is acting sus).

• Flex –to brag or show off something cool (Nice car, big flex!).

• Drip – cool style or clothes (His outfit has serious drip).

• Shook – very surprised or shocked (I'm so shook right now!).

• Snack – a very attractive person (He's looking like a snack!).

• Goblin mode – a state when you don't want to take care of yourself, but just idle around (I was in full goblin mode all weekend).

These words are constantly changing and updating, especially thanks to social media and memes [5].

4. Borrowings: Slang vocabulary is often borrowed from other languages, reflecting cultural exchange. Examples include "sushi" from Japanese and "fiesta" from Spanish. Such borrowed words often contain cultural nuances that can make direct translation difficult [7].

5. Compound words: These are words formed by combining two words.

For example:

• Hangry (hungry+angry) – someone who is hungry and upset

• Adorkable (adorable + dork) – cutely awkward, attractively awkward

• Bromance (bro + romance) – very close friendship between the boys

• Frankenfood (Frankenstein + food) – strange food

• Jerkface (jerk + face) – unpleasant person

• Techspeak (technology + speak) – a language full of technical terms

• Textpectation (text + expectation) – waiting for a reply to the message

• Unfriend (un + friend) – delete someone from friends in social networks

• Workaholic (work + alcoholic) – a person who works all the time

• Shopaholic (shop + alcoholic) – a person who is excessively fond of shopping

These words are a modern example of how slang compounds reflect a creative fusion of meanings. Such words are often formed by combining two words or adding prefixes/suffixes to create a new meaning [4].

Slang plays several important roles in communication. It allows people to express themselves more freely and creatively and often creates a sense of community. Moreover, because many slang terms originate from marginalized or non-mainstream groups, slang can also act as a form of resistance or subversion. For example, African American English (AAVE) has had a significant influence on modern slang, giving rise to terms such as “woke” and “lit” [1].

In addition, slang has the ability to evoke humor, irony, and surprise. It can turn an everyday situation into something more amusing and familiar, as seen in expressions such as “Netflix and chill” and “throw shade.” However, because slang is informal, its use is often limited to a specific context and audience. Using slang in a professional environment or in a formal setting, such as when writing academic papers, may be perceived as inappropriate [3].

Slang is constantly evolving, new words are born and old ones disappear. Social media accelerates this process, allowing slang terms to spread rapidly in the global community. For example, terms such as “yolo” (you only live once) and “bae” (before everyone else) became widely popular in the early 2010s [8]

The evolution of slang reflects social, technological, and cultural changes. For example, with the development of online gaming, terms such as “noob” (newbie) and “GG” (good game) have emerged, while social movements have created slang terms such as “cancel culture” and “genderfluid”.

Slang vocabulary is an integral part of the English language, providing flexibility and creativity in everyday communication.

While slang reinforces group identity and makes language more appealing, it also creates problems for non-native speakers and in formal contexts. Slang is dynamic and constantly evolving, reflecting the rapid pace of change in modern society. Understanding the different forms and functions of slang is essential to understanding its role in communication and its effective use in both informal and formal language settings [1].

REFERENCES

1. Adams, M. Slang: The People's Poetry. Oxford: Oxford University Press, 2009. 256 p.

2. Belova A. L. Modern English lexicology. Kyiv: KNU Publishing house, 2019. 200 p.

3. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 488 p.

4. Gabruseva L. Slang in modern English: structure, functions, features of use. Kharkiv: Kharkiv university named after Karazin, 2017. 180 p.

5. Kiak T. P. Lexikology of the English language. Lviv: LNU, 2016. 220 p.

6. Miroshnyk S. O. The concept of slang and its basic characteristics. KNU Publishing house, 2020. 150 p.

7. Peleshak R. English language: lexicology and semantics. Kyiv: Publishing Center «Academy», 2020. 210 p.

8. Styshov O. Word-forming process in the modern English language. Dnipro publishing house, 2018.190 p.

Назаренко Єва
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Моісєєва Н. О.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ПРОМОВ В УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОМУ ДИПЛОМАТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Переклад дипломатичних виступів є складним завданням, що вимагає від перекладача точності у відтворенні змісту, дотримання риторичних особливостей і врахування культурного контексту. Політичні тексти часто містять алюзії, метафори, історичні паралелі, які необхідно коректно інтерпретувати для аудиторії іншої мовної спільноти. У цьому дослідженні розглядається промова Президента України Володимира Зеленського у Бундестазі 17 березня 2022 року та її переклад німецькою мовою. Аналіз спрямований на вивчення перекладацьких стратегій, використаних для передачі змісту, стилю та емоційної насиченості оригінального тексту [2, 3].

Переклад дипломатичних текстів розглядається як окрема сфера перекладознавства, що об’єднує принципи лінгвістичної точності та прагматичної адекватності. Важливим фактором є передача риторичних фігур, метафоричних образів і алюзій, оскільки вони впливають на сприйняття змісту промови.

У межах теоретичних підходів виділяють такі стратегії, як калькування, модуляція, експлікація та цитатний переклад. Вибір стратегії залежить від прагнення зберегти смислову глибину висловлювання, ритмічну структуру тексту і прагматичний ефект, який промова має справити на цільову аудиторію.

Під час перекладу політичних виступів також важливо враховувати комунікативний намір автора, що може проявлятися через використання прямих звернень, закликів або відсилань до історичних подій.

Тепер переходимо конкретно до промови пана президента.

У промові фігурує ряд метафор, які перекладачам потрібно було передати максимально точно.

Першим прикладом є вислів:

Оригінал (укр.): «*ви – ніби знову за стіною. Так, не Берлінською. Але посеред Європи. Між свободою і неволею*».

Переклад (нім.): «*Aber Sie scheinen sich wieder hinter einer Mauer zu befinden. Ja, es ist nicht die Berliner Mauer, aber eine Mauer mitten in Europa, zwischen Freiheit und Unfreiheit*».

У цьому випадку використано калькування з адаптацією: образ «стіни» збережено, а опозиція «Freiheit und Unfreiheit» передає сенсовий контраст без втрати риторичної сили.

Інший приклад стосується попереджень України щодо загрози «Північного потоку»:

Оригінал (укр.): «*Північні потоки – це зброя й підготовка до великої війни*».

Переклад (нім.): «*Als wir Ihnen sagten, dass die Nord Stream-Leitungen Waffen sind und der Vorbereitung auf einen großen Krieg dienen...*».

Тут використано експлікацію, доповнюючи оригінальне твердження деталізацією «допомагають у підготовці до війни», щоб зробити думку більш зрозумілою німецькій аудиторії.

Ще одна важлива цитата:

Оригінал (укр.): «*Торговельні маршрути між вами й державою – колючий дріт над стіною*».

Переклад (нім.): «*Derzeit sind die Handelsbeziehungen zwischen Ihnen und dem Staat ... der Stacheldraht über der Mauer*».

Метафорика «колючого дроту над стіною» була збережена без змін, що свідчить про свідомий вибір прямого перекладу для збереження емоційного ефекту.

Цитата щодо історичної пам’яті:

Оригінал (укр.): «*Після зруйнованого Харкова... Після розбомблених Чернігова, Сум і Донбасу...*»

Переклад (нім.): «*Nachdem Charkiw zerstört wurde... Nachdem Tschernihiw, Sumy und der Donbass zerbombt wurden...*»

Перекладач застосував дослівну трансляцію із збереженням ритміки й стилістики переліку трагедій.

Важливим є фінальний заклик:

Оригінал (укр.): «*Канцлере Шольц! Зруйнуйте цю стіну!*»

Переклад (нім.): «*Herr Bundeskanzler Scholz! Reißen Sie diese Mauer nieder!*»

Це цитата прямого запозичення від Рональда Рейгана. Використано цитатний переклад, який підсилює алюзію на історичну подію в Берліні 1987 року.

У всіх цих випадках перекладачі демонструють гнучке використання стратегій калькування, модуляції, експлікації та збереження цитатної точності. Це дозволяє одночасно дотримуватися вимог точності дипломатичного тексту та відповідати очікуванням німецькомовної аудиторії.

Таким чином, аналіз автентичного матеріалу доводить, що переклад дипломатичних промов вимагає не лише лінгвістичної точності, але й уміння передати політичні підтексти, риторичні стратегії і культурні алюзії, що закладені у вихідному тексті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Президент України. Промова Президента України Володимира Зеленського у Бундестазі, 17 березня 2022 року [Електронний ресурс]. – URL: https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-u-bundesta-73621 (дата звернення: 26.04.2025).

2. Bundestag. Ansprache des Präsidenten der Ukraine, Wolodymyr Selenskyj, im Deutschen Bundestag am 17. März 2022 [Elektronische Ressource]. – URL:

https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2022/kw11-de-selenskyj-rede-deutsch-884872 (Zugriff am: 26.04.2025).

Pashkova Daria
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

TRANSLATING CLASSICAL FICTION BETWEEN PHILOLOGY AND MODERN READABILITY

Introduction. Translating classical fiction is not only a method of conveying information through its most accurate word-for-word transmission. Literary publications and works dating back to previous eras have complex, specific archaic vocabulary, syntactic structures, and semantic features that respond to social and multicultural realities, which makes it difficult for the reader to understand the text. As a result, translators ask themselves whether it is possible to preserve the style and authenticity of literature when translating the original with adaptation to the linguistic norms and philological aspects of the present to convey the meaning to the reader most understandably and correctly.

The work aims to analyse how it is possible to manage the balance between the linguistic features of classical fiction and modernisation, which affects the understanding and perception of information without distorting the content, philological and lexical aspects, and authentic realities.

R. P. Zorivchak, in her work «Realia and Translation», defines realia as «monolexemic and polylexemic units that contain, as their primary lexical meaning, a traditionally established set of cultural information unfamiliar to the objective reality of the language of the recipient» [1, p.58]. At the same time, V. Rizun states that a pressing issue in the translation of literary works is equivalence in interpretation, which is directly related to aspects such as the translation of non-equivalent vocabulary and the reproduction of the national characteristics of the original [2, p.9].

Firstly, it is known that the choice of technique depends on many components of text analysis and translation strategies to reproduce the original content fully. Fiction makes it challenging to convey precise connotations

because word-level translation will not convey the accompanying expression, the emotional component of the linguistic unit, or entire lexical structures. It is necessary to achieve a harmonious combination of the authenticity of the original and the meaningful and accurate content of the translation.

Secondly, the translation should convey the idea to the reader as accurately and adequately as possible. Here, the context of the text plays an important role in making all the components of such literature meaningfully connected. Suppose the text dates back to previous centuries. In that case, it may not be fully comprehensible, just as the original idea will not be interesting to the reader because its central concept, in which every detail and every linguistic aspect is important, is not expressed. For this reason, many lexical items and whole sentences must be stylistically similar to the original but understandable to the modern world so that the material is perceived correctly. To resolve this issue, the original style of the author of the literary publication and, at the same time, the audience for which the text is intended are taken into strong consideration. Methods of achieving a harmony between the uniqueness of the literature of previous times and its modern perception in the world include partial modernisation and improvement of outdated vocabulary, such as archaisms and historicisms, realities and syntax, preservation of the author's style, and the use of neutral but elegant language that expresses the literary quality of the work. Thus, E. Sepir noted that no language can express every idea with an independent word or root element because the complexity of experience is infinite. The resources of even the wealthiest language are minimal [3, p.403].

Conclusion. Over time, the world and realities constantly change, and texts are perceived differently. Due to the search for and methods of maintaining harmony between the authenticity of the original and modernisation, works of fiction do not lose their relevance in the readers' impression. A gradual analysis of literature, the author's style and realities, and consideration of the audience help translate a literary text.

REFERENCES

1. Зорівчак Р.П. (1989). Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при ЛНУ. 216 с.

2. Різун, В. В. (1982). До питання про соціально-культурну адаптацію художнього твору. *Теорія і практика перекладу*. Київ : Вища школа. С. 9.

3. Селіванова О.О. (2008). Сучасні лінгвістичні напрями та проблеми: підручник. Довкілля-К. Полтава, 2008. С. 400-420.

Пентій Ніна
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – д. філол. н., проф. Бойко Я. В.

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АБРЕВІАТУР У ТЕКСТАХ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Юридичний дискурс посідає чільне місце у міжкультурній комунікації, оскільки сучасне суспільство дедалі активніше залучене до правової взаємодії на міжнародному рівні. Юридичні тексти мають високий ступінь формалізації, точності та спеціалізованої термінології, серед якої значну частину займають абревіатури. У зв'язку з цим проблема їх адекватного перекладу на іншу мову, зокрема українську, є актуальною.

Метою цієї роботи є розгляд основних способів відтворення абревіатур юридичного дискурсу англійською мовою при перекладі українською мовою, зокрема виявлення закономірностей і труднощів, які виникають у процесі перекладу таких одиниць.

Юридичні тексти англійською мовою надзвичайно насичені абревіатурами, більшість із яких є інституційно або функціонально значущими. Вони передають різні поняття: види правових документів, назви організацій, правовий статус осіб, посад тощо. Англомовні юридичні абревіатури, як правило, мають усталені відповідники в українській мові, проте їх передача вимагає врахування низки лінгвістичних і прагматичних чинників.

На основі класифікації В. Карабана виокремлюють кілька способів перекладу абревіатур [1]: переклад усіх слів у складі абревіатури з утворенням українського відповідника (CIA – Центральне розвідувальне управління / ЦРУ); транслітерація або транскрипція (NATO – НАТО); переклад повною формою, якщо скорочення не має відповідника (ALFCE – об'єднані сухопутні війська НАТО); транскодування з поясненням (PLC – компанія з обмеженою відповідальністю).

Особливу складність становлять багатокомпонентні або вузькоспеціалізовані скорочення (наприклад, BEPS, CEDAW), які потребують не лише лінгвістичної обізнаності, але й глибокого розуміння правової системи. У таких випадках застосовується описовий або пояснювальний переклад.

У юридичному дискурсі також використовуються скорочення на кшталт апокоп (усічення початкової частини слова): barr. – *barrister*, Gen. – *General*. Подібні скорочення активно функціонують у професійному мовленні для позначення звань і посад.

Структурно абревіатури можуть бути:

двобуквеними (PC – Practice Cases);

трибуквеними (CID – Criminal Investigation Department);

багатокомпонентними (EYBA – European Young Bar Association), які важко запам’ятати і які часто перекладаються описово.

Окрім вищезгаданих типів, також існують так звані комбіновані скорочення, що утворені за допомогою поєднання ініціалів і частин слів (наприклад, Interpol – International Criminal Police Organization). У таких випадках вибір перекладацької стратегії залежить від ступеня відомості абревіатури у мові перекладу. Якщо термін широко вживаний, наприклад, Інтерпол – його залишають без змін. Якщо ж ідеться про менш знану одиницю, доцільно застосовувати переклад повною формою з подальшим узагальненням у тексті.

Акроніми, що вимовляються як слова (наприклад, SALT – Strategic Arms Limitation Talks), вимагають особливої перекладацької уваги. У залежності від контексту можливий як повний переклад, так і транскодування з подальшим поясненням.

Додатково варто враховувати омонімічність деяких абревіатур. Наприклад, ADA може означати *Americans with Disabilities Act* або *Assistant District Attorney*. У таких випадках вирішальним є контекст.

Особливу роль у процесі перекладу відіграє системність і уніфікація.

Використання внутрішніх глосаріїв або фахових словників (наприклад, Black’s Law Dictionary, Англо-український юридичний словник В. Карабана) значно підвищує точність і стабільність перекладу абревіатур.

Слід також згадати про вплив правової культури на тлумачення абревіатур. У США, наприклад, абревіатура SCOTUS (Supreme Court of the United States) має чітке прагматичне значення і викликає асоціації із системою правосуддя. При перекладі в українському контексті така одиниця потребує або описового пояснення, або заміни на відповідник – «Верховний суд США».

Таким чином, переклад юридичних абревіатур вимагає від перекладача високої кваліфікації, спеціальних знань у сфері права та уважності до контексту. Успішне відтворення таких одиниць можливе лише за умови правильного вибору перекладацької стратегії залежно від ситуації комунікації, функції скорочення в тексті та його усталеності у мові перекладу. Поглиблене вивчення цього аспекту сприятиме розвитку юридичного перекладознавства, вдосконаленню професійної підготовки перекладачів та створенню спеціалізованих ресурсів для ефективного перекладу скорочених форм у правовій сфер

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2004. 577 с.

2. Лучук О. М. Англо-український словник абревіатур та акронімів у галузі міжнародних відносин, економіки і права. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 192 с.

3. Яблочнікова В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. Вип. 1. С. 177–179.

Підгайна Анастасія
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – д. філол. н., проф. Бойко Я. В

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ОНІМІВ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ГАЗЕТ І ЖУРНАЛІВ)

У сучасному світі журналістика відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні громадської думки та передачі інформації. Значну частину англомовного публіцистичного дискурсу займають оніми – власні назви, які потребують особливого підходу під час перекладу. Адекватне відтворення таких одиниць українською мовою є необхідною умовою збереження смислу та стилістичної відповідності тексту оригіналу.

Питання перекладу власних назв досліджувалося в працях Іващенка В. М., Колесникової С. П., а також зарубіжних лінгвістів, таких як G. Solganik. У їхніх роботах висвітлюються питання класифікації онімів, аналізуються труднощі перекладу та пропонуються основні стратегії їх відтворення. Проте саме функціонування онімів у журналістських текстах англомовного походження ще потребує подальшого дослідження.

Мета полягає у вивченні перекладацьких стратегій, застосованих при передачі онімів українською мовою у публіцистичних текстах, а також в аналізі їхньої ефективності в умовах реального комунікативного контексту.

У публіцистичному дискурсі онімам належить ключова роль, оскільки вони виконують функції ідентифікації, номінації та маркування культурної приналежності осіб, географічних об’єктів, інституцій та інших реалій. У процесі перекладу англомовних публіцистичних текстів на українську мову перед перекладачем постає завдання не лише адекватно передати денотативне значення оніма, але й зберегти його стилістичну, прагматичну й культурну функцію.

Матеріалом дослідження стали публікації з газет *The Guardian, The Times, The New York Times, The Economist*, а також із журналів *Time, Newsweek*, у яких активно використовуються антропоніми, топоніми, ергоніми, космоніми та хрематоніми. Аналіз засвідчив, що у перекладі онімів застосовуються різні стратегії, зокрема *транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад*, а також *часткове* або *повне заміщення*.

Наприклад, при передачі **антропонімів** найчастіше використовуються *транслітерація* або *змішана передача*: *Boris Johnson → Борис Джонсон*, *Joe Biden → Джо Байден*. У деяких випадках (особливо при повторному вживанні або у заголовках) спостерігається *редукція* імені до прізвища, що відповідає нормам українського публіцистичного стилю.

Топоніми зазвичай передаються згідно з усталеною традицією, що відображена в довідниках та перекладацьких стандартах: *United Kingdom → Сполучене Королівство*, *The White House → Білий дім*. Разом з тим, при згадуванні маловідомих географічних назв перекладачі можуть звертатися до *транскрипції* або *описової трансформації* з поясненням.

Особливу складність становлять **ергоніми** (назви установ, компаній, організацій): *The Pentagon → Пентагон*, *NATO → НАТО*, *Apple Inc. → Apple*. Тут важливим є врахування ступеня усталеності назви в українській мові та комунікативної функції в тексті. При перекладі назв ЗМІ, видавництв, фондів тощо спостерігається тенденція до збереження оригінальної форми з уточненням функції або характеру організації в контексті.

Значну увагу в публіцистичних текстах привертають **культурно марковані оніми**, зокрема історичні або символічно навантажені назви (наприклад, *Wall Street*, *Watergate*, *Downing Street*), що потребують інтерпретаційного підходу або коментаря у вигляді примітки.

У ході дослідження було виявлено, що основними перекладацькими трансформаціями при відтворенні онімів є: **транскрипція та**

транслітерація (передача звукової або графічної форми), **калькування** (буквальний переклад складових частин), **адаптація до мовних норм цільової мови**, **елементи десемантизації** (втрата первинного значення, особливо у стереотипних контекстах), **додавання коментарів** або **пояснень** у разі незрозумілості для українського читача.

Таким чином, відтворення онімів у публіцистичному дискурсі вимагає поєднання лінгвістичної точності та культурної чутливості. Успішне перекладацьке рішення залежить від поєднання таких чинників, як контекст, частотність уживання, очікування цільової аудиторії та функціональний стиль тексту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Іващенко В. М. Лінгвістичні основи перекладознавства. К.: Вища школа, 2006. 304 с.

2. Solganik G. Ya. The Semantics and Translation of Proper Names. // The Linguistic Journal. 2001. Vol. 6(3). P. 15–24.

3. Матеріали газет: BBC, The Guardian, The New York Times (2023–2024).

Polishchuk Kateryna
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

POLYGLOTISM AS A COMPETITIVE ADVANTAGE FOR FOREIGN GRADUATES OF UKRAINIAN UNIVERSITIES

Introduction. Polyglotism, defined as proficiency in multiple languages, has become a critical asset modern cross-cultural communication. For foreign graduates of Ukrainian universities, multilingualism enhances intercultural communication and opens doors to international career opportunities. This phenomenon aligns with the broader trends in education, where language skills are integral to fostering academic mobility and professional growth [4, p. 155].

This study aims to determine the role of polyglotism as a competitive advantage for foreign graduates of Ukrainian universities and to analyze how knowledge of multiple languages affects their career development in a globalized labor market. Specifically, the aim is to examine how proficiency in several languages facilitates graduates' integration into international professional environments, expands their employment opportunities, and enhances their adaptability in diverse cultural and professional contexts.

Firstly, multilingualism equips graduates with the ability to navigate diverse cultural and professional environments. Studies highlight that bilingual or multilingual individuals demonstrate superior cognitive flexibility, problem-solving skills, and adaptability traits highly valued in globalized industries [3]. For foreign graduates, proficiency in Ukrainian alongside other languages facilitates integration into Ukraine's labor market while maintaining access to international networks.

Secondly, Ukrainian universities increasingly prioritize multilingual education to align with European educational standards – bilingual programs, which immerse students in Ukrainian and a second language, enhance linguistic and cultural competence. For instance, research indicates that students in

bilingual environments develop a deeper understanding of cross-cultural communication, preparing them for roles in international diplomacy, business, or academia [1].

Thirdly, while the benefits of multilingualism are evident, achieving fluency demands structured curricula and institutional support. Early exposure to second languages at the secondary school level builds foundational skills, as demonstrated by research emphasizing the cognitive advantages of bilingual education [3]. Integrating digital tools and online platforms into language programs addresses gaps in traditional classroom settings, enabling immersive learning experiences that simulate real-world interactions [2]. Furthermore, cultural exchange programs, facilitated through partnerships with international institutions, promote practical language use and deepen intercultural dialogue, fostering adaptability in global professional contexts [4, p. 157]. These strategies collectively highlight the importance of systemic approaches to language acquisition, balancing theoretical knowledge with experiential learning.

Evidence from Ukrainian higher education demonstrates the transformative role of multilingual competence. Proficiency in English, for instance, facilitates international academic collaboration, expands access to global research resources, and enables participation in transnational research initiatives. These outcomes highlight the critical importance of language acquisition for both scholarly and professional advancement.

Conclusion. Polyglotism is a cornerstone for the career advancement of foreign graduates from Ukrainian universities. By fostering linguistic diversity, educational institutions enhance individual competitiveness and contribute to Ukraine’s integration into the global academic and economic landscape. Future efforts should focus on expanding bilingual programs and leveraging technological innovations to meet the demands of a rapidly globalizing world.

REFERENCES

1. Василенко В. А. (2018). Білінгвізм як чинник для успішної інтеграції в міжнародний освітній простір. *Сучасні проблеми правового,*

економічного та соціального розвитку держави. Харків. С. 297-299. https://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/148.pdf (дата звернення 21.04.2025).

2. Гаманюк В. (2017). Навчання другої іноземної мови у системі загальної освіти в Україні: проблеми та перспективи. Педагогіка вищої та середньої школи. №1(50). С. 116-124.

3. Грітченко І. (2016). Особливості та переваги вивчення другої іноземної мови у школі. *Мова, освіта, культура: античні цінності – сучасне застосування* : матеріали Міжнародного дискусійного форуму (19-20 травня 2016 року, м. Умань). Умань. С. 127–128. https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/5926/1/tezy_Uman.pdf (дата звернення 23.04.2025).

4. Радіонова К. (2024). Білінгвізм у сучасній системі освіти України: переваги та недоліки. *Recent Trends in Science*: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine. С. 155-157. http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2024/05/Conference-Proceedings-May-16-17-2024-1.pdf#page=155 (дата звернення 21.04.2025).

Popova Iryna
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kornieieva I., PhD, associate professor

WORD FORMATION AND BASICS OF TRANSLATION

Introduction. Language is a dynamic system that evolves over time. One of the key aspects of linguistic development is word formation—the process of creating new words and expanding vocabulary. In turn, translation plays a crucial role in bridging communication between different languages and cultures. Understanding word formation helps translators accurately convey meanings, preserve nuances, and adapt linguistic structures across languages. This paper explores the fundamental principles of word formation, including morphological processes and the role of affixation, compounding, and borrowing. Additionally, it examines the basics of translation, highlighting key translation techniques, challenges, and the importance of linguistic and cultural context.

The purpose of this article is to explore the fundamentals of word formation and the basics of translation; learn how words are created through derivation, compounding, and other linguistic processes, and discover essential translation techniques to convey meaning accurately across languages.

Word formation plays a crucial role in the development of any language, allowing it to expand and adapt to new realities. In English, new words are created through various processes, including affixation, compounding, conversion, clipping, blending, and borrowing. Affixation involves adding prefixes or suffixes to an existing word to alter its meaning or grammatical category. Compounding, on the other hand, creates new words by combining two or more existing ones, forming terms like “sunflower” or “bookcase”. Conversion is another important process in which a word changes its grammatical category without any modifications in form, such as when the noun “email” becomes the verb “to email”. Additionally, some words are shortened

through clipping, where a longer word is reduced to a simpler form, such as “advertisement” becoming “ad.” Blending merges parts of two words into a single new one, as seen in “smog” (smoke + fog) or “brunch” (breakfast + lunch). Many words in English also come from other languages through borrowing, a process that reflects cultural and historical exchanges. Words like “piano” from Italian, “sushi” from Japanese, and “restaurant” from French have become part of everyday English vocabulary. These word formation methods contribute to the richness and flexibility of the language, making it dynamic and constantly evolving.

Translation, as a process of converting text or speech from one language into another, requires a deep understanding of both linguistic structures and cultural nuances. There are different types of translation, ranging from literal to free translation, each serving different purposes. Literal translation follows the original text word for word, preserving structure but sometimes losing meaning. Free translation focuses on conveying the intended meaning rather than sticking to the exact wording. One of the key challenges in translation is achieving equivalence, where the translated text conveys the same meaning, effect, and tone as the original. Equivalence can be linguistic, cultural, or functional, depending on the context. Translators often face difficulties with idioms, expressions, and words that have no direct equivalents in another language. For example, the English phrase “It’s raining cats and dogs” cannot be translated literally into Russian without losing its meaning, so it is adapted to “Йде сильний дощ.” Another challenge is false friends – words that look similar in two languages but have different meanings. For instance, the English word “actual” means “real” or “genuine,” whereas the Russian “актуальний” translates to “relevant” rather than “actual”. Cultural differences also influence translation choices, as some concepts may not exist in other languages. Translators must consider these factors to ensure accuracy and naturalness in their work [1].

With the advancement of technology, machine translation has become

widely used, offering quick and accessible solutions for language conversion. However, while translation tools like Google Translate and DeepL have improved significantly, they still struggle with context, idioms, and cultural nuances. Human translators remain essential for producing high-quality translations that preserve meaning and stylistic nuances. Ultimately, translation is not just about words; it is about transferring ideas and cultural context from one language to another, ensuring effective communication across linguistic and cultural barriers.

Key Principles of Translation. A good translation should maintain accuracy, fluency, and cultural relevance. Accuracy ensures that the translated text conveys the same meaning as the original, without distortion or omission. Fluency ensures that the translation reads naturally in the target language, maintaining proper grammar and stylistic coherence. Cultural relevance is crucial, as certain words, idioms, and expressions may not have direct equivalents and need to be adapted to fit the cultural context of the target audience [4].

Types of Translation. There are different types of translation depending on the purpose and content. Literal translation follows the original text word for word, which can sometimes lead to awkward or incorrect meanings. Free translation prioritizes the overall meaning and adapts the text for better readability and cultural compatibility. Transliteration focuses on representing the original sounds of a word using the alphabet of another language, often used for names and technical terms. Localization goes beyond translation by adapting content for a specific cultural and linguistic audience, commonly used in marketing, video games, and software [3].

Challenges in Translation. One of the main difficulties in translation is dealing with idioms and expressions, which often do not have direct equivalents in other languages. For example, the English phrase “break a leg” means “good luck” and cannot be translated literally. False friends also pose a challenge—these are words that look similar in two languages but have different meanings.

Another issue is cultural differences, where concepts familiar in one culture may not exist in another, requiring the translator to find an appropriate substitute [2].

Conclusion. Word formation and translation are fundamental linguistic processes that shape communication. Understanding how words are created helps linguists, translators, and language learners develop a deeper comprehension of language structure. Likewise, mastering translation techniques ensures effective cross-linguistic communication while preserving meaning and cultural relevance. As language continues to evolve, so do the challenges and opportunities in translation. The rise of artificial intelligence in translation tools has enhanced accessibility, but human expertise remains essential for preserving linguistic accuracy and cultural depth. Ultimately, language is not just about words – it is about meaning, context, and connection between people and cultures.

REFERENCES

1. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.). Routledge, 2018. 370 p.

2. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation. In R. A. Brower (Ed.), On Translation. Harvard University Press, 1959. 223 p.

3. Newmark P. Textbook of Translation. Prentice Hall, 2000. 304 p.

4. Toury G. Descriptive Translation Studies and Beyond. John Benjamins Publishing, 2010. 311 p.

Резніченко Еліна
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. Гаман І. А.

СТИЛІСТИКА ГУМАНІТАРНОГО ЦИФРОВОГО ДИСКУРСУ НА ПРИКЛАДІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ВЕБСАЙТІВ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Вступ. Уявіть собі текст, який не просто інформує, а спонукає діяти. Він звертається безпосередньо до вас, закликає допомогти, натиснути, підтримати. Це гуманітарний меседж, захований у кнопках, заголовках, емоційних слоганах. Такі тексти формують ядро цифрових платформ благодійних організацій. Їх мета – не лише розповісти про проблему, а й викликати довіру, емпатію, бажання бути причетним. Але що відбувається, коли ці тексти переходять з однієї мови в іншу? Як перекладач зберігає інтонацію, емоцію, функцію?

Ці питання набувають особливої ваги в умовах активної цифровізації гуманітарної сфери. Благодійні організації дедалі частіше комунікують через вебресурси, а отже, перекладачам доводиться працювати з емоційним і соціально значущим меседжем у гіпертекстовому форматі. Зважаючи на те, що переклад вебтекстів як гіпертекстів вимагає не лише мовної, а й культурної та прагматичної адаптації, було визначено **мету** дослідження, яка полягає у встановленні стилістичних характеристик і проблем перекладу німецькомовних вебсайтів благодійних організацій.

Виклад основного матеріалу. Актуалізація стилістичних і перекладацьких проблем вебдискурсу вимагає врахування міждисциплінарної природи цього явища. Теоретичні підходи до вивчення стилістики цифрових текстів формуються на перетині лінгвістики, медіадосліджень, соціальних комунікацій та цифрових технологій [1, с. 27–28]. Німецькомовний гуманітарний вебпростір становить цікавий об’єкт

дослідження завдяки поєднанню високої текстової варіативності, розгалуженої культурної традиції та високих технологічних стандартів комунікації.

Комунікативна парадигма сучасного вебпростору зазнає якісних змін. По-перше, змінюється роль користувача: з пасивного споживача інформації він перетворюється на активного учасника комунікації. По-друге, мультимедійність та інтерактивність визначають принципову організацію контенту [2, с. 2–4]. Ці зміни безпосередньо впливають на стилістичну структуру тексту, лексичну динаміку та синтаксичні моделі. Дослідники відзначають зростання кількості англіцизмів і появу нових лексичних конструкцій, сформованих у межах цифрового середовища [3, с. 159].

Переклад таких текстів ускладнюється низкою чинників. По-перше, гіпертекстова структура передбачає нелінійність викладу та інтеграцію візуальних і функціональних елементів, які не завжди мають прямі мовні відповідники. По-друге, переклад з німецької мови українською передбачає адаптацію складної морфосинтаксичної структури, а також термінів і концептів, насичених соціокультурним значенням [4, с. 27–30].

З огляду на згадані трансформаційні зрушення в цифровому комунікативному середовищі, вебсайти благодійних організацій виступають не лише каналами інформування, а й інструментами афективного та соціального впливу. Їхній стилістичний ландшафт формує простір взаємодії між організацією і користувачем, а отже, вимагає уважного перекладацького опрацювання, особливо в умовах міжкультурної адаптації.

На прикладі сайту *Aktion Deutschland Hilft* чітко простежується модель мультирівневої структури, де головна сторінка виконує функцію навігаційного ядра. Вона поєднує текст, зображення та інтерактивні елементи, створюючи єдиний комунікативний простір. Стилістика такого контенту балансує між нейтральною інформативністю й мовою залучення:

використання персоніфікованих імперативів («*Hilf jetzt – jede Spende zählt!*», «*Deine Hilfe kommt an*») створює емоційний тиск на користувача, спонукаючи до миттєвої дії [5]. У перекладі українською ці вислови потребують не буквального, а функціонального підходу – збереження інтенції без надмірної експресії, характерної для українського публіцистичного стилю.

На сайті *Deutsches Rotes Kreuz* переважає інституційний стиль подачі, що виражено в логічній структурі, вертикальному меню та наявності розгорнутих описів проєктів. Тексти містять історії бенефіціарів, що вносить елемент особистісного залучення. Мовна стилістика поєднує офіційно-нейтральний тон із вкрапленнями емоційної адресності, що створює виклик для перекладача: складні синтаксичні конструкції мають бути адаптовані до більш динамічних і легких для сприйняття українських відповідників [6].

Сайт *UNO-Flüchtlingshilfe* ілюструє використання принципу візуального наративу. Тексти короткі, побудовані ритмічно, супроводжуються емоційними візуальними матеріалами. Заголовки типу «*Sie brauchen uns. Jetzt*.» не лише інформують, а й формують атмосферу терміновості та емпатії. Дослівний переклад таких конструкцій здатен втратити цей ефект, тому доцільним є прагматичний підхід, спрямований на відтворення впливу, а не лише структури [7].

Лексичний рівень гуманітарного вебдискурсу часто апелює до морально-етичних категорій. Так, на сайті *Misereor* використовуються конструкції на кшталт *«Die Welt verbessern. Gemeinsam. Mit Ihrer Hilfe.*», «*Setzen Sie sich mit uns für Gerechtigkeit ein!*», які формують ідентичність спільноти і стимулюють активну залученість [8]. У перекладі важливо не втратити цей колективний вимір участі, уникаючи формулювань, що можуть здаватися формальними чи відірваними від контексту солідарності.

Схожим чином працює і сайт *Caritas Deutschland*, де поширені

вислови на кшталт «gemeinsam helfen». Така лексика не лише підтримує меседж про єдність, а й виконує мобілізаційну функцію. У перекладі ж важливо не лише правильно передати зміст, а й зберегти стильову м'якість і відкритість, що характерна для німецького гуманітарного дискурсу [9].

Висновки. Гуманітарний вебдискурс функціонує як цілісна комунікативна система, у якій вербальні й невербальні елементи взаємодіють для досягнення максимальної емоційної та мобілізаційної ефективності. У цьому середовищі перекладач постає не просто як посередник між мовами, а як інтерпретатор цінностей, емоцій і культурних кодів. Від того, наскільки точно буде передано ритм, стиль і прагматичне навантаження оригіналу, залежить сприйняття гуманітарного послання у цільовій культурі. У цифрову добу переклад стає інструментом соціальної дії, а робота з текстами благодійної тематики – актом відповідального мовлення, що формує простір довіри, співпричетності та солідарності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Klosa A. Lexikografische Portale im Internet: Eine Übersicht über aktuelle Entwicklungen. Mannheim : Institut für Deutsche Sprache, 2008. URL: https://ids-pub.bsz-bw.de/frontdoor/deliver/index/docId/48/file/Klosa_Lexikografische_Portale_im_Internet_2008.pdf (дата звернення: 25.03.2025).

2. Sousa M. J., Marques C. G. (Eds.). Innovations and Social Media: Analytics in a Digital Society. Boca Raton, FL; Abingdon, UK : CRC Press, Taylor & Francis Group, 2022. URL: https://repositorio.ulisboa.pt/bitstream/10400.5/28400/1/9781003189848_previewpdf.pdf (дата звернення: 06.04.2025).

3. Sereda N. A. Grammatische Schwierigkeiten beim Übersetzen der deutschsprachigen technischen Texte. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2021. № 47(3). URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_3/38.pdf (дата звернення: 06.04.2025).

4. Лисенко Г. Л., Баклан І. М., Чепурна З. В. Основи перекладу – міст

між теорією і практикою (німецько-український напрям) : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/7fac0f13-6d22-4275-b9f7-32c86c499c3f/content (дата звернення: 06.04.2025).

5. Aktion Deutschland Hilft : офіційний сайт гуманітарного об’єднання. URL: https://www.aktion-deutschland-hilft.de/ (дата звернення: 07.04.2025).

6. Deutsches Rotes Kreuz : офіційний сайт Німецького Червоного Хреста. URL: https://www.drk.de/ (дата звернення: 07.04.2025).

7. UNO-Flüchtlingshilfe : офіційний сайт організації. URL: https://www.uno-fluechtlingshilfe.de/ (дата звернення: 07.04.2025).

8. Misereor : офіційний сайт організації. URL: https://www.misereor.de/ (дата звернення: 07.04.2025).

9. Caritas : офіційний сайт організації. URL: https://www.caritas.de/ (дата звернення: 07.04.2025).

Резніченко Еліна
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Моісєєва Н. О.

СПЕЦИФІКА УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ПІД ЧАС МІЖНАРОДНИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПЕРЕМОВИН

Усний переклад в дипломатії – це не лише механічна передача слів з однієї мови іншою, а складна когнітивна і комунікативна діяльність, що вимагає від перекладача глибокого розуміння контексту, стилістичних особливостей та культурних кодувань обох мов. Зокрема, в умовах міжнародних перемовин між Німеччиною та Україною перекладачі виступають як мовні й культурні медіатори, які забезпечують не лише точність висловлювань, а й збереження дипломатичного тону, логіки аргументації, інтенцій і стратегій комунікації сторін.

У сучасному глобалізованому світі, де дипломатичні відносини формують не лише політичний ландшафт, а й економічну та безпекову взаємозалежність держав, перекладач стає невидимим, але критично важливим учасником перемовного процесу. Помилки у перекладі – лексичні, синтаксичні чи прагматичні – здатні спотворити зміст повідомлення, змінити його інтерпретацію і, як наслідок, призвести до комунікативних збоїв, непорозумінь або дипломатичних ускладнень. Саме тому науковий аналіз специфіки усного перекладу в дипломатії набуває дедалі більшої актуальності, особливо в аспекті українсько-німецького міждержавного діалогу.

Цій проблематиці присвячено низку досліджень, зокрема наукових праць, які мають практичну спрямованість і базуються на аналізі автентичних текстів дипломатичних угод та публічних виступів високопосадовців. Так, у колективному дослідженні авторів Олени Камінської, Катерини Тулюлюк, Зої Куделько та Алли Ткач простежується

міжмовна і міжкультурна динаміка дипломатичного дискурсу в українсько-німецькому контексті. Авторки звертають увагу на важливість коректного відтворення формул ввічливості, стилістичних конвенцій, типових конструкцій договорів, а також на значення ієрархії та дипломатичного етикету для формування правильного перекладацького рішення [1].

Водночас, у праці Ж. Деліля та Дж. Вудсворт простежується історичний, функціональний і соціокультурний вимір перекладу в дипломатичному середовищі. Автори підкреслюють, що перекладачі беруть безпосередню участь у процесі дипломатичної комунікації, а від їх здатності коректно передавати зміст висловлювань з урахуванням мовних норм і культурного тла залежить результат переговорів на міждержавному рівні [2].

На нашу думку, ці наукові підходи слушно відображають головні виклики, що постають перед перекладачем у дипломатичних умовах: з одного боку – необхідність точно передати зміст і тональність висловлювання, з іншого – вміння адаптувати його до культурно-комунікативної традиції цільової аудиторії. Саме в такому поєднанні технічної точності та гнучкої інтерпретації й полягає суть професійної дипломатичної інтерпретації. Зокрема, у німецько-українському контексті це часто означає необхідність трансформувати синтаксично складні, концептуально насичені висловлювання німецькою мовою у зрозумілу, але все ж дипломатично вивірену форму українською.

Усний переклад під час міжнародних дипломатичних перемовин, зокрема між Німеччиною та Україною, має специфічні вимоги, які виражаються в необхідності точності, культурній чутливості та здатності до адаптації. Під час таких переговорів перекладач виступає не лише як передавач інформації, а й як культурний та мовний медіатор, що забезпечує точність висловлювань і зберігає дипломатичний тон. Зокрема, це стосується питань, пов’язаних із зовнішньою політикою, підтримкою та

безпековими питаннями, що є центральними у відносинах між Україною та Німеччиною.

Наприклад, в одному з інтерв'ю Олаф Шольц підкреслює: «*Die NATO hat in Vilnius und Washington Beschlüsse zu diesem Thema gefasst, die auch einen klaren Weg aufgezeigt haben. Diese Beschlüsse habe ich uneingeschränkt unterstützt und halte sie für richtig*» [3]. Переклад цієї фрази має не лише точно передати зміст, але й зберегти політичний підтекст і рішучість висловлювання. Відповідний переклад звучить так: «НАТО ухвалило рішення в Вільнюсі та Вашингтоні, які визначили чіткий шлях, і я беззастережно підтримую ці рішення, вважаючи їх правильними». При перекладі таких висловлювань необхідно враховувати не лише лексичні особливості, а й прагматичну функцію цього висловлювання в контексті міжнародних відносин.

Водночас, важливим є точне відтворення тональності і контексту висловлювань, що стосуються війни і дипломатичних переговорів з Росією. Шольц зазначає: «*Ich habe lange mit dem russischen Präsidenten gesprochen, sowohl vor als auch nach Beginn des Krieges. Wir waren in vielen Punkten nicht einer Meinung, insbesondere über die Bedingungen, die ihn zu diesem Angriffskrieg geführt haben*» [3]. У такому випадку, перекладач має зберегти не лише точність, але й передачу емоційного тону і політичної риторики. Переклад: «Я довго говорив з російським президентом, як до, так і після початку війни. Ми в багатьох питаннях не погоджувалися, зокрема щодо умов, що призвели його до цього агресивного конфлікту». Тут перекладач повинен дотримуватися балансу між технічною точністю і дипломатичним етикетом, щоб уникнути непорозумінь і зберегти чіткість політичної позиції.

Ці приклади демонструють, як важливо в усному перекладі передавати не лише точний зміст, а й тональність, стратегії і дипломатичні наміри сторін. Перекладач має враховувати контекст і культуру мови, що дозволяє забезпечити ефективний комунікаційний процес, уникати

перекручувань і забезпечувати правильне сприйняття висловлювань.

У висновку слід зазначити, що усний переклад в контексті міжнародних дипломатичних перемовин – це набагато більше, ніж просто передача слів з однієї мови на іншу. Це складний процес, який вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише мовних структур, але й тонкої дипломатичної логіки, культурних відмінностей і політичних стратегій. У цьому контексті, перекладачі між Україною та Німеччиною виступають не лише як мовні посередники, але й як медіатори, що допомагають підтримувати безперервний діалог, зберігаючи дипломатичний стиль, належну інтерпретацію намірів і стратегічних цілей кожної зі сторін.

Усний переклад у дипломатії вимагає від перекладача не лише лексичної точності, але й здатності адаптувати висловлювання до культурних особливостей іншої країни. При цьому важливо зберігати чіткість комунікації, адже навіть найменші помилки можуть мати значні наслідки, порушуючи дипломатичну рівновагу. Наприклад, трансформація складних конструкцій німецької мови в українську потребує не лише точності, але й уважного підходу до стратегічних нюансів, що містяться в мовному посланні. Виступи лідерів, таких як Олаф Шольц, часто містять багатозначні фрази, які потрібно передати так, щоб не втратити політичного сенсу і не створити нових розбіжностей.

Перекладач у цьому процесі виконує функцію не просто мовного посередника, а й комунікаційного мосту, який дозволяє сторонам зрозуміти один одного без ризику виникнення непорозумінь. Проте за цією важливою роботою стоїть величезний професіоналізм і майстерність – здатність миттєво реагувати на будь-які зміни в мовній ситуації та адаптувати переклад під конкретні вимоги переговорного процесу.

Загалом, переклад під час міжнародних дипломатичних перемовин – це не просто технічний процес, це важливий інструмент, який допомагає формувати правильне розуміння між державами, і його успіх значною мірою залежить від рівня компетенції перекладачів, їх здатності не тільки

точніше передавати зміст, а й враховувати всі культурні, політичні та соціальні аспекти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kaminska, O., Tulyulyuk, K., Kudelko, Z., & Tkach, A. (2023). Professional diplomatic language in the Ukrainian-British and Ukrainian-German international agreements at the turn of the XX – XXI centuries. Amazonia Investiga, 12(66), 55–63

2. Translators through history / ed. by J. Delisle, J. Woodsworth. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing, 1995. – xvi, 345 p.

3. Bundesregierung. (2024, 2 грудня). Mitschrift Pressekonferenz. URL: https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/kanzler-pk-kyjiw-2322894 (дата звернення: 18.04.2025).

Роєнко Л. В., старша викладачка
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)

ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ХАРАКТЕР АНГЛОМОВНОГО РОМАНУ Д. КЛАВЕЛЛА «СЬОГУН»

Питання культурної спадщини і мови тісно взаємопов'язані. Щоб розуміти культуру народу, потрібно вивчити його мову. Поняття міжкультурної комунікації може тлумачитись як діалог культур, де головною метою є взаєморозуміння і взаємопізнання. Сучасний переклад художніх творів розглядається не лише як переклад з однієї мови на іншу мову, але і як переклад з культури на культуру [1, с. 202]. Саме у романі Джеймса Клавелла «Сьогун» ми маємо можливість бути свідками діалогу культур, а саме англійської та японської, крізь призму спілкування головних героїв цього роману. Джеймс Клавелл, американський письменник австралійського походження, у своєму історичному романі «Сьогун», що був вперше опублікований англійською мовою у 1975 році, зробив спробу познайомити читачів із культурним середовищем середньовічної Японії початку 17 століття. Завдяки своєму острівному віддаленому географічному місцезнаходженню, Японія досить довго залишалась поза межами сильного європейського впливу. У своєму англомовному романі «Сьогун» Д. Клавелл змальовує, які неймовірні труднощі довелося подолати морякам-голландцям разом із їхнім лоцманом англійцем, щоб дістатись Японії.

Метою даної статті є дослідити мовні засоби та літературні прийоми змалювання культурного середовища японського народу на початку 17 століття.

Мова кожного народу містить різні шари лексики, серед якої також наявні поняття та терміни, що мають етнокультурну специфіку. Вони відображають національну ідентичність та мають соціокультурне забарвлення. Лексичний запас мови відіграє роль накопичувача

національної культури. У мові відображено назви звичаїв та традицій, екологічні середовища, предметів побуту, релігійних вірувань, описано соціальні норми та політичні системи.

У найзагальнішому значенні культура означає сукупний результат діяльності людини. У повсякденній взаємодії культуру розуміють як норму і модель поведінки, як синонім освіченості, як визнання високого рівня розвитку того чи іншого явища. Серед функцій культури найчастіше називають адаптаційну, пізнавальну, аксіологічну (ціннісну), інформаційну, комунікативну, нормативну, гуманістичну, людинотворчу, виховну та світоглядну. Культуру поділяють на матеріальну та духовну. Матеріальна культура включає об'єкти, створені руками людини. До структури духовної культур належать інтелектуальні (освіта), естетичні (мистецтво), етичні (мораль), соціальні (мова, цінності, звичаї і традиції, право, політика), релігійні (релігійні міфи, ритуали й обряди тощо) елементи.

Для опису культурних особливостей Японії 17 століття автор використовує спеціальні лексичні засоби, які лінгвісти називають культурно-специфічними одиницями, культурно-навантаженими одиницями або культурно-специфічними референціями. Тут варто зазначити про актуальність таких лексичних термінів, як «лакуна» та «реалії». Лакунами в лінгвістиці називають слова, що не мають відповідників у іншій мові. Більшість культурно-забарвлених слів легко помітити в художньому тексті, оскільки вони стосуються специфічної мовної спільноти і не можуть бути перекладені дослівно [1, с. 205]

Лінгвіст Пітер Ньюмарк описує культурно-специфічні елементи в текстах у контексті соціолінгвістики. Ньюмарк виділяє шість основних сфер, до яких вони належать: 1)екологія (флора, фауна, ландшафтні особливості, вітри, географічні реалії); 2) суспільне життя; 3) соціальне життя; 4) особисте життя; 5) звичаї і заняття; 6) приватні пристрасті.

Серед літературних прийомів Дж. Клавелла, які він використовує для

зображення японської культури, можна виокремити такі:

- використання слів, фраз та речень японською мовою, але автор відразу ж дає їх переклад англійською мовою для розуміння змісту;

- використання культурно-специфічних лексичних одиниць, де автор звертається дуже часто до прийому пояснення та опису понять для розтлумачення їх читачеві;

- використання приказок, прислів'їв, порівнянь;

- опис моделей традиційної поведінки у різних ситуаціях, традиційного одягу та ін.;

- використання архаїчних форм слів для ще більшого занурення читача в епоху того часу.

Спробуємо проілюструвати вищезгадані культурні аспекти на прикладах.

Один із найголовніших героїв роману англієць Блекторн розуміє важливість вивчення мови для пізнання іншого народу. "This is priceless knowledge….Language is the key to anywhere foreign, neh?" [2, с.730].

Їжа

"To eat meat – to eat meat is forbidden. It's against the law, and against Buddhism and Shintoism".

Ставлення європейців: "A man can't live without meat. That's real food. Makes you strong…" [2, с. 394].

"Rice gives us food to eat, Anjin-san, tatamis to sleep on, sandals to walk with, clothes to shut out the rain and the cold, thatch to keep our houses warm, paper for writing. Without rice we cannot exist" [2, с. 778].

Поведінка, емоційні реакції

"Listen to the rock grow, Anjin-san. Listen to the kami of the rock… Listen, my love, for thy life's sake…" [2, с. 777].

"…and in any event, in a matter of any importance, our custom to use a go-between is so much better, neh?" [2, с. 789].

Час

“Good. Mariko-san, you will come back with the Angin-san tonight, in the Hour of the Dog” [2, c. 785].

Ставлення до іноземців-християн

«Barbarians cause nothing but trouble. Christians cause nothing but trouble.” “”I was born the year the first Christians arrived and they’ve bedevilled the land ever since,” Toranaga said.”For fifty-eight years nothing but trouble” [2, c. 784].

Церемонії

“A cha-no-yu was a formal, extremely ritualized tea Ceremony” [2, c. 710]. ”The first perfection of the cha-no-yu was cleanliness, the second, complete simplicity. The last and greatest, suitability to the particular guest or guests….At a cha-no-yu all were equal, host and guest, the most high daimyo and merest samurai. Even a peasant if he was invited” [2, c. 714].

“A Flower-Viewing Ceremony has been authorised by His Imperial Highness, Emperor Go-Nijo, to honor the occasion” [2, c. 481].

Музичний інструмент

“Kiku clapped her hands gently and Ako brought the **samisen**. It was long, shaped something luke a guitar, and three-stringed” [2, c. 636].

Гроші

…”three thousand koku…You say the girl’s contract’s worth enough rice to feed a thousand families for three years?” [2, c. 661].

“Five hundred **koku** would be more than enough to live on for a year, and the other five hundred will give you about one hundred and eighty **koban in gold** to buy seamen” [2, c. 663].

Звичаї

“Toranaga had an infant put to death for something the father did?” “Yes, it’s our custom” [2, c. 458].

“…in any event, in a matter of any importance, our custom to use a go-between is so much better…”[2, c. 779].

Філософія, вірування

“Put all things into own separate compartments and yield to **wa**, the harmony of life” [2, c. 654].

“What is a *kami*, Mariko-san?”

“*Kami* is inaexplicable, Anjin-san. It is like a spirit but not, like a soul but not. Perhaps it is the insubstantial essence of a thing or a person …you should know a human becomes a *kami* after death but a tree or rock or plant or painting is equally a *kami*. *Kami* are venerated, never worshiped. They exist between heaven and earth and visit this Land of the Gods or leave it, all at the same time.”

“Karma, Anjin-san,” he said, motioning at the smoldering ruins. “Leave the problems of God to God and karma is karma” [2, c. 461].

Закони

“Here, by law, all our citizens are in official records: births, deaths, marriages. Every hamlet or village or city street has its official scroll…Then no one can pretend to be what he is not, wrongdoers can be caught more easily, and men and women or parents can’t cheat in marriage, neh?” [2, c. 662].

Звісно ж, це лише невелика частина кількість прикладів з вищезгаданого роману, де автор Дж. Клавел знайомить нас із культурою японського народу. Коли ми вивчаємо нову мову, ми не лише засвоюємо нові слова та граматичні правила, але і дізнаємось про звичаї, традиції та цінності людей, які розмовляють цією мовою, це розуміння нових перспектив та способів мислення. У різних мовах є слова для понять, які можуть не існувати в інших мовах, що ілюструє, як лексика відображає культуру носіїв мови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ткачівська М. Р., Щерба Р. М. (2022). Переклад крізь призму міжкультурної комунікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 57. С. 202-207. DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.57.47.

2. Clavell J. (1975) Shogun Hodder and Stoughton, London. 1125 p.

3. Slavova L., Borysenko N. (2021). Culture-specific information encoded in lacunae: The author's and translators' strategies of representation. Studies about Languages. Kalbų studijos 38: 17-28. doi: 10.5755/j01.sal.1.38.27396.

Сотніченко Олександра
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Науковий керівник – д. іст. н., к. філол. н., проф. Дзира І. Я.

ВІДОБРАЖЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ В ПОЕТИЧНІЙ СПАДЩИНІ МИКОЛИ ЗЕРОВА

Вступ. Микола Зеров (1890–1937) – один із засновників групи «київських неокласиків», поет і перекладач, чиє слово поєднувало українську традицію з надбанням давніх та європейських культур. Його лірика тяжіла до чіткості форми, інтелектуальної глибини і зверталася до сюжетів античності та світової літератури. Як зауважує О. Коцарев, твори М. Зерова вирізняються стрункістю, гармонійністю й особливою риторикою, наближеною до античного письменства [4]. Завдячуючи такій орієнтації, поезія М. Зерова слугує майданчиком міжкультурного діалогу, де переплітаються образи стародавніх авторів і європейських традицій з українським контекстом. Різні аспекти діалогу культур у творчій спадщині М. Зерова висвітлювали М. Борецький, В. Брюховецький, Г. Кочур, М. Сулима тощо. Спеціальну статтю цій проблемі присвятив В. Башманівський, щоправда зосередивши основну увагу на літературознавчому доробку Миколи Костянтиновича.

Мета. У цій роботі розглянемо, як у власних віршах поет веде такий діалог, звертаючись до античних сюжетів і європейських форм, і проілюструємо це цитатами з його поетичної спадщини.

Основний розділ. Сучасні науковці трактують базову дефініцію як «процес спілкування культур, у ході якого відбувається їх взаємна трансформація» [5, с. 162]. Однією з найпомітніших рис поезії Зерова було звернення до античної культури. Ще в ранній творчості, виявляючи захоплення античними авторами, він втілив іронічні, жартівливі перемовини з Геродотом і Фукідідом у циклі «Peri tu Thukididu». Водночас його вірші ставали «живими» міфологічними картинами в типовому

українському пейзажі. Наприклад, у оді «Трьом мандрівникам» він зображує друзів-студентів, котрі мандрують Україною, створюючи картину, що поєднує античний архетип подорожніх мудреців з національною ідеєю: «По долах Київщини рівних / По горах, балках, хуторах / Йде гурт філософів мандрівних / У механічних постолах (…) / Що то іде – іде Вкраїна» [3, с. 94]. Ці рядки показують, як давньогрецький образ «філософів-мандрівників» (нагадує собою грецьких мудреців у сучасному вбранні) сприйнятий українським простором («доли», «гори», «хутори»). Тут античний мотив мандрівників-філософів органічно поєднано з національним гаслом («іде Вкраїна»). Цитата ілюструє, що митець вплітає античні символи у власну поезію, перекидаючи своєрідні містки між епохами й культурами. Зауважимо, що назва збірки «Камена» (1924) також походить із давньоримського міфу – каменами римляни називали покровительок поезії, мистецтв і наук, що додатково підкреслює античне підґрунтя творів Зерова.

Культ античності у творах Зерова простежується і в конкретних сюжетних алюзіях. Так, у 1934 році вийшов його відомий сонет «Телемах у Спарті», де автор безпосередньо звертається до мотивів «Одіссеї». Як висновує академік І. Дзюба, у цьому творі «початковий рядок «На землю впала ніч, потемніли дороги» – усе-таки не алюзія на сучасність: далі йде чітке розгортання античного сюжету» [2, с. 64]. Тобто Зеров не просто відштовхується від канви давньогрецького епосу, а й майстерно відтворює атмосферу тієї доби в жорстких рамках свого твору. Поглянувши буквально на перший рядок сонета «На землю впала ніч, потемніли дороги», ми бачимо, що поет, згадуючи гекзаметри Гомера, розпочинає вірш мовою класичної епічної поезії й далі розгортає сюжет Телемахового візиту до Спарти. Зауважимо, що використання імені сина Одіссея Телемаха та відкрите посилання у назві твору одразу переносять читача у світ давньогрецьких міфів. Таким чином, у цьому сонеті міжкультурний діалог виявляється в прямому «спілкуванні» з античним текстом – поет

вводить давньогрецький сюжет у свою українську лірику.

Проводячи прямі паралелі між періодом правління в Афінах тридцяти тиранів й більшовицькою окупацією України (сонет «Oi triakonta»), поет висловлює сподівання, що і серед його співвітчизників рано чи пізно з'явиться свій Трасібул, який очолить народне повстання проти окупаційної влади. При цьому М. Зеров звертається з риторичним запитанням до української інтелігенції, закликаючи її долучитися до боротьби за національне визволення: «А ми? Де ж заступ нам на нашу гич, / І сапка на бур'ян, і лік на рани?» [3, с. 62]. «Так поет, – висновує М. Борецький, – постійно утверджує діалектичний зв'язок теперішнього з минулим, використовує минуле для аналізу сучасності, для її філософського осмислення…» [1, с. 194].

Будучи безпосередньо залучений до освітнього й наукового процесу, М. Зеров викладав латину, планував видання антологій та особисто перекладав твори античних поетів. Зокрема, до його «Вибраних творів» уміщені переклади Овідія, Катула, Марціала, Горація, Вергілія та інших греко-римських класиків. Навіть якщо ці переклади самі собою не є оригінальною поезією, то їхня тематика підкреслює орієнтованість перекладача на античний контекст і «вічні» тексти.

Окрім захоплення античністю, М. Зеров високо цінував і західноєвропейські культурні традиції. У його творчості чітко помітна любов до класичної європейської форми, – він відомий як майстер сонета (традиційного жанру європейської поезії), а також як перекладач текстів західноєвропейських класиків Ф. Петрарки, Й. Гете, Д. Байрона, П. Ронсара, Ш. Бодлера, Е. Верхарна тощо. Декларативно спираючись на західноєвропейський культурний досвід, у літературній дискусії 1925–1928 рр., М. Зеров виступав за повернення «до джерел» (Ad Fontes). Це гасло відображало погляд на українську літературу як на частину загальноєвропейської традиції. Також відомий його цикл «Сонетоїди», складений із «дружніх послань» українським колегам у формі сонетів, що є

зразком майстерного використання європейського жанру в українській поезії. У цих творах помітні тонкі алюзії на європейську класику та новітню літературу. Хоча прямих цитат із європейських мов у власних віршах Зерова небагато, сама художня та ідейна атмосфера його поезій невіддільна від західноєвропейської культурної та просвітницької традицій.

Висновки. Таким чином, у поезії Зерова встановлено багатоплановий міжкультурний діалог: цитати та мотиви давньогрецьких епопей співіснують із структурою і формою європейської поезії, а все це оздоблено українським колоритом і пронизано національними темами. Цитовані рядки з його віршів демонструють, як Зеров у своїй творчості органічно поєднує різні культурні пласти – від античних легенд до сучасних ідей. Крім того, увагу до формальної спадщини (сонет, латинські епіграми) та переклади античних авторів засвідчують тяглість і прагнення поета включити українську літературу у ширший контекст світової культури. Поетична спадщина Миколи Зерова є виразним прикладом міжкультурного діалогу в українській літературі початку ХХ століття. Його твори демонструють, що навіть у добу тоталітаризму зразки всесвітньої класики могли переживати відродження в національному контексті. При цьому майстер слова не просто переймав класичні сюжети, але й творив по-новому на їхньому ґрунті. Він послідовно втілював у життя ідею «до джерел», повертаючись до грецьких і римських шедеврів, щоб збагатити український поетичний словник. Отже, у віршах Зерова сполучення «античного» і «європейського» не є чужорідним нашій культурі – навпаки, у його випадку ці пласти взаємно збагачують один одного, розширюючи горизонти української поезії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Борецький М. І. Античні образи і мотиви в поезії Миколи Зерова. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Іван Франка. Філологія.*

1998. № 1. С. 190–200.

2. Дзюба І. М. Зеров Микола Костянтинович. *Дух і Літера*. 2012. № 24. С. 37–68.

3. Зеров М. К. Твори: В 2 т. / упор. Г. П. Кочур, Д. В. Павличко. Київ: Дніпро, 1990. Т. 1. 844 с.

4. Коцарев О. Антична актуальність Зерова. *Україна молода*. 21.04.2015. URL: umoloda.kyiv.uaumoloda.kyiv.ua (дата звернення 10.04.2025).

5. Хамітов Н. Діалог культур. *Філософський енциклопедичний словник* / гол. редкол. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. С. 162.

Сукманюк Анастасія
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. пед. н., доц. Волощук І. П.

ФРЕЙМОВА СЕМАНТИКА ЯК МОДЕЛЮВАННЯ МОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Фреймову семантику розробив наприкінці XX століття Чарльз Філлмор – американський лінгвіст і один із засновників когнітивної лінгвістики. Він розглядав значення слова як відображення причин, чому мовна спільнота створила певну категорію, і вважав, що фреймова семантика належить до емпіричної традиції, оскільки пов'язує мову з досвідом [3].

Концепт фрейму використовується в багатьох дисциплінах: філософії, психології, лінгвістиці. Когнітивні фрейми організовують досвід і дозволяють формувати як мовні значення, так і комунікацію. Саме тому когнітивістика набула популярності в різних галузях.

Термін "фрейм" увів у лінгвістику Чарльз Фріс у контексті "синтаксичних фреймів"[5]. Згодом Ч. Філлмор розвинув цю ідею у відмінкові фрейми, де синтаксис визначає ролі учасників події. Пізніше він описав фрейм як концептуальну структуру, що дозволяє одному слову активувати цілу мережу пов'язаних значень [4].

Дослідники як Марвін Мінський, Лоренс Барсалу та Ірвінг Гоффман доповнили теорію з позицій когнітивної психології, пам'яті, планування та соціального сприйняття. І. Гоффман бачив фрейм як культурний спосіб інтерпретації реальності, здатний до трансформації і маніпуляції.

Фрейми також розглядають як семантичні сітки – структури, що відображають пов'язані ситуації [2].

Українська дослідниця Світлана Жаботинська пропонує використовувати базисні фрейми для моделювання мовної інформації.

Вони формуються з пропозиціональних схем які можуть утворювати концептуальні мережі, що будують поняттєві простори (домени) [1].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Жаботинська С. А. Семантика лінгвальних мереж у навчальному комбінаторному тезаурусі . Studia philologica.Вип. 13. 2019.С. 17–27.

2. Штерн І. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Київ : АртЕк, 1998. 336 с.

3. Fillmore C. J. Frame semantics // In: Linguistics in the Morning Calm. Seoul: Hanshin Publishing Co., 1982. P. 111–137.

4. Fillmore C. J. The case for case // In: Bach E., Harms R. T. (Eds.). Universals in Linguistic Theory. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1968. P. 1–88.

5. Fries C. C. The Structure of English: An Introduction to the Construction of English Sentences. New York: Harcourt, Brace & World, 1952. 304 p.

Televyak Anastasia
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kugai K., associate professor

PHILOLOGY THROUGH THE LENS OF CULTURAL DIALOGUE

Introduction. Philology remains a crucial field that extends beyond language and literary analysis by exploring how linguistic structures reflect societal values. This makes it a powerful tool for bridging cultural divides and promoting mutual understanding. As societies evolve and globalization intensifies, the role of philology has expanded beyond traditional boundaries, helping to preserve linguistic diversity and promote intercultural communication.

The work aims to analyze how philology contributes to cultural dialogue and supports the dynamic interplay of identities across linguistic and national borders.

Philology plays a critical role in preserving and interpreting cultural heritage. It does so by studying ancient and modern texts within their historical and cultural contexts. It enables scholars and students to engage with ideas, values, and narratives that shape different civilizations. At the same time, philology encourages critical thinking and interpretative skills, which are essential for navigating the complexities of multicultural societies. At European academic institutions, philology programs are increasingly interdisciplinary, integrating elements of linguistics, literature, cultural studies, and translation theory to create a comprehensive educational experience [4].

Firstly, philology serves as a medium for intercultural exchange. Studying literary works from various cultures provides insight into how different societies perceive life, morality, and identity. Through comparative analysis, students learn about foreign cultures and gain a deeper appreciation of their heritage. Translations of world literature play a particularly significant role in this

process, as they allow stories and values to transcend linguistic boundaries. This form of dialogue, enabled by philological study, strengthens global empathy and cultural solidarity [1].

Secondly, philology supports multilingualism, which facilitates meaningful communication among diverse communities. As scholars engage with texts in their original languages, they gain an intimate understanding of linguistic nuances and cultural connotations often lost in translation. This linguistic depth contributes to accurately interpreting cultural contexts, enhancing cross-cultural literacy [2]. In European higher education, philological programs often include the study of multiple languages, fostering skills crucial for diplomacy, international business, and global academia.

Moreover, digital philology has become a modern method for promoting cultural dialogue. With the digitization of manuscripts, literary archives, and academic resources, access to cultural heritage has become more democratic and widespread. Online platforms and collaborative digital projects enable scholars worldwide to collectively share insights and reinterpret texts [3]. This digital shift revitalizes traditional philology and opens new avenues for intercultural academic cooperation and innovation.

Conclusion. When viewed through the lens of cultural dialogue, philology reveals itself as more than just the study of language and literature. It becomes a channel for understanding human experiences across time and space. By fostering multilingualism, promoting literary exchange, and embracing digital technologies, philology plays a key role in shaping culturally aware global citizens. Its interdisciplinary nature equips individuals with the tools to engage meaningfully with the world's cultural diversity, ensuring that dialogue, respect, and understanding remain central to human progress.

REFERENCES

1. Bassnett S. (2002). *Translation Studies*. Third edition. Routledge. London and New York. URL: https://www.academia.edu/21596357/Translation_Studies_3rd_Ed_Bassnett_Su

san_Routledge_ (accessed 08.04.2025).

2. Crystal D. (2003). *English as a Global Language*. Second edition. Cambridge University Press. URL: https://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/nation_branding/English_As_A_Global_Language_-_David_Crystal.pdf (accessed 10.04.2025).

3. Eve M. P. (2022). The *Digital Humanities and Literary Studies*. Open Oxford University Press. https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/53686/9780198850489.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accessed 09.04.2025).

4. Wellek R., Warren A. (1949). *Theory of Literature*. Harcourt, Brace and Company. New York. URL: https://archive.org/details/theoryofliteratu00inwell/page/n5/mode/2up (accessed 10.04.2025).

Тімочка Діана
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Моісєєва Н. О.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДИПЛОМАТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ МОВАМИ

У світі, де слово має значення не менше, ніж вчинок, мова дипломатії перетворюється на інструмент не лише комунікації, а й впливу. Тексти, що циркулюють у дипломатичному обігу, завжди несуть у собі не лише юридичне навантаження, але й культурні маркери, етичні орієнтири, політичні відтінки. У цьому контексті переклад стає не лише технічною операцією, а процесом творення змісту, адаптованого до мовної та правової картини іншого суспільства.

Найбільш виразно це помітно на прикладі перекладу дипломатичних текстів між українською та німецькою мовами, які належать до різних мовних систем, мають різну дипломатичну традицію, але при цьому тісно пов’язані у рамках міжнародної взаємодії. Ці переклади потребують не лише лінгвістичної точності, але й чутливості до культурних кодів, синтаксичних структур та жанрових норм кожної з мов. Вивчення мовних особливостей перекладу таких документів дозволяє краще зрозуміти механізми міжнародної комунікації, а також ті ризики, що виникають при трансформації юридично значущих формулювань.

Як зазначає Вольфґанґ Штанцель у своїй монографії, дипломатичне листування базується на використанні фіксованої термінології, яка має чітке юридичне навантаження:

«Im diplomatischen Schriftverkehr verwendet man auch Begriffe wie ‘Bilaterale Verhandlungen’, die direkten, zweiseitigen Gespräche zwischen zwei Staaten beschreiben, oder ‘diplomatische Immunität’, ein Rechtsstatus, der Diplomaten vor rechtlicher Verfolgung im Gastland schützt» [1, с. 67].

Зазначені формулювання є показовими для дипломатичного стилю, у якому точність термінології слугує не лише комунікативною, а й правовою гарантією. Від перекладача вимагається не просто лексична відповідність, а адекватне відтворення концептів, що вкорінені у специфіку міжнародного права та адміністративної практики приймаючої держави.

У збірнику під редакцією Аннамарії Фабіан та Ігоря Троста наголошується на міждисциплінарному підході до аналізу політичної мови:

«*Diese inter- und transdisziplinäre Herangehensweise stellt sicher, dass durch die Benennung wiederkehrender schematischer Gebrauchsmuster auf allen sprachlichen Beschreibungsebenen überzeitliche sprachliche und kommunikative Praktiken in der politischen Kommunikation benannt werden können*» [2, с. 12].

Цей підхід дає змогу розглядати дипломатичний текст не лише як мовну структуру, а як культурно зумовлений формат комунікації, що функціонує в межах очікуваних моделей взаємодії. Відповідно, переклад повинен враховувати сталість форм, які підтримують офіційність і ритуалізованість дипломатичного жанру.

Л. П. Буряк та Г. Р. Куроп’ятник, аналізуючи трансформацію дипломатичної мови в українському контексті, підкреслюють: «Дипломатична мова стає більш гнучкою та адаптивною до змін у міжнародному середовищі, що вимагає від перекладачів постійного оновлення своїх знань та навичок» [3, с. 41]. Ця динаміка мови зумовлює необхідність гнучкості в перекладі, особливо коли йдеться про тексти, що стосуються нових тем – цифрової трансформації, кліматичної безпеки чи кібердипломатії, – де часто бракує усталених термінів, а значення формуються на перетині мовних і тематичних сфер.

З урахуванням наведених теоретичних положень доцільно перейти до аналізу реальних зразків дипломатичних документів, виявити, як теоретично окреслені принципи реалізуються у текстах, створених у межах

німецькомовної дипломатичної традиції. Такий аналіз дозволяє перевірити практичне застосування лексичних, граматичних і стилістичних характеристик та окреслити потенційні виклики в процесі перекладу цих матеріалів українською мовою.

У документі *Hinweise für den diplomatischen Schriftverkehr*, який є офіційним посібником МЗС Німеччини з оформлення дипломатичного листування, представлено чітку типологію форм письмового дипломатичного спілкування, зокрема: *«Der Schriftverkehr des Auswärtigen Amts mit diplomatischen Missionen kennt folgende Formen: das Schreiben (Note)… die Verbalnote… die Rundnote… das Memorandum… das Aide-Mémoire… und wird in Deutschland ausschließlich in deutscher Sprache geführt*» [4, с. 1].

А також йдеться про адаптацію до місцевих умов: «*Die Auslandsvertretungen haben sich bei der Wahl der Sprache den örtlichen Gegebenheiten anzupassen*» [4, с. 1].

Ці фрагменти свідчать про високу формалізацію німецької дипломатичної комунікації, в якій не лише мовна форма, а й тип документа суворо регламентовані. Перекладачеві важливо знати не лише зміст, а й ієрархію жанрових типів дипломатичних текстів, аби не спотворити рівень офіційності повідомлення.

Також документ окреслює стилістичні вимоги:

«*Das Schreiben trägt den Kopfbogen des Absenders und wird in der ersten Person Singular geschrieben*» [4, с. 2].

Таким чином, дотримання формальних вимог у перекладі таких документів є не лише стилістичним, а й дипломатичним протоколом. Український переклад має відтворювати відповідну структуру, використовуючи усталені дипломатичні формули («Високоповажний пане», «Маю честь…» тощо).

Щодо цифрової стратегії МЗС Німеччини (*Digitalisierungsstrategie des Auswärtigen Amts*), у документі акцент робиться на гнучкість і

динаміку. Зокрема, там наголошується: «*Die Strategie für Digitalisierung im AA ist das Rahmenwerk für die Digitalisierung in den kommenden Jahren. Sie ist ein lebendes Dokument…*» [5, с. 9].

Таке трактування цифровізації як системної трансформації ставить перед перекладачем завдання точно передати не лише термінологію, але й ідеологію документа — перспективу, орієнтовану на зміни у структурі мислення й організації праці. Зокрема, важливо уникати калькування складних німецьких конструкцій на кшталт «*Alleinstellungsmerkmal*» (унікальна риса) чи «*agile Arbeiten*» (гнучка модель роботи), і забезпечити відповідну адаптацію в українському контексті.

Підсумовуючи проведений аналіз, наголосимо, що переклад німецьких дипломатичних документів українською мовою є складним міжкультурним процесом, що поєднує вимоги до точності, жанрової відповідності та дотримання дипломатичного етикету. Німецька дипломатична традиція демонструє високу ступінь формалізації і водночас адаптивність до нових комунікаційних реалій, як-от цифровізація чи зміна стилю офіційної взаємодії. Це вимагає від перекладача не лише мовної, а й професійної компетентності – розуміння юридичних і політичних контекстів, уміння зберегти стилістичну цілісність і функціональне навантаження оригіналу. У результаті переклад набуває значення не просто інструменту передачі змісту, а засобу збереження міждержавної поваги, дипломатичної точності й репрезентації інституційного голосу держави в міжнародному середовищі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Stanzel W. Diplomatie: Instrumente und Praktiken internationaler Beziehungen. Berlin : Springer Verlag, 2018. 307 с.

2. Fábián A., Trost I. (ред.). Sprachgebrauch in der Politik: Grammatische, lexikalische, pragmatische, kulturelle und dialektologische Perspektiven. Berlin ; Boston : De Gruyter, 2019. 366 с.

3. Буряк Л. П., Куроп’ятник Г. Р. Сучасна дипломатична мова:

особливості та тенденції. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 128 с.

4. Hinweise für den diplomatischen Schriftverkehr / Auswärtiges Amt. Berlin, 2014. 4 S. URL: https://www.verwaltungsvorschriften-im-internet.de/pdf/AA-501-20140305-KF-002-A009.pdf (дата звернення: 22.04.2025).

5. Digitalisierungsstrategie des Auswärtigen Amts. Berlin : Auswärtiges Amt, 2023. 60 S. URL: https://www.auswaertiges-amt.de/resource/blob/2504934/b3c1bcb0e194ae750edcdc90ae4497e9/digitalisierungsstrategie-data.pdf (дата звернення: 22.04.2025).

Тімочка Діана
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н. доц. Чайковська О. Ю.

ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В ПЕРЕКЛАДІ КІНОФІЛЬМУ «DER GEILSTE TAG»

Чи можна зберегти комічний ефект, перекладаючи з однієї мови іншою, якщо він побудований на грі слів, культурних алюзіях чи нестандартному вживанні мовних форм? Це питання постає особливо виразно під час аналізу художнього кінотексту, де гумор є не лише засобом розваги, а й способом розкриття характерів, демонстрації соціальних контрастів і вираження світогляду персонажів. Фільм *«Der geilste Tag»*, у якому трагічні обставини поєднані з легкістю сприйняття життя, виявляє широкий спектр мовних і культурних елементів, що створюють комічний ефект. Завдання перекладача полягає не лише у точному відтворенні лексичних засобів, а й у здатності передати настрій, іронію, багатозначність і гумористичну логіку ситуацій. Для цього потрібно враховувати соціальний контекст, мовні звички носіїв і структуру комунікативного впливу на глядача.

У вітчизняній лінгвістичній традиції переклад гумористичних елементів розглядається як процес, що потребує не лише мовної компетенції, а й здатності розпізнати і зберегти комунікативну функцію оригіналу. О. Д. Пономарів у праці «Стилістика сучасної української мови» акцентує на необхідності підтримки зв’язку між мовними засобами і тим враженням, яке вони справляють на адресата, зазначаючи, що «між мовними засобами та естетичним ефектом існує нерозривний зв’язок, який має бути збережений при перекладі» [1, с. 78]. Такий підхід вимагає глибшого розуміння не лише лексичних, але й прагматичних компонентів мовлення.

А. О. Білоус аналізує лінгвокультурні контрасти між українською та німецькою традиціями комічного, підкреслюючи, що ефективність перекладу залежить від здатності врахувати «лінгвокультурні особливості сприйняття гумору в українській та німецькій мовних спільнотах» [2, с. 112]. Така позиція відкриває шлях до застосування адаптивних стратегій, які не копіюють форму, а намагаються зберегти функцію – викликати усмішку, іронічну реакцію або співчутливу посмішку.

Фразеологія, як складова гумористичного тексту, вимагає особливої уваги. Р. П. Зорівчак зауважує, що такі одиниці «часто виступають не лише носіями культурно-специфічної інформації, але й джерелом комічного ефекту» [3, с. 46]. Переклад фразеологізмів, які несуть семантичне навантаження й мають емоційний підтекст, вимагає переосмислення на рівні образів, що є зрозумілими в іншій культурі.

Комічний ефект у фільмі *«Der geilste Tag»* досягається завдяки широкому використанню мовної гри, контрасту стилів мовлення, а також алюзій на культурні й соціальні реалії. Одним із прикладів складності перекладу є назва стрічки, в якій слово «*geil»* набуває значення, що коливається між вульгарністю та позитивною оцінкою. У молодіжному середовищі це слово часто використовується як синонім до «крутий» або «яскравий», тому прямий переклад не може відтворити весь спектр емоцій, закладених у заголовку. Перекладачеві доводиться обирати між нейтралізацією потенційно неоднозначного ефекту або адаптацією до стилістичних норм цільової мови, зберігаючи смислову насиченість.

Деякі висловлювання персонажів містять гру слів, яка ґрунтується на багатозначності лексем. Наприклад, у репліці *«Mir geht es beschissen, aber Scheiße sieht anders aus» (прямий переклад: «Я почуваюся лайном, але лайно виглядає інакше»)*, герой створює комічний ефект через іронічне зіставлення фізичного стану з мовною метафорою. Переклад цього виразу потребує збереження семантичної гри, яка базується на співзвучності та зміщенні смислових меж. Якщо передати фразу дослівно, гумористичний

ефект буде втрачено, тому перекладач змушений моделювати інший жарт, що викликає схожу реакцію у глядача.

У сцені, де герої планують свою подорож, фраза *«Lass mal die Kacke richtig dampfen!» (дослівний переклад: Нехай лайно справді парує!»)* вказує на бажання персонажів діяти без обмежень і з максимальним розмахом. Вираз містить сленгові елементи, які мають емоційне навантаження та створюють образність. Передача такого змісту українською вимагає добору нецензурно-жартівливих еквівалентів, які були б прийнятними для контексту, не порушуючи мовної норми перекладу кінотексту.

Іншою формою комічного є використання діалектів, як у сцені з баварським персонажем, що вітається словами *«Grüß Gott, der Herr!» (дослівний переклад: «Вітаю тебе, Господи!»)* замість більш нейтрального *«Guten Tag» («Добрий день»)*. Такий мовний жест позначає регіональну приналежність і стає джерелом усмішки через контраст з офіційною ситуацією. Передати цей ефект українською можна або шляхом використання стилізованої форми вітання, яка вказує на місцевий колорит, або через описове уточнення.

Гумор, що базується на поєднанні трагічного та іронічного, проявляється у сценах, де герої обговорюють власну смерть або планують похорон, не втрачаючи при цьому дотепності. У фрагментах, де один з головних героїв Анді вигукує: *«Ich dachte, ich sterbe an Krebs, nicht an einem Elefanten!» (дослівний переклад: «Я думав, що помираю від раку, а не від слона!»)*, гумористичний ефект виникає через абсурдність ситуації й несподівану зміну очікуваної моделі поведінки. Бенно, у відповідь, додає *«Immerhin ein origineller Nachruf!» (дослівний переклад: «Оригінальний некролог, зрештою!»)*, що трансформує страх у жарт. Такий тип гумору не може бути переданий дослівно без втрати інтонаційного та контекстуального змісту, тому перекладач має сконструювати аналогічну ситуацію, у якій зберігається абсурдно-іронічний настрій.

Культурні алюзії є ще одним ресурсом створення комічного ефекту.

Зокрема, цитування Гете: *«Hier bin ich Mensch, hier darf ich's sein» (дослівний переклад: «Тут я людина, тут я маю право існувати»)* у контексті перебування в нічному клубі, створює комічну напругу між високим стилем літературної мови та звичайною побутовою ситуацією. Перекладачеві в такому випадку необхідно зберегти алюзію, яка є впізнаваною у цільовій культурі, або замінити її на функціональний аналог, що викликатиме подібний ефект. Подібним чином працює й переінакшення «казкової фрази» *«Etwas Besseres als den Tod findest du überall» (дослівний переклад: «Ти можеш знайти щось краще за смерть будь-де»)*, яка у вустах героїв набуває нового, глузливого змісту.

Фрагменти з використанням молодіжного жаргону та соціолектів, таких як: *«Das basst scho!» (дослівний переклад: «Це найкраща школа!»)* чи *«Komm schon, Alter» (дослівний переклад: «Ходімо, друже»)*, демонструють соціальну належність персонажів і створюють міжмовний виклик для перекладача, адже в українській культурі ці маркери мають інші форми та іншу інтонацію. Тут перекладач має визначити, яку функцію виконує репліка в контексті: вона виражає зверхність, солідарність, гумор чи емоційну дистанцію – і вже відповідно до цього перекладати.

Отже, розгляд фільму *«Der geilste Tag»* у контексті перекладу гумористичних елементів засвідчив, що гумор у художньому тексті виходить за межі суто лінгвістичних явищ. Він пов'язаний зі стереотипами, культурними кодами, мовною грою, ідіоматикою, інтонацією та прагматикою. Кожна сцена, у якій реалізується комічне, вимагає від перекладача не лише знання мови оригіналу, але й розуміння механізмів, що створюють комізм у конкретній культурі. Використання фразеологізмів, діалектів, алюзій і сленгу створює багаторівневу структуру гумору, яка під час перекладу повинна бути збережена в її функціональному вимірі.

Вибір стратегії перекладу залежить не лише від жанру чи жанрових очікувань, але й від конкретного комунікативного завдання, яке стоїть

перед фільмом у контексті культури-реципієнта. Найбільш ефективними у збереженні гумору виявляються стратегії трансформації та адаптації, які дозволяють передати не форму, а результат впливу. Практика перекладу показує, що дослівне відтворення у переважній більшості випадків не працює, оскільки не враховує культурних бар'єрів та різниці у сприйнятті. Збереження комічного ефекту можливе лише за умови, коли перекладач володіє не лише лексико-граматичним апаратом, але й інтерпретаційною гнучкістю, мовною інтуїцією та розумінням культурного підґрунтя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: підручник. Київ: Либідь, 2013. 248 с.

2. Білоус А. О. Стратегії перекладу гумористичних текстів: українсько-німецькі паралелі. Мовознавчий вісник. 2019. Вип. 26. С. 112-119.

3. Зорівчак Р. П. Фразеологія як компонент гумористичного тексту в перекладі. Іноземна філологія. 2018. Вип. 131. С. 45-52.

Turava M., PhD, associate professor
Sokhumi State University (Tbilisi, Georgia)

NEWS OF THE WAR THAT DIDN'T REACH TBILISI (NANA AKOBIDZE'S "THREE WARS" (TRILOGY))

"War Has No Female Face" is the title of the first book by the Belarusian author, Nobel Prize laureate Svetlana Alexievich. The author spoke to hundreds of women who survived World War II and left us with vivid accounts of those who witnessed this tragedy. This is a fictional-documentary prose, a mixture of reality and fiction.

The reader is introduced to unadorned images, completely different from the male perspective, free from soviet pathos, of a war seen through a woman's eyes and experienced in the most unspoiled details, where there is everything – humility, dirt, but also true heroism and a victory won with blood and tears, which centuries cannot erase. The collected materials/premise of the book did not fit the clichés of soviet literature on the war, which is why the book, written in 1983, was published in 1985 in duplicate, and its full form has only appeared in recent editions. The Georgian translation of the book was published in 2017 by Intellect; the words quoted above are from the annotation of this edition. Alexievich's book made the cruelty seen through the eyes of a woman relevant, looked at the "butterfly" from a masculine perspective, and focused on previously unknown details and nuances.

This is exactly the kind of book Nana Akobidze's "Three Wars(s)" (trilogy), published in 2024. In the words of the book's editor, Irakli Shamatava, "Nana Akobidze is a war writer". The war completely changed the journalist's life, it became part of her biography, which is why she writes about it so sincerely, so truly. That's why she becomes a reliable author, that's why I forgive her flaws, even compositional errors: the first and third parts of the trilogy are almost repeated, which would make any text fall off the page. If published in two parts, the book would have benefited much more, both what

was said and the author's assessments would have been more accurately and skillfully recorded.

The trilogy shows very clearly how Georgia failed to comprehend this war, how society was united by fashionable Dubai tours, trips abroad, and continued to live as usual, while there, in Sukhumi, in reality, not only the fate of the war, but also the future of Georgia was being decided. "News of the Abkhazian war almost never reached Tbilisi. Periodically, the names and surnames of those who died in the war were announced on TV: "They died for the territorial integrity of the country." Only this short news connected them with the war!

"War is already an adventure," – an English reporter tells the book's hero, who, of course, is the author's double. In the texts of the documentary genre, the issue of the identity of the character and the author is easily resolved. It is in search of adventure that a student girl goes to war, fights boredom, confronts everyday life. The very first night spent in the Tskhum Hotel radically changes his life and personal experience. He also shares his first love experiences in the war, feverish, tired, and confused, and he does not clearly remember how the main adventure of his life will turn out. Remembering this adventure, detailing it, and searching for the strange, "black Rayban" boy are all his subsequent concerns. The story of this boy is also heartbreaking; blinded by the war, he ultimately becomes a failed, defeated hero, a typical representative of the "lost generation".

For both, the girl and the boy, that one night spent in Sukhumi is the saving, bright ray of life. The unlucky, unrequited love of the "little, blue-eyed, blond" journalist and the soldier they met on the plane, and the constant anxiety –"Will he find me, will he find me?" ("Where did he look for me? Where did he find me only by name? I didn't know my last name, nor the battalion;" "I believed that it was fate that this meeting of ours would happen and that it would definitely continue") is what makes Nana Akobidze's "Three Wars" a special text. The war turns a love that began romantically into a tragic,

fateful story.

The author/character has been alienated from the context in which he lives his entire life, and after the outbreak of the visible, physical war, his inner resistance becomes even more intense, which has become a distinguishing mark of those who have experienced the war, a spiritual scar, perhaps even a stigma that no one has been able to escape.

Nana Akobidze writes about the stories she herself has experienced with an inner feeling, it is unthinkable to write about the war in any other way.

REFERENCES

1. Akobidze, N. *Sami Omi(ts)/* Three Wars. Tbilisi. Publishing House: Intelekti. (2014).

2. Qalebi Tsarsulidan. *Mediis Ganvitarebis Fondi/* Women from the Past. Media Development Fund (2013). https://www.mdfgeorgia.ge/uploads/library/7/file/Kalebi.pdf.

Унгурян Олександра
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – старша викладачка Кетова Т. М.

ПЕРЕВАГИ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Вступ. У сучасному світі, де панують глобалізація та технології, вивчення іноземних мов стає одним із основних чинників успішної кар'єри та особистісного розвитку. Німецька мова, як друга іноземна, відкриває перед нами можливість вільно спілкуватися з людьми з різних країн і культур, а також сприяє легкому просуванню кар'єрними сходами в міжнародних компаніях.

Мета. У цій роботі розглядаються переваги вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської, і зокрема її роль у розвитку професійних, соціальних та комунікаційних навичок. Важливо простежити, як знання німецької мови може сприяти отриманню освіти, розширенню світогляду, знайомству з новими культурами, а також інтелектуальним і соціальним перевагам, які вона надає.

Основний розділ.

Німецька мова є надзвичайно важливою через її вплив і поширеність у всьому світі. Це офіційна мова в Німеччині, Австрії, Люксембурзі, Ліхтенштейні, Швейцарії та Бельгії; також німецька мова набула офіційного статусу у частині Італії (провінція Больцано) [1].

З прагматичної точки зору, важливість мови полягає в тому, що вона відкриває різні можливості для здобуття якісної освіти за кордоном, а також надає можливість подорожувати, знайомитися з людьми та пізнавати культуру країн, де цією мовою розмовляють.

Економіка Німеччини та інших німецькомовних країн є однією з найсильніших у світі. Німеччина входить в трійку лідерів найбільших економічних партнерів України. Високий рівень життя, якісна освіта та

медицина, які вважаються одними з орієнтирів, роблять ці країни дуже привабливими як для співпраці, так і для життя [2].

Якщо розглядати можливості в Україні, є низка можливостей для праці зі знанням німецької мови у міжнародних компаніях або ж офісах таких світових брендів як Volkswagen, Bayer і BASF [4].

Німецькомовні країни знаходяться в центрі культурної спадщини Європи. Ви можете відвідати такі відомі пам'ятки, як замок Нойшванштайн у Баварії, Кельнський собор, Музейний острів у Берліні та Гамбурзький порт. Крім того, є чарівні Альпи у Швейцарії та вражаючі замки в Люксембурзі.

Література також має велике значення. Кожна десята книга у світі написана німецькою мовою, що свідчить про її сильний культурний вплив. У німецькій літературі представлені такі відомі імена, як Йоганн Вольфганг фон Гете, Франц Кафка, Еріх Марія Ремарк та багато інших письменників та поетів.

Окрему увагу варто приділити освітнім можливостям. Німеччина пропонує багато безкоштовних програм в таких університетах, як Берлінський університет імені Гумбольдта, Берлінський вільний університет та Мюнхенський університет імені Людвіга-Максиміліана. Крім того, DAAD (Німецька служба академічних обмінів) надає підтримку студентам з усього світу через гранти на навчання та дослідження [5].

Співпраця з німецькими партнерами є дуже вдалою, оскільки вони є організованими, пунктуальними та чесними, що є важливим аспектом у вирішенні робочих питань та переговорах. Спілкуються працівники дуже чітко та прямо висловлюють свою думку, що не викликає непорозумінь у роботі [3].

З точки зору мовного аспекту вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської має низку переваг.

1. Попередньо набуті знання та досвід навчання іноземної мови.

Перед усім однією з переваг є раніше набуті знання першої іноземної

мови, стратегії та техніки навчання, які сприяють опануванню другої іноземної мови. Попередні знання та досвід вивчення інших мов є важливим ресурсом при вивченні другої іноземної мови. Ці переваги зумовлені не тільки мовними особливостями, а й базуються на раніше набутих стратегіях і техніках навчання. Важливо, щоб студенти визнавали переваги своїх уже набутих навичок іноземної мови та використовували їх під час вивчення німецької мови, а також запроваджували конкретні стратегії порівняння мов [6].

2. Змішування мов.

Багатомовність є звичайною в багатьох частинах світу і вона не означає, що кілька мов зберігаються в пам'яті ізольовано одна від одної, а ці мови пов'язані та впливають одна на одну. Так при спілкуванні невідоме слово в німецькій мові можна замінити словом з англійської, або при читанні німецькомовного тексту активізується досвід та ресурси вивченої раніше англійської мови. Мови так би мовити змішуються і на першому етапі вивчення німецької мови це є корисною стратегією спілкування. Як приклад можемо навести такі речення:

Ich und my Familie go in Berlin. Mein father ist Doktor. Mein Hobby ist schwimming.

Тобто переймаються окремі слова чи структури з англійської мови. Така стратегія дозволяє краще висловлюватись німецькою мовою з самого початку і має великий потенціал для спілкування [7].

3. Схожість лексики.

Німецька та англійська лінгвістично тісно пов'язані. Обидві належать до так званих західно-германських мов і мають певну схожість, починаючи зі словникового складу: Alphabet – alphabet, Hand – hand, Haus – house, Montag – Monday, grün – green, normal – normal, finden – find, packen – pack. Але в багатьох випадках відповідно до мови необхідно враховувати різну вимову та наголос. Також в німецькій мові широко використовуються так звані англіцизми, як City, clever, cool, fair/unfair,

Interview, Baby, Stress та багато інших. Згідно статистичних даних кількість англіцизмів, які не мають німецьких аналогів, складає 3% від загальної маси адаптованих англійських понять, диференціальних англіцизмів, які мають паралельно німецькі аналоги, 18%. Отже, словниковий запас, безсумнівно, являється найпростішим, найшвидшим і найпродуктивнішим способом отримати вигоду від знань англійської мови.

Молодь, яка вивчає німецьку мову, може використовувати для навчання ролики з YouTube на теми, які їх цікавлять, зокрема дозвілля, технології, музика, в яких у німецькій мові використовується багато англійських слів, які в свою чергу можуть допомогти молоді зі знаннями англійської зрозуміти кліпи німецькою. Це дає можливість опрацьовувати складні та актуальні теми на ранньому етапі вивчення німецької мови, що покращує мотивацію навчання [6].

4. Мовні схожості.

Також між німецькій та англійській мовах існують деякі подібні структурні особливості. Наприклад, подібності в структурі речень. Це означає, що навіть цілі речення можуть бути зрозумілі навіть на перших уроках, якщо молодь їх усвідомлює. Структура речень для запитань з питальним словом (Wer kennt die Geschichte?), де порядок слів наступний – питальне слово на першому місці, дієслово на другому, і для запитань без питального слова (Beginnt die Geburtstagsparty um 19 Uhr?), в яких дієслово стоїть на першому місці, на другому – підмет, подібна в обох мовах. Також виявляють схожість такі граматичні явища як порівняльний ступінь прикметників (schnell – schneller, gut – besser; fast – faster,) або зміна голосної в сильних дієсловах (singen – sang – gesungen; sing – sang – sung).

З уроків англійської мови також вже відомі граматичні терміни, такі як артиклі чи дієслова, і їх вже не потрібно окремо вводити та пояснювати.

Важливу роль відіграють і текстові особливості, так як кожному, хто робив опис персонажа або фото англійською мовою, вже знайома структура та зміст таких текстових шаблонів [6].

Висновок. Отже було доведено, що ті, хто вивчали або ще вивчають англійську як свою першу іноземну мову, мають багато переваг під час вивчення німецької мови. Також є всі підстави зробити такий висновок, що вивчення німецької мови може справді допомогти у сучасному світі. Маємо підкреслити такі переваги, як можливість кар'єрного зросту, відкриття можливостей для набуття безцінного досвіду, можливість вступу на навчання в будь-який німецький університет та розширити кругозір через пізнання культури за допомогою мови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. В яких країнах німецька мова є державною? [Електронний ресурс]. Sky-Lingua. https://sky-lingua.com/ua/v-kakih-stranah-nemetskiy-yazyk-yavlyaetsya-gosudar stvennym/.

2. Життя в Німеччині. [Електронний ресурс]. Migrant.biz.ua – Режим доступу: https://migrant.biz.ua/nimechina/zhittya-de/zhyttia-v-nimechchyni.html

Німецька культура, традиції та цінності. [Електронний ресурс]. familysearch.org. https://www.familysearch.org/uk/blog/german.

3. Уся правда про німецьку мову: поширеність, бенефіти й вивчення. [Електронний ресурс]. Dyvys.org. Режим доступу: https://dyvys.org/stati/usya-pravda-pro-nimetsku-movu-poshyrenist-benefity-j-vyvchennya/.

4. Best universities in Germany 2025. [Електронний ресурс]. timeshighereducation.com. https://www.timeshighereducation.com/ student/best-universities/best-universities-germany.

5. Nicole Marx. Wenn mehr doch besser ist. Deutsch nach Englisch. – Goethe-Institut e. V., Redaktion Magazin Sprache Januar 2018. https://www.goethe.de/ins/pl/de/spr/mag/21161178.html.

6. Sandra Ballweg. „Haus“ ist wie ja „house“. Deutsch lernen nach und mit Englisch. – Goethe-Institut e. V., Redaktion Magazin Sprache Dezember 2020. https://www.goethe.de/ins/pl/de/spr/mag/22056015.html.

Fedorchak-Khoma Anna
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Kornieieva I., PhD., associate professor

FEATURES OF TRANSLATION ENGLISH GRAMMAR

English grammar is a set of rules for correctly structuring words, phrases, sentences, and entire texts. English grammar can be conditionally divided into two sections: 1) the section «Parts of Speech», which in turn is divided into: nouns, adjectives, pronouns, numerals, verbs, adverbs, prepositions, conjunctions, particles, articles; 2) and the section «Tenses», which contains general information about tenses. Tenses in English are divided into past, present, and future tenses, and each tense has four aspects – Simple, Continuous, Perfect, and Perfect Continuous.

Parts of speech in English grammar. Each word in English belongs to a special category – part of speech. All parts of speech can be divided into 2 categories: main and auxiliary. The main parts of speech include: noun, adjective, pronoun, numeral, verb, adverb. The auxiliary parts of speech do not denote objects, phenomena, qualities, actions. They convey various connections and relationships between words. These include: prepositions, conjunctions, particles, articles. Interjections are a special part of speech; they do not belong to the main or auxiliary parts. They express various feelings, but do not name them.

In English, some words are used as different parts of speech. It depends on which part of the sentence the word is used in. For example, *my friend works today* (work acts as a verb and shows the action in the sentence). *His work is important* (work is used as a noun, subject). *His work clothes are dirty* (work acts as an adjective and describes the condition of the clothes).

Word and sentence classes. Nouns, verbs, adjectives, and adverbs are called open classes. This means they are easily filling up with new words. For example, the noun *celebutante* (a celebrity, often in fashion circles) appeared

relatively recently. The remaining parts of speech are considered closed classes. This means new elements are rarely added in these classes. For example, new pronouns appear very rarely in the language.

The holistic perception of a foreign language text consists in understanding the grammatical structure of its sentences. The grammatical structures of English and Ukrainian have significant differences between them. This causes difficulties in translating English grammar into Ukrainian. Therefore, when translating, it is necessary to pay attention to the following features:

– English has much more grammatical tenses than Ukrainian. In Ukrainian, there are no tense forms of verbs: Continuous and Perfect. Thus, the present tense form of a verb in Ukrainian corresponds in its meaning to several English forms: Present Indefinite, Present Continuous and partly Present Perfect. Present Perfect has no direct equivalent in Ukrainian and is often expressed by the past perfect tense or by a construction with «just», «already», «yet». For example, *I have just finished working*. In English, the precedence of one action to another in the past is indicated by the Past Perfect tense, and in Ukrainian by the words («earlier», «before this», «before that»). In Ukrainian, the information that an action in the present tense is happening at the moment of speaking (Present Continuous) is not grammatically expressed. Future Continuous is translated descriptively (*I will do it tomorrow*);

– English modal verbs (can, must, should) are translated descriptively in Ukrainian, as they do not have a direct equivalent;

– English actively uses the passive voice, while Ukrainian more often uses active constructions or impersonal forms (*The book was written in 1950*);

– In English, there is a clear word order: subject, predicate, object, while in Ukrainian – the word order is more flexible: the subject can come after the predicate. There is also a difference between the word order in phrases. For example, «administrative efficiency» should be translated as «*effective management*», not «*administrative efficiency*»);

– English is characterized by brevity of expression due to several structures and forms absent in Ukrainian. When translating them, it is necessary to introduce additional words and even sentences, which leads to a change in the sentence structure in the target language;

– In English, only one negation is traditionally used, for example, *I don't know*. In Ukrainian, double negation is possible, for example, *I don't know anything*;

– English has definite article «*the»* and indefinite article «*a/an»*, which are absent in Ukrainian. They are conveyed by context, by other means – with the words «this», «some». In addition, English has so-called «formal» subjects and objects, which are absent in the structure of a Ukrainian sentence. At the same time, in English there are no genitive forms of nouns, the genitive form of a noun may correspond in its grammatical meaning to the construction «of + N», etc.

As is known, English and Ukrainian belong to different branches of the Indo-European family (Germanic and Slavic) and have different structural types: analytic and synthetic. There are differences in the structure of English and Ukrainian, in the grammatical constructions set. They constitute the main grammatical difficulties of translation. To translate accurately, you need to understand the sentence structure of the foreign language, recognize possible challenges, and create sentences that follow the rules of the target language and its style [1].

To provide a qualified and adequate translation into Ukrainian, the translator should also pay attention to the original language's linguistic and grammatical features, as well as lexical features. Knowledge of grammar is usually more important than vocabulary and terminology knowledge, because the equivalents of words and terms can be found quickly in a dictionary. At the same time, the search for the equivalent of a grammatical construction can be a rather long and complex process [1].

To convey the content of the original and achieve equivalence in the

translation process, a translator can use two basic translation strategies:

– finding grammatical and lexical equivalents. The strategy involves finding grammatical equivalents that will identically reflect the content of the text when translated. Absolute correspondence between the original and the translation means an equivalent word is found for each word in the original sentence. However, such a coincidence is rare, since only a small part of English and Ukrainian expression has an identical syntactic structure. Absolute correspondence exists mainly in the transmission of simple sentences, when one can trace the similarity of their grammatical and lexical units [2];

– the use of translation transformations. The strategy involves restructuring the syntactic structure of the original sentence during translation while preserving semantic information. At the same time, the translated text must comply with the norms of the target language. This strategy helps to assure that the translation includes all the information from the original text while following the rules of the target language. The widespread use of grammatical transformations is because Ukrainian and English have different sentence structures and word order [2].

Ukrainian translation specialist Karaban V. I. distinguishes five main types of grammatical transformations [1]:

Permutation is a grammatical transformation that changes the order of words in a phrase or sentence. For example, the connecting word «however» usually comes at the beginning of the sentence in a Ukrainian sentence, while in English its equivalent «however» can be used in the middle and at the end of the sentence. A noun-determinant in English can come before the noun being denoted (for example, *theory construction*), while in Ukrainian it usually comes after the noun being denoted (for example, *construction of the theory*).

Substitution is a grammatical transformation that changes the grammatical features of word forms (the plural form is used instead of the using of singular form in translation), parts of speech (the infinitive is transformed into a noun in translation), members of a sentence (the adverb is transformed into a

subject in translation), and sentences (a simple sentence is transformed into a complex one, or vice versa). In addition, substitutions can also be used when translating: words – with a phrase, a phrase – with a sentence, two sentences – with one complex sentence, and vice versa.

Addition is a grammatical transformation that increases the number of words, word forms, or sentence members in the translation. Addition is used when translating nouns (for example, «intricacy» – complex problems and intricate issues), adjectives (for example, «recurrent» – periodically repeated; «the intracellular» – intracellular environment), verbs (for example, «to solve» – to find a solution), adverbs (for example, «theoretically» – in theory aspect), and word combinations («data rates» – data transfer rate).

Deletion is a grammatical transformation, as a result of which a certain linguistic element (word, word form, sentence member or part of a sentence) is removed from the translation. For example, *the explosion was terrible while it lasted* translates as *the explosion was terrible*. *This is a very difficult problem to tackle* translates as *this is a very difficult problem*.

Complex transformation is a grammatical transformation that includes two or more simple transformations. In general, the vast majority of translations mostly use a combination of several types of grammatical transformations, which indicates the complex nature of translation.

The skills and abilities of using the translation transformations constitute an essential component of the translator's competence, and therefore their development and correct application should be given due attention. The application of transformations in translation should be aimed at adequately conveying the content of the original and take into account the norms of the target language.

REFERENCES

1. Karaban V. I. Translation of English scientific and technical literature. Grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems. Vinnytsia, Nova Knyga, 2004. 576 p.

2. Yarovenko L., Boldyreva A. Grammatical transformations in the translation process. Current issues of the humanities. 2021. No. 35, Vol. 6. P. 193 – 202.

Khalabuzar O., PhD, associate professor
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)

ON THE IMPORTANCE OF THE INDO-EUROPEAN LANGUAGE FAMILY

Within modern conditions of the global transformation the research of the historical genesis of languages provides the storage and protection of the cultural heritage of each nation. Thus, issue of analysis of the ancient of the languages' development obtains the relevant valuable role for the further generations of the world. Scientists state that nowadays there are 7,159 languages in the world (including 250 dead languages). According to the conducted research works, all these languages are grouped into language families (Indo-European, Finno-Ugric Semitic-Hamitic, Ural-Altaic, Basque, Malayo-Polynesian, etc.). The **goal** of our research work is to reveal the Indo-European language family as one of the largest in the world. Some linguists name is as "Aryan", "Indo-Germanic", but due to the geographical aspect the term "Indo-European family" has become more common.

Presentation of the main material. The common ancestor of all languages belonging to this family is the Proto-Indo-European (common Indo-European) language, which was spoken nearly 5-6 thousand years BC. The disintegration of linguistic unity, which resulted in the emergence of the Indo-European family of related languages, occurred approximately a thousand years BC. The common language from which related languages arose was called the "root language" or "primary language". Most often, this is a hypothetically reconstructed language model, a system of scientific facts obtained using the comparative-historical method. The question of the "ancestral homeland of the Indo-Europeans" is quite debatable. Some suggest that these are the steppes of Western Asia, others call the Balkans, central Europe, the Black Sea and Caspian steppes (O. Schrader, O. Bremer), northern Europe, the region between the middle Volga and the Southern Urals (M. Gimbutas), Asia Minor. The vast

majority of scientists recognize that the Indo-European community of tribes and nationalities developed in conditions of numerous migrations across a significant territory of the Eurasian continent, from the Hindustan Peninsula to Britain. According to geographical location, Indo-European languages are divided into groups, the main ones of which are: Indian or Indo-Aryan, Iranian, Hittolivian or Anatolian, Italian, Romance, Celtic, Germanic, Baltic, Slavic, Tocharian, as well as Armenian, Greek, Albanian. In addition, fragmentary monuments of a number of Indo-European languages, widespread in ancient times, which later disappeared, have been preserved: Phrygian, Thracian, Illyrian, Venetian, etc. The oldest written monuments of Indo-European languages that have come down to us (IV century) indicate that the Indo-European proto-language had a fairly distinct dialectal division. The dialects of the common Indo-European language differed from each other at the phonetic, grammatical and lexical levels. The two main groups of dialects are classified as the centum and satem groups, according to the development in a particular Indo-European language of the velar explosive (breakthrough) consonant *[k]. In prehistoric times, for the Centum languages (Hittite, Celtic, Germanic, Italian, Greek and Tocharian) *[k] was preserved in the initial position of certain words, such as Latin centum "one hundred". For the Satem languages (Albanian, Armenian, Baltic, Slavic, Indian, Iranian) *[k] became sibilant (palatal or alveolar) as in Avestan satem "one hundred". The dividing line, extending from Scandinavia to Greece, separates the Satem or eastern group from the Kentum or western group, with the exception of Tocharian, which is the language of the Kentum on the territory of the Satem. The Germanic languages belong to the Kentum languages, but certain morphological features bring them closer to the Slavic and Baltic (Satem) languages. Having conducted a statistical analysis, V. V. Levitsky determined that the Germanic languages show similarities in their lexical composition with Greek, Latin and Indo-Iranian languages. The greatest similarity in lexical composition is characteristic of the Germanic, Baltic and Slavic languages. Having compared the frequency of use of words in

the Bible, V. Manchak came to the conclusion that the Germanic languages are related first of all to the Slavic, then to the Italian and Baltic, and only after that to other Indo-European languages. These data are consistent with the conclusions made by many prominent linguists of the 19th–20th centuries.

We should underline that the term Indo-European languages (English Indo-European languages) was first mentioned by the English scientist Thomas Jung in 1813. But in the context of the German-language philological studies we can meet the term Indo-Germanic languages (German indogermanische Sprachen). The linguists make stress on the fact that in the historical retrospective the family of Indo-European languages was called "Aryan". Nowadays the term "Aryan" is applied to the subfamily of Indo-European languages, which comprises the Nuristan branch and Indo-Iranian languages. The scientists mention that Indo-European languages conduct the role of the largest language families in the world. The Indo-European family is divided into language branches. There are: Indian, Iranian, Baltic, Slavic, Celtic, Germanic, and Italian groups. In addition, the Indo-European languages include Albanian, Armenian, Greek, as well as a number of dead languages or even language groups: Anatolian (Hittite, etc.), Tocharian (so-called Tocharian A and B), Thracian (Thraco-Dacian), Venetian, etc. Thus, the group of Germanic languages is one of the groups of the Indo-European language family. The group of Germanic languages includes living languages: English – the second (after Chinese) in prevalence in the world, Dutch, Frisian, German, Luxembourgish, Swedish, Danish, Afrikaans, Yiddish, Norwegian, Burgundian, Icelandic, Faroese and dead Gothic, Vandal, Gepid, Herulian.

The scientists divide Germanic languages into three subgroups: Western, Northern and Eastern. The West Germanic languages include English, German, Dutch (Dutch) together with Flemish (the latter is widespread in Belgium), Frisian, Yiddish, Afrikaans (Boer). Some linguists consider Luxembourgish (Letzeburgish), which was formed on the basis of one of the dialects of German, as a separate literary language. The northern subgroup, also called Scandinavian,

consists of: Danish, Swedish (East Scandinavian languages); Norwegian, Icelandic, Faroese (West Scandinavian languages). As for the East Germanic languages, all of them (which included Gothic, Vandalic, Burgundian, Gepid, etc.) are extinct.

The Gothic language occupies a special place among the Germanic and other ancient Indo-European languages, as its written monuments date back to the 4th century AD; it has preserved a significant number of archaic forms characteristic of the Proto-Germanic language. The Gothic texts are excerpts from the New Testament (as well as some other, smaller monuments), the translation of which was brilliantly made by the Gothic bishop Wulfila (Ulfila), when the Goths lived in Moesia – on the Balkan Peninsula (approximately where Bulgaria is now) and maintained ties with Byzantium, from which, like the Slavs, they adopted Christianity, and with it – writing. Unlike other ancient Germanic languages, the language of the Wulfilian New Testament is well developed and does not have any special dialectal differences, which are characteristic, for example, of Old High German or Old English.

Other ancient Germanic languages, in addition to Gothic, include:

1) Old English (Anglo-Saxon), attested by written monuments from the 7th century AD. The most important dialect of Old English is the Wessex (West Saxon) influence, the spread of which was strengthened by the political dominance of Wessex;

2) Old High German, which is conventionally used to denote the set of ancient South Germanic dialects (written from the 8th century AD);

3) Old Saxon (or Old Low German; written from the 9th century); on its basis the Low German dialects were formed;

4) Old Frisian (written from the 14th century);

5) Old Icelandic – the language of the original written monuments of the 12th–14th centuries, which arose in Iceland, colonized by immigrants from Norway in the 9th–10th centuries. Old Icelandic, like Gothic, plays a particularly important role in comparative studies, because it clearly presents

Old Germanic vocabulary, and the monuments of Old Icelandic poetry most fully reflect Germanic mythology.

Texts in these languages serve as the main source of evidence about the phonetic, grammatical and lexical system of the ancient Germanic languages which will be the prospect for our further research.

REFERENCES

1. Thomas Olander (ed.): The Indo-European language family: A phylogenetic perspective. 2023 Folia Linguistica 57(s44-s1):317-338. DOI: 10.1515/flin-2023-2032.

2. Bouckaert R, Lemey P, Dunn M, et al. Mapping the origins and expansion of the Indo-European language family. Science (New York, N.Y.). 2012 Aug;337(6097):957-960. DOI: 10.1126/science.1219669. PMID: 22923579; PMCID: PMC4112997.

3. Cowgill, W., Jasanoff, J. H. (2025, April 14). Indo-European languages. Encyclopedia Britannica. https://www.britannica.com/topic/Indo-European-languages.

Шевель Юлія
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Наукова керівниця – д. філол. н., проф. Бойко Я. В

РОЛЬ АСПЕКТНОГО ПЕРЕКЛАДУ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

У сучасному глобалізованому світі переклад є не лише функцією лінгвістичного посередництва, але й одним із ключових механізмів міжкультурного діалогу з огляду на його значення та цінність, яка проявляється як безпосередньо у налагодженні комунікації, так і формуванню міцних партнерських відносин.

Аспектний переклад являє собою методологію, яка враховує функціонально-культурні, прагматичні, соціальні та емоційні аспекти оригінального твору та є одним із підходів до передачі тексту, найбільш невід'ємних від даного процесу.

Аспектний переклад передбачає не тільки належне перенесення тексту, а й його асиміляцію в інше культурне комюніті, що й підкреслює його цінність. Таким чином, аспектний переклад доцільно розглядати як дуже ефективний засіб взаємодії культур, оскільки саме він здатний створювати простір для взаєморозуміння, толерантності та збагачення.

Аспектний переклад включає аналіз тексту на кількох рівнях: лексико-семантичному, синтаксичному, стилістичному, культурологічному та світоглядному. Базисом для якого виступає функціонально орієнтована передача контенту.

За словами П. Ньюмарка, «перекладач повинен виходити не тільки з мовних еквівалентів, а й з культурного контексту тексту» [1]. Тому аспектний переклад можна розглядати як інструмент інтерпретації та адаптації, за допомогою якого можна зберегти як функцію, так і вплив тексту в іншомовному середовищі.

Культура є не лише фоном, а й активним елементом перекладу, який

необхідно враховувати при адаптації тексту до цільової аудиторії.

Кожен текст має своє коріння в певній культурній системі, що визначає його семіотичне навантаження. При перекладі потрібно не тільки відтворити текст, а й створити відповідник, здатний викликати подібну реакцію цільової аудиторії.

Аспектний переклад, таким чином, діє як посередництво – саме культурне посередництво згладжує конфлікти значень і надає простір для діалогу. Наприклад, традиційні поняття слід перекладати разом із їхньою назвою разом із поясненням того, що це культурне значення.

Аспектний переклад передає культурний діалог через: інклюзивність – включення інших культурних елементів із коментарями чи адаптацією; модифікацію – адаптацію культурно-специфічних концепцій до цільового середовища); збереження ідентичності – вихідна культура репрезентована без втрати свого первісного значення.

Переклад літературних текстів, кіно та журналістики має вирішальне значення, оскільки ці носії ніколи не можуть відокремитися від змісту, що стосується національних кодів, емоцій та ментальності, іншими словами особливостей крос-культурного середовища. Перекладач стає активним творцем нового культурного продукту, а не невидимим посередником, як наголошує Л. Венуті [2].

З огляду на вищезазначені реалії, вважаємо, що глобалізація створює як можливості, так і виклики для культурного діалогу. Існує більше можливостей для інших мов і культур, але в той же час тиск конвергенції призводить до ризику розмивання культурної унікальності. У цьому відношенні аспектний переклад може діяти проти цих сил, але все ще зберігати суть культури недоторканою з боку джерела. Складність полягає в тому, щоб знайти правильний баланс між адаптацією та збереженням – не бути надто одомашненим чи екзотичним.

Так, наприклад, літературний переклад: у перекладах романів Дж. Ґрішема [3] аспектний переклад дозволяє передати юридичні реалії

через ментальні характеристики цільової культури.

Аудіовізуальний переклад передбачає субтитрування та дубляж жартів, ідіом і культурних алюзій, наприклад, гумор у «Друзях», який вимагає їх прагматичного аналізу.

Офіційний та діловий переклад є напрочуд специфічним з огляду на потребу передавати терміни з огляду на відмінності правових систем (що часто призводить до необхідності поєднання терміну, опису та примітки).

Таким чином, слід вважати, що аспектний переклад – це не лише лінгвістична, а й культурна діяльність, функцією якої виступає необхідність здійснення ефективної міжкультурної комунікації, зберігаючи цілісність повідомлення та адаптуючи його до розуміння цільової аудиторії.

В сучасних умовах глобалізації роль перекладача лише зростає з огляду на те, що він стає посередником між культурами та продуцентом комунікативної реальності. Тому аспектний переклад стає не просто технікою, а філософією взаємної поваги, розуміння, а також культурного збагачення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Newmark, P. (1988). A Textbook of Translation. New York: Prentice Hall.

2. Venuti, L. (1995). The Translator's Invisibility: A History of Translation. London & New York: Routledge.

3. Grisham, J. (2013). Sycamore Row. New York: Doubleday.

Шевцова Олександра
Київський національний університет технологій та дизайну (Київ, Україна)
Науковий керівник – д. іст. н., к. філол. н., проф. Дзира І. Я.

ДІАЛОГ КУЛЬТУР У ТВОРЧОСТІ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

Вступ. Максим Рильський – це постать, котра поєднала в собі риси ерудованого митця, тонкого поета, філософа-гуманіста й культурного дипломата. У своїх творах він прагнув не тільки розвивати українську поезію, а й інтегрувати її у світовий та європейський культурний контекст. Погляди митця сформувались під впливом німецької філософії, французького класицизму, польської романтики, слов'янського фольклору та ідеології італійського Відродження. І все це глибоко відобразилось у його поезії, прозі, перекладах та есеїстиці. Окремі аспекти діалогу культур у творчій спадщині М. Рильського неодноразова потрапляли в поле зору В. Агеєвої, М. Жулинського, М. Зерова, А. Костецького, Д. Павличка, Л. Шевченко тощо. Проблемі вивчення міжкультурного діалогу в ранній поетичній творчості М. Рильського присвячена спеціальна стаття В. Башманівського.

Метою запропонованого дослідження є аналіз феномену діалогу культур у рецепції М. Рильського.

Основний розділ. За визначенням Ф. Бацевича, діалогом культур є «взаємодія культур, що контактують у процесах міжкультурної комунікації чи вивчення іноземних мов, що забезпечує адекватне взаєморозуміння і духовне взаємозбагачення представників різних національних лінгвокультурних спільнот» [1, с. 44]. У публіцистичних та літературно-критичних текстах Рильського неодноразово порушується питання співвідношення загальнолюдського та національного. Він бачив українську культуру органічною частиною європейського духовного простору, а не протиставляв її духовним здобуткам інших народів. Як зазначає Д. Павличко, «Рильський не тільки відкривав для українців класичну

Європу, а й вчив сприймати її не як щось чуже, а як власне духовне надбання» [3, с. 243].

У поемі «Мандрівка в молодість» майстер слова звертається до культурної спадщини Франції, згадає таких відомих постатей, як Ф. Вольтер, В. Гюго, Ж. Руссо, а також висловлює своє захоплення французькими пейзажами. Цей твір-спогад наповнений культурними алюзіями, роздумами інтелектуала про мистецтво та рефлексіями над часом.

У циклі «Слово про рідну матір» простежується синтез європейських і українських мотивів. Образ матері-України співіснує з гуманістичними ідеалами епохи Відродження, біблійними алюзіями та ремінісценціями з античної міфології. Так Рильський створює багатовимірний поетичний образ, що втілює ідею єдності в різноманітті.

У вірші «На Парнасі» поет переносить українську поезію в контекст античної міфології. Образ Парнасу використовується ним як символ поетичного натхнення, але водночас осучаснюється через наповнення його українським змістом. Таким чином, класичний символ трансформується в українському культурному середовищі, але не втрачає своєї унікальності. «Поезія Рильського, – висновує Л. Шевченко, – це синтез античного і християнського, західноєвропейського та слов'янського культурного спадку» [5, с. 52].

Максим Рильський був одним із найвидатніших перекладачів XX століття. Його переклади – не лише зразки високої поетичної майстерності, а й приклади міжкультурного порозуміння. Через них поет відкривав українському читачеві світову літературну спадщину. З надзвичайною любов'ю та майстерністю він перекладав твори французьких класиків П. Корнеля, Ж. Расіна, Ф. Вольтера, П. Беранже. Особливе місце, на нашу думку, серед них займає переклад «Федри» Ж. Расіна, у якому М. Рильський продемонстрував не тільки досконале знання французької мови, а й глибоке розуміння естетики класицизму.

Йому вдалося зберегти не лише емоційну напругу, логіку трагедії, а й вишуканість вірша. Адже, на переконання перекладача, «У перекладі важливо не тільки знати мову оригіналу, але й мати смак і відчуття стилю» [4, с. 34].

Німецька поезія у творчості Максима Тадейовича представлена перекладами з Й. Гете та Г. Гейне. Він зумів передати не лише музичність, філософську глибину та ліризм цих авторів, а й вдало адаптував їх стиль до української поетичної традиції. Через це його переклад «Фауста» вважається однією з вершин українського перекладацького мистецтва.

Окремої уваги заслуговують переклади з італійської мови. Найзначнішим серед них є переклад «Божественної комедії» Данте Аліг'єрі. Рильський ретельно зберіг тричастинну структуру твору, його філософський зміст, образність і ритміку. Також він перекладав вірші Д. Леопарді, демонструючи високу культурну і філологічну обізнаність з італійським відгалуженням поезії «світової скорботи».

Погоджуємося з твердженням Ю. Курилюка, що «Рильський через переклад виконував місію культурного посередника між слов'янськими народами» [2, с. 161]. Саме тому надзвичайно важливими є також його переклади з польської літератури. М. Рильський перекладав А. Міцкевича, Ю. Словацького, З. Красінського. Його роботи стали стали частиною літературного взаємообміну між Польщею та Україною. Зокрема, у перекладі «Дзядів» А. Міцкевича він не лише відтворив поетику польського романтизму, а й актуалізував ідеї визвольної боротьби.

Висновки. Творчість Максима Рильського є яскравим прикладом гармонійного поєднання національного і загальнолюдського. Через образи, алюзії та переклади поет сприяв формуванню європейської ідентичності української літератури. Його праця підтверджує важливість діалогу культур як засобу порозуміння й духовного збагачення. Вироблена ним рецепція цього феномену на сьогодні залишається надзвичайно актуальною. Адже в умовах глобальних викликів саме діалог культур є тим

шляхом, який веде до миру, творчого розвитку і збереження людської гідності. М. Рильський був і залишається провідником цієї ідеї в українській культурі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.

2. Курилюк Ю. Діалог культур у творчості Максима Рильського // Українська література XX століття: Навч. посіб. Київ: Либідь, 2000. С. 158–165.

3. Павличко Д. В. Максим Рильський і проблема перекладу // Павличко Д. Статті, виступи, есе. Київ: Молодь, 1987. С. 240–252.

4. Рильський М. Т. Мистецтво перекладу: статті, виступи, нотатки Київ: Рад. письменник, 1975. 343 с.

5. Шевченко Л. М. Творчість Максима Рильського у світовому контексті. *Слово і час*. 1991. №7. С. 35–54.

Shelia M., PhD, associate professor,
Marghania M., PhD, associate professor,
Galoberi K., PhD, associate professor
Sokhumi State University (Tbilisi, Georgia)

FLORAL SYMBOLS IN GEORGIAN, ENGLISH AND FRENCH CULTURES

The vocabulary of a language is the most mobile level, which constantly evolves, reflects the spiritual culture of each nation, its centuries-old history associated with customs and traditions.

As is known the word is a unit of speech that serves the purposes of human communication and has certain lexical-semantic properties. According to L. Lyons ‘‘the word is ambiguous, both everyday usage and also as it is employed technically by linguists. Words may be considered purely as forms, whether spoken or written, or, alternatively, as composite expressions, which combine form and meanings’’ (Lyons, Linguistic Semantics, 1995).

The purpose of this scientific paper is to conduct a descriptive, etymological, semantic, linguo-cultural and comparative analysis of the floral symbols of Georgia, England and France in both linguistic and extra-linguistic aspects based on the lexical materials of the Georgian and English languages.

The associations of symbols arise from cultural and contemporary contexts. Natural symbols display variety of the world nature of all countries.

Plants, the amazing creations of nature, occupy an important place in human life. In all cultures, plants are the main symbol of the natural world and are considered a unique cultural asset. The vine is one of the important parts of human culture, which is specific to Georgian, English and French cultures. It is one of the spread cultures in Georgia and worldwide. Georgia is recognized as the motherland of vineyards. Carbohydrate analysis showed that a seed dates to 5000-7000 BC is the oldest not only in Georgia but throughout the world (Ramishvili, 1988).

Georgia is home to a rich assortment of vines, numbering over 500 varieties. About seventy varieties of Georgian vines are still grown in Europe today.

The vine is considered a sacred plant, and wine is a sacred drink. When the Blessed Virgin Mary, the mother of Jesus sent Saint Nino of Cappadocia to preach in her allotted land, she took hold of a branch of the vineyard, cut it off, and created it into the shape of a cross and gave it to Saint Nino – she was supposed to Christianize Georgia with this cross. The righteous apostle accepted the cross of the vine and, as a sign of her vow to perform the blessing worthily, cut off her hair and tied the branches. She arrived in Georgia in about 320 and introduced Christianity to the Georgian people. ‘“წმიდამან დედოფალმან ჴელი მიჰყო ზედა კერძო ცხედრისა მისისა მყოფსა მას რტოსა ვაზისასა, მოჰკუეთა მისგან და შექმნა ჯუარი” (cx. ninoწsi, agiogr. III, 218.4).

The Grapevine Cross has become a major symbol (the cross is still kept in Georgia and has no analogues in the world) and a sacred plant of the Georgian Orthodox Church by 337, when Christianity became the official religion of the Georgian Kingdom of Iberia.

The term “**vazi**” **(vine**) is attested in Georgian language monuments from the 9th and 10th centuries, meaning **a grape tree (**Asatiani, 1978: 8).

In the 17th century, due to the great interest in viticulture, landowners in a number of areas of southern England tried to cultivate vineyards on their estates.

Since ancient times, linguistic units have been formed in the Georgian and English languages that describe the cultivation and care of grapevines, as well as the realities of life connected to vines, the traditions of peoples and their cultural values.

The vine is a symbolic expression of the Jewish people: “For the vineyard of the Lord of hosts is the house of Israel” (Isa. 5:7 King James Bible). The English word “**vine**” comes from the Old French word “**vigne**”, meaning

‘‘**vine”** or “**vineyard”,** which in turn comes from the Latin ‘‘**vine, vineyard”** from Proto-Indo-European PIE -***wóyh nom (“vine, wine”**), ***weyn-, wóih nom, *woino**-.

Derivational – adjective forms are as follows: **vined, vineless (vineless), vinelike (vine¦like), viny (ˈviny); vinegar, vintage, vinery.**

The word vine has the following forms in different languages: French – **vigne**, German – **Rebe**, Greek – **αμπέλι,** Italian – **vite pianta**, Portuguese – **vinha,** Ukrainian – **виноградна лоза**, Polish – **winorośl,** Romanian – **viță de vie**; Croatian – **loza**, Czech – **vinná réva**, Danish – **vinranke,** Dutch – **wijnstok,** Swedish – **vinranka**, Norwegian – **vinranke**, Spanish – **parra,** etc.

In the English language there are a lot of compound words derived from the word vine, for example: **vine-leaf, vineyard – vine, vine cactus, vine grower, vine harvest, vine-store, vine-lonse – phylloxera, vine-trade, vine shoot, vine-shop vine culture – viticulture, vine prop, vinedresser, vine crop,** etc.

The phrase “**I am the vine”** used in the Gospel of John expresses the sacred connection between divine genealogy and man. The vine planted by God, a symbol of Jesus Christ. Jesus metaphorically considers himself as the ‘‘true **vine**”.

1 “მე ვარ ვაზი ჭეშმარიტი, და მამაჩემი მევენახეა” – ‘‘I am the true vine, and my Father is the gardener” (John 15:1-5**,** New International Version) (NIV).

5 “მე ვარ ვაზი, ხოლო თქვენ ლერწები ხართ, ვინც ჩემში რჩება, ხოლო მე მასში, დიდძალი ნაყოფი გამოაქვს; ვინაიდან უჩემოდ არაფრის ქმნა არ შეგიძლიათ” – “I am the vine; you are the branches. If you remain in me and I in you, you will bear much fruit; apart from me you can do nothing”. John 15:1- 5 (New International Version (NIV).

Flower symbolism began with many ancient religions. Many flowers were originally linked to ancient deities including Venus, Diana, Jupiter and Apollo.

During the Renaissance, nature was viewed as a reflection of the divine (Kashmira, 2010).

The rose has been a symbol of love, beauty, even war and politics since ancient time. The poetess Sappho first named the rose “Queen of Flowers” in her poem “Ode to the Ros”.

The Tudor Rose – the red rose is the floral heraldic emblem and Royal Badge of England and takes its name and origins from the House of Tudor when it was introduced. The red rose was adopted by Henry VII as England's emblem of peace at the end of the War of the Roses.

Roses are recognized as the national flower of the USA, the states of New York, Iowa, Northern Dakota and Oklahoma as well.

Red roses often appear in poetry, literature, classical artwork and films. The famous Scottish poet, Robert Burns, compared his love to a red rose in the poem Red, Red Rose. Based on a folk Robert Burns wrote a version of a song he had heard on his travels. “O my Luve’s like a red, red rose, that’s newly sprung in June: O my Luve’s like the melodie, that’s sweetly play’d in tune…”

Dating as far back as 1580 B.C., when images of lilies were discovered in a villa in Crete, these majestic flowers have long held a role in ancient mythology. The lily’s name has pre-classical origins; indeed, it was the Greek name leirion and the Roman name lilium from which the name `lily “was derived. There is one more version of the origin of the name `lily’ occurring from the Celtic word “li” – “white”, on flower coloring. Initially lilies were only white. Thanks to selectors of the different countries, lilies with the most various coloring, perhaps, blue, dark blue and violet are grown.

In both the Christian and pagan tradition, the lily is a symbol of fertility. It was a popular flower in ancient Jewish civilization and is mentioned in the old and new Testaments. It should be noted that the Bible mentions lilies 15 times in 15 different verses. Of these 15 mentions, 8 of them occur in the Song of Solomon.

As is known King Solomon ruled the nation, land, and children of Israel

about 970 to 930 BC. He grew Lilies in his garden and enjoyed being around them – in his garden and his palace: “my beloved is gone down into his garden, to the beds of spices, to feed in the gardens, and to gather lilies”, “I am my beloved’s, and my beloved is mine: he feedeth among the lilies” (Song of Solomon 6: 2-3 KJV), “Mon bien-aimé est descend á son jardin, au parterre d’aromates, pour paitre son troupeau dans les jardins, et pour cueillir des lis” (Chant de Salomon 6:2-3).

The most memorable verses are the following: “I am the rose of Sharon, and the lily of the valleys” (Song of Solomon 2:1). “Je sius un narcisse de Saron, un lis des vallées” (Chant de Salomon 2:1).

“As the lily among thorns, so is my love among the daughters” (Song of Solomon 2:2). “Comme un lis parmi les ronces, telle est mon amie parmi les jeunes filles” (Chant de Salomon 2:2).

Thus, thanks to the beauty, variety of grades and a set of color shades the lily became one of the finest and richest symbols in world culture. The lily has various semantics: it expresses purity, chastity, innocence, spirituality, virtue, hope, compassion, justice, etc. Certainly, it should be reflected in lyrics of the sensitive poet to a word.

The symbol of France is the “fleur-de-lis”, or so-called heraldic lily, the prototype of which is, the fragrant lily. It is the flower of kings, signifying the power of the monarch. The lily is even depicted on the country’s coat of arms.

According to French legend, Clovis, the Merovingian king of the Franks, converted to Christianity in 496 AD, after which an angel gave him a golden lily as a sign of his purification.

Therefore, linguo-cultural research is necessary to reveal significant cultural information of any people. The world of floronyms is an important cultural concept that truly represents an integral part of the linguistic and cultural space of any language.

Шеремет Наталія
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
Наукова керівниця – к. філол. н., доц. Лазебна О. А.

ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ПОПУЛЯРНОСТІ РОМАНІВ-ЖАХІВ (НА ПРИКЛАДАХ ТВОРІВ СТІВЕНА КІНГА ТА ПАТРІКА ЗЮСКІНДА)

Горори досі знаходять відгук серед населення по всьому світу. Так, за статистикою [8] у 2024 році в Канаді та США вийшло 55 фільмів жахів, що є найвищим показником з 2000 року. У 2024 році фільми жахів склали близько 10 відсотків касових зборів, що більш ніж удвічі перевищило показник 2013 року. Видавничий ринок також сповнений романами-жахами: твори Тесс Ґеррітсен, Ширлі Джексона, Джо Гілла та багатьох інших авторів не лише здобули визнання за кордоном, але й вийшли в українському перекладі. Однак, виникає питання: чому попри високий рівень стресу, напруги та тривожності читачі та глядачі досі обирають жахи? Відповідь ми спробуємо знайти в психологічних дослідженнях.

У нашому мозку є ділянка мозку під назвою амигдала. Своєю формою вона нагадує мигдаль, звідси і назва. Коли з різних джерел до мозку надходить сенсорна інформація, саме амигдала аналізує, чи страждатиме її власник від певного подразника [7, с. 40-41]. Вона може активуватися навіть від думки, наприклад, про щось морально неприйнятне. Іншою важливою для нашого дослідження ділянкою мозку є префронтальна кора, що регулює фізичну та розумову діяльність. Також розрізняють дорсолатеральну префронтальну кору, що в свою чергу відповідає за регуляцію емоцій та контроль над імпульсами.

Як саме довели причетність тої чи іншої частини мозку до емоцій? Провели таке дослідження [5]: учасникам показували обличчя з певною емоцією, наприклад, злістю. Після цього вони повинні були виконати одне

з двох завдань: або обрати слово, що позначає емоцію, або назвати стать людини (емоційне та нейтральне завдання). Аналізуючи активністю мозку через функціональну магнітно-резонансну томографію (фМРТ), вдалося побачити, що під час називання емоцій посилювалась активність у дорсолатеральній префронтальній корі та водночас знижувалась активність амигдали. Звідси висновок: вербалізація емоцій допомагає регулювати емоційний стан та активує частини мозку, пов'язані з раціональним контролем.

Можна припустити, що схожий ефект відчувають читачі горорів. Однак з іншого боку це пояснює, чому автори вкладають до вуст героїв крики та лайку: судячи з власного досвіду, вони знають, що це полегшує страждання. Ймовірно, саме тому романи Стівена Кінга настільки реалістичні.

«Пол вищав і молив без упину, але його слова зливалися в нерозбірливе бурмотіння», [2, с. 255]. Вербалізація жаху, який відчував герой, не лише передає емоційний стан, але й фізичний спектр відчуттів від енергії до втоми та знесилення. Водночас стрес, що можуть відчувати читачі, падає внаслідок зниження активності амигдали, тож горори можуть «лікувати» надмірну тривожність. Крім того, як зауважив Ростислав Семків: «Більшість дивиться на чи читає про страшне, бо таким є наше сучасне, перетворене з архаїчних часів замовляння: це не зі мною, це далеко, або навіть це вигадка» [3, с. 11]. Однак, не можна стверджувати, що різні люди матимуть одну й ту ж реакцію з огляду на війну та можливі психологічні травми внаслідок жорстокості.

Так, навіть без наслідків війни люди мають різні реакції на страшні події. Убивця Гренуй, наприклад, зовсім не страждає від докорів сумління: «Те, що в основі цієї краси лежало вбивство, було йому зовсім байдуже», [1, с.23].

Поки ви читали попередні приклади, сповнені лексем «убивця», «жах», «війна», ви могли б і не здогадатися, що демонструєте результати

ще одного дослідження [4]. У ньому учасникам показували емоційно конотовані слова, як, наприклад, ті, що ви прочитали вище, або ж нейтрально забарвлені слова. Одразу після цього їм показували набір буквосполук. Учасники повинні були вирішити, чи ці сполуки справжні слова, чи вигадані. Виявилось, час реакції був значно швидшим, якщо учасники бачили емоційно забарвлені слова. При цьому реакція була швидшою, якщо слова були з одного емоційного поля: лише позитивні або лише негативні. Тобто емоційні стани, які учасники могли частково проживати через прочитання лексем, впливали на швидкість реакції, що також підтверджує гіпотезу, що емоції пов’язані з мовними категоріями.

Це може бути причиною того, чому горори читаються так швидко та легко. Чим більше лексем на позначення негативних емоцій використовує автор, чим більший саспенс – тим швидше мозок обробляє інформацію. Тобто, жахи можуть не лише активувати нашу раціональну частину мозку, зменшити стрес, але й пришвидшити швидкість реакції.

Крім того, мова та емоції пов'язані і на етапі когнітивного відтворення досвіду. В одному дослідженні [6] учасників просили описати спогади, що були для них емоційно позитивними, негативними та нейтральними. Для цього дослідники давали їм певні мовні сигнали, наприклад, слово «смерть». Проаналізувавши емоційний тон та тривалість розповідей, мовні характеристики, деталізацію спогадів, виявилось, що емоційно підкріплені спогади малу більшу кількість мовних описів, зокрема сенсорного характеру, часто містили більшу кількість метафор та емоційно забарвленої лексики. Тому те, як ми описуємо наші спогади, відображає не лише зміст, але й інтенсивність прожитих емоцій.

Відповідно, текст, збагачений великою кількістю метафор та сенсорними лексемами, може мати більший вплив на враження від прочитаного. У романі Патріка Зюскінда «Парфуми, або Історія одного вбивці» особливо багато нюхових образів, що допомагають описати зловісний антураж: «І лише згодом, напередодні Французької революції,

після того як кілька могил небезпечно обвалились і нестерпний сморід змусив жителів не просто запротестувати, а повстати, цвинтар нарешті закрили і, закопавши мільйони кісток та черепів у катакомбах Монмартру, влаштували на тому місці ринковий майдан для торгівлі харчем» [1, с.1].

У романі Стівена Кінга «Мізері» бачимо такі приклади: «Подих цієї жінки залетів йому до рота, подався вниз по горлу, роздув легені, а коли губи віддалилися, він уперше почув запах своєї наглядачки, вихопив його у хвилі повітря, яке вона загнала йому всередину... То була жахлива, смердюча суміш ванільного печива, шоколадного морозива, курячої підливи та фаджу з арахісовим маслом» [2, с. 15].

Попри результати наведених вище психологічних досліджень ми не можемо стверджувати, що подразник у вигляді читання горорів може викликати пропорційно обернену відповідь у мозку, оскільки на цю тему досліджень не проводили. Однак, це гіпотетичне припущення може стати засадою для майбутніх досліджень і, можливо, допомогти працювати з романами-жахами так, щоб полегшити симптоми тривожності та стресу. З точки зору мовознавства таке дослідження могло б дати яскравіше уявлення стосовно того, як писати цікаві та яскраві тексти не лише у жанрі художньої літератури, але й для маркетингових цілей.

Отже, акти вербалізації страху у художньому тексті, можуть знижувати активність амигдали, відповідальної за тривожність, та активують префронтальну кору, пов’язану з раціональним контролем. Вживання емоційно забарвленої лексики пришвидшує когнітивну обробку тексту та активує мовні категорії, пов’язані з відповідними емоційними полями. Саме тому жахи можуть не лише викликати страх, а й мати терапевтичний ефект, зменшуючи стрес і підвищуючи швидкість реакції. Емоційна сила художніх текстів, зокрема горорів, значною мірою базується на насиченій метафоричній, сенсорній і емоційній мові, що відтворює інтенсивність прожитих емоцій і створює незабутній читацький досвід.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зюскінд П. Парфуми. Історія одного вбивці / пер. з нім І. Андрієнко-Фрідріх. Харків : Фоліо, 2023. 288 с.

2. Кінг С. Мізері: роман / пер. з анг. А. Рогози. Харків : «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 384 с.

3. Семків Р. А. Уроки короля жахів: Як писати горор? Київ : Пабулум, 2020. 184 с.

4. Effect of emotions in a lexical decision task / H. Maire et al. Swiss Journal of Psychology. 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/315505674_Effect_of_Emotions_in_a_Lexical_Decision_Task_A_Diffusion_Model_Analysis (date of access: 29.04.2025).

5. Putting Feelings Into Words: Affect Labeling Disrupts Amygdala Activity in Response to Affective Stimuli / M. D. Lieberman et al. Psychological Science. 2007. URL: http://pss.sagepub.com/content/18/5/421 (date of access: 29.04.2025).

6. Rubin D. C. Autobiographical Memory Tasks in Cognitive Research. Cognitive methods and their application to clinical research. 2003. P. 219–241. URL: https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/10870-014 (date of access: 29.04.2025).

7. Sapolsky R. M. Behave. The Biology of Humans at Our Best and Worst. London : Penguin Random House, 2018. 790 p.

8. U.S. & Canada: number of horror movie releases 2024| Statista. Statista. URL: https://www.statista.com/statistics/1499981/number-of-horror-movie-releases-north-america/ (date of access: 30.04.2025).

Юган Н. Л., д. філол. н., доцентка
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
(Полтава, Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ФАШИЗМ У П'ЄСАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДРАМАТУРГІЇ

Сучасна українська драматургія відображає процес зміни уявлень українського суспільства про фашизм, який відбувається внаслідок глибоких історичних і політичних зрушень, зокрема, Революції Гідності та війни з Росією [8; 9]. Фашизм у п'єсах інтерпретується не лише як концепт минулого, а й як загроза для майбутнього України. Ця ідеологема починає асоціюватися не тільки з історичними фактами, постатями та ідеологічними наративами, а й з сучасними політичними та суспільними реаліями, що впливають на національну українську свідомість.

Запропоновані тези дозволяють глибше осмислити, як сучасна українська драматургія стає важливим елементом формування новой національної ідентичності та історичної пам'яті через, з одного боку, критику фашизму та рашизму, а з іншого – через нове трактування фактів всесвітньої і національної історії та політичних реалій сучасної України. Українські науковці розуміють під рашизмом ідеологію та політичний режим сучасної росії: тоталітаризм, мілітаризм, реваншизм. Поняття «рашизм» тісно пов'язане з поняттям «фашизм», але має і специфічні риси [1; 4].

У сучасних українських п'єсах про російсько-українську війну 2022 – 2025 рр. фашизм і рашизм часто зображуються через конкретні образи та символи, що відображають агресивну політику та знищення національної ідентичності. Драматурги використовують подібні образи для того, щоб акцентувати увагу на важливості захисту української культури і традицій від зовнішніх загроз. У драматургії ці поняття набувають нових форм, стаючи символами не лише тоталітарного режиму, але й будь-якої

форми імперіалізму, що загрожує національній незалежності української нації. Так, Л. Тимошенко осмислює історію своєї родини, рідної домівки через образ Тари, знайомий їй, як і мільйонам читачів, по роману Марґарет Мітчелл «Віднесені вітром» [5]. Як і Тара Скарлетт О'Хари, родові «маєтки» українців – хати і квартири, які були спадщиною багатьох українських сімей, – безжально знищуються так званим російським світом.

Сучасні українські п'єси часто стають своєрідними інструментами для осмислення національної ідентичності українців, які переживають кризу історичної пам'яті. Це стає можливим завдяки критичному перегляду минулих, радянських, подій, а також створенню нових наративів, що підкреслюють боротьбу українців за свою свободу та незалежність.

В п'єсі І. Феофанової «Десять кілометрів» (2022) [6] Маріуполь постає містом, яке зазнало нищівної облоги, голоду, руйнувань та масової загибелі мирних мешканців. Одним із найжорстокіших методів винищення населення став голод. У п'єсі є сцена, де мешканці підвалу сваряться через нестачу їжі, а дехто навіть намагається вбити собаку, щоб її з'їсти. Це нагадує трагічні події блокади Ленінграда, коли люди через відчай доходили до канібалізму.

Ключовим у п'єсі стає слово «геноцид». І це не просто оцінка подій, а усвідомлення того, що війна спрямована не лише на фізичне знищення населення, а й на викорінення української ідентичності. «Хтось в підвалі постійно казав, що вони не зупиняться, поки всіх нас не знищать. Це геноцид. Ми в школі як раз вчили про геноцид, недавно, осінню, я тоді ще подумав: добре, що таке вже ніколи не повториться… Повторилося» [6]. Геноцид у місті Марії – продовження імперської політики Росії, яка століттями прагнула стерти українську культуру, історію та пам'ять. П'єса виходить за межі конкретної трагедії й порушує глобальні питання колоніального насильства, спротиву та боротьби за право на існування. Текст поєднує особисту трагедію дванадцятирічного хлопчика, який втратив родину, з історичною пам'яттю, змальовуючи та презентуючи

Маріуполь як новий Ленінград, але з іншою оптикою – оптикою постколоніального українського спротиву.

Сучасна українська драматургія формує новий погляд на політичні та культурні загрози через призму нових геополітичних реалій. Анексія Криму, війна на Донбасі, повномасштабне російське вторгнення – ці події безпосередньо впливають на трактування історично обумовленного поняття «фашизм» в сучасних українських драмах, воно припиняє обмежуватися лише історичними реаліями, а стає актуальним в контексті сучасної боротьби України за свій суверенітет.

Анастасія Косодій у постдрамі «Як говорити з мертвими» (2023) [2] передає свої два сни про молодого німця у камуфляжі, який їде у потязі до Бахмуту. Цей герой з'являється у контексті історії донбаського села Новокарлівка. Персонаж у сні ліричної героїні поєднує сучасні та історичні переживання. Він є не просто символом іншої нації, а носієм складної історії дореволюційної Русі. Вказівка на те, що пращури німця були менонітськими пацифістами, які відмовлялися брати участь у військових діях у минулі часи, додає сновидінню нових інтенцій. Тут фашисти протиставлені мирним німцям, які були запрошені Катериною ІІ для розвитку сільського господарства і стали частиною історії українського степного регіону. Проводиться розмежування фашизму та пацифізму, які були притаманні представникам німецької нації у часи Другої Світової війни.

У цьому сні образ німця нагадує про важливість історичної колективної пам'яті, що не обмежується конкретними подіями. Вона охоплює цілі покоління, які переживають своєрідне перезавантаження суспільства через війну та її наслідки. Події сну ліричної героїні А. Косодій також символізують безперервне повторення історії, де нові покоління шукають місце між травмами минулого і реаліями сьогодення, стикаючись із невизначеністю, переживанням війни, новою колективною травматизацією.

У сучасних п’єсах поняття «фашизм» і «рашизм» часто використовуються для зображення внутрішніх і зовнішніх соціальних та політичних проблем. Подібні наративи слугують не лише для критики тоталітарних режимів, але й для показу соціальних процесів, які можуть призвести до відродження агресивних ідеологій. Трансформація цих понять через театральне мистецтво стає інструментом для дослідження та висвітлення сучасних викликів, з якими стикається українське суспільство.

У п’єсі Ольги Мацюпи «Смоковниця» [3] родинна історія та колективний досвід передаються через образ фікуса, який символізує стійкість і непереможність, відображаючи незламний дух жінок, які пережили різні історичні катастрофи. Фікус, який був посаджений у часи Другої світової війни, став символом сили й пам’яті для трьох поколінь жінок одного роду. Він уособлює собою приклад, як історичний досвід, колективні травми та спогади передаються через різні покоління, залишаючи слід на кожній новій життєвій стежці та стаючи міжпоколіннєвою травмою.

Фікус, який врятував бабку головної героїні п’єси Саші від переслідувань фашистів, тепер є важливою частиною життя родини у часи російського вторгнення в Україну. У тяжких умовах війни й біженства до Німеччини жінки, зберігаючи цей символ, не тільки намагаються підтримувати своє ментальне здоров’я, але й передати свої цінності, прагнення до спротиву і витривалість [7, с. 87]. Жінки у п’єсі рятуються від рашистів у Німеччині, яка радо їх приймає, дає захист та підтримку. Таким чином, історія змінює свою течу за майже 80 років рівно на 180 градусів.

Сучасна українська драматургія висвітлює важливі соціальні проблеми, формує новий суспільний дискурс, що сприяє консолідації нації та зміцненню національної єдності. П’єси, що осмислюють поняття фашизм та рашизм, стають важливими засобами для боротьби українців за свою культурну та національну ідентичність. Театральне мистецтво, таким

чином, певною мірою бере на себе роль каталізатора соціальних змін, висвітлюючи складні питання національної пам’яті та її відтворення в умовах сучасних політичних реалій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кирилюк Ф., Куліш Р. Поняття «рашизм»: сутність та ознаки. *Політологічний вісник.* 2023. Вип. 90. С. 121-131.

2. Косодій А. Як говорити з мертвими (2023). *Ukrdramahub.* https://www.ukrdramahub.org.ua/play/yak-hovoryty-z-mertvymy (дата звернення: 14.04.2025).

3. Мацюпа О. Смоковниця. *Ukrdramahub.* URL : https://www.ukrdramahub.org.ua/play/smokovnytsya (дата звернення: 14.04.2025).

4. Романюк А. Поняття та характеристики рашизму: історіографія проблеми. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.* 2024. Вип. 1 (60). С. 133-143.

5. Тимошенко Л. Моя Тара (2022). *Ukrdramahub.* https://www.ukrdramahub.org.ua/play/moya-tara (дата звернення: 14.04.2025).

6. Феофанова І. Десять кілометрів (2022). *Ukrdramahub.* https://www.ukrdramahub.org.ua/play/desyat-kilometriv (дата звернення: 14.04.2025).

7. Юган Н. Жіночий погляд на російсько-українську війну: фемінні ролі та стратегії подолання психологічних і постколоніальних травм у творах сучасної української драматургії. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія».* Дрогобич, 2024. Вип. 59. С. 81-92 DOI: https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.59.10.

8. Юган Н. Л. Формування національної ідентичності українського суспільства засобами театру. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури та мистецтв.* 2019. № 2. С. 341-345. https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2019.177715

9. Drohomyretska L., Yuhan N., Kostyuchok P., Babenko L., Kurok O. The influence of historical memory on the formation of national identity: a response to the challenges of the Russian-Ukrainian war. *Amazonia Investiga*, 2024. Vol. 13 (81). P. 47-55. https://doi.org/10.34069/AI/2024.81.09.5.

Yablonska Tetyana
Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv, Ukraine)
Language and scientific supervisor – Goncharenko S., senior lecturer

CHALLENGES OF TRANSLATING HUMOR: AI vs HUMAN TRANSLATION

Humor is one of the most challenging and delicate spheres of human communication. It is affected by cultural references, paronomasia (wordplay), historical background, and emotional coloring, making it hard for translators to deal with. Nowadays, many people use machine translation tools like Google Translate, DeepL, or ChatGPT. However, the question of whether artificial intelligence can understand and report humorous essence between languages arises at this point.

Machine translation has simplified a lot. AI uses statistics and factual bases, patterns, and vast language data to process the text, but it has neither a deep understanding of the context, nor emotional intelligence. These are very important factors to be considered when translating humor or any other emotionally colored message, and they should be more thoroughly analyzed via various examples, thus researching complications translators face when working with humor.

The first is translating puns. For instance, the English phrase “I used to be a banker, but I lost interest” is a play with the word “interest” (financial – money, percent on investment, and emotional – curiosity). Google Translate says, “I used to be a banker, but I lost interest”, which is correct grammatically but doesn’t keep the joke. A human translator can change the joke into something different in wording but making similar sense in another culture and thus being funny as well.

Then goes sarcasm. The phrase “Oh great, another Monday!” is usually used ironically. Machine is unable to catch the speaker’s tone and translates it as reporting happiness, not challenge expectation, which confuses people. At the

same time, a human translator understands the context and the speaker's feelings and might change the words or use punctuation marks (italics or quotation marks) to show sarcasm.

In sitcoms and stand-up comedies, humor depends on the situation, tone of voice, body language and culture. For example, in the TV shows "Friends" or "The Office", people use idioms, cultural jokes and references. A human would adapt these parts to make the joke clear and funny in another language, whereas machines often translate word by word, either confusing people or making a new joke by mistake.

One more good example is the American TV show Hacks. It contains many cultural references, extracts with stand-up comedy, jokes about generations, soft satire or sarcasm, and vividly demonstrates how hard it is to translate comedy into another language for another culture. The main character, Deborah Vance, jokes: "I told my gardener to plant more trees". He asked, "How many?" I said, "You figure it out. You're a tree-mendous one." The word "tree-mendous" combines the two: "tree" and "tremendous" – a wordplay. Machine does not see any joke, consequently gives a direct translation, and the joke is gone. A human translator would adjust the message to a locality, producing something: "You decide. You're the most tree-like". Such an interpretation could keep both the idea and the joke.

Another issue is cultural references. For example, Ava says: "This place is like Titanic before the iceberg", anticipating the bad. It associates with a well-known catastrophe, and the Americans know that. But in other countries, it might not work well, and a human translator might choose to change it into something local, like: "This place is like a volcano before eruption", thus bringing the feeling of something bad and dangerous.

Sarcasm is exemplified in the scene where Deborah says: "Oh, great. Another young comedian who thinks they're edgy because they have a podcast". It is funny because of the tone, the context, and understanding the ways and means of gaining popularity. Machine gives direct meaning with serious

connotation, while a human normally keeps the irony and sarcastic tone with something like: “Oh, perfect. Another young comic thinking being special just due to having a podcast”.

And finally, public speeches. For example, women leaders’ speeches more frequently demonstrate feelings, irony and cultural ideas. Oprah Winfrey is one of the such, being a famous TV show host and the “voice” of women in America. In her speech at the Golden Globe in 2018, she reported strong political messages: “A new day is on the horizon”, meaning hope, on the one hand, and the “MeToo movement”, on the other. Machine interprets it as only “the beginning of a new day”, missing the emotional and associative content. Another quote is: “I had never seen a black man being celebrated that way”. She said that with surprise, pride, and a bit of irony, making it hard to translate for AI. The direct translation sounds dry, lacking the feeling and emotion.

To sum up, translating humor, irony, and jokes from various resources is rather challenging. It requires language knowledge, cultural awareness, emotional appeal, empathy, human touch and carefulness, accuracy, and creativity, apart from language skills. These features are significant for translating jokes. The examples show that humor is not only about words but also a part of culture and reference to associations. Translators have to know the context, each character's tone, feelings, nature, and style. They are co-creators of meaning. Machine translation works well for formal or technical texts but is still unable to translate humor well. In the future, AI might learn more about emotions and context, but now, humor is still something only people are capable of coping with.

REFERENCES

1. Chiaro, D. (2010). Translation, humour and literature: Translation and humour. Volume 1. Bloomsbury Publishing.

2. Davies, C. (2010). Translating humorous literature: Translation and humour. Volume 2. Bloomsbury Publishing.

3. Nida, E. A., & Taber, C. R. (2003). The theory and practice of

translation. Brill.

4. Vincent, J. (2023). AI still struggles with humor – and that's a good thing. The Verge. Retrieved from https://www.theverge.com.

5. HBO Max. (2021–2023). *Hacks* [TV series]. Universal Television.

6. Winfrey, O. (2018). *Golden Globes Speech*. NBC. Retrieved from https://www.nbc.com.

7. Square Enix. (2015). Life is Strange [Video game]. Dontnod Entertainment.

8. Guerrilla Games. (2017). Horizon Zero Dawn [Video game]. Sony InteractiveEntertainment.

Київський національний університет технологій та дизайну

запрошує до співпраці!

Адреса: вул. Мала Шияновська, 2, Київ, 01011

Телефони для довідок: +38044-280-55-45, +38073-232-43-43, +38096-232-43-43, +38050-232-43-43 – приймальна комісія;

+38044-280-05-12 – приймальня ректора

Факс: +38044-280-05-12, +38044-280-74-72

e-mail: knutd@knutd.edu.ua

web-site: www.knutd.edu.ua

www.facebook.com/knutd.ua

Як дістатися до університету:

1. Сирецько-Печерська лінія метро – станція «Печерська».

2. Святошинсько-Броварська лінія метро – станція «Арсенальна», автобуси, тролейбуси, маршрутні таксі – до зупинки «Вулиця Копиленка».